

Godišnji izvještaj

o rezultatima aktivnosti

Institucije ombudsmena za ljudska prava

Bosne i Hercegovine za 2021. godinu

GODIŠNJI IZVJEŠTAJ
O REZULTATIMA AKTIVNOSTI
INSTITUCIJE OMBUDSMENA ZA LJUDSKA PRAVA
BOSNE I HERCEGOVINE ZA 2021. GODINU

Banja Luka, mart 2022. godine

Izdavač

Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine

78 000 Banja Luka/Akademika Jovana Surutke 13

e-mail: bl.ombudsmen@ombudsmen.gov.ba

www.ombudsmen.gov.ba

Autori Izvještaja

Ombudsmeni:

Prof. dr. Ljubinko Mitrović: obrađivač predgovora (I), sažetka (II), poglavlja IV - Građanska i politička prava i poglavlja VIII - Prava djece

Dr. Jasminka Džumhur: obrađivač poglavlja III – Kapaciteti Institucije, poglavlja V – Pravosuđe i uprava, poglavlja VII – Odjel za praćenje prava lica lišenih slobode i poglavlja H – Diskriminacija

Nives Jukić: obrađivač poglavlja VI – Ekonomska, socijalna i kulturna prava, poglavlja IX – Prava osoba s invaliditetom, poglavlja XI – Saradnja s medijima i poglavlja XII – Saradnja s organima i institucijama, NVO i civilnim sektorom

Tehnički uredio:

Dragan Perić, šef Odjela za informacione tehnologije

SADRŽAJ

I. PREDGOVOR	7
II. SAŽETAK.....	10
III. KAPACITETI INSTITUCIJE	20
3.1. Uvod.....	20
3.2. Pravni okvir.....	20
3.3. Unutrašnja struktura i ljudski resursi	22
3.4. Status uposlenika i plate.....	24
3.5. Prostor	26
3.6. Izazovi	29
IV. PODACI O POSTUPANJU INSTITUCIJE OMBUDSMENA ZA LJUDSKA PRAVA BOSNE I HERCEGOVINE U 2021. GODINI	31
V. GRAĐANSKA I POLITIČKA PRAVA.....	34
5.1. Uvod.....	34
5.2. Pristup informacijama	36
5.2.1. Zakonodavstvo	36
5.2.2. Neodlučivanje u zakonom propisanom roku	37
5.2.3. Pravo na pristup informacijama u okviru postupaka inspekcijskog nadzora.....	42
5.2.4. Pravo na pristup informacijama u okviru konkursne procedure i radnopravnih odnosa	44
5.2.5. Informisanost građana o pravu na pristup informacijama	46
5.2.6. Informacije iz djelokruga rada javnih organa i informacije o platama službenika.....	46
5.3. Pravo na imovinu	47
5.4. Policija.....	52
5.5. Inspekcije	58
5.6. Vladina i ministarska imenovanja	60
5.7. Migracije i azil	65
5.8. Sloboda okupljanja.....	72
5.9. Javne isprave	73
5.10. Advokatura	74
5.11. Izorno zakonodavstvo	75
5.12. Zaštita uzbunjivača koji prijavljuju korupciju u institucijama Bosne i Hercegovine	76
5.13. Besplatna pravna pomoć	77
VI. PRAVOSUĐE I UPRAVA	78
6.1. Statistika.....	78
6.2. Pravosuđe	78
6.2.1. Pitanje izvršenja presuda.....	79
6.2.2. Dužina sudskog postupka	81
6.2.3. Uticaj pandemije COVID-19	89
6.3. Uprava	89
6.4. Žalbe u odnosu na tužilaštvo.....	94
6.5. Pravobranilaštvo.....	98
VII. EKONOMSKA, SOCIJALNA I KULTURNA PRAVA	100
7.1. Uvod.....	100

7.2 Radni odnosi	100
7.3. Zdravstvena zaštita.....	107
7.3.1. COVID – 19 i vakcinacija	111
7.4. Penzije.....	113
7.5. Socijalna zaštita.....	119
7.6. Komunalne usluge.....	121
7.7. Povratnička populacija.....	124
7.8. Obrazovanje	125
7.9. Ekologija i zaštita okoliša	128
VIII. ODJEL ZA PRAĆENJA PRAVA LICA LIŠENIH SLOBODE.....	130
8.1. Uspostavljanje nezavisnog preventivnog mehanizma	130
8.2. Postupanje po žalbama.....	131
8.2.1. Uslovi boravka.....	131
8.2.2. Zdravstvena zaštita	133
8.2.3. Uslovni otpust.....	136
8.2.4. Vanzavodske pogodnosti	137
8.2.5. Premještaj osuđenih lica	138
8.3. Izvršavanje mjere pritvora	139
8.4. Posjete ustanovama za izvršenje krivičnih sankcija	141
8.4.1. Zavod za izvršenje krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera Bosne i Hercegovine	141
8.4.2. Posjeta Kazneno-popravnom zavodu Zenica.....	145
8.4.3. Posjeta Kazneno-popravnom zavodu Tuzla	147
8.4.4. Posjeta Kazneno-popravnom zavodu Sarajevo	148
8.5. Uticaj pandemije COVID-19 na stanje u oblasti sprečavanja i prevencije torture	148
IX. PRAVA DJETETA.....	151
9.1. Uloga centara za socijalni rad u ostvarivanju prava djeteta.....	157
9.2. Pravo djeteta na zaštitu od nasilja u porodici, zlostavljanja i zanemarivanja	158
9.2.1. Nasilje nad djetetom	159
9.2.2. Vršnjačko nasilje	162
9.2.3. Zabrana fizičkog kažnjavanja djeteta	163
9.3. Djeca i COVID-19	164
9.4. Djeca i vakcinacija	164
9.4.1. Djeca i vakcinacija protiv COVID-19	165
9.5. Položaj djece migranata	166
9.6. Prava djece u upravnim i sudskim postupcima.....	167
9.6.1. Usvojenje	168
9.6.2. Pravo djeteta na odgovarajući životni standard	170
9.6.3. Problem izvršenja odluka sudova i organa uprave	171
9.7. Zdravstvena zaštita djeteta	175
9.8. Obrazovanje djece.....	176
9.9. Prava djece s posebnim potrebama/smetnjama u psihofizičkom razvoju.....	180
9.10. Djeca u sukobu sa zakonom.....	182
X. PRAVA OSOBA S INVALIDITETOM.....	188
10.1. Uvod.....	188

10.1.1. Specijalni izvještaj o efikasnosti zakonskih rješenja u oblasti profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja osoba s invaliditetom u Bosni i Hercegovini	189
10.2. Rad i zapošljavanje.....	189
10.2.1. Komentari na Zakon o ustanovama socijalne zaštite u Federaciji Bosne i Hercegovine	190
10.2.2. Mišljenje na Zakon o roditeljima njegovateljima u Federaciji Bosne i Hercegovine	191
10.3. Poštovanje dostojanstva osoba s invaliditetom	192
10.4. Funkcionisanje i rad organizacija osoba s invaliditetom	192
10.5. Neovisno življenje i uključenost u zajednice	194
10.6. Participacija osoba s invaliditetom i organizacija osoba s invaliditetom.....	194
10.7. Inkluzivno obrazovanje	195
10.8. Smještaj u ustanove socijalne zaštite	196
10.9. Ostvarivanje socijalne zaštite i pravo na stambeno zbrinjavanje	197
10.10. Uticaj COVID-19 na ostvarivanje prava osoba s invaliditetom.....	198
XI. DISKRIMINACIJA.....	200
11.1. Postupanje po žalbama	200
11.1.1. Upotreba jezika	204
11.1.2. Diskriminacija po osnovu spola.....	205
11.1.3. Diskriminacija po osnovu invaliditeta	207
11.1.4. Teritorijalna pripadnost.....	207
11.2. Posebni oblici diskriminacije	209
11.2.1. Mobing.....	210
11.2.2. Premještanje na rad u drugo mjesto	214
11.3. Korištenje mehanizma sudske zaštite.....	216
11.4. Situacijsko testiranje	216
11.5. Najveći izazovi u borbi protiv diskriminacije u doba pandemije COVID-19.....	217
11.6. Specijalni izvještaj o govoru mržnje	219
11.7. Aktivnosti promocije.....	220
XII. SARADNJA S MEDIJIMA	223
XIII. SARADNJA S ORGANIMA I INSTITUCIJAMA, NVO I CIVILNIM SEKTOROM	226
13.1. Saradnja s organima i institucijama u Bosni i Hercegovini	226
13.2. Saradnja s međunarodnim organizacijama i institucijama i podnesci UN komitetima..	226
13.3. Saradnja s civilnim društvom	231
XIV. PREPORUKE OMBUDSMENA.....	235
ANEKS I. PREGLED BUDŽETA ZA 2021. GODINU	259
ANEKS II. PREGLED OBAVEZA PO ZAKONU O SLOBODI PRISTUPA INFORMACIJAMA 2021. GODINE	260
ANEKS III. TABELARNI PRIKAZ STATISTIČKIH POKAZATELJA.....	265

I. PREDGOVOR

Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Institucija) jeste nezavisna institucija koja je uspostavljena sa zadatkom da promovise dobru upravu i vladavinu prava, odnosno da štiti ljudska prava i osnovne slobode. Uspostavljena je prema Aneksima IV i VI Opšteg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini¹ (u daljem tekstu: Dejtonski sporazum) i Zakonu o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Zakon o ombudsmenu)², a s radom je započela 1996. godine.

Institucija je akreditovana u statusu "A" pred Globalnom alijansom nacionalnih institucija za ljudska prava (GANHRI), ranije Međunarodnim koordinacionim komitetom nacionalnih institucija za promociju i zaštitu ljudskih prava (ICC). Posljednja akreditacija izvršena je 24. novembra 2017. godine, i ona je potvrda nezavisnosti i funkcionisanja Institucije u skladu s Pariskim principima³, te daje ombudsmenima mogućnost glasanja u okviru GANHRI-ja.

Institucija funkcioniše na osnovu Zakona o ombudsmenu kojim su zagaranтовani nezavisnost i određeni okviri za strukturalno uređenje Institucije koji se odnose na promociju i zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda. Zakonom o ombudsmenu definisan je mandat, nadležnosti, ovlaštenja, kao i pravila postupanja ombudsmena. Mandat Institucije je dodatno utvrđen sljedećim zakonima: Zakonom o zabrani diskriminacije Bosne i Hercegovine, u kojem je predviđeno da je Ombudsmen za ljudska prava Bosne i Hercegovine centralna institucija za zaštitu od diskriminacije, te da ona može postupati prema svim fizičkim i pravnim licima⁴; zakonima o slobodi pristupa informacijama (za nivo Bosne i Hercegovine i entitetske niveoe vlasti)⁵ po kojima su ombudsmeni nadležni za preduzimanje odgovarajućih mjera koje imaju za cilj poštivanje pravila pristupanja informacijama i zakonima o vladinim, ministarskim i drugim imenovanjima (za nivo Bosne i Hercegovine i entitetske niveoe vlasti)⁶ po kojima su ombudsmeni nadležni za praćenje provođenja principa prilikom navedenih imenovanja, odnosno izdavanje mjera za poništavanje odluka i sl.

¹ Usvojen 21. novembra 1995. godine i ratifikovan 14. decembra 1995. godine.

² "Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj 32/2000, 19/2002, 35/2004 i 32/2006;

³ Pariski principi koje je 1993. godine usvojila Generalna skupština Ujedinjenih nacija na prijedlog Komiteta za ljudska prava iz 1992. godine odnose se na status institucija za ljudska prava u pogledu unapređenja i zaštite ljudskih prava i predviđaju široku nadležnost istih u oblasti zaštite ljudskih prava. Radi se o minimalnim standardima koji pružaju smjernice za osnivanje, nadležnosti, dužnosti, sastav, uključujući pluralizam, nezavisnost, način rada i kvazisudske aktivnosti institucija za zaštitu ljudskih prava.

⁴ Član 7. Zakona o zabrani diskriminacije Bosne i Hercegovine, "Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj 59/2009 i 66/2016;

⁵ Članovi 21. i 22. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini, "Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", br. 28/2000, 45/2006, 102/2009, 62/2011 i 100/2013; čl. 21. i 22. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj, "Službeni glasnik Republike Srpske", broj 20/2001; čl. 21. i 22. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine, "Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", br. 32/2001 i 48/2011.

⁶ Čl. 16. i 17. Zakona o ministarskim imenovanjima, imenovanjima Vijeća ministara i drugim imenovanjima Bosne i Hercegovine, "Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", br. 7/2003 i 37/2003; članovi 16. i 17. Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine, "Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", br. 12/2003, 34/2003 i 65/2013 i članovi 16. i 17. Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Republike Srpske, "Službeni glasnik Republike Srpske", broj 41/2003.

S ciljem zaštite prava građana, ombudsmeni imaju obavezu da postupaju po pojedinačnim i grupnim žalbama građana ili djeluju *ex officio*, provode istražne postupke o povredama ljudskih prava, izdaju preporuke odgovornim organima za otklanjanje kršenja ljudskih prava, preduzimaju mjere na realizaciji izdatih preporuka i otklanjanju evidentnih kršenja ljudskih prava i osnovnih sloboda, obavještavaju fizička i pravna lica o njihovim pravima i obavezama, upoznaju fizička i pravna lica o mogućnostima sudske i drugih oblika njihove zaštite, stranama u istražnom postupku predlažu pokretanje postupka medijacije i dr.

U skladu sa Zakonom o ombudsmenu, Institucija početkom svake kalendarske godine dostavlja Predsjedništvu Bosne i Hercegovine, Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine, Narodnoj skupštini Republike Srpske i Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti Institucije. Godišnji izvještaj se javno prezentuje i podnosi stručnoj javnosti, profesionalnim organizacijama, domaćim i međunarodnim organizacijama, civilnom društvu, medijima i građanima. U godišnjem izvještaju obavezno se navodi ukupan broj i priroda primljenih žalbi, zatim broj žalbi koje ombudsmeni nisu uzeli u razmatranje, kao i razlozi za to, te broj žalbi koje su bile predmet istražnog postupka, kao i nalazi postupajućih pravnikâ o tome. U godišnjem izvještaju prezentuju se i podaci o broju izdatih preporuka ombudsmena koje su prihvaćene od strane odgovornih organa vlasti, kao i statistički podaci koji se odnose na broj izdatih preporuka koje odgovorni organi nisu prihvatili, odnosno tzv. nerealizovane preporuke.

Strukturu Godišnjeg izvještaja o rezultatima aktivnosti Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2021. godinu (u daljem tekstu: Godišnji izvještaj za 2021. godinu) čine sljedeća poglavlja u oblastima ljudskih prava, i to: Ostvarivanje građanskih i političkih prava; Praćenje i ostvarivanje ljudskih prava u oblasti pravosuđa i uprave; Ostvarivanje ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava; Ostvarivanje prava lica lišenih slobode; Ostvarivanje prava djece – u okviru ovog poglavlja ukratko su prezentovani i najvažniji dijelovi Specijalnog izvještaja o ostvarivanju prava djeteta na dječiji dodatak u Bosni i Hercegovini i Specijalnog izvještaja o stanju u ustanovama u kojima su smještena djeca u sukobu sa zakonom; Ostvarivanje prava osoba s invaliditetom - u okviru ovog poglavlja ukratko su prezentovani i najvažniji dijelovi Specijalnog izvještaja o efikasnosti zakonskih rješenja o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom u Bosni i Hercegovini; Eliminacija svih oblika diskriminacije u skladu sa Zakonom o zabrani diskriminacije Bosne i Hercegovine - u okviru ovog poglavlja ukratko su prezentovani i najvažniji dijelovi Specijalnog izvještaja o govoru mržnje u Bosni i Hercegovini i Ostvarivanje prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina.

S obzirom na ograničenost finansijskih resursa, ombudsmeni su odlučili da u skladu s odredbama Zakona o zabrani diskriminacije, izvještaj o pojavama diskriminacije uvrste kao posebnu cjelinu u ovom godišnjem izvještaju.

Uz navedena poglavlja, Godišnji izvještaj sadrži i predgovor, zatim sažetak, te statističke podatke o postupanju Institucije u 2021. godini (u okviru ovog poglavlja prezentovani su i podaci o broju izdatih preporuka), poglavlje o saradnji Institucije s medijima, kao i poseban dio koji se odnosi na saradnju Institucije s organima i institucijama, NVO i civilnim sektorom.

Ombudsmeni u smislu ovog Godišnjeg izvještaja i Zakona o ombudsmenu jesu tri lica koja čine Instituciju. Ovu dužnost u vremenu koje obuhvata ovaj Izvještaj obavljali su: prof. dr. Ljubinko Mitrović, dr. Jasminka Džumhur i Nives Jukić.

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine

prof. dr. Ljubinko Mitrović

dr. Jasminka Džumhur

Nives Jukić

II. SAŽETAK

Institucija je organizovana prema teritorijalnom i funkcionalnom principu. Sjedište Institucije je u Banjoj Luci, a područni uredi se nalaze u Sarajevu, Mostaru i Brčkom, uz terensku kancelariju u Livnu. Prethodnih godina, a po principu organizovanja kancelarijskih dana, pravnici Institucije obavljali su svoje poslove i u Tuzli, Bijeljini, Doboju, Grahovu, Drvaru, Kupresu, Glamoču i Bihaću. U toku 2021. godine zbog pandemije COVID-19 kancelarijski dani nisu održavani.

U Instituciji trenutno radi 61 zaposlenik, i to: 34 diplomirana pravnik (od toga tri su Ombudsmeni) i 27 zaposlenih iz kategorije administrativnog i tehničkog osoblja. U Sjedištu Institucije u Banjoj Luci trenutno su zaposlena 23 zaposlenika (od toga jedan Ombudsman i devet pravnik), u Područnom uredu u Sarajevu 28 zaposlenika (od toga dvije Ombudsmenke i 15 pravnik), u Područnom uredu u Mostaru četiri zaposlenika (dva diplomirana pravnik), Područnom uredu u Brčkom tri zaposlenika (sva tri diplomirani pravnici) i Terenskoj kancelariji u Livnu tri zaposlenika (dva diplomirana pravnik). Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta sistematizovano je 90 radnih mjesta (87 zaposlenika i tri ombudsmena). Nepopunjeno je 29 radnih mjesta (od toga, osam rukovodnih).

Prema funkcionalnom principu, Institucija je organizovana u osam odjela, i to po oblastima ljudskih prava: Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece (čine ga tri diplomirana pravnik od kojih se jedan nalazi u Sjedištu Institucije u Banjoj Luci, a dva u Područnom uredu u Sarajevu), Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba s invaliditetom (čine ga četiri diplomirana pravnik od kojih se jedan nalazi u Sjedištu Institucije u Banjoj Luci, dva u Područnom uredu u Sarajevu i jedan u Područnom uredu u Mostaru), Odjel za praćenje ostvarivanja prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina (nema zaposlenih), Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava (čini ga sedam diplomiranih pravnik od kojih se tri nalaze u Sjedištu Institucije u Banjoj Luci, a četiri u Područnom uredu u Sarajevu), Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava (čine ga tri diplomirana pravnik od kojih se jedan nalazi u Sjedištu Institucije u Banjoj Luci, a dva u Područnom uredu u Sarajevu), Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije (čine ga tri diplomirana pravnik od kojih se jedan nalazi u Sjedištu Institucije u Banjoj Luci, a dva u Područnom uredu u Sarajevu), Odjel za praćenje ostvarivanja prava lica lišenih slobode (čine ga dva diplomirana pravnik od kojih se jedan nalazi u Sjedištu Institucije u Banjoj Luci, a jedan u Područnom uredu u Sarajevu) i Odjel za praćenje ostvarivanja prava u pravosuđu i upravi (čine ga četiri diplomirana pravnik od kojih se jedan nalazi u Sjedištu Institucije u Banjoj Luci, dva u Područnom uredu u Sarajevu i jedan u Područnom uredu u Mostaru).

Gorući problem u radu Institucije, uz evidentan nedostatak osoblja (prije svega diplomiranih pravnik), jeste krajnje loše stanje radnih prostora (dodatan problem posljednjih dvije godine predstavlja i epidemiološka situacija prouzrokovana koronavirusom).

Naime, Sjedište Institucije se nalazi u Banjoj Luci, u ulici Akademika Jovana Surutke broj 13. Prostorije u kojima se obavljaju poslovi nalaze se od 2014. godine na IV i V spratu zgrade koja je te godine njenim većim dijelom kupljena za potrebe zajedničkih institucija. Prostor je Instituciji dodijeljen Odlukom Vijeća ministara BiH, broj: 8/15 od 11.02.2015. godine, prema

kojoj Institucija ombudsmena za ljudska prava BiH koristi kancelarije na četvrtom spratu ukupne radne površine 144,86 m², kao i kancelarije na petom spratu ukupne površine 144,31 m². Zaposleni u Sjedištu Institucije (ukupno 23 zaposlena) su raspoređeni u šest kancelarija (ukupna kvadratura radnog prostora kojim raspolažemo u Sjedištu iznosi 289,17 m², a u tu kvadraturu ulaze i hodnici, stepenište i higijenski čvorovi), s tim što na kancelarijski prostor otpada 207,54 m². Prosječna površina kancelarijskog prostora po zaposlenom iznosi 9,02 m² ($207,54:23 = 9,02$ m² ne računajući volontere, i uz činjenicu da u tom prostoru uz jednog Ombudsmena radi i pet rukovodilaca koji imaju pravo na dodatni prostor, odnosno standard prostora po rukovodiocu iznosi 15 m²).

Nesmetano obavljanje poslova, a posebno kadrovsko jačanje Institucije prosto je nemoguće u trenutnim uslovima, jer u svim kancelarijama (izuzev kancelarije koju koristi Ombudsmen za ljudska prava Bosne i Hercegovine iz reda srpskog naroda) kojima raspolažemo svakodnevno boravi po četiri ili čak pet zaposlenih (primjera radi, u dvije kancelarije veličine od po 27,86 m² trenutno radi devet pravnika, što znači da na svakog pravnika otpada svega šest m²).

Uz navedeno, problem predstavlja i održavanje svakodnevnih radnih sastanaka, konferencija za novinare, prijema stranaka i gostiju, sjednica Ombudsmena i sličnih aktivnosti koje se u nedostatku vlastite sale za sastanke održavaju, u pravilu, u kancelariji koju koristi Ombudsmen za ljudska prava Bosne i Hercegovine iz reda srpskog naroda.

Područni ured Sarajevo nalazi se u ulici Dubrovačka 6 – ukupan radni prostor površine 316,18 m². Prostorije u kojima se obavljaju poslovi nalaze se od 2018. godine na II spratu i u prizemlju zgrade u kojoj je smješteno 14 institucija Bosne i Hercegovine. Prostor je Instituciji dodijeljen Odlukom Vijeća ministara BiH, broj: 24/18 od 18.01.2018. godine.

Prema Odluci Instituciji ombudsmena dodijeljeno je devet kancelarija na II spratu i jedna arhivska kancelarija ukupne površine 240,34 m², od čega je kancelarijski prostor površine 214,50 m². Naknadno je Instituciji dodijeljen prostor u prizemlju površine 75,84 m², od čega je kancelarijski prostor 63,10 m² i za koji Institucija nije nikada dobila odluku. Dakle, ukupan radni prostor je 316,18 m², dok je kancelarijski prostor ukupne površine 277,60 m². U navedenom prostoru su trenutno smještene dvije Ombudsmenke, 27 zaposlenih i tri volontera. Prosječna površina kancelarijskog prostora po zaposlenom iznosi 9,57 m² ($277,60 : 29 = 9,57$ m² ne računajući volontere, i uz činjenicu da u tom prostoru uz dvije Ombudsmenke rade i četiri rukovodioca koji imaju pravo na dodatni prostor, odnosno standard prostora po rukovodiocu iznosi 15 m²).

Ombudsmeni su prilikom dodjeljivanja prostora ukazali nadležnim da ovaj prostor nije adekvatan i da bi se pitanje prostora trebalo rješavati zajedno s pitanjem prostora Glavne službe za reviziju institucija Bosne i Hercegovine.

U Područnom uredu Sarajevo svakodnevno u kancelarijama boravi po tri-četiri zaposlena, a u dvije kancelarije koje su međusobno spojene, tako da se jedna koristi kao hodnik površine od po 19 m² radi šest pravnica, što znači da po pravniku otpada nešto više od 6 m².

Zgrada posjeduje lift i dostupna je osobama s invaliditetom, ali uz prethodnu najavu Službi za zajedničke poslove kako bi otvorili drugi ulaz.

Uz navedeno, problem predstavlja i održavanje svakodnevnih radnih sastanaka, konferencija za novinare, prijema stranaka i gostiju, sjednica Ombudsmena i sličnih aktivnosti koje se u nedostatku vlastite sale za sastanke održavaju, u pravilu, u kancelariji koju koriste Ombudsmenke za ljudska prava Bosne i Hercegovine.

Područni ured Mostar – kancelarijski prostor ukupne površine 61,62 m². Instituciji je navedeni prostor dodijeljen na korištenje odlukom Vijeća ministara BiH broj: 71/15 od 17.06.2015. godine. Kod dodjele prostora Ombudsmeni su ukazali da ovaj prostor nije adekvatan za Instituciju. Institucija navedeni prostor koristi bez naknade. Prostor se sastoji od jedne kancelarije. Zaposleni u kancelariji koriste zajednički toalet koji dijele s drugim institucijama. U navedenom prostoru su trenutno smještena četiri zaposlenika i jedan volonter. Prosječna površina po zaposleniku iznosi 15,40 m² (ne računajući volontere). Zgrada ne posjeduje lift niti je dostupna osobama s invaliditetom.

Područni ured Brčko distrikta BiH – kancelarijski prostor ukupne površine 52 m². Instituciji je navedeni prostor dodijeljen na korištenje odlukom Skupštine Brčko distrikta BiH. Institucija navedeni prostor koristi bez naknade. Prostor se sastoji od dvije kancelarije i prostorije za prijem stranaka. Kancelarije koriste zajednički toalet koji dijele s drugim institucijama. U navedenom prostoru su trenutno smještena tri zaposlenika. Prosječna površina po zaposleniku iznosi 17,33 m². Zgrada ne posjeduje lift i nije dostupna osobama s invaliditetom.

Terenska kancelarija Livno – kancelarijski prostor ukupne površine 70 m². Institucija plaća troškove zakupa navedenog prostora u iznosu od 900,00 KM mjesečno i troškove režija u iznosu od 200,00 KM mjesečno. Prostor se sastoji od dvije kancelarije i prostorije za prijem stranaka. Kancelarije koriste zajednički toalet koji dijele s drugim institucijama. U navedenom prostoru su trenutno smještena tri zaposlenika. Prosječna površina po zaposleniku iznosi 23,33 m². Zgrada ne posjeduje lift i nije dostupna osobama s invaliditetom.

Slično prethodnim godinama, i u 2021. godini Ombudsmeni su registrovali najveći broj žalbi koje se odnose na kršenje građanskih i političkih prava uključujući pravosuđe i upravu, te ekonomskih i socijalnih prava. Podnesene žalbe ukazuju da je građanima otežan pristup efikasnom pravosuđu, zaposlenju, socijalnim pravima, a često su ove povrede uzrokovane visokim stepenom siromaštva⁷, korupcije te migracija stanovništva. Kada je riječ o migracionim procesima, sve je više indikatora koji ukazuju na permanentan odlazak mladih i obrazovanih građana iz Bosne i Hercegovine, što svakako zahtijeva preduzimanje adekvatnih i hitnih mjera s ciljem zaustavljanja ovog procesa⁸. S druge strane, Bosna i Hercegovina se i dalje suočava kao

⁷ Kao posljedica velike stope nezaposlenih, malih penzija, najmanje, odnosno prosječne plate koje su daleko ispod zvanične potrošačke korpe, stope PDV-a kojom su podjednako oporezive i osnovne životne namirnice i najluksuznija roba, velikih socijalnih razlika između najvećeg broja stanovnika i male grupe građana koji imaju izuzetno velika primanja, nejednakih socijalnih davanja koja zavise od mjesta prebivališta i dr.

⁸ Uz navedene, tu su i problemi koji se odnose na potrebu potpune depolitizacije procesa zapošljavanja, zatim hitnost reforme obrazovanja, znatno podizanje nivoa pomoći i podrške nerazvijenim opštinama.

zemlja tranzita s velikim prilivom neregularnih migranata⁹, što također zahtijeva da vlasti u Bosni i Hercegovini preduzmu efikasnije mjere s ciljem unapređenja stanja u ovoj oblasti.

Prema saznanjima Ombudsmena zasnovanim na konkretnim žalbama registrovanim u Instituciji, i tokom 2021. godine, u Bosni i Hercegovini najugroženije kategorije stanovništva bile su: mladi, svakako zbog nemogućnosti zapošljavanja, penzioneri¹⁰, osobe s invaliditetom, porodice s jednim roditeljem, djeca, posebno u određenim životnim situacijama poput konfliktnih razvoda svojih roditelja, te zaposleni u pojedinim granama privrede s izuzetno niskim primanjima, kao što su ugostiteljstvo, trgovina, neke proizvodne djelatnosti i dr.

U toku 2021. godine u bazi predmeta Institucije ukupno je registrovano 2.946 žalbi, što je u odnosu na 2020. godinu kada je registrovano 2.716 žalbi nominalno povećanje za 230 žalbi, odnosno 8,47%. U izvještajnom periodu izdato je ukupno 315 preporuka (u 331 predmetu), što u odnosu na 2020. godinu kada je registrovano 270 preporuka u 312 predmeta predstavlja povećanje od 45 preporuka, od čega je 112 u potpunosti realizovanih, četiri djelimično realizovane i 60 preporuka po kojima je ostvarena saradnja s Institucijom. Ombudsmene posebno zabrinjava činjenica da je i dalje velik broj preporuka po kojima nema nikakve reakcije (74) odgovornog organa.

U Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava registrovane su 904 žalbe i izdato 129 preporuka, a s obzirom na broj predmeta iz prethodnih godina Odjel je imalo ukupno u radu 1.468 predmeta. Žalbe su registrovane prema povredi prava na koje se odnose, i to: pristup informacijama 304, policija 158, vladina i ministarska imenovanja 127, imovinsko-pravni odnosi 123, inspekcije 72, besplatna pravna pomoć 33, javne isprave 27, migracije i azil 25, ratna šteta 18, mediji i sloboda informisanja 9, predmeti korupcije 6, vjerske slobode i religija 3 i sloboda okupljanja 2¹¹.

I 2021. godina, bila je godina pandemije zbog COVID-19. I u ovoj godini, od strane nadležnih organa vlasti svih nivoa preduzimane su adekvatne mjere, prije svih vakcinacija građana, koje su imale za cilj suzbijanje širenja virusa. Pojedinim mjerama dolazilo je i do ograničavanja ljudskih prava, ali sa stanovišta Institucije, ne i u tolikoj mjeri da bi bila neophodna naša intervencija. S druge strane, posljedice pandemije su se osjetile u svim sferama života, a posebne probleme imali su privredni subjekti koji su svojim zalaganjem nastojali vratiti svoje poslovne rezultate na nivo iz prethodnih godina. I u ovoj godini nastavili smo praksu objavljivanja svih izdatih preporuka kojima smo istovremeno informisali najširu javnost¹².

⁹ Portparol Agencije Ujedinjenih naroda za izbjeglice UNHCR-a za Jugoistočnu Evropu Neven Crvenković definisao je migrante i izbjeglice koji su u državu ušli na neregularan način, bez potrebnog odobrenja ili dokumenata koji se traže u skladu s propisima o imigracijama kao neregularne migrante, a ne ilegalne, što ima određenu, i netačnu, pomalo "kriminalnu" konotaciju. Termin, neregularni migrant koriste svi organi i institucije UN-a, EU i Vijeća Evrope. Za najveći broj ovih lica Ombudsmeni su u Specijalnom izvještaju o stanju u oblasti migracija u Bosni i Hercegovini usvojili termin neregularni migranti, jer se u većini slučajeva radi o stranim državljanima koji su u Bosnu i Hercegovinu ušli ili ulaze bez ikakvih identifikacijskih dokumenata, na mjestima koja nisu predviđena za prelazak državne granice što predstavlja kršenje pravnih propisa Bosne i Hercegovine i nije u skladu s procedurama nadležnih organa u Bosni i Hercegovini u pogledu ulaska stranaca u zemlju.

¹⁰ Trend odlaska mladih, ova kategorija stanovništva osjetit će nešto kasnije kada fondovi za penzije postanu prazni.

¹¹ Ljudska prava pripadaju svakom licu, bez obzira na državljanstvo, prebivalište, spol, nacionalno ili etničko porijeklo, boju kože, vjeru, jezik ili bilo koji drugi status.

¹² Objave putem web-stranice.

Trend obraćanja građana Instituciji u vezi s pitanjima koja su shodno Zakonu o ombudsmenu izvan nadležnosti Institucije i dalje je prisutan. Tako podnosioci žalbi, od Institucije u konkretnim predmetima nerijetko traže meritorno odlučivanje, besplatnu pravnu pomoć, donošenje odluke u drugom stepenu, preuzimanje uloge parnične stranke u postupku, podnošenje tužbe, pokretanje postupka pred nadležnim sudovima (parničnog, prekršajnog i dr.).

Ombudsmeni iskazuju posebnu zabrinutost zbog činjenice da pojedini predstavnici organa vlasti svih nivoa, sudovi, javne ustanove i dalje, u pojedinačnim slučajevima krše odredbe Zakona o ombudsmenu i druge relevantne zakone. S druge strane, inertnim odnosom spram Institucije, izostankom saradnje pojedinih predstavnika vlasti s Institucijom, posebno u odnosu na donesene preporuke Institucije, ne preduzimanjem aktivnosti neposredno višeg organa s ciljem pune implementacije preporuka Institucije, za posljedicu ima dalje kršenje ljudskih prava i osnovnih sloboda građana.

Tokom 2021. godine u Odjel za praćenje ostvarivanja prava u pravosuđu i upravi zaprimljena su 774 predmeta, što iznosi 26,3% u odnosu na ukupan broj zaprimljenih predmeta. U odnosu na 2020. godinu zaprimljeno je 10,41% predmeta više. Ovaj Odjel je u radu imalo ukupno 1.147 predmeta, uključujući 373 predmeta prenesena iz prethodnih godina, a okončao je 809 predmeta.

Ukupan broj predmeta zaprimljenih u odnosu na pravosuđe jeste 427 i predstavlja povećanje za 59 predmeta (16,03%) u odnosu na 2020. godinu. Najveći broj žalbi u oblasti pravosuđa zaprimljen je u odnosu na sljedeće sudove: Općinski sud Livno - 50; Općinski sud Sarajevo – 28; Osnovni sud Banja Luka - 27; Kantonalni sud Livno – 22; Kantonalni sud Sarajevo - 20; Općinski sud Tuzla - 16; Okružni sud Banja Luka - 16; Općinski sud Mostar – 10 i Općinski sud Doboje - osam. Ovi statistički podaci su indikator da bi nadležni organi, prije svega Ministarstvo pravde Republike Srpske, Federalno ministarstvo pravde i Visoko sudsko i tužilačko vijeće BiH, trebali razmotriti mogućnost uvođenja dodatnih mjera s ciljem povećanja efikasnosti ovih sudova, imajući u vidu i populaciju stanovništva za koju su ovi sudovi nadležni, ali uzevši u obzir i druge relevantne parametre.

U odnosu na Bosnu i Hercegovinu, Evropski sud bilježi povećanje obraćanja građana vezano za neizvršenje odluka sudova, te kako se radi o istom činjeničnom i pravnom osnovu često donosi odluku o spajanju predmeta. Poseban problem predstavlja izvršenje sudskih odluka na teret budžeta. Iako je uspostavljen redoslijed izvršenja odluka, obim stvorenih obaveza u odnosu na planirana budžetska sredstva očito je nedostatan u svim budžetima što dovodi do kašnjenja u izvršenju i kršenja člana 6. Evropske konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama.

Kada je riječ o dužini trajanja sudskih postupaka, žalbe zaprimljene u Instituciji mogu se grupisati u nekoliko kategorija:

- sudovi postupe u predmetu u toku postupka istraživanja od strane Institucije;
- postupanje po izdatoj preporuci Ombudsmena;
- dostavljanje izjašnjenja u kojem se navode razlozi kašnjenja u postupanju koji se najčešće vežu za veliki broj predmeta koji se nalaze u radu u sudu i da se predmeti

rješavaju hronološki u skladu s Planom rješavanja predmeta, a koji su dobili od strane VSTV-a za 2021. godinu;

- sudovi se izjasne da predmete rješavaju po Planu rješavanja predmeta, ali ne navedu kada se može očekivati da će konkretni predmet biti riješen.

Najveći problem predstavlja dužina sudskog postupka, u odnosu na predmete s oznakom hitnosti, kao što su radni sporovi, konfliktni razvodi ili povjeravanje djeteta na staranje nakon razvoda braka, iako se ovi predmeti prema Porodičnom zakonu Federacije Bosne i Hercegovine smatraju hitnim.

Žalbe zaprimljene u Instituciji često ukazuju da su žalioци: starije osobe; osobe sa zdravstvenim teškoćama ili u stanju socijalne potrebe kojima traženje sudske zaštite dodatno otežava stanje u kojem se nalaze. Organi u odnosu na koje se pokreću upravni sporovi su: centri za socijalni rad, resorna ministarstva u oblasti socijalne i zdravstvene zaštite, fondovi penzijsko-invalidskog osiguranja, Institut za medicinsko vještačenje, opštine i dr.

Pandemija COVID-19 je imala značajan utjecaj na djelovanje pravosudnih organa, što je posebno izraženo u slučajevima nasilja u porodici, konfliktnih razvoda i sl. Zakazane rasprave se događaju zbog bolesti nosilaca pravosudnih funkcija, ali i stranaka u postupku i njihovih zastupnika.

Odjel za ekonomska, socijalna i kulturna prava zaprimilo je 768 predmeta. S obzirom na broj predmeta prenesenih iz ranijih godina, ovaj Odjel je imalo ukupno u radu 1.147 predmeta. Zaprimljene žalbe odnosile su se na povrede prava iz radnog odnosa 261, zatim slijede žalbe koje se odnose na penzije 158, komunalne usluge 135, socijalna zaštita 68, zdravstvo 79, obrazovanje 51, ekologija i zaštita okoline 11 i javni prihodi četiri. Najveći broj izdatih preporuka prema kategorijama odnosio se na povredu prava iz radnih odnosa, povredu prava iz zdravstvenog osiguranja, penzijskog osiguranja, ekologije i zaštite životne okoline, komunalnih usluga, socijalne zaštite i obrazovanja.

Kada su u pitanju radni odnosi najčešće se u žalbama ukazuje na nepravilnosti u vezi s provođenjem konkursnih procedura, problemima u vezi s neredovnim uplaćivanjem doprinosa za penzijsko i zdravstveno osiguranje, nezakonito otkazivanja ugovora o radu, nezakonitosti u regulisanju prava usljed otkaza ugovora o radu (otpremnina, naknada za neiskorišteni godišnji odmor), nemogućnost napredovanja u radnoj organizaciji, itd.

Također, tokom izvještajne godine Ombudsmeni su primijetili i da se broj zaprimljenih žalbi povećava u situacijama kada u javnim preduzećima dolazi do smjene, odnosno imenovanja novog rukovodstva, nakon čega nerijetko dolazi do promjena i donošenja novih internih akata o sistematizaciji radnih mjesta u javnim preduzećima, a što je uzrok povećanog prijema žalbi¹³.

Analizom žalbi koje je Institucija zaprimila tokom 2021. godine (79 žalbi¹⁴) utvrđeno je da se žalbe uglavnom odnose na nemogućnost ostvarivanja zdravstvene zaštite zbog neuplaćivanja

¹³ Ž-SA-04-726/21 – žalba grupe državnih službenika iz Gradske uprave Grada Sarajeva;

¹⁴ Na dan 1.12.2021. godine;

doprinosa za zdravstveno osiguranje od strane poslodavaca, pogrešnog načina obračuna stope doprinosa za zdravstveno osiguranje, teškoća u ostvarivanju prava na refundiranje troškova pruženih zdravstvenih usluga, nemogućnost pristupa određenim zdravstvenim uslugama radi otežanih okolnosti prouzrokovanih pandemijom Covid-19, probleme pri ostvarivanju prava na pružanje hitne medicinske pomoći, probleme u ostvarivanju prava u vezi s reproduktivnim zdravljem, primjedbe u vezi s vakcinacijom protiv COVID-19 itd.

Podnesene žalbe iz oblasti penzija najčešće se odnose na dugotrajnost prvostepenih i drugostepenih postupaka po podnesenim zahtjevima za priznavanje prava na penziju. Zatim, slijede žalbe koje ukazuju na probleme na koje građani nailaze u slučajevima ostvarivanja prava na srazmjernu penziju, kada su radni staž stekli u Federaciji BiH, Republici Srpskoj i u drugim državama, neplaćivanje doprinosa za penzijsko i zdravstveno osiguranje, neplaćanja razlike penzija i dr.

Kod ostvarivanja socijalne pomoći značajno veći broj od broja predmeta bili su neposredni kontakti zaposlenih u Instituciji s građanima koji su dolaskom u naše kancelarije zapravo tražili pomoć jer su ostali bez posla, nemaju adekvatna primanja za svoju porodicu, nemaju stan niti mogućnost plaćanja stanarine i dr.

Ombudsmeni su u izvještajnom periodu zaprimili 11 žalbi koje su se odnosile na oblast ekologije, odnosno zaštite okoline, a izdate su i tri preporuke. Bosna i Hercegovina je ratifikovala brojne konvencije i protokole¹⁵, iz ove oblasti, ali se i dalje bilježi nizan nivo osviještenosti javnih organa, kao i građanstva o značaju i ulozi zdrave životne sredine na blagostanje čovjeka.

Bosna i Hercegovina još uvijek nije izvršila obavezu uspostavljanja preventivnog/nacionalnog mehanizma u skladu s obavezama preuzetim ratifikacijom Opcionog protokola uz Konvenciju protiv torture i drugih surovih, neljudskih ili ponižavajućih kazni i postupaka.

Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba lišenih slobode je svoj rad uskladilo u odnosu na stanje izazvano koronavirusom i u odnosu na mjere koje su donosili nadležni organi. Posjete kazneno-popravnim ustanovama su ograničene radi sprečavanja širenja pandemije i uz strogo pridržavanje mjera nadležnih institucija. U okviru izvršavanja svoga mandata Ombudsmeni su posebnu pažnju posvetili monitoringu implementacije mjera donesenih radi prevencije pandemije COVID-19 i njihovog utjecaja na ostvarivanje ljudskih prava osoba čija sloboda kretanja je ograničena odlukama nadležnih organa.

Statistički podaci pokazuju da je u toku 2021. godine u ovom Odjelu zaprimljena 91 žalba, što je u odnosu na 2020. godinu smanjenje za jednu žalbu. U 2021. godini najveći broj žalbi je registrovan u odnosu na Zavod za izvršenje krivično-pravnih sankcija, pritvora i drugih mjera BiH – 21; Kazneno-popravni zavod Zenica - 16; Kazneno-popravni zavod Tuzla – 11, dok je u odnosu na Kazneno-popravni zavod Banja Luka, Kazneno-popravni zavod Bihać, Kazneno-popravni zavod Orašje i Kazneno-popravni zavod Sarajevo registrovano po pet žalbi; Kazneno-

¹⁵ Okvirna konvencija UN-a o klimatskim promjenama, Protokol iz Kyota, Konvencija o kontroli prekograničnog kretanja opasnog otpada i njegovog odlaganja, Konvencija UN-a o biološkoj raznolikosti, Arhuška konvencija, Protokol iz Kartagene o biološkoj sigurnosti, Protokol o vodi i zdravlju itd.

popravni zavod Foča i Kazнено-popravni zavod Mostar - po 3 žalbe, te Kazнено-popravni zavod Bijeljina, Kazнено-popravni zavod Busovača, Kazнено-popravni zavod Doboј i Kazнено-popravni zavod Istočno Sarajevo - po 2 žalbe.

Analiza dostavljenih žalbi pokazuje da se najveći broj žalbi odnosio na ostvarivanje adekvatne zdravstvene zaštite u ustanovama u kojima se smještaju lica lišena slobode, uslove smještaja i tretmana, korištenje vanzavodskih pogodnosti, te ostvarivanje prava na premještaj u drugu ustanovu. U toku 2021. godine izdata je jedna preporuka.

Predstavnici Institucije tokom 2021. godine posjetili su sljedeće kazнено-popravne ustanove: Zavod za izvršenje krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera Bosne i Hercegovine, KPZ Zenica, KPZ Tuzla, KPZ Sarajevo, KPZ Banja Luka, KPZ Istočno Sarajevo i KPZ Doboј. Nažalost, zbog ograničenih kapaciteta Institucije, ali i pandemije COVID-19, u 2021. godine nije izvršena posjeta nijednoj policijskoј stanici, dok su izvršene dvije posjete Privremenom prihvatnom centru za migrante "Ušivak".

U Odjelu za praćenje ostvarivanja prava djece tokom 2021. godine registrovano je ukupno 190 žalbi, što je u odnosu na 2020. godinu kada su registrovane 183 žalbe smanjenje za 7 žalbi ili 3,83%. U 17 predmeta u kojima je utvrđeno kršenje prava djeteta, Ombudsmeni su izdali 15 preporuka.

Analizirajući žalbe koje su zaprimljene tokom izvještajne godine evidentno je da su se žalbe najčešće odnosile na rad centara za socijalni rad, zatim rad sudova, tužilaštava, obrazovnih ustanova, inspeksijskih organa, ali i drugih nadležnih organa uprave. Znatno broj žalbi u izvještajnoj godini ticao se i ostvarivanja prava djece u vrijeme pandemije.

Ombudsmeni u svom radu posebnu pažnju posvećuju zaštiti prava djeteta kroz rad Odjela za praćenje ostvarivanja prava djece. Rad ovog Odjela u funkciji je zaštite, odnosno ostvarenja i afirmacije prava i sloboda djece.

Katalog dječijih prava kako su ona utvrđena UN konvencijom uređuje se i nizom zakonskih i podzakonskih propisa donesenih za nivoe entiteta, Brčko distrikta BiH i kantona poput zakona o osnovnom, srednjem i visokom obrazovanju, zakona o zdravstvenoj zaštiti, zakona o socijalnoj zaštiti, zakona o postupanju s djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku, itd. Sve to stvara dodatne poteškoće u ostvarivanju principa jednakog pristupa pravima svakog djeteta u BiH što je posebno izraženo u Federaciji BiH (najveći broj prava djeteta propisuje se kantonalnim zakonima).

U okviru ovog poglavlja prezentovali smo i dvije inicijative za izmjenu zakona koje, po nama, zaslužuju posebnu pažnju. Također, u ovom poglavlju mogu se naći i najvažniji dijelovi i preporuke iz dva specijalna izvještaja koja smo radili u 2021. godini: Specijalnog izvještaja o ostvarivanju prava djeteta na dječiji dodatak u Bosni i Hercegovini i Specijalnog izvještaja o stanju u ustanovama u kojima su smještena djeca u sukobu sa zakonom.

U Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba s invaliditetom u toku 2021. godine ukupno su registrovana 43 predmeta (tokom 2020. godine registrovano je 39 žalbi). U 6 predmeta izdato je i 6 preporuka.

Međutim, kako se povrede prava osoba s invaliditetom često multipliciraju treba imati u vidu da se žalbe nerijetko registruju unutar drugih odjela u Instituciji zbog čega je broj žalbi koje podnose osobe s invaliditetom značajno veći.

Struktura žalbi uglavnom ukazuje na povrede prava iz oblasti socijalne pomoći, odnosno ostvarivanja prava na socijalne naknade, smještaj u ustanove socijalne pomoći, rad i zapošljavanje, obrazovanje i dr.

U izvještajnoj godini Ombudsmeni su izradili Specijalni izvještaj o efikasnosti zakonskih rješenja o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom, s ciljem utvrđivanja trenutnog stanja predmetne oblasti u Bosni i Hercegovini. Nadležnim organima upućene su preporuke, čije sprovođenje treba rezultirati bezuslovnom primjenom međunarodnih standarda i uspostavljanjem efikasnog zakonodavnog i institucionalnog sistema za ostvarivanje i zaštitu prava na rad osoba s invaliditetom.

Osobe s invaliditetom suočavaju se s nizom prepreka u svakodnevnom životu, a socio-ekonomsko osnaživanje predstavlja jedan od ključnih izazova s kojim su oni suočeni. Nepostojanje socijalnog praga u Bosni i Hercegovini i nizak životni standard koji se ogleda i u niskim iznosima naknada koje osobe s invaliditetom ostvaruju u smislu propisa iz oblasti socijalne zaštite poseban su problem ove kategorije stanovnika BiH.

U 2021. godini u Instituciji su registrovana ukupno 173 predmeta u kojima su se građani pozivali na diskriminaciju i kršenje odredbi Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini, što je u odnosu na 2020. godinu kada je registrovano 288 predmeta, manje za 115 žalbi. Razlog smanjenja leži u činjenici da je u Sjedištu Institucije u 2020. godini bilo registrovano 113 pojedinačnih žalbi koje su se odnosile na Grad Prijedor, a gdje je identičan činjenični i pravni osnov, a kojih nema u 2021. godini. Prema evidenciji Institucije najčešće u žalbama navedeni osnov diskriminacije jeste mobing, 42 žalbe, zatim etička pripadnost 7, nacionalno i socijalno porijeklo 5, političko i drugo uvjerenje 4, govor mržnje 2 žalbe i na osnovu jezika 3 žalbe. U bazi je registrovano i 88 žalbi s potkategorijom ostalo zbog toga što se iz žalbenih navoda nije mogao jasno definisati osnov diskriminacije. U vezi s tim, najveći problem u procesuiranju predmeta diskriminacije u Instituciji ombudsmena za ljudska prava BiH predstavlja činjenica da stranke ne navode osnov diskriminacije i komparatora u odnosu na koga je podnosilac diskriminiran, u slučajevima kada se radi o direktnoj ili indirektnoj diskriminaciji, već jednostavno navedu da su diskriminirani, što umanjuje teret dokazivanja za odgovornu stranu. Također, nesumnjivo da postoji potreba sprovođenja aktivnosti na podizanju svijesti kod građana o važnosti dokumentovanja žalbi kojim se ukazuje na diskriminaciju, ali i sprovođenja zagovaračkih aktivnosti na važnosti uspostavljanja baza podataka i statističkih podataka.

U odnosu na žalbe koje su registrovane u Odjelu za eliminaciju svih oblika diskriminacije izdato je 29 preporuka u odnosu na 29 predmeta, ali to ne znači da je u svim ovim predmetima utvrđena diskriminacija zato što je istraživanje koje su sproveli Ombudsmeni pokazalo da postoji povreda

nekog drugog prava, a da je predmet s obzirom na žalbene navode registrovan u Odjelu za eliminaciju svih oblika diskriminacije. Od ukupnog broja izdatih preporuka, u 11 predmeta je došlo do realizacije; jednom djelimične realizacije; u šest je ostvarena saradnja s odgovornim organom, u šest nema odgovora, dok u pet predmeta nema realizacije od strane odgovornog organa.

Kada se govori o diskriminaciji osoba s invaliditetom, nesumnjivo najveći problem predstavlja nespремnost svih relevantnih subjekata da osiguraju primjenu člana 5. Zakona o zabrani diskriminacije kojim se propisuju izuzeci od principa jednakog postupanja i koje za cilj imaju upravo osiguranje jednakih mogućnosti za osobe koje su zbog određenih subjektivnih razloga, kao što je invalidnost, spol i slične marginalizovane. Kod uvođenja ovakvih mjera treba voditi računa o legitimnom cilju koji se mjerama želi postići, te da postoji razuman odnos proporcionalnosti između sredstava koja se koriste i cilja koji se nastoji realizovati.

Često se kao razlog diskriminacije navodi različito mjesto prebivališta ili registracije subjekta. Na ovaj problem je ukazao i Komitet za ekonomska, socijalna i kulturna prava u Završnim zapažanjima o trećem periodičnom izvještaju Bosne i Hercegovine¹⁶ te preporučio da država članica preduzme sve potrebne mjere kako bi osigurala uživanje prava zagarantovanih Paktom bez obzira na mjesto prebivališta u zemlji.

Zakonom o zaštiti prava pripadnika nacionalnih manjina Bosne i Hercegovine utvrđena su prava i obaveze pripadnika nacionalnih manjina u BiH i obaveze organa vlasti u BiH da poštuju i štite, očuvaju i razvijaju etnički, kulturni, jezički i vjerski identitet svakog pripadnika nacionalne manjine u BiH, koji je državljanin BiH. Okvirna konvencija za zaštitu nacionalnih manjina Vijeća Evrope direktno se primjenjuje i sastavni je dio pravnog sistema BiH i entiteta u BiH. U odredbi člana 3. navedenog zakona daje se definicija nacionalne manjine, te popis nacionalnih manjina. Shodno tome, nacionalna manjina je dio stanovništva - državljana BiH koji ne pripadaju nijednom od tri konstitutivna naroda, a sačinjavaju je ljudi istog ili sličnog etničkog porijekla, iste ili slične tradicije, običaja, vjerovanja, jezika, kulture i duhovnosti i bliske ili srodne historije i drugih obilježja.

U izvještajnom periodu u ovom Odjelu registrovane su 3 žalbe, a izdata je jedna preporuka.

¹⁶ E/C.12/BiH/CO/3 od 11. novembra 2021. godine, tačka 7.

https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=E%2fC.12%2fBiH%2fCO%2f3&Lang=en

III. KAPACITETI INSTITUCIJE

3.1. Uvod

Ombudsmene BiH čine tri lica koja se biraju iz reda tri konstitutivna naroda od strane *ad hoc* komisije i koja imenuje Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine na mandat od šest godina.¹⁷ Tri ombudsmena odlučuju konsenzusom o predloženim preporukama. Ombudsmen BiH također ima ovlaštenja da pokreće sudske postupke ili interveniše u njima u skladu sa zakonom.¹⁸ Trenutni saziv Ombudsmena čine: dr. Jasminka Džumhur, Nives Jukić i prof. dr. Ljubinko Mitrović.¹⁹ Sadašnjem sazivu Ombudsmena istekao je mandat 17. novembra 2021. godine, te su u smislu člana 12. stav 4. Zakona o ombudsmenu²⁰, Ombudsmeni nastavili vršiti dužnost do imenovanja novog saziva Ombudsmena. Ovo poglavlje predstavlja presjek trenutnog stanja vezanog za zakonodavni okvir, materijalno-tehničke i kadrovske kapacitete Institucije ombudsmena za ljudska prava BiH.

3.2. Pravni okvir

Pitanje uspostave i djelovanje Institucije ombudsmena za ljudska prava je uređeno Aneksom VI – Sporazum o ljudskim pravima (u daljem tekstu: Aneks VI) Opšteg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini (u daljem tekstu: Dejtonski sporazum) i Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava²¹. Aneksom VI – Sporazumom o ljudskim pravima je propisano:

„Osnivanje Komisije 'Da bi pridonijele poštivanju svojih obaveza iz ovog sporazuma, Stranke ovim osnivaju Komisiju o ljudskim pravima ('Komisija'). Komisija se sastoji od dva dijela: Ureda ombudsmena i Vijeća za ljudska prava.

2. Ured ombudsmena i Vijeće za ljudska prava razmatrat će:

- a. *navodna i očita kršenja ljudskih prava, koja su zajamčena Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda te njenim Protokolima, ili*
- b. *navodnu ili očitu diskriminaciju na osnovu spola, rase, boje kože, jezika, vjeroispovijesti, političkog ili drugog uvjerenja, nacionalnog ili društvenog porijekla, pripadnosti nacionalnoj manjini, vlasništva, rođenja ili drugog statusa koji proizlazi iz prava i sloboda osiguranih međunarodnim sporazumima navedenim u Dodatku ovog Aneksa, koje kršenje, navodno ili očigledno, provode Stranke, uključujući bilo koju službenu osobu ili organ strana, kantona, općina, ili pojedinačno djelujući prema odobrenju takve službene osobe ili organa“.*²²

Zakonom o ombudsmenu, u članu 1. stav (2) je propisano:

„Ombudsmen za ljudska prava Bosne i Hercegovine je nezavisna institucija uspostavljena s ciljem promoviranja dobre uprave i vladavina prava, zaštite i

¹⁷ Član 8. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava BiH;

¹⁸ Član 4. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava BiH;

¹⁹ Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine, 19. sjednica Predstavničkog doma, održana 28. oktobra 2015. godine i 11. sjednica Doma naroda, održana 10. novembra 2015. godine, „Službeni glasnik BiH“, broj: 108/15 od 17.11.2015.godine;

²⁰ „Tamo gdje mjesto Ombudsmena bude upražnjeno zbog isteka mandata, Ombudsmen čiji je mandat istekao nastaviti će obavljati njegove dužnosti na privremenom osnovu sve dok imenovanje koje je propisano članom 9. ne bude obavljeno.“

²¹ „Službeni glasnik BiH“, broj: 19/02, 35/04 i 32/06;

²² Član II, POGLAVLJE DVA: KOMISIJA ZA LJUDSKA PRAVA, Dio A: Opšti

promocije prava i sloboda fizičkih i pravnih lica, kako je garantirano posebno Ustavom Bosne i Hercegovine i međunarodnim sporazumima, koji se nalaze u dodatku tog Ustava, koja će s tim u vezi nadgledati aktivnosti institucija Bosne i Hercegovine, njenih entiteta i Brčko distrikta, u skladu s odredbama ovog Zakona“.

Ombudsmen BiH je također tijelo za ravnopravnost u skladu s odredbama Zakona o sprečavanju diskriminacije²³ koje je u nekim državama (Srbija, Makedonija, Slovenija) uspostavljeno kao zasebna institucija.

Ombudsmen je shodno zakonima koji uređuju slobodu pristupa informacijama²⁴ i centralna institucija za slobodu pristupa informacijama. Za ovaj mandat u nekim državama uspostavljena je zasebna institucija koja objedinjuje mandat slobode pristupa informacijama i zaštite ličnih podataka (Slovenija, Srbija, Crna Gora).

Ombudsmeni imaju i mandat utvrđen zakonima o vladinim i ministarskim imenovanjima.

S obzirom na navedeni zakonski okvir, Institucija ombudsmena Bosne i Hercegovine odgovorna je za:

- djelovanje po podnesenim žalbama ili *ex officio* u slučajevima koji se odnose na slabo funkcionisanje ili povrede ljudskih prava i sloboda počinjene od bilo kojeg organa vlasti, a mogu preduzimati i opšte istrage, te donositi pojedinačne i/ili opšte preporuke;
- usvajanje posebnih procedura za prijem i tretiranje žalbi koje podnesu djeca, manjine i osobe s invaliditetom;
- provođenje istraga u svim žalbama u vezi sa slabim funkcionisanjem sudskog sistema ili nepravilnim procesuiranjem individualnih predmeta i donošenje preporuka za odgovarajuće pojedinačne ili opšte mjere, s tim da se Institucija ne može miješati u proces odlučivanja sudova, ali može pokrenuti sudske postupke ili intervenisati u toku postupka koji se vodi, kada god ustanovi da je takva aktivnost neophodna pri obavljanju njegovih dužnosti;
- osiguranje primjene domaćeg i međunarodnog okvira ljudskih prava;
- osiguranje jednakosti građana i eliminacija svih oblika diskriminacije;
- praćenje primjene zakona o slobodi pristupa informacijama;
- informisanje javnosti o ljudskim pravima putem medija i edukacijom;
- publikovanje obavještenja, mišljenja, preporuka, prijedloga i svojih izvještaja;
- iniciranje izmjena i donošenja zakona i podzakonskih akata s ciljem njihovog usklađivanja s međunarodnim standardima ljudskih prava, te osiguranje unapređenja ljudskih prava i osnovnih sloboda;
- pripremanje godišnjih i specijalnih izvještaja, kao i drugih informacija o stanju ljudskih prava i osnovnih sloboda;
- saradnju u skladu s ustavima i zakonima koji su na snazi sa svim domaćim i međunarodnim autoritetima i institucijama koji se bave zaštitom ljudskih prava i osnovnih sloboda.

²³ Zakon o zabrani diskriminacije, “Službeni glasnik BiH”, br. 59/09 i 66/16;

²⁴ Zakon o slobodi pristupa informacijama u Bosni Hercegovini, “Službeni glasnik BiH”, br. 28/00, 45/06, 102/09, 62/11 i 100/13); Zakon o slobodi pristupa informacijama Federacije BiH, “Službene novine Federacije BiH”, br. 32/2001, 48/2011 i Zakon o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske, “Službeni glasnik Republike Srpske”, broj 20/2001.

Bosna i Hercegovina, kao potencijalni kandidat za članstvo u EU i dalje se suočava s mnogim izazovima u zaštiti ljudskih prava i sloboda, a posebno marginaliziranih i ranjivih grupa. Jedan od tih izazova odnosi se na zaštitu ljudskih prava lica lišenih slobode i sprečavanje mučenja i drugih okrutnih, nečovječnih ili ponižavajućih kazni i postupanja. Usvajanjem OPCAT-a 18. decembra 2002. godine, Generalna skupština Ujedinjenih nacija definisala je uspostavljanje sistema redovnih posjeta mjestima na kojima se nalaze lica lišena slobode od strane nezavisnih međunarodnih i domaćih organa radi sprečavanja mučenja i drugih okrutnih, nehumanih i ponižavajućih kazni i postupaka kao direktnim ciljem. U tom smislu države članice su se obavezale da uspostave Nezavisni preventivni mehanizam (u daljem tekstu: NPM) koji je u većini država dodijeljen Instituciji ombudsmena za ljudska prava. NPM ne prihvata pojedinačne žalbe lica lišenih slobode. Bosna i Hercegovina je 2008. godine ratifikovala OPCAT čime je preuzela obavezu uspostavljanja NPM i opredijelila se da taj mandat dodijeli Instituciji ombudsmena. U tom smislu, od početka 2021. godine u parlamentarnoj proceduri nalaze se izmjene i dopune Zakona o ombudsmenu koje još uvijek nisu prihvaćene od strane Parlamentarne skupštine, tako da ova međunarodna obaveza nije izvršena.

U Mišljenju Komisije o zahtjevu Bosne i Hercegovine za prijem u članstvo EU iz 2019. godine navedeno je da Bosna i Hercegovina treba odrediti Nezavisni preventivni mehanizam za sprečavanje mučenja i zlostavljanja kako se zahtijeva Fakultativnim protokolom Konvencije UN-a protiv mučenja i drugog okrutnog, nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (OPCAT) koji je Bosna i Hercegovina ratifikovala 2008. godine.

3.3. Unutrašnja struktura i ljudski resursi

S ciljem poimanja funkcionisanja Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kao nezavisne institucije za zaštitu i promociju ljudskih prava, ali i tijela za jednakost i centralnog tijela za slobodu pristupa informacijama nužno je ukazati na odredbe člana 36. stav (1) Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine²⁵ prema kojem Ombudsmeni imaju ekskluzivno pravo da uređuju unutrašnju strukturu Institucije, jer je to jedan od elemenata kojim se potvrđuje njena nezavisnost i koristi se kao indikator u procesu akreditacije u skladu s Pariskim principima. Prema članu 26. stav (1) Zakona o ombudsmenu:

„Institucija ombudsmena donosi opšte akte kojima se, u skladu s odredbama ovog Zakona, utvrđuju pravila i procedure postupka s predmetima i strankama, pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji, pravilnik o platama, pravilnik o radu, pravilnik o disciplinskoj odgovornosti zaposlenih u Instituciji ombudsmena i druge akte prema potrebi.“

Članom 36. Zakona o ombudsmenu BiH, a u vezi s članom 11. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o ombudsmenu BiH („Službeni glasnik“ BiH, br. 34/05 i 32/06) utvrđeno je da je Institucija ombudsmena obavezna donijeti Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji u roku od jednog mjeseca od dana izbora Ombudsmena.²⁶ Parlamentarna skupština Bosne i

²⁵ „Službeni glasnik BiH“, br. 34/05 i 32/06.

²⁶ Član 36. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava BiH. (1) Institucija ombudsmena donosi opšte akte kojima se, u skladu s odredbama ovog Zakona, utvrđuju pravila i procedure postupka s predmetima i strankama, pravilnik o

Hercegovine je svojom odlukom broj PS BiH 275/08 od 4. decembra 2008. godine izvršila imenovanje Ombudsmena BiH, tako da je od 5. decembra 2008. godine počeo teći rok za postupanje u smislu navedene zakonske odredbe. Slijedeći dosljedno zakonom utvrđeni rok, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su na svojoj 5. sjednici održanoj 5. januara 2009. godine u Banjoj Luci usvojili Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Institucije ombudsmena BiH. Ovaj pravilnik je imao nekoliko izmjena, koje nisu značajnije utjecale na strukturu i unutrašnju organizaciju Institucije. Samo donošenje Pravilnika je bilo u velikoj mjeri ograničeno činjenicom da je sastavni dio procesa bila integracija tri institucije Ombudsmena (Ombudsmen Bosne i Hercegovine, Ombudsmen Republike Srpske i Ombudsmen Federacije Bosne i Hercegovine) u jednu instituciju, što je bio preduslov za liberalizaciju viznog režima. Kroz ovaj proces je trebalo osigurati i preuzimanje uposlenika iz navedene tri institucije što se u visokoj mjeri odrazilo na strukturu uposlenika s aspekta odnosa osoblja koje obavlja profesionalne poslove iz nadležnosti Institucije i administrativnog osoblja. Pored navedenog limitirajućeg faktora, u procesu donošenja Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta trebalo je u obzir uzeti i sljedeće faktore:

- Mandat, ali prije svega osnovni mandat utvrđen Zakonom o ombudsmenu koji se uvijek uzima kao osnova za odobravanje finansijskih sredstava i planiranje resursa, uključujući i prostor, dok se ne cijene specifičnosti mandata utvrđenih zakonodavstvom o slobodi pristupa informacijama, zakonodavstvom o vladinim i ministarskim imenovanjima, te Zakonom o zabrani diskriminacije tako da unutrašnja organizacija ne odgovara uspostavljenim mandatima;
- Obaveza utvrđena Zakonom o ombudsmenu vezana za urede koja se mora poštovati;
- Zastupljenost uposlenika u omjeru stanovništva i to 2/3 Federacije BiH i 1/3 Republika Srpska, te Brčko distrikt BiH;
- Spolna i nacionalna zastupljenost.

Nakon donošenja navedenog pravilnika, usvojen je Zakon o zabrani diskriminacije Bosne i Hercegovine²⁷ (juli 2009. godine) koji je zahtijevao da se unutrašnja struktura Institucije ombudsmena uskladi s obavezama definisanim u članu 7. Zakona koji uređuje Instituciju ombudsmena kao centralnu instituciju za zaštitu od diskriminacije, no nažalost ovaj proces se nije desio zbog ograničenih resursa, već se žalbama vezanim za diskriminaciju bavi Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije koji je uspostavljen prvobitnim pravilnikom u formi kao bilo koji drugi odjel. U mnogim zemljama, čak i u regionu za postupanje prema zakonodavstvu koje uređuje pitanje zabrane diskriminacije uspostavljene su zasebne institucije.

Slična situacija je i s posebnim mandatom koji se odnosi na primjenu zakona o slobodi pristupa informacijama. Naime, Ombudsmen je shodno zakonima koji uređuju slobodu pristupa informacijama centralna institucija za slobodu pristupa informacijama. Za ovaj mandat u nekim državama uspostavljena je zasebna institucija koja objedinjuje mandat slobode pristupa

unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji, pravilnik o platama, pravilnik o radu, pravilnik o disciplinskoj odgovornosti zaposlenih u Instituciji ombudsmena i druge akte prema potrebi.

(2) Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji, Institucija ombudsmena je obavezna da donese u roku od mjesec dana od dana izbora.

²⁷ Zakon o zabrani diskriminacije, Službeni glasnik BiH, br. 59/09 i 66/16.

informacijama i zaštite ličnih podataka (Slovenija, Srbija, Crna Gora). Unutar Institucije ombudsmena nije uspostavljena zasebna struktura.

3.4. Status uposlenika i plate

U Instituciji trenutno radi 61 zaposlenik, i to 34 diplomirana pravnik (od toga tri su Ombudsmena) i 27 zaposlenih iz kategorije administrativnog i tehničkog osoblja. U Sjedištu Institucije u Banjoj Luci trenutno su zaposlena 23 zaposlenika (od toga jedan Ombudsmen i devet pravnik), u Područnom uredu u Sarajevu 28 zaposlenika (od toga dvije Ombudsmenke i 15 pravnik), u Područnom uredu u Mostaru četiri zaposlenika (dva diplomirana pravnik), Područnom uredu u Brčkom tri zaposlenika (sve tri diplomirani pravnik) i Terenskom uredu u Livnu tri zaposlenika (dva diplomirana pravnik). Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta sistematizovano je 90 radnih mjesta (87 zaposlenika i tri Ombudsmena). Nepopunjeno je 29 radnih mjesta (od toga, osam rukovodnih).

Prema funkcionalnom principu, Institucija je organizovana u osam odjela, i to po oblastima ljudskih prava: Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece (čine ga tri diplomirana pravnik od kojih se jedan nalazi u Sjedištu Institucije u Banjoj Luci, a dva u Područnom uredu u Sarajevu), Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba s invaliditetom (čine ga četiri diplomirana pravnik od kojih se jedan nalazi u Sjedištu Institucije u Banjoj Luci, dva u Područnom uredu u Sarajevu i jedan u Područnom uredu u Mostaru), Odjel za praćenje ostvarivanja prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina (nema zaposlenih), Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava (čini ga sedam diplomiranih pravnik od kojih se tri nalaze u Sjedištu Institucije u Banjoj Luci, a četiri u Područnom uredu u Sarajevu), Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava (čine ga tri diplomirana pravnik od kojih se jedan nalazi u Sjedištu Institucije u Banjoj Luci, a dva u Područnom uredu u Sarajevu), Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije (čine ga tri diplomirana pravnik od kojih se jedan nalazi u Sjedištu Institucije u Banjoj Luci, a dva u Područnom uredu u Sarajevu), Odjel za praćenje ostvarivanja prava lica lišenih slobode (čine ga dva diplomirana pravnik od kojih se jedan nalazi u Sjedištu Institucije u Banjoj Luci, a jedan u Područnom uredu u Sarajevu) i Odjel za praćenje ostvarivanja prava u pravosuđu i upravi (čine ga četiri diplomirana pravnik od kojih se jedan nalazi u Sjedištu Institucije u Banjoj Luci, dva u Područnom uredu u Sarajevu i jedan u Područnom uredu u Mostaru).

Nacionalna struktura stalno zaposlenih u Instituciji trenutno je sljedeća: Bošnjaci 24²⁸; Hrvati 14²⁹, Srbi 21³⁰ i dva iz reda ostalih³¹. Spolna struktura ukazuje da je veći broj uposlenika ženskog spola (ukupno 41) u odnosu na uposlenike muškog spola (20).

U skladu s odredbama svog Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji, Institucija ombudsmena ima sistematizovanih 19 rukovodećih radnih mjesta. Od navedenog broja trenutno

²⁸ Projekcija prema popisu stanovništva iz 1991. godine 26 uposlenika;

²⁹ Projekcija prema popisu stanovništva iz 1991. godine 10 uposlenika;

³⁰ Projekcija prema popisu stanovništva iz 1991. godine 19 uposlenika;

³¹ Projekcija prema popisu stanovništva iz 1991. godine pet uposlenika;

je popunjeno 11 rukovodećih radnih mjesta, od čega po nacionalnoj strukturi četiri Bošnjaka, četiri Srbina, dva Hrvata i jedan iz reda ostalih.

Jedan od ključnih razloga za neuspostavljanje strukture shodno zakonskim nadležnostima je i pitanje vrednovanja rada u Instituciji, čiji uposlenici, upravo s ciljem osiguranja nezavisnosti prema svim međunarodnim standardima, ali i zakonskim standardima u BiH bi trebali biti tretirani u rangu uposlenika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine. Specifičnost posla zahtijeva da je zaposlen veći broj uposlenika s višim kvalifikacijama koje zahtijevaju zasebno vrednovanje (diplomirani pravници s položenim pravosudnim ispitom i višegodišnjim iskustvom u oblasti ljudskih prava), a ne da se to vrednovanje vrši putem hijerarhijske strukture koja je svojstvena za organe uprave. Na ovaj način se i sama Institucija pretvara u organ uprave što je suprotno Pariskim principima. Upravo ovaj faktor je imao ključni značaj kod donošenja prvog Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji.

Naime, prilikom donošenja Zakona o platama u institucijama Bosne i Hercegovine³² nisu uzete u obzir specifičnosti uslova neophodnih za zapošljavanje osoblja u Instituciji ombudsmena koje bi prema Zakonu o ombudsmenu trebale imati status koji imaju uposlenici u Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine. Čak naprotiv, Zakonom o platama su stavljene van snage odredbe Zakona o ombudsmenu za ljudska prava, kao *lex specialis*, čime se direktno osporila nezavisnost Institucije kao jednog od osnovnih Pariskih principa.

Prema Zakonu o državnoj službi u institucijama Bosne i Hercegovine: „*Ovaj zakon ne primjenjuje se na osobe zaposlene u Uredu ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine*“³³, dakle uposlenici Institucije ombudsmena nemaju status državnog službenika. Članom 10. Zakona o ombudsmenu utvrđeno je da „*plaća ombudsmena utvrđuje se u visini plaće suca Ustavnoga suda BiH, a plaće savjetnika, pomoćnika ombudsmena i plaće ostalih uposlenih u Instituciji ombudsmena utvrđuju se u visini plaća državnih službenika i namještenika uposlenih u institucijama BiH, uz suglasnost Ministarstva financija i trezora BiH, sukladno odobrenim proračunskim sredstvima*“.

U članu 60 stav (1) tačka e) Zakona o plaćama u institucijama Bosne i Hercegovine utvrđeno je „*danom stupanja na snagu ovog zakona prestaje da važi član 10. stav (3) Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine (*“*Službeni glasnik BiH*“, broj 19/02, 35/04, 32/06 i 38/06)“.

Dakle, jasno je da Zakon o plaćama iz 2008. godine nije uzeo u obzir specifičnosti mandata Institucije. Dodatna okolnost je da je nakon usvajanja Zakona o platama donesen Zakon o zabrani diskriminacije u 2009. godini kojim je Institucija dobila još jedan mandat koji u drugim državama vrše zasebne institucije, što je slučaj i sa slobodom pristupa informacijama. Dakle, unutar Institucije ombudsmena vrše se tri zasebna mandata čiji značaj nije prepoznat što se

³² “Službeni glasnik BiH”, br. 50/08, 35/09, 75/09, 12/09, 32/12, 42/12, 50/12, 32/13, 87/13, 87/13, 75/15, 88/15, 16/16, 94/16, 72/17, 25/18;

³³ Član 6. stav (4) Zakona o državnoj službi u institucijama Bosne i Hercegovine, „Službeni glasnik BiH“, br. 19/02, 35/03, 4/04, 17/04, 26/04, 37/04, 48/05, 2/06, 32/07, 43/09, 8/10, 40/12 i 93/17;

odražava i kroz činjenicu da nisu osigurana materijalno-finansijska sredstava što ograničava izmjenu strukture Institucije i njen dalji razvoj.

Posebno je važno ukazati na činjenicu da Institucija ima mandat da djeluje i u odnosu na pravosudne institucije, bez ulaska u meritum predmeta, što zahtjeva da se primi određeni broj pravnika koji ispunjavaju uslove da budu sudije, minimalno općinskog suda, što znači da imaju pet godina radnog iskustva i položen pravosudni ispit. Ograničenja vezana za platu utvrđena u Zakonu o platama su nametnula jedino moguće rješenje da se kreiraju pozicije pomoćnika Ombudsmena jer taj koeficijent je donekle približan plati sudije kako bi dobili kvalitetan kadar. Ovo je rezultiralo time da je sistematizovano ukupno 13 pozicija pomoćnika, od kojih je popunjeno sedam. Unutrašnja struktura i ukupan broj uposlenika ne opravdavaju ovako veliki broj rukovodećih pozicija, već je potrebno da se koeficijenti za plate kreiraju na njihovoj stručnosti i ekspertizi, kao što je to slučaj s Ustavnim sudom BiH koji ima savjetnike. Rezultat ovakvog stanja je stalni odlazak pravnika i teško održiva stručna kompaktnost Institucije.

Dakle, iako je pitanje unutrašnje strukture Institucije ombudsmena isključiva nadležnost Ombudsmena, nisu se preduzimale aktivnosti s ciljem implementiranja preporuka različitih međunarodnih tijela vezanih za unutrašnju reorganizaciju Institucije, uključujući i preporuke iz Analitičkog izvještaja o napretku. Kao djelimično opravdanje možda se može uzeti u obzir činjenica da se čekalo usvajanje izmjena i dopuna Zakona o ombudsmenu kojim bi se uspostavio nezavisni preventivni mehanizam, kao novi mandat, ali i obezbijedili materijalni i finansijski uslovi koji su preduslov za stvaranje kadrovskih pretpostavki.

Ombudsmeni se u potpunosti pridržavaju odredbi Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji, te drugih važećih zakonskih i podzakonskih akata koji regulišu ovu oblast. Prema odredbama Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji u Instituciji je sistematizovano 87 radnih mjesta (plus tri Ombudsmena). Na dan 31.12.2021. godine popunjeno je 58 radnih mjesta (plus tri Ombudsmena), što čini 68,8% popunjenosti.

3.5. Prostor

Članom III – Prostorije, osoblje i troškovi Aneksa 6 - Sporazum o ljudskim pravima³⁴ definisano je: „Komisija će imati sjedište u Sarajevu, uključujući sjedište Ureda ombudsmena te prostorija za Vijeće. Ombudsmen će imati bar još jedan ured na teritoriju Federacije i Republike Srpske kao i na ostalim lokacijama, ako se to čini pogodnim.“

Prema članu 1. stav (3) Zakona o ombudsmenu BiH „Sjedište ombudsmena za ljudska prava BiH je u Banjoj Luci. Institucija ima kancelarije u Mostaru, Sarajevu i Brčko Distriktu BiH a, može ih, prema potrebi, osnovati i u drugim mjestima u BiH“.

Standardi za smještaj institucije ljudskih prava u skladu s Pariskim principima su:

³⁴ Poglavlje II: Komisija za ljudska prava, dio A: Opšti

1. Osnovni standard je pristupačnost, što znači da ne smije biti fizičkih barijera, zbog osiguranja pristupa osobama s invaliditetom, zbog čega se preferira prijem stranaka u prizemlju.
2. Dodjelu sredstava za kancelarije dostupne široj zajednici uključujući i osobe s invaliditetom. Pod određenim uslovima, da bi se promovisala nezavisnost i dostupnost, ovo značiti *da kancelarije ne budu na istom mjestu kao državne agencije (Preporuka Potkomiteta za reakreditaciju upućena vlastima u BiH, prilikom reakreditacije Institucije ombudsmena u novembru 2017. godine).*
3. Osiguranje povjerljivosti, prostor za prijem stranaka mora biti izolovan i u istom može biti prisutan samo službenik Institucije koji je primio stranku i stranka.
4. Osiguranje sale za održavanje sastanaka, edukativnih skupova s ciljem promocije ljudskih prava.

Pored navedenog, pitanje prostornog smještaja Institucije ombudsmena treba u obzir uzeti i sljedeće faktore: veličinu populacije koja gravitira svakom uredu za što se može koristiti pokazatelji populacije i broj do sada registrovanih žalbi po godinama, potreba stvaranja uslova za uspostavu nezavisnog preventivnog mehanizma i osiguranje prisustva u zajednici. Predloženo rješenje mora biti bolje od trenutnog u pogledu broja kancelarija u svim uredima, s obzirom da je ovo institucija koja svakodnevno radi sa strankama, da se mora uzeti u obzir utvrđeni standard za raspored prostora 8 m² po uposleniku, uz uvažavanje standarda za rukovodiocce – 15 m², po rukovodiocu, potreba grupisanja određenih poslova (upisnik i centralni registar predmeta, prijemna kancelarija, kabinet, finansije, tri Ombudsmena, kancelarija za prijem stranaka). Trenutno u kancelarija radi po 3-5 uposlenika, uključujući i pomoćnike Ombudsmena, a postoje i spojene kancelarije od kojih je jedna ulazna i kroz koju uposlenici druge kancelarije prolaze kao kroz hodnik, kao što je slučaj u Područnom uredu u Sarajevu. Posebno treba u obzir uzeti da Institucija ombudsmena nije samo mehanizam zaštite, već i promocije što zahtijeva održavanje sastanaka, edukativnih sadržaja, konsultacija za šta je nužno imati osiguran prostor. Posebno treba osigurati da:

- Prijemna kancelarija u svakom uredu mora biti pristupačna i organizovana na način da se osigura povjerljivost kontakta sa strankama.
- Osigurati da kancelarije ispunjavaju standarde za rad uposlenika, a shodno Pariskim principima.
- Potrebno je obezbijediti arhivski prostor znatno veći od jedne prostorije za arhivu.
- Salu za sastanke i edukativne sadržaje.

Dakle, svi uredi Institucije ombudsmena su neadekvatni i nisu se uopće cijenili standardi, nemaju pristupačnost osobama s invaliditetom, nema osiguranja povjerljivosti razgovora jer više osoba sjedi u istom uredu, a uredi su s drugim institucijama i to onim koje trebaju nadzirati.

Gorući problem u radu Institucije uz evidentan nedostatak osoblja (prije svega diplomiranih pravnika) jeste krajnje loše stanje radnih prostora (dodatan problem posljednje dvije godine predstavlja i epidemiološka situacija prouzrokovana koronavirusom).

Naime, Sjedište Institucije se nalazi u Banjoj Luci u ulici Akademika Jovana Surutke broj 13. Prostorije u kojima se obavljaju poslovi nalaze se od 2014. godine na IV i V spratu zgrade koja je te godine njenim većim dijelom kupljena za potrebe zajedničkih institucija. Prostor je Instituciji dodijeljen Odlukom Vijeća ministara BiH, broj 8/15 od 11.02.2015. godine, prema kojoj Institucija ombudsmena za ljudska prava koristi kancelarije na četvrtom spratu ukupne radne površine 144,86 m², kao i kancelarije na petom spratu ukupne površine 144,31 m². Zaposleni u Sjedištu Institucije (ukupno 23 zaposlena) su raspoređeni u šest kancelarija (ukupna kvadratura radnog prostora kojim raspolažemo u Sjedištu iznosi 289,17 m², a u tu kvadraturu ulaze i hodnici, stepenište i higijenski čvorovi), s tim što na kancelarijski prostor otpada 207,54 m². Prosječna površina kancelarijskog prostora po zaposlenom iznosi 9,02 m² ($207,54:23 = 9,02$ m² ne računajući volontere, i uz činjenicu da u tom prostoru uz jednog Ombudsmena rade i četiri rukovodioca koji imaju pravo na dodatni prostor, odnosno standard prostora po rukovodiocu iznosi 15 m²).

Nesmetano obavljanje poslova, a posebno kadrovsko jačanje Institucije prosto je nemoguće u trenutnim uslovima, jer u svim kancelarijama (izuzev kancelarije koju koristi Ombudsmen za ljudska prava Bosne i Hercegovine iz reda srpskog naroda) kojima raspolažemo svakodnevno boravi po četiri ili čak pet zaposlenih (primjera radi, u dvije kancelarije veličine od po 27,86 m² trenutno radi devet pravnika, što znači da na svakog pravnika otpada svega šest m²).

Uz navedeno, problem predstavlja i održavanje svakodnevnih radnih sastanaka, konferencija za novinare, prijema stranaka i gostiju, sjednica Ombudsmena i sličnih aktivnosti koje se u nedostatku vlastite sale za sastanke održavaju, u pravilu, u kancelariji koju koristi Ombudsmen za ljudska prava Bosne i Hercegovine iz reda srpskog naroda.

Područni ured Sarajevo nalazi se u ulici Dubrovačka 6 – ukupan radni prostor površine 316,18 m². Prostorije u kojima se obavljaju poslovi nalaze se od 2018. godine na II spratu i u prizemlju zgrade u kojoj je smješteno 14 institucija Bosne i Hercegovine. Prostor je Instituciji dodijeljen Odlukom Vijeća ministara BiH, broj 24/18 od 18.01.2018. godine.

Prema Odluci Instituciji ombudsmena dodijeljeno je devet kancelarija na II spratu i jedna arhivska kancelarija ukupne površine 240,34 m², od čega je kancelarijski prostor površine 214,50 m². Naknadno je Instituciji dodijeljen prostor u prizemlju površine 75,84 m², od čega je kancelarijski prostor 63,10 m² i za koji Institucija nije nikada dobila odluku. Dakle, ukupan radni prostor je 316,18 m², dok je kancelarijski prostor ukupne površine 277,60 m². U navedenom prostoru su trenutno smještene dvije Ombudsmenke, 27 zaposlenih i tri volontera. Prosječna površina kancelarijskog prostora po zaposlenom iznosi 9,57 m² ($277,60:29 = 9,57$ m² ne računajući volontere, i uz činjenicu da u tom prostoru uz dvije Ombudsmenke rade i četiri rukovodioca koji imaju pravo na dodatni prostor, odnosno standard prostora po rukovodiocu iznosi 15 m²).

Ombudsmeni su prilikom dodjeljivanja prostora ukazali nadležnim da ovaj prostor nije adekvatan i da bi se trebalo pitanje prostora rješavati zajedno s prostorom za Glavnu službu za reviziju institucija Bosne i Hercegovine.

U Područnom uredu u Sarajevu svakodnevno boravi u kancelarijama po tri-četiri zaposlena, a u dvije kancelarije koje su međusobno spojene, tako da se jedna koristi kao hodnik, površine od po 19 m² radi 6 pravnica, što znači da po pravniku otpada nešto više od 6 m².

Zgrada posjeduje lift i dostupna je osobama s invaliditetom, ali uz prethodnu najavu Službi za zajedničke poslove kako bi otvorili drugi ulaz.

Uz navedeno, problem predstavlja i održavanje svakodnevnih radnih sastanaka, konferencija za novinare, prijema stranaka i gostiju, sjednica Ombudsmena i sličnih aktivnosti koje se u nedostatku vlastite sale za sastanke održavaju, u pravilu, u kancelariji koju koriste Ombudsmenke za ljudska prava Bosne i Hercegovine.

Područni ured Mostar – kancelarijski prostor ukupne površine 61,62 m². Instituciji je navedeni prostor dodijeljen na korištenje odlukom Vijeća ministara BiH, broj 71/15 od 17.06.2015. godine. Kod dodjele prostora Ombudsmeni su ukazali da ovaj prostor nije adekvatan za Instituciju. Institucija navedeni prostor koristi bez naknade. Prostor se sastoji od jedne kancelarije. Zaposleni kancelarije koriste zajednički toalet koji dijele s drugim institucijama. U navedenom prostoru su trenutno smještena četiri zaposlenika i jedan volonter. Prosječna površina po zaposleniku iznosi 15,40 m² (ne računajući volontere). Zgrada ne posjeduje lift niti je dostupna osobama s invaliditetom.

Područni ured Brčko distrikt BiH – kancelarijski prostor ukupne površine 52 m². Instituciji je navedeni prostor dodijeljen na korištenje odlukom Skupštine Brčko distrikta BiH. Institucija navedeni prostor koristi bez naknade. Prostor se sastoji od dvije kancelarije i prostorije za prijem stranaka. Kancelarije koriste zajednički toalet koji dijele s drugim institucijama. U navedenom prostoru su trenutno smještena tri zaposlenika. Prosječna površina po zaposleniku iznosi 17,33 m². Zgrada ne posjeduje lift i nije dostupna osobama s invaliditetom.

Terenska kancelarija Livno – kancelarijski prostor ukupne površine 70 m². Institucija plaća troškove zakupa navedenog prostora u iznosu od 900,00 KM mjesečno i troškove režija u iznosu od 200,00 KM mjesečno. Prostor se sastoji od dvije kancelarije i prostorije za prijem stranaka. Kancelarije koriste zajednički toalet koji dijele s drugim institucijama. U navedenom prostoru su trenutno smještena tri zaposlenika. Prosječna površina po zaposleniku iznosi 23,33 m². Zgrada ne posjeduje lift i nije dostupna osobama s invaliditetom.

3.6. Izazovi

Funkcionisanje Institucije ombudsmena je u stalnom fokusu djelovanja različitih organizacija i tijela iz razloga što funkcionalnost ove institucije, kako u segmentu zaštite, tako i u segmentu promocije, garancija je zaštite prava građana, ali prije svega, indikator je ostvarenog stepena vladavine prava prema kojem se mjeri i stepen demokratičnosti jednog društva. Svako planiranje bilo kakvih aktivnosti s ciljem unapređenja položaja i djelovanja ove institucije treba uzeti u obzir sljedeće dokumente:

- Pariski principi, a posebno kroz preporuke iz Izvještaja Potkomiteta za akreditovanje Globalnog saveza nacionalnih institucija za ljudska prava, novembar 2017. godine. Institucija ombudsmena je zadnji put proces akreditacije prošla 2017. godine i sljedeći ciklus je 2022. godine, a koji se već trebao započeti u 2021. godini.
- Univerzalni periodični pregled za BiH iz 2019. godine;
- Mišljenje Evropske komisije o zahtjevu BiH za članstvo u Evropskoj uniji iz 2019. godine uz Analitički izvještaj Evropske komisije;
- Izvještaj nezavisnih viših eksperata o pitanjima vladavine prava u Bosni i Hercegovini iz 2019. godine;
- Izvještaj Evropske komisije o Bosni i Hercegovini za 2020. godinu;
- Zaključne opservacije svih devet UN komiteta³⁵ upućena nakon razmatranja izvještaja o primjeni konvencija koje je BiH ratificirala³⁶, kao i preporuke UN specijalnih izvjestitelja;
- Principi o zaštiti i promociji Institucije ombudsmena („Venecijanski principi“), a koje je objavila Venecijanska komisija 2019. godine, kao i Preporuka CM/Rec(2021)1 Komiteta ministara državama članicama o razvoju i jačanju efikasnih, pluralističkih i nezavisnih nacionalnih institucija za ljudska prava, a koje je izdalo Vijeće Evrope 31.03.2019. godine.

Preporuke UPR-a³⁷ koje se odnose na rad Institucije ombudsmena za ljudska prava su da se uspostavi nezavisni mehanizam za prevenciju torture u skladu s Fakultativnim protokolom uz Konvenciju protiv torture³⁸, kao i uspostava domaćeg mehanizama za praćenje provedbe preporuka o ljudskim pravima³⁹, te jačanje napora s ciljem osiguranja finansijske nezavisnosti i ljudskih resursa potrebnih za efikasno funkcionisanje Institucije, u skladu s Pariskim načelima.⁴⁰

Komitet za ekonomska, socijalna i kulturna prava je preporučio Bosni i Hercegovini⁴¹: „*(a) Osigurati da je nacrt zakona o izmjenama i dopunama Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine u potpunosti u skladu s načelima koji se odnose na status državnih institucija za promicanje i zaštitu ljudskih prava (Pariska načela), uključujući i uključivanje preporuka Pododbora za akreditaciju Globalnog saveza nacionalnih institucija za ljudska prava; i ubrzati usvajanje nacrt zakona*“.

³⁵ https://www.ombudsmen.gov.ba/documents/obmudsmen_doc2013031102133169bos.pdf

³⁶ UN Konvencija o pravima djeteta; Konvencija protiv torture i drugih surovih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka i kažnjavanja; Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima, Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima, Konvencija o eliminaciji svih oblika rasne diskriminacije; Konvencija o pravima osoba s invaliditetom; Konvencija za eliminaciju diskriminacije žena; Konvencija o pravima radnika migranata i članova njihovih porodica i Konvencija protiv torture i drugih surovih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja;

³⁷ Radna grupa za Univerzalni periodični pregled je na svom 18. sastanku, održanom 15. 11.2019. godine, usvojila izvještaj o Bosni i Hercegovini;

³⁸ Preporuke broj 120.2, 120.4, 120.18, 120.74, 120.75;

³⁹ Preporuka broj 120.8;

⁴⁰ Preporuke broj 120.10, 120.13, 120.14, 120.15, 120.16, 120.17, 120.19;

⁴¹ Komitet za ekonomska, socijalna i kulturna prava je razmatrao treći periodični izvještaj Bosne i Hercegovine na svojoj 35. i 37. sjednici održanoj 30. 09. i 01. 10. 2021. godine, te usvojio završna zapažanja na svojoj 57. sjednici održanoj 15. 10. 2021. godine.

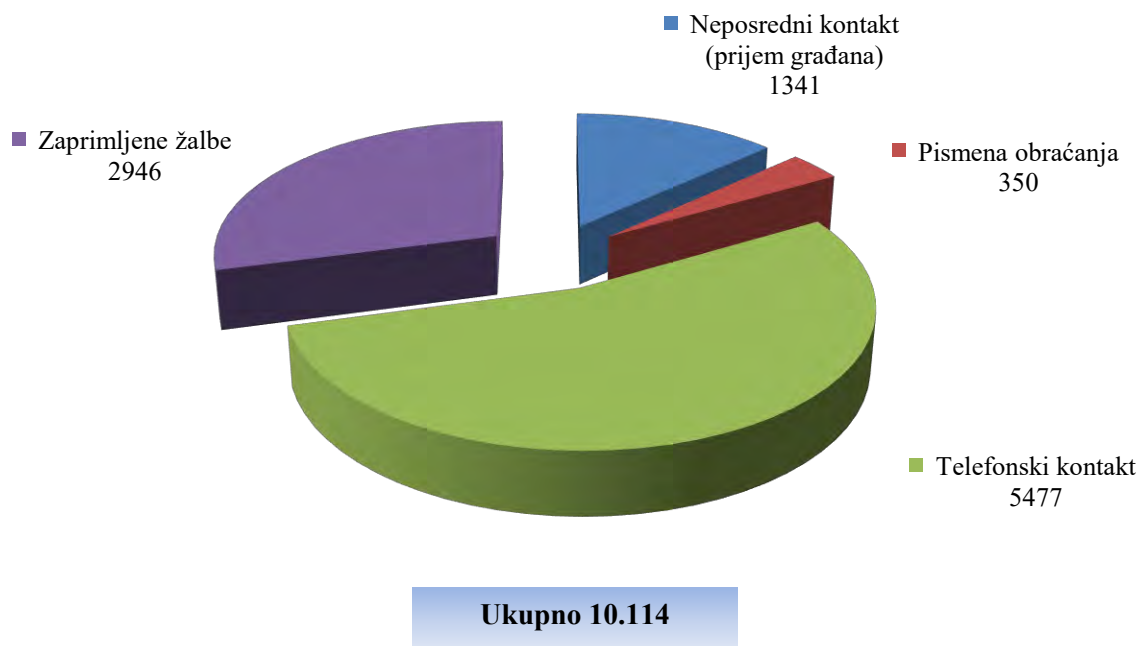
IV. PODACI O POSTUPANJU INSTITUCIJE OMBUDSMENA ZA LJUDSKA PRAVA BOSNE I HERCEGOVINE U 2021. GODINI

Tokom 2021. godine Institucija je zaprimila ukupno 2.946 žalbi. U poređenju s 2020. godinom registrovano je 230 žalbi više. Tokom izvještajnog perioda, Instituciji se obratilo ukupno 10.114 građana (direktni kontakti, telefonski pozivi, elektronska pošta i pisane žalbe).

Zajedno s predmetima prenesenim iz prethodnih godina (1.891 predmet), u radu je evidentirano ukupno 4.837 žalbi. U 2021. godini završeno je 3.176 predmeta (ostao neriješen sa 31.12.2021. godine 1.661 predmet).

Najveći broj žalbi odnosi se na povrede građanskih i političkih prava, i to (904) predmeta, zatim slijede žalbe koje su se odnosile na kršenje prava u pravosuđu i upravi (774), ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava (768), sve oblike diskriminacije (173), kršenja prava djece (190), povrede prava lica lišenih slobode (91), povrede prava osoba s invaliditetom (43) i na kraju, povrede prava nacionalnih i vjerskih manjina (3).

Grafikon 1

U izvještajnom periodu ombudsmeni su izdali 315 preporuka u 331 predmetu. Stepenn realizacije preporuka prikazan je u tabeli 1.

Tabela 1.

Način realizacije preporuka u predmetima	Broj predmeta s izdatom preporukom u 2021. godini	Broj predmeta s izdatom preporukom u 2020. godini
Realizovana	112	98
Ostvarena saradnja	60	67
Djelimično realizovana	4	6
Nema odgovora	74	80
Nije realizovana	81	61
Ukupan broj predmeta s izdatom preporukom	331	312

SPECIJALNI IZVJEŠTAJI KOJI SU URAĐENI U 2021. GODINI

- Specijalni izvještaj o ostvarivanju prava djeteta na dječiji dodatak u Bosni i Hercegovini
- Specijalni izvještaj o efikasnosti zakonskih rješenja o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom u Bosni i Hercegovini
- Specijalni izvještaj o govoru mržnje u Bosni i Hercegovini
- Specijalni izvještaj o stanju u ustanovama u kojima su smještena djeca u sukobu sa zakonom

Specijalni izvještaj o ostvarivanju prava djeteta na dječiji dodatak u Bosni i Hercegovini

Specijalni izvještaj o govoru mržnje u Bosni i Hercegovini

Specijalni izvještaj o efikasnosti zakonskih rješenja o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom u Bosni i Hercegovini

Specijalni izvještaj o stanju u ustanovama u kojima su smještena djeca u sukobu sa zakonom

Inicijative za izmjene zakona

1. Inicijativa za izmjenu člana 13. stav (3) i (4) Pravilnika s kriterijima za prijem u radni odnos u predškolskim ustanovama, osnovnim i srednjim školama kao javnim ustanovama čiji je osnivač Kanton Sarajevo („Službene novine Kantona Sarajevo“, br. 29/2021 i 31/2021)
2. Inicijativa za izmjenu člana 147. stav (1) Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, br. 3/2018 i 93/2019 - odluka US) kojim se propisuje pravo na naknadu pogrebnih troškova u slučaju smrti korisnika penzije
3. Inicijativa za izmjene Zakona o zdravstvenom osiguranju FBiH i Zakona o doprinosima FBiH
4. Inicijativa za izmjene člana 35. Zakona o socijalnoj zaštiti Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 37/2012, 90/2016, 94/2019 i 42/2020)
5. Specijalni izvještaj o stanju ostvarivanja prava djeteta na dječiji dodatak u Bosni i Hercegovini upućen vladama entiteta i BDIH i vladama kantona u FBiH u kojem su preporučene izmjene i dopune Zakona o dječijoj zaštiti Republike Srpske kako bi pravo na dječiji dodatak ostvarivala djeca do navršениh 18. godina života i da izvrše procjenu, odnosno analizu svih efekata Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o dječijoj zaštiti iz 2019. godine, a koji je stupio na snagu 1. januara 2020. godine, u pogledu korisnika prava, ali i po budžet Republike Srpske i izmjene i dopune Zakona o dječijoj zaštiti BD BiH kako bi pravo na dječiji dodatak ostvarivala djeca sve do navršениh 18. godina života.
6. Inicijativa za izmjene Zakona o izvršnom postupku FBiH

V. GRAĐANSKA I POLITIČKA PRAVA

5.1. Uvod

Građanska i politička prava jesu vrsta prava koja štite slobodu pojedinca od mogućih povreda vlada, društvenih organizacija i privatnih lica. Ona obezbjeđuju pravo učestvovanja u građanskom i političkom životu društva i države bez diskriminacije i represije.

Građanska prava uključuju zaštitu fizičkog i mentalnog integriteta, života i bezbjednosti ljudi; zaštitu od diskriminacije na osnovu rase, spola, seksualne orijentacije, rodnog identiteta, nacionalnog porijekla, boje kože, dobi, političke pripadnosti, etničke pripadnosti, vjere i invaliditeta. Građanska prava uključuju i pojedinačna prava kao što su pravo na privatnost i slobodu misli, govora, religije, okupljanja i kretanja.

Politička prava jamče pravo na učestvovanje u civilnom društvu i politici, uključujući slobodu udruživanja, pravo na okupljanje, pravo na peticiju, pravo na samoodbranu i pravo glasa. Politička prava uključuju i pravednost u sprovođenju zakona, te prava optuženog, uključujući pravo na pravično i suđenje u razumnom roku; pravo na obnavljanje procesa ili pravni lijek.

Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava čini sedam diplomiranih pravnika od kojih se troje nalazi u Sjedištu Institucije u Banjoj Luci, a četiri u Područnom uredu u Sarajevu. S obzirom na broj predmeta registrovanih u Instituciji iz domena ovog Odjela, čini se sasvim opravdanim ovoliki broj pravnika u ovom Odjelu.

Predmetom rada ovog Odjela jesu ljudska prava i slobode prve generacije, odnosno građanska i politička prava. Niz je međunarodnih dokumenata važnih za ostvarivanje ovih prava, a posebno se među njima ističe Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima⁴² sa svojim protokolima. Ovim dokumentom obavezuje se Bosna i Hercegovina da poštuje građanska i politička prava i slobode pojedinca, uključujući pravo na život, slobodu vjeroispovijesti, slobodu govora, slobodu okupljanja, izborna prava i pravo na pravično suđenje.

U 2021. godini u okviru Odjela za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava registrovane su 904 žalbe (u 2020. godini registrovano je 785 žalbi), a izdato je 129 preporuka (u 138 predmeta), što je za 119 predmeta (15,16%) više i 24 preporuke manje u poređenju sa 2020. godinom. Iz ranijih godina prenesena su 564 predmeta tako da smo u 2021. godini imali u radu ukupno 1.468 predmeta. Završen je 1.001 predmet.

Registrovane žalbe razmatrane su prema povredi prava na koju se odnose, i to: pristup informacijama 304, policija 158, vladina i ministarska imenovanja 127, imovinsko-pravni odnosi 123, inspekcije 72, besplatna pravna pomoć 33, javne isprave 27, migracije i azil 25, ratna šteta

⁴² Usvojen Rezolucijom 2200A (XXI) Generalne skupštine 16. decembra 1966. godine, stupio na snagu 23. marta 1976. godine;

18, mediji i sloboda informisanja devet, predmeti korupcije šest, vjerske slobode i religija tri i sloboda okupljanja dva⁴³.

I 2021. godina, bila je godina pandemije zbog COVID-19. I u ovoj godini, od strane nadležnih organa vlasti svih nivoa preduzimane su adekvatne mjere, prije svih vakcinacija građana, koje su imale za cilj suzbijanje širenja virusa. Pojedininim mjerama dolazilo je i do ograničenja ljudskih prava, ali sa stanovišta Institucije, ne i u tolikoj mjeri da bi bila neophodna naša intervencija. S druge strane, posljedice pandemije su se osjetile u svim sferama života, a posebne probleme imali su privredni subjekti koji su svojim zalaganjem nastojali vratiti svoje poslovne rezultate na nivo iz prethodnih godina.

I u ovoj godini nastavili smo praksu objavljivanja svih izdatih preporuka kojima smo istovremeno informisali najširu javnost⁴⁴.

Trend obraćanja građana Instituciji u vezi s pitanjima koja su shodno Zakonu o ombudsmenu izvan nadležnosti Institucije i dalje je prisutan. Tako podnosioci žalbi, od Institucije u konkretnim predmetima nerijetko traže meritorno odlučivanje, besplatnu pravnu pomoć, donošenje odluke u drugom stepenu, preuzimanje uloge parnične stranke u postupku, podnošenje tužbe, pokretanje postupka pred nadležnim sudovima (parničnog, prekršajnog i dr.).

Ombudsmeni iskazuju posebnu zabrinutost zbog činjenice da pojedini predstavnici organa vlasti svih nivoa, sudovi, javne ustanove i dalje, u pojedinačnim slučajevima krše odredbe Zakona o ombudsmenu i druge relevantne zakone. S druge strane, inertnim odnosom spram Institucije, izostankom saradnje pojedinih predstavnika vlasti s Institucijom, posebno u odnosu na donesene preporuke Institucije, ne preduzimanjem aktivnosti neposredno višeg organa s ciljem pune implementacije preporuka Institucije, za posljedicu ima dalje kršenje ljudskih prava i osnovnih sloboda građana.

Povreda	Broj predmeta
Pristup informacijama	304
Policija	158
Imovinsko-pravni odnosi	123
Inspekcije	72
Vladina i ministarska imenovanja	127
Javne isprave	27
Migracije i azil	25
Ratna šteta	18
Sloboda okupljanja	2
Mediji i sloboda informisanja	9
Besplatna pravna pomoć	33
Vjerske slobode/religija	3
Predmeti korupcije	6

⁴³ Ljudska prava pripadaju svakom licu, bez obzira na državljanstvo, prebivalište, spol, nacionalno ili etničko porijeklo, boju kože, vjeru, jezik ili bilo koji drugi status;

⁴⁴ Objave putem web-stranice;

5.2. Pristup informacijama

Institucija, u skladu s odredbama zakona o slobodi pristupa informacijama⁴⁵ postupa po žalbama koje se odnose na povredu prava na pristup informacijama, provodi istrage po službenoj dužnosti, a ima nadležnost i za izradu i dostavljanje vodiča i opštih preporuka koje se odnose na provođenje i primjenu zakona iz ove oblasti. Isto tako, Institucija ima obavezu uvrštavanja u godišnji izvještaj posebnog poglavlja koje se odnosi na primjenu zakona o slobodi pristupa informacijama na svim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini.

Sloboda pristupa informacijama u svakom savremenom demokratskom društvu predstavlja dio slobode izražavanja i osnov je za izgradnju demokratskog društva i neodvojivi dio vladavine prava. S druge strane, principi transparentnosti i otvorenosti javnih organa prema građanima važni su u svakom društvu i oni građanima pružaju adekvatnu mogućnost uključivanja u procese kontrole rada javnih organa.

U izvještajnom periodu zaprimljene su 304 žalbe, a izdate su 74 preporuke. U odnosu na 2020. godinu kada je registrovana 231 žalba, evidentno je povećanje broja žalbi za 31,60%. Žalbe su se najvećim dijelom odnosile na neodlučivanje javnih organa po zahtjevima za pristup informacijama u zakonom propisanom roku, a jedan dio žalbi odnosio se i na nezadovoljstvo načinom rješavanja zahtjeva za pristup informacijama u meritumu.

5.2.1. Zakonodavstvo

Tokom marta 2021. godine otvorene su Javne konsultacije o Prednacrta Zakona o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini. Imajući u vidu mandat Ombudsmena u smislu navedenog Zakona, razmotren je Prednacrt Zakona i Ministarstvu pravde Bosne i Hercegovine upućeni su komentari⁴⁶, s ciljem donošenja novog zakonodavstva u oblasti slobode pristupa informacijama, koje treba biti usklađeno s međunarodnim dokumentima i preporukama Taiex stručne misije i Zajedničke inicijative Sigma.

U komentarima, Ombudsmeni su podsjetili nadležne organe vlasti na nalaze i preporuke iz svog Specijalnog izvještaja o iskustvima u primjeni zakona o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini iz decembra 2019. godine⁴⁷, zatim Stručni izvještaj *Taiex - IPA, ENI - Taiex stručna misija na temu „Unapređenje prava na pristup informacijama u Bosni i Hercegovini“* i aktivnosti Zajedničke inicijative Organizacije za ekonomsku saradnju i razvoj (OECD) i Evropske unije (SIGMA) - Podrška poboljšanju upravljanja i upravljanja. Ovi dokumenti trebalo bi da predstavljaju značajnu polaznu tačku pri usvajanju novog zakonodavstva u oblasti prava na pristup informacijama.

⁴⁵ Zakon o slobodi pristupa informacijama BiH, „Službeni glasnik BiH“, br. 28/2000, 45/2006, 102/2009, 62/2011 i 100/2013; Zakon o slobodi pristupa informacijama Federacije BiH, „Službene novine Federacije BiH“, br. 32/2001 i 48/2011 i Zakon o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske, „Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 20/2001;

⁴⁶ Akt Institucije Ombudsmena, broj Oi-BL-S-147/21 od 15.3.2021. godine;

⁴⁷ Dostupan na: https://www.ombudsmen.gov.ba/documents/obudsmen_doc2020020515415139bos.pdf;

Kada je riječ o izmjenama i dopunama Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine, Komisija za informisanje Predstavničkog doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine na 6. sjednici, održanoj dana 23. aprila 2021. godine, razmatrala je Specijalni izvještaj o iskustvima u primjeni zakona o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini i u vezi s tim usvojila zaključke, kojim je Federalno ministarstvo pravde pozvano da pristupi sačinjavanju novog Zakona, nadležni organi da imenuju službenike za informisanje, a Vlada Federacije BiH da sačini Plan i program obavezne i kontinuirane obuke za službenike i zaposlenike.⁴⁸

Do danas, nisu se desile konkretne promjene koje ukazuju na realizaciju navedenih zaključaka i preporuka Ombudsmena.

U Republici Srpskoj, u 2021. godini nisu preduzimate aktivnosti s ciljem izmjene postojećeg ili usvajanja novog Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj.

5.2.2. Neodlučivanje u zakonom propisanom roku

U izvještajnom periodu Ombudsmeni su zaprimili značajan broj žalbi kojima se ukazuje na šutnju administracije, odnosno neodlučivanje po zahtjevima za pristup informacijama u zakonom propisanom roku (koji iznosi 15 dana u smislu važećih entitetskih zakona i zakona na nivou Bosne i Hercegovine).

Primjer: Podnosilac žalbe⁴⁹ navodi da je Ministarstvu privrede Unsko-sanskog kantona podnio zahtjev za pristup informacijama *kojim se traži spisak vozača (ime i prezime) kojima je izdata licenca „D“ za obavljanje javnog prevoza, spisak vozača (ime i prezime) kojima je izdata iskaznica za vozača, spisak vozila (marka, tip i reg. oznake) kojima je izdata licenca „D“ za obavljanje taksi prevoza... za taksi prevoznike: „KRAJINA TAXI“ d.o.o. „ZEKA TAXI“ d.o.o. „RADIO TAXI“ d.o.o. te „HALO GROUP-GRADSKI TAXI“ d.o.o.* Navedeno Ministarstvo je dostavilo podatke samo za prevoznika „KRAJINA TAXI“ d.o.o. koji je dao saglasnost za dostavljanje traženih informacija, dok ostali prevoznici „ZEKA TAXI“ d.o.o. „RADIO TAXI“ d.o.o. te „HALO GROUP-GRADSKI TAXI“ d.o.o. nisu saglasni da se dostave tražene informacije, jer smatraju da sadrže lične podatke zbog čega se može prouzrokovati šteta i negativne posljedice na poslovanje njihove firme.

Ombudsmeni su, nakon sprovedenog postupka istraživanja dana, 21. aprila 2021. godine izdali preporuku, broj P-109/21 kojom se Ministarstvu privrede Unsko-sanskog kantona nalaže:

1. *Da, u skladu s iznesenim mišljenjem Ombudsmena i Zakonom o slobodi pristupa informacijama Federacije BiH ponovo razmotri zahtjev Strukovnog udruženja taksista Bihać.*

Preporuka je realizovana.

⁴⁸ Izvještaj Komisije za informisanje Predstavničkog doma Parlamenta Federacije BiH, broj 01/7-02-967/21-1 od 26.4.2021. godine.

⁴⁹ Ž-BL-05-148/21

Primjer: Podnosilac žalbe⁵⁰ obratio se Ombudsmenima dana, 25. juna 2020. godine, u vezi s povredom prava na pristup informacijama po podnesenom zahtjevu za pristup informacijama od 5. maja 2020. godine. Na osnovu navoda sadržanih u žalbi, od Odjeljenja za opštu upravu Grada Gradiška je traženo izjašnjenje, i to po zahtjevu od 3. jula 2020. godine, kao i po urgenciji od 5. augusta 2020. godine. U dostavljenom izjašnjenju, broj 03-052-21/20 od 10. septembra 2020. godine, odgovorna strana ukazuje da je po prijemu zahtjeva uputila dopise Odjeljenju za društvene djelatnosti i Odjeljenju za finansije sa rokom od sedam dana za dostavljenje traženih informacija, a koje im nisu dostavljene.

Nakon sprovedenog postupka istraživanja, Ombudsmeni su dana, 8. oktobra 2020. godine izdali preporuku, broj P-203/20, kojom se načelniku Odjeljenja za opštu upravu Grada Gradiška nalaže:

1. *Da odmah po dobijanju ove preporuke, odgovori podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev za pristup informacijama od dana 05.05.2020. godine, a u skladu s odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj;*
2. *Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o poduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.*

Odgovorna strana do dana izrade ovog Izvještaja nije obavijestila Ombudsmene o realizaciji izdate preporuke. Predmet je zatvoren, a izdata preporuka je evidentirana kao neispoštovana.

Primjer: Žalbeni navodi⁵¹ se odnose na činjenicu da Policijska stanica u Bugojnu, po podnesenom zahtjevu za pristup informacijama nije odlučila donošenjem odgovarajućeg rješenja s poukom o pravnom lijeku, već je dostavila pisani odgovor s kojim žaliteljica nije zadovoljna. Tokom postupka istraživanja, Ministarstvo unutarnjih poslova Srednjobosanskog kantona obavještava Ombudsmene da je donijelo Rješenje kojim se dozvoljava pristup traženim informacijama.

Žaliteljica je obavijestila Ombudsmene da je zaprimila doneseno rješenje, pa shodno tome nije bilo osnova za daljim postupanjem po žalbi.

Primjer: Podnosilac žalbe⁵² obratio se Ombudsmenima dana, 24. marta 2021. godine, u vezi povrede prava na pristup informacijama. Navodi da je Ministarstvu, dana, 26. februara 2021. godine podnio zahtjev za pristup informacijama. Po podnesenom zahtjevu Ministarstvo je odgovorilo aktom, broj 06.11/017-401-1/21, od 3. marta 2021. godine.

Podnosilac žalbe smatra da dostavljeni odgovor nije u skladu s Zakonom o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 20/2001), i traži intervenciju Ombudsmena.

Nakon sprovedenog postupka istraživanja, Ombudsmeni su izdali preporuku, broj P-127/21, od 20. maja 2021. godine, kojom se ministru finansija Republike Srpske nalaže:

⁵⁰ Ž-BL-05-421/20;

⁵¹ Ž-LI-05-200/21;

⁵² Ž-BL-05-231/21;

1. *Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja podnosiocu žalbe odgovori na podneseni zahtjev za pristup informacijama od dana 26.02.2021. godine, u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj.*
2. *Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.*

Aktom broj 06.11/017-401-3/21, od 9. juna 2021. godine, Ministarstvo je dostavilo odgovor na izdatu preporuku. U spomenutom aktu, navode se razlozi usljed kojih izdata preporuka neće biti realizovana. Predmet je zatvoren, a izdata preporuka je evidentirana kao neispoštovana.

Primjer: Podnosilac žalbe⁵³ obratio se Ombudsmenima dana, 24. decembra 2020. godine, označivši kao odgovornu stranu Ministarstvo rada i boračko-invalidske zaštite Republike Srpske, u vezi s povredom prava na pristup informacijama. Spomenutim zahtjevom od odgovorne strane tražene su informacije koje se odnose na angažovanje i učešće određenog lica u jedinicama Vojske Republike Srpske tokom proteklog rata. U odgovoru Ministarstva, koje je razlog obraćanja Ombudsmenima, između ostalog se navodi da se podnesenom zahtjevu ne može udovoljiti budući da tražene informacije predstavljaju lične podatke, čije je davanje uređeno Zakonom o zaštiti ličnih podataka.

Nakon sprovedenog postupka istraživanja, Ombudsmeni su dana, 20. maja 2021. godine, izdali preporuku, broj P-141/21, kojom se ministru rada i boračko-invalidske zaštite Republike Srpske nalaže:

1. *Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, podnosiocu žalbe dopisom odgovori na podneseni zahtjev za pristup informacijama od dana 7. novembra 2020. godine, u skladu s članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj, nakon sprovedenog testa javnog interesa koji propisuje član 9. istog Zakona;*
2. *Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsmena Bosne i Hercegovine o poduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.*

Aktom broj 16-03/3.2-1-835-18-2/21, od 18. juna 2021. godine, Ministarstvo je dostavilo odgovor. Iz sadržine odgovora proizlazi da je Ministarstvo udovoljilo zahtjevu podnosioca žalbe i dostavilo mu tražene podatke. Predmet je zatvoren, a izdata preporuka je evidentirana kao ispoštovana.

Primjer: Podnosilac žalbe⁵⁴ obratio se Ombudsmenima dana, 11. decembra 2020. godine, u vezi povrede prava na pristup informacijama po podnesenom zahtjevu od 5. novembra 2020. godine. Spomenutim zahtjevom od odgovorne strane (Odjeljenje za opštu upravu Opštine Nevesinje) tražene su informacije koje se odnose na angažovanje i učešće određenog lica u jedinicama Vojske Republike Srpske tokom proteklog rata. U odgovoru Odjeljenja, koje je razlog obraćanja Ombudsmenima, između ostalog se navodi da bi udovoljavanje podnesenom zahtjevu bilo u suprotnosti sa Zakonom o zaštiti ličnih podataka.

⁵³ Ž-BL-05-825/20;

⁵⁴ Ž-BL-05-789/20;

Nakon sprovedenog postupka istraživanja, Ombudsmeni su dana, 24. maja 2021. godine izdali preporuku, broj P-142/21, kojom se načelniku Odjeljenja za opštu upravu Opštine Nevesinje nalaže:

1. *Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, podnosiocu žalbe dopisom odgovori na podneseni zahtjev za pristup informacijama od 5. novembra 2020. godine, u skladu s članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj, nakon sprovedenog testa javnog interesa koji propisuje član 9. istog zakona;*
2. *Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsmena Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.*

Aktom broj 05-20-19/20 od 30. juna 2021. godine, Odjeljenje je dostavilo odgovor, u kome navodi da je postupajući po izdatoj preporuci provelo odgovarajući test javnog interesa i utvrdio da tražene informacije uključuju lične interese koji se odnose na privatnost trećeg lica, na osnovu koje je donio odluku kojom je podnosiocu žalbe odbijen pristup traženim informacijama. Predmet je zatvoren, a izdata preporuka je evidentirana kao ispoštovana.

Primjer: Podnosilac žalbe⁵⁵ obratio se Ombudsmenima dana, 9. juna 2021. godine u vezi s povredom prava na pristup informacijama. Navodi da se odgovornoj strani (JP "Vodovod" d.o.o. Bihać) obratio zahtjevom za pristup informacijama od 21. maja 2021. godine po kome mu nije odgovoreno do momenta obraćanja Ombudsmenima. Spomenutim zahtjevom od odgovorne strane tražen je spisak fizičkih i pravnih lica čije je prebivalište/sjedište u Gradu Bihaću kojima su otpisana dugovanja za utrošak vode u 2018, 2019. i 2020. godini. S obzirom na navode, od odgovorne strane zatraženo je izjašnjenje. Podnosilac žalbe obavijestio je Ombudsmene da mu je po podnesenom zahtjevu JP "Vodovod" d.o.o. Bihać dana, 9. juna 2021. godine dostavilo odgovor u kome navodi da nije vršilo otpis dugovanja fizičkim i pravnim licima s prebivalištem/sjedištem u gradu Bihaću za 2018, 2019. i 2020. godinu. Istog dana, odnosno 9. juna 2021. godine, podnosilac žalbe uputio je novi zahtjev tražeći informacije o otpisu dugovanja fizičkim i pravnim licima sa sjedištem/prebivalištem u gradu Bihaću u 2013, 2014. i 2015. godini.

Podnosilac žalbe obavijestio je Ombudsmene da je po podnesenom zahtjevu odgovoreno 30. juna 2021. godine. U odgovoru se navodi da je u tom periodu vršen otpis dugovanja, ali se podaci o licima ne mogu dostavljati, jer bi njihovo dostavljanje bilo suprotno Zakonu o zaštiti ličnih podataka Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, br. 49/2006, 76/2011 i 89/2011). Kopija izjašnjenja broj 01-1730/21 od 29. juna 2021. godine, proslijeđena je podnosiocu žalbe na uvid i komentar.

Dana 5. jula 2021. godine, podnosilac žalbe obavijestio je Ombudsmene da je nezadovoljan odgovorom JP "Vodovod" d.o.o. Bihać koje se poziva na Zakon o zaštiti ličnih podataka Bosne i Hercegovine, zatražio mišljenje od Agencije za zaštitu ličnih podataka u Bosni i Hercegovini da li su pravna lica zaštićena spomenutim zakonom i da li može postojati zaštita ličnih podataka

⁵⁵ Ž-BL-05-431/21

fizičkog lica koje je aktivno u društveno-političkom životu, a kome su otpisana dugovanja u navedenom periodu.

Aktom broj 03-1-37-14-641-2/21 od 1. jula 2021. godine, Agencija mu je dostavila odgovor⁵⁶ u kome se navodi da se odredbe Zakona o zaštiti ličnih podataka ne primjenjuju na pravna lica. U vezi s davanjem podataka o fizičkim licima koja su aktivna u društveno-političkom životu i kojim su po tom osnovu otpisana dugovanja, mora se voditi računa da kada postoji sumnja o izvršenom krivičnom djelu, prestupu, nepoštivanju zakonskog propisa ili bilo koje vrste zloupotrebe vlasti, to ne može biti prepreka za davanje ličnih podataka. U dostavljenom komentaru na upućeno izjašnjenje odgovorne strane od 9. jula 2021. godine, podnosilac žalbe ostaje pri prvobitno izjavljenim navodima.

Ombudsmeni su mišljenja da kvalifikaciju postojanja bilo koje vrste zloupotrebe propisa ili ovlaštenja daje nadležni javni organ, a to u konkretnom slučaju svakako ne može biti JP "Vodovod" d.o.o. Bihać. JP "Vodovod" d.o.o. Bihać je po podnesenom zahtjevu podnosioca žalbe istom dostavio odgovor. Podnosilac žalbe ukoliko ima saznanja o postojanju sumnje o izvršenom krivičnom djelu, odnosno bilo kojoj vrsti zloupotrebe zakonskih propisa, može nadležnim organima podnijeti prijavu, kako bi se mogle izvršiti odgovarajuće provjere. Predmet je zatvoren.

Primjer: Podnosilac žalbe⁵⁷ obratio se Ombudsmenima dana, 1. septembra 2020. godine, u vezi s povredom prava na pristup informacijama po podnesenom zahtjevu od 18. augusta 2020. godine kojim je od Centra za socijalni rad Banja Luka traženo dostavljanje Statuta Centra, kao i pravilnika kojim je uređena disciplinska odgovornost direktora i zaposlenih lica u Centru.

Nakon provedenog postupka istraživanja, Ombudsmeni su dana, 28. juna 2021. godine, izdali preporuku, broj P-185/21, kojom se direktoru Centra nalaže:

1. *Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja podnosiocu žalbe dostavi pravilnik kojim se uređuje disciplinska odgovornost zaposlenih, a na osnovu podnesenog zahtjeva za pristup informacijama od 1. septembra 2020. godine.*
2. *Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.*

Kako Centar nije dostavio traženo obavještenje u roku koji mu je preporukom određen, Ombudsmeni su sa ovom činjenicom upoznali Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske.

Aktom broj 11/05-533-150/21 od 18. oktobra 2021. godine, Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske obavijestilo je Ombudsmene o preduzetim aktivnostima na realizaciji preporuke, iz čijeg sadržaja proizlazi da je Centar podnosiocu žalbe dostavio pravilnik tražen podnesenim zahtjevom. Predmet je zatvoren, a izdata preporuka je evidentirana kao ispoštovana.

⁵⁶ Akt broj 03-1-37-14-641-2/21 od 1.7.2021. godine;

⁵⁷ Ž-BL-05-617/20;

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbi kojom se ukazuje na povredu prava na pristup informacijama od strane Ministarstva zdravstva, rada i socijalne zaštite Zapadnohercegovačkog kantona⁵⁸. U žalbi se navodi da je u dva navrata Ministarstvu upućen zahtjev za pristup informacijama kojim je tražen uvid u određene dokumente. Podnosilac žalbe navodi da na njegov akt nije zaprimljen odgovor, također navodi da ni nakon upućivanja urgencije od 3. oktobra 2016. godine nije zaprimio odgovor.

Ombudsmeni su u nekoliko navrata navedenom Ministarstvu uputili akt kojim su tražene informacije, ali odgovor nije zaprimljen.

Nakon sprovedenog postupka istraživanja, Ombudsmeni su dana, 10. decembra 2020. godine izdali preporuku, broj P-7/21, kojom se Ministarstvu⁵⁹ nalaže:

1. *Da Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne skrbi u roku od 15 dana od dana prijema preporuke dostavi odgovor na upućene akte, te da dostavi izjašnjenje na navode žalitelja.*

S obzirom da isto nije zaprimljeno ni nakon protoka ostavljenog roka, Ombudsmeni su o nesaradnji Ministarstva s Ombudsmenima, obavijestili Vladu Zapadnohercegovačkog kantona⁶⁰.

5.2.3. Pravo na pristup informacijama u okviru postupaka inspeksijskog nadzora

Tokom 2021. godine zaprimljen je određen broj žalbi koje se odnose na pravo na pristup informacijama pribavljenim tokom inspeksijskog nadzora koji provode inspeksijski organi. U određenom broju slučajeva građani se pojavljuju kao inicijatori postupka, dok su u određenom broju slučajeva građani zainteresovana lica.

Primjer: Žalitelj⁶¹ je Kantonalnoj upravi za inspeksijske poslove Kantona Sarajevo podnio zahtjev za pristup informacijama kojim je tražena kopija zapisnika postupajućeg inspektora, sačinjenog u postupku vršenja inspeksijskog nadzora. Odlučujući po zahtjevu za pristup informacijama, Kantonalna uprava za inspeksijske poslove Kantona Sarajevo je donijela rješenje i žalitelju dostavila zapisnik postupajućeg inspektora sa zatamnjenim ličnim podacima trećih fizičkih lica. Međutim, žalitelj nije zadovoljan navedenim postupanjem inspekcije. Ombudsmeni nisu utvrdili osnovanost žalbe, te je žalitelju ukazano da, prema članu 8. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije BiH, nadležni javni organ će utvrditi izuzetak kada opravdano utvrdi da tražene informacije uključuju lične interese koji se odnose na privatnost trećeg lica. U konkretnom slučaju, nadležni organ je postupio u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama Federacije BiH, jer je prekrrio one informacije koje se odnose na privatnost trećeg lica (adresa stanovanja odgovornog lica, mjesto i datum rođenja, JMB, itd.) .

Primjer: Žalitelj⁶² navodi da je Kantonalnoj upravi za inspeksijske poslove Sarajevo podnio zahtjev za pristup informacijama kojim je traženo dostavljanje akta (saglasnost, mišljenje,

⁵⁸ Ž-SA-05-206/18;

⁵⁹ Preporuka broj P-7/21 od 10.12.2020. godine;

⁶⁰ Akt Institucije ombudsmena od 10.12.2021. godine;

⁶¹ Ž-SA-05-390/21;

⁶² Ž-SA-05-1078/21;

rješenje, odluka) na osnovu kojeg privredno društvo HMK Promet d.o.o. Sarajevo može obavljati rezanje balvana motornim pilama. Odlučujući o zahtjevu za pristup informacijama, Kantonalna uprava za inspekcijske poslove Sarajevo donijela je rješenje kojim je djelimično odobren pristup informacijama. Žalitelju su dostavljene određene informacije, ali ne i one koje su tražene zahtjevom, obrazlažući stanje stvari na sljedeći način: „S obzirom da u konkretnom slučaju podnosilac traži pristup informaciji do koje je inspektor došao u postupku vršenja službene dužnosti, odnosno da se radi o informacijama iz nadležnosti Opštinskog suda u Sarajevu, nadležni organ je cijenjeno da navedene informacije za postupajućeg inspektora predstavljaju službenu tajnu...“ Također, javni organ nije utvrdio izuzetak u smislu Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji BiH, niti je proveden test javnog interesa.

Nakon sprovedenog postupka istraživanja, Ombudsmeni su dana, 5. novembra 2021. godine izdali preporuku, broj P-256/21 kojom se direktoru Kantonalne uprave za inspekcijske poslove Sarajevo nalaže:

1. *Da u drugostepenom postupku, u smislu člana 9. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji BiH, provede test javnog interesa i ocijeni svaku korist i štetu koja može proizaći iz (ne)saopštavanja informacije;*
2. *Da, u smislu člana 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji BiH, a u roku propisanom Zakonom o upravnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, donese rješenje po žalbi;*
3. *Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama preduzetim u cilju realizacije preporuke.*

S druge strane, najčešća dilema koja se javlja kod javnih organa jeste u kontekstu obaveze inspektora da čuva tajnost prijave i druge informacije koje se tiču inspekcijskog nadzora što uključuje i dokumentaciju, dokaze i podatke utvrđene ili nastale u inspekcijskom nadzoru. Javni organi su se u nekoliko slučajeva obratili Ombudsmenima, tražeći mišljenje/uputstvo o načinu postupanja po konkretnim zahtjevima za pristup informacijama⁶³. U izdatim mišljenjima, Ombudsmeni su ukazali da obaveza čuvanja službene tajne ne predstavlja isključivi razlog za odbijanje pristupa informacijama, te da su javni organi dužni provesti test javnog interesa i u skladu s tim donijeti odluku da li će tražena informacija biti saopštena ili ne.

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili akt Kantonalne uprave za inspekcijske poslove Bosansko-podrinjskog kantona kojim se traži uputa/mišljenje Ombudsmena u vezi s načinom primjene Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine. U aktu se navodi da se provođenje i primjena Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine ogleda i kroz česte upite i zahtjeve za pristup informacijama, kako od strane fizičkih, tako i od strane pravnih lica, ali i javnih ustanova koje imaju određene interese i koje se pojavljuju kao stranke u postupcima inspekcijskog nadzora. Nadalje, navodi se da se brojni zahtjevi za pristup informacijama odnose na informacije koje su rezultati inspekcijskih nadzora, što se odnosi na zapisnike o inspekcijskom nadzoru, prijave fizičkih i pravnih lica za vršenje inspekcijskog nadzora i druge akte kojima se nalažu upravne mjere u inspekcijskom nadzoru kod

⁶³ Ž-SA-05-432/21, Ž-SA-05-279/21

subjekata nadzora. Također, veoma često se pojavljuju zahtjevi kojima se traži pristup informaciji s posebnom naznakom da će se ista koristiti kao dokaz u sudskom sporu.

Ombudsmeni su povodom upita dostavili mišljenje⁶⁴ u kojem je navedeno da se svaki zahtjev pojedinačno ispituje. Ukoliko javni organ, prilikom razmatranja zahtjeva, ocijeni da tražene informacije spadaju u izuzetke propisane čl. 6, 7 i 8. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine, dužan je provesti test javnog interesa. Test javnog interesa predstavlja najviši stepen odluke u javnom organu i slobodnu procjenu preovladava li javni interes da zatražena informacija ostane u sferi ograničenja pristupa, ili će prevladati javni interes da se zatražena informacija izuzme iz okvira postojećeg ograničenja i da se učini dostupnom podnosiocu zahtjeva, a samim tim i široj javnosti.

5.2.4. Pravo na pristup informacijama u okviru konkursne procedure i radnopravnih odnosa

Tokom 2021. godine Ombudsmeni su zaprimili određeni broj žalbi kojima se ukazivalo na nemogućnost pristupa dokumentaciji koja je nastala ili se odnosi na rješavanje radnopravnog statusa zaposlenika s poslodavcem.

Primjer: Žalitelj u žalbi⁶⁵ navodi da je JP Elektroprivreda d.d. Sarajevo podnio zahtjev za dostavu dokumentacije koja je uključivala različite podzakonske i interne akte navedenog Javnog preduzeća. Žalitelj je u zahtjevu naznačio da su mu tražene informacije potrebne s ciljem zaštite prava iz radnog odnosa, a povodom odluke direktora društva o izricanju pismenog upozorenja. V.D. direktora podružnice „Termoelektrana“ Tuzla po navedenom zahtjevu donio je rješenje kojim je odobren pristup informacijama i žalitelju omogućen neposredan uvid u tražene podatke. Tačkom III. dispozitiva navedenog Rješenja, žalitelju se omogućava umnožavanje informacija po izvršenoj uplati u skladu s „Odlukom o troškovima umnožavanja zahtijevanih informacija shodno Zakonu o slobodi pristupa informacijama“, s čim žalitelj nije bio zadovoljan.

Ombudsmeni su proveli postupak istraživanja, nakon čega je izdata preporuka, broj P-246/20, u kojoj je navedeno da žalitelj inicijalni zahtjev nije podnio u smislu Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine, te da žalitelj u konkretnom slučaju ima direktan pravni interes da pristupi traženim informacijama, a sve s ciljem zaštite prava iz radnog odnosa. Zahtjev za dostavu dokumentacije i informacija se, po mišljenju Ombudsmena, nije ni trebao razmatrati u smislu odredbi Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine, pa se samim tim nisu mogle primjenjivati ni odredbe o troškovima umnožavanja informacija. Preporuka je u cijelosti realizovana.⁶⁶

Primjer: Žaliteljica⁶⁷ je, kao učesnica u konkursnoj proceduri, podnijela zahtjev za pristup informacijama Osnovnoj školi „Kovačići“ Sarajevo kojim su tražene informacije o izabranoj kandidatkinji. Po zahtjevu je doneseno rješenje kojim je pristup informacijama u cijelosti odbijen, s obrazloženjem da je u predmetnom slučaju utvrđen izuzetak u smislu člana 8. Zakona

⁶⁴ Akt broj Oi-K-SA-04/21 od 4.1.2021. godine;

⁶⁵ Ž-SA-04-929/20;

⁶⁶ Preporuka broj P-246/20 od 10.11.2021. godine;

⁶⁷ Ž-SA-05-111/21;

o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine jer tražene informacije uključuju privatne interese trećih lica. Također, u Rješenju se navodi da žaliteljica nije dostavila dokaz o postojanju pravnog interesa u smislu Zakona o zaštiti ličnih podataka u Bosni i Hercegovini.

Ombudsmeni su proveli postupak istraživanja, nakon čega je izdata preporuka⁶⁸ kojom se direktorici JU Osnovna škola "Kovačići" Sarajevo nalaže:

1. *Da, imajući u vidu preporuku Ombudsmena, poništi Rješenje broj 72-1/2021. godine od 08.02.2021. godine i donese novo rješenje u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine;*
2. *Da u roku od 15 dana od dana prijema ove preporuke, obavijesti Ombudsmene o mjerama poduzetim u cilju realizacije ove preporuke.*

Istovremeno, Ombudsmeni su zauzeli stav da je javni organ dužan zaštititi lične podatke i mogućnost razdvajanja takvih informacija na dijelove, odnosno zatamnjivanja ili precrtavanja ličnih podataka fizičkih lica. Javni organ je dužan preduzeti sve mjere s ciljem soapštavanja informacija koje ima u posjedu. Preporuka je realizovana, a predmet nakon toga zatvoren.

Primjer: Žaliteljica⁶⁹ se obratila Ombudsmenima izražavajući nezadovoljstvo načinom provođenja postupka po Internom oglasu Komisije za unapređenje Uprave policije Zenica. Žalbeni navodi odnose se i na onemogućavanje pristupa konkursnoj dokumentaciji, te žaliteljica ističe da je podnijela zahtjev za uvid u cjelokupnu dokumentaciju kandidata koji su izabrani, ali kako navodi, nije joj omogućen uvid u dokumentaciju. Na traženje Ombudsmena, Uprava policije je dostavila akt iz kojeg je vidljivo da je po zahtjevu za uvid u dokumentaciju postupljeno samo djelimično i to u donosu na rezultate i dokumentaciju žaliteljice, ali ne i ostalih kandidata.

Nakon provedenog postupka istraživanja, Ombudsmeni su izdali preporuku, broj P-165/21 od 3. juna 2021. godine kojom se ministru Ministarstva unutrašnjih poslova Zeničko-dobojskog kantona nalaže:

1. *Da izmijeni odredbu člana 8. Pravilnika o proceduri unapređenja policijskih službenika broj: 08-01/1-02-1-7625/07 od 21.11.2007. godine i osigura svim kandidatima u konkursnim procedurama uvid u rezultate testiranja i za sve druge kandidate;*
2. *Da, imajući u vidu ovu preporuku, žaliteljici omogući uvid u rezultate testiranja drugih kandidata;*
3. *Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke.⁷⁰*

Preporuka nije realizovana, o čemu je obaviješteno Ministarstvo unutrašnjih poslova Zeničko-dobojskog kantona.

⁶⁸ Preporuka broj P-155/21 od 21.5.2021. godine;

⁶⁹ Ž-SA-05-488/20;

⁷⁰ Preporuka broj P-165/21 od 3.6.2021. godine;

5.2.5. Informisanost građana o pravu na pristup informacijama

Pojedine žalbe ukazuju da podnosioci zahtjeva još uvijek nisu dovoljno informisani o pravima u smislu zakona o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini, a što je zasigurno posljedica nedostatka adekvatnih medijskih kampanja koje za cilj imaju masovno informisanje javnosti o načinima ostvarivanja i zaštite ljudskih prava.

Primjer: Žaliteljica⁷¹ se obratila Ombudsmenima, navodeći da je Opštini Stari Grad Sarajevo podnijela zahtjev za pristup informacijama, tražeći uvid u matične knjige upisa. Opština Stari Grad Sarajevo je po zahtjevu donijela rješenje kojim se odbija pristup informacijama, navodeći: *“Odredbom člana 64. stav (1) Zakona o matičnim knjigama („Službene novine Federacije BiH“, br. 37/2012 i 80/2014) i tačke 151) Uputstva o načinu vođenja matičnih knjiga („Službene novine Federacije BiH“, br. 51/2013, 55/2013, 82/2013 i 6/2015) propisano je da se izvodi ili uvjerenja iz matičnih knjiga izdaju na usmeni ili pismeni zahtjev lica koja spadaju pod užu ili širu porodicu osobe za koju se traži izvod ili uvjerenje... S obzirom da iz priloženog zahtjeva za dostavu traženih informacija... nije vidljivo srodstvo prema gore navedenim uputama i da se radi o informaciji koja se odnosi na lične podatke i status pojedinca, odnosno njegovog upisa u određenu matičnu knjigu... potrebno je da imenovana dostavi saglasnost lica na koje se tražene informacije odnose...”*

Ombudsmeni nisu utvrdili osnovanost žalbe i žaliteljici je ukazano da cilj i svrha Zakona nije prikupljanje dokaza za potrebe vođenja sudskih postupaka jer je isto regulisano posebnim propisima (Zakon o parničnom postupku Federacije BiH, Zakon o upravnom postupku Federacije BiH, Zakon o krivičnom postupku Federacije BiH i slično). U kontekstu postojanja javnog interesa za dostavljanje traženih podataka, ukazujemo da “javni interes” predstavlja neku opštu dobrobit za zajednicu ili određenu grupu osoba, javno zdravlje, javnu sigurnost i slično. Dakle, sasvim je jasno da u predmetu žaliteljice postoji isključivo privatni/individualni interes žaliteljice da tražene podatke dobije s ciljem vođenja sudskog postupka.

5.2.6. Informacije iz djelokruga rada javnih organa i informacije o platama službenika

Informacije koje se odnose na plaće i naknade koje se isplaćuju službenicima zaposlenim u javnim organima su kontinuirano u sferi interesovanja javnosti. Ombudsmeni kontinuirano ukazuju da javnost ima pravo znati na koji način i u koju svrhu se troše javna sredstva, što uvijek ima prevagu nad privatnim interesom i eventualnim ograničenjima koja propisuju zakoni o slobodi pristupa informacijama. Također, značajno je ukazati da javni organ prilikom provođenja testa javnog interesa procjenjuje sve okolnosti, a posebno okolnost mogućih zloupotreba službene dužnosti, određene nezakovitosti u radu, nemara u vršenju službe, informacije koje ugrožavaju javnu sigurnost i javno zdravlje i slično.

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili upit Komisije za informisanje Predstavničkog doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine⁷² kojim se traži uputstvo/mišljenje o načinu postupanja po zahtjevima za pristup informacijama kojima se traže podaci o platama i

⁷¹ Ž-SA-05-394/21;

⁷² Ž-SA-05-512/21;

naknadama izabраних ду̀жносника у Федерацији БиХ. У упиту се наводи да се све че́ше достављају захтеви за приступ информацијама о платама и накнадима изабраних ду̀жносника у Федерацији БиХ, те се у вежи с тим поставља питање да ли се требају достављати сви подаци у вежи с платама и накнадима изабраних ду̀жносника у Федерацији БиХ, односно који се подаци достављају, а који се не требају достављати.

Ombudsmeni su izdali mišljenje kojim je ukazano da javnost ima pravo znati informacije o iznosu plata službenika. Istovremeno, informacije o eventualnim odbicima od plate (alimentacija, krediti, naknade za članstvo u sindikatu i slično) predstavljaju lične informacije i trebaju biti izuzete u smislu člana 8. Zakona o slobodi pristupa informacija BiH. Također, s ciljem jačanja principa otvorenosti i transparentnosti rada javnih organa, mišljenja smo da ove informacije trebaju biti dostupne javnosti i bez podnošenja zahtjeva za pristup informacijama, periodičnim objavljivanjem istih na službenoj internet-stranici javnog organa.

5.3. Pravo na imovinu

Član 1 Protokola 1 uz Evropsku konvenciju o ljudskim pravima i osnovnim slobodama iz 1952. godine štiti fundamentalno pravo na mirno uživanje imovine. Pravo na imovinu danas ima veoma važno mjesto među pravima koje štiti Evropski sud za ljudska prava. „Pravo na imovinu“ je skraćeni naziv za pravo svakog lica (i fizičkog i pravnog) na zaštitu od akata kojima se ukidaju ili ometaju imaočeva prava korištenja i raspolaganja. Ovo pravo je, i pored svog nesumnjivog značaja, do danas ostalo nedovoljno zaštićeno, iako ga izričito priznaju Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima, Američka konvencija o ljudskim pravima, Afrička povelja o ljudskim pravima i Protokol 1 uz Evropsku konvenciju o ljudskim pravima. U pravnom sistemu Bosne i Hercegovine uživanje ovog prava zagantovano je Ustavom Bosne i Hercegovine, ustavima Republike Srpske i Federacije BiH⁷³ i Statutom Brčko distrikta BiH⁷⁴.

Član 1 Protokola 1 uz Evropsku konvenciju o ljudskim pravima propisuje da svako fizičko i pravno lice ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uslovima predviđenim zakonom i opštim načelima međunarodnog prava. Član 2 Protokola 1 uz Evropsku konvenciju o ljudskim pravima propisuje da prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utiču na pravo države da primjenjuje zakone koje smatra potrebnim da bi regulisala korištenje imovine u skladu s opštim interesima ili da bi obezbijedila naplatu poreza ili drugih dažbina ili kazni. Navedeni član 1 Protokola 1 uz Evropsku konvenciju o ljudskim pravima ne nameće državi pozitivne obaveze – obaveze da aktivnim radnjama štiti pravo na imovinu, već negativne obaveze – da se ne miješa u mirno uživanje imovine bilo kog fizičkog ili pravnog lica⁷⁵.

Pravo na imovinu danas je jedno od najčešće kršenih prava Evropske konvencije o ljudskim pravima, na trećem mjestu, i to odmah nakon prava na suđenje u razumnom roku i prava na pravično suđenje. Posljednjih godina Evropski sud za ljudska prava u mnogim slučajevima našao

⁷³ Član II 3. k) Ustava Federacije BiH, član 54. Ustava Republike Srpske;

⁷⁴ Član 13. stav (5) Statuta Brčko distrikta BiH;

⁷⁵ Ana Budak, Pravo na imovinu u kontekstu ljudskih prava s posebnim osvrtom na praksu Evropskog suda za ljudska prava, Socijalna politika, broj 17/2019, Beograd, str. 9-27;

je da su pojedine države prekoračile polje slobodne procjene i time prekršile pravo na imovinu garantovano članom 1 Protokola 1.

Ovo pravo podliježe ograničenjima, čija se prihvatljivost procjenjuje u svakom konkretnom slučaju.

Ombudsmeni su u izvještajnom periodu zaprimili 123 žalbe (u 2020. godini 110 žalbi) koje su se odnosile na kršenje prava na imovinu, i koje su se u najvećoj mjeri odnosile na neefikasnost postupanja državnih mehanizama koji su dužni da obezbijede nesmetano uživanje ovih prava, rada upravnih organa i pravosuđa. I dalje se postupci pred mjerodavnim organima vode neopravdano dugo, po žalbama se poništavaju odluke prvostepenog organa zbog čega se predmet vraća na ponovni postupak i sve to traje godinama. Tu su i predmeti povratnika čiji otkup stanova traje godinama. Imovinsko-pravni predmeti se odnose, između ostalog, i na neizdavanje potrebnih dozvola neophodnih za osiguranje nesmetanog korištenja i uživanje imovine.

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili žalbu⁷⁶ u kojoj je odgovorna strana Služba za imovinsko-pravne, stambene, geodetske poslove i katastar nekretnina Opštine Ilidža. Podnosilac žalbe, putem punomoćnika obratio se Službi za imovinsko-pravne, stambene, geodetske poslove i katastar nekretnina Opštine Ilidža sa zahtjevom za nastavak postupka potpune eksproprijacije, odnosno isplatu novčane naknade za ekspropriisanu nekretninu. Opštinska služba je rješenjem, broj 05-31-1569/12-2 od 21. marta 2018. godine usvojila prijedlog Pravobranilaštva Opštine Ilidža i u potpunosti ekspropriisala zemljište vlasnika. Rješenjem broj 05-31-2-796/2018 od 25. maja 2018. godine Federalne uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove drugostepenog organa, navedene tačke su ostale na snazi i postale pravosnažne, čime su se stekli uslovi za izvršenje i isplatu naknade vlasnicima. Međutim, odmah nakon što su podnijeli zahtjev za isplatu naknade, raniji punomoćnik vlasnika podnio je Općinskom sudu u Sarajevu tužbu za utvrđivanje prava vlasništva koja je zabilježena u Zemljišno knjižnom izvatku predmetnih parcela. Vlasnici su u potpunosti osporili tužbeni zahtjev. S obzirom da je postupak eksproprijacije hitan, zahtjevom je traženo da opštinska služba postupi žurno, zakaže i održi usmenu raspravu s ciljem postizanja naknade za ekspropriisanu nekretninu. Do dana obraćanja Instituciji, nadležna služba nije odgovorila na zahtjev niti je zakazala usmenu raspravu, te vlasnici osnovano sumnjaju da se postupak pred ovim organom namjerno odugovlači. Po provedenom istražnom postupku zaprimljen je odgovor⁷⁷, u kojem je, između ostalog, navedeno : “...dana 5. novembra 2021. godine ovaj Organ je sačinio pozive zainteresovanim strankama u navedenom postupku s ciljem sporazumnog određivanja naknade za ekspropriisanu zemljište“ Istraga u ovom postupku i dalje traje.

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili žalbu⁷⁸ radi nepostupanja po zahtjevu u postupku izdavanja lokacijske dozvole. Odgovorna strana je Opština Šamac, Odjeljenje za prostorno uređenje i stambeno-komunalne poslove. U žalbi se ističe da je suprug žaliteljice vlasnik nekretnine, da je u skladu sa zakonom iniciran postupak ograđivanja nekretnine, da se postupak od strane Opštine Šamac i stanara susjedne zgrade kontinuirano opstruira, da se imovina koja je u vlasništvu

⁷⁶ Ž-SA-05-957/21;

⁷⁷ Službe za imovinsko-pravne, stambene, geodetske poslove i katastar nekretnina Opštine Ilidža broj 05-31-1569/17-2 od 5. novembra 2021. godine;

⁷⁸ Ž-SA-08-208/21;

žaliteljice i njenog supruga uzurpira od komšija koji koriste njihovu imovinu kao javni put. Na traženje Institucije, Opština donosi rješenje⁷⁹, kojim se odbija zahtjev. U blagovremenom roku, na doneseno rješenje žaliteljica je izjavila žalba drugostepenom organu, Ministarstvu za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju Republike Srpske, koje donosi rješenje⁸⁰, kojim se poništava rješenje Odjeljenja za prostorno uređenje i stambeno-komunalne poslove Opštine Šamac i spis predmeta vraća prvostepenom organu na ponovni postupak. Prema navodima žalitelja odluka u konkretnoj pravnoj stvari još nije donesena.

Postupak pred Institucijom je u toku.

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili žalbu⁸¹ u kojoj se ističe da je Opštinski sud u Sarajevu donio rješenja o izvršenju⁸². U konkretnoj pravnoj stvari protivizvršenik je Ministarstvo unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo. Imajući u vidu odredbe člana 6. stav (1) Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (nedonošenje odluke u razumnom roku) i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju (pravo na imovinu), Institucija je zatražila izjašnjenje Ministarstva finansija Kantona Sarajevo. Odgovor je zaprimljen⁸³, a zatim dostavljen žalitelju dana, 20. maja 2021. godine. U skladu s odredbama Zakon o budžetu Federacije Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik FBiH“, br. 19/2006, 76/2008, 5/2009, 32/2009, 51/2009, 9/2010, 36/2010 i 45/2010), te izjašnjenja Ministarstva finansija Kantona Sarajevo, Ombudsmeni nisu našli osnova za dalje postupanje u predmetu iz razloga što su rješenja Opštinskog suda u Sarajevu u postupku izvršenja i nalaze se pod tačno određenim rednim brojevima za izvršenje, da se postupak izvršenja vrši hronološkim redom u skladu s raspoloživim budžetskim sredstvima sa čime je upoznat žalitelj, te bi zahtjev Ombudsmena za prioritarnim rješavanjem pitanja izvršenja rješenja žalitelja bilo na štetu imovinskih prava osoba čija rješenja su u redu za izvršenje prije podnosioca žalbe. Predmet je zatvoren.

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili žalbu⁸⁴ radi šutnje administracije. Odgovornom stranom podnosilac žalbe označio je Općinu Ilijaš i Općinski sud u Sarajevu. Podnosilac žalbe je uputio Službi za imovinsko-pravne poslove, geodetske poslove i katastar Opštine Ilijaš, Zahtjev za ispravku greške od strane Komisije za izlaganje katastarskog klasiranja nekretnina i izlaganja na javni uvid KO Gajevi, koje je provedeno 2016. godine. Podnosilac zahtjeva u žalbi ističe da nije bio upoznat s nastalim promjenama parcele zemljišta, a koje su trenutno u suprotnosti s ranijim stanjem i prikazom katastarskog operata. Žalitelj ističe da do dana podnošenja žalbe Ombudsmenima nije zaprimio odgovor. Dalje, u žalbi podnosioca, između ostalog, navodi se da je dana, 24. jula 2020. godine, Općinskom sudu u Sarajevu uputio podnesak pod nazivom „Prijava po rješavanju imovinsko-pravnih odnosa br. 065-0-SU-20-000802“. Podnosilac žalbe ističe da nije zaprimio odgovor Općinskog suda u Sarajevu. Nakon što je iniciran postupak pred Institucijom, odgovori su zaprimljeni, te dostavljeni žalitelju⁸⁵, a kojim se Ombudsmeni obavještavaju da je postupljeno po podnesku žalitelja na način da je doneseno rješenje broj 065-

⁷⁹ Rješenje broj 06-364-15/2020 od 28.7.2020. godine;

⁸⁰ Rješenje broj 15.02-364-131/20 od 28.10.2020. godine;

⁸¹ Ž-SA-08-349/21;

⁸² Rješenje o izvršenju broj 65 o I 671960 17 I od 11.12.2017. godine;

⁸³ Odgovor akt broj 08-01-04-17400/21 od 19.4.2021. godine;

⁸⁴ Ž-SA-08-204/21;

⁸⁵ Akt Općine Ilijaš broj 06/2-26-Si/21 od 20.04.2021. godine, akt Općinskog suda u Sarajevu broj 065-0-Su-21-001513 od 27.8.2021. godine i 065-0-SU-21-1513 od 27.8.2021. godine;

0-DN-20-9182 od 8. septembra 2020. godine. Postupak pred Institucijom je okončan na način da je žalitelj ostvario svoje pravo.

Primjer: Podnosilac žalbe⁸⁶ obraća se Ombudsmenima navodeći da je više puta zatražio postupanje Komunalne inspekcije u vezi s nezakonitim korištenjem njegove imovine u mjestu Sanica Gornja, međutim ometanje posjeda /prolazak, prekopavanje/ i dalje traje. Ombudsmeni su aktom od 18. septembra 2020. godine zatražili postupanje Komunalno – vodne inspekcije Općine Ključ i s tim u vezi informaciju o radnjama koje je Inspekcija preduzela iz svoje nadležnosti. Kako nije bilo odgovora nadležne inspekcije, Ombudsmeni su aktima od 29. oktobra 2020. godine, 7. decembra 2020. godine i 18. januara 2021. godine, urgirali dostavu odgovora, koji nije dostavljen.

Ombudsmeni su konstatovali nesaradnju Komunalno – vodne inspekcije Općine Ključ s Institucijom, te donijeli preporuku broj P-46/21:

1. *Preporučuje se Komunalno – vodnoj inspekciji Općine Ključ da odmah po prijemu ove Preporuke, uspostavi saradnju s Institucijom ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi tražena izjašnjenja, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banja Luka.*
2. *Primjerak Preporuke se dostavlja i Ministarstvu pravosuđa i uprave Unsko-sanskog kantona, na znanje i informaciju.*

Ombudsmeni su ukazali da su organi u postupku dužni postupati na način kako je to propisano Zakonom. Za uspješno funkcionisanje Institucije od posebnog je značaja izgradnja dobrih odnosa između institucija u Bosni i Hercegovini i Ombudsmena. Ovi odnosi podrazumijevaju i podršku institucija u Bosni i Hercegovini na način da se saradnja s Institucijom realizuje na način propisan zakonom, preporuke Ombudsmena prihvate i ispoštuju na svim nivoima vlasti, bez ikakvog uslovljavanja.

Preporuka je upućena i načelniku Općine Ključ. Nadležni organi nisu dostavili informaciju o eventualno preduzetim mjerama po preporuci Ombudsmena, ni nakon tri mjeseca od dana izdavanja preporuke. Shodno zakonskim nadležnostima Općinskom vijeću je dostavljena preporuka kao nadležnom višem organu s ciljem preduzimanja mjera iz svoje nadležnosti kako bi se postupilo po preporuci Ombudsmena. Kako u roku od 15 dana, Ombudsmen nije došao do informacija o predmetnoj problematici, nesaradnja s Institucijom nadležnih organa Općine Ključ je uvrštena u Godišnji izvještaj Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2021. godinu.

Primjer: Podnosilac žalbe⁸⁷ obratio se Ombudsmenima s ciljem zaštite prava na imovinu, zbog neizvršenja rješenja o rušenju nadograđenog dijela restorana „Verdi“ u ulici Ismeta Mujezinovića u Sarajevu. Pred Institucijom uspostavljena je korespondencija s nadležnim organima, gdje je utvrđeno da se predmet od čijeg rješavanja zavisi način ostvarivanja prava na koje ukazuje podnosilac žalbe, nalazi na rješavanju pred Kantonalnim sudom u Sarajevu.

⁸⁶ Ž-BL-05-605/20;

⁸⁷ Ž-BL-08-289/21;

Kantonalni sud u Sarajevu donio je odluku u predmetu, dana 25. februara 2021. godine. Podnosilac žalbe nakon što je presuda zaprimljena, i nisu preduzete mjere na izvršenju rješenja nadležne inspekcije, obavještava i nadležne organe i Ombudsmene. Ombudsmeni su zatražili izjašnjenje Inspektorata Općine Centar Sarajevo. Dostavljeno je izjašnjenje broj 06-23-2696/13 od 2. septembra 2021. godine u kojem se navodi „...*da je uvidom u službenu evidenciju utvrđeno da je subjekt nadzora pristupio rušenju nelegalnog dijela poslovnog objekta restorana Verdi u ulici Ismeta Mujezinovića u Sarajevu, uz dostavljanje rješenja 07-23-268/08 od 28.02.2008. godine kojim je izdata upotrebna dozvola za izvedene radove na dogradnji poslovnog prostora uz postojeći stambeni objekat u ulici Ismeta Mujezinovića do br. 16, sa ZK izvatkom u kojem je upisana površina poslovnog objekta od 109m², pored ranije uknjižene površine od 69m², o čemu je pismeno obavijestio Inspektorat 25.05.2021. godine.*“ Uklonjen je nelegalno izgrađeni dio, a Inspektorat je taj koji ima zakonske nadležnosti da utvrđuje ove činjenice, jer je i donosilac odluka u upravnim postupcima u ovom predmetu, a samim tim vrši i nadzor nad izvršenjem svojih odluka.

Primjer: Ombudsmeni su dana, 7. juna 2021. godine zaprimili žalbu⁸⁸ na rad Komisije za verifikaciju stare devizne štednje. Žalitelj je Federalnom ministarstvu finansija podnio zahtjev za verifikaciju stare devizne štednje kada mu je saopšteno da će postupak isplate stare devizne štednje početi za dvije godine. U skladu s navedenim, ističe da se ponovo obratio dana, 15. februara 2021. godine zahtjevom da mu se dostavi informacija u vezi s isplatom stare devizne štednje, ali da nije dobio zvaničan odgovor. Ombudsmeni su nakon prijema žalbe uputili akt Komisiji za verifikaciju stare devizne štednje, Federalnog ministarstva finansija, koja je dana, 27. jula 2021. godine dostavila odgovor u kojem se navodi, da je Komisija 26. jula 2021. godine po osnovu žalbe podnosioca donijela rješenje, broj 07-08-242/18-L. S obzirom da je nadležni organ donio rješenje u konkretnom predmetu čime je riješen problem zbog kojeg se podnosilac žalbe obratio, predmet je zatvoren.

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili žalbu⁸⁹ i prateću dokumentaciju iz koje proizlazi da je Ustavni sud Bosne i Hercegovine na sjednici održanoj 7. aprila 2021. godine, u predmetu broj AP 848/20, rješavajući apelaciju podnosioca žalbe donio odluku kojom je ista usvojena i utvrđena povreda prava iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine. Podnosilac žalbe navodi da je navedenom odlukom naloženo Vladi Republike Srpske da mu isplati iznos od 300,00 KM na ime naknade nematerijalne štete zbog dužine trajanja parničnog postupka u predmetu Osnovnog suda u Gradišci, broj 72 0 P 067663 17 P, i to u roku od tri mjeseca od dostavljanja ove odluke. Ombudsmen je u toku postupka istrage uputio akt Vladi Republike Srpske koja je u dostavljenom odgovoru od 13. oktobra 2021. godine navela da je Kancelarija pravnog predstavnika Vlade Republike Srpske po prijemu bankovnog računa, dana 14. juna 2021. godine izvršila isplatu po odluci (realizovana prije roka). Uz odgovor je dostavljen kao dokaz izvještaj Trezora Republike Srpske o čemu je obaviješten i Ustavni sud Bosne i Hercegovine. S obzirom da je Vlada Republike Srpske postupila po Odluci Ustavnog suda Bosne i Hercegovine čime je riješen problem zbog kojeg se podnosilac žalbe obratio Instituciji, predmet je zatvoren.

⁸⁸ Ž-BL-05-419/21;

⁸⁹ Ž-BL-08-641/21;

5.4. Policija

Policija predstavlja službu javne uprave kojoj je povjereno čuvanje javnog reda i poretka jedne države. Ona građanima pruža zaštitu njihovih temeljnih ustavnih prava i sloboda i zaštitu drugih ustavom zaštićenih vrijednosti. Dakle, zaštita ustavom zagwarantovanih prava i osnovnih sloboda svakog građanina, njihove lične bezbjednosti, održavanje javnog reda i mira, sprečavanje i borba protiv kriminala, predstavljaju najvažnije zadatke svake demokratske države, a policija je najvažniji instrument kojim država raspolaže u ovu svrhu.

Prema tome da li se odvija prije ili poslije izvršenog djela, djelatnost policijskih organa može biti: profilaktička (prije izvršenog djela) i represivna (nakon izvršenog djela). Također, podjela tih aktivnosti može biti napravljena i prema tome ko ih inicira, pa je reaktivna kada je iniciraju građani, a proaktivna kada je započinju pripadnici službe.

Institucija je u izvještajnom periodu zaprimila 158 žalbi (u 2020. godini 145 žalbi) koje su se odnosile na rad policije, a izdato je šest preporuka. Žalbe su se odnosile na prijave građana radi njihovog uznemiravanja od strane drugih lica i postupanja policije u ovakvim slučajevima, kršenje javnog reda i mira, prekomjernu upotrebu sile od strane policije, rad unutrašnje kontrole, povredu prava kod zasnivanja radnih odnosa u policijskim strukturama, te kršenja konkursnih procedura prilikom odabira kandidata za policijsko osposobljavanje.

Slično ranijim godinama, i u 2021. godini registrovan je određeni broj žalbi u kojima se žalbeni navodi svode na neprofesionalno postupanje policijskih službenika prema građanima, odnosno na prekoračenje policijskih ovlaštenja prilikom obavljanja službenih dužnosti, kao i na postupanje mehanizama unutrašnje kontrole po podnesenim prijavama građana protiv policijskih službenika.

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili su žalbu⁹⁰ na rad i postupanje Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srpske, iz koje proizlazi nezadovoljstvo postupanjem ovlaštenog službenog lica Policijske stanice Teslić prilikom obavljanja istražnih radnji. Iz žalbe i dostavljene dokumentacije proizlazi da je podnositeljica žalbe, dana 27. jula 2019. godine uputila predstavku Ministarstvu unutrašnjih poslova Republika Srpske navodeći nezakonitosti prilikom postupanja ovlaštenog službenog lica Policijske stanice Teslić kod obavljanja istražnih radnji. Podnositeljica žalbe tvrdi da je nakon toga uputila i urgenciju dana 18. novembra 2019. godine u kojoj je tražila informaciju da li je njena predstavka uzeta u rad i kakva je odluka donesena. U žalbi navodi da odgovor do dana obraćanja Ombudsmenima nije primila.

Nakon provedenog istražnog postupka i sumiranja svih činjenica Ombudsmeni su uputili preporuku, broj P-246/21 od 26. oktobra 2021. godine Službi ministra Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srpske u kojoj se kaže:

1. *Da se poduzmu sve potrebne mjere i radnje kako bi u što kraćem roku bila donesena odluka po predstavi podnositeljice žalbe koju je izjavila putem punomoćnika dana, 13.*

⁹⁰ Ž-BL-05-271/21;

februara 2021. godine i da uzme u razmatranje predstavku koju je izjavila putem punomoćnika dana, 13. novembra 2019. godine.

Nakon izdavanja preporuke, zaprimljeno je izjašnjenje odgovornog organa od 13. decembra 2021. godine koje je dostavljeno podnositeljici žalbe na izjašnjenje. Istražni postupak je u toku.

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili anonimno obraćanje⁹¹ putem elektronske pošte u kojem je postavljeno pitanje: „*Da li je poznato da li je ovo čin zlostavljanja ili neslana šala?*“ U prilogu je na uvid prosljeđena fotografija na kojoj se vidi da je na dionici puta Banja Luka - Jajce (kanjon Jajce) uslikano vozilo u pokretu na čijoj haubi sjedi osoba ženskog spola. Dana 4. juna 2021. godine Ombudsmeni su od načelnika Policijske uprave Banja Luka zatražili informaciju koje radnje je ovaj organ preduzeo, a kako bi rasvijetlio sporni događaj. U aktu komandira Policijske stanice Banja Luka - Lauš⁹² navedeno je da su u službenim prostorijama Policijske stanice Banja Luka - Lauš saslušani učesnici navedenog događaja, te da je nakon toga dostavljen izvještaj Okružnom javnom tužilaštvu Banja Luka. S obzirom da je nadležni policijski organ preduzeo odgovarajuće radnje s ciljem utvrđivanja svih činjenica predmetnog događaja i preduzimanja adekvatnih mjera i radnji, Ombudsmeni su predmet zatvorili.

Primjer: Ombudsmeni su otvorili predmet *ex officio*⁹³ u vezi s napadom policije na mladića u Mostaru koji se desio dana 10. aprila 2021. godine. Predmet žalbe je nezakonito postupanje policijskih službenika i prekoračenje službenih ovlaštenja u vršenju dužnosti. Ombudsmeni su na osnovu snimka koji se pojavio u javnosti, a u vezi s napadom i premlaćivanjem mladića u Mostaru koji se desio dana 10. aprila 2021. godine od strane policijskih službenika Ministarstva unutrašnjih poslova Hercegovačko-neretvanskog kantona, odlučili da otvore predmet *ex officio* i izdaju saopštenje za medije. U saopštenju za medije Ombudsmeni su najoštrije osudili brutalni napad i premlaćivanje mladića u Mostaru od strane policijskih službenika Ministarstva unutrašnjih poslova Hercegovačko-neretvanskog kantona. Osim toga, donijeli su odluku da u predmetu koji otvaraju *ex officio* utvrde, da li su u Hercegovačko-neretvanskom kantonu uspostavljeni zakonski mehanizmi za procesuiranje policijskih službenika, svjesni značaja navedenog jer bez postojanja ovih zakonskih mehanizama nije moguće utvrditi disciplinsku odgovornost policijskih službenika Hercegovačko-neretvanskog kantona, a što je već ranije utvrđeno u žalbi⁹⁴ registrovanoj u Instituciji. Ombudsmene posebno zabrinjava što u ovom kantonu još uvijek nisu uspostavljeni zakonski mehanizmi za procesuiranje policijskih službenika pa nije moguće utvrditi disciplinsku odgovornost ovih lica. Samim tim nameće se pitanje da li će, kada i na koji način disciplinski odgovarati policijski službenici koji su snimljeni ali i svi ostali koji bi u budućnosti mogli napraviti bilo koji disciplinski prekršaj. Ono što posebno zabrinjava je da su Ombudsmeni sve ove činjenice konstatovali i u predmetu koji je registrovan 2018. godine, međutim, očigledno do danas nije došlo do pomaka što nesporno dovodi do pravne nesigurnosti. U konkretnom predmetu, trenutno, samo ostaje mogućnost da nadležno tužilaštvo protiv ovih lica pokrene postupak za utvrđivanje eventualne krivične odgovornosti.

⁹¹ Ž-BL-05-397/21;

⁹² Akt komandira Policijske stanice Banja Luka-Lauš, broj 13-01/4-230-2496/21 od 9.6.2021. godine;

⁹³ Ž-BL-05-291/21;

⁹⁴ Ž-SA-05-858/18;

Nakon provedenog istražnog postupka i sumiranja svih činjenica Ombudsmeni su dana, 2. juna 2021. godine uputili preporuku⁹⁵ predsjedniku Vlade Hercegovačko-neretvanskog kantona i Ministarstvu unutrašnjih poslova Hercegovačko-neretvanskog kantona kojom od imenovanih traže:

1. *Da imenuju sva neophodna tijela i organe, kao i da uspostave mehanizme kako bi se neometano provodio postupak unutrašnje istrage ali i svi drugi procesi u okviru Ministarstva unutrašnjih poslova Hercegovačko-neretvanskog kantona i*
2. *Da o preduzetim mjerama i načinu postupanja po ovoj preporuci obavijeste Instituciju ombudsmena u roku od 60 dana od dana prijema preporuke.*

U odgovoru Skupštine Hercegovačko-neretvanskog kantona⁹⁶ navedeno je da je Komisija za izbor i imenovanje Skupštine HNK početkom maja 2021. godine pokrenula proceduru javnog konkursa za izbor i imenovanje Nezavisnog odbora za izbor i reviziju, te da procedura još uvijek nije okončana. U predmetu Ombudsmeni su uputili i dva akta Kantonalnom tužilaštvu Hercegovačko-neretvanskog kantona (9. septembra i 9. novembra 2021. godine), tražeći informaciju da li je protiv navedenih policijskih službenika pokrenut krivični postupak i ukoliko jeste u kojoj fazi se nalazi. Odgovor do dana pisanja ovog Izvještaja nije primljen, te će Ombudsmeni nastaviti postupanje u ovom predmetu.

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili žalbu⁹⁷ u kojoj se navodi, da već niz godina podnosilac ima probleme s komšijom. Uvidom u dostavljenu dokumentaciju utvrđeno je da se ista odnosi na različite obavijesti, rješenje i žalbu koja je upućena Ministarstvu unutrašnjih poslova Republike Srpske, a datira iz 2008, 2009, 2010, 2014 i 2017. godine. Nakon što je upućen da sačini dopunu, dana 25. maja 2021. godine obratio se ponovo Ministarstvu unutrašnjih poslova Republike Srpske, Policijskoj stanici Obilićevo tražeći pomoć i ponovo prijavljujući komšiju. S tim u vezi u postupku istrage zatražena je informacija o postupanju organa, a koje je u aktu Odjeljenja za odnose s javnošću Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srpske⁹⁸ konstatovalo, da je sve radnje organ preduzeo po prijavi i između ostalog uputio podnosioca žalbe i njegovog komšiju da se obrate nadležnim institucijama kako bi riješili svoje nesuglasice.

Predmet je zatvoren, jer stranka nije bila zainteresovana za dalje postupanje.

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbi⁹⁹ u kojoj žalitelj ukazuje na nezakonito postupanje policijskih službenika Policijske stanice Busovača koji su izvršili pretres njegove kuće u Busovači, u kojoj živi njegova supruga s dvoje djece. U vezi navedenog žalitelj je uložio pritužbu Jedinici za profesionalne standarde Upravi policije SBK. Po provedenom istražnom postupku zaprimljen je odgovor Ministarstva unutrašnjih poslova SBK¹⁰⁰, u kojem se navodi “...na osnovu odluke Ureda za pritužbe javnosti SBK/KSB da se provede interni postupak, Odsjek unutrašnje kontrole u zakonskom roku proveo interni postupak, te sačinio Konačan

⁹⁵ Preporuka broj 129/21;

⁹⁶ Akt Skupštine Hercegovačko-neretvanskog kantona broj 02-02-255/21 od 28.9.2021. godine;

⁹⁷ Ž-BL-05-381/21;

⁹⁸ Akt Odjeljenja za odnose sa javnošću Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srpske;

⁹⁹ Ž-SA-05-975/21;

¹⁰⁰ Akt broj 02/1-3-05-4-687/21 od 8.11.2021. godine;

izvještaj koji je 13.10.2021. godine razmatran od strane Ureda, gdje je Ured donio odluku da je predmetna predstavka osnovana i da je počinjena teža povreda dužnosti. U vezi s tim disciplinska komisija ovog MUP-a je 26.10.2021. godine donijela odluku o pokretanju disciplinskog postupka, gdje je disciplinski postupak trenutno u toku...". Odgovor Ministarstva unutrašnjih poslova SBK je dana, 12. novembra 2021. godine, dostavljen podnosiocu žalbe na izjašnjenje.

Predmet je u radu.

Primjer: Žalbeni navodi¹⁰¹ se odnose na praćenje rade Policijske uprave u Livnu, po podnesenoj prijavi protiv bivšeg supruga koji je prisvojio polisu osiguranja žaliteljice, prepravio podatke i podigao novac koji je već bio uplaćen na polisu osiguranja.

PU Livno obavještava Ombudsmene da su istražne radnje provedene, te poslan izvještaj tužilaštvu. U međuvremenu je Kantonalno tužilaštvo u Livnu podiglo optužnicu protiv bivšeg supruga žaliteljice. Predmet je zatvoren.

Primjer: Žalbeni navodi¹⁰² se odnose na praćenje rada Policijske stanice u Glamoču, po podnesenoj prijavi protiv jedne zaposlenice Opštine Glamoč, a zbog zloupotrebe ovlaštenja i nesavjesnog rada u službi. Policijska stanica Glamoč je zbog postojanja osnova sumnje u počinjenje više krivičnih djela iz oblasti privrede i oblasti podmićivanja protiv službene i druge odgovorne dužnosti, predmet prosljedila na daljnje postupanje Sektoru kriminalističke policije MUP-a Kantona 10, Odjeljenje za privredni kriminalitet.

Predmet protiv PP Glamoč je zatvoren, a otvoren novi, pod brojem Ž-LI-05-45/21 za praćenje rada Odjeljenja za privredni kriminalitet. Odjeljenje za privredni kriminalitet obavještava Ombudsmene da je nakon provedene istrage dana 2. juna 2021. godine Kantonalnom tužiteljstvu Kantona 10, odaslan odgovarajući izvještaj. Kantonalno tužiteljstvo je donijelo Naredbu o nesprovođenju istrage. Predmet je zatvoren.

Primjer: Žalbeni navodi¹⁰³ se odnose na praćenje rada Policijske stanice u Donjem Vakufu, po podnesenoj prijavi protiv žaliteljevog komšije, koji žalitelja ometa u mirnom uživanju posjeda na nekretnini, koju koristi na osnovu Ugovora o korištenju zemljišta potpisanog sa ŠPG/ŠGD Donji Vakuf. Prilikom ometanja mirnog uživanja posjeda, prijavljena osoba upućuje psovke i prijeti žalitelju.

Policijska stanica Donji Vakuf obavještava Ombudsmene da su postupali po prijavama žalitelja te Opštinskom sudu u Bugojnu podnijeli dva zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka. Također, tokom 2021. godine, policijski službenici su u nekoliko navrata postupali po prijavama žalitelja, kojom prilikom su policijski službenici upozoravali na ponašanje i samog žalitelja. Policijski službenici povremeno vrše obilazak navedenog lokaliteta s ciljem preventivnog djelovanja na činjenje prekršaja po javnom redu i miru. Nakon obavještavanja o dostavljenom

¹⁰¹ Ž-LI-05-12/21

¹⁰² Ž-LI-05-31/21

¹⁰³ Ž-LI-05-233/21

izjašnjenju, podnosilac žalbe je dana 20. oktobra 2021. godine, obavijestio Ombudsmene da nema potrebe za daljim radom po podnesenoj žalbi. Predmet je predložen za zatvaranje.

Primjer: Podnositeljica žalbe¹⁰⁴ ističe, da je Ministarstvu unutrašnjih poslova Zapadnohercegovačkog kantona u Ljubuškom podnijela zahtjev za izdavanje potvrde da nije disciplinski kažnjavana u skladu s članom 76.a Uredbe o izmjenama i dopunama uredbe o pravilima disciplinskog postupka za disciplinsku odgovornost državnih službenika u organima državne službe u Federaciji BiH („Službene novine Federacije BiH“, broj 75/2009) koja propisuje da se rješenje o izrečenoj disciplinskoj mjeri nakon dvije godine od izvršenja disciplinske mjere uklanja iz personalnog dosjea, te se na osnovu toga smatra da državni službenik nije ni kažnjavan. Rješenje o izrečenoj disciplinskoj mjeri izdato je 3. januara 2018. godine, broj 02-1-469/17-3 na osnovu kojeg je žaliteljica proglašena disciplinski odgovornom, zbog teže povrede službene dužnosti. Imenovana je dana, 14. jula 2020. godine, podnijela zahtjev za izdavanje potvrde da joj nisu izrečene disciplinske mjere gore navedenom Ministarstvu, koje je na osnovu traženog zahtjeva izdalo potvrdu od 16. jula 2020. godine, broj 02-3/2-7-40/20, iz koje je vidljivo da je izvršen uvid u personalni dosje imenovane, te da je na osnovu gore navedenog rješenja izrečena disciplinska novčana kazna za težu povredu službene dužnosti.

Institucija je provela istražni postupak i zatražila izjašnjenja nadležnih povodom žalbenih navoda. Ministarstvo unutrašnjih poslova Zapadnohercegovačkog kantona je u svom izjašnjenju od 14. augusta 2020. godine, broj 02-3/2-1135/20-1 navelo, da se gore spomenuta Uredba primjenjuje na državne službenike u organima državne službe u Federaciji Bosne i Hercegovine, te da se na državne službenike u organima državne službe u Zapadnohercegovačkom kantonu primjenjuje Uredba o pravilima disciplinskog postupka za disciplinsku odgovornost državnih službenika u organima državne službe u Zapadnohercegovačkom kantonu. Međutim, Institucija je došla do zaključka da navedenom Uredbom u Zapadnohercegovačkom kantonu nije regulisano brisanje disciplinskih mjera za povrede dužnosti, kao i da je Ustavni sud Federacije Bosne i Hercegovine donio Presudu („Narodne novine Zapadnohercegovačkog kantona“, broj 16/2008), u kojoj se utvrđuje da Zakon o državnim službenicima u organima državne službe u Zapadnohercegovačkom kantonu nije u nesaglasnosti s Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine, te je opravdano pitanje da li se u navedenim žalbenim navodima radi o nepreciznosti i neusklađenosti navedenog Zakona u toj oblasti, te ako je stvarno postojala namjera da rješenja o izrečenoj disciplinskoj mjeri budu trajna, onda takva rješenja moraju biti usvojena od strane zakonodavnog organa, s adekvatnim obrazloženjem u pogledu usaglašenosti s Ustavom, što ocjenjuju zakonodavne komisije, zakonodavni odbori i sl. Institucija se obratila Ministarstvu pravosuđa i uprave Zapadnohercegovačkog kantona povodom žalbenih navoda, i o tome da se podnositeljica žalbe nalazi u nezavidnom položaju u smislu konkurisanja na bilo koji javni konkurs, budući da po izrečenoj disciplinskoj mjeri od strane Ministarstva unutrašnjih poslova Ljubuški i Skupštine Zapadnohercegovačkog kantona za imenovanu i sve druge osobe u istoj situaciji ostaje trajno u dosjeu, s čime se krše osnovna ljudska prava i slobode zajamčene Ustavom Bosne i Hercegovine. Ministarstvo pravosuđa i uprave Zapadnohercegovačkog kantona je dopisom od 17. marta 2021. godine, broj 03-06-05-204-1/21, obavijestilo Instituciju kako je donesena Uredba o izmjenama i dopunama Uredbe o pravilima disciplinskog postupka za disciplinsku odgovornost državnih službenika u organima državne službe u Zapadnohercegovačkom kantonu,

¹⁰⁴ Ž-MO-05-104/20

objavljena u „Narodnim novinama Zapadnohercegovačkog kantona“, broj 29/2020, koja odredbama člana 87a. uređuje uklanjanje rješenja o izrečenoj disciplinskoj mjeri ili kazni nakon dvije godine od konačnosti disciplinske mjere ili disciplinske kazne iz personalnog dosjea koji vodi organ državne službe u kojem je državni službenik uposlen, i na osnovu toga se smatra kako državni službenik nije ni kažnjavao. Nakon dostavljenog izjašnjenja podnositeljici žalbe dana 23. marta 2021. godine, ista je telefonski dana 1. aprila 2021. godine obavijestila Instituciju o prijemu istog i iskazala zahvalnost.

Predmet je okončan.

Primjer: Žalbeni¹⁰⁵ navodi se odnose na odbijanje postupanja odgovorne strane, odnosno Policijske uprave Livno po prijavi žaliteljice od dana 11. aprila 2021. godine. Podnositeljica žalbe je prijavila nasilje u porodici od strane bivšeg supruga prema mlđb. kćeri. Žaliteljica ističe da su djevojčice koje ima u braku s bivšim suprugom M.K. bile kod oca u nedjelju 11. aprila 2021. godine. Po povratku kući, žaliteljica (majka) je primijetila modricu u predjelu sljepoočnice kod mlađe desetogodišnje kćerke koja joj je rekla da je udario tata, a što je potvrdila i dvanaestogodišnja kćerka. Žaliteljica izjavljuje da je djevojčicu vodila dana 12. aprila 2021. godine kod doktora-pedijatra, koja je uputila oftalmologu. Ista je u svom nalazu konstatovala da djevojčica ima modricu na lateralnom očnom uglu lijevog oka. Dana, 12. aprila 2021. godine /ponedjeljak/, žaliteljica je dala izjavu krim. inspektorici PU Livno, kao i socijalnim radnicama u Centru za socijalni rad u Livnu. Navodi da je Izjavu u PU potpisala tek u petak, 16. aprila 2021. godine. Prema njenom saznanju, njenog supruga nisu kontaktirali. Odmah po zaprimanju žalbe, dana 20. aprila 2021. godine Ombudsmeni su pokrenuli istražni postupak te su odgovornoj strani ukazali na činjenicu da se radi o jako osjetljivom predmetu, o zaštiti djece od nasilja u porodici, te da je potrebno da hitno dostave izjašnjenje u vezi s navodima kako je predstavljeno u žalbi Instituciji, te da se izjasne da li su nadležni uposlenici Ministarstva unutrašnjih poslova postupili u skladu s odredbama Zakona o zaštiti od nasilja u porodici Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH“, broj 20/2013), te odredbama Protokola o postupanju u slučaju nasilja u porodici za područje Kantona 10, od 27. februara 2018. godine koji je potpisan od strane Ministarstva rada, zdravstva, socijalne zaštite i prognanih, Ministarstva unutrašnjih poslova, Ministarstva pravosuđa i uprave, te Ministarstva nauke, prosvjete, kulture i sporta Kantona 10.

Dana, 28. aprila 2021. godine Policijska uprava Livno je dostavila izjašnjenje broj 02-03/5-1-03/493/21 u kom se, između ostalog, navodi da je dana 28. aprila 2021. godine ispitan prijavljeni M.K. u svojstvu osumnjičenog za krivično djelo Nasilje u porodici iz člana 222. KZ Federacije BiH. Isti dan je Kantonalnom tužilaštvu Kantona 10 podnesen izvještaj o preduzetim mjerama i radnjama u konkretnom predmetu.

¹⁰⁵ Ž-LI-05-11/21;

5.5. Inspekcije

U Specijalnom izvještaju o ulozi inspeksijskih organa u zaštiti ljudskih prava u Bosni i Hercegovini iz 2020. godine, Ombudsmeni su konstatovali kako vladavina prava podrazumijeva obezbjeđenje primjene zakona i poštivanje ljudskih prava. S ciljem implementacije ova dva principa, države uspostavljaju različite mehanizme, a inspeksijski nadzor predstavlja jedan od ključnih mehanizama. Inače, inspeksijski nadzor predstavlja poseban mehanizam upravnog nadzora putem kojeg organi vlasti nadziru provođenje propisa, otklanjaju eventualna kršenja propisa i sankcionišu odgovorna lica. Bez inspeksijskog nadzora nemoguće je govoriti o dobroj upravi, vladavini prava i zaštiti prava pojedinca. Stoga je od izuzetne važnosti za svako savremeno i odgovorno društvo da upravo postupanje inspeksijskih organa bude efikasno, blagovremeno i u skladu s pozitivnim zakonskim propisima.

Efikasnost inspeksijskog nadzora, u principu, treba da prevenira i često obraćanje građana sudovima, jer mehanizam sudske zaštite treba da bude izuzetak, a ne pravilo.

U proteklih nekoliko godina Institucija registruje povećan broj žalbi u kojima se kao odgovorni organi pojavljuju inspeksijski organi. Tako su u izvještajnom periodu Ombudsmeni zaprimili 72 žalbe (u 2020. godini registrovane su 84 žalbe) koje su se odnosile na nepostupanje inspeksijskih organa po prijavama građana, neblagovremeno obavljanje inspeksijskog nadzora, ne preduzimanje propisanih zakonskih radnji od strane inspeksijskih organa, neupućivanje, odnosno dostavljanje predstavke ili žalbe građanina nadležnom organu u slučaju nenadležnosti, propuštanje sprovođenje mjera utvrđenih donesenim rješenjima i nesprovođenje postupaka prinudnog izvršenja. Analizom žalbi jasno su detektovani najčešći razlozi obraćanja građana i oni se odnose na nepostupanje, neblagovremeno i neefikasno postupanje inspeksijskih organa po podnesenim predstavkama građana.

Primjer: Žalbeni navodi¹⁰⁶ se odnose na praćenje rada Republičke uprave za inspeksijske poslove Republike Srpske, Sektora inspekcije rada – Odjeljenje Istočno Sarajevo - inspekcija rada, po podnesenom zahtjevu za inspeksijski nadzor, a u vezi s otkazivanjem Ugovora o obavljanju pripravničkog staža u Fondu PIO Republike Srpske. Ugovor je otkazan rješenjem direktora Fonda, broj O-330/2020-10 od 16. jula 2020. godine zbog počinjenja težih povreda radnih obaveza. Sektor inspekcije rada dana, 11. januara 2021. godine, obavještava Ombudsmene da inspeksijskim nadzorom nisu utvrđene nepravilnosti, te da nije bilo razloga za preduzimanje upravnih mjera kontrolisanom subjektu. Nakon obavještavanja o dostavljenom izjašnjenju, žaliteljica je obavijestila Ombudsmene da nema potrebe za daljnjim radom po podnesenoj žalbi. Predmet je zatvoren.

Primjer: Žalbeni¹⁰⁷ navodi se odnose na praćenje rada Ministarstva privrede Kantona 10, po izjavljenoj žalbi na rješenje Uprave za inspeksijske poslove Kantona 10, kojim se zabranjuje rad ugostiteljskog objekta, a radi zaštite prava na donošenje odluke u razumnom roku. Nakon pokretanja istražnog postupka Ministarstvo je rješenjem od 19. februara 2021. godine, odbilo izjavljenu žalbu i potvrdilo prvostepeno rješenje. Predmet je zatvoren.

¹⁰⁶ Ž-LI-05-7/21;

¹⁰⁷ Ž-LI-05-23/21;

Primjer: Žalbeni¹⁰⁸ navodi se odnose na praćenje rada Službe za privredu i inspekcijske poslove Grada Livna, po podnesenom zahtjevu za izlazak stambeno-komunalnog inspektora na teren, a radi zaštite prava na postupanje i donošenje odluke u razumnom roku. Navedeni inspekcijski organ svojim podneskom od 9. jula 2021. godine obavještava Ombudsmene o izvršenom inspekcijskom nadzoru, nakon čega je doneseno rješenje da se žaliteljeve komšije obavezuju da redovno čiste i održavaju seoski put od fekalija. Također, inspektor je izvršio kontrolu donesenog rješenja, kada je utvrđeno da stranke nisu postupile po istom, pa su Općinskom sudu u Livnu podnesene prekršajne prijave. Predmet je zatvoren.

Primjer: Žalbeni¹⁰⁹ navodi se odnose na praćenje rada Federalne uprave za inspekcijske poslove po podnesenom zahtjevu za provjeru procedure davanja lovišta na korištenje od strane Skupštine Kantona 10, a radi zaštite prava na odlučivanje u razumnom roku. Nakon pokretanja istražnog postupka Federalna uprava za inspekcijske poslove obavještava Ombudsmene da je federalni lovni inspektor izvršio provjeru poštivanja odredbi Zakona o lovstvu, o čemu je sačinio službenu zabilješku o pregledu na zahtjev lica, broj 13-22-4-03273/2021 od 27. septembra 2021. godine. S obzirom da u skladu s odredbama člana 80. navedenog Zakona, konstatirani propusti nisu u nadležnosti lovnog inspektora, sačinjena službena zabilješka s dokumentacijom proslijeđena je na nadležno postupanje Federalnom ministarstvu poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, aktom broj 13-22-4-03273/2021 od 27. septembra 2021. godine. Nakon dostavljanja obavijesti, a koju je navedena inspekcija dostavila i žalitelju, žalitelj je zatražio od Ombudsmena da prate rad navedenog Ministarstva po podnesenoj žalbi.

Primjer: Žalbeni¹¹⁰ navodi se odnose na praćenje rada Službe za gospodarstvo i inspekcijske poslove Grada Livna, po podnesenom zahtjevu za inspekcijski nadzor u ugostiteljskom objektu „Libar“ Livno, a vezano za ispunjavanje uslova o zaštiti od buke i vibracija, te ispunjavanja uslova za dobijanje dozvole za rad i ishođenje upotrebne dozvole, kao i legalnosti postavljanja terase bez odobrenja stanara. Služba za gospodarstvo i inspekcijske poslove obavještava Ombudsmene da je dana 15. jula 2021. godine obavljen inspekcijski nadzor. Inspekcija je utvrdila da kontrolirani ugostiteljski objekt posjeduje valjano rješenje za obavljanje djelatnosti te zapisnik o izvršenom pregledu poslovnih prostorija. Također, da ugostiteljski objekt posjeduje limitator za ograničavanje buke uredno plombiran i fotodokumentovan, te je tom prilikom inspektoru predan i ispitni protokol o mjerenju buke izrađen od ovlaštenog preduzeća za ugradnju istog. Tržno-turistički inspektor iz svog djelokruga ovlaštenja nije ustanovio neregularnosti u poslovanju navedenog ugostiteljskog objekta.

Nakon obavljenog inspekcijskog nadzora, podnosilac žalbe obavještava Ombudsmene da nema potrebe za daljnjim postupanjem po podnesenoj žalbi. Predmet je zatvoren.

Primjer: Podnositeljica žalbe navodi da je „dana 17. augusta 2011. godine odgovornoj strani podnijela žalbu zbog bespravno izgrađenih objekata. Po podnesenoj žalbi odgovorna strana donijela je rješenje, broj 09/362-3S-48-19-01/11 od dana 9. septembra 2014. godine, kojim je naloženo uklanjanje bespravno podignutih objekata. Također navodi i da se odgovornoj strani, dana 21. maja 2019. godine, ponovo obratila u cilju uklanjanja pomenutih objekata. Budući da

¹⁰⁸ Ž-LI-05-143/21;

¹⁰⁹ Ž-LI-05-170/21;

¹¹⁰ Ž-LI-05-209/21;

pomenuto rješenje nije izvršeno, podnositeljica žalbe traži intervenciju i pomoć ombudsmena“. S obzirom na navode, od odgovorne strane zatraženo je izjašnjenje. Odjeljenje u dostavljenom izjašnjenju ukazuje „*na genezu problema koja je razlog zbog koga se podnositeljica žalbe obraća ombudsmenu. Na pomenuto rješenje broj 09/362-3S-48-19-01/11, od 9. septembra 2014. godine, lice M.Dž. kome je naloženo rušenje pomenutih objekata, uložilo je žalbu. U međuvremenu, kod nadležnog opštinskog organa pokrenuo je postupak legalizacije za pomenute objekte. Podnositeljica žalbe se dana 28. maja 2019. godine obratila Odjeljenju koje je poslalo obavještenje licu M.Dž. o izvršnosti rješenja, te načinu i sredstvima prinudnog izvršenja. Na povratnici koja mu je vraćena navedeno je da je lice M.Dž. umrlo, te je Odjeljenje stupilo u kontakt s njegovim nasljednicima. Pomenuto rješenje odnosilo se na uklanjanje ekonomskog objekta gabarita 11.6m h 6.00m i potpornog zida dužine cca 21.00m i prosječne visine 1.2m. Nakon toga, organ je zaključkom prekinuo postupak uklanjanja ekonomskog objekta do pravosnažnog okončanja postupka legalizacije, dok je za dio rješenja koji se odnosi na uklanjanje potpornog zida utvrđeno da ostaje na snazi“.* Kopija izjašnjenja je dana, 24. jula 2020. godine proslijeđena podnositeljici žalbe na uvid i komentar. Podnositeljica žalbe u dostavljenom komentaru ostaje pri prvobitno izjavljenim navodima. Polazeći od navedenog, Ombudsmeni su izdali preporuku načelniku Odjeljenja za inspeksijske poslove grada Doboja u kojoj se kaže:

1. *Da odmah po dobijanju ove preporuke, bez odlaganja, izvrši dio rješenja broj 09/362-3S-48-19-01/11, od dana 9. septembra 2014. godine, koji se odnosi na uklanjanje potpornog zida.*
2. *Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.*

Predmet je zatvoren.

5.6. Vladina i ministarska imenovanja

U izvještajnom periodu Ombudsmeni su zaprimili 127 žalbi (u 2020. godini razmatrali smo 75 žalbi) koje su se odnosile na povredu odredbi Zakona o ministarskim imenovanjima, imenovanjima Vijeća ministara i drugim imenovanjima BiH, Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije BiH i Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Republike Srpske što predstavlja povećanje broja žalbi za čak 69,33%.

U izvještajnom periodu ombudsmeni su izdali 30 (u 2020. godini deset) preporuka. Žalbeni navodi se najčešće odnose na povredu osnovnih principa prilikom provođenja postupka imenovanja i razrješenja članova upravnih i nadzornih odbora u javnim preduzećima i ustanovama. Uz navedeno, primjetan je i porast broja žalbi koje se odnose na razrješenja direktora javnih preduzeća¹¹¹. Posebno naglašen problem tiče se nedostupnosti prava na pravni lijek u proceduri razrješenja, kao i izostanak sudske zaštite i preispitivanja razrješenja u parničnom postupku, jer prema odredbama Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije BiH za to preispitivanje nije propisana sudska zaštita.

¹¹¹ Ž-SA-05-340/20; Ž-SA-05-201/20; Ž-SA-05-828/20;

Ombudsmeni su u izvještajnom periodu zaprimili i određeni broj prigovora koji se odnose na proceduru imenovanja¹¹², prije nego što je okončan postupak konačnog imenovanja.

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili prigovor¹¹³ u kojem je odgovornom stranom označena Vlada Federacije BiH. Podnosilac prigovora obratio se zbog navodnih nezakonitosti prilikom imenovanja člana Upravnog odbora Uprave za indirektno oporezivanje Bosne i Hercegovine iz Federacije Bosne i Hercegovine. Dana, 28. septembra 2021. godine, Ombudsmeni su zatražili izjašnjenje na žalbene navode od Vlade Federacije BiH. Postupak je u toku.

Primjer: Ombudsmeni¹¹⁴ su zaprimili žalbu u kojoj je odgovornom stranom podnositeljica žalbe označila Grad Sarajevo, a obratila se zbog navodnih nezakonitosti prilikom razrješenja sa pozicije člana Nadzornog odbora Javne ustanove „Muzej savremene umjetnosti ARS AEFI“ Sarajevo.

Nakon provedenog postupka istrage i uvida u dostavljenu dokumentaciju, Ombudsmeni su Gradu Sarajevo uputili preporuku, broj 54/21 od 16. februara 2021. godine kojom je preporučeno:

1. *Da preduzme aktivnosti na preispitivanju žalbe i Odluke o razrješenju predsjednika i članova Nadzornog odbora Javne ustanove „Muzej savremene umjetnosti ARS AEFI Sarajevo, broj: 01/04-04-4641/20 od 26. augusta 2020. godine, i sprovođenju Zakonite procedure s ciljem utvrđivanja svih relevantnih činjenica koji se odnose na podnositeljicu žalbe.*

Dana, 5. marta 2021. godine, Ombudsmeni su zaprimili odgovor Grada Sarajevo, akt broj 01/13-04-1163-1/21 od 4. marta 2021. godine, u kojem se, između ostalog, navodi: „...*nakon poduzimanja svih aktivnosti po preporuci u potpunosti ostajemo pri svemu navedenom u Odluci broj 01/04-04-4641/20 od 26.08.2020. godine, i dosadašnjim poduzetim radnjama po pitanju žalbe na istu.*“

S obzirom da iz dopisa Grada Sarajevo, akt broj 01/13-04-1163-1/21 od 4. marta 2021. godine nisu vidljive konkretne radnje preduzete po preporuci Ombudsmena od strane gradonačelnika Grada Sarajeva, osim paušalnog pozivanja „*da bi postupanje po preporuci Ombudsmena BiH bilo bespredmetno i protivno gore navedenim propisima*“, Ombudsmeni su dana, 11. marta 2021. godine, uputili Gradskom vijeću Grada Sarajevo Obavijest o nepostupanju po preporuci.

S obzirom da Gradsko vijeće Grada Sarajevo ni nakon pet mjeseci poslije upućene obavijesti nije obavijestilo Ombudsmene koje aktivnosti su preduzete na realizaciju preporuke, broj 54/21 od dana 16. februara 2021. godine, Ombudsmeni su odlučili da zatvore predmet.

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili prigovor¹¹⁵ na provođenje javnog konkursa za izbor i imenovanje kantonalnog pravobranioca. Podnosilac prigovora navodi da je Vlada Unsko-

¹¹² Ž-SA-05-641/20;

¹¹³ Ž-SA-05-910/21;

¹¹⁴ Ž-SA-05-1016/21;

¹¹⁵ Ž-BL-05-229/21;

sanskog kantona suprotno odredbi člana 12. stav (3) Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima dana 4. marta 2021. godine donijela odluku kojom nije prihvaćen prijedlog Komisije za izbor i imenovanje za izbor kantonalnog pravobranioca. Vlada Unsko- sanskog kantona, nakon glasanja, ne prihvata preporuku Ministarstva pravosuđa i uprave i donosi odluku kojom poništava objavljeni javni oglas za izbor kantonalnog pravobranioca i nalaže objavljivanje novog javnog oglasa. Na osnovu utvrđenog stanja i većine dostavljenih dokaza, Ombudsmeni su mišljenja da prilikom glasanja o preporuci za imenovanje kantonalnog pravobranioca u Kantonalnom pravobranilaštvu Bihać nije primijenjen Zakon o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine.

Ombudsmeni su izdali preporuku, broj P-128/21, Vladi Unsko-sanskog kantona sljedećeg sadržaja:

1. *Na osnovu utvrđenog stanja i većine dostavljenih dokaza, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su mišljenja da prilikom glasanja o preporuci za imenovanje kantonalnog pravobranioca u Kantonalnom pravobranilaštvu Bihać nije primijenjen Zakon o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine.*
2. *Ombudsmeni Bosne i Hercegovine daju PREPORUKU Vladi Unsko- sanskog kantona da izvrši razmatranje preporuke za imenovanje kantonalnog pravobranioca u skladu sa odredbama člana 12. stav (3) Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine.*

Ombudsmeni su zaprimili akt Vlade Unsko-sanskog kantona da se prihvata preporuka Ombudsmena.

Primjer: Ombudsmeni su razmatrali žalbene navode¹¹⁶ koji se odnose na dostavu akta o razrješenju Upravnog odbora JU “Zavičajni muzej” Visoko članovima Upravnog odbora, pravnu osnovanost zaključka Gradskog vijeća Visoko da se mandati članova Upravnih i Nadzornih odbora javnih ustanova stave na raspolaganje Gradskom vijeću Visoko, te donošenje odluke bez navođenja obrazloženja razloga zbog kojih se članovi Upravnih i Nadzornih odbora javnih ustanova razrješavaju.

Nakon provedenog postupka istraživanja, Ombudsmeni su dana 8. jula 2021. godine gradonačelniku Grada Visoko uputili preporuku, broj P-177/21 od 30. juna 2021. godine kojom se nalaže:

1. *Da preduzme sve zakonom propisane aktivnosti i mjere kako bi se u budućim postupanjima osiguralo transparentno i efikasno provođenje postupaka, zasnovano na principima pravičnosti, a onemogućila svaka zloupotreba prava stranaka,*
2. *Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmene o mjerama poduzetim u cilju njene realizacije.*

U vezi s tim, dana 29. jula 2021. godine Grad Visoko dostavio je obavještenje, broj 01/2-02-894/21, od 27. jula 2021. godine u kojem je navedeno: “...*Na osnovu člana 8. Zakona o*

¹¹⁶ Ž-SA-05-510/21;

ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH“, br. 12/2003, 34/2003 i 65/2013), Gradonačelnik je objavio Javni oglas za imenovanje upravnih i nadzornih odbora Javnih ustanova Grada Visoko u („Službene novine Federacije BiH“, broj 42/2021) dnevnom listu „Oslobođenje“ i na web-stranici Grada Visoko. Na osnovu provedenog postupka, u skladu sa članom 12. Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije BiH, Gradonačelnik je 22.07.2021. godine donio Rješenja o konačnim imenovanjima Upravnih i Nadzornih odbora Javnih ustanova: JU “Zavičajni muzej“ Visoko, JU „Gradska biblioteka“ Visoko, JU “Centar za kulturu, sport i informisanje“ Visoko i JU „Centar za socijalni rad“ Visoko. Rješenja o konačnim imenovanjima Upravnih i Nadzornih odbora Javnih ustanova dostavljena su putem pošte svim imenovanim članovima lično, na adresu iz prijave na javni oglasi i na ruke direktora Javnih ustanova. U toku postupka ispoštovani su principi Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije BiH (Službene novine Federacije BiH, br. 12/2003, 34/2003 i 65/2013) i uvažene su preporuke Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, čime se osiguralo transparentno i zakonito provođenje postupka imenovanja Upravnih i Nadzornih odbora Javnih ustanova Grada Visoko.”

Imajući u vidu obavještenje Grada Visoko, broj 01/2-02-894/21 od 27. jula 2021. godine, te da su Ombudsmeni preduzetim radnjama u konkretnom predmetu iscrpili sve mjere i aktivnosti koje mogu preduzimati u skladu s nadležnostima propisanim Zakonom o ombudsmenu¹¹⁷, Ombudsmeni su odlučili zatvoriti predmet.

Primjer: U žalbi¹¹⁸ žalitelji osporavaju odluku gradonačelnice Grada Sarajevo, broj 01/04-04-4325/21 od 19. jula 2021. godine, kojom se razrješavaju obavljanja dužnosti člana Upravnog odbora JU „Gradski muzeji“ Sarajevo, suprotno članu 3. Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine¹¹⁹.

Ombudsmeni su dana 11. oktobra 2021. godine donijeli preporuku, broj P-239/21 kojom je gradonačelnici Grada Sarajevo naloženo:

1. *Da preduzme sve zakonom propisne aktivnosti i mjere kako bi se u budućim postupanjima, osiguralo transparentno i efikasno provođenje postupaka, zasnovano na principima pravičnosti, a onemogućila svaka zloupotreba prava stranaka;*
2. *Da preduzme sve zakonom predviđene aktivnosti kako bi se donijela nova odluka u skladu sa navodima iz preporuke;*
3. *Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju njene realizacije.*

Ombudsmeni u konkretnom predmetu smatraju da je donošenjem odluke koja ne sadrži obrazloženje za razrješenje, kao ni pravni osnov, a kojom se žalitelji razrješavaju dužnosti članova Upravnog odbora JU „Gradski muzeji“ Sarajevo došlo do povrede prava žalitelja. Također, žaliteljima nije data mogućnost ulaganja pravnog lijeka, na osnovu kojeg bi se preispitivala takva odluka.

¹¹⁷ “Službeni glasnik Bosne i Hercegovine”, br. 19/2002, 35/2004, 32/2006 i 38/2006;

¹¹⁸ Ž-SA-05-825/21 i Ž-SA-05-804/21;

¹¹⁹ “Službene novine FBiH“, br. 12/2003, 34/2003 i 65/2013;

Preporuka je dana 1. novembra 2021. godine upućena gradonačelnici Grada Sarajevo. Dana, 24. novembra 2021. godine Grad Sarajevo dostavio je Instituciji informaciju, broj 04-04-6217-1/21 od 19. novembra 2021. godine u kojoj je navedeno: „...*Gradonačelnica Grada Sarajeva je, u skladu sa važećim propisima, putem nadležnih službi Grada Sarajeva, provela postupak izbora i imenovanja članova Upravnog i Nadzornog odbora Javne ustanove „Gradski muzeji“ Sarajevo, pri čemu je, u potpunosti, ispoštovana naprijed navedena Preporuka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine.*“ Shodno naprijed navedenom, a s obzirom da su Ombudsmeni preduzetim radnjama u konkretnom predmetu iscrpili sve mjere i aktivnosti koje mogu preduzimati u skladu s nadležnostima propisanim Zakonom o ombudsmenu, te da je odgovorni organ proveo ponovni postupak izbora i imenovanja članova Upravnog i Nadzornog odbora JU „Gradski muzeji“ Sarajevo s ciljem realizacije preporuke, Ombudsmeni su odlučili da nema osnova za daljim postupanjem po žalbi žalitelja, zbog čega je predmet zatvoren.

Predmet: Ombudsmeni su zaprimili žalbu¹²⁰ u kojoj podnosilac žalbe navodi „*da ga je Vlada Republike Srpske razriješila dužnosti direktora Republičke uprave za inspekcijske poslove Republike Srpske (u daljem tekstu: Inspektorat) dana, 8. maja 2018. godine na osnovu nepostojeće ostavke što je potvrdio i Okružni sud Banjaluka svojom presudom*“. Podnosilac žalbe dalje navodi „*da je na sjednici Vlade od 16. maja 2019. godine imenovan i razriješen funkcije direktora Inspektorata zbog neodgovarajuće školske spreme koju odluku je Okružni sud Banjaluka takođe poništio da bi ga Vlada Republike Srpske dana, 1. oktobra 2020. godine ponovo vratila na mjesto direktora, a dana 8. oktobra 2020. godine ponovo razriješila te funkcije navodeći član koji nema veze s razrješenjem državnih službenika*“. Podnosilac žalbe je obavijestio Ombudsmene da je po treći put podnio tužbu Okružnom sudu u Banjoj Luci koji je dana, 19. februara 2021. godine donio presudu, broj 11 0 U 027899 20 u kojoj se tužba imenovanog uvažava i rješenje Vlade Republike Srpske, broj 04/1-012-2-2680/20 od 8. oktobra 2020. godine poništava.

Ombudsmeni su u toku postupka istrage, analizom dostavljene žalbe i odgovora nadležnog organa utvrdili osnovanost navoda žalbe, te dana 25. decembra 2020. godine Vladi Republike Srpske uputili preporuku, broj P-25/20:

1. *da u skladu sa iznesenim mišljenjem Ombudsmena Bosne i Hercegovine poništi Rješenje o razrješenju broj 04/1-012-2-2680/20 od 08.10.2020. godine, te da o preduzetim mjerama obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine u roku od 60 dana računajući od dana prijema ove preporuke.*

S obzirom da na navedenu preporuku nije dostavljen odgovor, upućen je akt Vladi Republike Srpske koja u odgovoru od 10. maja 2021. godine dostavlja akt koji je dana 19. aprila 2021. godine uputila Republičkoj upravi za inspekcijske poslove Banja Luka u kojem su je pozvali da dostavi odgovor da li je postupljeno po gore navedenoj presudi, kao i odgovor Republičke uprave za inspekcijske poslove od 19. aprila 2021. godine u kojem se navodi da nije bilo ovlaštenja da se postupi po istoj jer Vlada Republike Srpske imenuje i razrješava rukovodeće državne službenike. S obzirom da preporuka nije ispoštovana, predmet je zatvoren.

¹²⁰ Ž-BL-05-694/20;

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili žalbu¹²¹ u kojoj je odgovorna strana Skupština KJKP „Tržnice – pijace“ d.o.o. Sarajevo, a zbog navodnih nezakovitosti i nepravilnosti prilikom razrješenja dužnosti člana Odbora za reviziju KJKP „Tržnice – pijace d.o.o. Sarajevo. Nakon provedenog postupka istrage i uvida u dostavljenu dokumentaciju Ombudsmeni su Skupštini KJKP „Tržnice Pijace“ d.o.o. Sarajevo uputili preporuku, broj P-55/21 od 26. februara 2021. godine kojom je preporučeno:

1. *da preduzmu aktivnosti na: Preispitivanju prigovora podnositeljice žalbe protiv Odluke o razrješenju predsjednika i članova Odbora za reviziju broj: 2477-3/20 od 28.08.2020. godine i sprovedu Zakonitu proceduru u cilju utvrđivanja svih relevantnih činjenica.*

Dana, 18. marta 2021. godine Ombudsmeni su zaprimili odgovor KJKP „Tržnice Pijace“ d.o.o. Sarajevo, akt broj 964/21 od 17. marta 2021. godine u kojem se, između ostalog, navodi: ... *imenovan je novi punomoćnik Skupštine Preduzeća radi vršenja ovlaštenja u KJKP „Tržnice Pijace“ d.o.o. Sarajevo, u ime i za račun Vlade Kantona Sarajevo, koji nije uključen u rad i postupanje prethodnog saziva Skupštine Preduzeća.*“ S obzirom da iz izjašnjenja KJKP „Tržnice Pijace“ d.o.o. Sarajevo, akt broj 964/21 od 17. marta 2021. godine Ombudsmenima nije vidljivo koje su aktivnosti KJKP Tržnice Pijace“ d.o.o. Sarajevo preduzele na realizaciji preporuke, Ombudsmeni su 15. aprila 2021. godine uputili Vladi Kantona Sarajevo Obavijest o nerealizaciji navedene preporuke. S obzirom da Vlada Kantona Sarajevo ni nakon četiri mjeseca poslije upućene Obavijesti o nepostupanju po preporuci nije dostavila odgovor, Ombudsmeni su, a imajući u vidu činjenicu da su iskorištene zakonske mogućnosti za dalje postupanje na predmetu, odlučili da se predmet zatvori.

5.7. Migracije i azil

Osnovna karakteristika migracija u Bosni i Hercegovini je da različite kategorije migranata (neregularni migranti, migranti bez dokumenata; izbjeglice; tražioci azila, itd.) migriraju zajedno. U ovom kontekstu, važno je istaći da je izbjeglica u međunarodnom pravu striktno definisana kao neko ko se *„iz osnovanog straha od progona zbog rase, vjere, nacionalnosti, društvene grupe ili političkog mišljenja nalazi van svog država državljanstva i nije u mogućnosti ili zbog takvog straha ne želi da koristi zaštitu te zemlje; ili koji, zbog toga što nema državljanstvo i nalazi se izvan zemlje svog ranijeg uobičajenog boravišta kao rezultat takvih događaja, nije u mogućnosti ili zbog takvog straha ne želi da se vrati u nju.“*

Istovremeno, ne postoji tako precizna i univerzalna definicija migranta, ali međunarodno pravo o ljudskim pravima štiti sve pojedince, bez obzira na njihov status. Njujorška deklaracija sadrži osnovne obaveze da se u potpunosti zaštite ljudska prava svih izbjeglica i migranata kao nosilaca prava, bez obzira na njihov status, i da se osmisle odgovori na velike pokrete uz puno poštivanje međunarodnih zakona o ljudskim pravima. Ovo je važno za ljude koji prate iste rute, koriste iste oblike prevoza i na sličan način su izloženi kršenju ljudskih prava, zlostavljanju i ksenofobiji. Ovaj pristup je dalje razvio Globalni dogovor za sigurnu, urednu i regularnu migraciju.

¹²¹ Ž-SA-05-828/20;

Na početku procesa migracija u Bosni i Hercegovini 2018. godine vlasti su se susrele s nizom problema. U 2021. godini bilježi se napredak, što je rezultat usvajanja niza odluka Vijeća ministara, i to: Odluke o određivanju privremenih prihvatnih centara za smještaj migranata, donesene 11.03.2019. godine¹²² i Odluke o formiranju privremenog prihvatnog centra za smještaj migranata na lokaciji „Lipa“, donesene na 137. vanrednoj sjednici održanoj 21.12.2020. godine¹²³. Posebno je važno istaći da je problem stavljanja djece bez pratnje pod starateljstvo riješen.¹²⁴

U toku 2021. godine Ombudsmeni su registrovali ukupno 25 predmeta koji se odnose na problematiku azila i migracija. Podnesene žalbe odnosile su se na pravni status migranata, uslove njihovog smještaja, nezadovoljstvo građana smještajem migranata u njihovoj blizini, postupcima po zahtjevima za azil itd. Podsjećamo da su još u 2018. godini Ombudsmeni uradili Specijalni izvještaj o stanju u oblasti migracija sa setom preporuka upućenih mjerodavnim organima vlasti i na koje kontinuirano upućuju u svom radu, kako na predmetima, tako i s izvještavanjem javnosti. U ovoj godini koja je zbog epidemioloških mjera ograničila mogućnost kretanja, Ombudsmeni nisu mogli posjećivati centre u kojima su migranti smješteni, a što su radili prethodnih godina. Primjetno je sve veće nezadovoljstvo građana na ponašanje migranata, zbog čega su i Ombudsmenima podnosili žalbe.

Kada su žalbe migranata smještenih u Azilantskom centru, te privremenim prihvatnim centrima u pitanju, one su se u pravilu odnosile na problem dugotrajnosti njihovog boravka, nedonošenje odluke u vezi sa zahtjevom za azil, problem odlaska u treće zemlje, pitanja revizije državljanstva, kao i odobrenja privremenog boravka.

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili žalbu¹²⁵ Udruženja „Vaša prava Bosne i Hercegovine“ radi neodređivanja termina radi podnošenja zahtjeva za azil. Odgovorna strana je Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine.

U predmetu žalbe je izdata preporuka¹²⁶ kojom se Ministarstvu bezbjednosti Bosne i Hercegovine nalaže:

1. *Ministarstvo bezbjednosti Bosne i Hercegovine, Sektor za azil poziva se da u saradnji s Udruženjem "Vaša prava Bosne i Hercegovine" zakaže termin za podnošenje zahtjeva za azil za državljanku Iraka.*
2. *Informaciju o realizaciji ove preporuke potrebno je dostaviti u roku od 30 dana od dana prijema iste.*

Preporuka još uvijek nije realizovana i u predmetu se preduzimaju aktivnosti.

¹²² “Službeni glasnik BiH”, broj 28/19;

¹²³ “Službeni glasnik BiH”, broj 2/21;

¹²⁴ Posjeta ombudsmenke dr. Jasminke Džumhur Privremenom prihvatnom centru Ušivak, 3. juna 2021. godine i 22. decembra 2021. godine;

¹²⁵ Ž-SA-05-1065/20;

¹²⁶ Broj: P-28/21 od 25. januara 2021. godine;

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili žalbu¹²⁷ podnosioca zastupanog po advokatu. Iz žalbenih navoda proizlazi: *da se u vezi sa zahtjevom žalitelja pred Ministarstvom bezbjednosti Bosne i Hercegovine vodi postupak dobijanja azila, da se podnositelj odazvao pozivu Ministarstva za davanje izjave i predaju potrebne dokumentacije, kojom prilikom je obavijestio nadležni sektor o pojedinostima svoga slučaja, da se od 27. novembra 2020. godine pred Ministarstvom vodi postupak za azil, predmet¹²⁸ b. Podnositelji žalbe smatraju da su ispunjeni zakonski uvjeti za izdavanje azila, posebno imajući u vidu da se radi o osobi koja je bila zarobljenik Assada i da ima malodobno dijete od pet godina, ali da do dana podnošenja žalbe Ombudsmenima postupak nije okončan.* Cijeneći žalbene navode, s ciljem utvrđivanja činjeničnog stanja, dana 11. maja i 12. augusta 2021. godine zatraženo je izjašnjenje odgovorne strane na način da se dostavi informacija da li se po zahtjevu rješavalo, odnosno, u kojoj fazi postupka se nalazi predmet. Ukoliko je nadležno tijelo u međuvremenu donijelo rješenje o odobravanju azila zatražena je kopija istog. Odgovor¹²⁹ je zaprimljen 31. maja 2021. godine u kojem se navodi „...*da je Ministarstvo bezbjednosti, Sektor za azil, dana 3. augusta 2021. godine donijelo rješenje¹³⁰ kojim se priznaje status supsidijarne zaštite za podnositelja žalbe.*

S obzirom da je odluka nadležnog organa u predmetnoj stvari donesena, Ombudsmeni su predmet zatvorili.

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili žalbu¹³¹ Udruženja „Vaša prava Bosne i Hercegovine“ punomoćnika tražitelja azila smještenog u privremeni prihvatni centar Miral. Odgovornom stranom podnosioci žalbe označili su Sektor za azil Ministarstva bezbjednosti Bosne i Hercegovine. U žalbi se ističe „*da je podnositelj zahtjeva dana 30. septembra 2019. godine iskazao namjeru za podnošenje zahtjeva za azil, u vezi sa kojim je Služba za poslove sa strancima – Terenski centar Sarajevo izdala potvrdu o iskazanoj namjeri sa rokom važenja do 14. oktobar 2019. godine. Podnositelj žalbe smješten je u Privremeni prihvatni centar Miral 5. novembra 2019. godine gdje i danas boravi*“. U aktu punomoćnika tražitelja azila Udruženja „Vaša prava Bosne i Hercegovine“ između ostalog navodi se „*da je podnositelj zahtjeva već duže od godinu dana u Privremenom prihvatnom centru Miral, da postupak azila u njegovom slučaju još nije okončao a što sve ostavlja vidljive posljedice na njegovo psihičko zdravlje. Dalje, ističe se da se radi o osobi starije dobi koja je sama bez pratnje ostalih članova porodice, da se plaši eventualnog povratka u zemlju porijekla iz razloga što bi ponovno bio izložen torturi...*“ Zatraženo je izjašnjenje odgovorne strane, koja je dostavila akt¹³² iz kojeg proizlazi da podnosilac žalbe nije podnio zahtjev za azil, da ne prolazi kroz evidencije sistema tražioca azila, te da se iz tog razloga ne može postupati. Odgovor je dostavljen punomoćniku žalitelja, Udruženju „Vaša prava Bosne i Hercegovine“ radi pružanja pravne pomoći u daljem postupku.

Predmet je zatvoren.

¹²⁷ Ž-SA-05-457/21;

¹²⁸ Broj UP-1-07/1-41-9812-1/20/FH;

¹²⁹ Broj UP-1-07/1-41-1-9812-8/20 od 25. maja 2021. godine; Broj UP-1-07/1-41-1-9812-13/20 od 17. august 2021. godine;

¹³⁰ Broj: UP-1-07/1-41-1-9812-11/20;

¹³¹ Ž-SA-05-301/21;

¹³² Broj: UP-1-07/1-41-1-1965-1/21/MS od 2. aprila 2021. godine;

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili žalbu¹³³ Udruženja „Vaša prava Bosne i Hercegovine“, koji su punomoćnici mladb. tražitelja azila smještenog u privremenom prihvatnom centru Sedra u Bihaću. Odgovornom stranom podnosioci žalbe označili su Sektor za azil Ministarstva bezbjednosti Bosne i Hercegovine. U žalbi podnosilaca se navodi „*da nije obavljen postupak zaprimanja zahtjeva za azil, niti postupak registracije, a na koji način je onemogućeno ostvarivanje prava propisanih Zakonom o azilu u vezi s tim Konvencije o pravima djeteta*“. Podnosilac žalbe ističe „*da je dana 2. oktobra 2020. godine iskazao namjeru za podnošenjem zahtjeva za azil, u vezi s kojim je Služba za poslove sa strancima-Terenski centar Sarajevo izdala potvrdu o iskazanoj namjeri s rokom važenja do 16. oktobra 2020. godine. Podnositelj zahtjeva, odnosno staratelj za posebni slučaj, dana 22. decembra 2020. godine je potpisao punomoć za zastupanje u postupku azila, te su uposlenici Udruženja „Vaša prava Bosne i Hercegovine“, dana 23. decembra 2020. godine punomoć dostavili Sektoru za azil, kao i zahtjev za zaprimanje zahtjeva za azil i obnavljanje postupka registracije. Do dana podnošenja žalbe Ombudsmenima zahtjev podnosioca nije riješen*“. Radi provjere navoda žalbe podnosioci 9. aprila 2021. zatraženo je izjašnjenje odgovorne strane, Sektora za azil Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine. Odgovor¹³⁴ je zaprimljen 23. aprila 2021. godine, dostavljen podnosiocu žalbe 18. maja 2021. godine iz kojeg proizlazi da je postupak postavljanja staratelja okončan, da je postavljen staratelj, da je postupak zaprimanja zahtjeva za azil bio odgođen iz objektivnih razloga, preduzetih epidemioloških mjera radi COVID-19, da je termin ponovno zakazan, te u tom smislu nema prepreka u vezi s okončanjem postupka.

Predmet je zatvoren.

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili žalbu¹³⁵ Udruženja „Vaša prava Bosne i Hercegovine“, punomoćnika maloljetnog tražitelja azila, državljanina Pakistana, smještenog u privremenom prihvatnom centru Borići. Odgovornom stranom podnosioci žalbe označili su Sektor za azil Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine. U žalbi se ističe „*da je podnositelj zahtjeva dana 27. februara 2020. godine zajedno sa svojim ujakom I.A. iskazao namjeru za podnošenje zahtjeva za azil, u vezi koga je Služba za poslove sa strancima – Terenski centar Sarajevo izdala potvrdu o iskazanoj namjeri s rokom važenja do 12. marta 2020. godine*“. U žalbi se dalje navodi „*da je maloljetni tražitelj azila dana, 5. marta 2020. godine smješten u privremeni prihvatni centar Borići. U međuvremenu je maloljetni tražitelj azila ostao bez pratnje, te mu je dana, 28. aprila 2020. godine imenovan staratelj za poseban slučaj rješanjem JU Centar za socijalni rad Bihać*¹³⁶. Staratelj za posebni slučaj dana, 16. jula 2020. godine dao je saglasnost Udruženju 'Vaša prava BiH' za zastupanje u postupku traženja azila za maloljetnog žalitelja“. U žalbi podnosilaca se navodi „*da nije obavljen postupak zaprimanja zahtjeva za azil, niti postupak registracije, a na koji način je onemogućeno ostvarivanje prava propisanih Zakonom o azilu, te Konvencijom UN o pravima djeteta*“. Zatraženo je izjašnjenje odgovorne strane. Odgovor je zaprimljen u kojem se navodi da Sektor za azil nije zaprimio potvrdu o iskazanoj namjeri za podnošenjem zahtjeva za azil.

Postupak pred Institucijom je u toku.

¹³³ Ž-SA-05-389/21;

¹³⁴ Broj: UP-1-07/1-41-1-9553-10/20/IM od 15. aprila 2021. godine;

¹³⁵ Ž-SA-05-388/21;

¹³⁶ Broj 011-31-1226-15-UPI-I/20;

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili žalbu¹³⁷ Udruženja „Vaša prava Bosne i Hercegovine“ punomoćnika tražitelja azila, državljanina Irana, rođenog 17. februara 1986. godine smještenog u Bihacu. Odgovornom stranom podnosioci žalbe označili su Sektor za azil Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine. U žalbi se ističe *“da je podnositelj zahtjeva dana 9. novembra 2020. godine iskazao namjeru za podnošenje zahtjeva za azil, u vezi kojeg je Služba za poslove sa strancima – Terenski centar Sarajevo izdala potvrdu o iskazanoj namjeri s rokom važenja do 24. novembra 2020. godine. Dalje, u žalbi se navodi „da nije obavljen postupak zaprimanja zahtjeva za azil, niti postupak registracije, a na koji način je onemogućeno ostvarivanje prava propisanih Zakonom o azilu“.* Dana 9. aprila 2021. godine zatraženo je izjašnjenje Sektora za azil, Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine. Odgovor¹³⁸ je zaprimljen, dostavljen Udruženju „Vaša prava Bosne i Hercegovine“ 7. maja 2021. godine, u kojem se navodi termin određen za zakazivanje intervjua u vezi s postupanjem po zahtjevu za azil.

Predmet je zatvoren.

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili žalbu¹³⁹ Udruženja „Vaša prava Bosne i Hercegovine“ punomoćnika maloljetnog tražitelja azila državljanina Afganistana smještenog u privremeni prihvatni centar Sedra. Odgovornom stranom podnosioci žalbe označili su Sektor za azil Ministarstva bezbjednosti Bosne i Hercegovine. U žalbi se ističe *„da je podnositelj zahtjeva dana 2. oktobra 2020. godine iskazao namjeru za podnošenje zahtjeva za azil, u vezi s kojim je Služba za poslove sa strancima – Terenski centar Sarajevo izdala potvrdu o iskazanoj namjeri s rokom važenja do 16. oktobra 2020. godine. Dana 3. novembra 2020. godine maloljetnom žalitelju imenovan je staratelj za poseban slučaj Rješenjem JU Centar za socijalni rad Cazin¹⁴⁰. Podnositelj zahtjeva za azil, odnosno staratelj za posebni slučaj, je dana 22. decembra 2020. godine potpisao punomoć za zastupanje u postupku azila, te su uposlenici Udruženja „Vaša prava BiH“, dana 23. decembra 2020. godine istu dostavili Sektoru za azil, kao i zahtjev za zaprimanje zahtjeva za azil i obavljanje postupka registracije. Podnositelji žalbe dana 15. marta 2021. godine uputili su urgenciju radi postupanja u postupku obnove postupka zaprimanja zahtjeva za azil, međutim kako se u žalbi navodi postupak nije proveden“.* Dana 8. aprila 2021. godine, zatraženo je izjašnjenje odgovorne strane, koja je 23. aprila 2021. godine dostavila akt¹⁴¹, dostavljen Udruženju „Vaša prava Bosne i Hercegovine“ 18. maja 2021. godine u kojem se navodi *„da je postupak određivanja staratelja okončan, da je termin određen za zaprimanje zahtjeva za azil određen, te da iz objektivnih razloga, epidemiološke mjere radi COVID-19 postupak nije bio okončan“.*

Imajući u vidu sadržaj dostavljenog odgovora Ombudsmeni ne nalaze osnova za dalji rad na predmetu žalbe.

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili žalbu¹⁴² Udruženja „Vaša prava Bosne i Hercegovine“, koji su punomoćnici tražitelja azila, državljanina Irana. U žalbi punomoćnika, podnosioca tražitelja

¹³⁷ Ž-SA-05-387/21;

¹³⁸ Broj UP-1-07/1-41-1-1931-3/21 od 21. aprila 2021. godine;

¹³⁹ Ž-SA-05-386/21;

¹⁴⁰ Broj 03/31-1035-UP1/20;

¹⁴¹ Broj UP-1-07/1-41-1-9552-10/20/IM od 14. aprila 2021. godine;

¹⁴² Ž-SA-05-354/21;

azila se ističe „da su dana 8. juna 2020. godine iskazali namjeru za podnošenjem zahtjeva za traženjem azila, da je Služba za poslove sa strancima, Terenski centar Bihać izdao potvrdu sa rokom važenja do 22. juna 2020. godine, da tražitelji azila borave u privremenom prihvatnom centru Sedra, da do dana podnošenja žalbe Ombudsmenima nije omogućeno podnošenje zahtjeva za azil“.

Dana 7. aprila 2021. godine zatraženo je izjašnjenje Sektora za azil Ministarstva bezbjednosti Bosne i Hercegovine, odgovor¹⁴³ je zaprimljen 23. aprila 2021. godine, dostavljen podnosiocu žalbe 18. maja 2021. godine u kojem se navodi „da je postupak zaprimanja zahtjeva za azil bio privremeno obustavljen radi pojačanih epidemioloških mjera usljed Covida 19, te da se postupak dalje nastavlja pa tako i u konkretnom predmetu prema redoslijedu zaprimanja zahtjeva“.

Imajući u vidu sadržaj dostavljenog odgovora Sektora za azil Ministarstva bezbjednosti Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni ne nalaze osnova za dalje postupanje u predmetu žalbe.

Primjer: Ombudsmeni su dana 26. marta 2021. godine zaprimili žalbu¹⁴⁴ Udruženja „Vaša prava Bosne i Hercegovine“ punomoćnika žalitelja, državljanina Afganistana, državljanina Irana, državljanina Pakistana, i državljanina Pakistana, svi smješteni u Privremeni prihvatni centar Blažuj. Odgovornom stranom u žalbi označeno je Ministarstvo bezbjednosti Bosne i Hercegovine. Navodi žalbe u vezi su onemogućavanja pristupa postupku azila, te diskriminacije u postupanju prema podnositeljima žalbe od strane Sektora za azil Ministarstva bezbjednosti. Podnositelji žalbe iskazali su namjeru za podnošenjem zahtjeva za azil kako slijedi: državljanin Afganistana, 10. juna 2019. godine TC Tuzla, državljanin Irana, 4. augusta 2020. godine TC Sarajevo, državljanin Pakistana, 9. septembra 2019. godine TC Sarajevo i državljanin Pakistana, 4. septembra 2019. godine. U žalbi punomoćnik Udruženje „Vaša prava Bosne i Hercegovine“ ističe „da su tokom pružanja besplatne pravne pomoći tražiocima azila, identifikovali razlike u postupanju nadležnih organa prema licima koja su smještena u Azilantski centar Delijaš (AC Delijaš), Izbjeglički centar Salakovac (IC Salakovac), Privremeni prihvatni centar Ušivak (PPC Ušivak), te Privremeni prihvatni centar Blažuj (PPC Blažuj). Dalje, u žalbi se ističe „da lica koja iskažu namjeru za podnošenje zahtjeva za azil i ostvare pravo smještaja u AC Delijaš ili IC Salakovac, kao oficijelne centre za prihvata imaju neometan pristup postupku azila, Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine za tražioce azila zakazuje postupke zaprimanja zahtjeva za azil i registraciju tražitelja azila. Smještaj u te centre ima za posljedicu da ta lica nemaju obavezu samostalne prijave boravka niti plaćanja administrativne takse, s obzirom da za iste prijavu vrši službeno lice organizacionoj jedinici Službe za poslove sa strancima. Lica smještena u PPC Ušivak također imaju neometan pristup postupku azila, te Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine za njih zakazuje postupke. Registracija se zakazuje na temelju dostavljenih spiskova Službe za poslove sa strancima, te podnesenih zahtjeva za zakazivanjem navedenih postupaka Ministarstvu od strane punomoćnika. U slučajevima lica smještenih u PPC Ušivak, ista svoj boravak dokazuju na temelju IOM iskaznice na kojoj su naznačeni lični podaci osobe, te datum prijema u centar, zbog čega se u konkretnim slučajevima ne zahtijeva dostava potvrde o prijavi boravka. IOM iskaznice Sektor za azil cijeni kao relevantne pri omogućavanju pristupa postupku azila. Lica smještena u PPC Blažuj u kojem

¹⁴³ Broj UP-1-07/1-41-1-4494-3/21/FH od 19. aprila 2021. godine;

¹⁴⁴ Ž-SA-05-332/21;

koordinaciju aktivnosti provodi Služba za poslove sa strancima, te boravak dokazuju na temelju IOM iskaznice istog formata kao i u PPC Ušivak, nemaju mogućnost pristupa postupku azila još od osnivanja centra (decembar 2019. godine), do danas“. Prema navodima žalitelja ne postoje niti naznake da će nadležni organi u narednom periodu zakazati postupke zaprimanja zahtjeva za azil i registracije za lica smještena u PPC Blažuj.

S ciljem provjere navoda žalbe podnosioca, dana 14. aprila 2021. godine zatraženo je izjašnjenje Ministarstva bezbjednosti Bosne i Hercegovine, odgovor¹⁴⁵ je zaprimljen, dostavljen Udruženju „Vaša prava Bosne i Hercegovine“ dana 7. maja 2021. godine.

S obzirom na sadržaj dostavljenog odgovora, Ombudsmeni ne nalaze osnova za dalje postupanje u predmetu žalbe.

Primjer: Ombudsmeni su dana 23. marta 2021. godine zaprimili žalbu¹⁴⁶ Udruženja „Vaša prava Bosne i Hercegovine“, punomoćnika priznate izbjeglice, maloljetnog lica, državljanina Republike Srbije. Punomoćnici, podnosioci žalbe, dana 18. marta 2021. godine obratili su se Službi socijalne zaštite Novo Sarajevo sa zahtjevom za prijavu adrese u svojstvu punomoćnika, maloljetnog lica koji posjeduje izbjeglički karton, čiji rok važenja je do 2. marta 2021. godine. S tim u vezi punomoćnici su podnijeli Zahtjev za zamjenu izbjegličkog kartona u svrhu produženja istog Ministarstvu bezbjednosti Bosne i Hercegovine - Sektor za azil, dana 28. januara 2021. godine. Punomoćnici podnosioca žalbe dana 25. maja 2021. godine obavijestili su Ombudsmene „... da je Kantonalni centar za socijalni rad – Služba socijalne zaštite općine Novo Sarajevo poduzelo sve radnje iz svoje nadležnosti u cilju postupanja po podnesenom zahtjevu Udruženja „Vaša prava Bosne i Hercegovine“ od 18.03.2021. godine, te očuvanja najboljeg interesa djeteta, mldb. priznate izbjeglice u Bosni i Hercegovini...“

Slijedom navedenog predmet je zatvoren.

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili dana 16. marta 2021. godine žalbu¹⁴⁷ Udruženja „Vaša prava Bosne i Hercegovine“ punomoćnika tražitelja azila, državljanina Maroka smještenog u privremeni prihvatni centar Miral. Odgovornom stranom podnosioci žalbe označili su Sektor za azil Ministarstva bezbjednosti Bosne i Hercegovine. U žalbi se ističe „da je podnositelj zahtjeva dana 30.09.2019. godine iskazao namjeru za podnošenje zahtjeva za azil, u vezi sa kojim je Služba za poslove sa strancima – Terenski centar Sarajevo izdala potvrdu o iskazanoj namjeri s rokom važenja do 14.10.2019. godine. Podnositelj žalbe smješten je u Privremeni prihvatni centar Miral 05.11.2019. godine gdje i danas boravi“. U aktu punomoćnika tražitelja azila Udruženja „Vaša prava Bosne i Hercegovine“, između ostalog, navodi se „da je podnositelj zahtjeva već duže od godinu dana u Privremenom prihvatnom centru Miral, da se postupak azila u njegovom slučaju još nije okončao a što sve ostavlja vidljive posljedice na njegovo psihičko zdravlje. Dalje, ističe se da se radi o osobi starije dobi koja je sama bez pratnje ostalih članova porodice, da se plaši eventualnog povratka u zemlju porijekla iz razloga što bi ponovno bio izložen torturi...“ S ciljem provjere navoda žalbe podnosioca, dana 31. marta 2021. godine

¹⁴⁵ Akt Ministarstva bezbjednosti Bosne i Hercegovine, broj: UP-1-07/1-41-1-1270-1/20/MS od 23.4.2021. godine;

¹⁴⁶ Ž-SA-05-321/21;

¹⁴⁷ Ž-SA-05-301/21;

zatraženo je izjašnjenje odgovorne strane koja je 27. aprila 2021. godine dostavila odgovor¹⁴⁸, dostavljen Udruženju „Vaša prava Bosne i Hercegovine“ 7. maja 2021. godine.

Predmet je zatvoren.

Primjer: Ombudsmenima se podnositeljica žalbe¹⁴⁹ obratila iz razloga što se protjeruje iz Bosne i Hercegovine. U prilogu žalbe dostavljeno je rješenje Službe za poslove sa strancima Terenskog centra Istočno Sarajevo¹⁵⁰. U žalbi opisuje nezadovoljstvo postupanjem policijskih organa koji su je, kako navodi, na osnovu rješenja priveli u Terenski ured Istočno Sarajevo, opisujući, kako su policijski službenici i službenici Terenskog ureda prilikom privođenja postupali nezakonito i neprofesionalno dovodeći u pitanje njeno biološko porijeklo. U aktu Terenskog centra Službe za poslove sa strancima Istočno Sarajevo¹⁵¹ dostavljenog Ombudsmenima, između ostalog, navodi se „.... *Imenovana je u zakonskom roku uložila žalbu na rješenje o protjerivanju, te je njena žalba proslijeđena Ministarstvu bezbjednosti Bosne i Hercegovine, kao drugostepenom organu na odlučivanje po istoj*“. Ministarstvo bezbjednosti Bosne i Hercegovine odbilo je žalbu na prvostepeno rješenje. S tim u vezi, nadležni su pokušali ovo rješenje uručiti podnositeljici žalbe, međutim, bezuspješno jer nije pronađena na ostavljenoj adresi. S ciljem pronalaska imenovane izvršene su dodatne provjere, te je utvrđeno, da je podnositeljica žalbe samoinicijativno napustila Bosnu i Hercegovinu.

Predmet je zatvoren.

5.8. Sloboda okupljanja

Pravo na mirno okupljanje, odnosno sloboda okupljanja (ili sloboda mirnog okupljanja) jeste jedno od ljudskih prava i sloboda koje ima političku dimenziju i predstavlja osnovu moderne demokratije. Ono predstavlja osnovno ljudsko pravo koje može biti uživano samostalno ili kao dio grupe, neregistrovanih udruženja, pravnih lica i korporativnih tijela. Okupljanja mogu služiti mnogim svrhama, uključujući i izražavanje različitih, nepopularnih ili manjinskih stavova ili mišljenja. Ova sloboda može biti jedan od važnih načina za razvoj kulture i za zaštitu i čuvanje manjinskih identiteta. Zaštita slobode mirnog okupljanja jeste od ključne važnosti za stvaranje tolerantnog i pluralističkog društva u kojem grupe s različitim uvjerenjima, praksama i politikama mogu da žive zajedno.

Ustavni okvir za slobodu okupljanja uključuje materijalne i procesne odredbe, čiji se sadržaj tumači u skladu s međunarodnim standardima. U Bosni i Hercegovini sloboda okupljanja zagarantovana je Ustavom BiH¹⁵², ustavima Republike Srpske i Federacije BiH¹⁵³, Statutom Brčko distrikta BiH, te velikim brojem zakonskih i podzakonskih akata, i to prije svih zakonima

¹⁴⁸ Broj UP-1-07/1-41-1-1965-1/21/MS od 2. aprila 2021. godine;

¹⁴⁹ Ž-BL-05-350/21;

¹⁵⁰ Rješenje Službe za poslove sa strancima Terenskog centra Istočno Sarajevo, broj UP-1/18.19-07.3-93/21 od 7.5.2021. godine;

¹⁵¹ Akt Terenskog centra Službe za poslove sa strancima Istočno Sarajevo, broj 18.19-50-110-1/21 od 25.5.2021. godine;

¹⁵² Član II st. (3) i), Ustav Bosne i Hercegovine;

¹⁵³ Član II A. 2. 1(1), Ustava Federacije Bosne i Hercegovine i član 30. Ustava Republike Srpske.

o javnom okupljanju na nivou kantona, na nivou Brčko distrikta BiH i na nivou Republike Srpske.

Sloboda okupljanja može se zakonom ograničiti samo ako je to neophodno radi zaštite javnog zdravlja, morala, prava drugih ili bezbjednosti. Zbog svoje važnosti i čestog kršenja, sloboda okupljanja često je predmetom i postupaka pred Ustavnim sudom BiH.

U izvještajnom periodu Ombudsmeni su zaprimili svega dvije žalbe (u 2020. godini imali smo 14 žalbi) koje su se odnosile na slobodu mirnog okupljanja.

Primjer: Podnosilac žalbe obratio se Ombudsmenu u ime Banjalučkog centra za ljudska prava, Udruženja za borbu protiv korupcije Transparency International u Bosni i Hercegovini i advokata S.D., označivši kao odgovornu stranu Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srpske. Podnosilac žalbe navodi „*da su policijski službenici u više navrata članovima grupe 'Pravda za Davida' izdali prekršajni nalog zbog narušavanja javnog reda i mira. Takođe navodi da je nezakonitost ovih prekršajnih naloga utvrđena rješenjima Osnovnog suda u Banja Luci, te s tim u vezi traži intervenciju i pomoć ombudsmena.* Član 35. stav (1) Zakona o policiji i unutrašnjim poslovima („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 57/2016, 110/2016, 58/2019 i 82/2019) propisuje „*da je policijski službenik ovlašten da prikuplja obavještenja od lica za koje je vjerovatno da bi moglo dati obavještenja o krivičnom djelu ili prekršaju, počiniocu ili o drugim važnim okolnostima u vezi s krivičnim djelom ili prekršajem*“. Članom 54. Zakona o policiji i unutrašnjim poslovima („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 57/2016, 110/2016, 58/2019 i 82/2019) propisano je „*...da je policijski službenik ovlašten i dužan da zaprimi i evidentira prijave o učinjenim krivičnim djelima, prekršajima i drugim događajima od interesa za javni red i mir i bezbjednost*“. Članom 11. stavom (2) tačkom 2. Zakona o prekršajima Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 63/2014, 110/2016 i 100/2017) propisano je „*da su Ministarstvo unutrašnjih poslova, druga ministarstva i inspeksijski organi Republike Srpske ovlašćeni organi za pokretanje prekršajnog postupka*“. Polazeći od navedenog, žalba se ne prihvata iz razloga propisanih članom 26. stav (1) tačka 3. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, broj 104/2011). Predmet je zatvoren.

5.9. Javne isprave

Javnom ispravom se smatra svaka isprava koju je u propisanom obliku izdao ili potvrdio državni ili drugi ovlašteni organ, u okviru svojih ovlaštenja, kao što su izvodi iz matičnih knjiga, školska svjedočanstva, različita uvjerenja, izvodi iz trgovačkog registra, izvodi iz zemljišnih knjiga i dr. U Odjelu za građanska i politička prava u toku 2021. godine zaprimljeno je 27 žalbi građana koje se tiču javnih isprava.

Primjer: Žaliteljica¹⁵⁴ je početkom novembra 2020. godine odgovornoj strani podnijela zahtjev za promjenu ličnog imena, tražeći da se ubuduće u pravnom prometu služi ličnim imenom J. Z. (njeno djevojačko prezime). Naime, pravosnažnom Presudom Okružnog suda u Beogradu njen brak je razveden. Međutim, na svim javnim ispravama koje posjeduje je upisano prezime njenog

¹⁵⁴ Ž-LI-08-326/20

bivšeg supruga. Ističe da je uz zahtjev priložila svu potrebnu dokumentaciju, ali da po njenom zahtjevu nije odlučeno. Po zaprimanju žalbe, Ombudsmeni su pokrenuli postupak istraživanja dana, 15. decembra 2020. godine, te od odgovorne strane zatražili izjašnjenje na navode žalbe, ukazujući na odredbe Zakona o upravnom postupku Federacije BiH i Zakona o ličnom imenu Federacije BiH. Dana, 22. januara 2021. godine, Ministarstvo unutarnjih poslova Kantona 10 se očitovalo aktom broj 02-04-10-1713/20 u kom se, između ostalog, navodi da su postupili po zahtjevu žaliteljice, te dana 8. januara 2021. godine donijeli rješenje broj 02-01-13-161/2021 kojim se dozvoljava promjena prezimena za osobu J. L., na način da se prezime L... promijeni u njeno djevojačko prezime Z..., shodno Zakonu o ličnom imenu Federacije BiH (Službene novine Federacije BiH, broj 7/2012). Nakon pravosnažnosti pomenutog rješenja, odgovorna strana je isto dostavila žaliteljici, Opštini Glamoč, Službi za opću upravu, društvene djelatnosti i stručne i zajedničke poslove, koja vodi matične knjige za osobu koja je promijenila lično ime, a jedno Policijskoj postaji Glamoč, Odsjeku upravnih poslova, koji vodi evidencije o građanima, a koje uključuju podatak koji je u postupku promijenjen shodno spomenutom Zakonu.

5.10. Advokatura

Advokatura predstavlja samostalnu i nezavisnu pravnu službu. Advokatura podrazumijeva profesionalno obavljanje advokatske djelatnosti. Advokat je lice koje je upisano u imenik advokata koje je položilo advokatsku zakletvu i koje se bavi advokaturom saglasno zakonima o advokaturi. Advokat je svaki advokat ponaosob i svi advokati koji jesu ili su bili pripadnici zajedničke advokature. Advokati pružaju stručnu pravnu pomoć, građanima, ustanovama i organizacijama doprinoseći u krajnjoj liniji i pravilnom primjenjivanju zakona uopšte. Advokati su u vršenju advokature samostalni.

Načela djelovanja advokata jesu: nezavisnost, samostalnost, stručnost, savjesnost, poštenje, povjerljivost, dostojnost, nespojivost, odgovornost i odmjerjenost.

Broj obraćanja građana sa žalbama u odnosu na advokate je na istom nivou kao u 2020. godini i registrovano je sedam žalbi.

Primjer: Ombudsmeni su dana, 14. oktobra 2019. godine zaprimili žalbu¹⁵⁵ prema kojoj se žalbeni navodi odnose na nepostupanje Federalne advokatske komore Sarajevo. Ombudsmeni su u predmetnom slučaju izdali Preporuku¹⁵⁶ kojom je Advokatskoj komori Federacije Bosne i Hercegovine preporučeno:

1. *Da Advokatska komora Federacije Bosne i Hercegovine uspostavi saradnju s Ombudsmenom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i*
2. *Dostavi traženo izjašnjenje, kako je to navedeno u aktima od 18. 10.2019. godine, 5. 12. 2019. godine., 20. 1. 2020. godine, 25. 3. 2020. godine i 28. 5. 2020. godine.*

Preporuka P-139/20 nije realizovana.

¹⁵⁵ Ž-BR-08-223/19;

¹⁵⁶ Preporuka broj P-139/20 od 30. jula 2020. godine;

Primjer: Podnosilac žalbe¹⁵⁷ navodi „da je od strane Advokatske komore Federacije Bosne i Hercegovine obaviješten dana 24. juna 2019. godine da je disciplinski tužilac podigao optužnicu u predmetu broj 07/19, a vezano za propuštanje procesne radnje njegovog advokata E.K., kojem je dao punomoć za zastupanje. Naime, advokat je propustio rok za izjavljivanje prigovora u predmetu koji se vodi na Opštinskom sudu Livno pod broj 68 0 Ip 004667 03 Ip, te mu je na taj način prouzrokovao veliku materijalnu štetu“. U žalbi je navedeno „da žalitelj nema saznanja da li je odgovorna strana zakazala pripremno ročište u istom predmetu, budući da već dvije godine od podizanja optužnice nije dobio poziv“. Nakon pokrenutog postupka istraživanja, Advokatska komora Federacije Bosne i Hercegovine se izjasnila aktom broj 07/19 od 6. jula 2021. godine u kojem se, između ostalog, navodi da je disciplinski tužilac u disciplinskom predmetu broj 07/19 zakazao pripremno ročište za dan 14. juli 2021. godine.

Predmet je u radu.

5.11. Izorno zakonodavstvo

Primjer: Dana, 6. maja 2021. godine Institucija je primila elektronsku poruku¹⁵⁸ od strane „Ujedinjene građanske države Bosne i Hercegovine“ u kojoj se „zahtijeva promjena Ustava i Izbornog zakona kako bi se provele presude Evropskog suda za ljudska prava u Strazburu, a kao najduži rok za ispoštovanje zahtjeva ostavlja 1. septembar 2021. godine“. U odgovoru na zaprimljenu poruku, Ombudsmeni su skrenuli pažnju pošiljaocu (ili pošiljaocima, ako ih je više) na dijelove Godišnjeg izvještaja o aktivnostima institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2019. godinu, te pojasnili svoje nadležnosti u skladu sa Zakonom o ombudsmenu.

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili žalbu¹⁵⁹ Političke organizacije „Naša stranka“ Gradski odbor Cazin. U žalbi podnosioca se ističe da je po osnovu statutarne odluke oduzeto pravo građanima u mjesnim zajednicama da sudjeluju u procesima donošenja odluka, odnosno da biraju i budu birani. U žalbi se ističe „da je Gradsko vijeće na IV redovnoj sjednici održanoj dana, 30. marta 2021. godine donijelo odluku o opisu i proceduri imenovanja predsjednika i članova Savjeta mjesnih zajednica Grada Cazina, da tom odlukom Grad Cazin krši jedno od temeljnih ljudskih prava propisanih Poveljom EU o temeljnim pravima gdje su u „Glavi V“ propisana prava građana, zatim jedno od osnovnih ljudskih prava propisanim Općom deklaracijom o ljudskim pravima u članu 21“. U žalbi se ističe „da Grad Cazin, odnosno Gradsko vijeće narušava ljudske slobode propisane Evropskom poveljom o lokalnoj samoupravi i Zakonom o principima lokalne samouprave u Federaciji BiH po kojem je Opština obavezna da donese statut i tretira mjesne zajednice u okviru statuta“. U žalbi se ističe da usvojena odluka limitira prava na to da osoba bira i bude birana, odnosno da koriste rezultate općinskih izbora za popunjavanje pozicija po mjesnim zajednicama. U žalbi se ističe „da neko ko nije član stranke faktički je diskriminiran da bude izabran kao član savjeta MZ i uvjetuje ga se da bude član neke stranke, odnosno prema žaliteljima retroaktivno ga se uvjetuje da bude član stranke“.

¹⁵⁷ Ž-LI-08-184/21;

¹⁵⁸ Ž-BL-05-330/21;

¹⁵⁹ Ž-SA-06-111/21;

S ciljem provjere navoda žalbe dana, 7. decembra 2021. godine, zatraženo je izjašnjenje Gradskog vijeća Cazin. Odgovor je zaprimljen, akt broj 01/GV-04-14492/21 od 15. oktobra 2021. godine i dostavljen žalitelju 27. decembra 2021. godine.

Ombudsmeni konstatuju da je izvan mandata Institucije preispitivanje odluka zakonodavnih organa na način da ulaze u meritum stvari, utvrđivanjem činjenica i preispitivanjem donesenih odluka u smislu ocjene dokaza. Imajući u vidu sadržaj odgovora Gradskog vijeća Grada Cazina, te komentar Političke organizacije „Naša stranka“ Gradski odbor Cazin od 6. januara 2022. godine Ombudsmeni ne nalaze osnova za dalje postupanje po ovoj žalbi.

5.12. Zaštita uzbunjivača koji prijavljuju korupciju u institucijama Bosne i Hercegovine

Primjer: Ombudsmenima se obratila žalbom¹⁶⁰ nevladina organizacija, a kao odgovorna strana označena je Agencija za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije. U žalbi se navodi da su zaprimili predstavku NN koji je dobio status zaštićenog prijavioca u skladu sa Zakonom o zaštiti lica koja prijavljuju korupciju u institucijama BiH. Poslije podnošenja prijave korupcije (decembar 2018. godine) protiv NN pokrenuti su sredinom ove godine disciplinski postupci u Upravi za indirektno oporezivanje (gdje je zaposlen) koji su okončani prvostepenim rješenjima u kojima su mu izrečene disciplinske mjere - prestanak radnog odnosa i degradacija na niže radno mjesto. Disciplinski progon NN počinje nakon što je odlučio i javno progovoriti o prijavi korupcije kao zaštićeni prijavitelj, koji je ovaj status dobio od Agencije za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije, a nakon što je uvidio da se ne postupa po njegovoj prijavi. Agencija je odbila do sada preduzeti mjere zaštite prema ovom licu na osnovu člana 8. Zakona, tj. da nisu u vezi s prijavom korupcije. Dalje napominju da je jedan disciplinski postupak protiv NN, koji je okončan profesionalnom degradacijom, započeo zbog njegovog istupanja u javnosti u vezi s prijavom korupcije koju je podnio istražnim organima.

Nakon okončanja postupka istrage, te analize dostavljene dokumentacije, Ombudsmeni su dana 9. augusta 2021. godine direktoru Agencije za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije izdali preporuku broj P-194/21 u kojoj se nalaže:

1. *da ponovo razmotri okolnost pozivanja uzbunjivača na disciplinsku odgovornost zbog javnog istupanja o prijavi korupcije kao štetnu radnju, u kontekstu Zakona o zaštiti lica koja prijavljuju korupciju u institucijama Bosne i Hercegovine i u skladu s nalazima iz ove preporuke i*
2. *da u roku od 30 dana, od dana prijema, dostave Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine informacije o mjerama poduzetim na realizaciji ove preporuke.*

Dana 7. septembra 2021. godine Ombudsmeni su zaprimili odgovor u kojem se, između ostalog, navodi: „...obavještavamo vas da je ova Agencija u skladu s čl. 8. i 10. Zakona o zaštiti lica koja prijavljuju korupciju u institucijama BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 100/2013) poduzela niz mjera i radnji s ciljem ispunjavanja iste. Naime, po zaprimanju predmetne Preporuke (10.8.2021. godine) ova Agencija je poduzela sljedeće mjere i aktivnosti: Izvršena je ponovna

¹⁶⁰ Ž-BL-05-779/20;

*sveobuhvatna analiza u predmetu NN (UIO BiH) sa fokusom na disciplinski postupak koji je osnov Preporuke Institucije ombudsmena. Dana 24.8.2021. godine upriličen je Radno konsultativni sastanak sa Upravnim inspektoratom Ministarstva pravde BiH na kojem su ponovo detaljno sagledani svi aspekti nadležnog postupanja Agencije i Upravnog inspektorata u konkretnom predmetu; Dana 26.8.2021. godine održanje i Tematski kolegij Agencije na kojem su razmotreni svi aspekti i krajnji ishodi preispitivanja nadležnog postupanja Agencije u konkretnom predmetu a u skladu sa Preporukom Institucije ombudsmena.*¹⁶¹

U konkretnom slučaju preporuka Ombudsmena je realizovana, a izdavanjem preporuke iscrpljene su sve mogućnosti Ombudsmena u ovom predmetu.

5.13. Besplatna pravna pomoć

Besplatna pravna pomoć jeste zakonom uređeni način pružanja pravne pomoći radi ostvarivanja zaštite povrijeđenih ili ugroženih prava i interesa nekog lica pred nadležnim sudom ili drugim (državnim) organom. Besplatna pravna pomoć je i oblik ostvarivanja prava pojedinaca na pristup sudu i drugim organima pred kojim ostvaruju pojedina prava ili obaveze, na osnovama načela jednakosti, a čije troškove u cijelosti ili djelomično plaća nadležni budžet.

Pravo na besplatnu pravnu pomoć predstavlja bitnu komponentu prava na pristup sudu (*access to justice*, pravo na pristup pravosuđu). Uspostavljanje načina pružanja pravne pomoći dijelu stanovništva koje ekonomski ne može samo snositi troškove vođenja postupaka jedan je osnovnih preduslova za ostvarenje prava na pristup pravosuđu.

Pravo na pristup sudu jedno je od osnovnih ljudskih prava i smatra se jednim od najvažnijih aspekata prava na pravično (pošteno, fer) suđenje, sintagme koja objedinjuje sve mjere kojima se treba obezbijediti pravedno i jednako postupanje prema svim licima koja se pojave pred sudovima i drugim javnopravnim organima.

U oblasti pristupa pravdi (besplatna pravna pomoć) u građanskim i upravnim postupcima posljednjih godina u BiH napravljen je značajan napredak. Tako je uspostavljena internet mreža za besplatnu pravnu pomoć za sve vladine i nevladine organizacije u Bosni i Hercegovini, a s radom su otpočele i u punom kapacitetu rade nove agencije (zavodi, centri..) za pružanje besplatne pravne pomoći u Bosni i Hercegovini.

U 2021. godini zaprimljene su 33 žalbe koje se mogu kvalifikovati na način da se radi o potrebi građana za besplatnom pravnom pomoći.

¹⁶¹ Akt Agencije za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije, broj 06-07-6-58-43/19 od 6.9.2021. godine;

VI. PRAVOSUĐE I UPRAVA

Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u članu 6. garantuje pravo na pravično suđenje. Ovaj član utvrđuje načelo vladavine prava na kome počiva demokratsko društvo, kao i nezaobilaznu ulogu koju sudstvo ima u sprovođenju pravde. Radi utvrđivanja svojih prava i obaveza građanske naravi ili u slučaju podizanja optužnice za krivično djelo protiv njega, svako ima pravo da zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično, javno i u razumnom roku ispita njegov slučaj. (...)”¹⁶² Prava i slobode predviđeni u Evropskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i u njenim protokolima se direktno primjenjuju u Bosni i Hercegovini. Ovi akti imaju prioritet nad svim ostalim zakonima.¹⁶³

Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi s krivičnim postupkom garantovano je Ustavom Bosne i Hercegovine¹⁶⁴, Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine¹⁶⁵ i Ustavom Republike Srpske¹⁶⁶.

Upravo navedeno pravo je najčešće predmet obraćanja Instituciji ombudsmena i to vezano za dužinu trajanja postupka, što otvara pitanje osiguranja donošenja odluke u razumom roku i izvršenje donesene presude. U ovom djelu Izvještaja dat je prikaz ključnih problema s kojim se građani susreću vezano za ovo pitanje.

6.1. Statistika

Broj zaprimljenih predmeta u Odjelu je 774 (26,3% u odnosu na ukupan broj zaprimljenih predmeta) i za 73 ili 10, 41% predmeta je zaprimljeno više nego u 2020. godini.¹⁶⁷ Ovaj odjel je u radu imao ukupno 1147 predmeta, uključujući 373 predmeta prenesena iz prethodnih godina, a okončao je 809 predmeta.

6.2. Pravosuđe

Ukupan broj predmeta zaprimljenih u odnosu na pravosuđe je 427 i predstavlja povećanje za 59 predmeta (16,03) u odnosu na 2020. godinu. Najveći broj žalbi u oblasti pravosuđa zaprimljen je u odnosu na sljedeće sudove: Opštinski sud Livno - 50; Osnovni sud Banja Luka - 27; Opštinski sud Sarajevo – 28; Kantonalni sud Livno – 22; Kantonalni sud Sarajevo 20; Opštinski sud Tuzla - 16; Okružni sud Banja Luka - 16; Opštinski sud Mostar -10; Opštinski sud Doboj - 8. Ovi statistički podaci su indikator da bi nadležni organi, prije svega, Ministarstvo pravde Republike Srpske, Federalno ministarstvo pravde i Visoko sudsko i tužilačko vijeće, trebali razmotriti mogućnost uvođenja dodatnih mjera s ciljem povećanja efikasnosti ovih sudova, imajući u vidu i populaciju stanovništva za koju su ovi sudovi nadležni, ali uzevši u obzir i druge relevantne parametre.

¹⁶² Član 6. stav (1) Evropske konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama;

¹⁶³ Član II 2. Ustava Bosne i Hercegovine;

¹⁶⁴ Član II 3. e) Ustava Bosne i Hercegovine;

¹⁶⁵ Član II 2. (2) e) pravičan krivični postupak - Ustav Federacije Bosne i Hercegovine;

¹⁶⁶ Član II 16. Ustava Republike Srpske;

¹⁶⁷ U sjedištu Institucije zaprimljeno je 170; u Područnom uredu Brčko 84; Terenskom uredu Livno 160; Područnom uredu Mostar 51 i Područnom uredu Sarajevo 309 žalbi.

6.2.1. Pitanje izvršenja presuda

Evropski sud za ljudska prava u svojim odlukama ističe da se izvršenje presude koju je donio bilo koji sud mora smatrati sastavnim dijelom „suđenja“ u smislu člana 6. Sud se također poziva na svoju praksu u pogledu neizvršavanja ili kašnjenja u izvršenju konačnih domaćih presuda.¹⁶⁸

U odnosu na Bosnu i Hercegovinu, Evropski sud za ljudska prava bilježi povećanje obraćanja građana vezano za neizvršenje odluka sudova, te kako se radi o istom činjeničnom i pravnom osnovu često donosi odluku o spajanju predmeta. U svojim odlukama Sud ukazuje i da neizvršenje presuda suda smatra da odluke o kojima je riječ predstavljaju „imovinu“ u smislu člana 1. Protokola br. 1. U svojim odlukama, Sud utvrđuje da je tužena dužna u roku od tri mjeseca osigurati odgovarajućim sredstvima izvršenje neizvršenih domaćih odluka koje su predmet obraćanja Evropskom sudu; isplatiti odštetu zbog kašnjenja u iznosu od 1000,00 eura po aplikantu, te troškove postupka.¹⁶⁹ Osvrt na praksu Evropskog suda je dat iz razloga kako bi se ukazalo da u ovoj oblasti postoji sistemski problem koji traži hitno preduzimanje sveobuhvatnih, planskih i efikasnih mjera. Nadalje, intenziviranje djelovanja od strane nadležnih organa, u konkretnom slučaju, prvenstveno sudova, u odnosu na postupanje Ombudsmena po zaprimljenim žalbama vezanim za dužinu sudskog postupka, preveniralo bi obraćanje stranaka Evropskom sudu. U ovom dijelu Izvještaja dat je prikaz nekoliko predmeta registrovanih u Instituciji ombudsmena koji se odnose na neizvršavanje odluka suda.

Primjer: Žalbeni navodi¹⁷⁰ se odnose na praćenje rada Općinskog suda u Sarajevu, u izvršnom postupku protiv Vlade Federacije BiH, a radi zaštite prava na suđenje u razumnom roku. Nakon čestih intervencija Ombudsmena i nakon što je Sud novčano kaznio odgovorne osobe u Vladi, Sud je dana 26.02.2021. godine, donio zaključak o okončanju izvršnog postupka, jer je izvršenik na račun PIO/MIO uplatio doprinose na osnovu radnopravnog statusa tražitelja izvršenja u skladu s izvršnom ispravom. Predmet zatvoren.

Primjer: Ombudsmeni Bosne i Hercegovine postupali su po žalbi¹⁷¹ u kojoj je kao odgovorna strana označen Općinski sud u Lukavcu. Podnosilac žalbe ističe da je Sud donio rješenje o izvršenju, te da do momenta obraćanja Ombudsmenu, isto nije sprovedeno. Ombudsmen Bosne i Hercegovine je provodeći postupak istrage, dana 09.06.2020. godine, uputio Sudu zahtjev za dostavljanje informacija. Po upućenom zahtjevu Ombudsmena, Općinski sud u Lukavcu dostavio je dopis¹⁷² u kojem navodi da *predmetni spis nije u Planu rješavanja starih predmeta. Predmete sud uzima u rad prema inicijalnom aktu, odnosno onim redom kako su zaprimljeni u sudu, tako da će se s predmetnim spisom postupiti na navedeni način.* Radi utvrđivanja svih činjenica i okolnosti od značaja za navedenu žalbu, Institucija ombudsmena se u nekoliko navrata ponovo obraćala Općinskom sudu u Lukavcu. Dana 19.11.2021. godine, odgovorna

¹⁶⁸ Više: Hornsby protiv Grčke, br. 18357/91, tačka 40), Izvještaji o presudama i odlukama 1997-II

¹⁶⁹ Neki od presuda donesenih u 2021. godini: PREDMET CRNKIĆ I DRUGI protiv BOSNE I HERCEGOVINE (Aplikacija br. 38070/19 i 8 drugih; PREDMET BOŠNJAK I DOBRIĆ protiv BOSNE I HERCEGOVINE (Aplikacije br. 25103/19 i 61558/19); PREDMET DUVNJAK I DRUGI protiv BOSNE I HERCEGOVINE (Aplikacija br. 25192/20 i 11 drugih – vidi listu priloženu u dodatku). Sve odluke Evropskog suda dostupne na web-stranici Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH:

http://www.mhrr.gov.ba/ured_zastupnika/odluke/default.aspx?id=170&langTag=bs-BA

¹⁷⁰ Ž-LI-05-100/18;

¹⁷¹ Ž-BL-08-368/20;

¹⁷² Odgovor broj 126 0 Rs 190218 18 I 18 od 16.06.2020. godine, 12.01.2021. godine i 13.07.2021. godine;

strana obavijestila¹⁷³ je Ombudsmene Bosne i Hercegovine da je izvršen prenos novčanih sredstava na račun izvršenika, što je i bio razlog obraćanja podnosioca žalbe Instituciji, te je time okončan postupak istrage po ovom pitanju.

Izvršenje sudskih odluka na teret budžeta

Iako je uspostavljen redoslijed izvršenja odluka, obim stvorenih obaveza u odnosu na planirana budžetska sredstva očito je nedostatan u svim budžetima što dovodi do kašnjenja u izvršenju i kršenja člana 6. Evropske konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama.

Primjer: Ombudsmeni BiH su dana 26.03.2021. godine zaprimili žalbu¹⁷⁴ vezano za izvršenje Rješenja Općinskog suda u Sarajevu.¹⁷⁵ U konkretnoj pravnoj stvari protivizvršenik je Ministarstvo unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo. Dana 02.04.2021. godine zatraženo je izjašnjenje Ministarstva finansija Kantona Sarajevo. U odgovoru¹⁷⁶ Ministarstvo finansija Kantona Sarajevo se pozvalo odredbe Zakona o budžetima Federacije Bosne i Hercegovine¹⁷⁷ navodeći i da se rješenja Općinskog suda u Sarajevu, u postupku izvršenja, nalaze pod tačno određenim, rednim brojevima za izvršenje. S tim u vezi žalitelj ima mogućnost u skladu s odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama zatražiti odgovor Ministarstva finansija o roku, odnosno predvidivosti roka izvršenja donesenih izvršnih rješenja.

Primjer: Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su postupali u predmetu¹⁷⁸ u kojem je kao odgovorna strana označen Vrhovni sud Federacije BiH. Žalitelj je u žalbi ukazao na kršenje ljudskih prava i osnovnih sloboda garantovanih član 6. stav (1) Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda. Žalitelj je putem punomoćnika podnio odgovornoj strani zahtjev za vanredno preispitivanje presude Kantonalnog suda Kantona 10 u Livnu¹⁷⁹, ali po istoj nije postupano do dana obraćanja Instituciji ombudsmena za ljudska prava BiH. Nakon pokrenutog postupka istraživanja, te upućene urgencije, odgovorna strana se izjasnila¹⁸⁰ da je predmet žalitelja¹⁸¹ okončan presudom od dana 10.06.2021.godine.

Primjer: Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zaprimila je dana 11. 3. 2020. godine žalbu¹⁸² koja se odnosi na izvršni postupak¹⁸³ koji se vodi pred Osnovnim sudom u Banjoj Luci. Tokom istrage, Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zaprimila je odgovor¹⁸⁴ Osnovnog suda u Banjoj Luci gdje se navodi: „*Postupajući sudija je dana 27.07.2020. godine uputila dopis Ministarstvu finansija RS, Sektor trezor u kojem je navela da su dana 24.06.2019. godine primili Rješenje o izvršenju ovog suda broj gornji od 04.03.2019.*

¹⁷³ Odgovor broj 126-0- Su-221-000-802 od 19.11.2021. godine;

¹⁷⁴ Ž-SA-08-349/21;

¹⁷⁵ 65 0 I 619560 16 I od 27.12.2016. godine;

¹⁷⁶ Akt broj 08-01-04-17400/21 od 19.04.2021. godine;

¹⁷⁷ Zakon o budžetima Federacije Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik FBiH“, broj: 19/06, 76/08, 5/09, 32/09, 51/09, 9/10, 36/10, 45/10);

¹⁷⁸ Ž-LI-08-72/21;

¹⁷⁹ U predmetu br: 10 0 U 004486 17 U od 13.12.2018.godine;

¹⁸⁰ Akt broj 070-0-Su-21-000549 od dana 07.07.2021.godine;

¹⁸¹ Broj 10 0 U 004486 19 Uvp;

¹⁸² Ž-BR-08-49/20;

¹⁸³ Broj 71 0 I 300149 19 I;

¹⁸⁴ Odgovor broj 071-0-Su-20-004295 od 10.12.2020. godine;

godine kao izvršno na provođenje, te da im u prilogu dopisa dostavlja rješenje Okružnog suda Banja Luka¹⁸⁵ koje je pravosnažno sa danom donošenja, a kako bi isto imali prilikom provođenja rješenja o izvršenju.“

Ombudsmeni BiH u predmetnom slučaju od Vlade Republike Srpske, Ministarstva finansija nisu zaprimili traženo izjašnjenje te su izdali preporuku¹⁸⁶ *da odmah, po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju s Ombudsmenom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to navedeno u aktima od 18.12.2020.godine, 4. 3. 2020. godine. i 22. 4. 2021. godine.* U toku je praćenje realizacije preporuke, nije zaprimljen odgovor.

6.2.2. Dužina sudskog postupka

Dosadašnja praksa sudova u odnosu na postupanje Ombudsmena može se grupisati na sljedeći način:

1. U određenom broju slučajeva sudovi postupe u predmetu u toku postupka istraživanja od strane Institucije ombudsmena

Primjer: Tako u žalbi vezanoj za zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke, podnesenom protiv presude Kantonalnog suda u Livnu, a radi zaštite prava na suđenje u razumnom roku, nakon pokretanja postupka istraživanja od strane Institucije ombudsmena, Vrhovni sud Federacije BiH je dana 04.03.2021. godine, donio odluku po podnesenom zahtjevu.¹⁸⁷ U predmetu vezanom za postupanje Suda Bosne i Hercegovine, po podnesenoj tužbi protiv Vijeća ministara Bosne i Hercegovine – Žalbenog vijeća pri Vijeću ministara Bosne i Hercegovine, u predmetu poništenja rješenja, a radi zaštite prava na suđenje u razumnom roku, Sud je obavijestio Instituciju da je dana 24.05.2021. godine donesena presuda u ovom sporu.¹⁸⁸

Primjer: U predmetu gdje je kao odgovorna strana označen Okružni sud u Bijeljini žaliteljica navodi da u radnom sporu¹⁸⁹ koji se vodi pred ovim sudom nema nikakvih informacija.¹⁹⁰ U toku postupka istraživanja, Sud je obavijestio Ombudsmene Bosne i Hercegovine da je predmet okončan, te da je presuda od dana 27.01.2021. godine, s cjelokupnim predmetom spisom proslijeđena Osnovnom sudu u Bijeljini koji treba izvršiti uručenje strankama u postupku.¹⁹¹

2. Postupanje po preporuci Ombudsmena *„da odmah po prijemu ove preporuke poduzme sve neophodne radnje u cilju donošenja odluke u predmetu...“*¹⁹². U ovim predmetima sudovi obavještavaju Ombudsmene BiH da su postupili po preporuci i da je donesena odluka u konkretnom predmetu.

¹⁸⁵ Broj 71 0 I 300149 19 Gž od 24.12.2019. godine;

¹⁸⁶ P-148/21 od 31. 5. 2021. godine;

¹⁸⁷ Predmet broj Ž-LI-08-63/21;

¹⁸⁸ Predmet broj Ž-LI-08-71/21;

¹⁸⁹ Broj 80 0 Rs 117686/21 Rsž;

¹⁹⁰ Predmet broj Ž-BL-08-120/21;

¹⁹¹ Akt broj 011-0-Su-20-001 128, od dana 22.07.2020. godine;

¹⁹² Ž-LI-08-114/21, P-227/21 od 07.09.2021. godine koji se odnosi na Kantonalni sud u Livnu u predmetu 68 0 Rs 048987 19 Rsž.; Ž-BR-08-77/21, P-206/21 od 8. 9. 2021. godine koji se odnosi na nepostupanje Kantonalnog suda u Tuzli u predmetu broj 32 0 P 263900 20 Gž;

Primjer: Jedan od pozitivnih primjera djelovanja Institucije ombudsmena je predmet¹⁹³ u kojem su kao odgovorne strane označeni Ministarstvo pravosuđa i uprave Vlade Kantona 10 radi nepostupanja po Zahtjevu za upis promjena u Registar udruženja/fondacija podnesenom od strane Lovačkog udruženja „Livanjsko polje“ Lištani i Kantonalno tužilaštvo Kantona 10 pred kojim se vodi predmet¹⁹⁴, radi izuzeća pečata prethodno navedenog lovačkog udruženja. Žalbenim navodima žalitelj je izjavio da ima saznanja da Ministarstvo pravosuđa i uprave odgađa postupanje po spomenutom zahtjevu za upis promjena u Registar udruženja/fondacija, dok Kantonalno tužilaštvo Kantona 10 ne postupi u navedenom predmetu. U okviru predmetne problematike, a na osnovu žalbenih navoda, te dostavljene dokumentacije, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine preduzeli su istražne radnje i zatražili dostavu izjašnjenja od strane označenih odgovornih organa. Iz zaprimljenog odgovora¹⁹⁵ od strane Kantonalnog tužilaštva Kantona 10 evidentno proizlazi da je isto postupalo u konkretnom predmetu, te je s tim u vezi, svoj stav dostavilo Ministarstvu¹⁹⁶. S obzirom da Ministarstvo nije dostavilo traženo izjašnjenje, a kako iz odgovora Kantonalnog tužilaštva Kantona 10 jasno proizlazi da se promjena u registru može izvršiti nezavisno od krivičnog postupka koje vodi ovo tužilaštvo, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su izdali preporuku¹⁹⁷ Ministarstvu pravosuđa i uprave Vlade Kantona 10 da postupi po Zahtjevu žalitelja za upis promjena u Registar udruženja/fondacija, koji je podnesen dana 09.01.2020. godine, te da obavijeste Instituciju ombudsmena o načinu realizacije ove preporuke. Budući da odgovorna strana nije postupila po preporuci u ostavljenom roku, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su u skladu s čl. 32. tač. 2) Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine obavijestili neposredno viši organ o nepostupanju po preporuci. Nakon arhiviranja predmeta, odgovorna strana je naknadno dostavila Rješenje o upisu promjena u Registru udruženja Kantona 10¹⁹⁸ čime je udovoljeno podnesenom zahtjevu, a preporuka uspješno i pozitivno realizovana.

Primjer: U predmetu¹⁹⁹ u kojem je kao odgovorna strana označen Okružni privredni sud u Banjoj Luci, pred kojim se vodi stečajni postupak, pokrenut po prijedlogu podnosioca žalbe od 08.06.2018. godine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine konstatovali su da je nedonošenjem odluke po prijedlogu koji je podnesen prije više od tri godine, u predmetu koji je hitne prirode premašen svaki mogući rok, predviđen Zakonom o stečajnom postupku. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine istakli su da je prekoračen razuman rok u kojem je Sud trebao donijeti odluku, te da u tom smislu postoji povreda člana 6. Evropske konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama, odnosno povreda prava na suđenje u razumnom roku. U svrhu otklanjanja uočenih povreda ljudskih prava, Ombudsmeni su uputili preporuku²⁰⁰ Okružnom privrednom sudu u Banjoj Luci da odmah po prijemu preporuke, preduzme sve neophodne radnje radi presigniranja predmeta²⁰¹ drugom sudiji s ciljem hitnog zakazivanja ročišta i donošenja odluke, te da o preduzetim mjerama obavijesti Instituciju. Okružni privredni sud, dostavio je informaciju²⁰² da je

¹⁹³ Ž-LI-08-332/20;

¹⁹⁴ T10 0 KTA 0009093 20;

¹⁹⁵ Akt broj A-60/21 od 23.02.2021. godine;

¹⁹⁶ Akt broj A-60/21 od 22.01.2021. godine;

¹⁹⁷ P-64/21;

¹⁹⁸ Broj 04-04-R-05-19/15 od 22.07.2021. godine;

¹⁹⁹ Ž-BL- 05-638/18;

²⁰⁰ P-200/21;

²⁰¹ Broj 57 0 St 126195 18 St;

²⁰² Broj: 057-0-Su-21-000942 od 30.08.2021. g.

izvršena presignacija predmeta i isti je dodijeljen u rad novom sudiji. Predmet aktivan, stranka dostavila dopunu žalbenih navoda.

3. Dostavljanje izjašnjenja u kojem se navode razlozi kašnjenja u postupanju koji se najčešće vežu za veliki broj predmeta koje se nalaze u radu u sudu i da se predmeti rješavaju hronološki u skladu s Planom rješavanja predmeta koji su dobili od strane VSTV-a za 2021. godinu. Odgovor sadrži informaciju iz kojeg perioda se predmeti nalaze u procesu rješavanja i kada se može očekivati da će konkretni predmet biti uzet u rad.

Primjer: Institucija je registrovala nekoliko predmeta u odnosu na Općinski sud Lukavac²⁰³ gdje su uputili i preporuke da: *Općinski sud u Lukavcu bez odlaganja poduzme zakonom propisane procesne radnje u svrhu vođenja postupka* u navedenim predmetima, te o realizaciji preporuka izvijesti Ombudsmene, u roku od 30 dana. U svojim izjašnjenjima po upućenoj preporuci Općinski sud u Lukavcu obavijestio je Ombudsmene BiH da u cijelosti ostaje kod svojih navoda koje je dostavio Instituciji ombudsmena da se navedeni predmet ne nalazi u Planu rješavanja a koji su dobili od strane VSTV-a za 2021. godinu. U odgovoru se, između ostalog, navodi: *„Pored navedenog ističemo da inicijalni akt „najmlađeg predmeta“ u planu rješavanja datira od 05.03.2014. godine...”* ukazujući da su obraćanja žalioaca novijeg datuma iz 2016, 2018. godine, zbog čega predmet nije ušao u plan rješavanja. Nijedna od upućenih preporuka nije realizovana o čemu je obaviješteno Visoko sudsko i tužilačko vijeće. Ovaj primjer ukazuje da Općinski sud u Lukavcu ima sistemski problem i da svaki novozaprimljeni predmet automatski dolazi u situaciju da neće biti uzet u rad odmah i da će se postaviti pitanje kršenja prava na pravično suđenje zbog dužine trajanja postupka, zbog čega Visoko sudsko i tužilačko vijeće, na bazi sveobuhvatne analize treba ponuditi rješenja kako bi se zaustavio trend povrede prava na pravično suđenje zbog dužine trajanja postupka. Ovo posebno je značajno zbog činjenice da se sve veći broj građana zbog povrede prava na pravično suđenje obraća Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine, ali i Evropskom sudu za ljudska prava i gdje se utvrđuju naknade štete i troškova postupka koji se isplaćuju strankama, uz obavezu da se u roku od tri mjeseca postupi u predmetu koji je bio razlog obraćanja Evropskom sudu.

4. Sudovi se izjasne da predmete rješavaju po Planu rješavanja predmeta, ali ne navedu kada se može očekivati da će konkretni predmet biti uzet u rad.

Primjer: U podnesenoj žalbi, žaliteljica ukazuje da je Kantonalni sud u Livnu početkom 2019. godine, zaprimio njenu žalbu na Presudu Općinskog suda u Livnu²⁰⁴, ali do dana obraćanja Instituciji ombudsmena za ljudska prava BiH, nije odlučeno po žalbi. Kantonalni sud Kantona 10 se izjasnio aktom od 04.06.2020.g. u kom se navodi da će o žalbi u predmetu žalitelja biti odlučeno prema redoslijedu rješavanja predmeta. Nakon upućene urgencije da se odgovorna strana konkretno izjasni kad se može očekivati rješavanje predmeta žaliteljice, Sud je naveo da će se po žalbi odlučiti u IV kvartalu 2020. godine. Ombudsmeni su krajem IV kvartala 2020. godine ponovo zatražili informaciju od odgovorne strane o stanju predmeta žaliteljice i razlogu

²⁰³ Ž-BR-08-89/20, P-119 od 30. 4. 2021.godine koji se odnose na ne postupanje Općinskog suda u Lukavcu u predmetu broj: 126 0 I 197483 18 I; Ž-BR-08-77/20, P-120/21 od 30. 4. 2021. godine u vezi nepostupanja Općinskog suda u Lukavcu u predmetu broj: 126 0 I 186882 16 I.

²⁰⁴ Presuda broj: 68 0 Rs 046088 19 Rs od 18.01.2019. godine;

zašto predmet nije riješen, po kom se Kantonalni sud Kantona 10 nije očitovao u ostavljenom roku. Ombudsmeni su dana 02.07.2021. godine uputili Kantonalnom sudu Livno preporuku²⁰⁵ kojom se traži da se hitno uzme u rad predmet žaliteljice u skladu sa standardima člana 6. stav (1) Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda. Dana 09.07.2021. godine Ombudsmeni su obaviješteni da Kantonalni sud u Livnu donosi odluke u Vijeću, s obzirom na to da isti koristi kolektivni godišnji odmor u periodu od 12.07.2021. godine do 13.08.2021. godine Sud će odlučiti po žalbi nakon povratka s godišnjeg odmora, dakle do kraja 8. mjeseca. Presuda u konkretnom predmetu donesena je dana 30.09.2021. godine čime je ispoštovana preporuka.

Primjer: Ombudsmeni su razmatrali žalbu²⁰⁶ žalitelja koji se Instituciji ombudsmena obratio navodima da je Osnovnom sudu u Vlasenici (u daljem tekstu: Sud) podnio tužbu dana 15.05.2017. godine, a u vezi s predajom u posjed dijela nekretnine i naknadom štete. S tim u vezi, pred Sudom se vodi postupak²⁰⁷. Napominje da se u nekoliko navrata obraćao Sudu tražeći informacije u vezi s predmetom. Ističe da mu Sud nije dostavio bilo kakav odgovor na traženo, te da do momenta obraćanja Instituciji ombudsmena nema saznanja o daljem razvoju predmeta. U toku istražnog postupka Sud je dostavio informaciju²⁰⁸ da će *predmetni sudija postupiti po navedenom predmetu u što kraćem roku*. Ombudsmeni BiH su u nekoliko navrata ponovo zatražili informaciju od Suda o stanju predmeta žalitelja i razlogu zašto predmet nije riješen, po kom se Sud nije očitovao. Nakon razmatranja spisa predmeta i dostavljenih izjašnjenja Ombudsmeni BiH uputili su preporuku²⁰⁹, kojom se Osnovnom sudu u Vlasenici preporučuje da u skladu sa standardima člana 6 stav (1) Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda donese odluku u predmetu²¹⁰; Visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine da poduzme mjere s ciljem osiguranja efikasne primjene člana 6 Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda. Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine obavijestilo²¹¹ je Instituciju ombudsmena da je *Stalna komisija usvojila zaključak da se predmetni dopis proslijedi Uredu disciplinskog tužitelja na daljnje postupanje i o tome obavijesti predsjednik suda i postupajući sudija...*. Predmet je zatvoren.

5. Najveći problem predstavlja dužina sudskog postupka, što je posebno zabrinjavajuće u slučajevima kada se radi o predmetima hitne prirode kao što su radni sporovi ili povjeravanje djeteta na staranje nakon razvoda braka.

U praksi ovo stvara višestruke probleme i ne dovodi do efikasne zaštite građana. Konkretno, u slučaju da je osoba nezadovoljna rezultatom konkursne procedure, inspektor za rad se proglašava nenadležnim, pozivajući se na Zakon o radu koji propisuje mehanizam sudske zaštite. Ukoliko stranka koristi ovaj mehanizam, tužba se uzima u razmatranje od strane suda u skladu s Planom rješavanja predmeta što, kako prikazuju žalbe registrovane u Instituciji može trajati i nekoliko godina. Za taj period, osoba koja je odabrana putem konkursne procedure zaključuje ugovor o radu i ostvaruje sva prava iz radnog odnosa. Ukoliko sud, nakon nekoliko godina donese odluku kojom utvrdi da je povrijeđeno pravo kandidata koji je tražio sudsku zaštitu, to otvara pitanje

²⁰⁵ Broj: P-170/21 od 02.07.2021. godine;

²⁰⁶ Ž-BL-08-713/19;

²⁰⁷ Predmet broj 92 0 P 048486 17 P;

²⁰⁸ Akt broj 092-0-Su- 19-000-441;

²⁰⁹ Broj P-215/21 od 25.08.2021. godine;

²¹⁰ Broj 92 0 P 048486 17 P;

²¹¹ Akt broj 12-50-2-1312-21/2021 od 11.10.2021. godine;

kako izvršiti ovu odluku, jer za period trajanja sudskog postupka, podnosilac tužbe je bio onemogućen da radi, a istovremeno je prava ostvarivala osoba za koju je sud utvrdio da je nezakonito primljena. Ukazujemo na neke od predmeta.

Primjer: Ombudsmeni Bosne i Hercegovine postupali su po žalbi u kojoj je kao odgovorna strana označen Kantonalni sud u Tuzli²¹² koji je odlučivao po žalbi na presudu Općinskog suda u Lukavcu u vezi s isplatom novčanog potraživanja iz radnog odnosa. Stranka se Općinskom sudu u Lukavcu obratila tužbom dana 29.11.2016. godine, a Sud donio presudu dana 26.07.2018. godine, na koju je uložena žalba Kantonalnom sudu u Tuzli o kojoj nije odlučeno. Kantonalni sud u Tuzli je dostavio odgovor Instituciji ombudsmena da ne može precizirati kada će spomenuti predmet biti stavljen u rad zbog čega su Ombudsmeni BiH nekoliko puta ponovo tražili dostavljanje informacije o stanju spisa, te u konačnici dobio odgovor da je navedeni predmet završen donošenjem presude. Dakle, iz konkretnog predmeta može se zaključiti da je radni spor koji se smatra da je hitne prirode uz uključivanje Ombudsmena BiH trajao pet godina.

Primjer: U predmetu²¹³ vezanom za radni spor koji se vodi pred Općinskim sudom u Lukavcu ukazano je da postupak traje već tri godine i da nije donesena sudska odluka. Dana 09.08.2021. godine Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zaprimila je izjašnjenje Općinskog suda u Lukavcu²¹⁴: “*Tužilac je dana 14.10.2019. godine, putem pomoćnika, podnio tužbu protiv tuženog... radi naknade štete. Predmetnu tužbu sud je dana 12.11.2019. godine dostavio na odgovor tuženom, koji je dana 11.12.2021. godine dostavio odgovor na tužbu. Nakon prijema odgovora na tužbu, sud je zakazao pripremno ročište u ovoj pravnoj stvari za dan 02.04.2021. godine, tako da će tužiocu do kraja tekuće godine biti omogućena sudska zaštita njegovih prava iz radnopravnog statusa. Napominjemo da je sud prilikom zakazivanja ročišta dužan da se pridržava planova rješavanja starih predmeta, koje planove početkom svake tekuće godine formira uz saglasnost VSTV-a.*” Imajući u vidu izjašnjenje Općinskog suda u Lukavcu, predmet je odlukom Ombudsmena BiH zatvoren.

Slična situacija je vezana i za konfliktne razvode i povjeravanje djeteta na staranje iako se ovi predmeti prema Porodičnom zakonu Federacije Bosne i Hercegovine²¹⁵ smatraju hitnim. Činjenica je da plan rješavanja starih predmeta i velik broj predmeta to ne dozvoljava. Ombudsmeni ukazuju da međuperiod, dok traje sudski postupak najčešće karakteriše neuređenost ostvarivanja kontakta djeteta s oba roditelja, što ima dugoročan uticaj na kvalitet odnosa koji se gradi između djeteta i obaju roditelja, pri čemu se zanemaruje najbolji interes djeteta.

Značajan broj žalbi u Instituciji ombudsmena u odnosu na pravosuđe odnosi se na postupanje u upravnim sporovima što je posebno zabrinjavajuće iz razloga što se ovi sporovi vode po odlukama upravnih organa ili odluka donesenih od strane ustanova koje odlučuju o pravima građana iz oblasti socijalne, zdravstvene ili druge zaštite. Ta činjenica ukazuje da je potrebno otvoriti raspravu kako da se prevaziđe novonastala situacija. Posebno je teška situacija u Kantonalnom sudu u Sarajevu, s obzirom na širinu nadležnosti za postupanje, te ograničene

²¹² Predmet broj Ž-BL-08-367/20;

²¹³ Ž-SA-05-736/21;

²¹⁴ Akt broj 126 0 Rs 206647 19 RS od 05.08.2021. godine;

²¹⁵ Član 272. stav (3);

kapacitete Suda, što navodi na zaključak da se kod planiranja resursa u ovom Sudu nije vodilo realnim parametrima, kao što su brojnost populacije i organa za koje je nadležan ovaj Sud, što zahtijeva preduzimanje hitnih mjera od strane Visokog sudskog i tužilačkog vijeća.

U odgovorima koje dostavljaju Instituciji ombudsmena sudovi ukazuju da rješavaju po planu predmeta, tako je u aktu Kantonalnog suda u Sarajevu²¹⁶, između ostalog, navedeno: „*Da je predsjednik suda odobrio prioritarno rješavanje predmeta, međutim kako su u predmetima upravnih sporova brojni predmeti za koje je zakonom propisan hitan postupak (predmeti vezani za razna socijalna davanja ugroženim kategorijama u stanju socijalne potrebe, ostvarivanje prava boraca i njihovih porodica, predmeti vezani za javne prihode, predmeti proizašli iz inspeksijskih nadzora u raznim oblastima), zatim obaveze koje proizlaze iz Plana rješavanja starih predmeta donesenog od Visokog sudskog i tužilačkog vijeća, činjenicu da sud ima oko 3000 neriješenih predmeta upravnih sporova koji se uzimaju u rad redoslijedom prijema u sud i sada se rješavaju predmeti primljeni u sud 2017. i 2018. godine, prisiljeni smo da i predmete kojima je odobreno prioritarno postupanje rješavamo po redoslijedu kojim je to odobrenje dato.*“²¹⁷ Postavlja se pitanje kada će doći na red rješavanje navedenog predmeta, kao i da li bi Ombudsmeni izdavanjem preporuke za prioritarno rješavanje takvog predmeta sve druge građane koji se nalaze u procesu rješavanja drugih pitanja za koje je propisan hitni postupak doveli u tretman različitog postupanja, zbog toga su Ombudsmeni stajališta da je veoma važno osigurati raspravu o modalitetima rješavanja problema koji je očito eskalirao. U tom kontekstu, potrebno je razmotriti i djelovanje organa uprave kako bi se utvrdili stvarni razlozi zbog kojih građani traže sudsku zaštitu u upravnim stvarima, posebno imajući u vidu praksu da se često u istim predmetima ukidaju odluke upravnih organa i predmeti vraćaju prvostepenom organu na ponovni postupak po nekoliko puta.

Žalbe zaprimljene u Instituciji ombudsmena često ukazuju da su žalioци: starije osobe; osobe sa zdravstvenim teškoćama ili u stanju socijalne potrebe, kojim traženje sudske zaštite dodatno otežava stanje u kojem se nalaze. Organi u odnosu na koje se pokreću upravni sporovi su: centri za socijalni rad, resorna ministarstva u oblasti socijalne i zdravstvene zaštite, fondovi penzijsko-invalidskog osiguranja, Institut za medicinsko vještačenje, općine i dr.

Vežano za upravne sporove gdje su kao odgovorna strana označeni Federalni zavod za penzijsko/mirovinsko i invalidsko osiguranje i Fond za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske, odluke nadležnog pravnog organa se poništavaju i predmet vraća na ponovni postupak.²¹⁸

Primjer: Tako je dana 29.10.2021. godine, u predmetu²¹⁹ zaprimljen odgovor Kantonalnog suda u Sarajevu²²⁰ u kojem je, između ostalog, navedeno: „...*obavještavamo Vas da je Kantonalni sud u Sarajevu, dana 28.04.2021. godine donio presudu*²²¹ *kojom je poništio navedena rješenja tuženog i prvostepenog organa i predmet vratio na ponovan postupak prvostepenom organu.*

²¹⁶ Broj 09 0 U 037559 20 od 12.02.2021. godine;

²¹⁷ Ž-SA-08-898/20;

²¹⁸ Ž-SA-08-898/20;

²¹⁹ Ž-SA-08-898/20;

²²⁰ Broj 09 0 U 037559 20 U od 26.10.2021. godine;

²²¹ Broj 09 0 U 037559 20;

Presuda od 28.04.2021. godine postala je pravosnažna dana 19.05.2021. godine, a predmet je arhiviran 29.06.2021. godine.“

Primjer: U predmetu²²² u kojem je kao odgovorna strana označen Federalni zavod za penzijsko/mirovinsko i invalidsko osiguranje/Kantonalna administrativna služba Tuzla, podnositeljica žalbe ukazala je da više od 10 godina ne može da ostvari svoja prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja. Podnositeljica žalbe je 2009. godine pokušala ostvariti svoje pravo na invalidsku penziju, ali je odbijena od strane Zavoda. U vezi s tim, podnositeljica žalbe podnijela je tužbu Kantonalnom sudu u Tuzli koji je istu uvažio i presudom²²³, *Rješenje Kantonalne administrativne službe Tuzla*²²⁴ poništio, a predmet vratio prvostepenom organu na ponovno rješavanje. Nakon presude, prvostepeni i drugostepeni organ su nastavili s odugovlačenjem postupka i oglušili su se na upute suda kao i na obrazloženje koje je dato u istoj, radi čega je Institucija ombudsmena uputila preporuku²²⁵ direktoru Kantonalne administrativne službe Tuzla, Federalnom zavodu za penzijsko/mirovinsko i invalidsko osiguranje da *postupi po novom Rješenju od 02.08.2019. godine*. Dana 05.07.2021. godine, odgovorna strana dostavila je izjašnjenje²²⁶ iz kojeg proizlazi da je u predmetu stranke odlučeno rješenjem²²⁷ kojim se podnositeljici žalbe *priznaje pravo na srazmjerni dio invalidske penzije*.

Primjer: Slična odluka²²⁸ je donesena od strane Kantonalnog suda²²⁹, s tim što u konkretnom slučaju Kantonalni sud nije uzeo u prioritetno razmatranje ovaj predmet. U svom odgovoru, Sud je ukazao: „...Uzimajući u obzir prethodno navedeno, kao i činjenicu da je navedeni upravni spor pokrenut dana 27.01.2017. godine, (a u radu su predmeti iz 2015. i 2016. godine), to vas obavještavamo da se u konkretnom slučaju ne radi o prioritetnom predmetu, pa će se isti uzeti u rad prema Planu rješavanja predmeta, kod ovog suda...“ Dakle, sudsko odlučivanje u pravnom sporu o pravu iz penzijsko-invalidskog osiguranja trajalo je duže od tri godine, da bi se odluka nadležnog upravnog organa ukinula i predmet vratio na ponovno razmatranje. S ciljem osiguranja ostvarenja prava žaliteljice, u konkretnom slučaju, Ombudsmeni BiH su dana 18.06.2020. godine zatražili od Federalnog zavoda za penzijsko i invalidsko osiguranje Mostar dostavljanje informacije da li je postupljeno po donesenoj presudi. U odgovoru²³⁰ Federalni zavod za penzijsko i invalidsko osiguranje Mostar je naveo: „...da je predmet imenovane proslijeđen na Institut za ocjenu radne sposobnosti u Sarajevu radi dopune nalaza, ocjene i mišljenja²³¹, a u skladu s presudom Kantonalnog suda u Sarajevu, ...“ S ciljem provjere žalbenih navoda, dana 23.07.2020. godine zatraženo je izjašnjenje Instituta za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja na koji nije odgovoreno, te je dana 01.10.2020. godine upućena urgencija. Kako Institucija ombudsmena u ostavljenom roku nije zaprimila izjašnjenje, dana 07.12.2020. godine Institutu za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja Sarajevo upućena je

²²² Ž-BL-04-161/21;

²²³ Broj 03 0 U 012071 14 U od 11.03.2015. godine;

²²⁴ Broj FZ3/2-1102103583 od 03.02.2014. godine;

²²⁵ P-107/21 od 29.04.2021. godine;

²²⁶ Akt broj FZ6/2/1-45-3-99-5/21 od 30.06.2021. godine;

²²⁷ Rješenje broj 1820-1911/21-2 od 30.06.2021. godine;

²²⁸ Broj 09 0 U 027993 17 U od 06.03.2020. godine;

²²⁹ Žalba u Instituciji ombudsmena registrovana pod brojem Ž-SA-08-230/19;

²³⁰ Akt Federalnog zavoda za penzijsko i invalidsko osiguranje Mostar, broj FZ12/2/1-35-2-31411-11/16 od 01.07.2020. godine;

²³¹ Broj ORS-P-SA-2670/16 od 05.08.2016. godine;

preporuka²³², da uspostavi saradnju s Institucijom ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje. Kako Institut nije postupio ni po preporuci Ombudsmena BiH to je dana 18.03.2021. godine obaviještena Vlada Federacije Bosne i Hercegovine, kao neposredni viši organ, o nepostupanju po preporuci Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Shodno navedenom, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine konstatuju da Institut za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja nije realizovao preporuku, kao i da nije uspostavio saradnju s Institucijom ombudsmena. Generalno, Ombudsmeni BiH već duži period imaju problem nesaradnje Instituta za medicinsko vještačenje.

Prateći situaciju kroz duže vremensko razdoblje, Ombudsmeni cijene zabrinjavajućom činjenicu na koju određene žalbe ukazuju: da općinski i kantonalni sudovi odugovlače s rješavanjem predmeta kada se kao tužena strana pojavljuje neko javno preduzeće ili organ vlasti, a brže se rješavaju predmeti po tužbama javnih preduzeća i organa vlasti. S ciljem utvrđivanja stvarnog stanja nužno je na nivou Bosne i Hercegovine sačiniti sveobuhvatnu analizu i s istom upoznati nadležne organe, uključujući Visoko sudsko i tužilačko vijeće BiH.

U praksi su prisutne i druge nepravilnosti koje otežavaju i usporavaju građane u pristupu sudu.

Primjer: U konkretnom slučaju žalbeni navodi se odnose na praćenje rada Kantonalnog suda u Livnu, nakon što se Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine oglasio stvarno nenadležnim za postupanje po zahtjevu za izvanredno preispitivanje sudske odluke, protiv Vlade Kantona 10 i Agencije za državnu službu Federacije BiH i predmet vratio Kantonalnom sudu u Livnu, na rješavanje.²³³ Naime, zbog pogrešno date pouke o pravnom lijeku povrijeđeno je pravo žalitelja na suđenje u razumnom roku, jer je od dana donošenja rješenja Kantonalnog suda u Livnu proteklo više od dvije godine i četiri mjeseca. Ombudsmeni su dana 11.11.2021. godine, pokrenuli istražni postupak koji je u toku.

Građani se Instituciji obraćaju i zbog sporosti postupanja Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.

Primjer: Tako je u predmetu²³⁴ žalitelj ukazivao na povredu prava na suđenje u razumnom roku u predmetu koji se vodi pred Ustavnim sudom Bosne i Hercegovine, iznoseći stajalište da epidemiološka situacija ne sprečava postupanje Suda u konkretnom predmetu, kao i donošenje odluka u razumnom roku. Žalbom se navodi da je apelacija Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine podnesena zbog kršenja prava na život, odnosno nesprovođenja adekvatne istrage u predmetu, smatrajući da je dosadašnja istraga očigledno imala za cilj zataškavanje otmice i teškog ubistva, kao i zbog kršenja zabrane nehumanog postupanja prema oštećenom, zbog kršenja prava na pravično suđenje, zbog kršenja prava na djelotvoran pravni lijek i zbog kršenja prava zabrane diskriminacije po bilo kojem osnovu. Žalitelj ističe da se u konkretnom predmetu radi o osnovnim ljudskim pravima zagaranovanim Ustavom Bosne i Hercegovine, te je Ustavni sud Bosne i Hercegovine dužan da ta prava štiti i djeluje po hitnom postupku u slučajevima kada dođe do njihovog narušavanja. Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine je dana 07.04.2021. godine, 04.06.2021. godine, te 21.07.2021. godine uputila dopise Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine, tražeći izjašnjenje u vezi sa žalbenim navodima, informaciju da li je donesena odluka po navedenoj žalbi, u kojoj fazi postupka se nalazi predmetni slučaj, odnosno

²³² Broj P-227/20;

²³³ Predmet broj Ž-LI-08-199/21;

²³⁴ Ž-SA-08-364/21;

kada se može očekivati donošenje odluke. Dana 27.07.2021. godine Ustavni sud Bosne i Hercegovine je putem e-maila obavijestio Ombudsmene Bosne i Hercegovine sljedeće: „...*Postupak po apelaciji*²³⁵ *podnesenoj od strane apelanta, je okončan donošenjem Odluke o dopustivosti i meritumu, na sjednici Ustavnog suda održanoj 23. juna 2021. godine. Predmetna odluka je dostupna na službenoj web-stranici Ustavnog suda Bosne i Hercegovine www.ustavnisud.ba u sekciji „Sudska praksa“/“Pretraga odluka“...“ Predmet je odlukom Ombudsmena BiH okončan.*

6.2.3. Uticaj pandemije COVID-19

Pandemija COVID-19 je imala značajan uticaj na djelovanje pravosudnih organa, što je posebno izraženo u slučajevima nasilja u porodici, konfliktnih razvoda i sl. Zakazane rasprave se odgađaju zbog bolesti nosilaca pravosudnih funkcija, ali i stranaka u postupku i njihovih zastupnika. Tako su Kantonalni sud u Livnu te Općinski sud Livno s odjeljenjima u Tomislavgradu i Drvaru tokom 2020. godine radili u smanjenom kapacitetu, a što je imalo za posljedicu produženje roka za rješavanje predmeta i u ovoj godini.

6.3. Uprava

U 2021. godini u Odjelu je registrovano 264 žalbe koje se odnose na upravu što je smanjenje za 28 žalbi ili 9,59% u odnosu na prethodnu godinu. Obračanja Instituciji ombudsmena u odnosu na upravu odnose se na dužinu postupka, „šutnju administracije“, višestruko ukidanje odluka prvostepenog organa od strane drugostepenog organa ili u upravnom sporu i donošenje u ponovnom postupku iste odluke koja je već bila predmetom razmatranja viših organa, neosiguranjem primjene načela upravnog postupka, prije svega: zakonitosti, efikasnosti; ocjene dokaza; zaštita prava i sloboda građana i zaštita javnog interesa, pristupa informacijama i zaštite podataka, javnosti; pomoć neukoju stranci i dr. Nesumnjivo da postoji potreba osiguranja systemske obuke državnih službenika, kako bi se preveniralo kršenje ljudskih prava u upravnom postupku. Posebno zabrinjava i dalje prisutna nespremnost organa da postupaju po preporukama Ombudsmena BiH, kao i da sarađuju s Institucijom.

Primjer: U žalbi²³⁶ vezano za dužinu postupka, žalitelj ukazuje da je Federalna uprava za geodetske i imovinsko-pravne poslove Sarajevo, rješavajući po njegovoj žalbi na rješenje Komisije za izlaganje podataka premjera nekretnina za KO Dobro, Grada Livna, donijela rješenje²³⁷ kojim se poništava rješenje prvostepenog organa, te se predmet vraća na ponovni postupak i odlučivanje. Žalitelj je u žalbi izrazio nezadovoljstvo radom odgovorne strane, tj. dužinom upravnog postupka, koji nisu postupili u zakonskom roku po uputama drugostepenog organa. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su pokrenuli postupak istraživanja, po kom se odgovorna strana nije izjasnila. Nakon upućene dvije urgencije, dana 23.02.2021. godine odgovorna strana je postupajući u ponovnom postupku, donijela rješenje²³⁸.

²³⁵ AP-1140/19;

²³⁶ Ž-LI-08-216/20 (V.I.);

²³⁷ Broj 07-26-5-872/20 od 31.07.2020. godine;

²³⁸ Broj 05-30-1-81/19;

Primjer: U žalbi vezano za „šutnju administracije“ gdje je kao odgovorna strana označen Republički sekretarijat za raseljena lica i migracije Republike Srpske (u daljem tekstu: Sekretarijat), žalilac je naveo da se dana 12.11.2020. godine, obratio Sekretarijatu, tražeći da mu se u svojstvu korisnika sredstava namijenjenih za ostvarivanje pomoći iz Programa održivog povratka, isplate novčana sredstva u iznosu od 8.000,00 konvertibilnih maraka (KM), ali na svoj dopis nije dobio odgovor. Nakon provedenog postupka istrage, Ombudsmeni su izdali preporuku²³⁹ Republičkom sekretarijatu za raseljena lica i migracije Republike Srpske, kojom se nalaže da preduzme neophodne radnje i mjere kako bi se učinile dostupnim Procedure za odabir korisnika sredstava namijenjenih za potrebe održivog povratka na područje Republike Srpske, te da se iste objave na web-stranici Sekretarijata. Odgovorna strana dostavila je odgovor po izdatoj preporuci i obavijestila Instituciju da su procedure za odabir korisnika sredstava namijenjenih za potrebe održivog povratka raseljenim licima, interno raseljenim licima, povratnicima i izbjeglicama na području Republike Srpske i povratnicima u Federaciju Bosne i Hercegovine učinjene dostupnim objavljivanjem na web-stranici Sekretarijata.

Najveći problem predstavlja nepostupanje po preporukama Ombudsmena BiH jer se na taj način šalje poruka da se Institucija kao mehanizam za zaštitu i promociju ljudskih prava ne uvažava. Ovo je poseban problem ukoliko drugostepeni nadležni organ ne donosi odluke po žalbama zbog čega građani trpe i nisu u mogućnosti da ili ostvare svoje pravo ili da zatraže sudsku zaštitu.

Primjer: Žalbeno vijeće Vlade Kantona 10 nije odlučilo po žalbama protiv rješenja načelnika Općine Bosansko Grahovo, kojima su odbijeni zahtjevi: za isplatu jubilarne nagrade, za isplatu naknade za slučaj smrti te za isplatu naknade za privremeno obavljanje poslova²⁴⁰ i na obavijest načelnika Općine Bosansko Grahovo, koja se odnosi na prijem u radni odnos drugog kandidata.²⁴¹ Nakon provedenog postupka Ombudsmeni su izdali preporuku, broj P-14/20 od 29.01.2021. godine i preporuku broj P-15/20 od 29.01.2021. godine kojom se predsjedniku Vlade Kantona 10 preporučuje da odmah preduzme adekvatne mjere i radnje radi donošenja odluka Žalbenog vijeća po žalbama žalitelja. Predsjednik Vlade nije dostavio odgovor po izdatim preporukama, ni po urgenciji. Preporuke nisu realizovane.

Primjer: Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine je zaprimila žalbu žaliteljice iz Tuzle izjavljenu na Grad Tuzla, Službu za inspeksijske poslove, Službu civilne zaštite i **Službu za boračko – invalidsku zaštitu, stambene poslove i integraciju raseljenih lica**²⁴². U žalbi se navodi da je peteročlana romska porodica nastanjena u Tuzli, u naselju Badre, gdje je usljed pojave klizišta došlo do oštećenja njihovog stambenog objekta, što ugrožava sigurnost i živote ukućana. T.S. je kao ratnom vojnom invalidu stan dodijeljen od strane Vlade Tuzlanskog kantona, isti je teško bolesna osoba, između ostalog, preživio je i dva moždana udara, a zdravstvenih problema imaju i supruga i kćerka. Dana 17.12.2020. godine Ombudsmeni su uputili preporuku Gradu Tuzla i Ministarstvu za boračka pitanja Tuzlanskog kantona: da u koordiniranoj saradnji, u okviru svoje nadležnosti, pokušaju iznaći mogućnost obezbjeđenja odgovarajućeg, sigurnog smještaja za porodicu T.S i M. iz Tuzle, te da u roku od dvadeset (20)

²³⁹ Preporuka broj P-224/21 od 13.09.2021. godine;

²⁴⁰ Predmeti broj Ž-LI-08-185/20, Ž-LI-08-186/20 i Ž-LI-08-187/20;

²⁴¹ Predmet broj Ž-LI-08-250/20;

²⁴² Ž-BR-05-46/20;

dana Ombudsmene Bosne i Hercegovine obavijeste o načinu ispoštovanja preporuke.²⁴³ Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su zaprimili akt Ministarstva za boračka pitanja Tuzlanskog kantona²⁴⁴ i Grada Tuzla, Sekretara organa državne službe²⁴⁵ vezano za realizaciju preporuke iz kojih nedvojbeno proizlazi da pitanje smještaja za porodicu T.S. nije riješeno, o čemu je, shodno odredbama člana 32. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obaviještena Vlada Tuzlanskog kantona, premijer Vlade i gradonačelnik Grada Tuzla.

Zahtijevanje od stranke dokumenata koji zakonom nisu propisani.

Primjer: Žalitelj se obratio Federalnom zavodu za penzijsko i invalidsko osiguranje sa zahtjevom za jednokratnu novčanu pomoć zbog teške bolesti člana uže porodice (majke), podnesenom u skladu sa opštim aktima Zavoda. Povodom navedenog zahtjeva doneseno je rješenje kojim se zahtjev odbija²⁴⁶. Federalni zavod navodi da novčana naknada u slučaju teške bolesti užeg člana porodice pripada pod uslovom da žive u zajedničkom domaćinstvu, te se iz tog razloga traži CIPS potvrda za majku. Kako majka žalitelja ne živi zajedno sa njim, žalitelj nije dostavio traženu CIPS potvrdu, te mu je zahtjev za jednokratnu novčanu pomoć odbijen. U međuvremenu se žalitelj obratio i Agenciji za zaštitu ličnih podataka i zatražio mišljenje u vezi s dostavljanjem CIPS prijave. Agencija je donijela rješenje²⁴⁷ kojim se Federalnom zavodu za penzijsko i invalidsko osiguranje zabranjuje da od žalitelja zahtijeva potvrde o prebivalištu – CIPS. Dakle, Zavod je zahtijevao od podnosioca prigovora predmetne potvrde o prebivalištu, iako takva obrada ličnih podataka nije određena odredbama relevantnih propisa i nije neophodna za dokazivanje njegovog prava iz radnog odnosa. Suprotno je principima pravičnosti i zakonitosti (Zakon o radu, Kolektivni ugovor za službenike organa uprave i sudske vlasti u FBiH, Granski kolektivni ugovor za službenike organa uprave i sudske vlasti FBiH). Postupak u konkretnom predmetu je u toku.

Pozitivna je činjenica da u značajnom broju predmeta, nadležni organi otklone povredu već u postupku istraživanja koje sprovodi Institucija ili nakon upućivanja preporuke. Navodimo neke od primjera koji ukazuju da nadležni organi poštuju Instituciju ombudsmena i postupaju u skladu sa svojim obavezama definisanim u Zakonu o ombudsmenu za ljudska prava.

Primjer: U žalbi²⁴⁸ žaliteljica navodi da se u otvorenom roku prijavila na Javni poziv za dodjelu novčanih sredstava za realizaciju zahtjeva u okviru Modela ruralnog razvoja – Kapitalna ulaganja i investicije²⁴⁹ od 04.07.2012. godine. Međutim, do dana podnošenja žalbe Instituciji ombudsmena nije dobila nikakvu informaciju od strane Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, o donesenoj odluci po podnesenom zahtjevu. Nakon pokretanja istražnog postupka na dan 11.12.2019. godine, Ministarstvo svojim podneskom od 28.01.2021. godine, obavještava Ombudsmene da su rješenjem od 08.12.2020. godine, žaliteljici odobrena sredstva u iznosu od 14.382,00 KM. Po donesenom rješenju je izvršena uplata navedenih

²⁴³ P-270/20 od 17.12.2020. godine;

²⁴⁴ Akt Ministarstva za boračka pitanja Tuzlanskog kantona broj 15/1-04-12099/21 od 04.06.2021. godine;

²⁴⁵ Akt Grada Tuzla, Sekretara organa državne službe, broj 02/10-83-06-2021 od 29.06.2021. godine;

²⁴⁶ Broj UOFZ-30-4-216-3/21 od 25.06.2021. godine;

²⁴⁷ Broj UP1 03-1-37-1-183-4/21 DGL od 17.11.2021. godine;

²⁴⁸ Predmet broj Ž-LI-08-355/19;

²⁴⁹ Broj 01-49-1447/12 od 04.07.2012. godine;

sredstava na dan 04.01.2021. godine. Žaliteljica je potvrdila tačnost naprijed navedenog. Predmet je zatvoren.

Primjer: U žalbi podnesenoj Instituciji ombudsmena²⁵⁰ ukazuje se da Odsjek za pitanja evidencija iz oblasti vojne obaveze Tomislavgrad, nije donio odluku po podnesenom zahtjevu, odnosno izdao uvjerenje o obavljanju zapovjednih dužnosti u jedinicama HVO-a, a nakon što je Federalno ministarstvo za pitanja branilaca svojim rješenjem od 23.05.2019. godine poništilo prvostepeno rješenje i predmet vratilo na ponovno rješavanje. Nakon pokretanja istražnog postupka od strane Institucije navedeni Odsjek svojim podneskom od 08.01.2021. godine, obavještava Ombudsmene da je dana 28.12.2020. godine doneseno rješenje kojim je udovoljeno zahtjevu žalitelja.

Primjer: Ombudsmeni su razmatrali žalbu²⁵¹ koja se odnosi na nepostupanje Odbora državne službe za žalbe Federacije Bosne i Hercegovine, odnosno ne odlučivanje po izjavljenoj žalbi na rješenje Općinskog suda u Gradačcu broj 028-0-Su-20-000 209 od 24.3.2020. godine. Tokom istrage zaprimljen je odgovor odgovornog organa²⁵² koji ukazuje da je nakon intervencije Institucije ombudsmena odmah odlučeno po izjavljenoj žalbi.

Primjer: Žalitelj u svojim navodima²⁵³ ističe da se dana 09.10.2020. godine obratio sa zahtjevom za izdavanjem potvrde o vremenskom periodu u kojem je bio zatvoren u prostorijama Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona 10 u Livnu, od strane HVO-a u toku 1993. godine. Do dana obraćanja Ombudsmenima za ljudska prava Bosne i Hercegovine nije dobio nikakvo izjašnjenje. Povodom pokrenutog postupka istraživanja, odgovorna strana je dana 18.03.2021. godine dostavila izjašnjenje²⁵⁴, u kojem se navodi:

„Imenovani se obratio Ministarstvu unutrašnjih poslova Kantona 10 na navedeni datum da mu se sukladno Zakonu o upravnom postupku izda uvjerenje odnosno potvrda u kojem vremenskom periodu je bio zatvoren od strane HVO-a odnosno PU Livno. Sukladno članku 169. Zakona o upravnom postupku F BiH („Sl.novine F BiH“; br:2/98,48/99), organi su dužni izdavati uvjerenja, odnosno druge isprave (certifikate, potvrde i dr.) o činjenicama o kojima vode službenu evidenciju. Pod službenom evidencijom podrazumijevaju se evidencije koje su ustanovljene zakonom i drugim propisom, ili općim aktom institucije koja ima javne ovlasti, odnosno druge pravne osobe i institucije. Ministarstvo unutrašnjih poslova u svojim službenim evidencijama nema podatak da je imenovani građanin bio zatvoren od strane djelatnika PU Livno. Ministarstvo unutrašnjih poslova ne može izdavati uvjerenja u ime drugih tijela i institucija, a prvenstveno vojnih formacija u to vrijeme (HVO).“

Budući da Ministarstvo unutrašnjih poslova Kantona 10 nije postupilo po zahtjevu žalitelja u skladu s odredbama člana 65. Zakona o upravnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, i nije donijelo zaključak s poukom o pravnom lijeku, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i

²⁵⁰ Predmet broj Ž-LI-08-329/20;

²⁵¹ Predmet broj Ž-BR-05-216/21;

²⁵² Broj: 01-30-293/1/21 od 5. 11. 2021. godine;

²⁵³ Ž-LI-08-66/21;

²⁵⁴ Broj 02-01-45-5223/2021;

Hercegovine su dana 20.05.2021. godine donijeli preporuku²⁵⁵ kojom se traži da odgovorna strana odmah postupi po zahtjevu žalitelja od 09.10.2020. godine u skladu s odredbama Zakona o upravnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, te da u roku od petnaest (15) dana od dana prijema iste obavijesti Ombudsmene BiH o izvršenju ove preporuke. Budući da se odgovorna strana nije izjasnila u ostavljenom roku o izdatoj preporuci, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine dana 16.06.2021. godine uputili su predsjedniku Vlade Kantona 10 obavijest o neizvršavanju preporuke.

Dana 18.06.2021. godine Ministarstvo unutrašnjih poslova Kantona 10 je dostavilo izjašnjenje²⁵⁶ kojim obavještava Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine da su postupili po preporuci od 20.05.2021. godine na način da su postupili po zahtjevu žalitelja u skladu s odredbama Zakona o upravnom postupku, te izdali uvjerenje broj 02-01-45-9788-1/21, koje je dostavljeno uz izjašnjenje.

Ombudsmeni primjećuju da i proces javnih nabavki ima uticaj na efikasnost postupanja uprave.

Primjer: U žalbi²⁵⁷ žalitelj ukazuje da je obnova njegove kuće planirana kroz implementaciju potprojekta BiH 2, Regionalnog stambenog programa. Ugovor o rekonstrukciji stambene jedinice sklopio je 27.09.2017. godine. Do danas nije izvršena rekonstrukcija kuće. Federalno ministarstvo raseljenih osoba i izbjeglica svojim podneskom od 16.09.2021. godine obavještava Ombudsmene da je to Ministarstvo kao implementator Regionalnog stambenog programa – RSP, pokrenulo postupak javne nabavke za izbor izvođača radova na rekonstrukciji/izgradnji 9 stambenih jedinica u opštini Glamoč, među kojima se nalazi i objekat žalitelja. Navedeni postupak javne nabavke okončan je donošenjem odluke o poništenju postupka javne nabavke²⁵⁸, iz razloga što je cijena jedine dostavljene/prihvatljive ponude bila iznad procijenjene vrijednosti radova za predmetnu nabavku, te je ugovorni organ postupio u skladu s odredbom člana 69. st. (2) tačka e) Zakona o javnim nabavkama („Službeni glasnik BiH“, broj 39/14). Ministarstvo naglašava, da je ugovorni organ u fazi ponovnog pokretanja postupka javne nabavke za izbor izvođača radova, te da će se nakon potpisivanja ugovora za javnu nabavku pristupiti uvođenju izvođača radova u posao, o čemu će žalitelj biti blagovremeno obaviješten. Žalitelj je upoznat s dostavljenim izjašnjenjem. Predmet je aktivan.

Određene slabosti u sprovođenju upravnog postupka odražavaju se i na upravljanje javnim resursima.

Primjer: U zaprimljenoj žalbi žalbeni navodi se odnose na praćenje rada Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, u predmetu provjere procedure dodjele lovišta u Kantonu 10.²⁵⁹ Nakon pokretanja istražnog postupka ministar navedenog Ministarstva svojim podneskom od 04.11.2021. godine obavještava Ombudsmene o sljedećem: “...Imajući u vidu da su lovišta data na privremeno korištenje suprotno odredbama čl. 36. i 43. Zakona o lovstvu, Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva je zatražilo da Vlada

²⁵⁵ Broj P-122/21;

²⁵⁶ Broj 02-01-45-9788-2/21;

²⁵⁷ Predmet broj Ž-LI-08-96/21;

²⁵⁸ Broj 04-36-1-134-9871/13 od 29.07.2021. godine;

²⁵⁹ Predmet broj Ž-LI-08-247/21;

Kantona 10 i Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Kantona 10 ponište, odnosno stave van snage zaključak Vlade Kantona 10 broj 01-02-73-1/21 od 15.04.2021. godine, kao i odluke o dodjeli lovišta na privremeno korištenje, te raskinu ugovore o privremenom korištenju lovišta“. U prilogu navedenog odgovora dostavljen je akt²⁶⁰ upućen Vladi Kantona 10 i Ministarstvu poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Kantona 10, u kojem je navedeno da je „o preduzetim aktivnostima potrebno obavijestiti ovo Ministarstvo u roku od 15 dana od dana prijema ovog akta“. Žalitelj je obaviješten o dostavljenom izjašnjenju, predmet zatvoren.

Građani se susreću i s problemima postupanja inspeksijskih organa.

Primjer: U žalbi²⁶¹ građanin ukazuje na dugogodišnji problem s kojim se susreću stanari zgrade u vezi s držanjem pasa lualica u stanu i da se niz godina stanari obraćaju nadležnim organima tražeći pomoć u rješavanju problema. Nakon provedenog postupka istraživanja, Ombudsmeni BiH su dana 26.10.2021. godine uputili preporuku²⁶² direktoru Kantonalne uprave za inspeksijske poslove Kantona Sarajevo, načelniku Općine Centar, direktoru JU Kantonalni centar za socijalni rad, gradonačelnici Grada Sarajevo, ministru Ministarstva komunalne privrede, infrastrukture, prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša, te policijskom komesaru da po prijemu preporuke, kontrolom podataka, evidencija i u skladu s propisnim procedurama i zajedničkom koordinacijom osiguraju mehanizam i provedu aktivnosti s ciljem iznalaženja načina za rješavanje dugogodišnjeg problema s kojim se susreću stanari ulice Marija Mikulića, a u vezi s držanjem većeg broja kućnih ljubimaca, što može dovesti do narušavanja života i zdravlja ljudi, kao i dobrobiti životinja. Preporuka je dana 16.11.2021. godine prosljeđena organima.

6.4. Žalbe u odnosu na tužilaštvo

Broj žalbi građana gdje je kao odgovorni organ navedeno tužilaštvo je u stalnom porastu i u 2021. godini registrovane su 73 žalbe što je povećanje za 10,61% u odnosu na 2020. godinu (66 žalbi). Najveći broj žalbi zaprimljen je u odnosu na sljedeća tužilaštva: Okružno javno tužilaštvo Banja Luka – 29 predmeta, Kantonalno tužilaštvo Kantona Sarajevo – 13 predmeta, Kantonalno tužilaštvo Tuzlanskog kantona – 10 predmeta, Kantonalno tužilaštvo Unsko-sanskog kantona – 7 predmeta, Kantonalno tužilaštvo Zeničko-dobojskog kantona – 6 predmeta.

Najčešći razlozi obraćanja su dužina trajanja postupka, nedovoljna informisanost o toku postupka, nastupanja zastare za vođenje postupka, gdje često odluke ne sadrže detaljno obrazloženje iz kojeg je vidljivo kako je došlo do zastare, te donošenje odluke o nesprovođenju istrage koja ne sadrži detaljno obrazloženje.

Primjer: Institucija ombudsmena postupala je u predmetu²⁶³ u kojem je podnosilac žalbe ukazao na nepostupanje Kantonalnog tužilaštva Unsko-sanskog kantona po krivičnoj prijavi koja je podnesena dana 30.04.2019. godine i povodom koje je formiran predmet²⁶⁴. Nadležno tužilaštvo

²⁶⁰ Broj 08-1-22/8-2023/21 M.B. od 01.11.2021. godine;

²⁶¹ Predmet broj Ž-SA-08-673/21;

²⁶² Broj P- 265/21;

²⁶³ Predmet Ž-BL-01-91/21;

²⁶⁴ Br. T01 0 KTA 0033342 19;

neopravdano dugo ne postupa po prijavi podnosioca, što je rezultiralo time da do dana obraćanja podnosioca žalbe Instituciji ombudsmena nije donesena konačna tužilačka odluka. Uvažavajući navedeno, a u skladu s mandatom i nadležnostima Institucije ombudsmena, nadležno tužilaštvo pozvano je da dostavi sve značajne informacije koje se tiču ovog predmeta, posebno u kojoj fazi je postupak trenutno, imajući u vidu protek vremena od podnošenja predmetne prijave. Iz dostavljenog odgovora²⁶⁵ proizlazi da prijavljeno djelo nije krivično djelo, zbog čega je donesena naredba o neprovođenju istrage, a o čemu je podnosilac prijave, odnosno, podnosilac žalbe u konkretnom slučaju obaviješten.

Primjer: Žalba²⁶⁶ registrovana u Instituciji ombudsmena ukazuje da Kantonalno tužilaštvo Kantona 10 je odlučilo da ne sprovodi istragu po prijavi žaliteljice zbog nasilja u porodici, koja se obratila Instituciji radi zaštite prava na donošenje odluke u razumnom roku. Nakon pokretanja postupka istraživanja od strane Institucije ombudsmena Kantonalno tužilaštvo u Livnu je dana 13.01.2021. godine, donijelo naredbu²⁶⁷ da se istraga neće provoditi. Identična situacija je i po podnesenoj žalbi²⁶⁸ vezanoj za postupanje Kantonalnog tužilaštva Livno, zbog krivičnog djela zloupotrebe položaja i ovlasti te nesavjesnog rada u službi. Nakon pokretanja postupka istraživanja od strane Institucije, Kantonalno tužilaštvo u Livnu je dana 13.09.2021. godine, obavijestilo Instituciju ombudsmena da je dana 07.09.2021. godine, donijelo naredbu o neprovođenju istrage²⁶⁹.

Sve veći broj žalitelja nije zadovoljan radom tužilaštva, sumnjaju u profesionalno provedenu istragu i objektivnost donesenih odluka. Zbog toga podnose pritužbe glavnom tužiocu, koje u pravilu budu odbijene. Ova činjenica ukazuje na potrebu jedne sveobuhvatne analize postupanja po pritužbama stranaka na tužilačku odluku i koliko je to efikasan mehanizam, jer u tom slučaju stranka nema osiguran pristup sudu.

Primjer: Ombudsmeni Bosne i Hercegovine postupali su po žalbi²⁷⁰ u kojoj je kao odgovorna strana označeno Okružno javno Tužilaštvo u Doboju. Podnosilac žalbe ističe da je u periodu od 2012. godine, Okružnom javnom Tužilaštvo u Doboju podnio krivične prijave protiv više lica, a u vezi s navodnim nepravilnostima u poslovanju pravnog lica Željeznice Republike Srpske. Dalje, podnosilac žalbe nije zadovoljan dužinom trajanja istrage po podnesenim krivičnim prijavama, te tvrdi da Okružno javno Tužilaštvo u Doboju još uvijek nije donijelo odluku po većini predmeta. U toku istražnog postupka, dana 09.04.2021. godine, Ombudsmeni su uputili akt Tužilaštvu, te od istog zatražili informacije o predmetnim krivičnim prijavama, kao i informacije o fazi u kojoj se nalazi postupak po istim. Okružno javno Tužilaštvo u Doboju dostavilo je tražene informacije, te taksativno nabrojalo predmete koji se vode po krivičnim prijavama podnosioca žalbe. Dana 07.06.2021. godine, podnosilac žalbe obavijestio je Ombudsmene Bosne i Hercegovine, da se obratio i predsjedniku Visokog sudskog i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine, tražeći od istog preduzimanje konkretnih radnji, a u vezi s postupanjem Okružnog javnog Tužilaštva u Doboju po predmetnim krivičnim prijavama. Dana

²⁶⁵ T01 0 KTA 0033342 19 od 18.02.2021. godine;

²⁶⁶ Predmet broj Ž-LI-08-345/20;

²⁶⁷ T10 0 KTAK 0009337 20 od 13.01.2021. godine;

²⁶⁸ Predmet broj Ž-LI-08-138/21;

²⁶⁹ T10 0 KTAK 0009524 21 od 07.09.2021. godine;

²⁷⁰ Predmet broj Ž-BL- 08-266/21;

10.09.2021. godine, podnosilac žalbe dostavio je Instituciji ombudsmena kopiju akta Visokog sudskog i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine, a kojim ga je isto obavijestilo o navedenim predmetima. Analizom dostavljene dokumentacije, posebno se ističe Naredba o nesprovođenju istrage protiv odgovornog lica u Željeznicama Republike Srpske. Budući da je odgovorna strana donijela odluku po predmetnom pitanju, što je inicijalno i predstavljao razlog obraćanja podnosioca žalbe Instituciji ombudsmena, okončan je postupak istrage. Također, Institucija ombudsmena dostavila je informacije podnosiocu žalbe o predmetnim krivičnim prijavama. Osim toga, uzevši u obzir činjenicu da je spomenuto pravno pitanje bilo i predmet odlučivanja Visokog sudskog i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni nemaju mandat da preispituju odluke istog.

Najizraženiji problem je dužina postupka.

Primjer: Institucija ombudsmena zaprimila je dana 2. 12. 2018. godine žalbu²⁷¹ gdje se žalbeni navodi odnose na nepostupanje Kantonalnog tužilaštva Tuzlanskog kantona a vezano za prijavu od 2017. godine koja je evidentirana pod brojem KT 73720/18. Ombudsmeni su u predmetnom slučaju izdali preporuku²⁷² kojom je preporučeno Kantonalnom tužilaštvu Tuzlanskog kantona: „*da u skladu s pozitivnim zakonskim propisima poduzme radnje u cilju donošenja tužilačke odluke u predmetu*“²⁷³. Odgovor Kantonalnog tužilaštva Tuzlanskog kantona²⁷⁴ zaprimljeni u Instituciji ombudsmena ukazuje da preporuka nije realizovana. O nepostupanju po preporuci Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su dana 29. 10. 2021. godine obavijestili glavnog tužioca Kantonalnog tužilaštva Tuzlanskog kantona.

Primjetan je i problem donošenja naredbe o nesprovođenju istrage u slučaju nasilja u porodici. Vezano za ovo pitanje Ombudsmeni žele ukazati na stav Evropskog Komiteta za eliminaciju diskriminacije žena²⁷⁵ da država treba da jača implementaciju i praćenje nacionalnih zakona o nasilju u porodici, „*djelujući s dužnom pažnjom kako bi spriječila i odgovorila na takvo nasilje nad ženama i adekvatno predviđajući sankcije za neuspjeh u tome*“.

Primjer: Tokom 2018. i 2019. godine Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zaprimila je žalbe žaliteljica iz Tuzle izjavljene na Kantonalno tužilaštvo Tuzlanskog kantona, zbog nepostupanja po njihovim krivičnim prijavama zbog nasilja u porodici.²⁷⁶ Na zahtjev Ombudsmena Bosne i Hercegovine da se izjasni o radnjama preduzetim po ovim krivičnim prijavama, Tužilaštvo je upućivalo odgovore da preduzima radnje iz okvira svoje nadležnosti, ponavljajući rečenicu: „*informišemo Vas da je istraga u toku*“, bez dostavljanja konkretnih odgovora koje radnje su preduzete, ne uzimajući u obzir da su krivične prijave podnesene zbog nasilja u porodici.

²⁷¹ Predmet broj Ž-BR-08-268/19;

²⁷² Preporuka broj P-71/21 od 26. 02. 2021. godine;

²⁷³ Broj T03 0 KT 0073720 18;

²⁷⁴ Odgovor broj T03 0 KT 0073720 18 od 1. 4. 2021. godine i odgovor broj T03 0 KT 0073720 18 od 28. 9. 2021. godine;

²⁷⁵ Predmeti: Şahide Goekce (pokojna) protiv Austrije, saopštenje br. 5/2005 i Fatma Yildirim (pokojna) protiv Austrije, komunikacija br. 6/2005.;

²⁷⁶ Ž-BR-05-2/19, žalba od 09.01.2018. godine, Ž-BR-08-156/19 žalba od 24.07.2019. godine;

Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine, nakon provedenog postupka po žalbama žaliteljice iste su ocijenili osnovanima i Kantonalnom tužilaštvu Tuzlanskog kantona dana 23.12.2019. godine uputili preporuku²⁷⁷ „*da, bez odlaganja, poduzmu efektivne mjere i radnje radi okončanja navedenih istraga i donošenja tužilačke odluke u predmetnoj stvari, uvažavajući nalaz i mišljenje Ombudsmena Bosne i Hercegovine te da u roku od 60 dana od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama i rokovima za realizaciju preporuke.*“ Ombudsmeni Bosne i Hercegovine pratili su način realizacije ove preporuke, više puta se obratili Kantonalnom tužilaštvu Tuzlanskog kantona zahtjevom za dostavu relevantnih informacija, nakon čega je zaprimljena obavijest²⁷⁸ o podizanju optužnice. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine skreću pažnju da se ovakvim postupanjem potvrđuje zabrinjavajuća činjenica, odnosno razlog, zbog kojeg žene žrtve nasilja gube povjerenje u institucije sistema, što s jedne strane rezultira akumuliranjem straha kod žena žrtava nasilja i neprijavlivanjem slučajeva nasilja a s druge strane postavlja pitanje efikasnosti i blagovremenog djelovanja institucionalnih mehanizama.

Sporost u postupanju tužilaštva za posljedicu može da ima i onemogućavanje ili ograničavanje uživanja drugih prava građanina.

Primjer: Ombudsmeni su razmatrali žalbu²⁷⁹ zbog nerazumne dužine trajanja postupka koji se vodi pred Kantonalnim tužilaštvom Kantona Sarajevo. Bitno je istaći da podnositeljica žalbe gotovo pet godina nije u mogućnosti da ostvari pravo na starosnu penziju i pravo na zdravstvenu zaštitu, zbog nedonošenja konačne tužilačke odluke u predmetu²⁸⁰. Nakon provedenog istražnog postupka, Ombudsmeni BiH su uputili preporuku²⁸¹ glavnoj tužiteljici Kantona Sarajevo, da bez odlaganja preduzme efikasne mjere i radnje radi okončanja navedenih istraga i donošenja konačne tužilačke odluke. Nadležno Tužilaštvo nije postupilo po navedenoj preporuci i pored više urgencija koje je Institucija ombudsmena uputila s ciljem realizacije navedene preporuke. O nepostupanju po preporuci Ombudsmena BiH obaviješteno je Visoko sudsko i tužilačko vijeće BiH.

Primjer: Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zaprimila je dana 19.04.2021. godine žalbu udruženja građana „Put Pravde“ Banja Luka i grupe građana (u daljem tekstu: žalitelji), kojom isti ukazuju na nedostatke u radu Okružnog javnog tužilaštva Banja Luka, odnosno tužioca, radi nesprovođenja adekvatne istrage, sprečavanja dokazivanja i prikrivanja glavnih odgovornih u predmetu organizovanog ubistva banjalučkog studenta Davida Dragičevića. Kao odgovorna strana označeno je Okružno javno tužilaštvo Banja Luka.²⁸² U toku postupka istraživanja, Institucija je dana 29.05.2021. godine zaprimila akt²⁸³ Okružnog javnog tužilaštva Banja Luka kojim je, između ostalog, navedeno: „...Što se tiče izuzimanja predmeta od tužioca Dalibora Vreće (ubistvo banjalučkog studenta Davida Dragičevića), a kako je to

²⁷⁷ Preporuka P-297/19 od 23.12.2019. godine;

²⁷⁸ Broj T03 0 KT 0078679 20 od 28.05.2021. godine;

²⁷⁹ Predmet broj Ž-SA-08-1075 /20;

²⁸⁰ T09 0 KT 0111668 20 4;

²⁸¹ Preporuka broj 27/21 od 28.01.2021. godine;

²⁸² Predmeti su registrovani pod brojevima: Ž-SA-08-456/21, Ž-SA-08-455/22, Ž-SA-08-454/21, Ž-SA-08-453/21, Ž-SA-08-452/21, Ž-SA-08-451/21, Ž-SA-08-450/21, Ž-SA-08-449/21, Ž-SA-08-448/21, Ž-SA-08-447/21, Ž-SA-08-446/21, Ž-SA-08-445/21, Ž-SA-08-444/21, Ž-SA-08-443/21, Ž-SA-08-427/21;

²⁸³ Broj A-378/21 od 18.05.2021. godine;

naprijed već rečeno, predmet je preuzelo Tužilaštvo BiH u svoju nadležnost, pa je zbog toga ovaj zahtjev (navod žalbe) da se predmet da drugom tužiocu u rad, bespredmetan...“

Također, dana 29.06.2021. godine Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine dostavilo je Instituciji izjašnjenje²⁸⁴ kojim je navedeno sljedeće: „...S tim u vezi, obavještavam Vas da je UDT dana 26.05.2021. godine, zaprimio pritužbu, a koja se odnosi na postupanje Vreća Dalibora, tužioca Okružnog javnog tužilaštva u Banja Luci... te osnovnom navedenog UDT je formirao predmet ... , protiv Vreća Dalibora, tužioca Okružnog javnog tužilaštva u Banja Luci. U skladu sa članom 66. stav (1) Zakona o Visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine (“Službeni glasnik BiH”, broj 25/04, 93/05, 48/07 i 15/08) UDT će pokrenuti postupak ispitivanja navoda o povredi dužnosti nosioca pravosudne funkcije, te nakon okončanja istrage utvrditi da li postoji dovoljno dokaza o učinjenom disciplinskom prekršaju iz člana 57. Zakona o VSTV BiH...“

Predmet je odlukom Ombudsmena BiH zatvoren, imajući u vidu da iz predmetne dokumentacije proizlazi da se predmet ubistva Davida Dragičevića trenutno nalazi pred Tužilaštvom Bosne i Hercegovine, te da je kompletan spis predmeta predat ovom Tužilaštvu na postupanje. Također, iz dopisa advokata Feraget Ifeta, punomoćnika porodice Dragičević, proističe da je, zbog određenih aktivnosti koje je tužilac Vrećo preduzeo nakon što je predmet ubistva Davida Dragičevića izuzet od strane Tužilaštva Bosne i Hercegovine, podnio krivičnu prijavu Tužilaštvu Bosne i Hercegovine, te će ovo Tužilaštvo razmatrati i krivičnu odgovornost tužioca Vreće. Nedovoljna informisanost o toku postupka je također razlog zašto se građani obraćaju Ombudsmenima BiH.

Primjer: Tako u predmetu²⁸⁵ gdje je kao odgovorna strana Okružno javno tužilaštvo u Istočnom Sarajevu (u daljem tekstu: Okružno tužilaštvo), podnosilac žalbe ističe da je dana 17.09.2020. godine, putem punomoćnika i u svojstvu oštećenog podnio krivičnu prijavu protiv više lica, a u vezi s članovima 222-223. Zakona o krivičnom postupku Republike Srpske. Isto tako, podnosilac žalbe napominje da do momenta obraćanja Ombudsmenu Bosne i Hercegovine nema daljih saznanja o razvoju spomenutog predmeta, iako se, kako tvrdi, „*usmeno obraćao Tužilaštvu*“. U izjašnjenju Okružnog tužilaštva ističe se da je predmetna optužnica potvrđena dana 12.01.2021. godine od strane Osnovnog suda u Vlasenici, te je naveden i broj pod kojim je predmet registrovan.

6.5. Pravobranilaštvo

Primjer: Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine zaprimili su žalbu²⁸⁶ podnosioca u kojoj je ukazano na nepostupanje opštinskog pravobranioca u Lukavcu. U žalbi je navedeno da je nadležni komunalni inspektor izvršio inspeksijski nadzor i utvrdio da postoji uzurpacija javnog puta i zatražena je intervencija Službe za geodetske i imovinsko-pravne poslove Općine Lukavac, te je u više navrata traženo od strane odgovornih osoba da izvrše povrat dijela javne površine i za isto je dat rok od 30 dana. S obzirom da isto nije učinjeno, nadležni inspektor

²⁸⁴ Broj UDT DI 011256 21 od 28.06.2021. godine;

²⁸⁵ Predmet broj Ž-BL-08-188/21;

²⁸⁶ Ž-SA-08-320/21;

proslijedio je predmet kod opštinskog pravobranioca, međutim, prema navodima podnosioca žalbe predmet nije uzet u rad, niti je pokrenut postupak pred nadležnim sudom duži vremenski period. Institucija ombudsmena je u više²⁸⁷ navrata upućivala akte opštinskom pravobranilaštvu koje je u konačnici dostavilo odgovor²⁸⁸ iz kojeg je evidentno da je podnesena tužba nadležnom sudu u Lukavcu, te je predmet pred Institucijom ombudsmena okončan.

²⁸⁷ Dana 23.03.2021. godine i dana 10.05.2021. godine;

²⁸⁸ Broj P-11/21 od 12.05.2021. godine;

VII. EKONOMSKA, SOCIJALNA I KULTURNA PRAVA

7.1. Uvod

Odjel za ekonomska socijalna i kulturna prava zaprimio je 768 žalbi.

Zaprimljene žalbe odnosile su se na povrede prava iz radnog odnosa 261, žalbe koje su se odnosile na penziju 158, komunalne usluge 135, socijalnu zaštitu 68, zdravstvo 79, obrazovanje 51, ekologiju i zaštitu okoliša 11, te javne prihode 4.

U mnogim slučajevima, po izjavljenim žalbama, podnosioci žalbe su nakon intervencije Ombudsmena ostvarili zaštitu svojih prava, ili su nadležni organi donosili odgovarajuću odluku po podnesenim zahtjevima.

Evidentirani su slučajevi u kojima nadležni organi nisu dostavljali odgovore po zahtjevima Ombudsmena, čime su ignorisali zakonsku obavezu saradnje s Institucijom ombudsmena. Nakon izdavanja preporuka, saradnja je uspostavljena.

U ovoj godini, kao i u prethodnoj, obilježenom pandemijom, nije ostvaren napredak kada je u pitanju zapošljavanje, što proizlazi iz zaprimljenih žalbi. Naprotiv, veliki broj građana traži pomoć od Institucije jer su dobili otkaz o radu, ili su nezaposleni i ne mogu naći posao, nemaju adekvatna primanja za život svoje porodice i dr.

Povreda	Broj predmeta
Radni odnosi	261
Penzije	158
Komunalne usluge	135
Zdravstvo	79
Socijalna zaštita	68
Obrazovanje	51
Ekologija i zaštita okoliša	11
Javni prihodi	4

7.2 Radni odnosi

U izvještajnoj godini zaprimljeno je 261 žalbi koje su se odnosile na povredu prava iz radnih odnosa, od toga izdato je 28 preporuka.

Postupajući po žalbama podnosilaca žalbi, Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zaprimila je znatan broj žalbi koje se odnose na kršenja prava iz radnog odnosa. To su uglavnom žalbe u kojima se ukazuje na nepravilnosti u vezi s provođenjem konkursnih procedura, probleme u vezi s neredovitim uplaćivanjem doprinosa za penzijsko i zdravstveno osiguranje, nezakonito otkazivanje ugovora o radu, nezakonitosti u regulisanju prava usljed otkaza ugovora o radu (otpremnina, naknada za neiskorišteni godišnji odmor), nemogućnost napredovanja u radnoj organizaciji itd.

Pravo na rad smatra se jednim od osnovnih ljudskih prava koje garantuje Opšta deklaracija o pravima čovjeka²⁸⁹, Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima²⁹⁰, Ustav Bosne i Hercegovine, Ustav Republike Srpske²⁹¹, Ustav Federacije Bosne i Hercegovine²⁹², Statut Brčko distrikta BiH²⁹³, te odgovarajući zakoni o radu na nivou Bosne i Hercegovine i entiteta. Pravo na rad je jednako za sve i podrazumijeva obavezu nadležnih organa da građanima omogućuje ostvarivanje ovog prava, tj. jednak pristup radu i pod jednakim uslovima. Također, važno je napomenuti da pravna formulacija „prava na rad“ ne podrazumijeva i garanciju na ostvarivanje ovog prava.

Cijeneći kompleksnu političku situaciju u kojoj se trenutno nalazi Bosna i Hercegovina, a uzevši u obzir globalnu pandemiju COVID-19 i njene refleksije, posebno u zdravstvenoj i ekonomskoj oblasti, pravo na rad u ovom momentu je u velikoj mjeri ugroženo i najveće posljedice osjete stanovnici Bosne i Hercegovine u svakodnevnom životu - kada je prisutan konstantan rast cijena namirnica i troškova života, dok plaće ostaju iste.

Prema podacima Agencije za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine, na dan 30.9.2021. godine u Bosni i Hercegovini je bilo 384.209 osoba na evidencijama zavoda i službi zapošljavanja u Bosni i Hercegovini. U odnosu na prethodni mjesec broj nezaposlenih osoba je manji za 8.342 osobe ili 2,13%. Od ukupnog broja osoba koje traže zaposlenje, 220.949 ili 57,51% su žene. U odnosu na isto razdoblje prošle godine nezaposlenost u BiH je manja za 33.750 osoba, ili 8,08%. U odnosu na početak pandemije COVID-19, nezaposlenost se smanjila za 18.679 osoba ili 4,64%²⁹⁴.

Kao posebno bitna pitanja kojima se bavio Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava, može se istaći zapošljavanje u državnoj službi Federacije Bosne i Hercegovine, a u vezi sa zakonskim regulisanjem prijema državnih službenika. Nadalje, tu je problem nemogućnosti ulaganja žalbe Odboru državne službe za žalbe Federacije Bosne i Hercegovine ukoliko je procedura prijema provedena po Zakonu o državnoj službi u Kantonu Sarajevo²⁹⁵. Tretiran je i veći broj žalbi koji se odnosio na Uredbu o jedinstvenim kriterijima i pravilima za zapošljavanje branilaca i članova njihovih porodica u institucijama u Kantonu Sarajevo, Gradu Sarajevo i općinama u Kantonu Sarajevo²⁹⁶. Donošenjem preporuka u konkretnim predmetima Institucija ombudsmena je pokušala sistemski riješiti probleme u vezi sa zapošljavanjem na način da postupci pri zapošljavanju budu više učinkoviti i transparentni. Primjeri predmeta u kojima su donesene preporuke koje se odnose na ukazane oblasti opisani su u donjem dijelu teksta.

Također, Ombudsmeni BiH su uočili da se broj zaprimljenih žalbi povećava u situacijama kada u javnim preduzećima dolazi do smjene, odnosno imenovanja rukovodstva, nakon čega nerijetko

²⁸⁹ Član 23.

²⁹⁰ Član 6.

²⁹¹ Član 39.

²⁹² Član 2. (1) l)

²⁹³ Član 13.

²⁹⁴ <http://www.arz.gov.ba/statistika/mjesecni/default.aspx?id=6091&langTag=bs-BA>

²⁹⁵ “Službene novine Kantona Sarajevo”, br. 31/16 i 45/19;

²⁹⁶ “Službene novine Kantona Sarajevo“, broj 37/20;

dolazi do promjena i donošenja novih internih akata o sistematizaciji radnih mjesta u javnim preduzećima, a što je uzrok većeg prijema žalbi²⁹⁷.

Kao vrlo važno pitanje u vezi sa zapošljavanjem državnih službenika, bitno je istaći predmet²⁹⁸ koji se odnosio na konkursnu proceduru, odnosno zapošljavanje državnih službenika u organima državne službe u Federaciji Bosne i Hercegovine gdje, prema važećem zakonodavstvu, rukovodilac ima diskreciono pravo da, s liste uspješnih kandidata, bira bilo kojeg, nezavisno u broju ostvarenih bodova a nakon provedene konkursne procedure posredstvom Agencije za državnu službu Federacije Bosne i Hercegovine. Zbog toga su Ombudsmeni Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine i Vladi Federacije Bosne i Hercegovine uputili preporuku²⁹⁹ za izmjenu Zakona o državnoj službi FBiH³⁰⁰, odnosno izmjenu člana 31. stav (1) Zakona o državnoj službi FBiH koji glasi: „*Državnog službenika postavlja rukovoditelj organa državne službe, uz prethodno pribavljeno mišljenje Agencija s liste uspješnih kandidata koji su prošli javni natječaj*“ na način da isti glasi: „*Rukovodilac organa državne službe uz prethodno pribavljeno mišljenje Agencije, postavlja najuspješnijeg kandidata sa liste uspješnih kandidata*“. Aktom Vlade Federacije Bosne i Hercegovine³⁰¹, Ombudsmeni Bosne i Hercegovini su informisani da je pokrenuta procedura na izradi Zakona o javnim službenicima Federacije Bosne i Hercegovine, u kojoj je federalni ministar pravde rješenjem³⁰² formirao radnu grupu za izradu Zakona o javnim službenicima Federacije Bosne i Hercegovine, u okviru kojeg će biti riješeno i pitanje državnih službenika i namještenika u organima državne službe Federacije Bosne i Hercegovine. Prilikom izrade ovog Zakona imat će se u vidu usklađivanje istog s važećim propisima, realiziranju presuda Ustavnog suda BiH, kao i inicijative relevantnih institucija i drugih subjekata, koji se odnosi na ovu oblast, uključujući i inicijativu Institucije ombudsmena Bosne i Hercegovine.

Primjer: Institucija ombudsmena je zaprimila žalbu³⁰³ u kojoj su se prvobitni žalbeni navodi odnosili na navodne nepravilnosti u konkursnoj proceduri po Javnom oglasu za popunu radnog mjesta državnog službenika u Gradskoj upravi Grada Sarajeva. U toku istražnog postupka Institucija ombudsmena je u više navrata tražila izjašnjenje od Agencije za državnu službu za žalbe Federacije Bosne i Hercegovine, Gradske uprave Grada Sarajeva, Ministarstva pravde i uprave Kantona Sarajevo, Upravnog inspektorata koji su dostavljali svoja izjašnjenja. U toku konkursne procedure, žaliteljica je izjavila žalbu protiv informacije o postavljenju državnog službenika Agencije za državnu službu Federacije Bosne i Hercegovine³⁰⁴. Odbor državne službe za žalbe Federacije Bosne i Hercegovine je donio rješenje³⁰⁵ kojim je žalbu žaliteljice odbacio kao nedopuštenu iz razloga što, na isto, žalbu može uložiti samo kandidat koji se rješenjem postavlja. Nakon okončanja postupka pred Institucijom ombudsmena donesena je preporuka³⁰⁶ koja je upućena Vladi Kantona Sarajevo, a radi omogućavanja prava žalbe za kandidate koji nisu

²⁹⁷ Ž-SA-04-726/21 – žalba Grupe državnih službenika iz Gradske uprave Grada Sarajeva;

²⁹⁸ Ž-SA-04-1107/20;

²⁹⁹ P-43/21 od 23.02.2021. godine;

³⁰⁰ „Službene novine FBiH“, br. 29/03, 23/04, 39/04, 54/04, 67/05, 8/06, 04/12, 99/15 i 9/17;

³⁰¹ V.broj 727/2021 od dana 22.04.2021. godine;

³⁰² Broj 02-34-3-385/2017 od 15.05.2017. godine;

³⁰³ Ž-SA-04-958/20;

³⁰⁴ Od 02.12.2020. godine;

³⁰⁵ Od 17.02.2021. godine;

³⁰⁶ P-147/21 od dana 21.05.2021. godine;

zadovoljni ishodom konkursne procedure. U preporuci je, između ostalog, ukazano da se *razmotri mogućnost jasnijeg definiranja Zakona o državnoj službi, kao i podzakonskih propisa, na način da se pravo žalbe, kao osnovno pravo zagarantirano Europskom konvencijom o ljudskim pravima i osnovnim slobodama, obezbijedi svim kandidatima koji su učestvovali u natječajnoj proceduri, a sve u cilju sprječavanja nejednakog postupanja.* Dana 21.10.2021. godine Institucija ombudsmena je zaprimila odgovor Ministarstva pravde i uprave Kantona Sarajevo³⁰⁷ u kojem je, između ostalog, navedeno da je Ministarstvo pravde i uprave Kantona Sarajevo pokrenulo aktivnosti na donošenju Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o državnoj službi u Kantonu Sarajevu kojim je predviđena dopuna člana 38. na način da Agencija za državnu službu Federacije Bosne i Hercegovine objavljuje rezultate javnog konkursa na oglasnoj ploči i pismeno obavještava sve kandidate o rezultatima koje su postigli, a da kandidati imaju pravo žalbe na obavještenje Agencije, Odboru za žalbe u roku od osam dana od dana prijema obavještenja. Preporuka realizovana, predmet arhiviran.

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili žalbu³⁰⁸ koja se odnosila na navodna kršenja prava pri zapošljavanju u vezi sa Uredbom o jedinstvenim kriterijima i pravilima za zapošljavanje branilaca i članova njihovih porodica u institucijama u Kantonu Sarajevo, Gradu Sarajevo i općinama u Kantonu Sarajevo. Žalitelj navodi da je bio zaposlen na određeno vrijeme i da je dijete demobilisanog borca, te da se prijavio na konkurs. Nakon provedene procedure nije dobio pravo na prvenstvo pri zapošljavanju po osnovu navedene Uredbe iz razloga što se ne nalazi na evidenciji JU Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo. Nakon provedenog istražnog postupka, Institucija ombudsmena je Ministarstvu za boračka pitanja Kantona Sarajevo uputila preporuku³⁰⁹ da *Ministarstvo razmotri mogućnost izmjene članka 5. stavak 1. Uredbe o jedinstvenim kriterijima i pravilima za zapošljavanje branitelja i članova njihovih obitelji u institucijama u Kantonu Sarajevo, Gradu Sarajevo i općinama u Kantonu Sarajevo na način da omogućće ostvarivanje prava na prvenstvo pri zapošljavanju i osobama iz članka 3. ove Uredbe koja su zaposlena na određeno vrijeme, te iz tog razloga nisu na evidenciji JU Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo.* U vezi s navedenim Vlada Kantona Sarajevo³¹⁰ donijela je Uredbu o izmjenama i dopunama Uredbe o jedinstvenim kriterijima i pravilima za zapošljavanje branilaca i članova njihovih porodica u institucijama u Kantonu Sarajevo, Gradu Sarajevo i općinama u Kantonu Sarajevo kojom je, između ostalog, propisano da se u članu 5. u stav (1) iza riječi: "Sarajevo" dodaju riječi: "ili su zaposlena na određeno vrijeme", te je preporuka Institucije ombudsmena u potpunosti ispoštovana. Na ovaj način otklonjena je povreda prava u vezi sa zapošljavanjem većeg broja građana koji spadaju u ovu kategoriju, a zaposleni su na određeno vrijeme. Preporuka realizovana, predmet arhiviran.

Primjer: Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zaprimila je žalbu³¹¹ u kojoj je žaliteljica kao odgovornu stranu označila Upravu za indirektno oporezivanje Bosne i Hercegovine. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su tokom postupka istraživanja, analizom dostavljene žalbe i odgovora nadležnih organa, utvrdili osnovanost žalbe, Upravi za indirektno

³⁰⁷ Broj 03-04-02-38022/21 od 15.10.2021. godine;

³⁰⁸ Ž-SA-04-1076/20;

³⁰⁹ P-88/21 od dana 12.04.2021. godine;

³¹⁰ Na 79. vanrednoj sjednici održanoj 28.06.2021. godine;

³¹¹ Ž-BL-04-583/20;

oporezivanje Bosne i Hercegovine uputili preporuku³¹² da, bez odgađanja, dostavlja žalbe drugostupanjskom organu sukladno sa Zakonom o upravnom postupku Bosne i Hercegovine, da se u potpunosti pridržava rješenja Odbora državne službe za žalbe od 02.11.2020. godine te da drugostupanjskom tijelu/organu odmah proslijedi žalbe žaliteljice od 15.09.2020. godine na rješenje UIO BiH³¹³. Upućena je preporuka i Upravnoj inspekciji da izvrši inspekcijski nadzor u konkretnom slučaju, uvažavajući mišljenje Ombudsmena Bosne i Hercegovine i u skladu s utvrđenim činjeničnim stanjem preduzme sve mjere iz svoje nadležnosti prema odgovornom organu, uključujući i krivične odredbe. Žaliteljica je obavijestila Ombudsmene Bosne i Hercegovine da je rješenjem³¹⁴ UIO BiH raspoređena na isto/slično radno mjesto s kojim je saglasna, te da joj od navedenog datuma nisu povrijeđena prava iz radnih odnosa, čime je preporuka Ombudsmena ispoštovana. Predmet okončan.

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili žalbu³¹⁵ žaliteljice koja se odnosi na vanredno napredovanje u skladu s *Pravilnikom o ocjenjivanju, napredovanju i sticanju stručnih zvanja odgajatelja, profesora/nastavnika i stručnih suradnika u predškolskim ustanovama, osnovnim, srednjim školama i domovima učenika*. Ombudsmeni BiH su proveli istražni postupak prema JU Srednja škola poljoprivrede, prehrane, veterine i uslužnih djelatnosti Sarajevo kao i Ministarstvu za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo, te uputili preporuku³¹⁶ ministrici Ministarstva za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo s obzirom na to da je ustanovljeno da spomenuti Pravilnik, koji datira iz 2004. godine, ne predviđa mogućnost napredovanja za zvanja koja su stečena po Bolonjskom sistemu obrazovanja. U preporuci je, između ostalog, ukazano da Ministarstvo za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo prilagodi Pravilnik o ocjenjivanju, napredovanju i sticanju stručnih zvanja odgajatelja, profesora/nastavnika i stručnih saradnika u predškolskim ustanovama, osnovnim, srednjim školama i domovima učenika Bolonjskom sistemu obrazovanja. U odgovoru³¹⁷ Ministarstvo je izvijestilo da će se u skorije vrijeme pristupiti izmjenama Pravilnika u okviru programskih aktivnosti. Predmet je u radu.

Primjer: Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zaprimila je žalbu³¹⁸ žalitelja koji je bio u radnom odnosu kod poslodavca „GIG Inžinjeri“ d.o.o. Kneževu u razdobljima od 01.09.2015. do 31.10.2015. godine i od 01.03.2016. do 31.03.2019. godine što čini ukupno tri godine i tri mjeseca. Dalje, navodi da ga je poslodavac 31.03.2019. godine odjavio u Poreskoj upravi, a da mu nije isplatio plaće za januar, februar i mart 2019. godine, niti mu je uplatio doprinose za penzijsko i invalidsko osiguranje, doprinose za zdravstveno osiguranje, doprinose za zapošljavanje i doprinose za dječiju zaštitu. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su tokom postupka istraživanja uputili akt Poreskoj upravi Republike Srpske i navedenom preduzeću. Poreska uprava je u dostavljenom aktu od 09.08.2021. godine navela da je spomenuti poreski obveznik za gore navedeni poreski period prijavio i izmirio obaveze po osnovu doprinosa za lična primanja. Predmet je okončan.

³¹² P-250/20 od 15.12.2020. godine;

³¹³ Broj 01-34-2-55-2896-1/20 i od 04.11.2020. godine na rješenje broj 01-34-2-55-3881-1/20 od 26.10.2020. godine;

³¹⁴ Od 22.12.2020. godine;

³¹⁵ Ž-SA-04- 989/20;

³¹⁶ P-179/21 od 02.07.2021. godine;

³¹⁷ Broj 11-05/02-04-28789/21 od 06.08.2021.godine;

³¹⁸ Ž-BL-04-390/21;

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili žalbu³¹⁹ žaliteljice koja se odnosi na zapošljavanje medicinskog kadra u JU Kantonalna bolnica u Zenici. U postupanju po žalbi Ombudsmeni BiH su proveli istražni postupak na način da su tražili informacije o vršenju inspekcijskog nadzora od strane Kantonalne uprave za inspekcijske poslove Zeničko-dobojskog kantona, Inspektora rada na okolnosti na koje je ukazala žaliteljica, a koje su se odnosile na angažovanje i zapošljavanje na određeno i neodređeno vrijeme bez raspisivanja konkursa, u skladu s *Uredbom o postupku prijema u radni odnos u javnom sektoru u Zeničko-dobojskom kantonu*. U isto vrijeme kada je zaposlen određeni dio kadra na neodređeno vrijeme, uz obrazloženje da je isto potrebno radi organizacije rada usljed epidemiološke situacije izazvane pandemijom COVID-19, žaliteljičin ugovor nije produžen upravo uz obrazloženje da je za istim nema potrebe jer je epidemiološka situacija poboljšana. Nakon okončanja postupka istraživanja, donesena je preporuka³²⁰ koja je upućena direktoru JU Kantonalna bolnica Zenica i Kantonalnoj upravi za inspekcijske poslove. U preporuci je ukazano da direktor JU Kantonalna bolnica Zenica cjelokupnu proceduru zapošljavanja vrati u zakonske okvire, te da Kantonalna uprava za inspekcijske poslove Zeničko-dobojskog kantona, Inspektorat rada dostavlja obavijesti strankama koje su podnijele zahtjev za inspekcijski nadzor o obavljenom inspekcijskom nadzoru, s obzirom na to da je podnositeljica žalbe ukazala da nije dobila informacije o preduzetim radnjama. Kantonalna uprava za inspekcijske poslove dostavile je odgovor³²¹ s informacijom da se obavijesti strankama inače dostavljaju nakon obavljenog inspekcijskog nadzora, a da je u konkretnom slučaju pokušana dostava pismena žaliteljica uz uputstvo da pismeno može preuzeti u pošti, što nije učinila. U odgovoru³²² koji je JU Kantonalna Bolnica dostavila ukazano je da smatraju da je njihovo postupanje u konkretnom slučaju u zakonskim okvirima. Ombudsmeni konstatuju da ovakav način negiranja preporuka Ombudsmena ne doprinosi zaštiti ljudskih prava i inače utiče na povećanje sudskih postupaka u vezi s radnim odnosima. Preporuka nije realizovana, predmet zatvoren.

Primjer: Institucija ombudsmena je zaprimila žalbe jedanaest žaliteljica iz Tuzle, koje navode da su bile uposlenice privrednog društva Fabrika obuće „Aida“ Tuzla, nad kojim je okončan stečajni postupak, tokom kojeg je pravo upravljanja vršio Tuzlanski kanton, ali da zbog neuplaćenih doprinosa za penzijsko/invalidsko osiguranje ne mogu ostvariti pravo na prijevremenu penziju.³²³ Institucija ombudsmena u vezi s konkretnim problemom obraćala se Vladi Tuzlanskog kantona i Ministarstvu za rad, socijalnu politiku i povratak, te je po okončanju istog utvrđeno da je *Vlada Tuzlanskog kantona usvojila Program socijalnog zbrinjavanja radnika koji su u procesu stečaja ostali bez posla na osnovu kojeg je izvršena uplata doprinosa za mirovinsko/penzijsko-invalidsko osiguranje Fabrici obuće „AIDA“ d.d. - u stečaju Tuzla 23.07.2021. godine za 13 radnika, tako da su se stekli uslovi za odlazak u mirovinu/penziju tih radnika.*³²⁴ Jedna od žaliteljica obavijestila je Ombudsmene Bosne i Hercegovine da im je Vlada Tuzlanskog kantona „*uvezala staž*“. Predmet je okončan.

³¹⁹ Ž-SA-04-594/21;

³²⁰ P-230/21 od 10.09.2021. godine;

³²¹ Broj 18-02-30-5716/21 od 11.10.2021. godine;

³²² Broj 01-30-7038/21 od 03.11.2021. godine;

³²³ Ž-BR-04-22/21, Ž-BR-04-23/21, Ž-BR-04-24/21, Ž-BR-04-25/21, Ž-BR-04-26/21, Ž-BR-04-27/21, Ž-BR-04-28/21, Ž-BR-04-29/21, Ž-BR-04-30/21, Ž-BR-04-31/21, Ž-BR-04-32/21;

³²⁴ Akt Ministarstva za rad, socijalnu politiku i povratak Tuzlanskog kantona, broj 09/1-30-10800-1/21 od 27.10.2021. godine;

Primjer: Ombudsmeni su razmatrali žalbu³²⁵ u vezi sa žalbenim navodima koji se odnose na postupanje Policije Brčko distrikta Bosne i Hercegovine i Upravne inspekcije Ureda gradonačelnika Brčko distrikta Bosne i Hercegovine. U žalbi je razmatrano kršenje odredbi koje se odnose na korištenje dnevnog odmora između dva uzastopna radna dana u trajanju od 12 sati neprekidno. Ombudsmeni su u predmetnom slučaju izdali preporuku³²⁶ kojom je preporučeno *“Uredu gradonačelnika Brčko Distrikta BiH, upravnoj inspekciji da bez odlaganja postupi po Rješenju Ureda gradonačelnika, Apelacijskog povjerenstva broj predmeta: UP-II-33-000017/18, broj akta: 01.7-0244MS-002/18 od 20. 4. 2018. godine i da o istome informira žalitelja“*. Odgovor odgovornog organa³²⁷ zaprimljen u Instituciji ombudsmena ukazuje da je preporuka realizovana.

Primjer: Instituciji ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine su se dana 26.10.2020. godine obratili podnosioci žalbe³²⁸ povodom nemogućnosti ostvarivanja prava propisanih Uredbom o poreskim mjerama za ublažavanje ekonomskih posljedica nastalih usljed epidemije virusa COVID-19. Ombudsmeni su tokom istraživanja utvrdili da privatne predškolske ustanove nisu ostvarile pravo iz članova 12. i 13. Uredbe, prema kojima se isplaćene plaće, sredstva za plaćanje poreza i doprinosa obezbjeđuju iz sredstava Fonda solidarnosti za obnovu Republike Srpske. Prema Uredbi, zaposlenima kod pravnih lica i preduzetnika kojima je odlukama štaba za vanredne situacije zabranjeno obavljanje djelatnosti ili koji su prestali s radom kao posljedicom djelovanja pandemije, treba da se isplati iznos najniže plaće utvrđenom Odlukom Vlade Republike Srpske, a da se na tu najnižu plaću obračunaju i uplate doprinosi za april 2020. godine. Odgovorna strana, Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske, se u konkretnom slučaju izjašnjava da privatne predškolske ustanove nisu imale pravni osnov za pomoć jer im rad nije bio zabranjen pisanim dokumentom koji se označava kao naredba ili zaključak štaba, što Ombudsmeni ne spore. Ombudsmeni su uputili Vladi Republike Srpske preporuku³²⁹ *“da u okviru svojih ovlašćenja i kapaciteta omogući korištenje prava na pomoć Vlade Republike Srpske i privatnim predškolskim ustanovama sa područja Grada Banja Luka, proporcionalno pretrpljenim posljedicama izazvanim pandemijom”*. Predmet je okončan.

Primjer: Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine razmatrala je žalbu³³⁰ S.D. koja se odnosi na Odluku o načinu i postupku ostvarivanja prava zaposlenih u institucijama BiH na troškove smještaja, naknadu za odvojeni život i naknadu za privremeno raspoređivanje. Podnositeljica žalbe navodi da je spomenuta odluka diskriminirajuća jer stavlja u neravnopravan položaj rukovodeće službenike u odnosu na ostale zaposlene u institucijama Bosne i Hercegovine, s obzirom da je predviđeno da pravo na spomenutu vrstu naknada imaju isključivo državni službenici na rukovodećim javnim mjestima, kojima je mjesto rada udaljeno od mjesta prebivališta više od 80 km, dok ostali zaposleni kojima je mjesto rada udaljeno od mjesta prebivališta više od 80 km nemaju pravo na naknadu troškova smještaja i naknadu za odvojen život. U konkretnom slučaju, Ombudsmeni nisu mogli utvrditi da je razlika u položaju, odnosno hijerarhiji odlučivanja ili obimu ovlaštenja, koja za sobom povlači i drugačiji obim prava,

³²⁵ Ž-BR-04-224/20;

³²⁶ Preporuka broj P-183 od 31. 5. 2021. godine;

³²⁷ Odgovor Ureda gradonačelnika Brčko distrikta BiH, Upravne inspekcije, broj predmeta UP-I-05-000019/21, broj akta 01.9-0349VV-004/21 od 9. 8. 2021. godine;

³²⁸ Broj Ž-BL-06-698/20;

³²⁹ P-33/21 od 22.01.2021. godine;

³³⁰ Broj Ž-BL-06-684/21;

predviđena kao osnov diskriminacije, bilo izričito, bilo pod kategorijom „ostalih osnova“, jer se ne može podvesti pod stvarnu ili pretpostavljenu ličnu karakteristiku, kao što su ostale navedene u Zakonu. Isto tako, Ombudsmeni su upoznati s primjerima uporedne prakse, uključujući i na nivou evropskih institucija, prema kojima se paket naknada i pripadajućih prava uz platu još drastičnije razlikuje zavisno od pozicije i obima odgovornosti zaposlenih službenika, što uključuje i institucije Vijeća Evrope i agencije Ujedinjenih nacija. Propisivanje suprotne obaveze, tačnije, imperativnog jednakog obima naknada ili pripadajućeg finansijskog paketa uz platu, za sve kategorije državnih službenika, moglo bi dovesti u pitanje nesmetano funkcionisanje tih organa, što ih svakako ne oslobađa odgovornosti da prošire obim prava i naknada na sve zaposlene u skladu sa svojim mogućnostima i budžetskim okvirom. Predmet je okončan.

7.3. Zdravstvena zaštita

U okviru rada Odjela za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava, razmatrani su i predmeti koji se odnose na zdravstvenu zaštitu. Pravo na zdravstvenu zaštitu utvrđeno je Evropskom socijalnom poveljom.

U članu II (1. i 2.) Ustava Bosne i Hercegovine određeno je da će Bosna i Hercegovina i oba entiteta osigurati najviši nivo međunarodno priznatih ljudskih prava i osnovnih sloboda te, da se prava i slobode predviđeni u Evropskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u njezinim protokolima, direktno primjenjuju u Bosni i Hercegovini. Ovaj dokument ima prioritet nad svim ostalim zakonima.

U Bosni i Hercegovini pitanje zdravstvene zaštite regulisano je zakonima na entitetskim nivoima, kantonalnim na području Federacije BiH i zakonima za Brčko distrikt Bosne i Hercegovine.

U sistemu zdravstvene zaštite u Bosni i Hercegovini mogu se detektirati brojni problem, počevši od onih koji su administrativne naravi u odnosu na ostvarivanje prava na zdravstvenu zaštitu, a potom i nedovoljnu informisanost pacijenata u pogledu prava na tretmane i liječenje.

Usljed pandemije COVID-19 pristup uslugama iz oblasti zdravstvene zaštite u Bosni i Hercegovini dodatno je usložen, te je određene usluge, u koje spadaju i bolničke, teško ostvariti, a neke su i obustavljene, što sve sigurno ima nemjerljive posljedice po zdravlje i dobrobit stanovništva.

Analizom žalbi koje je Institucija ombudsmena zaprimila tokom 2021. godine (79 žalbi³³¹) utvrđeno je da se žalbe uglavnom odnose na nemogućnost ostvarivanja zdravstvene zaštite zbog neuplaćivanja doprinosa za zdravstveno osiguranje od strane poslodavaca, pogrešnog načina obračuna stope doprinosa za zdravstveno osiguranja, teškoće u ostvarivanju prava na refundiranje troškova pruženih zdravstvenih usluga, nemogućnost pristupa određenim ljekarskim uslugama radi usloženih okolnosti prouzročenih pandemijom COVID-19, probleme pri

³³¹ Na dan 01.12.2021. godine

ostvarivanju prava na pružanje hitne medicinske pomoći, probleme u ostvarivanju prava u vezi s reproduktivnim zdravljem, primjedbe u vezi s vakcinacijom protiv COVID-19 itd.

Ombudsmeni BiH su Federalnom ministarstvu zdravstva³³² uputili inicijativu u vezi s dopunom Zakona o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti³³³ koji u relevantnom³³⁴ dijelu ne predviđa mogućnost žalbe, odnosno ne postoji drugostepeni organ i osobe koje se stave u karantenu upućuju se odmah na pokretanje upravnog spora.

Zbog toga je Federalnom ministarstvu zdravstva preporučeno da razmotri potrebu izmjene i dopune Zakona o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti u smislu omogućavanja dvostepenosti osobama kojima su izrečene mjere. Preporuka nije realizovana, odnosno nije zaprimljen odgovor.

Primjer: U Instituciji ombudsmena za ljudska prava registrovana je žalba³³⁵ žaliteljice koja je zdravstveno osigurana preko privatne firme u Zenici. Žaliteljica je otvorila porodijsko bolovanje, te se porodila hitnim carskim rezom u JU Opšta bolnica „Prim. dr. Abdulah Nakaš“ u Sarajevu gdje ima boravište i gdje je bila u posjeti suprugu i djeci. Žaliteljica je nezadovoljna što je odbijen njen zahtjev za refundaciju troškova poroda samo iz razloga što se porodila u drugom kantonu, te tvrdi da je porod bio hitan, što piše i u nalazu i da je ovakvim postupanjem i odlukom nadležnih prekršeno njeno pravo na besplatnu zdravstvenu zaštitu kao obaveznog osiguranika. Zavod zdravstvenog osiguranja Zeničko-dobojskog kantona nakon provedenog postupka i odlučivanja o zahtjevu za refundaciju donosi rješenje kojim je odbijen zahtjev za refundaciju troškova poroda u zdravstvenoj ustanovi u Kantonu Sarajevo. Prilikom razmatranja navoda iz žalbe i dostavljene dokumentacije, Ombudsmeni su utvrđivali da li je žaliteljici kao obvezniku obaveznog zdravstvenog osiguranja bilo uskraćeno pravo na besplatnu zdravstvenu zaštitu. *Sporazumom o načinu postupka i korištenja zdravstvene zaštite van područja kantonalnog zavoda zdravstvenog osiguranja kome osiguranik pripada*³³⁶, i kojim se detaljno propisuje način kada osiguranik ima pravo na besplatnu zdravstvenu zaštitu u drugim kantonima. Nesporo je da se svojstvo osiguranika vezuje za mjesto prebivališta, a što je žaliteljici bilo poznato jer je zbog ove činjenice, tj prava na besplatnu zdravstvenu zaštitu promijenila mjesto prebivališta. Ombudsmeni su mišljenja da je činjenica što je žaliteljica bila na bolovanju, trudničkom bolovanju u vrijeme poroda, dovoljan da se u konkretnom slučaju može isključiti „nepredvidivost“ porođaja. Dakle, žaliteljica je bila svjesna da bi u vrijeme trajanja bolovanja moglo doći do porođaja i nije sporno da je porođaj morao biti obavljen u razdoblju kada se žaliteljica nalazila u Sarajevu. Također, pozitivni propisi u oblasti radnog zakonodavstva sadrže posebne odredbe s ciljem zaštite žene i materinstva što daje značaj cjelokupnoj ovoj situaciji. Međutim, da bi se ostvarilo pravo na besplatnu zdravstvenu zaštitu u drugom kantonu moraju biti

³³² Ž-SA-05-300/20 preporuka P-24/21;

³³³ "Službene novine Federacije BiH", broj 29/05;

³³⁴ Član 46. "Karanten je mjera ograničavanja kretanja i omogućavanja obaveznih medicinskih pregleda osoba koje su bile, ili za koje se sumnja da su bile u kontaktu sa osobom koja ima kugu, virusnu hemoragičnu groznicu (Ebola, Lassa, Marburg), SARS, velike boginje i žutu groznicu u vrijeme kada je ova osoba bila zaražena. Pod karanten se stavljaju i zdravstveni radnici određeni za liječenje osoba iz stavka 1. ovog članka.

O stavljanju u karanten i određivanju prostora za karanten odlučuje federalni ministar na osnovu epidemiološkog izvješća Federalnog zavoda rješenjem protiv kojeg je dopuštena žalba koja ne odlaže izvršenje."

³³⁵ Ž-BL-04-340/21;

³³⁶ „Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj 41/01 i 88/18;

ispunjeni određeni uslovi. Nadležni organi utvrdili su da žaliteljica nije ispunila uslove kako bi se priznalo pravo na besplatnu zdravstvenu zaštitu u drugom kantonu/županiji. Imajući u vidu gore navedene činjenice u konkretnom slučaju, primjenjujući propise o ostvarivanju besplatne zdravstvene zaštite u kantonu u kojem nije prijavljeno mjesto prebivališta, Ombudsmeni nisu utvrdili povredu prava žaliteljice od strane nadležnih, što ne isključuje pravo na korištenje pravnih lijekova ukoliko smatra da su odluke nadležnih nezakonite. Predmet je okončan.

Primjer: Predmet³³⁷ se odnosi na slove boravka pacijenata na Univerzitetsko-kliničkom centru Republike Srpske. Ombudsmenima se obratio žalitelj navodeći da mu se određeni broj pacijenata žalio na teške uslove boravka u prostorijama stare Klinike za hirurgiju i Klinike za ginekologiju i akušerstvo Univerzitetsko-kliničkog centra Republike Srpske. U žalbi opisuje da prostorije u ovim klinikama nisu klimatizirane, da je u uslovima kada je vanjska temperatura preko 35 stepeni Celzijusa teško pacijentima boraviti u njima, posebno kada se uzme u obzir da na prozorima nema zastora, a u prostorijama nema drugih rashladnih uređaja.

Ombudsmeni su uputili akt direktoru Univerzitetsko-kliničkog centra Republike Srpske tražeći informaciju da li je upoznat s iznesenim žalbenim navodima, odnosno da li su mu pacijenti ovih klinika upućivali pritužbe na navedene okolnosti. U odgovoru Univerzitetsko-kliničnog centra Republike Srpske³³⁸ navedeno je „...obavještavamo da Komisija za prihvatanje i rješavanje prigovora pacijenata Javne zdravstvene ustanove Univerzitetski klinički centar Republike Srpske (JZU UKC RS) nije zaprimila nikakve pritužbe ili žalbe koje se odnose na okolnosti koje se navode u Vašem dopisu.“

U toku postupka istraživanja upućen je i akt i Republičkoj upravi za inspeksijske poslove, Inspektoratu Republike Srpske u čijem je odgovoru³³⁹ navedeno „Dana 08.07.2021. godine republički zdravstveni inspektor je po prijavi izvršio vanrednu inspeksijsku kontrolu. Pravilnikom o uslovima za početak rada zdravstvene ustanove³⁴⁰ u članu 6. Propisano je da zdravstvene ustanove treba da imaju uređaje za kondicioniranje vazduha (klimatizaciju) u operacionim salama, prostorijama za intenzivno liječenje i u drugim prostorijama za koje je to medicinski opravdano, ako za to ne postoji centralni sistem. Bolničke sobe nisu obuhvaćene klimatizacijom.“

Obilaskom prostorija na lokaciji stare hirurgije utvrđeno je da su u lijevom bloku ugrađeni novi venecijaneri na prozorima na prvom i drugom spratu, a u toku su bili radovi ugradnje venecijanera na trećem spratu, te da su postavljeni klimatski uređaji na prvom i drugom spratu u lijevom bloku. U desnom bloku su postavljeni paravani, odnosno u bolničkim sobama su postavljeni paravani i vrši se prirodno provjetravanje prostorija otvaranjem prozora i druge mjere shodno preporukama Instituta za javno zdravstvo Republike Srpske.“

Nakon provedenog istražnog postupka, Ombudsmeni su predmet zatvorili konstatirajući da su nadležni inspeksijski organi preduzeli mjere iz svoje nadležnosti, te da nisu utvrdili propuste na koje ukazuje žalitelj

³³⁷ Ž-BL-04-473/21;

³³⁸ Odgovor Univerzitetsko-kliničnog centra Republike Srpske, broj 01-9541-2/21 od 19.07.2021. godine;

³³⁹ Akt Glavnog republičkog zdravstvenog inspektora, broj 24.004/054-178-2/21 od 17.09.2021. godine;

³⁴⁰ „Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 53/17;

Primjer: Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaprimili su žalbu³⁴¹ kojom je žaliteljica ukazivala na nemogućnost nastavka postupka biomedicinski potpomognute oplodnje nakon smrti supruga, odnosno transfera embrija u Republiku Srbiju, a koji su pribavljeni i zaleđeni u postupku medicinski potpomognute oplodnje. Nakon provedenog postupka istraživanja, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su uputili preporuku³⁴² Vladi Federacije Bosne i Hercegovine i Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine kojom je predloženo da preduzmu odgovarajuće aktivnosti na razmatranju i pokretanju inicijative za izmjenu i usklađivanje postojeće zakonske regulative u oblasti biomedicinski potpomognute oplodnje nakon smrti bračnog partnera, odnosno Zakona o liječenju neplodnosti biomedicinski potpomognutom oplodnjom, posebno članova 28., 31. i 48. istog Zakona i relevantnih odredbi Porodičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine, sa savremenim trendovima u oblasti reproduktivnih prava zasnovanih na mogućnosti vještačke oplodnje nakon smrti bračnog partnera. Također, ministru Federalnog ministarstva zdravstva predloženo je da odmah preduzme sve potrebne radnje kako bi se poništilo rješenje Federalnog ministarstva zdravstva³⁴³, te donijela nova odluka kojom se odobrava zahtjev žaliteljica za nastavak obavljanja postupka biomedicinski potpomognute oplodnje nakon smrti supruga, a radi zaštite osnovnih ljudskih prava propisanih Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i Ustava Bosne i Hercegovine; ili da odmah preduzme sve neophodne aktivnosti kako bi se donijela odluka kojom se žaliteljici, odnosno zdravstvenoj ustanovi ovlaštenoj za pohranjivanje daje saglasnost za transfer biomedicinskog materijala u Republiku Srbiju, radi obavljanja postupka biomedicinski potpomognute oplodnje. Kako u konkretnom predmetu nije došlo do realiziranja preporuke, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su Vladi Federacije Bosne i Hercegovine uputili obavijest o nerealiziranju preporuke, te je predmet zatvoren.

Primjer: Žalitelj³⁴⁴ je živio i radio u Splitu, Republika Hrvatska, gdje je penzionisan. Ponekad boravi u rodnom selu kod Livna, ali mu Zavod za zdravstveno osiguranje Kantona 10 osporava pravo na hitnu zdravstvenu zaštitu, što nije u skladu s Ugovorom o socijalnom osiguranju između Bosne i Hercegovine i Hrvatske. Nakon pokretanja istražnog postupka, direktor Zavoda za zdravstveno osiguranje Kantona 10, odmah je obavijestio Instituciju ombudsmena da će žalitelj, u slučaju potrebe, ostvariti pravo na hitnu zdravstvenu zaštitu u skladu s navedenim ugovorom, nakon čega je predmet zatvoren. Predmet je okončan.

Primjer: Ombudsmeni su razmatrali žalbu³⁴⁵ koja se odnosi na pružanje stomatoloških usluga djeci sa smetnjama u psihičkom i tjelesnom razvoju. Kao odgovorna strana označeni su Zavod zdravstvenog osiguranja Tuzlanskog kantona Tuzla i Dom zdravlja „Dr. Mustafa Šehović“ iz Tuzle. Ombudsmeni su u predmetnom slučaju izdali preporuku³⁴⁶ kojom je preporučeno Javnoj zdravstveno-nastavnoj ustanovi Doma zdravlja „Dr. Mustafa Šehović“ Tuzla *da osigura pružanje stomatološke usluge svim osobama shodno odredbama Procedure za odobravanje zdravstvenih usluga sanacije zuba u općoj anesteziji i Izmjena Procedure broj 01-02-4-227/20 od 13. 3. 2020. godine i Zavodu zdravstvenog osiguranja Tuzlanskog kantona Tuzla da bez*

³⁴¹ Ž-SA-04-325/21;

³⁴² Dana 05.05.2021. godine, preporuka broj, P-112/21 od 13.04.2021. godine;

³⁴³ Broj 01-33-6901-1/20 od 31.12.2020. godine;

³⁴⁴ Ž-LI-04-203/21;

³⁴⁵ Ž-BR-04-121/21;

³⁴⁶ Preporuka broj P-203/21 od 30. 7. 2021. godine;

odlaganja upozna sve domove zdravlja na području Tuzlanskog kantona s navedenom Procedurom i Izmjenama procedure za odobravanje zdravstvenih usluga sanacije zuba u općoj anesteziji; da ubuduće, osigura redovnu informiranost domova zdravlja na području Tuzlanskog kantona o eventualnim izmjenama propisa relevantnih za pružanje stomatoloških usluga ranjivim kategorijama osiguranika, da u okviru svoje nadležnosti preispita dosadašnje prakse javnih zdravstvenih ustanova, i poduzme sve neophodne radnje kako bi bezuvjetno bila osigurana zdravstvena usluga sanacije zuba u općoj anesteziji, osiguranim osobama i osobama kojima je po drugom osnovu dato pravo na korištenje zdravstvene zaštite. Odgovori nadležnih organa³⁴⁷ zaprimljeni u Instituciji ombudsmena ukazuju da je preporuka realizovana.

Primjer: Podnosioci žalbe³⁴⁸ navode da su podnijeli zahtjev za dodjelu novčanih sredstava za sufinansiranje troškova medicinski potpomognute oplodnje nadležnoj službi Općine Ilidža u skladu s Pravilnikom o uslovima, kriterijima i načinu raspodjele novčanih sredstava za sufinansiranje troškova medicinski potpomognute oplodnje.

Nadalje, navode da su zaprimili obavještenje Službe za rad, socijalna pitanja, zdravstvo, izbjeglice i raseljena lica Općine Ilidža³⁴⁹ u kojem se navodi da ne ispunjavaju uslove za dodjelu novčanih sredstava u skladu s Pravilnikom o uslovima, kriterijima i načinu raspodjele novčanih sredstava za sufinansiranje troškova medicinski potpomognute oplodnje.

U svom izjašnjenju dostavljenom Instituciji ombudsmena Služba za rad, socijalna pitanja, zdravstvo, izbjeglice i raseljena lica Općine Ilidža³⁵⁰ navodi da je žalitelj u aprilu 2021. godine podnio zahtjev za sufinansiranje troškova medicinski potpomognute oplodnje i zahtjev je pozitivno riješen, sredstva uplaćena na račun.

U aprilu 2021. godine žalitelj je ponovo podnio zahtjev za sufinansiranje troškova medicinski potpomognute oplodnje i komisija je odbila zahtjev smatrajući da su dva zahtjeva podnesena u kratkom roku, te da zbog ograničenih sredstava planiranih u budžetu Općine Ilidža ponovi zahtjev u sljedećoj budžetskoj godini i da će sredstva biti refundirana. Predmet je okončan.

7.3.1. COVID – 19 i vakcinacija

Slijedi prikaz predmeta koji su se odnosili na probleme realizovanja zdravstvene zaštite zbog COVID- 19, kao i vakcinacija stanovništva. U neposrednim kontaktima građana je bilo više obraćanja koja su se odnosila na COVID-19 i koja su uspješno rješavana neposredno nakon obraćanja.

Primjer: Institucija ombudsmena registrovala je dva predmeta³⁵¹ koji su se odnosili na prava Roma i drugih ranjivih grupa kada je u pitanju pravo na vakcinaciju. Naime, u žalbama je navedeno da je tokom prethodnog razdoblja Vlada Kantona Sarajevo pokrenula aplikaciju za

³⁴⁷ Odgovor Zavoda zdravstvenog osiguranja Tuzlanskog kantona Tuzla, broj 05-45-9-1519/21-JH/SA od 21. 9. 2021. godine i odgovor Javne zdravstveno-nastavne ustanove Doma zdravlja „Dr. Mustafa Šehović“ Tuzla, broj 16-01-4018-2/21 od 15. 10. 2021. godine;

³⁴⁸ Ž-SA-04-1051/21;

³⁴⁹ Broj 08-31-3522/21 od 07.10.2021. godine;

³⁵⁰ Broj 08-31-3522/21-5 od 08.12.2021. godine;

³⁵¹ Ž-SA-04-367/21 i Ž-SA-04-391/21;

prijavu zainteresovanih osoba za vakcinaciju protiv koronavirusa, te da je, iako još nije izvjesno kada će i koje vakcine biti dostupne, neophodno skrenuti posebnu pažnju da spomenuti način prijave dovodi do dodatne marginalizacije određenih društvenih grupa kao što su Romi i Romkinje, osobe u pokretu i starije osobe, posebno imajući u vidu da veći dio ove populacije nema pristup internetu/računarima kako bi se registrovali. Radi navedenog, Institucija je žaliteljima uputila odgovor na upit kojim je obavijestila žalitelje o provedenim aktivnostima Institucije s ciljem prikupljanja informacija u vezi s vakcinacijom određenih kategorija stanovništva, obraćanju Institucije nadležnim organima, te o podacima koji su prikupljeni u vezi s tim. Prema informacijama dobivenim od Zavoda za javno zdravstvo Kantona Sarajevo, svi građani, osigurani i neosigurani, bit će u mogućnosti da se prijave za proces vakcinacije, što je u skladu s praksom od kada je počela pandemija virusa COVID-19, odnosno sve osigurane i neosigurane osobe imat će bezuslovan pristup zdravstvenoj zaštiti tokom pandemije. Predmet je odlukom Ombudsmena Bosne i Hercegovine zatvoren.

Primjer: U predmetu³⁵² žalitelj se obratio u ime osobe starije životne dobi, te naveo da ista još nije dobila poziv za cijepljenje, iako je uredno registrovana putem online aplikacije za vakcinaciju, i nalazi se u kategoriji stanovništva koje se do sada trebalo vakcinisati. Žalitelj navodi da ni nakon proteka razdoblja od tri mjeseca od registrovanja njegova majka nije dobila poziv. U vezi s tim, Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine je uputila dopis³⁵³ Zavodu zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo tražeći izjašnjenje u vezi sa žalbenim navodima, kao i informaciju iz kojih razloga imenovana nije pozvana na vakcinaciju, te kada ista može očekivati termin za vakcinu. Žalitelj je informisao Instituciju ombudsmena da je njegova majka nakon naše intervencije dobila poziv za vakcinaciju. Predmet je okončan.

Primjer: U jednom od predmeta³⁵⁴ Ombudsmeni Bosne i Hercegovine razmatrali su žalbu kojom se ukazuje na povredu ljudskih prava, a u vezi s nošenjem zaštitnih maski. Žalitelj navodi situaciju prilikom ovjere zdravstvene knjižice u Zavodu zdravstvenog osiguranja u Zenici, kada je od žalitelja zatraženo da stavi zaštitnu masku na lice, što je isti odbio, jer smatra da se na taj način krši njegovo pravo na slobodu izbora.

U konkretnom predmetu Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su ukazali na Odluku Ustavnog suda Bosne i Hercegovine o dopustivosti i meritumu³⁵⁵ kojom je djelimično usvojena apelacija žalitelja, podnesena protiv Naredbe Kriznog štaba Federalnog ministarstva zdravstva³⁵⁶ i Naredbe Kriznog štaba Ministarstva zdravstva Kantona Sarajevo³⁵⁷. Ustavni sud je utvrdio kršenje prava na "privatni život" iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda u odnosu na žalitelja. Ustavni sud je istovremeno odbio kao neosnovane apelacije u dijelu zahtjeva da se ukinu Naredbe Kriznog štaba Federalnog ministarstva zdravstva i Naredbe Kriznog štaba Ministarstva zdravstva Kantona Sarajevo, broj i datum naprijed navedeni (odnose se na obavezu nošenja maski). Ustavni sud je također naveo: "*...S druge strane, Ustavni sud zaključuje da je neosnovan dio*

³⁵² Ž-SA-04-740/21;

³⁵³ Dana 21.07.2021. godine;

³⁵⁴ Ž-SA-04-964/21;

³⁵⁵ Broj AP-3683/20 od 22.12.2020. godine;

³⁵⁶ Broj 01-33-6301/20 od 09.11.2020. godine;

³⁵⁷ Broj 62-20/2020 od 12.10.2020. godine;

apelacija u kojem se zahtijeva ukidanje osporenih naredbi, zato što bi takvim ukidanjem, s obzirom na nesumnjiv javni interes za uvođenje neophodnih mjera zaštite stanovništva od pandemije, mogle nastati negativne posljedice prije nego što zakonodavna i najviša izvršna vlast poduzmu mjere u okviru svojih ovlaštenja i obveza.” Predmet je okončan.

Primjer: Žaliteljica u svojim žalbenim³⁵⁸ navodima ističe da se već duže razdoblje bezuspješno obraćala direktoru Doma zdravlja Kupres iz razloga što tri mjeseca u Dom zdravlja Kupres ne dolaze pedijatar i ginekolog. Naime, dosadašnja praksa je bila da isti dolaze dva puta mjesečno. Žaliteljica je također navela da ima saznanja, da u druge domove zdravlja u Kantonu 10, bez obzira na pandemiju COVID 19, svaki mjesec dolaze specijalisti, koji su sa Zavodom za zdravstveno osiguranje Kantona 10 potpisali ugovore, te da su sredstva za spomenute specijaliste osigurana.

S ciljem provjere navoda, pokrenut je postupak istraživanja dana 01.06.2021. godine, a obavljen je i razgovor s direktorom Zavoda za zdravstveno osiguranje Kantona 10.

U postupku istraživanja Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odgovornoj strani ukazali na odredbe člana 20. tačka 3) Zakona o zdravstvenoj zaštiti Kantona 10³⁵⁹ kojima je, između ostalog, propisano da Kantonalni zavod zdravstvenog osiguranja zaključuje ugovor sa zdravstvenim ustanovama, kojim se utvrđuje obim zdravstvene djelatnosti, vrsta, početak obavljanja, kao i način obavljanja zdravstvene djelatnosti.

U izjašnjenju³⁶⁰ odgovorne strane, između ostalog, se navodi: *„Razlog nedolaska doktora specijalista je manja zainteresiranost pacijenata za navedene preglede zbog straha od pandemije. Da bi se stvorili uvjeti dolaska, potrebno je osigurati medicinski tim. U proteklom vremenu 60% medicinskog osoblja je bilo zaraženo COVID-19, te je u nedostatku medicinskog osoblja bilo nemoguće osigurati medicinski tim. Isto tako bilo je nemoguće osigurati prostor za preglede pacijenata, jer u prostorijama Doma zdravlja kojim raspolažemo se vršio pregled, testiranje, te terapija oboljelih od COVID-19 (lakši slučajevi). Zbog povoljnije epidemiološke situacije ugovori sa doktorima specijalistima se pripremaju, tako da će vrlo brzo doktori specijalisti početi dolaziti u Dom zdravlja Kupres.“*

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su obaviješteni da su ljekari specijalisti, koji imaju potpisane ugovore sa Zavodom zdravstvenog osiguranja Kantona 10 i Domom zdravlja Kupres, počeli dolaziti³⁶¹.

Predmet je okončan.

7.4. Penzije

Po povredama prava iz oblasti penzijskog osiguranja, zaprimljeno je 158 žalbi. Ombudsmeni su nakon provedenih istražnih radnji nadležnim organima izdali 17 preporuka.

³⁵⁸ Ž-LI-04-156/21;

³⁵⁹ Narodne novine Kantona 10, broj 11/05;

³⁶⁰ Broj 01-37-78/21 od 09.06.2021. godine;

³⁶¹ Od 01.07.2021.godine;

Podnesene žalbe odnose se na dugotrajnost prvostepenih i drugostepenih postupaka po podnesenim zahtjevima za priznavanje prava na penziju. Zatim, slijede žalbe koje ukazuju na probleme na koje građani nailaze u slučajevima ostvarivanja prava na srazmjernu penziju, kada su radni staž stekli u FBiH, Republici Srpskoj i u drugim državama, neuplaćivanja doprinosa za penzijsko i zdravstveno osiguranje, nepriznavanja potvrda o životu, neplaćanja razlike penzija, obustave isplata penzija, isplatu umanjenog iznosa penzije, traženje savjeta od Ombudsmena i drugo.

Ombudsmeni su postupali po žalbama koje se odnose na diskriminatorne odredbe Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju Federacije BiH, u odnosu na korisnike penzije iz Federacije BiH s prebivalištem u Republici Srpskoj, a u pogledu plaćanja pogrebnih troškova. Zatim, po žalbama koje se odnose na nemogućnost ostvarivanja porodične penzije, nakon smrti supruga, ni po jednom osnovu starosne ili porodične penzije u Republici Srpskoj. Također, postupano je po žalbama koje se odnose na neravnopravan odnos vanbračnih supruga u odnosu na bračne u pogledu ostvarivanja prava na porodičnu mirovinu u Republici Srpskoj.

U mnogim slučajevima po izjavljenim žalbama, podnosioci žalbe su nakon intervencije Ombudsmena ostvarili zaštitu svojih prava, ili su nadležni organi donijeli odgovarajuću odluku po podnesenim zahtjevima.

Proglašenjem stanja nesreće prouzročene pojavom koronavirusa na području Federacije, s ciljem sprečavanja širenja virusa i zaštite zdravlja penzionera, Federalni zavod za penzijsko i invalidsko osiguranje, isplatu penzija je prilagodio novonastaloj situaciji. Zavod je izdavao Saopštenja za javnost prema kojima korisnici penzije sve do 30.06.2021. godine, nisu bili u obavezi vršiti podizanje penzijskih čekova u bankama, a korisnicima koji u tom razdoblju nisu podigli čekove nije obustavljena isplata penzija.

Federalni zavod za penzijsko i invalidsko osiguranje izdao je novo Saopštenje za javnost, prema kojem korisnici penzija koji žive na području BiH, a penziju primaju preko bankovnih računa, da je od 01.07.2021., a zbog povoljnih epidemioloških prilika, ponovno na snazi obaveza preuzimanja čekova. Pensioneri koji penziju primaju preko banaka, obavezni su, u roku od 90 dana preuzeti penzijski odrezak-ček, kako ne bi dolazilo do nepotrebne obustave isplate.

Žalbom³⁶² zaprimljenom u Instituciji ombudsmena ukazano je na diskriminatorne odredbe člana 147. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju Federacije Bosne i Hercegovine i člana 2. Pravilnika o naknadi pogrebnih troškova u slučaju smrti korisnika penzije, i to u odnosu na korisnike penzije s prebivalištem u Republici Srpskoj.

Navedeni propisi kao uslov za ostvarivanje naknade propisuju obavezno prebivalište u Federaciji Bosne i Hercegovine ili Brčko distriktu Bosne i Hercegovine. Istovremeno, korisnici penzije iz Federacije Bosne i Hercegovine s prebivalištem u Republici Srpskoj nisu obuhvaćeni navedenim propisima, odnosno ne mogu ostvariti naknadu pogrebnih troškova u slučaju smrti.

³⁶² Ž-SA-04-298/21

S ciljem otklanjanja diskriminacije, Ombudsmeni su Zastupničkom domu Parlamenta Federacije BiH uputili Inicijativu³⁶³ za izmjenu navedenih propisa. Inicijativa je razmatrana od strane Odbora za rad i socijalnu zaštitu Zastupničkog doma Parlamenta Federacije BiH.

Ombudsmeni i dalje prate realizovanje navedene Inicijative.

Primjer: U svojoj žalbi³⁶⁴ podnositeljica navodi da duže od 10 godina nije ostvarila prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja. Federalni zavod za MIO/PIO odbio je njen zahtjev, nakon čega je Kantonalni sud u Tuzli u donesenoj odluci dao Zavodu upute za daljnje postupanje. Međutim, Zavod nastavlja s odugovlačenjem postupka. Novo prvostepeno rješenje doneseno je dana 02.08.2019. godine, kojim je žaliteljici priznato pravo na srazmjernu penziju. Po izjavljenoj žalbi drugostepeno tijelo predmet vraća na ponovni postupak i odlučivanje, ali do dana podnošenja žalbe Ombudsmenima nije donesena nova odluka.

Ombudsmeni su izdali preporuku³⁶⁵ kojom se Federalnom zavodu za penzijsko i invalidsko osiguranje – Kantonalnoj administrativnoj službi Tuzla, preporučuje, da postupi po rješenju³⁶⁶.

Zavod obavještava Ombudsmene da je postupio po izdatoj preporuci donošenjem rješenja od 30.06.2021. godine, kojim se žaliteljici priznaje pravo na srazmjerni dio penzije. Predmet zatvoren.

Primjer: Predmet³⁶⁷ u kojem je Fond za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske odbio je zahtjev žaliteljice za ostvarivanje prava na porodičnu penziju koji je podnesen nakon smrti supruga.

Zahtjev žaliteljice je odbijen kao neosnovan, iako je suprug žaliteljice na dan smrti navršio 65 godina i 2 dana te više od 41 godine penzijskog staža. Nadležni organ se u donesenom rješenju poziva na član 60. u vezi s članom 41. i članom 69. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju Republike Srpske. Doneseno rješenje potvrdio je drugostepeni tijelo i Okružni sud u Banjoj Luci svojom presudom³⁶⁸.

Članom 60. propisano je da pravo na invalidsku penziju ima osiguranik kod kojeg je gubitak sposobnosti za rad prouzročen povredom van rada ili bolešću, nastao prije ispunjenja uslova za starosnu penziju u pogledu godina života iz člana 41., odnosno prije navršenih 65 godina života osiguranika i najmanje 15 godina staža osiguranja. Članom 69. je propisano da pravo na porodičnu penziju imaju članovi porodice umrlog osiguranika koji je na dan smrti ispunjavao uslove za invalidsku penziju i članovi porodice umrlog korisnika starosne ili invalidske penzije. Dakle, s obzirom na to da je suprug žaliteljice na dan smrti imao navršenih 65 godina života, zbog čega ne bi ispunjavao uslove za ostvarivanje prava na invalidsku penziju, a nije bio ni

³⁶³ Broj P-156/21 od 27.05.2021. godine;

³⁶⁴ Ž-BL-04-161/21;

³⁶⁵ P-107/21 od 20.04.2021. godine;

³⁶⁶ Broj FZ3/2/2-35-2-41-4/14 od 02.08.2019. godine;

³⁶⁷ Ž-BL-04-734/20;

³⁶⁸ Broj 11 0 U 024060 19 U od 30.07.2020. godine;

korisnik starosne penzije, zahtjev žaliteljice za ostvarivanje prava na porodičnu penziju je odbijen.

U konkretnom predmetu, s ovakvim zakonskim rješenjem, stvorila se apsurdna pravna situacija u kojoj podnositeljica žalbe iza umrlog supruga ne može ostvariti porodičnu penziju ni po jednom osnovu - osnovu starosne ili invalidske penzije.

Prema navedenom, pokojni suprug žaliteljice ne spada ni u jednu kategoriju predviđenu zakonom, nije bio korisnik prava na starosnu penziju, niti je na dan smrti ispunjavao uslove za invalidsku penziju, odnosno bio korisnik invalidske penzije, što predstavlja uslov za ostvarivanje prava na porodičnu penziju.

Ombudsmeni su mišljenja da je potrebno izjednačiti navedene grupe osoba, odnosno osoba koje ostvaruju pravo iza umrlog osiguranika koji je ostvarivao pravo na starosnu penziju, ali zbog smrti istu nije uspio ostvariti, u potpunosti izjednačiti s osobama koje ostvaruju pravo iza umrlog osiguranika koji je na dan smrti ispunjavao uslove za invalidsku penziju, a nije istu ostvario.

Stoga su Ombudsmeni izdali preporuku³⁶⁹ kojom se Ministarstvu rada i boračko-invalidske zaštite Republike Srpske preporučuje da razmotre prijedlog Ombudsmena Bosne i Hercegovine o izmjenama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju Republike Srpske tako da se člana 69. izmijeni i glasi “...Pravo na porodičnu/obiteljsku penziju/mirovinu imaju članovi obitelji umrlog osiguranika koji je na dan smrti ispunjavao uvjete za invalidsku i starosnu mirovinu i članovi obitelji umrlog korisnika starosne mirovine ili invalidske mirovine...”

Ministarstvo u svom odgovoru od 02.03.2021. godine, smatra, da je prijedlog ombudsmena suštinski opravdan, ali je neprecizan... Prema ocjeni Ministarstva, izmijenjena odredba članka 69. trebalo bi da glasi: „Pravo na porodičnu penziju imaju članovi porodice umrlog osiguranika koji je na dan smrti ispunjavao uslove za starosnu ili invalidsku penziju i članovi porodice umrlog korisnika starosne ili invalidske penzije... Ovo ministarstvo će predložiti dopunu člana 69. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju na navedeni način, prilikom prvih narednih izmjena i dopuna Zakona...”

Nakon zaprimljenog odgovora ombudsmeni su ocijenili da je navedena preporuka ispoštovana.

Primjer: Iz dostavljene žalbe³⁷⁰ proizlazi da su vanbračni supružnici u nepovoljnijem položaju u odnosu na bračne supružnike u pogledu ostvarivanja prava na porodičnu penziju jer nemaju ispunjen uslov predviđen članom 73. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju Republike Srpske, pravomoćnu presudu kojom se dosuđuje pravo na izdržavanje. Podnositeljica žalbe navodi da je ovakvim uslovom diskriminisana jer je njena zajednica u potpunosti funkcionisala kao bračna, te da tokom života nije bilo potrebe da se dokazuje da je izdržavana od vanbračnog supruga, niti je znala da je to uslov za ostvarivanje porodične penzije.

³⁶⁹ Broj P-40/21 od 29.01.2021. godine;

³⁷⁰ Ž-BL-04-256/21;

Ombudsmeni su, na osnovu žalbi koje se u kontinuitetu podnose ovoj Instituciji a tiču se istog činjeničnog osnova, zaključili da je stav (b) člana 70. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju Republike Srpske³⁷¹ diskriminirajući i dovodi u neravnopravan položaj vanbračne supruge u odnosu na bračne u pogledu ostvarivanja prava na porodičnu penziju.

Konkretno, problem predstavlja što član 70. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju Republike Srpske članovima porodice umrlog osiguranika, odnosno korisnika penzije smatra: a) bračnog supružnika (udovica, odnosno udovac) i b) razvedenog bračnog supružnika ili vanbračnog supružnika ako mu je pravomoćnom presudom suda dosuđeno pravo na izdržavanje.

Član 12. Porodičnog zakona Republike Srpske predviđa potpunu izjednačenost vanbračne s bračnom zajednicom "...Zajednica života žene i muškarca koja nije pravno uređena na način propisan ovim zakonom (vanbračna zajednica) izjednačena je s bračnom zajednicom u pogledu prava na međusobno izdržavanje i drugih imovinsko-pravnih odnosa, pod uslovima i na način propisan ovim zakonom "...Međutim, praksa pokazuje neusklađenost između navedene odredbe Porodičnog zakona i Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju.

Ombudsmeni su mišljenja da Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju treba da prati Porodični zakon u smislu izjednačenosti bračne i vanbračne zajednice. U važećem Zakonu o penzijskom i invalidskom osiguranju, pravo na porodičnu penziju iza vanbračnog partnera priznaje se tek ako ima pravomoćnu presudu kojom je dosuđeno pravo na izdržavanje.

Ombudsmeni su donijeli preporuku³⁷², kojom se Ustavnom sudu Republike Srpske preporučuje da razmotri navedeno mišljenje Ombudsmena Bosne i Hercegovine te, ako nađe osnova, da u skladu sa članom 4. stav (3) Zakona o Ustavnom sudu Republike Srpske pokrene postupak ocjene ustavnosti i zakonitosti člana 70. stav (b) Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju Republike Srpske.

Ustavni sud Republike Srpske u svom odgovoru od 08.06.2021. godine, u kojem se ističe, da su sudije Ustavnog suda jedinstveni u stavu da ne postoje razlozi zbog kojih bi se *ex officio* pokrenuo postupak apstraktne normativne kontrole ustavnosti navedene odredbe spomenutog Zakona. Predmet zatvoren.

Primjer: Predmet³⁷³ ukazuje da je žalitelju prestao radni odnos u KJKP GRAS d.o.o. Sarajevo, zbog odlaska u penziju. Nisu mu uplaćeni doprinosi za oko 7 godina radnog staža.

U toku istražnog postupka Ombudsmeni su utvrdili da na osnovu finansijskih podataka i podataka matične evidencije nisu registrovane niti dostavljene uplate doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje poslije 2008. godine, od strane poslodavca KJKP GRAS d.o.o. Sarajevo, za podnosioca žalbe, a što je obaveza poslodavca. Također, Vlada Kantona Sarajevo je donijela odluke o uplati doprinosa za PIO u svrhu penzionisanja radnika KJKP GRAS d.o.o. Sarajevo.

³⁷¹ „Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 134/11, 82/13 i 103/15;

³⁷² Broj P-118/21 od 04.05.2021. godine;

³⁷³ Broj Ž-SA-04-904/19;

Ombudsmeni su izdali preporuku³⁷⁴ kojom se KJKP GRAS d.o.o. Sarajevo preporučuje da, u koordinaciji s resornim ministarstvom, iznađe rješenje i izvrši uplatu doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje s ciljem povezivanja staža osiguranja za podnosioca žalbe radi ostvarivanja prava na penziju. KJKP GRAS d.o.o. Sarajevo dostavlja odgovor u kojem se ističe da će navedeno preduzeće preduzeti mjere radi izmirenja obaveza uplate doprinosa žalitelja, te je predmet zatvoren.

Primjer: Predmet³⁷⁵ ukazuje da zbog neuplaćenih doprinosa za zdravstveno osiguranje i doprinosa za nezaposlene od strane poslodavca Kantonalno javno komunalno preduzeće „Park“ d.o.o. Sarajevo, podnosioci žalbe imaju problem dobivanja uvjerenja od strane Porezne uprave, a kako bi ostvarili pravo na usklađivanje penzija prema visini uplaćenih doprinosa.

Ombudsmeni su zaprimili odgovor³⁷⁶ KJKP „Park“ d.o.o. Sarajevo, u kojem se navodi da su po rješenju Porezne uprave izvršili uplatu za zdravstveno osiguranje i nezaposlenost dana 04.09.2020. godine i dana 07.09.2020. godine. U odgovoru se ističe da za podnosiocce žalbe nisu podnijeli Poreznoj upravi potrebnu dokumentaciju.

Novim podneskom³⁷⁷ KJKP „Park“ d.o.o. Sarajevo, obavještava Ombudsmene „...da gore navedenu dokumentaciju nisu dostavili Poreznoj upravi iz razloga što nadležna Služba koja treba da popuni gore navedenu dokumentaciju i istu dostavi poreznoj upravi zbog nedostatka kadrova nije bila u mogućnosti da navedene poslove obavi kao i zbog činjenice da se radi o velikom obimu posla koji obuhvata period od 10 godina“.

Ombudsmeni su izdali preporuku³⁷⁸ koja nije realizovana, nakon čega su obavijestili Vladu Kantona Sarajevo kao neposredno više tijelo, te je predmet okončan.

Primjer: U predmetu³⁷⁹ žaliteljica ističe da je dana 24.12.2020. godine podnijela zahtjev za ostvarivanje prava na penziju, o kojem nije odlučeno.

Nakon pokretanja istražnog postupka Federalni zavod za penzijsko i invalidsko osiguranje – Kantonalna administrativna služba za Kanton Sarajevo, svojim podneskom od 16.09.2021. godine, obavještava Instituciju ombudsmena da je žaliteljici priznato pravo na srazmjerni dio penzije. Imenovanoj je upućen dopis kojim se obavještava da je potrebno da dostavi rješenje o prestanku radnog odnosa i broj bankovnog računa na koji će se vršiti isplata srazmjernog dijela starosne penzije od strane ovog Zavoda, s obzirom na to da isto nije priloženo uz zahtjev.

Istim podneskom, navedena služba obavještava Ombudsmene da je predmet proslijeđen Fondu za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske, Filijala Banja Luka, a kako bi isti postupili u skladu s odredbama Sporazuma o međusobnim pravima i obavezama u provedbi

³⁷⁴ Broj P-82/21 od 31.03.2021. godine;

³⁷⁵ Ž-SA-04-439/20;

³⁷⁶ P-1625-2/20 od 04.01.2021. godine;

³⁷⁷ Broj P-1679-3/21 od 15.06.2021. godine;

³⁷⁸ Broj P-175/21 od 30.06.2021. godine;

³⁷⁹ Ž-BR-04-173/21;

penzijskog i invalidskog osiguranja. U prilogu je dostavljeno rješenje o priznavanju prava na mirovinu. Predmet je okončan.

7.5. Socijalna zaštita

U 2021. godini zaprimljeno je 68 žalbi koje su se odnosile na socijalnu zaštitu. Puno veći broj od broja predmeta su bili neposrednih kontakti s građanima koji su dolaskom u naše urede zapravo tražili pomoć jer su ostali bez posla, nemaju adekvatna primanja za svoju porodicu, nemaju stan niti mogućnost plaćanja stanarine i dr.

Nažalost, kao i prethodnih godina zbog vrlo visoke stope nezaposlenosti veliki broj građana se nalazi u stanju socijalne potrebe. Prema podacima Agencije za statistiku Bosne i Hercegovine, odnosno Tematskog biltena socijalna zaštite 2015-2020. godine³⁸⁰, tokom 2019. godine broj osoba koje nemaju dovoljno prihoda za izdržavanje iznosio je 167 533, dok je tokom 2020. godine taj broj bio 180 923.

Ostvarivanje socijalne zaštite je u nadležnosti entiteta i kantona. Socijalna davanja i naknade ovise o finansijskoj situaciji u kantonima. Problem su i dalje mali iznosi socijalne pomoći, položaj starijih osoba u ruralnim sredinama, neodlučivanje u zakonskom roku, odnosno sporost u radu centara za socijalnu zaštitu ili nadležnih opštinskih službi pri rješavanju zahtjeva za socijalnu pomoć i dr.

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili žalbu³⁸¹ koja se odnosi na praćenje rada Centra za socijalni rad u Livnu, po podnesenom zahtjevu za jednokratnu novčanu pomoć, a radi zaštite prava na odlučivanje u razumnom roku. Nakon pokretanja istražnog postupka na dan 18.03.2021. godine, podnositeljica žalbe je dana 19.03.2021. godine obavijestila Instituciju ombudsmena da je po podnesenom zahtjevu primila iznos od 100,00 KM. Predmet je zatvoren.

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili žalbu³⁸² koja se odnosi na praćenje rada Opštine Glamoč, po podnesenom zahtjevu za jednokratnu pomoć u svrhu liječenja bolesnoga sina. Kako odgovorna strana nije dostavila traženo izjašnjenje, istoj je dana 08.11.2021. godine odaslana urgencija i predmet je u radu.

Primjer: U predmetu³⁸³ žalbeni navodi se odnose na praćenje rada Centra za socijalni rad u Drvaru, u predmetu ostvarivanja prava na socijalnu pomoć, a nakon što je Ministarstvo rada, zdravstva, socijalne zaštite i prognanih Kantona 10 poništilo prvostepeno rješenje i predmet vratilo na ponovno odlučivanje. Nakon pokretanja istražnog postupka, navedeni Centar je pismenim putem pozvao žalitelja da u roku od 8 dana dostavi dokaz o radnoj nesposobnosti. Postupak u toku.

³⁸⁰ https://bhas.gov.ba/data/Publikacije/Bilteni/2021/SOC_00_2020_TB_1_BS.pdf

³⁸¹ Broj Ž-LI-04-77/21;

³⁸² Broj Ž-LI-04-225/21;

³⁸³ Broj Ž-LI-04-237/21;

Primjer: Žalitelj iz Ugljevika obratio se Instituciji ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine žalbom³⁸⁴, a koja se odnosi na neredovnu isplatu socijalne pomoći. U žalbi imenovani navodi: „Opština Ugljevik ne isplaćuje redovno pomoć koja me sljeduje kao slijepom licu, te na taj način narušava moje pravo. Posljednja isplata je bila u januaru za mjesec septembar...“ Nakon provedenog postupka istraživanja Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su Opštini Ugljevik uputili preporuku³⁸⁵ kojom je preporučeno „da se odmah, bez odlaganja, izvrši isplata neizmirene socijalne pomoći za 2020. godinu“. Načelnik Opštine Ugljevik je aktom³⁸⁶ obavijestio Ombudsmene da je opštinska uprava Ugljevika izvršila uplatu socijalnih pomoći za kompletnu 2020. godinu i prva dva mjeseca 2021. godine. Ombudsmeni i dalje prate realizaciju date preporuke.

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili žalbu³⁸⁷ zbog ugrožavanja prava na dom i primjereno stanovanje, a u vezi s donesenim rješenjem Urbanističko – građevinskog inspektora Općine Ilidža³⁸⁸ o prisilnoj deložaciji i uklanjanju baraka neformalnog naselja roma u ulici... Ombudsmeni BiH su zatražili informacije u vezi s navodima iz žalbe, te zaprimili odgovor Općine Ilidža³⁸⁹ u kojem se, između ostalog, navodi da općinska administracija s načelnikom Općine Ilidža na čelu intenzivno radi na rješavanju ovog problema. U 2021. godini budžetom su planirali iznos od 100.000.00 KM za stambeno zbrinjavanje Roma sa Šumarske škole. Ombudsmeni BiH³⁹⁰ su posjetili Općinu Ilidža i održali sastanak s općinskim načelnikom gdje je, između ostalog, jedna od tema bio i problem smještaja stanovnika ulice ... Dana 08.10.2021. godine Ombudsmeni BiH upoznati su s novim činjenicama u vezi s obezbjeđenjem prostora na području Općine Ilidža u mjestu Rakovica - Kobiljača kod objekta “stare škole”, te mogućnost smještaja jedne porodice u općinski stan. Nadležni u Općini Ilidža prezentovali su fotografije lokacije koju su obezbijedili za postavljanje kontejnera s pratećom infrastrukturom u kojoj bi bile smještene ove osobe u narednom razdoblju. S obzirom da smještaj ovih osoba još nije okončan, Ombudsmeni BiH i dalje će pratiti stanje u ovom predmetu.

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili žalbu³⁹¹ u kojoj žaliteljica ukazuje na poteškoće stanara sa komšijom – osobom s društveno negativnim ponašanjem. Žaliteljica se obraćala nadležnim institucijama, ali do danas nisu preduzete konkretne mjere s ciljem rješavanja problema. Nakon provedenog istražnog postupka, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su uputili preporuku³⁹² nadležnim organima da u skladu sa svojim nadležnostima, a posebno uzimajući u obzir dostavljena izjašnjenja i stručna mišljenja organa, učine sve neophodne mjere i radnje s ciljem zaštite najboljeg interesa i zdravlja navedenog komšije, kao i prava na dom i prava na mirno uživanje imovine stanara na adresi..., Općina Novi Grad Sarajevo, Sarajevo. Institucija ombudsmena je zaprimila informaciju od strane MUP–a KS, Centra za mentalno zdravlje KS i Služba socijalne zaštite Općine Novi Grad Sarajevo u kojoj se navodi da je dana 26.11.2020.

³⁸⁴ Ž-BR-04-35/21;

³⁸⁵ P-121/12 od dana 30. 4. 2021. godine;

³⁸⁶ Akt broj 02-052-136/21 od dana 3. 6. 2021. godine;

³⁸⁷ Ž-SA-03-423/21;

³⁸⁸ Broj 15-19-927/21 od 15.04.2021. godine;

³⁸⁹ Broj 08-sl-71/81 od 06.05.2021. godine;

³⁹⁰ Prof. dr. Ljubinko Mitrović i dr. Jasminka Džumhur, 11. juni 2021. godine;

³⁹¹ Predmet Ž-SA-04-821/20;

³⁹² Preporuka broj P-17/21 od 21.01.2021. godine;

godine navedeno lice izmješteno u JU Zavod za zbrinjavanje mentalno invalidnih osoba Bakovići – Fojnica. Predmet je zatvoren.

7.6. Komunalne usluge

U 2021. godini, registrovano je 135 predmeta koji se odnose na probleme komunalnih usluga. Izdato je 7 preporuka.

U većini slučajeva odgovorna strana su javna preduzeća zbog pružanja komunalnih usluga. Posebno je sve veći problem pri ostvarivanju prava na vodu, odnosno vodosnabdijevanje domaćinstava. Pored neadekvatne vodoopskrbne infrastrukture primjetno je da komunalna preduzeća građanima uskraćuju vodosnabdijevanje, a što je u suprotnosti s odredbama Međunarodnog pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima. U ovakvim situacijama, komunalna preduzeća bi protiv korisnika koji ne plaćaju ispostavljene račune, trebala zatražiti sudsku zaštitu. Međutim, komunalna preduzeća tome ne pribjegavaju jer im je naplata potraživanja efikasnija nakon što korisnike ostave bez vode.

Primjer: Ombudsmeni za ljudska prava zaprimili su žalbu³⁹³ iz koje proizlazi da je preduzeće „Vodovod“ a.d. Doboj dana 03.11.2020. godine izdalo odobrenje kojim se žalitelju iz Doboja odobrava priključenje na gradsku mrežu. Međutim, navodi da nije priključen na vodovodnu mrežu, te da je jedina osoba u ulici koja nema vode. Po okončanju istražnog postupka iz odgovora „Vodovod“ a.d. Doboj od 04.08.2021. godine proizlazi da su radnici priključili žalitelja na vodovodnu mrežu uz asistenciju predstavnika Odjeljenja za stambeno-komunalne poslove i Odjeljenja komunalne policije Grada Doboj, te da nije bilo moguće ranije izvršiti priključak zbog loših međuljudskih, odnosno komšijskih odnosa. Predmet je zatvoren.

Primjer: Ombudsmeni za ljudska prava zaprimili su žalbu³⁹⁴ u kojoj se tražila pomoć u vezi sa sanacijom dijela puta koji se odnosi na sela Vrutci/Knežina u Opštini Sokolac, koji je u katastrofalnom stanju, te da isti iz dana u dan sve više propada jer 20 godina nisu uložena nikakva novčana sredstva za sanaciju. Navodi se da je u pitanju selo u kojem žive bošnjačke obitelji čiji su članovi stariji od 60 godina i kojima su svakodnevno potrebni lijekovi, hrana i druge potrepštine koje im najčešće ostali članovi obitelji dostavljaju iz Sarajeva. Lošem stanju ovog puta u velikoj mjeri doprinosi sječa šume i prolazak terenskih vozila koja rade na eksploataciji šuma.

Tokom postupka istraživanja zatraženo je izjašnjenje od načelnika Opštine Sokolac koji je u svom aktu³⁹⁵ potvrdio da “ ...Veliki problem sa sanaciju ovog putnog pravca predstavlja konfiguracija zemljišta (veliki usponi i padovi) koji usljed velikih i obimnih padavina u toku svih godišnjih doba vrlo brzo dolazi do oštećenja i potrebe za stalnom sanacijom. Ovaj problem nije samo vezan za ovaj dio opštine već se radi o pitanju koje je prisutno i u drugim selima koja čine sastavni dio teritorija naše Opštine. U znak dobre saradnje i komunikacije Opština Sokolac izražava spremnost za ispunjenje traženog zahtjeva u potpunosti“. Ombudsmeni su uputili novi

³⁹³ Ž-BL-04-533/21;

³⁹⁴ Ž-BL-04-418/21;

³⁹⁵ Akt načelnika Opštine Sokolac broj 02-345-56 od 22.06.2021. godine;

akt³⁹⁶ načelniku ove opštine u kojem su pozdravili njegovu spremnost da izađe ususret stanovnicima navedenih sela i izvrši potrebnu sanaciju ovih dijelova puta. Ombudsmeni su u ovom aktu pohvalili inicijativu građana da pomognu u sanaciji kako ličnim zalaganjem, tako i izdvojenim novčanim sredstvima, te su ukazali da ovo postupanje može predstavljati primjer dobre prakse i ostalim lokalnim zajednicama. Nakon toga, zaprimljen je novi akt načelnika Opštine Sokolac³⁹⁷ u kojem je ukazano da će „...*Izvođač radova traženu sanaciju dijela puta na dionici Vrutci-Knežina-Sokolac, početi u ponedjeljak, 23.08.2021. godine. Radovi na spomenutoj dionici puta se odvijaju prema planiranoj dinamici. Na osnovu naprijed navedenih aktivnosti Opština Sokolac nastoji da doprinese očuvanju dobre saradnje i ispunjenju traženog zahtjeva u potpunosti.*“

U konkretnom slučaju radi se o odličnom primjeru ukazivanja građana na problem (u ovom predmetu odnosi se na sanaciju puta) i aktivnog zalaganja lokalne zajednice. Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine imali su u ovom problemu značajnu ulogu posrednika između građana i lokalne zajednice na obostrano zadovoljstvo. Predmet je okončan.

Primjer: Ombudsmeni za ljudska prava zaprimili su žalbu³⁹⁸ koja se odnosila na isključenje sa sistema centralnog grijanja. Žalitelj navodi da su ga Eko Toplane Banja Luka neosnovano (nezakonito) evidentirali kao korisnika usluge daljinskog grijanja. Povremeno mu dostave račun i pokreću postupke o izvršenju pred nadležnim sudom zbog navodnog dugovanja. Zahtjev za isključenje i odjavu sa sistema daljinskog grijanja podnio je 12.07.2016. godine „Toplani“ a.d. Banja Luka. Također, tržišni inspektor je obavijestio podnosioca žalbe da je donio rješenje kojim se nalaže Toplani da ispuni zahtjev. Dana 18.08.2018. godine podnosilac žalbe se isključio sa sistema daljinskog grijanja o čemu je obavijestio „Toplanu“ a.d. i „Eko Toplanu“ Banja Luka. Sa „Eko Toplanom“ nema zaključen ugovor, te da se u obrazloženju Presude³⁹⁹, u kojoj je predmet spora dugovanje za grijanje iz 2016. godine navodi da svaka stranka može trajni ugovorni odnos prekinuti otkazom, što je on i učinio 12.07.2016. godine. Podnosilac žalbe na kraju ističe da su ovakvim postupanjima „Eko Toplane“ ograničena i oduzeta njegova osnovna prava i slobode zagarantovane Ustavom Republike Srpske. Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine izdali su preporuku⁴⁰⁰ Eko Toplani Banja Luka“ d.o.o. Banja Luka: „*Da bez odlaganja poduzmu mjere kako bi se udovoljilo zahtjevu podnosioca žalbe za otpisivanjem dugovanja počevši od 01.02.2018. godine i da u roku od 30 dana, od dana prijema, dostave ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine informacije o mjerama poduzetim na realiziranju ove Preporuke*“. Preporuka nije realizovana.

Primjer: Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su zaprimili žalbu⁴⁰¹ izjavljenu na Javno komunalno preduzeće Vodovod i kanalizacija Tuzla zbog, kako se navodi: „nezakonitih postupaka Javnog komunalnog preduzeće Vodovod i kanalizacija Tuzla, koji se tiču uskraćivanja prava građanima na ugradnju vodomjera u stanovima, te naplate utroška vode bez valjano uspostavljenog obligacionog odnosa između potrošača i ovog preduzeća“.

³⁹⁶ Akt Ombudsmena od 19.07.2021. godine;

³⁹⁷ Akt načelnika Opštine Sokolac broj 02-345-56 od 17.08.2021. godine;

³⁹⁸ Ž-BL-04-147/21;

³⁹⁹ Broj 71 0 MAL 311865 19 KOM od 23.01.2020. godine;

⁴⁰⁰ Broj P-149/21 od 18.06.2021. godine;

⁴⁰¹ Ž-BR-04-106/19;

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su Gradu Tuzla, Gradskom vijeću i Javnom komunalnom preduzeću Vodovod i kanalizacija Tuzla uputili preporuku⁴⁰² *“da bez odlaganja pristupe proceduri izmjene Općih uvjeta za snabdijevanje vodom i uslugama odvođenja otpadnih voda sukladno odredbama Zakona o zaštiti potrošača u Bosni i Hercegovini i zaključcima ove preporuke da u roku od 30 (trideset) dana, od dana prijema ove preporuke obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke”*⁴⁰³.

Kao informaciju o realizovanju preporuke JKP Vodovod i kanalizacija Tuzla dostavio je akt⁴⁰⁴ u kojem se navodi: *„Nakon što smo dana 17.06.2021. godine zaprimili Vašu Preporuku iz naslova, obavještavamo Vas da smo istu primili k znanju, te da ćemo do kraja tekuće 2021. godine uputiti svom osnivaču Gradu Tuzla, odnosno Gradskom Vijeću Tuzla inovirani tekst Opštih uslova za snabdijevanje vodom i uslugama odvođenja otpadnih voda općine Tuzla, vodeći računa u pogledu Vaših datih preporuka, koje se odnose na ugradnju individualnih brojila u novim zgradama od strane investitora gradnje, kao i preporuka koje se odnose na davanje saglasnost etažnih vlasnika stanova podnosiocima zahtjeva za ugradnju individualnih brojila, te mogućnosti postavljanja internog vodomjera unutar stambene /poslovne jedinice. O naprijed navedenim aktivnostima bićete blagovremeno upoznati.“* U toku je praćenje realiziranja preporuke.

Primjer: Ombudsmeni su razmatrali žalbu⁴⁰⁵ o izjavljenju na rad ZEDP „Elektro-Bijeljina“ iz Bijeljine. Žalitelj u žalbi navodi: *“Dana 10.11.2019. godine mi je na banderi isključena struja od strane elektrodistribucije. Pošto smo ja i supruga teški invalidi, supruga je nepokretna sa pelenama koje sam mijenjam, a ja sam imao infarkt miokarda i moždani udar, tako da sva sredstva od minimalne penzije dajemo na lijekove...”*

Ombudsmeni su u predmetnom slučaju izdali preporuku⁴⁰⁶ kojom je preporučeno Zavisnom elektrodistributivnom preduzeću Elektro Bijeljina i Centru za socijalni rad Bijeljina da u koordiniranoj saradnji, te u okviru svojih nadležnosti iznađu mogućnost snabdijevanja električnom energijom stambenog objekta. Preporuka je realizovana⁴⁰⁷.

Primjer: U svojoj žalbi⁴⁰⁸ žaliteljica ističe da je od 2017. godine dobivala visoke račune za komunalne usluge, tj. od vremena kad su njene komšije ugradile interna brojila koja očitavaju njihovu potrošnju. Ističe da je jedino ona ostala na centralnom brojilu, koje se nalazi unutar njenog stana. Naime, odgovorna strana bi očitala potrošnju stanara koji imaju interna brojila, te njoj obračunali ostatak od ukupne potrošnje, koja nije bila realna (10m³ za jedan mjesec), budući da živi sama. S ciljem provjere žalbenih navoda, zatraženo je izjašnjenje odgovorne strane. Odgovorna strana je dostavila izjašnjenje⁴⁰⁹ u kom se, između ostalog, navodi da su izvršili korekciju u obračunima žaliteljice. Predmet je okončan.

⁴⁰² Dana 18.05.2021. godine;

⁴⁰³ P-147/21 od 18.05.2021. godine;

⁴⁰⁴ Broj 3998/21 od 05.07.2021. godine;

⁴⁰⁵ Ž-BR-04-283/19;

⁴⁰⁶ P-257 od 25. 12. 2020. godine;

⁴⁰⁷ Odgovor ZEDP Elektro-Bijeljina, broj 103 od 11.01.2021. godine i odgovor JU Centra za socijalni rad Bijeljina, broj 01/3-533.7-1-7/21 od 12.01.2021. godine;

⁴⁰⁸ Ž-LI-04-186/21;

⁴⁰⁹ br:01-20-16/21-2 od 02.08.2021. godine;

7.7. Povratnička populacija

Postoje predmeti koji se odnose na povratničku populaciju, povratnika sela Provo-Čaprazlije. U žalbi⁴¹⁰ predstavnik povratnika istakao je da se petnaest porodica vratilo u spomenuta sela Grada Livna; obnovili su devastirane nekretnine prije nekoliko godina, te da su se već nekoliko godina bezuspješno prijavljivali na Javne pozive Federalnom Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine, a posredstvom Službe za graditeljstvo, prostorno uređenje i stambeno komunalne poslove Grada Livna. Žalitelj navodi da u proteklih nekoliko godina nisu dobili povratnu informaciju odgovorne strane, niti mogućnost da se žale. U 2020. Ombudsmeni za ljudska prava su zaprimili predmet istog žalitelja⁴¹¹, u kom je kao odgovorna strana označeno JP Elektroprivreda HZ HB d.d. Mostar, Pogon Livno. Tim povodom je dostavljeno izjašnjenje⁴¹² u kojem se, između ostalog, navodi: *"Izlaskom na teren, po zaprimljenom zahtjevu žalitelja, utvrđeno je da je za priključenje objekta iz Zahtjeva na elektrodistribucijsku mrežu nužna izgradnja/rekonstrukcija priključnog dalekovoda, transformacijske stanice i pripadajuće niskonaponske mreže. Sredstva za rekonstrukciju navedenih objekata, nažalost, nije bilo moguće osigurati od strane elektrodistribucije, te je stranka usmeno upućena da se obrati nadležnim općinskim/gradskim tijelima, kako bi elektrodistribucijski objekti bili uvršteni u godišnju Aplikaciju za projekte elektrifikacije koju općine šalju po Javnom pozivu Ministarstvu za ljudska prava i raseljene osobe. Procedure i obveze vezane za rekonstrukciju distribucijskih mreža povratničkih naselja definirane su dokumentom 'Sporazum o ponovnom priključenju stambenih objekata povratnika na elektrodistribucijsku mrežu u BiH', kojem su supotpisnici (za područje Federacije BiH), Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine, Ministarstvo energije, rudarstva i industrije F BiH, JP Elektroprivreda BiH i JP Elektroprivreda HZ HB. Obveze elektroprivrednih poduzeća su izrada tehničkih rješenja i projektne dokumentacije, te izvođenje elektromontažnih radova. Općinska/gradska tijela apliciraju za sredstva za nabavku potrebnog materijala i izvođenje građevinskih radova. JP Elektroprivreda HZ HB d.d. Mostar, Distribucija električne energije, DP Jug, Pogon Livno, Poslovnica Elektro Livno je izradila Specifikaciju materijala i radova potrebnih za realizaciju rekonstrukcije dalekovoda, transformatorske stanice i niskonaponske mreže za predmetno područje i istu dostavila nadležnoj službi Grada Livna. Nemamo službenu informaciju da li su gradske službe aplicirale za navedene objekte i da li je provedena procedura po Javnom pozivu Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH. Prema 'Sporazumu o ponovnom priključe nju stambenih objekata povratnika na elektrodistribucijsku mrežu u BiH', povratnici imaju pravo na besplatni jednofazni priključak, oslobođeni su jednokratne naknade za angažiranu snagu, pristojbi i troškova priključenja za tehničko rješenje bez ili sa jednim stupnim mjestom. Da bi povratnici konzumirali navedena prava, preduvjet je realizacija rekonstrukcije elektrodistribucijske mreže."*

Budući da je elektrifikacija navedenih područja kompleksan i sveobuhvatan proces, Ombudsmeni su se obratili Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine, koji su dostavili odgovor⁴¹³, u kojem se, između ostalog, navodi: *„Sredstva koja obezbjeđuje Ministarstvo nisu ni približno dovoljna da bi se problem u potpunosti riješio i omogućila rekonstrukcija kompletne uništene elektromreže na svim povratničkim mikrolokalitetima širom*

⁴¹⁰ Ž-LI-04-199/20;

⁴¹¹ Ž-LI-04-198/20;

⁴¹² Broj 01-1-2-2779/20 od dana 26.08.2020. godine;

⁴¹³ Broj 01-41-6-2316-4/20 od 22.03.2021. godine;

BiH, a koji su u prevashodnoj nadležnosti tri elektroprivredna preduzeća u BiH. U skladu sa 'Revidiranom strategijom Bosne i Hercegovine za provedbu Aneksa VII Dejtonskog mirovnog sporazuma' iz 2010.g., u čijoj izradi su aktivno učestvovali i predstavnici sva tri nadležna elektroprivredna preduzeća u BiH, je navedeno da elektrifikacija lokacija/objekata realizovanog i planiranog povratka predstavlja egzistencijalnu potrebu i neupitno pravo svakog povratnika, ali i interes svih struktura društva i treba biti prepoznato kao prioritet od strane svih nivoa vlasti, uključujući i opštine, a posebno od strane elektroprivreda koje su vlasnici elektrodistributivnih mreža na području njihove odgovornosti....“

Na inicijativu Ombudsmena Bosne i Hercegovine održan je sastanak⁴¹⁴ s gradonačelnikom Grada Livna, a vezano za navedenu problematiku i mogućnosti da se iznađe rješenje za navedene probleme. Predloženo je da se u saradnji s JP Elektroprivreda HZ HB d.d. Mostar, Pogon Livno specificiraju ukupni troškovi potrebni za rekonstrukciju dalekovoda, transformatorske stanice i niskonaponske mreže, što je i urađeno. Nadležne Službe Grada Livna su po hitnom postupku izdale sve potrebne dozvole/dopuštenja u vezi s rekonstrukcijom predmetnog dalekovoda.

Neposredno nakon održanog sastanka uposlenici JP Elektroprivreda HZ HB d.d. Mostar, Pogon Livno su izašli na lice mjesta, uradili specifikaciju troškova. Radovi su otpočeli u septembru, postavljeni stubovi, urađena transformatorska stanica. Prema navodima direktora JP Elektroprivreda HZ HB d.d. Mostar, Pogon Livno, do kraja godine bi trebalo da bude završen spomenuti projekat.

7.8. Obrazovanje

U izvještajnoj godini zaprimljen je 51 predmeta koji se odnosi na obrazovanje. Analizom žalbi radi se o predmetima koji su se odnosili na priznavanje diploma, nostrifikacije, zvanja - 18 žalbi.

Pravo na obrazovanje definisano je međunarodnim standardima na način da države članice priznaju svakoj osobi pravo na obrazovanje. Obrazovanje treba imati za cilj puni razvoj ličnosti i dostojanstva.

Institucija ombudsmena registruje sve veći broj žalbi koje se odnose na obrazovanje zbog povrede prava djece ili se žalitelji pozivaju na diskriminaciju.

Posebnu zabrinutost predstavlja porast broja žalbi koje se odnose na obrazovanje, posebno osnovno obrazovanje koje je, u skladu s međunarodnim standardima, obavezno.

Primjer: Podnosilac žalbe⁴¹⁵ navodi da se na jedan studijski program Filozofskog fakulteta kvalifikovala za samofinansirajući studij štíćenica Doma za djecu bez roditeljskog staranja „Rada Vranješević“ (školarina od 1 000 KM po semestru). Kako nije u mogućnosti plaćanja školarine, Dom je morao uplatiti koliko je bio spreman, tj. 333,5 KM, a obratila se Fakultetu molbom da se oslobodi od plaćanja školarine. Fakultet je molbu proslijedio dekanu, rektoru i Upravnom odboru Univerziteta Banja Luka, koji kreiraju troškovnik.

⁴¹⁴ Dana 24.05.2021. godine;

⁴¹⁵ Ž-BL-04-496/21;

Upravni odbor Univerziteta u Banjoj Luci donio je odluku⁴¹⁶ kojom se usvaja molba JU Dom „Rada Vranješević“ Banja Luka i Filozofskog fakulteta Univerziteta u Banjoj Luci za oslobađanjem od troškova školarine na Filozofskom fakultetu u iznosu od 20% od ukupne visine školarine. Filozofski fakultet Univerziteta u Banjoj Luci razmatrajući navedenu molbu donio je odluku, dana 11.10.2021. godine kojom se štíćenica oslobađa od plaćanja troškova školarine u visini od 80% od ukupne visine školarine. Na ovaj način je ovaj slučaj riješen.

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su tokom postupka istraživanja tražili od relevantnih institucija izjašnjenje o ovoj problematici. Ombudsmeni ističu da je cilj ove preporuke i preventivnog karaktera. Naime, kada se pojavi konkretan slučaj, uglavnom nadležne institucije pronađu načine rješavanje problema, ali neophodno je preventivno raditi na svijesti mladih o sistemskoj podršci u obrazovanju, posebno misleći na djecu bez roditeljskog staranja koja ostaju bez primarne zaštite-porodice, u najranijem razdoblju života.

Ombudsmeni zapažaju da nadležne republičke institucije i institucije lokalne samouprave predstavljaju prvu pomoć djeci bez roditeljskog staranja, bilo na posredan ili neposredan način. Praksa koja je ranije postojala a odnosila se na namjerno ponavljanje razreda kako bi se što više zadržali u institucionalnoj podršci govori u kakvom su položaju ova lica, smatrajući da sa svojim punoljetstvom ostaju na ulici, bez zaposlenja ili zaposlenja s minimalnim primanjima koje bi jedva pokrivalo troškove hrane i stanovanja.

Ombudsmeni su mišljenja da je podrška sistema itekako potrebna i nakon završetka srednje škole. Iako fakultetsko obrazovanje nije obavezno, omogućavanje besplatnog fakultetskog školovanja mladima bez roditeljskog staranja koja su se kvalifikovala za samofinansiranje, nesumnjivo bi utjecalo na svijest djece o cjelokupnoj podršci i ublažavanju negativnih posljedica životne situacije u kojoj su se našli.

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine imaju u vidu i da u domu smještena djeca iz različitih lokalnih zajednica, u koja bi se po izlasku iz doma trebali vratiti, neophodna su sistemska rješenja koja će dugoročno riješiti pitanje ove kategorije djece. Bez obzira na to što iz doma izlaze kada su već punoljetni i nisu djeca, neprihvatljivo je da poslije toliko godina boravka u domu ili hraniteljskim porodicama, isti napuštaju bez adrese na koju idu, bez porodice i podrške da započnu novi život.

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine izdali su preporuku⁴¹⁷ nadležnim organima vlasti s ciljem omogućavanja besplatnog školovanja na sveučilištima/univerzitetima u Republici Srpskoj djeci bez roditeljskog staranja. Univerzitet u Istočnom Sarajevu dostavio je odgovor na preporuku u kojem se navodi da će Senat Univerziteta predložiti nadležnom organu oslobađanje školarine djeci bez roditeljskog staranja. Predmet je u radu.

⁴¹⁶ Dana 08.09.2021. godine;

⁴¹⁷ P-247/21;

Primjer: Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su u predmetu⁴¹⁸ razmatrali žalbu žaliteljice kojom je ista ukazivala na diskriminaciju, odnosno neravnopravno postupanje Univerziteta u Sarajevu prema studentima, a u pogledu ispunjavanja uslova za dodjeljivanje priznanja Zlatna značka Univerziteta u Sarajevu.

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine proveli su postupak istraživanja u konkretnom predmetu, te su dana 18.05.2021. godine Univerzitetu u Sarajevu uputili preporuku⁴¹⁹ kojom je Senatu i Odboru za dodjelu univerzitetskih priznanja Univerziteta u Sarajevu predloženo da, imajući u vidu navode iz preporuke, razmotre mogućnost izmjene osporenog zaključka Odbora za dodjelu univerzitetskih diploma⁴²⁰, kojim se odbija zahtjev žaliteljice, studentice II ciklusa studija Pravnog fakulteta, za dodjelu priznanja Zlatna značka Univerziteta u Sarajevu za 2020. godinu.

Dana 07.07.2021. godine Univerzitet u Sarajevu dostavio je Instituciji ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine akt⁴²¹, te zaključak broj 01-9-94/21 od 30.06.2021. godine. U dispozitivu zaključka navedeno je sljedeće: „...*Senat Univerziteta u Sarajevu daje podršku Zaključku Odbora za dodjelu univerzitetskih priznanja, broj: 0101-6469/21 od 23.06.2021. godine, kojim se odbija zahtjev za dodjelu univerzitetskog priznanja za studijsku 2019/2020. godinu, podnositeljice M.B. svršene studentice drugog ciklusa studija Pravnog fakulteta u Sarajevu.*“

Kako u konkretnom predmetu nije došlo do realizovanja preporuke, obavijest o nerealizovanju preporuke⁴²² Ombudsmena Bosne i Hercegovine upućen je Vladi Kantona Sarajevo. Predmet je odlukom Ombudsmena Bosne i Hercegovine zatvoren.

Primjer: Žalbeni⁴²³ navodi se odnose na zaštitu prava učenika srpske nacionalnosti s teritorija Opštine Glamoč, na način, da Vlada Kantona 10 „*poduzme neophodne radnje iz svoje nadležnosti, da se djeci omogući učenje maternjeg/srpskog jezika i pisma ćirilice*“. U istražnom postupku utvrđeno je da je Ministarstvo nauke, prosvjete, kulture i sporta Kantona 10 izradilo Nacrt Zakona o udžbenicima i nastavnim sredstvima za osnovne i srednje škole u ovom kantonu, ali da samo Ministarstvo pravosuđa i uprave Kantona 10 nije dalo zatraženo mišljenje na navedeni Nacrt Zakona, tako da isti nije upućen u daljnju proceduru. Ombudsmeni su izdali preporuku⁴²⁴ kojom se ministru pravosuđa preporučuje: *da odmah poduzme adekvatne mjere i radnje radi uspostave suradnje Ministarstva pravosuđa i uprave Kantona/Županije 10, sa Institucijom ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, a kako je to naprijed navedeno;- da odmah poduzme adekvatne mjere i radnje u cilju dostavljanja mišljenja Ministarstvu znanosti, prosvjete, kulture i športa na Nacrt Zakona o udžbenicima i nastavnim sredstvima za osnovne i srednje škole u Kantonu/Županiji 10.*

Preporuka je realizovana i predmet je zatvoren pred Institucijom ombudsmena BiH.

⁴¹⁸ Ž-SA-04-315/21;

⁴¹⁹ Broj P-115/21 od 06.05.2021. godine;

⁴²⁰ Broj 0101-448/21 od 14.01.2021. godine;

⁴²¹ Broj 0101-6809/21 od 05.07.2021. godine;

⁴²² Broj P-115/21 od 06.05.2021. godine;

⁴²³ Ž-LI-04-249/20;

⁴²⁴ Broj P-103/21 od 15.04.2021. godine;

7.9. Ekologija i zaštita okoliša

Ombudsmeni su u izvještajnom razdoblju zaprimili 11 žalbi koje su se odnosile na oblast ekologije, odnosno zaštite okoliša, a izdate su 3 preporuke. Bosna i Hercegovina ratificirala je brojne konvencije i protokole⁴²⁵ iz ove oblasti, ali se i dalje bilježi nizak nivo osviještenosti javnih organa, kao i građanstva o značaju i ulozi zdrave životne sredine na blagostanje čovjeka.

Primjer: Ombudsmeni Bosne i Hercegovine postupali su po žalbi građana koji naseljavaju prostor sjeverozapada Bosne i Hercegovine od početka 2000. godine, suočavaju se s prijetnjom skladištenja radioaktivnih i drugih opasnih otpada nadomak rijeke Une, unutar graničnog pojasa između Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske, u okviru koga bi izgradnja objekata ovog tipa imala ogroman negativan uticaj koji svakako prelazi okvire državnih granica, čime bi ugrozilo živote oko 250 000 ljudi u trinaest opština.

Na prijedlog Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine, Vijeće ministara Bosne i Hercegovine formirao, Koordinacijsko tijelo Bosne i Hercegovine za problematiku odlaganja radioaktivnog otpada i istrošenog nuklearnog otpada na lokaciji Trgovska gora, ekspertski i pravni tim za navedenu problematiku.

Ombudsmenima za ljudska prava Bosne i Hercegovine jasno je da u konkretnom slučaju ne postoji odgovornost institucija Bosne i Hercegovine u vezi s odlaganjem radioaktivnog otpada na području druge države. Predložena lokacija skladištenja, budući da se nalazi izvan granica Bosne i Hercegovine predstavlja ograničavajući faktor vezano za realizaciju praćenja aktivnosti.

U vezi s tim, Ombudsmeni akcenat stavljaju na organe i institucije Bosne i Hercegovine. Iako je prošla skoro godina i više dana od formiranja gore navedenih tijela i timova, javnost, kao i građani nedovoljno su informisani o aktivnostima koje isti provode. Evidentno je da se u odlukama o imenovanju, pored određenih obaveza, članovima timova utvrđuje naknada za rad i to na način da se njena visina određuje posebnim aktom Vijeća ministara Bosne i Hercegovine, bez navođenja preciznog iznosa iako se radi o javnim, tj. budžetskim sredstvima. Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, kao donosilac odluka o imenovanju tijela i timova, u obavezi je da prema istima preduzima odgovarajuće mjere u pogledu nadzora nad njihovim radom, a sve s ciljem kako bi se uspostavili jasniji, transparentniji i efikasniji postupci za stratešku procjenu životne sredine u skladu s Protokolom o strateškoj procjeni životne sredine uz ESPOO Konvenciju⁴²⁶. Ombudsmeni su izdali preporuku⁴²⁷ kojom se Vijeću ministara Bosne i Hercegovine nalaže da preduzme odgovarajuće aktivnosti iz okvira svojih nadležnosti s ciljem sprečavanja Republike Hrvatske da na lokaciji Trgovska gora napravi odlagalište radioaktivnog otpada. Realizacija preporuke se prati.

⁴²⁵ Okvirna konvencija UN-a o klimatskim promjenama, Protokol iz Kyota, Konvencija o kontroli prekograničnog kretanja opasnog otpada i njegovog odlaganja, Konvencija UN-a o biološkoj raznolikosti, Arhuška konvencija, Protokol iz Kartagene o biološkoj sigurnosti, Protokol o vodi i zdravlju itd.

⁴²⁶ „Služeni glasnik Bosne i Hercegovine – međunarodni ugovori“, broj 3/17;

⁴²⁷ Broj P-289/21, od 18.11.2021. godine;

Primjer: Ombudsmeni za ljudska prava zaprimili su žalbu⁴²⁸ koja se odnosila na bespravnu gradnju na obali jezera Perućac. Ombudsmeni za ljudska prava uputili su Javnoj ustanovi Nacionalni park "Drina" Srebrenica preporuku⁴²⁹ da u roku od 90 dana od dana prijema preporuke donese Plan upravljanja Nacionalnim parkom kao i Prostorni plan Nacionalnog parka i Opštini Srebrenica da preduzme dodatne napore u smislu sprečavanja dalje bespravne gradnje u smislu pojačanog inspeksijskog nadzora i o tome obavijeste Instituciju ombudsmena u roku od 60 dana od dana prijema preporuke. Preporuka nije realizovana.

Primjer: Žalitelj iz Pribave, Opština Gračanica se dana 05.09.2019. godine obratio Ombudsmenima za ljudska prava Bosne i Hercegovine žalbom⁴³⁰ koja se odnosi na nepostupanje Kantonalne uprave za inspekcije poslove Tuzlanskog kantona, vezano za problem koji mještanima pravi pilana - tačnije pogon za proizvodnju peleta tvrtke HALIDEX d.o.o Pribava, Gračanica. Nakon provedenog postupka istraživanja, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su izdali preporuku⁴³¹ kojom je preporučeno Kantonalnoj upravi za inspeksijske poslove Tuzlanskog kantona *da nadležni Inspektorat, bez prethodnih najava, kontinuirano vrši nadzor nad radom pravnog lica HALIDEX d.o.o. Gračanica u Pribavi, općina Gračanica; da u roku od 60 dana od dana prijema preporuke obavijesti Instituciju ombudsmena za ljudska prava BiH o poduzetim mjerama na izvršenju Preporuke.* Preporuka je realizovana⁴³².

Primjer: Žalitelji⁴³³ ističu da je OSR Konjic, koji upravlja ribolovnim područjem Jablaničkog jezera na području Općine Konjic, godine 2019. i 2020. prepustio „čuvanje“ voda organizovanim krivolovcima, koji neometano provode organizovani krivolov, na način da izlovljavaju ribu mrežama, suprotno zakonu, što često dovodi i do verbalnih sukoba između krivolovaca i sportskih ribolovaca, koji redovno vade dozvole za sportski ribolov. Poribljavanje se ne čini posljednje dvije godine, tu obavezu ima OSR Konjic, u skladu sa zakonom. Nakon intervencije Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine dana 17.02.2021. godine, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Hercegovačko-neretvanskog kantona je dana 02.03.2021. godine dostavilo izjašnjenje⁴³⁴ u kojem ističe da je Kantonalna poljoprivredna inspekcija primila anonimnu prijavu „sportskih ribolovaca“, te je 05.02.2021. godine izvršila inspeksijski nadzor s ciljem utvrđivanja navoda. Također ističu da su inspekciji predložene evidencije ribočuvarske službe OSR Konjic iz kojih je vidljivo da je napravljeno 26 zapisnika o pronalasku i oduzimanju 64 mreže na Jablaničkom jezeru. Ističu i kako je inspekcija izdala upozorenje udruženju/udruzi ribara da pooštri mjere zaštite ribe na Jablaničkom jezeru, u dijelu kojim gospodari, s naglaskom na kontrolu lova mrežama, te da preduzme sve mjere da se izvrši poribljavanje u skladu s Godišnjim programom unapređenja ribarstva za 2021. godinu. Predmet je zatvoren.

⁴²⁸ Ž-SA-05-537/20;

⁴²⁹ P-184/21;

⁴³⁰ Ž-BR-04-192/19;

⁴³¹ Preporuka broj P-70/21 od 26. 2. 2021. godine;

⁴³² Akt Kantonalne uprave za inspeksijske poslove Tuzlanskog kantona, broj predmeta 17/4-II-19-005592/21; Ur. broj akta 22305-0006 od 8. 7. 2021. godine;

⁴³³ Ž-MO-04-30/21;

⁴³⁴ Akt broj 11-09-20-199-1/21 od dana 01.02.2021. godine;

VIII. ODJEL ZA PRAĆENJA PRAVA LICA LIŠENIH SLOBODE

8.1. Uspostavljanje nezavisnog preventivnog mehanizma

Bosna i Hercegovina još uvijek nije izvršila obavezu uspostave nezavisnog preventivnog mehanizma u skladu s obavezama preuzetim ratifikacijom Opcionog protokola uz Konvenciju protiv torture i drugih surovih, neljudskih ili ponižavajućih kazni i postupaka u čijem članu 3. je propisano: *“Svaka država članica uspostaviće, odrediti ili imati jedno ili više tijela na nacionalnom nivou koja vrše posjete radi prevencije torture i drugih surovih, neljudskih ili ponižavajućih kazni i postupaka (u daljem tekstu: nacionalni mehanizam za prevenciju)”*.⁴³⁵

Zakonodavne aktivnosti na uspostavi nezavisnog tijela su započele prije nekoliko godina. Nacrt Izmjena i dopuna Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine kojim bi se uspostavio nezavisni preventivni mehanizam bio je u parlamentarnoj procedure skoro četiri godine, na sjednici Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine BiH od 26.02.2020. godine ovaj prijedlog zakona nije prihvaćen. Ministar za ljudska prava Bosne i Hercegovine je 2021. godine formirao radnu grupu za izradu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, koja je prethodnih mjeseci imala niz aktivnosti vezanih za izradu novog zakonskog teksta. Ombudsmeni se nadaju da će Bosna i Hercegovina što prije prepoznati ovaj problem i konačno uspostaviti nezavisno tijelo u skladu s odredbama Opcionog protokola.

S ciljem osiguranja razmjene iskustava i dobrih praksi uspostavljena je Mreža nacionalnih preventivnih mehanizama zemalja Jugoistočne Evrope. Bosna i Hercegovina je jedina država koja nije članica ove mreže iz razloga što nema uspostavljeno nezavisno tijelo. Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine učestvuje u radu ove mreže u svojstvu posmatrača, a u okviru priprema za preuzimanje mandata nakon što se usvoje izmjene i dopune Zakona o ombudsmenu. U 2021. godini u organizaciji NPM-a Mađarske koji je predsjedavao Mrežom u 2021. godini održan je online sastanak na temu *„Posjete NPM-ova tokom pandemije korona virusa i u pogledu procesa “ponovnog otvaranja” institucija“*.⁴³⁶ Drugi sastanak Mreže je održan na temu: *„Tehnike intervjuiranja, s posebnim osvrtom na vođenje intervjua s ugroženim osobama-djecom, osobama s psiho-socijalnim invaliditetom, strancima i/ili pripadnicima manjina i LGBTQ osobama”*.⁴³⁷

Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba lišenih slobode je svoj rad uskladio u odnosu na stanje izazvano koronavirusom i u odnosu na mjere koje su donosili nadležni organi. Posjete kazneno-popravnim ustanovama su ograničene, radi sprečavanja širenja epidemije i uz strogo pridržavanje mjera nadležnih institucija. U okviru izvršavanja svog mandata Ombudsmeni su posebnu pažnju posvetili monitoringu implementacije mjera donesenih radi prevencije pandemije COVID-19 i njihovog uticaja na ostvarivanje ljudskih prava osoba čija sloboda kretanja je ograničena odlukama nadležnih organa.

⁴³⁵ Ratifikacija izvršena 24. oktobra 2008. godine;

⁴³⁶ Sastanak održan dana 20.07.2021. godine na kojem je učestvovala šefica Odjela za praćenja prava osoba lišenih slobode Vedrana Pavlović;

⁴³⁷ Sastanak održan dana 29. i 30.09.2021. godine na kojem je učestvovala ombudsmenka Jasminka Džumhur;

8.2. Postupanje po žalbama

Statistički podaci pokazuju da je u toku 2021. godine u ovom odjelu zaprimljena 91 žalba, što je u odnosu na 2020. godinu smanjenje za jednu žalbu, od kojih 26 žalbi je registrovano u Sjedištu Institucije u Banjo Luci, 3 u Područnom uredu Mostar i 62 u Područnom uredu Sarajevo. Iz prethodnih godina preneseno je 88 predmeta, tako da je u Odjelu ukupno bilo u radu 179 predmeta, od kojih je okončano 117. U 2021. godini najveći broj žalbi je registrovan u odnosu na Zavod za izvršenje krivično-pravnih sankcija, pritvora i drugih mjera BiH – 21; Kazneno-popravni zavod Zenica– 16; Kazneno-popravni zavod Tuzla – 11, dok u odnosu na Kazneno-popravni zavod Banja Luka, Kazneno-popravni zavod Bihać, Kazneno-popravni zavod Orašje i Kazneno-popravni zavod Sarajevo registrovano je po 5 žalbi; Kazneno-popravni zavod Foča i Kazneno-popravni zavod Mostar po 3 žalbe, te Kazneno-popravni zavod Bijeljina, Kazneno-popravni zavod Busovača, Kazneno-popravni zavod Doboj i Kazneno-popravni zavod Istočno Sarajevo po 2 žalbe.

Analiza dostavljenih žalbi pokazuje da se najveći broj odnosio na ostvarivanje adekvatne zdravstvene zaštite u ustanovama u kojima se smještaju lica lišena slobode, uslove smještaja i tretmana, korištenje vanzavodskih pogodnosti, te ostvarivanje prava na premještaj u drugu ustanovu. U toku 2021. godine izdata je jedna preporuka.

8.2.1. Uslovi boravka

Zavod za izvršenje krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Zavod) je zvanično stavljen u funkciju tokom 2020. godine. Premještaj svih osuđenih/pritvorenih lica iz entitetskih kazneno-popravnih ustanova koji su osuđeni ili im se sudi pred Sudom Bosne i Hercegovine okončan je sa 31. decembra 2020. godine. Otvaranjem ovog zavoda riješeno je pitanje smještajnih kapaciteta u ustanovama za izvršenje krivičnih sankcija u Bosni i Hercegovini, s obzirom na činjenicu da su osuđena lica po presudama Suda Bosne i Hercegovine bila upućivana na izdržavanje kazne u entitetske ustanove za izvršenje krivičnih sankcija. Organizacija i način života pritvorenika i osuđenih lica u Zavodu detaljnije se uređuje Pravilnikom o kućnom redu Zavoda.⁴³⁸

Institucija ombudsmena od početka funkcionisanja Zavoda zaprimila je značajan broj žalbi što je bio razlog da se posjeti ova ustanova tokom 2021. godine.

Primjer: Tako se Ombudsmenima sa žalbom⁴³⁹ obratila sestra osuđenog lica koji se nalazi na izdržavanju zatvorske kazne u Zavodu, navodeći „*da članovi porodice osuđenima mogu poslati paket u kojem se nalazi odjeća, sredstva za higijenu, knjige i neke druge potrepštine, ali cigarete i kafa nisu dozvoljeni, jer mogu da se kupe u zavodskoj kantini. Međutim, u kantini danima nije bilo kafe ni cigareta, a kafu nisu dobijali od zavoda*“. Također, istakla je „*da za kupljene proizvode osuđena lica dobijaju fakturu, a ne fiskalni račun kako bi imali uvid u svoju stvarnu potrošnju, te da ukoliko se požale na takvo postupanje, odmah se kažnjavaju i zabranjuje*

⁴³⁸ “Službeni glasnik BiH“, broj 15/20;

⁴³⁹ Predmet broj Ž-SA-07-859/21;

im se kupovina iz kantine“. U dostavljenom izjašnjenju⁴⁴⁰ direktor Zavoda obavještava Ombudsmene „*da je način prijema paketa regulisan članom 53. i članom 93. Pravilnika o kućnom redu Zavoda za izvršenje krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera BiH. Istim je jasno i precizno definisan sadržaj, vrsta i količina predmeta koji se mogu poslati zatvoreniku na ovaj način. Svi nedozvoljeni predmeti i namirnice poslati zatvoreniku putem paketa se izuzimaju iz njegovog sadržaja u prisustvu zatvorenika, sačini se zapisnik o izuzetim predmetima i stvarima koji potpisuje službeno lice koje uručuje paket i zatvorenik. Kvarljivi proizvodi se u prisustvu zatvorenika uništavaju, a drugi nedozvoljeni predmeti se uredno vraćaju pošiljaocu o trošku zatvorenika. Kantina svoj rad organizuje u skladu sa članom 37. Pravilnika o kućnom redu Zavoda i on je regulisan tenderom, te ustanova ne može da utiče na formulisanje i mijenjanje cijena u kantini. Kantina je snabdjevena svim artiklima koji su potrebni za normalno funkcionisanje“.* U dostavljenim komentarima podnosilac žalbe ostaje kod svojih navoda. Činjenice navedene u ovoj žalbi bile su predmet opservacija tokom posjete i nalaz je prezentovan u dijelu Izvještaja koji se odnosi na posjete. Istraga u ovom predmetu je u toku.

Primjer: Institucija ombudsmena je razmatrala žalbu⁴⁴¹ koja se odnosi na akt upravnika Zavoda od 12.01.2021. godine, a kojim je propisana Procedura za prijem, kontrolu i uručenje paketa pritvorenicima/zatvorenicima od strane upravnika Zavoda. Podnosilac žalbe smatra da donesena Procedura nije u skladu sa zakonskim propisima, između ostalog, navodeći da se licima koja borave u ovoj ustanovi nezakonito uskraćuje pravo na prijem paketa s domaćim suhomesnatim proizvodima. U odgovoru Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine⁴⁴² je navedeno da su žalbeni navodi neosnovani jer akt na koji se podnosilac žalbe žali samo je dodatno uredio već propisanu proceduru prijema paketa, a sve s ciljem zaštite života i zdravlja lica lišenih slobode, putem sprečavanja unosa namirnica koje su neprovjerene i za koje ne postoji garancija da su sigurne za konzumiranje. Nadalje, navedeni akt je sačinjen u skladu s odredbama Zakona o izvršenju krivičnih sankcija, mjera pritvora i drugih mjera Bosne i Hercegovine⁴⁴³ prema kojem upravnik Zavoda organizuje rad, usklađuje rad organizacionih jedinica, nadzire pravilnost i zakonitost rada, predstavlja Zavod. Ovaj akt je donesen i u skladu s Pravilnikom o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivičnih sankcija, mjera pritvora ili drugih mjera Bosne i Hercegovine⁴⁴⁴ i s istim su upoznata lica koja izdržavaju kaznu pritvora/zatvora u ovoj ustanovi. Nakon provedenog istražnog postupka Ombudsmeni su zaključili da nisu mogli utvrditi da su prava osuđenih lica koja izdržavaju kaznu zatvora u ovoj ustanovi na bilo koji način povrijeđena, uzimajući u obzir da je upravnik Zavoda samo dodatno uredio već propisanu proceduru prijema paketa a vodeći računa o zaštiti života i zdravlja lica koja su smještena u ovoj ustanovi.

Primjer: Osuđeno lice, koje je premješteno iz Kazneno-popravnog zavoda Zenica u Zavod za izvršenje krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera uputilo je žalbu⁴⁴⁵ u kojoj „*izražava nezadovoljstvo uslovima boravka, tretmanom, i postupanjem zavodskih policajaca. Po dolasku u Zavod nije dobio sredstva za ličnu higijenu, niti mu je omogućeno da telefonira, odnosno da o svom prelasku obavijesti porodicu, advokata i prijatelje. Također, tvrdi da zatvorenici koji su*

⁴⁴⁰ Broj 03-15-1-2079-5/21 od 07.10.2021. godine;

⁴⁴¹ Predmet broj Ž-BL-07-132/21;

⁴⁴² Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine broj, 07-15-1-790/21 od 05.04.2021. godine;

⁴⁴³ „Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, broj 22/16;

⁴⁴⁴ „Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, broj 15/20 i 65/20;

⁴⁴⁵ Ž-SA-07-629/20;

slabog imovnog stanja ne mogu da pošalju pismo, jer nemaju sredstava da kupe markice, a nisu radno angažovani kako bi zaradili novac bar za osnovne potrebe. Smatra da je neophodno da zatvorenici što prije dobiju radni angažman“. U izjašnjenju na žalbene navode direktora Zavoda navedeno je sljedeće: „...*Održavanje lične i opšte higijene propisano je članom 22. Pravilnika o kućnom redu zavoda. U stavu 1. istog člana kaže se da Zavod mora osigurati pribor i sredstva za održavanje higijene ukoliko zatvorenik nema sredstava za to, što se u takvim slučajevima i postupa u skladu sa socijalnim statusom zatvorenika. Naglašavamo da zatvorenici ove odredbe Pravilnika o Kućnom redu često koriste u manipulativne svrhe iako ne spadaju u kategoriju socijalno ugroženih i onih koji nemaju materijalnih sredstava za tu namjenu. Podnošenje podnesaka od strane zatvorenika propisano je članom 39. Pravilnika o kućnom redu zavoda u kome se kaže da zatvorenik može bez ograničenja i nadzora upućivati podneske braniocu, sudovima i ombudsmenu za ljudska prava, inspektorima za izvršenje krivičnih sankcija, Ministarstva pravde BiH i međunarodnim tijelima i organizacijama za zaštitu ljudskih prava. Zatvorenik podneske prima i upućuje preko zavoda o svom trošku. Na molbu zatvorenika koji nema novčanih sredstava Upravnik zavoda zatvoreniku, može u skladu sa Zakonom odobriti slanje podnesaka o trošku zavoda. Ovdje je bitno naglasiti da se radi o mogućnosti, a ne obavezi. Otprema pošiljki zatvorenika se vrši putem pošta Republike Srpske. Jedan broj zatvorenika prilikom premještaja iz zatvorskih ustanova iz Federacije BiH sa sobom donio kupljene koverta i poštanske markice Pošte Federacije BiH. Obzirom da se otprema pisama i drugih pošiljki iz ovog Zavoda vrši putem pošte Republike Srpske, troškovi otpreme navedenih pošiljki se vrše u skladu sa njihovim važećim cjenovnikom. Ovo je uredno i na vrijeme predloženo zatvorenicima uvažavajući činjenicu da se u skladu s članom 39. Pravilnika Kućnom redu Zavoda otprema pošiljki vrši o trošku zatvorenika“.*

Rad na ovom predmetu je u toku.

8.2.2. Zdravstvena zaštita

Značajan broj žalbi osuđenih lica se odnosi na pristup zdravstvenoj zaštiti, što uključuje pitanje dostupnosti i kvaliteta zdravstvene zaštite. Žalbe ukazuju na neadekvatnost pružene zdravstvene zaštite u vidu onemogućavanja obavljanja zdravstvenih pregleda, posebno specijalističkih ili dijagnostičkih za koje žalioci smatraju da su im neophodni ili neadekvatne terapije. Određen broj kazneno-popravnih ustanova u Bosni i Hercegovini i dalje nema zaposlenog ljekara opšte prakse na neodređeno vrijeme.⁴⁴⁶ Ombudsmeni primjećuju da nije značajnije unaprijeđena koordinacija između ministarstava zdravstva i pravde u pružanju zdravstvene zaštite u zatvorima.

Primjer: Institucija ombudsmena zaprimila je žalbu⁴⁴⁷ osuđenog lica iz Zavoda koja se odnosila na loš tretman i neadekvatnu zdravstvenu zaštitu u ovom Zavodu. U informaciji o zdravstvenom

⁴⁴⁶ Ustanove koje imaju zaposlenog ljekara u stalnom radnom odnosu u Federaciji Bosne i Hercegovine su: Kazneno-popravni zavod Zenica, Kazneno-popravni zavod Tuzla i Kazneno-popravni zavod Sarajevo, a u Republici Srpskoj: Kazneno-popravni zavod Foča, Kazneno-popravni zavod Banja Luka i Kazneno-popravni zavod Istočno Sarajevo. Kazneno-popravni zavod Mostar, Kazneno-popravni zavod Orašje, Kazneno-popravni zavod Bihać i Kazneno-popravni zavod Busovača u Federaciji BiH angažuju ljekara opšte prakse iz najbližih zdravstvenih ustanova po ugovoru o djelu, a Kazneno-popravni zavod Trebinje, Kazneno-popravni zavod Doboj i Kazneno-popravni zavod Bijeljina u Republici Srpskoj angažuju ljekare po ugovoru o povremenim i privremenim poslovima.

⁴⁴⁷ Predmet broj Ž-SA-07-313/21;

stanju osuđenog lica⁴⁴⁸ Ombudsmeni su informisani da je obavljen razgovor i napravljen plan analiza i specijalističkih pregleda kako bi se objektivizirala slika pacijenta. Naknadnom informacijom, Ombudsmeni su obaviješteni da „...pacijent nema pritužbi, i ne traži dolazak u Ambulantu, čime se smatra da su hronična oboljenja i kliničko stanje pacijenta pod kontrolom...“⁴⁴⁹. Predmet je zatvoren zbog nezainteresovanosti žalitelja.

Primjer: Ombudsmenima za ljudska prava Bosne i Hercegovine žalbom⁴⁵⁰ se obratila ukrajinska državljanka koja se nalazi u pritvoru u Kazneno-popravnom zavodu Busovača. Iz žalbe proizlazi, da je imenovana trenutno jedina ženska osoba koja se nalazi u pritvoru u ovoj ustanovi, smještena u maloj sobi, te da ima pravo na kretanje u prostoru koji je izuzetno malen i nepogodan. Bez obzira na trud i korektan odnos zaposlenih, dovedena je u situaciju da pokušava da sačuva zdravlje i razum, a što je posebno teško u takvim uslovima, jer se često osjeća kao da je u samici. Na traženje Ombudsmana dostavljen je akt direktora Kazneno-popravnog zavoda poluotvorenog tipa Busovača⁴⁵¹ u kojem je, između ostalog, navedeno: „...Soba u koju je smještena pritvorena osoba N.N. je 11 (jedanaest) kvadratnih i 38 (tridesetosam) kubnih metara i dimenzija, što je u skladu sa članom 66. stav 2. Zakona o izvršenju krivičnih sankcija. Što se tiče prostora za šetnju i boravak vani, nemamo drugih mogućnosti nego organizovati u prostoru predviđenom za boravak vani pritvorenih osoba. Dalje, svakodnevno joj se omogućava boravak vani, na svježem zraku, u trajanju minimalno od 2 sata... Tokom svog boravka u Kazneno-popravnom zavodu Poluotvorenog tipa Busovača je osiguran doktorski pregled jednom sedmično, koji u većini slučajeva odbija. Dosad je dva puta pregledana od zavodskog doktora, te dva puta od neuropsihijatra koji ordinira u KPZ PT Busovača. Na prijedlog zavodskog doktora organizovan je specijalistički pregled doktora specijalista neuropsihijatra u Kantonalnoj bolnici Zenica dana 17.03.2021. i 19.03.2021. godine. Također, 17.03.2021. godine u KB Zenica izvršen je pregled specijaliste ginekologa i psihologa. Dana 12. 04.2021. godine po naredbi i odobrenju Suda BiH pritvorena osoba je sprovedena u KB Banja Luka na psihijatrijsko vještačenje.“

Na osnovu provedenog istražnog postupka, Ombudsmeni nisu mogli utvrditi da su podnositeljici žalbe u Kazneno-popravnom zavodu PZ Busovača uskraćena prava koja se trebaju osigurati pritvorenim licima. Naime, iz odgovora proizlazi da je podnositeljica žalbe smještena u prostoriju odgovarajuće kvadrature, da joj je omogućena svakodnevna šetnja, koju ona ne koristi u punom obimu, kao i da su joj u dosadašnjem periodu izdržavanja pritvora osigurani brojni ljekarski pregledi. Direktor ove ustanove ne spori da je imenovana trenutno jedina pritvorena osoba ženskog spola, te je iz tog razloga, iz ove ustanove upućena molba sudu za premještaj u drugu ustanovu koja je, prema njegovim, navodima odbijena.

Pitanje pružanja zdravstvene zaštite osuđenim licima koji su ovisnici o opijatima predstavlja veliki problem za ustanove.

Primjer: Žalba⁴⁵² u odnosu na Kazneno-popravni zavod Mostar upravo ukazuje na dimenziju ovog problema. Žalitelj u žalbi navodi da posljednjih 20 godina prima terapiju koja mu je

⁴⁴⁸ Akt broj 04-SL-int502/21;

⁴⁴⁹ Broj akta 04-SL-int 696 /21 od 29.07.2021. godine;

⁴⁵⁰ Predmet broj Ž-BL-07-255/21;

⁴⁵¹ Kazneno-popravnog zavoda poluotvorenog tipa Busovača broj 01/03-2-09-1991/21 od 30.04.2021. godine;

⁴⁵² Predmet broj Ž-MO-07-140/21;

propisana od ljekara Centra za prevenciju i izvanbolničkog liječenja ovisnosti u Mostaru (konzumacija metadona ili suboxona). Dalje navodi, ukoliko bi neko od zatvorenika prekršio pravila ponašanja unutar zatvora, isti se kažnjava ukidanjem terapije, za koju ističe da je nužno potrebna kako bi se održalo normalno psihofizičko stanje. Uz dostavljenu žalbu, priložen je nalaz i mišljenje Centra za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti Mostar od 20.07.2021. godine u kojoj je navedeno da se izbjegne prekidanje standardne terapije kao način kažnjavanja, jer može ostaviti znatne posljedice po zdravlje pacijenta. Institucija ombudsmena je zatražila izjašnjenje na navode žalbe. U dostavljenom odgovoru navedeno je da osuđenik konstantno odbija saradnju i stalno traži da mu se izade u susret s raznim lijekovima bez medicinskih indikacija i bez ostvarenja saradnje potrebne za primjenu raspoloživih psihofarmaka koji su mu bili na raspolaganju. Ističu da je dana 09.06.2021. godine bio testiran na PAS (psihoaktivne supstance) i bio pozitivan. Terapija mu se ukida jer iz medicinskih i farmakoloških razloga ne mogu osigurati stabilne uslove da se osuđeniku daje terapija koja bi u slučaju miješanja s nedopuštenim supstancama mogla ugroziti pacijentovo zdravstveno stanje a potrebno je napraviti testiranje na PAS koje osuđenik odbija, te se time smatra da nije za saradnju i da je rizičan za davanje ranije propisane terapije. Ovaj predmet ukazuje na pitanje ko i na koji način odlučuje o terapiji i da se prekidanje terapije ne može koristiti kao osnova za kažnjavanje. Prema navodima iz izjašnjenja Kazneno-popravnog zavoda Mostar, osuđeno lice je bilo pozitivno na druge supstance 09.06.2021. godine, što postavlja i pitanje kako neko ko se nalazi na izdržavanju kazne zatvora može doći do psihoaktivnih supstanci. Istovremeno, u nalazu Centra za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti Mostar je od 20.07.2021. godine je navedeno da se izbjegne prekidanje standardne terapije kao način kažnjavanja jer može ostaviti znatne posljedice po zdravlje pacijenta. Rad na ovom predmetu je u toku.

Primjer: Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zaprimila je žalbu osuđenog lica iz Kazneno-popravnog zavoda Zenica⁴⁵³ u kojoj je naveo da ima zdravstvene probleme, koji su se tokom boravka u Kazneno-popravnog zavodu Zenica konstantno pogoršavali. Tokom perioda izdržavanja kazne smršao je 47 kg. Zatvorska kazna mu ističe za 10 mjeseci, ali smatra da je to dug period s obzirom na zdravstvene probleme koje ima. Zbog svega navedenog obratio se Ministarstvu pravde Bosne i Hercegovine s molbom za uslovni otpust i Sudu za odobravanje prekida kazne. S ciljem utvrđivanja činjeničnog stanja zatraženo je izjašnjenje Zavoda. Aktom Kazneno-popravnog zavoda Zenica⁴⁵⁴ Institucija je obaviještena da je osuđenik tražio prekid kazne radi nastavka liječenja o svom trošku i kod odabranog ljekara, ali je zbog pristizanja druge kazne njegov zahtjev odbijen. Više puta je pregledavan od strane ordinirajućeg hirurga koji je inicirao operaciju ingvinalne kile, ali je zbog izuzetno lošeg zdravstvenog stanja preporučio odlazak na UKC Sarajevo, na kojem bi mogao uraditi ovako zahtjevan tretman. U toku daljeg istraživanja i kontakta s direktorom Kazneno-popravnog zavoda Zenica, Ombudsmeni su obaviješteni da je osuđenik dobio uslovni otpust s danom 20.12.2021. godine, a radi rješavanja svojih zdravstvenih problema.

⁴⁵³ Predmet broj Ž-SA-07-924/21;

⁴⁵⁴ Broj akta 01-09-7134/21 od 29.09.2021. godine;

8.2.3. Uslovni otpust

Pravo na korištenje vanzavodskih pogodnosti i slobodnih posjeta u vrijeme COVID-19 je bilo otežano i organizovano prvenstveno u skladu s epidemiološkom situacijom i donesenim mjerama. Upravo iz tog razloga, Ombudsmeni ukazuju na ovaj primjer i pohvaljuju aktivnosti koje su preduzimali nadležni, a koji su očigledno konstantno pratili razvoj epidemiološke situacije u toku cijele godine i u skladu s istom, uskraćivali ili omogućavali korištenje određenih prava osuđenim licima.

Primjer: U toku 2020. godine Ombudsmeni su primili obraćanje podnosioca žalbe⁴⁵⁵, koji se nalazi na izdržavanju kazne zatvora u Kazneno-popravnog zavodu Zenica, a koje se odnosi na nezadovoljstvo postupanjem nadležnog Federalnog ministarstva pravde. Podnosilac žalbe navodi da ima suprugu i dvoje djece, te da je od marta 2020. godine uskraćen za vanzavodske pogodnosti i korištenje intimnih posjeta, zbog čega se u nekoliko navrata obraćao Federalnom ministarstvu. Od ovog Ministarstva je tražio dostavljanje primjeraka naredbe i preporuke Kriznog štaba o zabrani korištenja zakonskih slobodnih posjeta, jer smatra da je za iste nezakonito uskraćen. Ističe da zbog ovakvog postupanja ne ispašta samo on, već da su članovi njegove porodice "izloženi torturi i mučenju, samo zato što su djeca i supruga osuđenika".

Ombudsmeni su zatražili sve relevantne informacije od Federalnog ministarstva pravde koje u svom odgovoru potvrđuje da se podnosilac žalbe obraćao, ali ukazuje i na činjenicu da nije koristio raspoložive nivoe rješavanja pritužbi iz Uputstva za postupanje osuđenih osoba. Kako je navedeno, osuđenik je upoznat sa svim odlukama Federalnog ministarstva, kako kroz kolektivne sastanke, tako i kroz individualne razgovore s matičnim odgajateljima, a sve date mjere donesene su s ciljem sprečavanja zaraze virusom COVID-19. Isto tako, ovo ministarstvo navodi da su slobodne posjete, kao i vanzavodske pogodnosti ponovo odobrene, uz obavezan negativan PCR ili brzi antigenski test.

Ombudsmeni su zatražili sve relevantne informacije, po pitanju položaja osuđenika koji uživaju vanzavodske pogodnosti i pravo slobodnih posjeta od Kazneno-popravnog zavoda u Zenici a u julu tekuće godine upriličen je obilazak Kazneno-popravnog zavoda Zenica, kao i sastanak predstavnika Institucije ombudsmena i direktora ove ustanove, prilikom čega je utvrđeno da su slobodne posjete trenutno dozvoljene. Predmet je pozitivno okončan s obzirom da je razlog nezadovoljstva podnosioca žalbe prestao, te da trenutno ima mogućnost korištenja intimnih posjeta.

Primjer: Podnosilac žalbe u žalbi⁴⁵⁶ navodi da se nalazi na izdržavanju kazne zatvora u Kazneno-popravnog zavodu Banja Luka i da je stekao pravo na uslovni otpust, ali da je upravnik Kazneno-popravnog zavoda Banja Luka, zajedno sa službom tretmana odbio uputiti prijedlog za uslovni otpust i time prekršio član 43. Zakona o izvršenju krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera u Brčko distriktu BiH kojim je propisano da upravnik Zavoda je obavezan da podnese prijedlog za uslovni otpust u roku od 30 dana prije datuma isteka dvije trećine od izrečene kazne.

⁴⁵⁵ Predmet broj Ž-BL-07-821/20

⁴⁵⁶ Predmet broj Ž-SA- 07-295/21

U vezi s navedenim Institucija ombudsmena zaprimila je pismeno izjašnjenje Kazneno-popravnog zavoda Banja Luka⁴⁵⁷ u kojem je navedeno da *obavezni prijedlog direktora za uslovni otpust nije upućen s obzirom da nisu ispunjeni zakonski uslovi iz oblasti uslovnog otpusta, a što je obrazloženo u Izvještaju Ustanove o vladanju i ponašanju zatvorenika. Međutim, zatvorenik je u zakonskom roku uputio svoju Molbu za uslovni otpust, koja je uredna i na vrijeme uz izvještaje dostavljena Komisiji za uslovni otpust Brčko Distrikta BiH.*

Obavezni prijedlog za uslovni otpust koji po službenoj dužnosti upućuje direktor Zavoda nije uputio zato što nisu ispunjeni zakonski uslovi, ali je zatvorenik uputio svoju molbu za uslovni otpust, koja je uz izvještaje dostavljena komisiji za uslovni otpust. Znači, riječ je o dva različita zahtjeva jer se o uslovnom otpustu rješava po molbi zatvorenika ili na prijedlog direktora ustanove.

Podnosilac žalbe je dostavio izjašnjenje u kojem ostaje kod svojih žalbenih navoda. Postupak istraživanja je u toku.

8.2.4. Vanzavodske pogodnosti

Za dobro ponašanje i zalaganje na radu zatvorenici se mogu odobravati pogodnosti. Pogodnosti su skup poticajnih mjera usmjerenih na pružanje povjerenja zatvoreniku, ublažavanje posljedica deprivacije, poticanje vlastitog učešća u ostvarivanju programa tretmana, jačanje odgovornosti i samopouzdanja radi osposobljavanja zatvorenika za samostalan život u skladu s pravnim poretom i normama građanskog društva. Pogodnosti odobrava upravnik Zavoda ili lice koje on ovlasti. Pogodnosti se mogu koristiti u krugu Zavoda i van kruga Zavoda.⁴⁵⁸ Značajan broj žabi registrovanih u Instituciji ombudsmena odnose se na korištenje pogodnosti, posebno vanzavodske pogodnosti. Kod uslova za korištenje pogodnosti za određene kategorije osuđenih lica, između ostalog, propisano je da je pri odobravanju pogodnosti potrebno pribaviti mišljenje nadležne policijske uprave i nadležnog opštinskog organa socijalne zaštite. Ombudsmeni uočavaju da policijski službenici često, prilikom davanja mišljenja za korištenje pogodnosti, uopšte ne vrše provjere ili su te provjere formalne i uglavnom daju negativno mišljenje, što izaziva nepovjerenje kod lica lišenih slobode, ukazuje na nejednako postupanje, te otvara prostor za razne vrste zloupotreba. U tom smislu, Ombudsmeni smatraju da je potrebno izvršiti izmjene i dopune: Zakona o izvršenju krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera Bosne i Hercegovine, Zakona o izvršenju krivičnih i prekršajnih sankcija Republike Srpske i Zakona o izvršenju krivičnih sankcija Federacije BiH, kako bi se preciznije uredilo pitanje vezano za mišljenje koje se pribavlja od strane policijskih struktura vezano za korištenje vanzavodskih pogodnosti osuđenih lica, te utvrdile jasne procedure provjera koje obavljaju policijski službenici.

Primjer: Podnositeljica žalbe – osuđenica iz Kazneno-popravnog zavoda Tuzla obratila se sa žalbom⁴⁵⁹ u kojoj je navela da je stekla uslove za korištenje vanzavodskih pogodnosti. Upućen je zahtjev Policijskoj upravi Drvar za provjeru koja je dala negativno mišljenje za korištenje pogodnosti. Žaliteljica ukazuje da izdržava kaznu zatvora za prvo i jedino krivično djelo, a da je

⁴⁵⁷ Akt broj 08/1,021/246-4081/20-2 od 22.12.2020. godine;

⁴⁵⁸ Član 2. Pravilnika o pogodnostima i godišnjem odmoru zatvorenika koji izdržavaju kaznu zatvora u Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija i drugih mjera Bosne i Hercegovine;

⁴⁵⁹ Predmet broj Ž-SA-07-1023/20;

godinama unaprijed bila žrtva nasilja u porodici od strane supruga, o čemu je spomenuta policijska stanica bila upoznata kao i nadležni Centar za socijalni rad. Majka je troje djece, a u Zavodu je uzorna osuđenica, klasifikovana u „A“ grupu, radno angažovana, bez disciplinskih postupaka. U toku istražnog postupka zatraženo je izjašnjenje nadležne policijske uprave i nadležne službe socijalne zaštite. MUP Kantona 10 dostavio je izjašnjenje s relevantnom dokumentacijom o izvršenim provjerama.⁴⁶⁰ U izjašnjenju se navodi: “ *...nakon izvršenih terenskih provjera, mišljenja smo da bi boravak osuđenice u Drvaru - prilikom korišćenja vanzavodskih pogodnosti izazvao burnu reakciju rodbine i komšija, što bi moglo da prouzrokuje neželjene posljedice...* “

Služba za opštu upravu i društvene djelatnosti Opštine Drvar izjasnila se aktom⁴⁶¹ u kojem stoji: *„...na osnovu izjava navedenih srodnika zaključuje se da je prisustvo osuđene na adresi na kojoj je boravila neposredno pred izvršenje krivičnog djela nepoželjno. Prilikom davanja mišljenja imalo se u vidu i način izvršenja krivičnog djela, jer je osuđena učestvovala u planiranju, a kasnije, posredno u egzekuciji krivičnog djela, pa se takav način ne može kvalifikovati drugačije nego kao izuzetno podmukao, uz odsustvo bilo kakvog osjećaja samilosti prema žrtvi... Korišćenje vanzavodskih mjera u Drvaru, na adresi na kojoj osuđena nekada boravila s oštećenim, na imanju oštećenog, prema važećim mjesnim običajima bi predstavljalo svojevrsnu nepravdu prema porodici oštećenog. Ovim bi se još više produbilo poduzrenje porodice oštećenog prema osuđenoj... “* Istražni postupak je u toku.

Navedeni primjer ukazuje na problem izvršenja mjera pogodnosti propisanih zakonom, čiji cilj jeste resocijalizacija i priprema za povratak osuđenog lica u zajednicu nakon izvršenja krivične sankcije. Ovaj problem je izražen zbog činjenice da se odluka o korištenju pogodnosti najčešće zasniva isključivo na mišljenju policijskih organa u mjestu prebivališta osuđenog lica, gdje se dešava da se ne izvrše provjere na terenu ili se te provjere izvrše ograničeno. Poseban problem predstavlja stav žrtava koje su, u pravilu, protiv toga da se osuđenom licu omogući korištenje pogodnosti. Nesumnjivo, mišljenje žrtava treba da se uzme u obzir u postupku odlučivanja, ali zajedno sa svim drugim kriterijima. Potrebno je razmotriti mogućnost korištenja pogodnosti izvan mjesta prebivališta osuđenog lica, kako bi se izbjeglo uznemiravanje oštećenih, imajući u vidu da će osuđeno lice, nakon izvršenja krivične sankcije biti slobodno.

8.2.5. Premještaj osuđenih lica

Primjer: U Instituciji ombudsmena je registrovana žalba⁴⁶² u kojoj žalilac izražava nezadovoljstvo postupanjem Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine. Iz žalbe proizlazi da se podnosilac žalbe nalazi na izdržavanju kazne dugotrajnog zatvora od 31 godine, koja mu je izrečena presudom Suda Bosne i Hercegovine⁴⁶³. Podnosilac žalbe ističe, da je od izrečene kazne izdržao ukupno 15 (petnaest) godina, te da je zbog činjenice da ima državljanstvo Republike Srbije službenim putem tražio da mu se omogući dalje izdržavanje kazne u ovoj državi. Viši sud u Beogradu, Odjeljenje za ratne zločine, odlučujući o priznavanju strane krivične presude uz

⁴⁶⁰ Broj akta 02-03/7-2-03-2449/20 od 23.12.2020. godine;

⁴⁶¹ Broj akta 05-31-3904-1/20 od 25.01.2021. godine;

⁴⁶² Predmet broj Ž-BL-07-218/18;

⁴⁶³ Suda Bosne i Hercegovine broj X-KR/06/200 od 30.05.2008. godine;

premještaj, donijelo je presudu⁴⁶⁴ u kojoj se dozvoljava premještaj podnosioca žalbe na dalje izdržavanje kazne zatvora u ovu državu. Podnosilac žalbe ističe da se dana 27.11.2018. godine, molbom obratio Ministarstvu pravde Bosne i Hercegovine tražeći informacije šta se dešava u njegovom predmetu, te da li će i kada biti izvršen njegov premještaj u Republiku Srbiju. U odgovoru Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine⁴⁶⁵ je navedeno: „...u konkretnom slučaju je potrebno provesti dodatne konsultacije sa nadležnim organima Republike Srbije u vezi primjene Ugovora između Bosne i Hercegovine i Republike Srbije o međusobnom izvršavanju sudskih odluka u krivičnim stvarima, u situaciji kada sud jedne države znatno umanju izrečenu kaznu zatvor“.

Nakon sumiranja svih činjenica u predmetu, Ombudsmeni su uputili preporuku Ministarstvu pravde Bosne i Hercegovine⁴⁶⁶: „Da intenzivira saradnju i što prije izvrši potrebne konsultacije sa nadležnim organima Republike Srbije radi usaglašavanja stavova u vezi primjene Ugovora između Bosne i Hercegovine i Republike Srbije o međusobnom izvršavanju sudskih odluka u krivičnim stvarima, prije svega uz poštovanje međunarodnih standarda, a imajući u vidu izrečene sudske presude...“

U odgovoru Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine⁴⁶⁷ navedeno je: „...Konvencija o transferu se ograničava na to da pruži procesni okvir transfere, ali ne sadrži obavezu visokih strana ugovornica da udovolji zahtjevu za transfer. U prilog tome i govori i činjenica da nije potrebno da se navode bilo kakvi osnovi za odbijanje, niti da se traži od zemlje kojoj je upućen zahtjev za transfer da navede razloge zbog kojih je odbila za izade u susret u tom zahtjevu. Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine je cijeno i činjenicu da je Viši sud u Beogradu izrekao maksimalnu zapriječenu kaznu za odnosno krivično djelo prema zakonodavstvu Republike Srbije, ali je mišljenja da tako velika razlika u izrečenim kaznama ne bi bila prihvatljiva za javnost u Bosni i Hercegovini“. Predmet u Instituciji ombudsmena je zatvoren.

8.3. Izvršavanje mjere pritvora

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili žalbu⁴⁶⁸ u kojoj podnosilac navodi da se nalazi u pritvoru, da je nezadovoljan jer sudski postupak još uvijek nije okončan, te je iz tog razloga stupio u štrajk glađu dana 28.04.2021. godine, da bi nakon toga sebi nanio tjelesne povrede dana 01.05.2021. godine. U toku postupka istrage, Ombudsmeni su zatražili od direktora Kazneno-popravnog zavoda Doboj sve relevantne informacije u vezi s izdržavanjem pritvora za ovo lice. Kazneno-popravni zavod Doboj⁴⁶⁹ je dostavio izjašnjenje zajedno s traženom dokumentacijom. Dana 15.06.2021. godine ostvaren je telefonski kontakt s podnosiocem žalbe koji je vraćen na dalje izdržavanje pritvora ustanovu, a u razgovoru je istakao da je presudom Osnovnog suda u Doboju osuđen na kaznu zatvora u trajanju od godinu dana i deset mjeseci. Navodi da je razlog njegovog obraćanja nezadovoljstvo jer se u pritvoru nalazi već godinu dana i pet mjeseci pa je iz tog razloga na donesenu prvostepenu presudu izjavio žalbu drugostepenom sudu. Uzimajući u obzir

⁴⁶⁴ Viši sud u Beogradu, Odjeljenje za ratne zločine pod oznakom „Kre-po2 broj 7/17“;

⁴⁶⁵ Akt Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine broj 08-14-3-5560/17 od 04.04.2019. godine;

⁴⁶⁶ Preporuka broj P-87/21 od 11.03.2021. godine;

⁴⁶⁷ Akt Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine broj 08-14-3-5560/17 od 01.09.2021. godine;

⁴⁶⁸ Predmet broj Ž-BL-07-343/21;

⁴⁶⁹ Akt Kazneno-popravnog zavoda Doboj, broj 02-713-1839/21 od 25.05.2021. godine;

sve navedeno, Ombudsmeni su uputili akt Okružnom sudu u Doboju, u kojem su, između ostalog, konstatovali da su svjesni činjenice kako je žalba drugostepenom sudu tek izjavljena, da se predmeti u sudovima rješavaju hronološki i prema ranije utvrđenom redoslijedu, kao i da je trenutno sezona godišnjih odmora, međutim, uvažavajući dužinu trajanja pritvora i izrečenu kaznu, Ombudsmeni su pozvali predsjednika nadležnog suda da razmotri mogućnost i u predmetu podnosioca žalbe odluku donese u što kraćem roku.

U odgovoru Okružnog suda u Doboju⁴⁷⁰ navedeno je sljedeće „...*Predmet je u ovaj sud primljen na postupanje po žalbi na prvostepenu presudu dana 08.06.2021. godine. Sjednica drugostepenog vijeća ovog suda je zakazana za dan 12.08.2021. godine, a na javni dio sjednice su pozvani okružni javni tužilac i branilac optuženog, u skladu sa zahtjevom iz žalbe branioca optuženog. Po donošenju odluke na sjednici vijeća, ista će biti izrađena u pisanom obliku u zakonom predviđenom roku....*“

Sud je postupio po zahtjevu Ombudsmena te je predmet pozitivno okončan.

Primjer: Ombudsmenima se obratio podnosilac žalbe⁴⁷¹ koji se nalazi na izdržavanju mjere pritvora u Odjeljenju pritvora Kazneno-popravnog zavoda Banja Luka, a koji ima prijavljeno prebivalište na području opštine Prnjavor, a u kojem se nalazi i njegovo porodično domaćinstvo. Ističe kako njegova supruga koja je ostala u domaćinstvu uništava i otuđuje zajedničku imovinu na način da iznosi stvari, rasprodaje, kao i da je promijenila bravu na ulaznim vratima i onemogućila zajedničku kćerku da uđe u kuću i donese mu potrebne stvari. Navodi da su o svemu upoznati policijski službenici Policijske stanice u Prnjavoru od kojih traži pomoć i reakciju. Ombudsmeni su uputili akt komandiru Policijske stanice Prnjavor tražeći sve relevantne informacije. U dostavljenom odgovoru⁴⁷² navedeno je sljedeće: „*Obavještavamo Vas da su policijski službenici ove Policijske stanice postupali po Vašem aktu, broj i datum veze, te su izvršili terenske provjere za navode iz vašeg akta.... U vezi sa navodima policijski službenici su utvrdili da supruga predmetnog lica živi u Prnjavoru... Radom na terenu policijski službenici su obišli imanje te je tom prilikom utvrđeno da je imanje zapušteno, obraslo visokom travom te nisu uočeni tragovi koji bi ukazivali da je neko boravio kod kuće u skorije vrijeme. Policijski službenici su pronašli suprugu i sa istom obavili razgovor na navode iz žalbe koja je izjavila da je od muža otišla 17.05.2020. godine da živi u Prnjavoru i da nije do porodične kuće išla do prije tri mjeseca...*“ O svim navodima iz odgovora i stanju na njegovom porodičnom imanju podnosilac žalbe je upoznat s aktom Ombudsmena. Ombudsmeni konstatuju da je u ovom predmetu nadležni policijski organ postupio po zahtjevu Ombudsmena, izvršio terenske provjere i dostavio sve informacije koje je tom prilikom utvrdio, a na osnovu kojih se može zaključiti kakvo je trenutno stanje u porodičnom domaćinstvu podnosioca žalbe. S obzirom na navedeno, kao i činjenicu da Ombudsmeni ne mogu ispitivati narušene bračne odnose, niti učestvovati u podjeli imovine supružnika, podnosilac žalbe je upućen da u sudskom postupku podjele imovine bračnih supružnika dokazuje pravo vlasništva na spornoj imovini, a da u eventualnom sudskom postupku za naknadu štete traži naknadu otuđene ili uništene imovine na koju se poziva u žalbi.

⁴⁷⁰ Akt Okružnog suda u Doboju broj 013-0-Su-21-000 259 od 05.08.2021. godine;

⁴⁷¹ Predmet broj Ž-BL-07-392/21;

⁴⁷² Akt Policijske stanice Prnjavor broj 13-2/01-230.1-127/21 od 14.06.2021. godine;

8.4. Posjete ustanovama za izvršenje krivičnih sankcija

Predstavnici Institucije ombudsmena tokom 2021. godine posjetili su sljedeće kazneno-popravne ustanove: Zavod⁴⁷³, Kazneno-popravni zavod Zenica⁴⁷⁴, Kazneno-popravni zavod Tuzla⁴⁷⁵, Kazneno-popravni zavod Sarajevo⁴⁷⁶, Kazneno-popravni zavod Banja Luka⁴⁷⁷, Kazneno-popravni zavod Istočno Sarajevo⁴⁷⁸ i Kazneno-popravni zavod Doboje⁴⁷⁹. Nažalost, zbog ograničenih kapaciteta Institucije, ali i pandemije COVID-19, u 2021. godine nije izvršena posjeta nijednoj policijskoj stanici, dok su izvršene dvije posjete Privremenom prihvatnom centru za migrante “Ušivak” i ove posjete će biti obrađene u okviru poglavlja o pravima migranata.

8.4.1. Zavod za izvršenje krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera Bosne i Hercegovine

Početak 2022. godine obilježio je nagli priliv žalbi iz novouspostavljenog Zavoda za izvršenje krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Zavod), zbog čega je odlučeno da se izvrši 03. februara 2021. godine inicijalna posjeta ovoj ustanovi.

Osnovne informacije o Zavodu

U 2006. godini započeta je izgradnja Zavoda koji je svečano otvoren 22.07.2020. godine, a počeo je s radom 01.08.2020. godine.⁴⁸⁰ Ova ustanova namijenjena je za lica muškog spola koja se u ovu ustanovu upućuju s ciljem izvršenja odluka Suda Bosne i Hercegovine. Iz pritvorske jedinice Suda Bosne i Hercegovine pritvorena lica su premještena 10.08.2020. godine, a zaključno sa 31.12.2020. godine izvršen je premještaj svih osuđenih lica pred Sudom Bosne i Hercegovine koje su kazne izvršavale u nekoj od entitetskih ustanova za izvršenje krivičnih sankcija. Najviše osuđenih lica premješteno je iz Kazneno-popravnog zavoda Foča, te iz Kazneno-popravnog zavoda Zenica. Unutar Zavoda nalaze se: sektor uprave, ćelije pritvorske jedinice, ćelije u kojima se nalaze osuđena lica i koja su podijeljena u tri sektora A, B i C, zdravstvena služba s pratećim prostorijama, kantina, biblioteka, prostori za rekreaciju, teretana, fiskulturna sala, kuhinja, pekara, vešeraj, informatička sekcija, prostorije za posjete, prostorije za vjerske obrede.

⁴⁷³ Dana: 03.02.2021. posjetu obavili: ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur, pomoćnica Ombudsmena Vedrana Pavlović, stručna savjetnica Vanja Dandić Burić i volonter Stefan Lučić; Posjetu dana: 15.05.2021. godine obavili: ombudsmeni prof. dr. Ljubinko Mitrović, dr. Jasminka Džumhur i Nives Jukić i pomoćnica Ombudsmena Vedrana Pavlović.

⁴⁷⁴ Posjeta Kazneno-popravnog zavodu Zenica dana 09.02.2020. godine, ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur, pomoćnica Ombudsmena Vedrana Pavlović i volonter Refik Čavčić; dana 19.07.2021. godine KPZ Zenica posjetila ombudsmenka Jasminka Džumhur, pomoćnica Ombudsmena Vedrana Pavlović i stručna saradnica Selma Rađo.

⁴⁷⁵ Posjeta obavljena 13.10.2021. godine, pomoćnica Ombudsmena Vedrana Pavlović i volonter Stefan Lučić;

⁴⁷⁶ Posjeta obavljena 08.10.2021. godine, pomoćnica Ombudsmena Vedrana Pavlović i volonter Refik Čavčić;

⁴⁷⁷ Posjetu obavio ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović, dana. 11.01.2021. godine, 28.09.2021. godine i 13.12.2021. godine;

⁴⁷⁸ Posjetu obavio ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović, dana: 28.01.2021. godine;

⁴⁷⁹ Posjetu obavio ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović, dana: 12.01.2021. godine;

⁴⁸⁰ Informacije dobijene od strane vršioca dužnosti upravnika Zavoda Siniše Perkovića prilikom posjete ombudsmenke dr. Jasminke Džumhur.

Uprava i zaposleni

Upravu Zavoda za izvršenje krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera Bosne i Hercegovine čine upravnici, šefovi pet odjela koji u rukovođenju pojedinih oblasti rada pomažu upravniku Zavoda. Upravnik Zavoda organizuje rad Zavoda, usklađuje rad organizacionih jedinica, nadzire pravilnost i zakonitost rada, predstavlja Zavod i vrši druge poslove za koje je nadležan po zakonu i drugim propisima. U Zavodu su uspostavljene organizacione jedinice koje se bave poslovima osiguranja; odgoja-tretmana; zdravstvene zaštite; radnog angažovanja pritvorenika i zatvorenika kao i opštih i zajedničkih poslova. Problemi s kojima se uprava Zavoda suočava su vezani za nemogućnost blagovremenog snabdijevanja Zavoda zbog sporosti u procesu javnih nabavki, otežanost zaposlenja kvalifikovanog i osoblja s iskustvom zbog niskih plata, zbog čega nije osiguran ni nacionalni balans zaposlenika, udaljenost Zavoda od sistema javnog prevoza itd.

Obezbjeđenje

Obezbjeđenje zatvorenika čini nekolicina zatvorskih čuvara koji posjeduju dugogodišnje radno iskustvo, dok većinu čine pripravnici, koji prolaze obuku i koji su pred polaganjem ispita za zatvorsku stražu. U razgovoru s vršiocem dužnosti upravnika, saznali smo da razlog velikog broja pripravnika jeste platni razred propisan Zakonom o platama u institucijama Bosne i Hercegovine, odnosno nizak koeficijent od 1.40 jer, kako nam je objašnjeno, u drugim zavodima za istu poziciju platni razred je veći (1.60). Ovo je jedan od osnovnih razloga, pored neobezbijeđenog prevoza, što zatvorski čuvari s iskustvom ne žele da konkurišu u ovaj Zavod.

Zdravstvena služba

U sklopu Zavoda za izvršenje krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera Bosne i Hercegovine nalazi se ambulanta, putem koje se osigurava primarna zdravstvena zaštita, dok se sekundarni vid zdravstvene zaštite osigurava angažmanom doktora specijalista koji se angažuju po ugovoru o djelu, bez sprovođenja javne procedure, već direktnim kontaktom Uprave s doktorima. Također, ustanova je potpisala direktni ugovor o saradnji s bolnicom „Srbija“ u Istočnom Sarajevu. Pored ambulante, u Zavodu se nalaze još: stomatološka ordinacija, laboratorija, prostorija sa RTG aparatom, prostorija za fizikalne terapije. Spomenute prostorije opremljene su po evropskim standardima. U stalnom radnom odnosu je zaposlen jedan doktor opšte medicine, dok je jedan stomatolog u radnom odnosu po ugovoru na određeno vrijeme. Vršilac dužnosti upravnika je tokom posjete istakao da će se u skorije vrijeme sprovesti javni konkurs za upražnjene pozicije i, kako je naveo, nada se da će kapaciteti ovog sektora biti popunjeni.

Razgovor je obavljen sa šeficom Odjeljenja zdravstvene službe Dijanom Košarac. Šefica Odjeljenja zdravstvene službe Dijana dr. Košarac je navela da osuđena lica koja se nalaze unutar Zavoda su pod zdravstvenim tretmanom i da se za ista vode uredni zdravstveni kartoni (uvidom u zdravstvene kartone potvrđena je tačnost izjave). Pod zdravstvenim tretmanom su:

- Osuđena lica starije životne dobi;
- Osuđena lica koja koriste redovnu terapiju propisanu od strane doktora medicine (na dan 03.02.2021. godine utrošeno je 1692 tablete u svrhu liječenja osuđenih lica);
- Teško oboljela osuđena lica od karcinoma;

Vezano za liječenje osuđenih lica ovisnika o opijatima, šefica Odjeljenja zdravstvene zaštite ukazala je da se izbjegava korištenje metadonske terapije.

Zatvorske i pritvorske ćelije

Zatvorske ćelije unutar Zavoda podijeljene su u tri sektora: A, B i C. Unutar zatvorskih ćelija nalazi se radni sto, krevet i toalet. Predviđeno je da boravi jedna osoba unutar zatvorske ćelije. Osuđena lica u zavisnosti od pogodnosti koje uživaju, što je vezano za njihovo ponašanje, unutar ćelija mogu da imaju televizor i frižider. Takve pogodnosti predviđene su za osuđena lica koja se nalaze u B i C sektoru. Pritvorske ćelije koja se nalazi unutar Zavoda opremljene su na isti način kao zatvorske ćelije.

Prostorije za rekreaciju

Prostorije za rekreaciju su jako dobro opremljene, tako da u fiskulturnoj sali postoji sto za stoni tenis, mogućnost igranja kolektivnih sportova kao što su fudbal, košarka, odbojka, rukomet. Pored fiskulturne sale, nalazi se i teretana, koja je opremljena sa spravama i ovaj prostor se najčešće koristi od strane osuđenih lica. Prostorije za rekreaciju opremljene su po evropskim standardima.

Kuhinja i pekara

Unutar Zavoda nalazi se kuhinja i pekara, koje su opremljene po evropskim standardima. Pored zaposlenih kuhara i pekara, radno angažovana su i osuđena lica, koja obavljaju pomoćne poslove, kao pogodnost, s tim što je od strane osuđenih lica ukazano na pitanje kriterija kod odabira, odnosno pitanje poštivanja kategorije u kojoj je lice bilo uvršteno u ustanovi u kojoj je prethodno izdržavalo kaznu.

Informatička sekcija

Informatička sekcija opremljena je računarima, međutim nije funkcionalna. Vršilac dužnosti upravnika naveo je da je to proces koji će biti uskoro završen.

Biblioteka

Prostor namijenjen za biblioteku u vrijeme posjete Ombudsmena još uvijek nije opremljen jer nedostaje knjižni fond.

Prostorije za vjerske obrede

U Zavodu su predviđene prostorije za vjerske obrede za tri religije: islamsku, katoličku i pravoslavnu. Za osuđena lica katoličke i pravoslavne vjeroispovijesti predviđena je jedna prostorija, dok osuđena lica islamske vjeroispovijesti imaju zasebno opremljenu prostoriju. Vršilac dužnosti upravnika istakao je da prostorije nisu u potpunosti funkcionalne, jer postoji problem angažovanja vjerskih službenika, te da su pregovori s religijskim zajednicama u vrijeme posjete bili u toku. Ipak, potrebno je ukazati da upražnjavanje vjerskih sloboda na dnevnoj

osnovi nije vezano za prisustvo vjerskih službenika, te je važno osigurati da osuđena lica koriste prostor namijenjen u ove svrhe.

Prostorije za posjete

Unutar Zavoda nalaze se prostorije za posjete i to prostorije za redovne posjete i prostorije za slobodne posjete. Prostorije za redovne posjete su opremljene i u njima se nalazi videonadzor. Unutar prostorija nalazi se sto, stolice, a osuđeno lice i posjetioce dijeli pleksiglas koji je postavljen na sredinu stola i u visini je prostorije za posjetu. Prostorije za slobodne posjete služe za posjete bračnih supružnika, članova njihovih porodica i koriste ih osuđena lica sa pogodnostima. Unutar spomenute prostorije, nalazi se bračni krevet, krevetac za bebu, kuhinja, toalet, televizor, sto za četiri osobe, balkon. Prostorije u vrijeme posjete nisu još uvijek bile stavljene u funkciju.

Vešeraj

Zavod ima vešeraj koji je opremljen po evropskim standardima, ali koji, u vrijeme posjete Ombudsmena, nije stavljen u funkciju, iz razloga, kako je vršilac dužnosti direktor naveo, nepostojanja ugovora s dobavljačem sredstava za higijenu. Vešeraj je predviđen da bude dodatni izvor sredstava Zavodu. Osuđena lica mogu biti radno angažovana unutar vešeraja, kao i da mogu koristiti usluge vešeraja uz određenu novčanu naknadu.

Kantina

Unutar Zavoda nalazi se kantina. Vršilac dužnosti upravnika, naveo je da postoji potpisan ugovor na četiri godine, s preduzećem koje će vršiti usluge prodaje osnovnih životnih namirnica, sredstava za higijenu i drugih proizvoda osuđenim licima. Kantina je opremljena sa prehrambenim proizvodima, sredstvima za ličnu higijenu, duhanskim proizvodima. Uvidom u cijene, utvrđeno je da su, u vrijeme posjete, cijene bile veće u odnosu na tržišne cijene. Tako slučajnim uzorkom utvrđeno je sljedeće:

- cijena ulja proizvođača „Floriol“ je 2,60 KM – tržišna cijena u drugim trgovinskim radnjama je 2,35 KM;
- cijena soli 1kg proizvođača „Solana d.d. Tuzla“ je 1,50 KM – tržišna cijena u drugim trgovinskim radnjama je 1 KM;
- cijena kafe „Brazil“ od 500g je 6,75 KM – tržišna cijena u drugim trgovinskim radnjama je 6,75 KM;
- cijena kafe „Zlatna džezva“ od 500g je 7,25 KM – tržišna cijena u drugim trgovinskim radnjama je 6,95 KM;
- cijena po 1kg narandži košta 2,50 KM – tržišna cijena u drugim trgovinskim radnjama je 2,00 KM;
- cijena 1kg banana košta 3,00 KM – tržišna cijena u drugim trgovinskim radnjama je 2,65 KM;
- cijene duhanskih proizvoda su identične kao u drugim trgovinskim radnjama.

Korištenje pogodnosti

Osuđena lica smještena su u tri sektora A, B i C. , od kojih su u Sektoru A smještena osuđena lica koja su počinila najteža krivična djela i samim tim ne uživaju pogodnosti. Osuđena lica koja se nalaze u Sektoru A imaju pravo na 2 sata šetnje dnevno uz pratnju zatvorskih čuvara. Osuđena lica koja se nalaze u Sektoru B i C uživaju određene pogodnosti u zavisnosti od ličnog ponašanja unutar Zavoda i ukoliko se uzorno ponašaju mogu da posjeduju televizor i frižider unutar ćelija u kojima borave. Također, ova osuđena lica mogu da budu i radno angažovana u kuhinji, pekari, vešeraju kao pomoćni radnici.

Osuđena lica mogu da koriste telefonske usluge. Imaju pravo na kontakt s užim članovima porodice. Cijene tarifa usluge telefonskih operatera utvrđene su ugovorom koji je potpisan s kompanijom „M:Tel“. Žalbe osuđenih lica ukazuju nam na previsoke cijene telefonskih usluga, mogućnost kontakta samo sa užim članovima porodice, kao i nemogućnost kontakta s prijateljima.

Pravo na slobodne posjete osuđena lica imaju jednom u dva mjeseca. U vrijeme posjete Zavodu, posjete osuđenim licima nisu bile dozvoljene, radi epidemiološke situacije vezane za koronavirus. Vanzavodske pogodnosti koristi jedno lice.

8.4.2. Posjeta Kazneno-popravnog zavodu Zenica

Dana 04.02.2021. godine i 28.07.2021. godine obavljene su posjete Kazneno-popravnog zavodu Zenica radi razgovora s upravom i osuđenim licima koja imaju registrovane predmete u Instituciji ombudsmena.⁴⁸¹ Tokom sastanka poseban naglasak je stavljen na premještanje osuđenih lica iz Kazneno-popravnog zavoda Zenica u Zavod, kao i na pitanje mjera koje su preduzete s ciljem preveniranja širenja pandemije COVID-19 i zaštite života i zdravlja osuđenih lica. Nakon sastanka, obavljen je obilazak zavodskih prostorija. Prilikom obilaska utvrđeno je da je većina prostorija u zadovoljavajućem stanju, te su posjećeni i novi objekti koji su namijenjeni za radni angažman osuđenika. Zaključeno je i da su osuđenici radno angažovani u širokom spektru poslova, kao što su građevina, održavanje higijene prostorija, održavanje zelenog pojasa, izrada umjetničkih radova, rad u teretani, pružanje usluga šišanja i brijanja drugih osuđenika i drugo.

Uslovi smještaja

Direktor Kazneno-popravnog zavoda Zenica Redžo Kahrić (u daljem tekstu: direktor) je ukazao da 56 osuđenih lica je premješteno iz Kazneno-popravnog zavoda Zenica u Zavod, te da su u Kazneno-popravnog zavodu Zenica ostala 532 osuđenika. Na dan 28.07.2021. godine u ustanovi je bilo 610 osuđenih lica. Poređenja radi, u 2016. godini u Kazneno-popravnog zavodu Zenica boravilo je preko 800 osuđenih lica, tako da ova ustanova trenutno ima viška kapaciteta. Od 56 premještenih lica u Zavod, 80% se nalazilo u kategoriji „A“ što znači da su ispunjavali uslove za korištenje pogodnosti. Prema riječima direktora, uslovi smještaja su više nego zadovoljavajući, a

⁴⁸¹ Posjete obavila ombudsmenka dr. Jamsinka Džumhur sa saradnicima;

osuđena lica s odličnim vladanjem imaju posebne privilegije. Naglasio je da svaka ćelija ima televizor, te da se to ne smatra kao pogodnost.

Radni angažman zatvorenika

U Kazneno-popravnog zavodu Zenica radno angažovano je preko 300 osuđenih lica, tj. više od 50% ukupne zatvorske populacije,⁴⁸² s tim da je broj radno angažovanih osuđenih lica smanjen zbog epidemiološke situacije. Direktor Kazneno-popravnog zavoda Zenica ukazao je na problem radnog angažmana zbog prelaska na trezorsko poslovanje od 01. januara 2021. godine zbog čega je ukinuta Privredna jedinica „*Novi život*“, te je stao rad u radionici metala. Naime, trezorsko poslovanje onemogućava ovu ustanovu da posluje s partnerima u inostranstvu bez domaćeg posrednika, a glavni dosadašnji partneri su iz inostranstva.

Kada je u pitanju naknada za rad zatvorenika, pomoćnik direktora Vedad Hajdarević (u daljem tekstu pomoćnik direktora) je rekao da je to regulisano Zakonom o izvršenju krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera. Naime, prema članu 94. stav (2) navedenog Zakona, naknada za rad iznosi od jedne četvrtine do jedne polovine prosječne plaće na sličnim poslovima ostvarene u posljednja tri mjeseca u privredi Bosne i Hercegovine. Osuđenici u Kazneno-popravnog zavodu Zenica u prosjeku zarađuju od 100 do 230 KM, dok osuđena lica s najvećim koeficijentom mogu zaraditi i do 260 KM mjesečno.

Zdravstvena zaštita

Zdravstvena zaštita u Kazneno-popravnog zavodu Zenica je organizovana na način da ima zaposlenog doktora koji je neuropsihijatar, te stomatologa i ostalo prateće medicinsko osoblje. Sa Kantonalnom bolnicom u Zenici ima uspostavljenu odličnu saradnju i plaćaju 75,00 KM po dolasku doktora/specijaliste. Tokom pandemije COVID-19 uspostavljen je izolatorij za zaražena osuđena lica tako da je Kazneno-popravni zavod efikasno djelovao u liječenju oboljelih tokom pandemije.

Komunikacija (posjete i telefonski pozivi)

Zbog novonastale epidemiološke situacije COVID-19, uprava Kazneno-popravnog zavoda Zenica je bila primorana da drastično smanji broj posjeta, ali da su omogućili osuđenima da više telefoniraju. Prema riječima pomoćnika direktora, osuđenici imaju zagarantovano pravo na redovne posjete bez obzira kojoj grupi pripadali, dok su ostale posjete zavisno od grupe kojoj osuđenik pripada. Osuđena lica C kategorije imaju pravo na jednu slobodnu posjetu u dva mjeseca.

U daljem razgovoru, uprava Kazneno-popravnog zavoda Zenica objasnila je prava osuđenika na telefonske pozive koji su uređeni Pravilnikom o kućnom redu u Kazneno-popravnog zavodu Zenica. Osuđena lica mogu zvati sedam brojeva i da osuđenici A grupe mogu telefonirati skoro svaki dan. Nadalje, navodi da u sklopu tih sedam brojeva osuđenici mogu kontaktirati bližu rodbinu, advokata i bliske prijatelje.

⁴⁸² Intervju s direktorom KPZ Redžom Kahrićem;

Vanzavodske pogodnosti

Kada su u pitanju vanzavodske pogodnosti, pomoćnik direktora je naglasio da policija obično daje negativne odgovore, tj. ne dozvoljavaju osuđenim licima da često izlaze. Ovakav način postupanja ima za posljedicu da osuđena lica ograničeno koriste vanzavodske pogodnosti, jer postoji bojaznost kod nadležnih tijela da se osuđenik neće vratiti na izdržavanje kazne ili da će ponovo učiniti krivično djelo. Nadalje, pomoćnik direktora je naveo da Kazнено-popravni zavod Zenica samoinicijativno obavlja psihološke pripreme prije nego što osuđenici napuste tu ustanovu, te da ne postoji u pravilniku instrukcija kako to učiniti.

Postupanje tokom pandemije COVID-19

Ova ustanova je bila zatvorena za posjetioce u periodu od 15.03.2020. do 15.05.2020. godine.⁴⁸³ Kao rezultat ovih mjera, direktor Kazнено-popravnog zavoda Zenica je nakon proteka ovog perioda produžio radno vrijeme uposlenika s ciljem osiguranja većeg broja posjeta za ublažavanje efekata mjera koje su bile uvedene u okviru sprečavanja pandemije COVID-19. Također, ova ustanova je organizovala razna sportska takmičenja kako bi se ublažile negativne posljedice zbog zatvaranja Kazнено-popravnog zavoda Zenica za javnost. Osuđenici su također imali mogućnost da više telefoniraju tokom trajanja ograničenja uvedenih u okviru sprovođenja epidemioloških mjera.

8.4.3. Posjeta Kazнено-popravnom zavodu Tuzla

Dana 13.10.2021. godine izvršena je posjeta Kazнено-popravnom zavodu Tuzla tokom koje je obavljen razgovor sa zamjenikom direktora ove ustanove Božom Antunovićem, te s osuđenicama koji imaju registrovane žalbe u Instituciji ombudsmena.⁴⁸⁴ U toku posjete u Kazнено-popravnom zavodu Tuzla je boravilo 160 osuđenih, od čega su 48 lica ženskog spola, te 112 muškog spola. Mandati direktora i zamjenika direktora Kazнено-popravnog zavoda Tuzla istekli su 30.09.2021. godine, te spomenuti obavljaju funkcije u tehničkom mandatu (vršioци dužnosti). Zamjenik direktora naveo je da je zadovoljan kolektivom, brojem zaposlenih i načinom na koji funkcionise sam kolektiv, s tim da uvijek postoji prostor za povećanje broja zaposlenih. Trenutno je zaposlen jedan ljekar opšte prakse, stomatolog dolazi po potrebi, psihijatar dolazi jednom sedmično i zaposlen je na ugovor o djelu. Svi specijalistički pregledi obavljaju se van Zavoda uz saglasnost direktora Zavoda. Posjete su dozvoljene u skladu sa propisanim epidemiološkim mjerama.

Nakon razgovora sa zamjenikom direktora Kazнено-popravnog zavoda Tuzla obavljani su razgovori sa dvije osuđenice koje nisu imale primjedbi na uslove i tretman u Kazнено-popravnom zavodu Tuzla.

⁴⁸³ Intervju s pomoćnikom direktora.

⁴⁸⁴ Posjetu obavila pomoćnica Ombudsmena Vedrana Pavlović.

8.4.4. Posjeta Kazneno-popravnom zavodu Sarajevo

Dana 08.10.2021. godine izvršena je posjeta Kazneno-popravnom zavodu Sarajevo⁴⁸⁵ gdje je obavljen razgovor s direktorom Farukom Zubčevićem (u daljem tekstu: direktor) i osuđenim licem koje ima registrovan predmet u Instituciji. Tokom sastanka, prisutni su razgovarali i o premještanju Centralnog zatvora u Sarajevu na Igman, uslovima smještaja za osuđena lica/pritvorenike, kao i o zdravstvenoj zaštiti.

Uslovi smještaja

U vrijeme posjete u Kazneno-popravnom zavodu Sarajevo kaznu je izdržavalo 30 osuđenih osoba, dok se u pritvorskoj jedinici nalazilo 150 pritvorenika. Također, direktor Kazneno-popravnog zavoda Sarajevo ukazao je da se u Kazneno-popravnom zavodu Sarajevo vrši opservacija osuđenih lica i pritvorenika, zatim se na osnovu te opservacije upućuju u Kazneno-popravni zavod Sarajevo - Odjeljenje Ustikolina ili u Kazneno-popravni zavod Sarajevo poluotvorenog tipa "Igman-objekat". Iz Kazneno- popravnog zavoda Sarajevo 30 osuđenih lica je premješteno u Zavod. U proteklim godinama, preduzimane su mjere s ciljem unapređenja stanja u ovoj ustanovi, a posebna pažnja je posvećena implementaciji preporuke CPT Komiteta, tako da su okrečene prostorije, ugrađene nove toplotne kamere itd. Direktor Kazneno-popravnog zavoda Sarajevo je istakao da će ova ustanova kompletno biti premještena u novi objekat koji se gradi na Igmanu, a koji finansira Vlada Federacije BiH i IPA fond (11 miliona KM osigurano preko IPA fondova). Također, naveo je da će svi smještajni zatvorski kapaciteti biti prema zatvorskim normama Evropske unije.

Zdravstvena zaštita

Kazneno-popravni zavod Sarajevo ima jednog doktora u stalnom radnom odnosu, stomatologa, kao i tri medicinske sestre, te posjeduje opremljenu medicinsku sobu. Sva osuđena lica/pritvorenici u potpunosti su vakcinisani.

Posjete

Posjete su već duži period dozvoljene s obzirom da su svi vakcinisani. Putem moderne tehnologije (*face recognition softver*, toplotne kamere) vrši se stroga kontrola svih osoba koje dolaze u posjetu.

8.5. Uticaj pandemije COVID-19 na stanje u oblasti sprečavanja i prevencije torture

Izvještajna godina je bila specifična, kao i prethodna, zbog pandemije virusa COVID-19. Ustanove za izvršenje krivičnih sankcija funkcionisale su u posebnim, puno težim okolnostima, jer su određena prava osuđenih lica bila u većoj mjeri uskraćena ili ograničena kroz donošenje mjera koje su preduzimane s ciljem zaštite života i zdravlja lica ove populacije. Način sprovođenja ovih ograničenja organizovan od strane uprava ustanova je u značajnoj mjeri

⁴⁸⁵ Posjetu obavila pomoćnica Ombudsmana Bosne i Hercegovine Vedrana Pavlović;

doprinio da nije bilo izražajnijih nezadovoljstva (štrajka, pobune) u ustanovama, posebno u velikim kolektivima, te da bez obzira na cjelokupnu situaciju nije bilo većih poteškoća u funkcionisanju ustanova ili širenja zaraze u ovim kolektivima. Preduzet je čitav niz mjera s ciljem olakšavanja kontakata pritvorenika i zatvorenika s vanjskim svijetom kako bi se izbalansirala ograničenja nametnuta zbog razloga zaštite zdravlja javnosti.

U ovom dijelu Izvještaja prezentovane su neke od žalbi registrovanih vezano za postupanje nadležnih organa tokom pandemije u odnosu na lica kojim je ograničena sloboda kretanja. Statistički pokazatelji ukazuju i na visok stepen vakcinacije u ovim ustanovama.

Ombudsmeni su zaprimili žalbu⁴⁸⁶ osuđenog lica iz Kazneno-popravnog zavoda zatvorenog tipa Foča u kojoj se navodi da trpi omalovažavanje i ponižavanje od strane službenih lica i drugih zatvorenika, te iznosi pritužbe na neadekvatnu zdravstvenu zaštitu i neprofesionalan odnos zavodskog ljekara i medicinskog tehničara, a naročito tokom infekcije koronavirusom. Iz dostavljenog izjašnjenja Kazneno-popravnog zavoda Foča⁴⁸⁷ i prateće medicinske dokumentacije proizlazi da je osuđeno lice na osnovu uputnica i preporuka zavodskog ljekara, sprovedeno na ukupno 23 specijalistička pregleda u Univerzitetu bolnicu Foča, te da su tom prilikom izvršeni specijalistički pregledi od strane ljekara različitih specijalnosti (psihijatar, ortoped, gastroenterolog, neurohirurg, neurolog, dermatolog, pulmolog, otorinolaringolog), kao i RTG i ultrazvučno snimanje. Kod osuđenika je u više navrata pronađeno više različitih tableta, te s obzirom na njegovu sklonost da zloupotrebljava terapiju, ista se vrši uz pojačan nadzor. U izjašnjenju se navodi da u skladu s naredbama Ministarstva pravde Republike Srpske, te preporukama JZU "Instituta za javno zdravstvo", te Ministarstva zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske, u Kazneno-popravnog zavodu Foča preduzimaju sve neophodne preventivne zdravstveno – epidemiološke mjere s ciljem sprečavanja pojave i širenja virusa COVID-19. Nakon što je kod dva osuđena lica iz kolektiva u kojem je smješten i žalitelj potvrđeno prisustvo infekcije, isti su izmješteni u kolektiv koji je namijenjen za smještaj osuđenih lica s potvrđenom infekcijom i sprovođenje njihovih aktivnosti je odvojeno od aktivnosti ostalih osuđenih lica. U odnosu na ova osuđena lica organizovano je obavezno mjerenje tjelesne temperature, te provođenje pojačanih mjera higijene i dezinfekcije prostorija, uz obavezno korištenje lične zaštitne opreme. Zavodski ljekar je svakodnevno provodio zdravstvene preglede svih inficiranih i izolovanih zatvorenika uz mjerenje vitalnih parametara, a propisana terapija je svakodnevno dijeljena u propisanim vremenskim intervalima. Podjela hrane svim zatvorenicima koji su izolovani odvijala se redovno u kolektivu u koji su smješteni, te su se putem redovnih telefonskih kontakata obavještavali članovi porodice o njihovom zdravstvenom stanju. Konkretno, za vrijeme inficiranosti virusom osuđeno lice je na osnovu uputnice ljekara provedeno u bolnicu Foča radi RTG snimanja pluća i specijalističkog pregleda pulmologa. Nakon 22 dana, nakon drugog retestiranja kada je utvrđen negativan nalaz na koronavirus, zatvorenik je vraćen u svoj kolektiv. Na navedeno izjašnjenje podnosilac žalbe je dostavio svoje komentare, u kojima ostaje kod ranije iznesenih navoda. Tražio je premještaj u drugu ustanovu, međutim od Ministarstva pravde Republike Srpske je dobio odbijenicu. Istražni postupak u ovom predmetu je još uvijek u toku, te je planirana posjeta Kazneno-popravnog zavodu Foča.

⁴⁸⁶ Predmet broj Ž-SA-07-959/20;

⁴⁸⁷ Akt broj 03-2392/14 od 10.12.2020. godine;

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili žalbu osuđenika⁴⁸⁸ koji se nalazi na izdržavanju zatvorske kazne u Zavodu. U žalbi navodi da je direktor zavoda dana 08.09.2021. godine donio odluku o hitnom postupanju⁴⁸⁹, prema kojoj su zabranjene sve posjete zatvorenim licima kao i sve pogodnosti zatvorenika zbog pogoršanja epidemiološke situacije uzrokovane pandemijom koronavirusa. Ovom odlukom zabranjuje se posjeta osuđenim licima, od strane članova porodica. Nejasan je razlog za donošenje ovakve odluke s obzirom na činjenicu da Zavod raspolaže prostorijama koje su namjenski opremljene protiv širenja zaraze, sa pleksiglasom i sa odvojenim ulazom i koje su u funkciji. Od ove zabrane izuzete su posjete advokata koji u navedenoj prostoriji mogu obavljati posjete s osuđenim licima. Za žalitelja je dodatno ponižavajuće i to što je stalno u kontaktu sa zaposlenim iz Zavoda, koji ga po povratku sa redovnih aktivnosti pretresaju, pa se postavlja pitanje kako oni nisu prenosioci zaraze, a porodice osuđenika jesu. Odluku direktora kojom su ukinute sve pogodnosti što uključuje i vanzavodske, žalitelj smatra neutemeljenom, jer nijedan entitetski Krizni štab nije donio odluku o zabrani posjeta, izlazaka i ulazaka zatvorenika u Zavode. Čak naprotiv Krizni štab Federacije BiH je donio odluku kojom su dozvoljene posjete u svim kazneno-popravnim zavodima, ulasci i izlasci iz Zavoda uz obavezan PCR test, a Krizni štab Republike Srpske odlukom od 13.09.2021. godine nije zabranio posjete i vanzavodske pogodnosti u ustanovama. Institucija ombudsmena je dana 15.11.2021. godine zatražila izjašnjenje od Zavoda. Dana 03.12.2021. godine, Ombudsmeni su zaprimili izjašnjenje direktora Zavoda⁴⁹⁰ u kojem je naveo da je dana 08.09.2021. godine donio odluku o hitnom postupanju, na osnovu koje su bile zabranjene posjete pritvorenim i zatvorenim licima (osim advokata uz sve mjere zaštite i pleksiglas pregradu), kao i sve pogodnosti zatvorenika, te svi vjerski obredi, zbog pogoršanja epidemiološke situacije uzrokovane pandemijom koronavirusa. Na prijedlog načelnika zdravstvene službe⁴⁹¹ u Zavodu su ukinute mjere zabrane s obzirom da je 95% zatvorenika do tada vakcinisano i revakcinisano, te da je prošlo 21 dan od revakcinacije. Za sve ostale posjete potrebno je poštovati sve epidemiološke mjere, dok za slobodne posjete osobe koje dolaze moraju imati PCR test, brzi test ili imunoglobuline, maksimalno star 72 h. Rad na predmetu je u toku.

⁴⁸⁸ Predmet broj Ž-SA-07-678/21;

⁴⁸⁹ Broj 01-50-2087/21;

⁴⁹⁰ Akt broj 03-15-1-875-18/21 od 03.12.2021. godine;

⁴⁹¹ Broj 04-SI-int 816/21 od dana 29.09.2021. godine;

IX. PRAVA DJETETA

Posljednjih nekoliko godina Ombudsmeni kontinuirano ukazuju nadležnim domaćim i međunarodnim organima i institucijama da je siromaštvo jedan od najznačajnijih uzroka kršenja prava djeteta u Bosni i Hercegovini. Na taj način siromaštvo dovodi do socijalne isključenosti djece što za posljedicu ima nedostupnost obrazovanja, zdravstvene zaštite, značajnije afirmacije potencijala djece, nemogućnosti zaposlenja njihovih roditelja što može da dovede i do transgeneracijskog siromaštva tj. reprodukcije siromaštva u okviru iste porodice itd. Također, Ombudsmeni godinama predlažu nadležnim organima preduzimanje neophodnih mjera na ujednačavanju prava djeteta u Bosni i Hercegovini, a što bi podrazumijevalo preduzimanje mnogobrojnih aktivnosti od strane nadležnih organa, poput npr. osnivanja fonda za ostvarivanje prava djeteta u Federaciji Bosne i Hercegovine ili obezbjeđenje dječijeg dodatka za svu djecu, bez imovinskih ograničenja, uspostavljanje alimentacionih fondova, te kreiranje budžeta na svim nivoima vlasti koji bi bili planirani i usvojeni, polazeći od najboljeg interesa djeteta s ciljem što adekvatnije i kvalitetnije zaštite prava djeteta u Bosni i Hercegovini.

U Federaciji Bosne i Hercegovine, a prema informacijama koje posjeduju Ombudsmeni, Nacrt Zakona o podršci porodicama s djecom u Federaciji Bosne i Hercegovine razmatran je i usvojen na 1. redovnoj sjednici Zastupničkog doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine od 28. februara 2019. godine, odnosno na nastavku 5. sjednice Doma naroda Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine od 27. februara 2020. godine. U skladu sa zaduženjima s navedenih sjednica, Federalno ministarstvo rada i socijalne politike je u periodu od 1. maja do 28. septembra 2020. godine provelo proces javnih rasprava o Nacrtu predmetnog Zakona u trajanju od 90 dana. Ombudsmeni koriste priliku da istaknu da su u ranijom periodu⁴⁹² pohvalili napore nadležnog Ministarstva da kroz predložena zakonska rješenja uspostave socijalno pravičniji i fiskalno funkcionalniji sistem zaštite porodice s djecom, s posebnim naglaskom na izjednačavanju prava djece u Federaciji Bosne i Hercegovine. Ombudsmeni smatraju da je izuzetno važno pružiti veću podršku porodicama s djecom, posebno kroz ostvarivanje dva osnovna prava - prava na dječiji dodatak i prava na novčanu pomoć porodilji koja nije u radnom odnosu. Također bi bilo značajno da se federalnim zakonom osigura minimum osnovnih prava iz oblasti zaštite porodice s djecom, dok bi dodatna i izvedena prava u cijelosti bila data u nadležnost kantonima i jedinicama lokalne samouprave. Usvajanjem ovog zakona sva djeca bi ostvarivala pravo na dječiji dodatak do navršene 18. godine života djeteta⁴⁹³ i visina dječijeg dodatka bila bi jednaka na području Federacije Bosne i Hercegovine. Ombudsmeni koriste priliku da istaknu da su učestvovali u Javnoj raspravi o Nacrtu Zakona o podršci porodicama s djecom, a koju je Federalno ministarstvo rada i socijalne politike održalo u skladu sa Zaključcima oba doma Parlamenta Federacije BiH. S obzirom na informaciju da je Vlada Federacije Bosne i Hercegovine na sjednici održanoj dana 2. decembra 2021. godine usvojila Prijedlog Zakona o materijalnoj podršci porodicama s djecom, Ombudsmeni žele pohvaliti napore Vlade Federacije Bosne i Hercegovine da kroz predložena zakonska rješenja uspostave socijalno pravičniji i fiskalno funkcionalniji sistem zaštite porodice s djecom, s posebnim naglaskom na izjednačavanje prava djece u Federaciji Bosne i Hercegovine.

⁴⁹² Akt broj OI-K-BL-411/20 od 25.9.2020. godine;

⁴⁹³ Članom 4. definisano je da je „dijete osoba do navršene 18 godina života“.

Kada je u pitanju Republika Srpska, pohvalno je što je Republika Srpska, s ciljem podrške pronatalitetnoj politici u Republici Srpskoj, polovinom decembra 2021. godine donijela Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o dječijoj zaštiti. Izmjenom Zakona prvi put je uveden dječiji dodatak za prvorodeno dijete koji će od 1. januara 2022. godine iznositi 97,20 KM. S druge strane, naknade za drugo, treće i četvrto dijete uvećane su skoro 100% tako da dječiji dodatak za drugo i četvrto dijete, umjesto 48,60 KM ubuduće iznosi 97,20 KM. Za treće dijete dječiji dodatak će ubuduće iznositi 140 KM umjesto dosadašnjih 100 KM. Uz to, značajno povećanje je i dodatka za djecu koja su vulnerabilne kategorije, odnosno sa 100-115 KM na 170 KM. Pored toga, povećan je iznos jednokratne pomoći majkama za rođenje djeteta (naime, iznos pomoći za opremu novorođenčeta je povećan sa 250 KM na 500 KM), kao i iznos naknade za roditelje-njegovatelje i njegovatelje (povećan je iznos naknade za pomoć roditelju-njegovatelju ili njegovatelju s prethodnih 25% od osnovice na iznos od 100% od osnovice).

Uspostavljanje Fonda solidarnosti za dijagnostiku i liječenje oboljenja, stanja i povreda djece u inostranstvu u Republici Srpskoj također predstavlja značajan iskorak u ostvarivanju prava djeteta na zdravstvenu zaštitu i svakodnevno se pokazuje sva njegova opravdanost⁴⁹⁴. Ovaj Fond je osnovan s ciljem prikupljanja dodatnog novca za dijagnostiku i liječenje djece u inostranstvu, kada to nije moguće u zdravstvenim ustanovama u Republici Srpskoj, niti u drugim zdravstvenim ustanovama s kojima Fond zdravstvenog osiguranja Republike Srpske ima potpisan ugovore.

Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece je jedno od osam tzv. pravničkih odjela uspostavljenih u Instituciji (ova Odjel djeluje od 2009. godine), i čine ga tri diplomirana pravnik od kojih se jedan nalazi u Sjedištu Institucije u Banjoj Luci, a dva u Područnom uredu u Sarajevu.

Rad Odjela za praćenje ostvarivanja prava djece prevashodno se odnosi na zaštitu i praćenje ostvarivanja prava djece u BiH, kao i na afirmaciju (promociju) prava i sloboda djeteta u skladu s domaćim i međunarodnim standardima.

UN Konvencija predstavlja katalog dječijih prava koja su utvrđena ovom Konvencijom. Ova prava u Bosni i Hercegovini uređena su nizom zakonskih i podzakonskih propisa donesenih za nivoje Republike Srpske, Federacije BiH, Brčko distrikta BiH i kantona poput zakona o osnovnom, srednjem i visokom obrazovanju, zakona o zdravstvenoj zaštiti, zakona o socijalnoj zaštiti, zakona o postupanju s djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku, itd. Različita rješenja u ovim propisima stvaraju dodatne poteškoće u ostvarivanju principa jednakog pristupa pravima svakog djeteta u BiH što je posebno izraženo u Federaciji BiH (najveći broj prava djeteta propisuje se kantonalnim zakonima).

Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece u toku 2021. godine zaprimio je 190 žalbi. U 17 predmeta u kojima je utvrđeno kršenje prava djeteta Ombudsmeni su izdali 15 preporuka. Analizirajući žalbe koje su zaprimljene tokom izvještajne godine evidentno je da su se žalbe najčešće odnosile na rad centara za socijalni rad, zatim rad sudova, tužilaštava, obrazovnih

⁴⁹⁴ Fond je osnovan i finansira se u skladu s posebnim zakonom - Zakonom o Fondu solidarnosti za dijagnostiku i liječenje oboljenja, stanja i povreda djece u inostranstvu, „Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 100/2017 i 103/2017.

ustanova, inspeksijskih organa, ali i drugih nadležnih organa uprave. Znatan broj žalbi u izvještajnoj godini ticao se i ostvarivanja prava djece u vrijeme pandemije.

Specijalni izvještaj o stanju ostvarivanja prava na dječiji dodatak u Bosni i Hercegovini

Ombudsmeni su na sjednici održanoj dana 19. oktobra 2020. godine donijeli zaključak⁴⁹⁵ da u toku 2021. godine izrade Specijalni izvještaj o stanju ostvarivanja prava na dječiji dodatak u Bosni i Hercegovini⁴⁹⁶. Kao i svi drugi izvještaji i analize Ombudsmena i u ovom izvještaju dat je prikaz svih najznačajnijih međunarodnih standarda i domaćih pozitivnih propisa koji se, između ostalog, tiču ili imaju veze s pravima djeteta na dječiji dodatak, kao jednog prava iz oblasti socijalne, odnosno dječije zaštite. Ombudsmeni su također dali prikaz svih odgovora i dostavljenih podataka od strane nadležnih organa, a potom su i sve dostavljeno analizirali (situaciona analiza) i shodno tome iskazali određene zabrinutosti. Rukovodeći se svim dosadašnjim iskustvima i saznanjima u radu, uvažavajući mandat i nadležnost Ombudsmena, sumirajući i analizirajući činjenice i podatke koji se tiču ostvarivanja prava na dječiji dodatak u Bosni i Hercegovini, Ombudsmeni su iskazali svoje zabrinutosti i uputili preporuke nadležnim izvršnim organima na svim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini. Ombudsmeni posebno ističu da su u izradi ovog Izvještaja učestvovala djeca i nevladine organizacije i prezentovana su mišljenja djece na temu siromaštva djece u Bosni i Hercegovini.

Ciljevi ovog istraživanja tiču se unapređenja stanja u oblasti zaštite prava djeteta na način što Ombudsmeni insistiraju kod nadležnih organa da shvate važnost i značaj socijalne zaštite djece, te da svoja ulaganja u djecu shvate kao prioritet. Potrebno je kreirati baze/podatke o siromaštvu djece i socijalnoj isključenosti, odrediti strateške prioritete u smanjenju siromaštva i omogućiti nadležnim organima, posebno u lokalnim zajednicama da ih provedu u praksu na terenu.

Nakon analize svih podataka, Ombudsmeni smatraju da iznosi naknada koji se odvajaju za dječiji dodatak ne mogu značajnije doprinijeti smanjenju siromaštva djece. Postojeći sistem socijalnih naknada čini se nedjelotvornim u rješavanju razmjera i dubine (intenziteta) dječijeg siromaštva u zemlji. Iznosi naknada na ime dječijeg dodatka, uz set drugih mjera i aktivnosti, suviše su niski da bi se ostvarila stvarna razlika u životima korisnika. Specifične potrebe mladih rijetko su u fokusu sistema socijalne zaštite, iako neuspjeh ulaganja u mlade može imati dugoročne implikacije za društvo. Pri tome svakako treba istaći i da su prirodne nepogode - zemljotresi, poplave, u Bosni i Hercegovini zasigurno unazadile ekonomski i socijalni razvoj, doprinijele smanjenju zaštite djece u obrazovanju i povećanju siromaštva. Moramo biti svjesni činjenice da su djeca u odnosu na odrasle i punoljetne građane ugroženija, zbog visokog stepena zavisnosti od starijih. Globalna iskustva ukazuju da posljedice katastrofa uzrokovanih prirodnim opasnostima imaju nesrazmjerno veći učinak na djecu i ostale ranjive grupe, regije i lokacije pogođene siromaštvom i nejednakostima, te da svojim učinkom unazađuju napredak u razvoju. Kroz UN Konvenciju o pravima djeteta, države članice su se obavezale da djeci osiguraju ostvarenje prava bez obzira na okolnosti, što podrazumijeva i suočavanje s katastrofama i drugim prilikama koje povećavaju stepen ranjivosti i potreba za zaštitom djece. Ombudsmeni smatraju da, ukoliko djeca žive u socijalno i ekonomski stabilnim, sigurnim i prosperitetnim uslovima,

⁴⁹⁵ Broj Oi-K-SA-112-5/20

⁴⁹⁶ Kompletan Specijalni izvještaj nalazi se na web-stranici Institucije, izrađen i finaliziran tokom mjeseca jula 2021. godine, a preporuke prema svim nadležnim organima upućene su u mjesecu oktobru (predmet broj Ž-BL-01-46/21).

postoji manji rizik od produbljenja siromaštva, a svi moramo uraditi mnogo više da bi se sva prava zagarantovana UN Konvencijom o pravima djeteta i ostvarila u praksi.

Nakon analize pristiglih odgovora nadležnih organa, posebno imajući u vidu zakonodavna rješenja zemalja iz okruženja i uvažavajući dosadašnja iskustva u radu Ombudsmena po pojedinačnim žalbama građana i ranije publikovanih specijalnih izvještaja, a u skladu s ovlaštenjima iz člana 32. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni su nadležnim organima izdali odgovarajuće preporuke.

Inicijativa za izmjene Porodičnog zakona Republike Srpske

Dana, 18. septembra 2020. godine, Ombudsmeni su uputili Narodnoj skupštini Republike Srpske Inicijativu⁴⁹⁷ za izmjene i dopune Porodičnog zakona Republike Srpske⁴⁹⁸. Analizirane su odredbe navedenog Zakona i shodno tome, Ombudsmeni su ukazali da je neophodno izmijeniti Porodični zakon Republike Srpske tako što bi sudovi, umjesto centara/sluzbi za socijalni rad, odlučivali o povjeravanju djece iz vanbračnih zajednica i o načinu održavanja ličnih odnosa djeteta s roditeljem s kojim dijete ne živi. Prema trenutnom stanju, o povjeravanju djeteta jednom od roditelja nakon prekida vanbračne zajednice odlučuje nadležni centar za socijalni rad, a samo izuzetno to čine sudovi. Ombudsmeni su podsjetili najviše zakonodavno tijelo u Republici Srpskoj na ustavnu odredbu kojom su djeci rođenoj van braka priznata jednaka prava i dužnosti kao djeci rođenoj u braku, ali postojeće zakonsko rješenje u Republici Srpskoj dovodi djecu rođenu u vanbračnoj zajednici u znatno drugačiju poziciju. Stoga su Ombudsmeni ukazali na obavezu svih nadležnih institucija na nivou Republike Srpske da djeci iz vanbračnih zajednica omoguće da uživaju jednaka prava, pod jednakim uslovima, kada je u pitanju sudska zaštita, a za rješavanje ovog pitanja neophodne su izmjene Porodičnog zakona Republike Srpske kojima će povjeravanje djece biti u isključivoj nadležnosti sudova.

Dana, 23. septembra 2020. godine, zaprimljen je odgovor⁴⁹⁹ Kabineta predsjednika Narodne skupštine Republike Srpske iz kojeg proizlazi da je Inicijativa Ombudsmena proslijeđena Vladi Republike Srpske, Zakonodavnom odboru i drugim nadležnim skupštinskim tijelima⁵⁰⁰ na razmatranje. Ombudsmeni su, cijeneći protok vremena, u više navrata nakon toga tražili dostavljanje informacija u pogledu predmetne Inicijative, međutim, od dana podnošenja iste, Narodna skupština Republike Srpske dostavila je nekoliko istovjetnih odgovora⁵⁰¹. Iz ovih odgovora proizlazi da nije moguće zauzeti stav povodom date Inicijative, s obzirom na to da nisu prikupljena sva neophodna mišljenja. Evidentno je da u konkretnom slučaju nema neophodne ažurnosti nadležnih skupštinskih tijela. Ombudsmeni će nastaviti da ukazuju na nedostatke sistema porodično pravne zaštite i u vezi s tim, zagovarati pozitivne promjene na ovom polju i stoga konkretan problem i iznose u Godišnjem izvještaju o aktivnostima Institucije ombudsmena za ljudska prava za 2021. godinu.

⁴⁹⁷ Ž-BL-01-42/20;

⁴⁹⁸ "Službeni glasnik Republike Srpske", broj 54/2002, 41/2008 i 63/2014.

⁴⁹⁹ Akt broj 02/1-021-833/20 od 22.9.2020. godine;

⁵⁰⁰ Odbori za politički sistem, pravosuđe i upravu; jednakih mogućnosti; za pitanja djece, mladih i sporta.

⁵⁰¹ Akt broj 02/4.01-4-011-40/21 od 13.1.2021. godine i Akt broj 02/4.01-4-011-617/21 od 15.4.2021. godine;

Inicijativa u odnosu na Zakon o dječijoj zaštiti Brčko distrikta BiH

Ombudsmeni su posredstvom svojih partnera, odnosno nevladinih organizacija koje se bave pitanjima u oblasti prava djeteta došli do saznanja da će se na 12. redovnoj sjednici Skupštine Brčko distrikta BiH zakazanoj za dan 14. jula 2021. godine, razmatrati Nacrt Zakona o izmjeni i dopuni Zakona o dječijoj zaštiti Brčko distrikta Bosne i Hercegovine (drugo čitanje), a kojim se ukida pravo na dječiji dodatak za djecu koja iz bilo kojeg razloga nisu uključena u obrazovni proces ili ga redovno ne pohađaju, odnosno za djecu koja načine težu povredu školske discipline.

Ombudsmeni su, izražavajući zabrinutost povodom konkretne situacije promptno reagovali, te su se dana 14. jula 2021. godine obratili⁵⁰² Skupštini Brčko distrikta BiH i uputili Saopštenje za javnost⁵⁰³.

Svojim aktom⁵⁰⁴ od 14. jula 2021. godine Ombudsmeni su najvišem zakonodavnom tijelu Brčko distrikta Bosne i Hercegovine ukazali da povodom konkretne situacije izražavaju zabrinutost, jer se otvaraju brojna pitanja kršenja i ugrožavanja prava djeteta na području Brčko distrikta Bosne i Hercegovine i postupanja koja nisu u skladu s međunarodnim standardima, prvenstveno s osnovnim principima i odredbama UN Konvencije o pravima djeteta. Također su pozvali Skupštinu Brčko distrikta Bosne i Hercegovine da otvori javnu raspravu o pitanjima koja su predmet izmjena i dopuna Zakona o dječijoj zaštiti, te istovremeno izrazili spremnost u doprinošenju kreiranja rješenja koja će biti u skladu s međunarodnim standardima i koja će biti u skladu s najboljim interesom djeteta.

Između ostalog, Ombudsmeni su posebno istakli, da su mišljenja da svi nadležni organi na svim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini trebaju izmijeniti svoje relevantno i važeće zakonodavstvo kako bi pravo na dječiji dodatak ostvarivala djeca do navršanih 18. godina života.

Unatoč izražavanju spremnosti Ombudsmena da pomognu/doprinesu Skupštini Brčko distrikta BiH u kreiranju adekvatnih rješenja, a koja bi trebala biti u skladu s međunarodnim standardima, prilikom donošenja Zakona o izmjeni i dopuna Zakona o dječijoj zaštiti, Skupština Brčko distrikta Bosne i Hercegovine nije prihvatila navedeno, te je bez uvažavanja mišljenja Ombudsmena, na svojoj 12. redovnoj sjednici, održanoj dana 15. jula 2021. godine ostala pri svom pripremljenom nacrtu i usvojila Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o dječijoj zaštiti Brčko distrikta BiH⁵⁰⁵.

Imajući u vidu važnost ostvarivanja prava na dječiji dodatak u Bosni i Hercegovini Ombudsmeni su u 2021. godini izradili *Specijalni izvještaj o stanju ostvarivanja prava djeteta na dječiji dodatak u Bosni i Hercegovini*⁵⁰⁶, te su dana 8. oktobra 2021. godine nadležnim organima uputili navedeni Specijalni izvještaj s preporukama u kojem je, između ostalog, upućena i preporuka Vladi Brčko distrikta BiH: „*Da u svojstvu predlagača zakona predlože izmjene i dopune Zakona o dječjoj zaštiti kako bi pravo na dječiji dodatak ostvarivala djeca do navršanih 18 godina života.*

⁵⁰² Akt broj OI-K-BL-360/21 od 14. 7. 2021. godine;

⁵⁰³ <https://www.ombudsmen.gov.ba/Novost.aspx?newsid=1972&lang=HR>

⁵⁰⁴ Akt broj OI-K-BL-360/21 od 14. 7. 2021. godine;

⁵⁰⁵ „Službeni glasnik Brčko distrikta Bosne i Hercegovine“, broj 13/2021.

⁵⁰⁶ <https://www.ombudsmen.gov.ba/Download.aspx?id=319&lang=HR>

Alimentacioni fond u Republici Srpskoj

Ombudsmeni su tokom 2021. godine u više navrata prisustvovali radnim sastancima⁵⁰⁷ u organizaciji Ministarstva porodice, omladine i sporta Republike Srpske kako bi se razmotrila svaka mogućnost da se u skorije vrijeme donese poseban Zakon o alimentacionom fondu u Republici Srpskoj ili da se problem izbjegavanja plaćanja alimentacija, odnosno uspostavljanje alimentacionog fonda riješi izmjenama i dopunama Porodičnog zakona Republike Srpske. Na ovom mjestu svakako treba istaći da je u Zakonu o izmjenama i dopunama Porodičnog zakona Republike Srpske iz 2014. godine, članom 81. stav (1) propisana obaveza Republike Srpske da posredstvom nadležnih organa preduzme sve potrebne mjere za zaštitu djeteta od svakog oblika zanemarivanja, nasilja i zlostavljanja i od svake vrste eksploatacije. Na ovaj problem Ombudsmeni ukazuju još od 2013. godine.

Alimentacioni fond u Federaciji BiH

Alimentacioni fond ne postoji ni u Federaciji BiH. Međutim, treba istaći da je Porodičnim zakonom Federacije BiH predviđeno da, kada sud utvrdi da roditelji i druga lica koja su u obavezi da daju izdržavanje nisu u mogućnosti da podmire potrebe izdržavanja djeteta, o tome obavještava organ starateljstva koji je dužan da obezbijedi sredstva za izdržavanje djeteta iz budžetskih sredstava države. Vlada Federacije BiH zadužila je 2014. godine Federalno ministarstvo pravde da, kao predlagač i obrađivač Porodičnog zakona Federacije BiH, dopuni član 237, s ciljem jasnijeg određivanja nadležnosti i da pristupi izradi podzakonskog akta koji će detaljnije urediti pitanje načina obezbjeđivanja sredstava iz budžeta Federacije BiH namijenjenih izdržavanju djeteta. Osim toga, zaduženo je Federalno ministarstvo finansija da, u saradnji s Federalnim ministarstvom pravde i Federalnim ministarstvom rada i socijalne politike, razmotri formiranje alimentacionog fonda i Vladi dostavi prijedlog za rješenje ovoga problema. Međutim, odluka o osnivanju alimentacionog fonda još nije usvojena.

Kratak osvrt na Inicijativu za izmjenu i dopunu Zakona o radu Federacije Bosne i Hercegovine datu 2020. godine

Ombudsmeni su, istražujući po službenoj dužnosti⁵⁰⁸, ocijenili da je neophodno omogućiti usvojiocima pravo na plaćeno odsustvo, odnosno pravo na naknadu plate za vrijeme trajanja „adaptacionog perioda“ i rukovodeći se odredbama člana 159. Poslovnika Predstavničkog doma Federacije Bosne i Hercegovine predsjedavajućem Predstavničkog doma dostavili -Inicijativu za izmjenu i dopunu Zakona o radu Federacije Bosne i Hercegovine, u dijelu koji se tiče prava usvojioca i to tako da usvojilac ima pravo na naknadu plate za vrijeme trajanja adaptacionog perioda. Adaptacioni period traje šest mjeseci od dana smještaja djeteta u porodicu, uvažavajući specifičnosti instituta usvojenja, koji je jasno definisan Porodičnim zakonom Federacije Bosne i Hercegovine. Prilikom podnošenja ove Inicijative, Ombudsmeni su se rukovodili najboljim interesom djeteta, smatrajući da je problem finansiranja ovog prava, s aspekta zaštite prava djeteta, irelevantan i da je na nadležnim organima u Federaciji Bosne i Hercegovine obaveza da to pitanje riješe. Pri tome, i ovom prilikom naglašavaju da je usvojenje najpoželjniji i

⁵⁰⁷ Kao vanjski saradnici, a ne kao članovi radne grupe, uvažavajući nezavisnost Institucije.;

⁵⁰⁸ Inicijativa registrovana pod brojem Ž-BL-01-402/17;

najadekvatniji oblik zaštite djece bez roditelja ili odgovarajućeg roditeljskog staranja, jer se njime zasniva roditeljski, odnosno srodnički odnos između djeteta i lica koja ga usvajaju.

Parlament Federacije Bosne i Hercegovine⁵⁰⁹ obavještava Ombudsmene da Inicijativa trenutno nije prihvatljiva.

Kratak osvrt na Inicijativu⁵¹⁰ za izmjene Zakona o dječijoj zaštiti Brčko distrikta Bosne i Hercegovine⁵¹¹ datu 2020. godine

Instituciji ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine obratila se stranka iz Brčkog žalbom⁵¹² primljenom 21. februara 2020. godine koja se odnosi na ostvarivanje prava na dječiji dodatak u Brčko distriktu Bosne i Hercegovine. U žalbi se navodi da „*građani Brčko distrikta BiH nemaju pravo na ostvarivanje prava na dječiji dodatak, odnosno nemaju pravo na uvećani dječiji dodatak u Brčkom, a kojima je Fond za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske utvrdio invalidnost, a sve zbog neusklađenosti Zakona o dječijoj zaštiti Brčko distrikta Bosne i Hercegovine sa entitetskim propisima kojima se određuje invalidnost osiguranika*“. Podnositeljica žalbe navodi da je „*Zakonom o dječijoj zaštiti Brčko distrikta BiH propisano da njeno invalidsko rješenje mora imati određenu kategoriju (od I do VI grupe - kategorije), a što je u njenom slučaju nemoguće, jer je njenu invalidnost⁵¹³ prema važećim zakonskim propisima Republike Srpske utvrdio Fond za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske - i utvrđena je u procentima*“.

Inicijativa Institucije je prihvaćena.

9.1. Uloga centara za socijalni rad u ostvarivanju prava djeteta

Prethodnih godina, u godišnjim izvještajima Institucije posebna se pažnja uvijek poklanjala centrima za socijalni rad. S druge strane, njihov rad danas je pod značajnom lupom javnosti. Ovo svakako iz razloga što se radi o ogromnom broju specifičnih poslova (nadležnosti) u ovim ustanovama, te zbog toga su i velika očekivanja građana od centara koja veoma često prevazilaze njihove mogućnosti i resurse centara dovode do povećanog rizika od profesionalne pogreške. Isto tako, posljednjih godina je primjetno da stručni radnici centara veoma često traže profesionalnu pomoć i pravne savjete od zaposlenih u Instituciji, jer stručnom osoblju centara potrebna su brza i praktična rješenja.

Ombudsmeni godinama u svim svojim izvještajima zagovaraju jačanje kapaciteta centara za socijalni rad (koje podrazumijeva jačanje kadrovske strukture centara, stručno osposobljavanje i usavršavanje zaposlenih, stvaranje mnogo povoljnijih uslova za rad, jačanje odgovornosti i osjetljivosti zaposlenih, zaštitu zaposlenih u centrima od svakodnevnih izloženosti

⁵⁰⁹ Akt broj 01-02-1657/20 od 27.11.2020. godine;

⁵¹⁰ Inicijativa je registrovana pod brojem P-268/20 i upućena je gradonačelniku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine i poslanicima Skupštine Brčko distrikta Bosne i Hercegovine.

⁵¹¹ “Službeni glasnik Brčko distrikta BiH“, broj 18/2020;

⁵¹² Predmet registrovan pod brojem Ž-BR-04-35/20;

⁵¹³ Nalazom, ocjenom i mišljenjem Odjeljenja za ocjenu radne sposobnosti u prvom stepenu Organ vještačenja u Bijeljini, broj ORS-51/19 od 14.2.2019. godine.

profesionalnom stresu i sagorijevanju itd.). U tom pravcu bilo bi nužno obezbijediti kontinuiranu edukaciju zaposlenog osoblja, uz punu podrške lokalne zajednice i obezbjeđivanje adekvatnih novčanih sredstava kako za sva priznata prava koja podrazumijevaju novčana davanja, ali i za mnoga druga prava koja ne podrazumijevaju novčana davanja i druge aktivnosti⁵¹⁴.

Predmeti registrovani u Instituciji⁵¹⁵, a u kojima se građani žale na rad centara za socijalni rad⁵¹⁶, uglavnom se tiču prava djeteta, ekonomskih i socijalnih prava i prava osoba s invaliditetom.

Postupajući u konkretnim predmetima, Ombudsmeni veoma često, pa i u onim situacijama kada se žalbeni navodi ne odnose na rad i postupanje centara za socijalni rad, u postupak istraživanja uključuju centre, cijeneći pri tome da sve relevantne činjenice i važne okolnosti i podaci o porodici i pravima djeteta moraju biti poznati centrima. Uz dostavljanje informacija koje imaju, izuzetno je važno i da stručni radnici centara Ombudsmenima dostave stručna mišljenja o uočenim problemima, kao i prijedloge za unapređenje zaštite prava djeteta.

Saradnju s centrima za socijalni rad u BiH uglavnom smatramo zadovoljavajućom. Naravno, saradnja podrazumijeva i što češće uzajamne posjete s ciljem razmjene mišljenja i stavova, ali i zajedničkih aktivnosti i djelovanja. U manjem broju slučajeva registrovani su i primjeri pasivnosti centara za socijalni rad, obavljanja poslova iz svoje nadležnosti isključivo po zahtjevima subjekata, odnosno izuzetno rijetkog samostalnog preduzimanja aktivnosti i pokretanja postupaka po službenoj dužnosti i pogrešnog tumačenja zakonskih odredbi.⁵¹⁷

9.2. Pravo djeteta na zaštitu od nasilja u porodici, zlostavljanja i zanemarivanja

Konvencija UN o pravima djeteta poziva sve države da zaštite djecu od svih oblika fizičkog ili mentalnog nasilja, zlostavljanja, zanemarivanja ili nemarnog postupanja, maltretiranja ili eksploatacije. S druge strane, krivični zakoni Republike Srpske i Federacije BiH predviđaju posebna krivična djela pod nazivom: Zapuštanje i zlostavljanje djeteta (ovo krivično djelo čini roditelj, usvojlac, staratelj ili drugo lice koje grubim zanemarivanjem svoje dužnosti zbrinjavanja i vaspitanja zapusti dijete o kojem je dužno da se stara. Objekt zaštite jeste ličnost i pravilan razvoj djeteta. Radnja izvršenja jeste zapuštanje djeteta. Ovu radnju čine različite djelatnosti činjenja ili propuštanja dužnog nadzora od strane određenih lica koja su po zakonu dužna da zbrinjavaju ili vaspitaju dijete, a kojima se odstupa u gruboj mjeri, u većem obimu ili u dužem trajanju od preduzimanja zakonom propisanih dužnosti. Bitno je za postojanje djela da je ova radnja izvršenja preduzeta: a) na određeni način - grubim zanemarivanjem dužnosti

⁵¹⁴ Ombudsmeni su tokom 2019. godine izradili poseban Specijalni izvještaj o stanju i problemima s kojima se susreću centri/službe za socijalni rad u Bosni i Hercegovini, a ranije, odnosno 2013. godine izrađen je i Specijalni izvještaj pod nazivom Uloga centara za socijalni rad u zaštiti prava djeteta u Bosni i Hercegovini.

⁵¹⁵ Uvidom u bazu registrovanih predmeta, u periodu od 2016. do 2020. godine evidentirano je 629 žalbi u kojima je kao protivna strana (organ na koji se žalba odnosi) naveden neki od centara za socijalni rad u Bosni i Hercegovini.

⁵¹⁶ Najčešće se žalbe odnose na centre za socijalni rad u većim lokalnim zajednicama: Sarajevo, Banja Luka, Zenica, Tuzla, Mostar, Prijedor, Bihać, Brčko, Goražde, ali žalbe se odnose i na centre iz manjih lokalnih zajednica poput Glamoča, Drvara, Srebrenice, Srpa, Mrkonjić-Grada itd.

⁵¹⁷ U periodu od 2016. do 2020. godine Institucija ombudsmena je izdala 54 preporuke. Dakle, Ombudsmeni su u 54 predmeta jasno ustanovili da su CSR prekršili pravo, odnosno bili su ispunjeni uslovi za intervenciju Ombudsmena, radi zaštite prava građana.

zbrinjavanja ili vaspitanja i b) od strane određenog lica - roditelja, usvojioca, staratelja ili drugog lica. Izvršilac djela može da bude samo određeno lice – roditelj, usvojilac, staralac ili drugo lice koje ima određenu dužnost zbrinjavanja ili vaspitanja djeteta. U pogledu krivice potreban je umišljaj. Za ovo je djelo propisana novčana kazna ili kazna zatvora do tri godine), odnosno Napuštanje djeteta (**Djelo se sastoji u napuštanju svog djeteta u namjeri da ga se trajno riješi. Objekt zaštite jeste roditeljsko pravo čuvanja i vaspitanja djeteta. Radnja izvršenja jeste napuštanje, odnosno ostavljanje djeteta na nepoznatom mjestu. Bitno je da se radnja izvršenja preduzima sa određenom namjerom – namjerom da se roditelj riješi trajno djeteta. Ova namjera mora da postoji kod izvršioca u vrijeme preduzimanja radnje izvršenja, ali ne mora da bude ostvarena u konkretnom slučaju. Izvršilac djela može da bude samo roditelj djeteta).**

Nasilje je prisutno svuda – kod kuće, u školi, na ulici.

9.2.1. Nasilje nad djetetom

U ovom dijelu Izvještaja, iznijet ćemo pojedinačne primjere žalbi u kojima smo djelovali, a žalbeni navodi su se odnosili na pravo na zaštitu djeteta od nasilja u porodici, zlostavljanja i zanemarivanja.

Primjer: Dana, 29. marta 2021. godine, zaprimljeno je obraćanje Udruženja "Nova generacija" iz Banje Luke⁵¹⁸ koje se odnosilo na sumnju na nasilje u porodici prijavljeno anonimnim pozivom na Plavi telefon. Kao žrtve nasilja označena su djeca i njihova majka, a otac djece, odnosno suprug označen je kao nasilnik. Ombudsmeni su pristupili postupku istraživanja tokom kojeg je ostvarena pismena korespondencija s nadležnim organom starateljstva, zatim organima unutrašnjih poslova, kao i sa školom koju pohađaju djeca. Ombudsmeni su ustanovili da su navodi iz prijave tačni, odnosno da su majka i djeca pretrpjeli nasilje u porodici, ali da je majka odbila smještaj u sigurnu kuću. Međutim, uz pomoć i angažman nadležnih organa, postignut je zajednički dogovor da će otac promijeniti ponašanje, a od nadležnih organa je zatraženo da prate stanje i odnose u porodici. U tom pravcu, predložena je komunikacija svih nadležnih, posebno s vaspitno-obrazovnom ustanovom koju djeca pohađaju, s obzirom da će nastavnici škole u neposrednom kontaktu s djecom zasigurno najlakše uočiti bilo kakve promjene u ponašanju koje mogu biti izazvane pretrpljenim nasiljem. Nadležni centar za socijalni rad vrši nenajavljene posjete i razgovara s članovima porodice i ocjenjuje da su odnosi u porodici bolji, da otac mijenja svoje ponašanje, redovno ide na kontrole i da koristi propisanu terapiju. Nadalje, utvrđuju da djeca nemaju problema u izvršavanju školskih zadataka, da redovno pohađaju nastavu, druže se s vršnjacima, ne osjećaju strah od oca i sretni su što sada imaju dobre porodične odnose. Centar je obavijestio Ombudsmene da će nastaviti s vršenjem nadzora i praćenjem odnosa u ovoj porodici, a sve radi zaštite maloljetne djece. Također, Ombudsmeni doznaju da je nadležno tužilaštvo odlučilo da ne sprovodi istragu protiv oca djece, s napomenom da je majka djece izjavila da će se u slučaju budućih nesporazuma obratiti nadležnom centru za socijalni rad. Ombudsmeni su, bez obzira na izjave članova porodice koje ukazuju na pozitivnu promjenu, tražili od nadležnog centra za socijalni rad da kontinuirano prati i kontroliše ponašanje oca i da se, ukoliko bude potrebno, ponovo obrate Ombudsmenima.

⁵¹⁸ Ž-BL-01-247/21;

Primjer: Postupajući po žalbama⁵¹⁹ roditelja djeteta, Ombudsmeni su ustanovili da se protiv oca djeteta vodi krivični postupak radi postojanja osnovna sumnje da je počinio krivično djelo na štetu djeteta i za vrijeme trajanja istrage nadležnog tužilaštva s djetetom ne ostvaruje kontakt. Otac djeteta se žalio na rad centra za socijalni rad, jer je smatrao da taj organ krši njegova prava kao roditelja i zabranjuje mu da viđa dijete. Tokom postupka istraživanja, Ombudsmeni su ustanovili da je itekako postojala potreba da nadležni organi preduzmu neophodne mjere radi zaštite prava i interesa djeteta i da pri tome ne krše prava djeteta ili prava roditelja i nisu ustanovili da postoje okolnosti zbog kojih bi eventualno intervenisali prema nadležnim organima u skladu sa Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Nakon toga, dolazi do podizanja optužnice protiv oca djeteta zbog krivičnog djela obljava s djetetom mladim od 18 godina iz člana 172. stav (7) u vezi sa stavom (2) i (3) Krivičnog zakonika Republike Srpske i sada se pred nadležnim sudom vodi krivični postupak. Ombudsmeni su od nadležnog suda insistirali na što efikasnijem postupanju u krivičnom predmetu, ali, kako iz suda pojašnjavaju, predmet se ne nalazi u Planu rješavanja starih predmeta i da će sud poštovati Plan sačinjen od strane Visokog sudskog i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine.

Uz potpuno uvažavanje nezavisnosti sudije i nadležnosti i ovlaštenja Visokog sudskog i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni su ukazali nadležnima na mišljenje da je riječ o predmetu koji se tiče prava djeteta i prava na porodični i privatni život i kojem se, uvažavajući Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (član 8. Pravo na poštovanje privatnog i porodičnog života) i UN Konvenciju o pravima djeteta (najbolji interes djeteta), mora dati prioritet. Evropska konvencija sa svojim protokolima primjenjuje se direktno u Bosni i Hercegovini i ovi akti imaju prioritet nad svim ostalim zakonima. Uvažavajući međunarodne standarde, domaće pozitivne propise i specifične okolnosti konkretnog slučaja, Ombudsmeni su jasno istakli da ne žele prihvatiti kao valjani argument da prema Planu rješavanja starih predmeta ovo krivično djelo na štetu djeteta ima isti redni broj čekanja i status kao krivično djelo krađe ili krađe električne energije ili prirodnog gasa ili organizovanje nedozvoljenih igara na sreću. Nadležni organ starateljstva je jasno ostao kod mišljenja i stava da je u najboljem interesu djeteta da s ocem ne kontaktira, dok se ne okonča krivični postupak i ne utvrdi potpuna istina. U prilog toj činjenici i nadležno tužilaštvo je bilo sasvim jasno da je zabrana potpuno opravdana, s obzirom na osnovanu sumnju kako je krivično djelo počinjeno. Centar je sve vrijeme mišljenja i na tome je insistirano da ocu treba zabraniti kontakt sa djetetom, bez obzira na rješenje i uputstva nadležnog drugostepenog organa. U ponovnom postupku, centar je opet zabranio kontakt oca s djetetom, a postupajući po žalbi oca djeteta, drugostepeni organ je žalbu odbio i potvrdio prvostepeno rješenje i ocu djeteta je zabranjen kontakt s djetetom, sve do okončanja krivičnog postupka. Uvažavajući mandat i nadležnosti Ombudsmena, preporučeno je sudu⁵²⁰ u Banjoj Luci da preduzme sve neophodne radnje i da u što skorijem roku okonča sudski postupak, zanemarujući uputstva i planove Visokog sudskog i tužilačkog vijeća, a cijeneći najbolji interes djeteta. Međutim, sudski postupak još uvijek nije okončan.

Primjer: Ombudsmeni su odlučili da u skladu sa Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine otvore predmet po službenoj dužnosti⁵²¹, zbog medijskih navoda prema

⁵¹⁹ Ž-BL-01-879/18 i Ž-BL-01-444/20;

⁵²⁰ Preporuka broj P-135/21 od 31.5.2021. godine;

⁵²¹ Ž-BL-01-434/19;

kojima su štíćenice ustanove za djecu bez roditeljskog staranja bile žrtve seksualnog zlostavljanja. Ombudsmeni su se odmah obratili ustanovi kako bi ustanovili sve relevantne činjenice i razmotrili koga od nadležnih organa da uključe u postupak istraživanja. Namjera Ombudsmena je bila da prate istragu i krivične postupke u konkretnom slučaju, ali i da ustanove u kakvom su stanju djeca. S druge strane, prema navodima nadležnog tužilaštva, tužilac protiv osumnjičenih donosi naredbu o sprovođenju istrage zbog postojanja sumnje da su počinili krivično djelo Navođenje djeteta na prostituciju iz člana 180. stav (2) Krivičnog zakonika Republike Srpske. U konkretnom predmetu, Ombudsmeni su preporučili⁵²² Okružnom javnom tužilaštvu u Banjoj Luci da u što skorijem roku razmotri preduzimanje mjera i aktivnosti s ciljem okončavanja istrage, pridržavajući se odredaba Zakona o krivičnom postupku Republike Srpske i Krivičnog zakonika Republike Srpske, te imajući u vidu i mišljenje Ombudsmena izraženo u preporuci. Nadležno tužilaštvo obavještava Ombudsmene da su glavni okružni javni tužilac, postupajući tužilac i njegov stručni saradnik utvrdili da su obje oštećene sada punoljetne i da ih treba ponovo saslušati u istrazi, kao punoljetne, jer su saslušane kao maloljetne, da je jedna od oštećenih nedostupna organima gonjenja, kao i da je neophodno nad oštećenom provesti psihološko-psihijatrijsko vještačenje. Također upoznaju Ombudsmene s nastojanjima da izvedu dokaz saslušanjem svjedoka koji je nepoznatog boravišta, odnosno navodno je na području Republike Srbije, ali da će putem međunarodne pravne pomoći pokušati utvrditi tačnu adresu svjedoka, te pojašnjavaju da su sve to razlozi zbog kojih istraga nije okončana, ali ističu da će intenzivno raditi na predmetu. Ombudsmeni su konstatovali da je nadležno tužilaštvo postupilo po preporuci Ombudsmena, s tim da je od tužilaštva dodatno zatraženo da Ombudsmene obavijesti o ishodu istrage i o konačnoj tužilačkoj odluci.

Primjer: Žalbeni navodi⁵²³ se odnose na pasivan pristup Centra za socijalni rad Livno, po podnesenoj prijavi nasilja u porodici prema maloljetnoj djevojčici, od strane oca, tj. bivšeg supruga žaliteljice, od dana 11. aprila 2021. godine. U žalbi se navodi da je shodno presudi Općinskog suda u Livnu, žaliteljica dobila skrbništvo nad djecom, maloljetnim djevojčicama. Istom presudom otac je dobio pravo viđanja djece tri vikenda u mjesecu, te viđanje za vrijeme praznika. Žaliteljica ističe *„da je djecu odvezla kod oca dana 11. aprila 2021. godine. Kada ih je dovela kući, primijetila je modricu u predjelu sljepoočnice kod mlađe desetogodišnje kćeri, koja je rekla da je udario tata, a što je potvrdila i dvanaestogodišnja kćer“*. Žaliteljica navodi da je dana 12. aprila 2021. godine prijavila predmetni slučaj direktorici u Centru za socijalni rad u Livnu, ali da ništa konkretno nije preduzeto. Na inicijativu Ombudsmena održan je sastanak dana 13. aprila 2021. godine u Centru za socijalni rad Livno sa socijalnim radnicama, koje su upoznate sa spomenutom prijavom. Zatraženo je hitno postupanje po prijavi žaliteljice, a shodno odredbama Zakona o zaštiti od nasilja u porodici Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH“, broj 20/13), te odredbama Protokola o postupanju u slučaju nasilja u porodici za područje Kantona 10 od 27. februara 2018. godine, čiji je supotpisnik i Centar za socijalni rad Livno, te uspostavljanje hitne koordinacije sa svim relevantnim ustanovama koje moraju biti uključene u konkretan predmet. Tom prilikom je zatraženo da o svim radnjama obavijeste Ombudsmene. Odgovorna strana je dana 26. aprila 2021. godine dostavila očitovanje broj 01-31-15-198/21 u kojem se, između ostalog, navodi *da su sačinili socijalnu anamnezu obitelji Između ostalog, navedeno je da je dana 14. aprila 2021. godine obavljen razgovor psihologa Centra za socijalni*

⁵²² Preporuka broj P-94/21 od 16.4.2021. godine;

⁵²³ Ž-LI-01-110/21;

rad Livno sa maloljetnom djevojčicom, dana 15. aprila 2021. godine je uzeta izjava majke (žaliteljice), te dana 16. aprila 2021. godine je uzeta izjava oca. Nakon toga je kompletan predmet dostavljen Policijskoj upravi Livno na dalje postupanje.

9.2.2. Vršnjačko nasilje

Problem vršnjačkog nasilja, a prema stanju predmeta registrovanih u Instituciji i dalje je prisutan u Bosni i Hercegovini. Ovo nasilje ostavlja negativne posljedice na razvoj ličnosti mladog čovjeka. S druge strane, treba svakako istaći i visok prag tolerancije na nasilje koji ima naše društvo. Nasilje ostavlja posljedice kako na djecu koja trpe nasilje, tako i na one koji se ponašaju nasilno. Posljedice imaju i djeca koja to nasilje posmatraju, jer mogu da se naviknu na nasilje, da im ono postane normalno, da postanu imuni na njega, te da se i sami nađu u situaciji da ga trpe ili da nasiljem rješavaju svoje probleme.

Nasilje među vršnjacima možemo podijeliti na dva glavna oblika: fizičko (svaki namjerno izveden fizički napad u bilo kojem obliku) i verbalno (najčešći oblik vršnjačkog nasilja, i to: ogovaranje, nazivanje pogrđnim imenima, ismijavanje, zastrašivanje, izrugivanje). Uz ova dva oblika nasilja, najgora vrsta nasilja, odnosno demonstracije moći predstavlja seksualno nasilje (svaki oblik verbalnog, gestovnog ili fizičkog kontakta sa seksualnim sadržajem, s ciljem uznemiravanja i namjernog nanošenja fizičke ili duševne boli i sramote djetetu). I na kraju, sve prisutnije je i nasilje nad djecom primjenom informacijskih i komunikacijskih tehnologija (internet i mobilni telefon) koje se najčešće manifestuje vrijeđanjem, uznemiravanjem, slanjem prijetećih i uvredljivih poruka, lažnim predstavljanjem, poticanjem na mržnju i nasilje, navođenjem djeteta da iznosi lične podatke, snimanje i nedozvoljeno objavljivanje sadržaja na društvenim mrežama i internetu.

Iz zaprimljenih žalbi proizlazi da se u većini slučajeva radi o verbalnom nasilju u osnovnim i srednjim školama. Najčešće se dešava u školi, za vrijeme odmora, u učionicama, na hodnicima ili u dvorištu.

Važno je da imamo jasno definisana pravila šta činiti kada se desi vršnjačko nasilje. Sudeći po predmetima registrovanim u Instituciji, Republika Srpska i pojedini kantoni u Federaciji Bosne i Hercegovine imaju protokole i uspostavljene mehanizme za reakciju u situacijama kada se desi nasilje (u izradi ovih protokola učestvuju svi nadležni organi - obrazovanje, socijalna zaštita, unutrašnji poslovi koji se onda obavezuju i na njihovu primjenu), a u odsustvu adekvatnog protokola za postupanje u situacijama kada se nasilje desi, Ombudsmeni se pozivaju na Konvenciju UN o pravima djeteta, Smjernice za postupanje u slučaju nasilja nad djecom u Bosni i Hercegovini i Smjernice za utvrđivanje najboljeg interesa djeteta. Pored toga, u svakoj situaciji, kada ocijenimo da je u pitanju vršnjačko nasilje, zahtijevamo multidisciplinarni pristup i reakciju svih nadležnih organa (obrazovna ustanova, centar za socijalni rad, centar za mentalno zdravlje, policija, tužilaštvo).

Primjer: Ombudsmeni su po službenoj dužnosti otvorili predmet povodom slučaja vršnjačkog nasilja u JU Osnovna škola „Risto Proroković“ u Nevesinju⁵²⁴. Posredstvom medija o ovom

⁵²⁴ Predmet broj Ž-BL-06-825/21;

slučaju vršnjačkog nasilja upoznata je šira javnost u BiH. Nakon što je slučaj zadobio veliku medijsku pažnju, iz dostavljene žalbe, prateće dokumentacije, kao i iz medija jasno proizlazi da su preduzete sve mjere u konkretnom slučaju. Naime, odmah po objavljivanju u medijima snimka vršnjačkog nasilja, direktorica škole kao i Forum za bezbjednost Opštine Nevesinje obratili su se javnosti i preduzete su konkretne mjere od strane svih nadležnih. O slučaju vršnjačkog nasilja obaviješteni su nadležni organi unutrašnjih poslova i organ starateljstva Opštine Nevesinje, kao i Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske. Dalje se iz medija saznaje da su izrečene kazne počiniocima nasilja. Ombudsmeni su iskoristili priliku i uputili saopštenje medijima⁵²⁵ kako bi istakli da je reakcija nadležnih njihova dužnost, što podrazumijeva aktivno uključivanje u nastali problem i saniranje posljedica slučaja. Međutim, Ombudsmeni su istakli da je mnogo bitnije utvrđivanje propusta koji su doveli da do nasilja uopšte dođe. Zastrašujuće su i zabrinjavajuće informacije iz medija da se za nasilje znalo i ranije, ali da niko od nadležnih nije reagovao i da to nije bio jedini slučaj nasilja u spomenutoj školi. U svakoj školi postoji pedagoško-psihološka služba, razredni starješina, na kraju i direktor. Mnogo je bitnije prepoznati problem u nastajanju kako bi se posljedice istog spriječile i to ne samo u ovom slučaju, već za sve buduće slučajeve. U svim slučajevima nasilja - prevencija nasilja je najbitniji korak i od velike važnosti je prepoznati prve oblike nasilja kako bi se radilo i s eventualnim budućim nasilnicima koji su također dio društva. Nije suština samo ohrabrivanje da se prijavi nasilje, jer to je znak da smo zakazali kao društvo, tada je već kasno i bavimo se posljedicama. Mnogo je bolje baviti se uzrokom kako bi stvarali ravnopravno društvo koje jedino može biti progresivno društvo. Na kraju krajeva na to obavezuje i Protokol o postupanju u slučajevima vršnjačkog nasilja među djecom i mladima u vaspitno-obrazovnom sistemu Republike Srpske koji predviđa da je vaspitno-obrazovna ustanova dužna da kontinuirano radi na stvaranju klime nulte tolerancije na nasilje. Ombudsmeni su istakli da svi članovi društva, kao karika u lancu mogu doprinijeti stvaranju društva u kojem će nasilje biti svedeno na najmanju moguću mjeru. Odgovornost je svih nas, a posebno roditelja i zaposlenih u vaspitno-obrazovnim ustanovama. Ombudsmeni su saopštenjem za medije pozvali sve nadležne organe, poseban akcenat stavljajući na zaposlene u vaspitno-obrazovnim ustanovama, da s više pažnje pristupe prepoznavanju nasilja u svom djelokrugu i preduzmu odgovarajuće mjere kako se nikada više ne bi ponovio ovakav slučaj nasilja.

9.2.3. Zabrana fizičkog kažnjavanja djeteta

Ombudsmeni su krajem 2019. godine izradili i javnosti prezentovali Specijalni izvještaj o zabrani fizičkog kažnjavanja djeteta u Bosni i Hercegovini. Preporučeno je Vladi Republike Srpske, Vladi Federacije Bosne i Hercegovine, Vladi Brčko distrikta Bosne i Hercegovine i vladama kantona da u skladu sa svojim zakonskim ovlaštenjima i nadležnostima, putem svojih nadležnih ministarstava, u narednom periodu predlože nadležnim parlamentima usvajanje zakonskih odredbi kojim će se, tamo gdje to do sada nije učinjeno, izričito zabraniti fizičko kažnjavanje djeteta u svim sredinama, uključujući i porodicu, kao i da putem svojih nadležnih ministarstava, preduzmu sve neophodne aktivnosti čiji je cilj podizanje svijesti javnosti kroz uvođenje obrazovnih programa, uključujući i kampanje, s ciljem promocije pozitivnih i alternativnih oblika discipline i poštivanja dječjih prava, uz učešće djece, istovremeno podižući svijest o štetnim posljedicama koje uzrokuje fizičko kažnjavanje djeteta.

⁵²⁵ Dana 14.12.2021. godine objavljen tekst na web-stranici Institucije i upućeno saopštenje medijima.

Nakon dostavljanja Specijalnog izvještaja na znanje i postupanje nadležnim organima vlasti svih nivoa, može se konstatovati da je najveći broj pozvanih institucija obavijestio Instituciju ombudsmena o realizaciji navedenih preporuka.

Do dana izrade ovog Izvještaja Instituciji odgovor o preduzetim mjerama na izvršenju navedenih preporuka iz Specijalnog izvještaja o zabrani fizičkog kažnjavanja djeteta u BiH nisu dostavili: Vlada Zapadnohercegovačkog kantona, Vlada Hercegovačko-neretvanskog kantona, Vlada Kantona 10 i Vlada Bosansko-podrinjskog kantona.

9.3. Djeca i COVID-19

Od izbivanja pandemije izazvane COVID-19 pa sve do danas, a uvažavajući dosad restriktivne mjere nadležnih organa svih nivoa vlasti, vodeći se uputstvima i preporukama stručnjaka iz oblasti javnog zdravstva, Ombudsmeni su ukazivali i ponovo ukazuju da svi nadležni organi moraju imati povećanu odgovornost prema svim ranjivim kategorijama stanovništva, a što svakako podrazumijeva i djecu. Preduzimanje mjera distanciranja ljudi i poticanja na ostanak kod kuće povećavaju rizik od nasilja u porodici. Stres od potencijalnih finansijskih gubitaka, kontinuiran boravak članova jedne porodice na istom mjestu, dodatne obaveze nametnute članovima porodice i smanjen pristup svim vidovima usluga, imaju posebno negativan učinak na žene, djecu i starija lica. Uvažavajući namjeru nadležnih vlasti da propisivanjem određenih ograničenja suzbiju širenje epidemije bolesti COVID-19, Ombudsmeni su stalno isticali da restriktivna ograničenja u odnosu na određene ranjive kategorije mogu dovesti to određenih posljedica. Ograničenja su se odnosila na zabranu kontakata s bliskim srodnicima i s roditeljem s kojim dijete ne živi, za osobe s invaliditetom, kao i za osobe koje su smještene u ustanove socijalne zaštite itd.

Primjer: U anonimnoj žalbi⁵²⁶ upućenoj Ombudsmenima se navodi...*Krizni štab Brčko distrikta je naložio obavezno nošenje maski tokom časova za djecu osnovnih škola šestih i viših razreda. Dosta roditelja u Trećoj osnovnoj školi koju pohađaju i moja djeca smatra da je to neadekvatan način nastave....*Dakle, uvidom u navode žalbe utvrđeno je da žalitelj izražava nezadovoljstvo na izdatu Naredbu o izmjeni Naredbe gradonačelnika Brčko distrikta BiH, broj predmeta 02-000033/21, broj akta 01.1-1413EK-007/21 od 4. februara 2021. godine. Ombudsmeni su ocijenili da u konkretnom slučaju ne postoji pravni osnov za vođenje postupka po izjavljenoj žalbi, u skladu s članom 26. stav (1) tačke 3) i 7) Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine i predmet su zatvorili.

9.4. Djeca i vakcinacija

U odredbi člana 24 Konvencije UN o pravima djeteta stoji: države stranke priznaju djetetu pravo na uživanje najvišeg mogućeg nivoa zdravlja i na korištenje olakšica za ozdravljenje i oporavak, te se obavezuju da će nastojati obezbijediti da nijednom djetetu ne bude uskraćeno njegovo pravo na korištenje zdravstvenih usluga. U ostvarenju ovog prava djeteta države se obavezuju da učine dostupnima tehnologije (lijekove, opremu i intervencije) među kojima je i imunizacija

⁵²⁶ Ž-BR-01-18/21

protiv uobičajenih dječijih bolesti, kako je navedeno u Opštem komentaru UN-ovog Odbora za prava djeteta br. 15 (2013) o pravu djeteta na uživanje najvišeg mogućeg nivoa zdravlja.

Ombudsmeni su stava da se pravo na vakcinaciju smatra pravom svakog djeteta na zdravstvenu zaštitu, prema najvišim zdravstvenim standardima, a sve dok postoje nedvosmisleni stručni i naučni dokazi, da korist od vakcinisanja (sprečavanje bolesti, komplikacija i posljedica bolesti, te smrti) nadmašuje rizike od vakcinisanja (nastanak i posljedice nuspojava). Pravo djeteta na vakcinaciju smatra se, u svakom slučaju, pravom djeteta na zdravstvenu zaštitu prema najvišim zdravstvenim standardima, i u skladu je sa odredbom člana 24. UN Konvencije o pravima djeteta.

Također, treba imati u vidu i pravo druge djece s kojima je dijete roditelja koji su protivnici vakcinacije u kontaktu, posebno one djece koja zbog zdravstvenih razloga ne mogu primiti vakcinu.

9.4.1. Djeca i vakcinacija protiv COVID-19

Evropska medicinska agencija odobrila je vakcinu protiv COVID-19 za djecu od pet do 11 godina, a stanje u pojedinim evropskim zemljama poznato je Ombudsmenima zbog razmjene informacija u okviru Evropske mreže ombudsmena za djecu.⁵²⁷ Tako primjera radi u Španiji je sljedeće stanje: nakon što je Evropska agencija za lijekove odobrila vakcinu protiv COVID-19 za djecu od pet do 11 godina starosti, Vlada Španija je objavila početak vakcinacije za ovu starosnu grupu čim doze budu dostupne. Što se Baskije tiče, predviđa se da će vakcinacija za ovu starosnu grupu početi 15. decembra. Besplatna je i dobrovoljna, kao i za ostatak stanovništva. Na Malti je odobrena vakcinacija djece od pet do 12 godina starosti, početak vakcinacije je u januaru, na dobrovoljnoj je osnovi, kao i za veliku većinu stanovništva. U Grčkoj se otvara on-line platforma za vakcinaciju ove starosne grupe nakon što je EMA odobrila Pfizerovu/BioNTechovu vakcinu. U Škotskoj, pod uslovom da se vakcinacija djece odobri u Velikoj Britaniji, program vakcinacije neće biti obavezan, nego će biti stvar izbora i bit će obezbijeđeni adekvatni resursi. Također, kolege iz Gruzije obavještavaju da je tek odnedavno vakcinacija na dobrovoljnoj osnovi dostupna djeci starijoj od 12 godina, dok djeca od pet do 12 godina nemaju pravo na vakcinaciju u Gruziji i kolege Ombudsmeni Gruzije ispituju činjenice i okolnosti u svojoj zemlji.

Kada je u pitanju Bosna i Hercegovina, Ombudsmeni su odlučili da otvore predmet po službenoj dužnosti⁵²⁸ i od nadležnih organa na entitetskom nivou i nadležnih u Brčko distriktu BiH zatraže informacije o tome da li su obezbijeđene vakcine za djecu – do 11, odnosno 12 godina, i za djecu od 12-18 i da li postoji plan vakcinacije za djecu.

Primjer: Podnosilac žalbom⁵²⁹ ukazuje na ugrožavanje zdravlja djece, odnosno prava na odgovarajuću zdravstvenu zaštitu zbog povratka učenika u školske klupe. Podnosilac žalbe smatra da povratak djece u školske klupe bez provedene vakcinacije odobrenim vakcinama je direktno ugrožavanje prava djece na adekvatnu zdravstvenu zaštitu. Ombudsmeni su ukazali podnosiocu žalbe na to da je povratak učenika u školske klupe prioritet i baziran je na

⁵²⁷ Skraćenica ENOC;

⁵²⁸ Broj predmeta Ž-BL-01-836/21;

⁵²⁹ Ž-SA-01-877/21;

preporukama UNICEF – a i WHO – a . Također, odluke o ponovnom otvaranju škola rezultat su sagledavanja svih aspekata vezanih za siguran nastavak obrazovnog procesa. Nadležna ministarstva obrazovanja izvršila su procjenu na koji način se u svakom pojedinačnom kontekstu i modelu može doprinijeti učenju, ali i zaštiti od faktora rizika koje sa sobom nosi ponovno otvaranje škola. U vezi s navedenim, Zavod za javno zdravstvo Federacije Bosne i Hercegovine izdao je preporuke za sigurno održavanje nastave u kontekstu COVID-19, koje obuhvataju edukaciju i organizaciju nastavnog osoblja, roditelja i učenika, te osnovne mjere prevencije uz fizičku distancu. Također, Ombudsmeni su u svome saopštenju za javnost od 25. augusta 2021. godine⁵³⁰ iskoristili priliku da upoznaju javnost sa slučajem Vavrička i drugi protiv Češke Republike u kojem je Evropski sud za ljudska prava utvrdio da se odlukom čeških vlasti o uvođenju obaveznog vakcinisanja ne krši Evropska konvencija o ljudskim pravima (odluka od 8. aprila ove godine). Ombudsmeni smatraju da u fokusu mora biti pravo svakog pojedinca na zaštitu zdravlja, ali isto tako i pravo drugih s kojima je ovo lice u kontaktu.

Primjer: U predmetu otvorenom po žalbi M.D iz Tuzle od 16. decembra 2021. godine⁵³¹, Ombudsmeni su pokušali dati odgovor na komplikovano pitanje opravdanosti uvođenja restriktivnih mjera radi suzbijanja pandemije virusa COVID-19. Naime, podnosiocu žalbe sporan je zaključak Vlade Tuzlanskog kantona *od 11. novembra 2021. godine kojim se ugostiteljskim objektima ograničava radno vrijeme do 23,00 sata, a nakon 19,00 sati dozvoljava boravak samo osobama koje su vakcinisane i prebolovale COVID -19 uz negativan antigenski ili PCR test. Istom odlukom predviđeno je da će kontrolu navedenog provoditi tzv „kovid redari“ koje obezbjeđuje ugostitelj, koji prema podnosiocu žalbe nemaju pravni osnov da vrše legitimisanje gostiju i da vrše uvid u njihove zdravstvene isprave.* Oslanjajući se na prethodno iskustvo i analize u brojnim sličnim predmetima, Ombudsmeni su utvrdili da su u konkretnom slučaju uvedene nesporno restriktivne mjere koje ograničavaju osnovna prava i slobode građana, kao što su sloboda kretanja, pravo na pristup javnim prostorima i uslugama ili pravo na zaštitu ličnih podataka. Prema međunarodnim konvencijama, uvođenje ovakvih mjera opravdano je, kada se preduzima s ciljem zaštite javnog zdravlja, pa su Ombudsmeni uputili preporuku da se Vlada Tuzlanskog kantona prilikom uvođenja restriktivnih mjera, dosljedno rukovodi standardima zaštite ljudskih prava koji se primjenjuju u ovakvim slučajevima. Ti standardi podrazumijevaju da ograničavanja osnovnih prava građana moraju biti zasnovana na zakonu, odnosno odlukama zakonodavnih tijela, (osim privremenih mjera u slučaju hitnosti), da moraju biti proporcionalna cilju koji se želi postići, da javni organi imaju dužnost izabrati najmanje restriktivne mjere kojima se postiže zadati cilj, kao i da bilo kakva ograničavanja moraju biti predmet povremenih i redovnih preispitivanja. U konkretnom slučaju nije izvjesno da li se odgovorni organ rukovodio spomenutim standardima u postupku donošenja odluka.

9.5. Položaj djece migranata

Primjer: Udruženje „Zemlja djece“ iz Tuzle dana 29. januara 2021. godine obavještava⁵³² Ombudsmene da su dana 23. januara 2021. od strane službenika PS Zapad Tuzla obaviješteni da je na području naselja Irac pronađeno tijelo maloljetnika migranta koje je davalo slabe znakove

⁵³⁰ <https://www.ombudsmen.gov.ba/Novost.aspx?newsid=1993&lang=SR>

⁵³¹ Ž- BL-06-819/21;

⁵³² Ž-BL-01-71/21;

života. Zbog nepoznavanja jezika, komunikaciju s maloljetnikom nije bilo moguće uspostaviti, a kod njega je pronađeno Otpusno pismo iz kojeg proizlazi da je dana 20. januara 2021. doveden u bolnicu u pratnji prevodioca i osoblja Centra za djecu i mlade humanitarne organizacije MFS – EMMAUS, kao i da je dana 22. januara 2021. otpušten iz klinike u naslovu, sa uputnicom za Kliniku za plućne bolesti. Maloljetnik je noć proveo napolju, u jarku, samo u jakni, pod visokom temperaturom, a policajci navode da su bezuspješno pokušavali ostvariti kontakt s nadležnim službama. Udruženje je, u okviru neformalnog mehanizma postupanja u slučaju maloljetnika migranta bez pratnje, obavijestilo tim "Save the children" u Tuzli, te je dječak potom i zbrinut u Kliniku za plućne bolesti. Iz Udruženja smatraju da su prilikom otpusta maloljetnika bez pratnje napravljeni značajni propusti nadležnih organa, te da su grubo prekršena prava djeteta garantovana prvenstveno UN Konvencijom o pravima djeteta. Kako su isticali, zbog cjelokupne hronologije događaja, postavlja se pitanje na koji način i kako je Klinika za zarazne bolesti otpustila maloljetnika kojem je evidentno bilo neophodno bolničko liječenje i stručna pomoć, s obzirom da je bio znatno narušenog zdravstvenog stanja i da ne poznaje jezik. Isto tako, postavljaju pitanje da li je imenovani privremeni staratelj iz Centra za socijalni rad Doboj Istok od strane Klinike za zarazne bolesti bio blagovremeno obaviješten o namjeri otpusta i potrebi za nastavkom liječenja u Klinici za plućne bolesti. U slučaju da jeste, ostaje nejasno iz kojih razloga maloljetnik nije od istog preuzet pri otpustu, a u suprotnom, koje radnje je isti preuzeo nakon naknadnog saznanja o zdravstvenom stanju maloljetnika i cjelokupnoj situaciji. Uvažavajući relevantno zakonodavstvo, cijeneći sve utvrđene činjenice i okolnosti u konkretnom slučaju, Ombudsmeni su dana 26. marta 2021. godine uputili nadležnom organu u naslovu preporuku broj P-86/21: *„Da u svakom konkretnom slučaju koji se tiče pružanja neophodne zdravstvene njege djeci sa statusom izbjeglice/migranta/azilanta/lica u tranzitu rade savjesno i postupaju u koordinaciji jedna sa drugom, osiguravajući tako najviši mogući stepen zdravstvene zaštite djeteta ugroženog ili narušenog zdravstvenog stanja, svakako u skladu sa domaćim zakonodavstvom; Da, pored međusobne saradnje i koordinacije, rade na konstantnom razvijanju i unapređivanju saradnje sa brojnim nevladinim organizacijama i organizacijama humanitarnog karaktera na području Bosne i Hercegovine koje se bave zaštitom ljudskih prava uopšte, a posebno zaštitom prava djece;“* Nakon upućene preporuke, Ombudsmeni zaprimaju akt Univerzitetsko kliničkog centra Tuzla broj 02-194-3/21 od 6. maja 2021. godine. Iz sadržaja odgovora, koji je dostavljen na znanje i informaciju Udruženju, proizlazi da nadležni organ negira žalbene navode i smatra da je pacijentu pružena adekvatna zdravstvena pomoć i njega, odnosno da je shodno njegovom zdravstvenom stanju data preporuka za dalje liječenje na nivou primarne zdravstvene zaštite. Na kraju ističu da uvažavaju datu preporuku i da će u narednom periodu kontinuirano raditi na poboljšanju kvaliteta pružanja zdravstvenih usluga svim korisnicima, kao i da će nastojati raditi na poboljšanju međunarodne saradnje.

9.6. Prava djece u upravnim i sudskim postupcima

U lična prava djeteta, prema UN Konvenciji o pravima djeteta, ubrajamo sljedeća prava djeteta, i to:

1. pravo djeteta na život,
2. pravo na saznanje vlastitog porijekla,
3. pravo na prijavu rođenja,
4. pravo na lično ime,

5. pravo na sticanje državljanstva,
6. pravo na očuvanje identiteta,
7. pravo na život u porodici i roditeljsku brigu,
8. pravo na lične odnose i neposredne kontakte s roditeljem s kojim ne živi,
9. pravo na posebnu zaštitu i alternativnu brigu,
10. pravo na zaštitu od nasilja,
11. pravo na privatnost,
12. pravo na čast i ugled i
13. pravo na zaštitu od nezakonitog odvođenja i nevraćanja.

S obzirom da se najveći broj žalbi odnosi na povrede ličnih prava djeteta, o njihovim pravima se odlučuje u upravnim i sudskim postupcima, i to od strane nadležnih centara/slужbi za socijalni rad, pravosudnih organa, organa jedinica lokalne samouprave, ministarstava, fondova, institucija i javnih ustanova.

9.6.1. Usvojenje

Primjer: Ombudsmeni su dana, 18. septembra 2020. godine, zaprimili molbu⁵³³ nadležnog centra za socijalni rad organa za mišljenje u vezi s pravima i interesima djeteta u situaciji kada zahtjev za potpuno usvojenje podnosi očuh djeteta, novi bračni supružnik majke, koja je saglasna s usvojenjem, ali biološki otac djeteta nije saglasan. Ombudsmeni su ukazali nadležnom organu da je nesumnjivo riječ o izuzetno složenom i osjetljivom predmetu, te da ukoliko predmet posmatramo formalno i isključivo s pravnog aspekta prava, odredbe Porodičnog zakona BD BiH su sasvim jasne. Naime, članom 83. propisano je da je za usvojenje potreban pristanak oba roditelja ili jednog roditelja djeteta, ako ovim Zakonom nije drugačije određeno i da pristanak roditelja mora biti izričit u odnosu na vrstu usvojenja. Članom 84. propisano je da za usvojenje nije potreban pristanak roditelja usvojenika kome je oduzeto roditeljsko pravo, kao i pristanak roditelja koji ne živi s djetetom, a tri mjeseca je u većoj mjeri zapustio staranje o djetetu, koji je maloljetan, a nije sposoban shvatiti značenje usvojenja, kome je ograničena ili oduzeta poslovna sposobnost ili kome je boravište nepoznato najmanje šest mjeseci, a u tom periodu se ne brine za dijete. U konkretnom slučaju, biološki otac djeteta nije spreman dati saglasnost da se njegov sin potpuno usvoji od strane očuha, te nije sporno u konkretnom slučaju da otac nije viđao dijete posljednjih pet do šest godina i nije doprinosaio izdržavanju djeteta. Formalno posmatrano, ispunjene su sve formalne pretpostavke da se dijete potpuno usvoji. Međutim, upravo zbog toga centar za socijalni rad donosi odluku, kao nadležni organ starateljstva i cijeni sve okolnosti i činjenice u konkretnom slučaju, pri tome rukovodeći se najboljim interesom djeteta. Ombudsmeni su ukazali nadležnom organu da je izuzetno važno što je biološkom ocu data mogućnost da se u postupku pred nadležnim centrom izjasni o postupku usvojenja, da je izuzetno važno da je biološki otac djeteta spreman da učini promjene – da krene kontaktirati sa sinom, da uspostave odnos i da doprinosi njegovom izdržavanju. Ove činjenice nadležni organ treba imati u vidu, jer je riječ o ponašanju koje nije bilo u interesu djeteta. Nakon provedenog postupka od strane nadležnog centra odbijen je zahtjev očuha za potpuno usvojenje djeteta kao neosnovan. U žalbenom postupku, nadležni drugostepeni organ je vratio predmet na ponovni postupak i prvostepeno rješenje je poništeno. Iz obrazloženja rješenja proizlazi da je dato uputstvo

⁵³³ Ž-BL-01-612/20

prvostepenom organu da preispita da li postoje činjenice propisane članom 84. PZ BD BiH, da sprovede poseban ispitni postupak i utvrdi odlučne činjenice. Centar je pozvan da postupi po uputstvima nadležnog drugostepenog organa i da kao jedini nadležni organ ponovo odluči o zahtjevu, ali istovremeno i da se rukovodi najboljim interesom djeteta. Ukazano je Centru da su praksa i uporedni sistemi u ovoj oblasti dosta različiti. Ombudsmeni su se pozvali na presude Evropskog suda za ljudska prava u Strassburgu (predmet A.K. I L. protiv Hrvatske⁵³⁴), prema kojoj roditelji koji su lišeni roditeljskog prava imaju pravo učestvovati u naknadnom postupku za usvojenje djeteta (Albanija, Armenija, Austrija, Belgija, Bugarska, Estonija, Kipar, Češka Republika, Finska, Francuska...). Međutim, kako se to u presudi navodi, u većini tih pravnih sistema usvojenje je moguće bez saglasnosti biološkog roditelja. Nadalje, na Kipru, sud može odluku donijeti bez saglasnosti biološkog roditelja u slučaju da je taj roditelj napustio, zanemario ili zlostavljao dijete ili ako sistemski nije ispunjavao roditeljske dužnosti, posebno u pogledu hranjenja i izdržavanja. U Njemačkoj je moguća zamjena inače uvijek potrebne saglasnosti roditelja za usvojenje u slučajevima sličnim onima kad je opravdano lišenje prava na roditeljsku zaštitu, uključujući ustrajnu i tešku/osobito tešku povredu roditeljskih dužnosti ili ravnodušnost prema djetetu u mjeri koja predstavlja ustrajnu i tešku povredu dužnosti. Odluka se može donijeti bez saglasnosti roditelja i kad je roditelj trajno nesposoban brinuti se i podizati dijete zbog osobito teške duševne bolesti ili osobito teškog mentalnog ili duševnog hendikepa zbog kojeg bi razvoj djeteta bio ozbiljno ugrožen. U Portugalu npr. roditelji lišeni roditeljskih prava u pravilu učestvuju u postupku usvojenja i njihova je saglasnost nužna, osim ako je dijete već bilo smješteno u hraniteljsku porodicu na osnovu sudske odluke odnosno u ustanovu u svrhu usvojenja. Pitanje je, dakle, različito regulisano u državama članicama Vijeća Evrope i pred centar se stavlja izuzetno težak zadatak i stoga je potrebno da razmotre prvenstveno prava djeteta. Prema mišljenju Ombudsmena, djetetu u porodici kod očuha i majke ništa ne nedostaje i apsolutno je irelevantno za porodicu i porodične odnose da li će se dijete potpuno usvojiti ili će nastaviti da žive i dalje kao do sada. Dakle, jasno je ocijenjeno da se postupkom po zahtjevu za potpuno usvojenje ne dira u prava djeteta bez obzira na njegov ishod, da li će se zahtjev očuha odbiti ili usvojiti i shodno tome doći do potpunog usvojenja djeteta od očuha. Međutim, postavlja se pitanje šta se može desiti u budućnosti i da li će se ovim postupkom ugroziti pravo djeteta ili pravo oca zagarantovano Evropskom konvencijom o ljudskim pravima i osnovnim slobodama – član 8: „*Svako ima pravo na poštovanje svoga privatnog i porodičnog života, doma i dopisivanja. Javna vlast se neće miješati u ostvarivanje tog prava, osim u skladu sa zakonom i ako je u demokratskom društvu nužno radi interesa državne sigurnosti, javnog reda i mira, ili gospodarske dobrobiti zemlje, te radi sprečavanja nereda ili zločina, radi zaštite zdravlja ili morala ili radi zaštite prava i sloboda drugih.*“ U konkretnom slučaju postavlja se niz pitanja, poput pitanja da li ćemo ugroziti prava djeteta ukoliko u budućnosti onemogućimo bilo kakav kontakt oca i djeteta i na taj način onemogućimo uspostavljanje odnosa i veza djeteta s ocem, jer je riječ o pravu djeteta na drugog roditelja, na njegovo pravo na kontakt sa roditeljem i bliskim srodnicima po ocu, na njegov identitet i slično. Ombudsmeni su konstatovali da jedino centar ima pravo cijeliti opravdanost zasnivanja potpunog usvojenja, kao stručan organ, uz aktivno učešće i ispitivanje svih činjenica i okolnosti od strane socijalnog radnika, psihologa i drugog stručnog osoblja. U slučaju bilo kakve sumnje ili dileme, u interesu je djeteta da se utvrde činjenice i okolnosti što nije nimalo lak zadatak. S tim u vezi, ukoliko je neophodno, centar može odrediti i izvođenje drugih dokaza, ali i svaka stranka ima pravo predložiti izvođenje dokaza

⁵³⁴ Zahtjev broj 37956/11;

vještačenjem, ali službeno lice/voditelj postupka cijeni da li će dozvoliti ekspertizu u situaciji kada to neka od stranaka predloži. U konkretnom slučaju, nadležni prvostepeni organ ponavlja postupak u skladu s uputama drugostepenog organa, donosi rješenje kojim ponovo odbija zahtjev očuha djeteta za potpuno usvojenje djeteta. Nezadovoljan rješenjem, oćuh izjavljuje žalbu, ali se odbija žalba očuha djeteta i potvrđuje odluka prvostepenog organa.

9.6.2. Pravo djeteta na odgovarajući životni standard

Ne postoji opšteprihvaćena definicija životnog standarda. Ipak, životni standard je prema širem shvatanju ukupnost uslova života i rada pojedinih slojeva stanovništva jedne zemlje u određenom vremenskom periodu. On također obuhvata materijalne, radne i društvene uslove života, kao i mogućnosti zadovoljenja duhovnih potreba, slobodnog kretanja i slobodne razmjene ljudi i dobara.

Nejednakost i siromaštvo u jednom društvu najdirektnije utiču na životni standard. Poseban rizik od siromaštva postoji kod djece iz velikih porodica, djece koja žive u ruralnim predjelima, djece s poteškoćama, te djece koja pripadaju manjinskim grupama, poput Roma.

Uz pravo zaštite djeteta od iskorištavanja, pravo djeteta na odgovarajući životni standard spada u grupu ekonomskih prava djeteta. Ovo pravo djeteta predviđeno je i UN Konvencijom o pravima djeteta: Države ugovornice priznaju svakom djetetu pravo na životni standard primjeren njegovom fizičkom, duševnom, duhovnom, moralnom i društvenom razvoju (ćlan 27. UN Konvencije). UN Konvencijom prvi prozvani na ostvarenju ovog načela jesu roditelji djeteta i oni su dužni da djetetu obezbijede životni standard koji u najvećoj mogućoj mjeri odgovara fizičkom, mentalnom, duhovnom, moralnom i društvenom razvoju djeteta. U svakom slučaju, životni standard djeteta ne može biti niži od životnog standarda jednog ili oba roditelja. S druge strane, dužnost je „države“ da preduzme sve potrebne mjere kako bi dijete dobilo izdržavanje od roditelja, svakako i uz njenu obavezu preduzimanja odgovarajućih mjera pomoći.

Ombudsmeni kontinuirano ukazuju nadležnim organima svih nivoa vlasti, i to kroz specijalne i godišnje izvještaje da je potrebno posebnu pažnju posvetiti kategoriji tzv. samohranih roditelja (jednoroditeljskim porodicama) kako bi oni uživali posebnu pravnu zaštitu i svaku drugu vrstu zaštite koja je potrebna, u skladu s najboljim interesom djece, te da u istu svrhu (pružanje pomoći samohranim roditeljima, odnosno djeci) pristupe ozbiljnim analizama i realnim procjenama s ciljem osnivanja i rada alimentacionih fondova. Bez obzira na zagovaranja Ombudsmena do osnivanja alimentacionih fondova u Republici Srpskoj i Federaciji Bosne i Hercegovine nije došlo, te se Ombudsmeni koriste prilikom i ove godine da nadležni zakonodavni organi upoznaju s tom činjenicom.

Kao i prethodnih godina, u Odjelu za praćenje ostvarivanja prava djece registrovano je nekoliko predmeta koji se tiću prava djeteta na izdržavanje.

9.6.3. Problem izvršenja odluka sudova i organa uprave

Primjer: Žaliteljica se Ombudsmenima obratila svojom žalbom⁵³⁵ radi nemogućnosti naplate alimentacije određene pravosnažnom i izvršnom presudom suda. Nakon utvrđenih činjenica i okolnosti Ombudsmeni su, a imajući u vidu odredbe UN Konvencije o pravima djeteta, Porodičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine i Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, uputili nalaz i mišljenje sudu u Mostaru i poslodavcu oca djeteta, radi preduzimanja dodatnih napora, koji će rezultirati efikasnijom zaštitom prava djeteta na izdržavanje.

Predmet je uspješno okončan.

Primjer: Zbog nemogućnosti viđanja djeteta koje se nalazi kod oca i nepoštivanja pravosnažne presude u dijelu kontakata, majka se obratila centru za socijalni rad, a potom se centar obratio Ombudsmenima⁵³⁶ koji su razmotrili svaku zakonsku mogućnost da se majci omoguće kontakti s djetetom. U konkretnom slučaju, nadležni organi su preduzeli niz radnji i aktivnosti kako bi se ostvarila prava djeteta, pa je čak i otac djeteta osuđen radi krivičnog djela Oduzimanje djeteta ili maloljetnika iz člana 217. stav (1) KZ FBiH. Nadležni organi unutrašnjih poslova su s upravom centra za socijalni rad dogovorili zajedničke aktivnosti, odnosno da će pružiti asistenciju iz poslova svoje nadležnosti na njihov zahtjev u svakom trenutku.

Primjer: Ombudsmeni su dana 31. augusta 2020. godine zaprimili žalbu⁵³⁷ oca, jer majka djeteta, s kojom je bio u vanbračnoj zajednici, ne dopušta da vidi dijete i odbija svaku komunikaciju s nadležnim centrom za socijalni rad kako bi se prevazišli problemi u komunikaciji roditelja. Iskazuje i svoju zabrinutost s obzirom da se majka djeteta vratila bivšem partneru, koji ju je godinama fizički zlostavljao, te postoji bojazan da će se ovakva situacija ponoviti, a u šta je sada uključeno i zajedničko maloljetno dijete. Tokom postupka istraživanja Ombudsmena utvrđeno je da nadležni centar za socijalni rad i prvostepeni sud preduzimaju sve zakonom propisane mjere, odnosno pred centrom je postignut dogovor o svim pitanjima koja se tiču djeteta, a pred nadležnim sudom je u toku postupak po tužbi za povjeravanje djeteta iz vanbračne zajednice. Nakon što je otac djeteta/podnosilac žalbe upoznat s odgovorima i navodima nadležnih organa, Ombudsmene nije obavijestio o eventualnim novim činjenicama u predmetu, te su Ombudsmeni predmet zatvorili zbog nezainteresovanosti stranke.

Primjer: Ombudsmeni su, postupajući po žalbama⁵³⁸ roditelja djeteta, utvrdili da su roditelji bili u braku u kojem su stekli zajedničko dijete, ali da je brak razveden presudom suda i dijete povjereno majci na zaštitu, vaspitanje i djelimično izdržavanje. Uređene su i sve pojedinosti koje se tiču ličnih i neposrednih kontakata oca i djeteta, te očeve obaveze davanja izdržavanja. Međutim, javljaju se problemi u komunikaciji roditelja i održavanje kontakata djeteta s ocem postaje otežano. U toku istražnog postupka, Ombudsmeni su pozivali nadležne da postupaju efikasno i preduzimaju sve mjere i radnje neophodne da se sporna situacija riješi. Ombudsmeni

⁵³⁵ Ž-MO-01-12/21;

⁵³⁶ Ž-MO-01-134/19;

⁵³⁷ Ž-BL-01-572/20;

⁵³⁸ Ž-BL-01-417/20 i Ž-BL-01-296/21;

su dana 2. marta 2021. godine nadležnim organima uputili preporuku⁵³⁹ u kojoj je konstatovano da je primarna odgovornost nesumnjivo na roditeljima, ali i da organ starateljstva roditelje mora u kontinuitetu usmjeravati i savjetovati, ističući značaj dobrih partnerskih i roditeljskih odnosa u daljem razvoju i odrastanju zajedničkog maloljetnog djeteta. Krajnja namjera Ombudsmena je pronalaženje rješenja koje će za dijete biti najprihvatljivije i najmanje stresno. Nadležnim organima kao i roditeljima ukazano je na sadržaj relevantnih porodičnopravnih propisa, kao i na institut najboljeg interesa djeteta. Konstatovano je da uskraćivanje kontakata djeteta s ocem od strane majke nikako nije u službi zaštite interesa djeteta. Nadležnom sudu je također preporučeno da u što kraćem roku okonča predmetne postupke⁵⁴⁰ i donese odluku u najboljem interesu maloljetnog djeteta, a centru za socijalni rad da bez odlaganja preduzme sve neophodne radnje i razmotri svaki vid pružanja podrške ocu i djetetu kako bi se dosadašnje štetne posljedice što prije otklonile.

Preporuka Ombudsmena je ispoštovana.

Primjer: Ombudsmeni su, dana 17. augusta 2021. godine, zaprimili žalbu⁵⁴¹ podnositeljice na rad centra za socijalni rad, jer je otac djeteta, njen bivši supružnik platio TAXI vozilo da dijete bez nadzora i pratnje punoljetne osobe odveze u vrtić. Kako u svojoj žalbi navodi, iako je sve prijavila nadležnom centru za socijalni rad, nikada joj nije odgovoreno. Tokom postupka jasno je utvrđeno da je postupak regulisanja kontakata oca i djece, nakon razvoda braka, bio zahtjevan i dugotrajan, ali da iz prvostepenih rješenja proizlazi da su oba roditelja učestvovala u upravnim postupcima i da podnositeljici žalbe, kao majci, odnosno stranci, nisu bila uskraćena procesna prava i da su nadležni organi jasno konstatovali da oba roditelja imaju razvijene roditeljske kompetencije. Podnositeljici žalbe je ukazano na mišljenje Ombudsmena, da je nesporno postojala obaveza Centra da postupa po zahtjevu oca, ali prvenstveno se rukovodeći interesom djece, te da je Centar postupao u skladu s odredbama Zakona o opštem upravnom postupku i Porodičnog zakona Republike Srpske u konkretnom slučaju. Jasno je utvrđeno nespornim da su i roditeljima i djeci, razvod braka i nove životne okolnosti i situacije stresne po psihofizičko zdravlje. Ombudsmeni su ukazali podnositeljici žalbe da je redovno održavanje ličnih odnosa i neposrednih kontakata djeteta s roditeljem/roditeljima od kojeg/kojih je odvojeno pravo djeteta zagarantovano UN Konvenciji o pravima djeteta i Porodičnim zakonom Republike Srpske. Povodom konkretnog „spornog događaja“ (TAXI-vozilo dijete bez nadzora i pratnje punoljetne osobe odveo u vrtić), nadležni centar za socijalni rad je kontaktirao oca putem telefona, koji je potvrdio da je dijete poslao taxi-vozilom u vrtić, jer on to nije mogao učiniti, zbog poslovnih obaveza, ali i da je taksista njegov prijatelj. Kako su istakli, s obzirom na utvrđene činjenice, ocu je preporučeno i savjetovano da to više ne ponavlja u budućnosti. Istovremeno navode da je majka djeteta/podnositeljica žalbe uputila bezbroj dopisa, zbog neučestvovanja oca u školskim i vanškolskim obavezama djece, a o sadržaju svih dopisa upoznat je otac djece. Ističu i druge činjenice, pravne relevantne, npr. da dijete redovno pohađa školu, da je vrlo dobar učenik, da izvršava svoje školske obaveze itd. Kada su u pitanju kontakti djece s ocem, kontakti se odvijaju prema trenutno važećem rješenju nadležnog centra za socijalni rad. Međutim, kako iz centra navode, roditelji s vremena na vrijeme ne poštuju rješenje, te je u više navrata na lice mjesta

⁵³⁹ Br. P – 49/21 od 1.2.2021. godine;

⁵⁴⁰ Majka je podnijela tužbu radi povećanja iznosa izdržavanja, a potom i otac djeteta radi izmjene ranije presude u dijelu koji se tiče kontakata;

⁵⁴¹ Ž-BL-01-582/21;

izlazio tim za pripravnost, a roditelji su savjetovani i da se zbog nepoštovanja rješenja obrate nadležnim organima unutrašnjih poslova. Prema navodima centra, roditelji od 2015. godine imaju podršku stručnih radnika centra, kako bi, zarad interesa djece, uspostavili i imali i dalje roditeljsku komunikaciju. Međutim, roditelji djece prijavljuju i ističu obostrane sumnje na zlostavljanje i zanemarivanje djece i permanentno ističu probleme u ostvarivanju kontakata. U prilog toj činjenici upravo ističu da su zaprimili dopis Ombudsmena za djecu Republike Srpske, jer se otac toj instituciji žalio na rad centra, a majka djece se pak obraća Ombudsmenima Bosne i Hercegovine, također nezadovoljna radom centra. S aspekta zaštite prava i interesa djeteta, najznačajnije je navod centra da nije utvrđeno da su djeca bila zanemarena od strane roditelja i da su žalbeni navodi i jednog i drugog roditelja neosnovani. Kako iz centra navode roditelji su savjetovani da poštuju dječije obaveze prevashodno i njihova prava, a nisu prihvatili uključivanje u porodično savjetovalište.

Primjer: Ombudsmeni su dana 3. decembra 2018. godine zaprimili žalbu⁵⁴² oca, državljanina Republike Hrvatske, koji živi u Hrvatskoj, zbog toga što njegova djeca s majkom odlaze iz Zagreba za Sarajevo i on nema gotovo nikakvog kontakta s djecom. Tokom trajanja postupka istraživanja pred Institucijom jasno je utvrđeno da se po zahtjevima roditelja vodi mnogo postupaka i u Hrvatskoj i u Bosni i Hercegovini, pred nadležnim Ministarstvom pravde Bosne i Hercegovine, po Haškoj konvenciji o međunarodnoj otmici djece, pred Općinskim sudom u Zagrebu, za određivanje privremene mjere, pred Centrom za socijalnu pomoć u Zagrebu, za regulisanje prava na viđanje prije sudskog postupka, pred Općinskim sudom u Sarajevu, zbog povjeravanja djece majci, prekršajni postupak protiv oca i majke, od strane hrvatskih organa unutrašnjih poslova, zbog elemenata porodičnog nasilja itd. Otac je od Ombudsmena zahtijevao savjete i pravovremenu zaštitu prava njegove maloljetne djece *koja su, kako je navodio, bez njegove saglasnosti odvedena u Bosnu i Hercegovinu, te im je kontakt sa ocem i očevom stranom porodice "samovoljom i manipulativnim ponašanjem majke" uskraćen*. Period istražnog postupka pred ovom Institucijom u cijelosti je obilježen čestim i detaljnim obraćanjima podnosioca žalbe, te žalbama na rad centra kao organa starateljstva nadležnog na području Bosne i Hercegovine. Na osnovu svih navoda, aktima Ombudsmena u više navrata tražena su izjašnjenja, pored Centra, drugih nadležnih organa – Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine, Općinskog suda u Sarajevu, te je sa svim ovim organima ostvarena saradnja u smislu blagovremenog dostavljanja relevantnih informacija. Isto tako, u korespondenciji sa Centrom, isti je pozvan da i dok traju sudski i upravni postupci, kao i postupak po Konvenciji o građanskopravnim aspektima međunarodne otmice djece, obezbijede kontakte oca s djecom⁵⁴³. U februaru 2019. godine navedeni nadležni organi obavještavaju Instituciju da je rješenjem⁵⁴⁴ Općinskog suda u Sarajevu odbijen zahtjev za vraćanje djece u Republiku Hrvatsku, a roditelji se, u pogledu ostvarivanja prava na kontakte, upućuju na nadležni organ starateljstva. Pored brojnih i konstantnih žalbi oca na rad ovog organa starateljstva, ono što, prema viđenju Ombudsmena, u najvećoj mjeri odražava odnos roditelja djece jeste njihova nemogućnost i nespремnost da ostvare komunikaciju koja bi, u konačnici, donijela dobrobit njihovoj djeci. U situaciji gdje se bivši partneri i roditelji ne mogu dogovoriti gotovo ni oko jednog detalja važnog za život i odrastanje zajedničke djece, organ starateljstva, nažalost, ostaje nemoćan i nailazi na zid, te biva onemogućen da svoju ulogu medijatora, savjetnika, pomoćnog i usmjeravajućeg

⁵⁴² Ž-BL-01-968/18;

⁵⁴³ Akt Ombudsmena od 7.2.2019. godine;

⁵⁴⁴ Akt br. 65 0 P 738166 18 P od 10.1.2019. godine;

faktora efikasno ostvari. Pritom, na dopise Ombudsmena ovaj Centar redovno dostavlja tražene informacije, te Instituciju obavještava i o spomenutom sastanku, te Ombudsmeni konstatuju da nije ni bilo mjesta intervenciji u smislu kršenja prava od strane Centra. Zakonska ovlaštenja Institucije takva su da uređuju djelovanje isključivo u odnosu na rad nekog od organa nadležnih u Bosni i Hercegovini. S tim u vezi, u članu 2. stav (1) Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine stoji da će Institucija razmatrati predmete koji se odnose na slabo funkcionisanje ili povrede ljudskih prava i sloboda počinjenih od bilo kojeg organa vlasti. Dalje, ukoliko Ombudsmeni utvrde da je počinjena povreda prava i sloboda, mogu dati preporuku organima vlasti i službenicima, u svrhu usvajanja novih mjera, a u skladu s odredbama Zakona.⁵⁴⁵ U konkretnom slučaju, nije utvrđena neophodnost i potreba izdavanja preporuke kao najvišeg akta Ombudsmena, s obzirom da su nadležni organi postupali u skladu s datim ovlaštenjima. Česta izjašnjenja i dopisi, detalji prepiski bivših partnera, žalbe oca odražavaju upravo jedno takvo stanje koje se u oblasti porodičnopravne zaštite i zaštite djeteta označava kao visokokonfliktni razvod, a do poboljšanja nisu doveli brojni upriličeni sastanci u centru, ni svi uloženi naponi stručnog osoblja. Na kraju, Centar obavještava Instituciju da je postupak pred Općinskim sudom u Sarajevu okončan presudom od 28. januara 2021. godine, te da su roditelji postigli dogovor oko svih bitnih pitanja koja se tiču roditeljskog staranja nad maloljetnom zajedničkom djecom (djeca će nastaviti živjeti s majkom, otac će učestvovati u ostvarivanju svojih prava, redovno će se informisati o svim važnim pitanjima, dogovoren je način održavanja kontakta, te iznos izdržavanja). Roditelji su sporazumno povukli sve ostale postupke vođene u Bosni i Hercegovini i Republici Hrvatskoj. Na poseban upit, podnosilac žalbe potvrđuje navedeno, ali i dalje izražava nezadovoljstvo radom svih institucija, navodeći da *"centri rade što žele, da se socijalne radnice prave blesave, da suci gledaju svaki predmet samo kao broj bez emocija i empatije..."* Ombudsmeni su naglasili da u konkretnom slučaju nije bilo mjesta intervenciji Ombudsmena, te da nisu utvrđene nepravilnosti u radu nadležnih institucija na koje se podnosilac žalbe godinama pozivao. S druge strane, činjenica da je predmet po obraćanju podnosioca žalbe vođen gotovo tri godine ne ide u prilog ni navodima da je *"dijete samo statistika"*. Naprotiv, predstavnici Institucije u Odjelu za praćenje ostvarivanja prava djece nastoje svakom pojedinačnom predmetu pristupiti s posebnim senzibilitetom, te razmotriti svaku realnu i opravdanu mogućnost da se djeluje prema nekom konkretnom organu označenom kao nadležnom. Kao što je prethodno navedeno, u svom radu gotovo svakodnevno ukazujemo na neophodnost i značaj hitnog postupanja u svim predmetima koji se tiču zaštite prava djeteta. Međutim, u ovom konkretnom slučaju žalba na neefikasne i duge postupke ne može se uzeti kao opravdana ako su upravo roditelji ti koji su svjesno ili nesvjesno doprinosili odugovlačenju postupaka. S aspekta zaštite prava djece, nesporna je važnost i značaj uloge roditelja s kojim dijete ne živi, i na ovo Ombudsmeni konstantno ukazuju. Odrastanje uz aktivno učešće i angažman oba roditelja, odnosno, uz ulogu oca podjednako kao uz ulogu majke, u najboljem je interesu djeteta, i samo izuzetno može biti ograničeno ili osporeno. U spornim konfliktnim razvodima, brojna su prava djece ugrožena ili prekršena, najčešće od samih roditelja. Međutim, iako je država, odnosno njeni organi, obavezna preduzimati adekvatne mjere i aktivnosti da se djeca zaštite, činjenica je da su sudovi i organi starateljstva nerijetko nemoćni pred samovoljom jednog ili oba roditelja. U ovakvim slučajevima svi raspoloživi mehanizmi pokazuju se neefikasnim.

⁵⁴⁵ Član 36. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, broj 104/2011;

9.7. Zdravstvena zaštita djeteta

Pravo na zdravstvenu zaštitu djeteta u Bosni i Hercegovini uređeno je entitetskim propisima, propisima Brčko distrikta i kantonalnim propisima. Radi se o konvencijskom pravu koje je propisano članom 24. UN Konvencije o pravima djeteta (*Strane ugovornice priznaju pravo djeteta na uživanje najvišeg ostvarivog zdravstvenog standarda i na kapacitete za liječenje i zdravstvenu rehabilitaciju. Države potpisnice će nastojati da obezbijede da nijedno dijete ne bude lišeno prava pristupa takvim uslugama zdravstvene zaštite*).

Zdravstvena zaštita djece u Bosni i Hercegovini, bez obzira na ogromne napore vlasti svih nivoa prethodnih godina, još uvijek nije na adekvatnom nivou. Prema važećem zakonodavstvu, pravo na zdravstvenu zaštitu djeteta, u pravilu, uslovljeno je statusom roditelja/staratelja ili se to pravo vezuje za činjenicu redovnog obrazovanja djeteta. Ombudsmeni godinama zagovaraju jedino rješenje koje bi bilo u potpunosti u skladu s UN Konvencijom – besplatna i безусловna zdravstvena zaštita za svako dijete⁵⁴⁶ (UN Konvencijom se kaže *da je dijete svako ljudsko biće koje nije navršilo osamnaest godina života*).

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili žalbu⁵⁴⁷ podnositeljice na JU Dom zdravlja Kantona Sarajevo. Kako u žalbi navodi, njena kćerka je na osnovu uputa za pripremu pacijenta za vaskularni tretman s Klinike za kardiovaskularnu hirurgiju Kliničkog centra Univerziteta u Sarajevu, a na osnovu uputnice doktora porodične medicine bila u laboratoriji Doma zdravlja Omer Maslić. Na pregledu kod interniste podnositeljica žalbe i njena kćerka informisane su da nisu urađeni svi nalazi navedeni u uputi s Klinike. Nakon obraćanja podnositeljice žalbe uposlenicima laboratorije Doma zdravlja Omer Maslić dobila je informaciju da su direktor JU DZ KS i predstavnik Sindikata potpisali Aneks II Sporazuma o utvrđivanju poslova koji se ne mogu prekidati za vrijeme štrajka u kome nisu navedeni nalazi koji su zahtijevani od strane Klinike. Napominje da ih pri vađenju krvi nisu obavijestili da dio nalaza neće biti urađen, niti su ih uputili u Klinički centar Univerziteta u Sarajevu, kao što je navedeno u Aneksu II. Također, podnositeljica žalbe navodi da je od šefice laboratorije u Domu zdravlja Omer Maslić dobila informaciju da navedeni nalazi “nisu neophodni za operativni zahvat”. Iz Uprave Doma zdravlja, gdje se obratila, su se također pozvali na potpisani Aneks II, s istom konstatacijom.

Nakon provedenog postupka istrage, Ombudsmeni su JU Dom zdravlja Kantona Sarajevo uputili preporuku broj P-65/21 od 16. marta 2021. godine, da imajući u vidu nalaze i zaključke iz ove preporuke, postupe u skladu sa Zakonom o zdravstvenoj zaštiti i Zakonom o štrajku, odnosno da osiguraju mogućnost zdravstvene zaštite pacijentima kojima je ista neophodna za vrijeme štrajka, te na adekvatan način, odnosno napisмено obavijesti osiguranike koje se usluge zdravstvene zaštite pružaju za vrijeme štrajka. Javna ustanova Dom zdravlja Kantona Sarajevo obavještava Ombudsmene kako je generalni štrajk uposlenika u zdravstvu regulisan aktom 01-03-8406/19 od 29. jula 2019. godine, da je Aneksom II potpisan sporazum o utvrđivanju poslova koji se ne mogu prekidati za vrijeme štrajka u primarnoj zdravstvenoj zaštiti za pružanje zdravstvenih usluga i Aneks II je vidno istaknut korisnicima zdravstvenih usluga. Pacijenti su

⁵⁴⁶ Primjera radi, Zakon o zdravstvenoj zaštiti Republike Srbije, u članu 25. propisuje da svako dijete do navršenih 18 godina života ima pravo na najviši mogući standard zdravlja i zdravstvene zaštite.

⁵⁴⁷ Ž-SA-04-1423/19;

blagovremeno bili informisani o svim biohemijskim i hematološkim analizama-uslugama koje mogu dobiti u vrijeme štrajka u Službi za laboratorijsku dijagnostiku Doma zdravlja.

Primjer: Institucija je zaprimila veći broj žalbi⁵⁴⁸ koje se odnose na nezadovoljstvo zbog neprodužavanja ugovora o radu za logopede JU Dom zdravlja Kantona Sarajevo čijim radom su bili veoma zadovoljni. Nadalje, nezadovoljstvo se odnosi i na činjenicu da roditelji moraju izdvajati velika novčana sredstva da dijete na nastavak terapije vode u privatne logopedске ordinacije.

Institucija je uputila zahtjev za dostavu svih relevantnih informacija u vezi s prethodno navedenim, tačnije iz kojeg razloga je došlo do navedene situacije, JU Dom zdravlja Kantona Sarajevo.⁵⁴⁹ U zaprimljenom izjašnjenju⁵⁵⁰ JU Dom zdravlja Kantona Sarajevo navedeno je sljedeće: „JU Dom zdravlja KS je po Saglasnosti Ministarstva zdravstva Kantona Sarajevo br.: 10-34-29840/19 od 01.08.2019. godine odobren prijem za dvadeset logopeda u Centre za fizikalnu rehabilitaciju. Predmetnom saglasnosti Ustanovi je odobren prijem navedenog kadra na određeno vrijeme u trajanju od jednu (1) godinu, uz obrazloženje punog finansiranja za navedene radnike od strane ZZO KS. Ustanova je u skladu sa pozitivnim zakonskim propisima raspisala 12.09.2019. godine. Javni oglas za prijem logopeda na određeno vrijeme (1 godina). Nakon provedene konkursne procedure sa sedamnaest (17) – koliko je i bilo prijavljenih kandidata, sklopila Ugovore o radu. Navedeni ugovori su sklopljeni u januaru 2020. godine. 17.12.2020. godine br.: 01-03-12508/20 JUDZKS je obavijestila Ministarstvo zdravstva KS o isteku Ugovora za logopede i uputila molbu za saglasnost da bi se isti produžili. Dana 11.01.2021. godine br.: 02-04-756-1/21, JUDZKS je dobila Odluku Vlade KS kojom se daje Saglasnost Javnoj ustanovi Dom zdravlja KS za ponovno angažovanje logopeda na određen period od jedne (1) godine dana. 20.01.2021. godine, svih sedamnaest (17) logopeda su potpisali Ugovore na tri (3) mjeseca (Uredba o zapošljavanju KS) u kojem roku će JUDZKS raspisati Javni oglas za prijem logopeda u radni odnos na određeno vrijeme od 1 (jednu) godinu, na koji će se imati pravo prijaviti svi zainteresirani logopedi. Ono što je važno istaknuti je da JUDZKS radi sve u zakonskim okvirima kako bi „zadržala“ angažman logopeda u primarnoj zdravstvenoj zaštiti i broju koji je potreban za pružanje usluga našoj najmlađoj populaciji.“

9.8. Obrazovanje djece

U odredbi člana 28. UN Konvencije o pravima djeteta kaže se: *Strane ugovornice priznaju pravo na obrazovanje i u cilju postepenog postizanja ovog prava, a na osnovu jednakih mogućnosti, posebno će: (a) učiniti osnovno obrazovanje obaveznim i besplatnim za sve; (b) podsticati razvoj različitih oblika srednjeg obrazovanja, uključujući opšte i stručno obrazovanje, koje bi bilo na raspolaganju i dostupno svakom djetetu....*

Primjer: Postupajući po žalbi podnosioca žalbe⁵⁵¹, a nakon postupka istraživanja, Ombudsmeni su jasno utvrdili da Opština Šamac nije refundirala troškove za prevoz učenika za pola januara

⁵⁴⁸ Ž-SA-01-37/21; Ž-SA-01-41/21; Ž-SA-01-42/21; Ž-SA-01-43/21; Ž-SA-01-44/21; Ž-SA-01-45/21; Ž-SA-01-46/21; Ž-SA-01-47/21; Ž-SA-01-48/21;

⁵⁴⁹ Dana 18.1.2021. godine;

⁵⁵⁰ Broj 01-03-858-2/21 od 5.2.2021. godine;

⁵⁵¹ Ž-BL-01-351/20;

2020. godine. U skladu sa svojim ovlaštenjima, shodno odredbi člana 32. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, rukovodeći se UN Konvencijom o pravima djeteta, posebno čl. 3⁵⁵² i 27.⁵⁵³ Ombudsmeni su Opštini Šamac preporučili da jasno ustanovi koji su roditelji sa spiska roditelja za prevoz učenika iz SŠC za 02/20 (spisak u posjedu Odjeljenja za finansije Opštine Šamac) platili ovlaštenom prevozniku troškove prevoza za mjesec januar 2020. godine, te da ukoliko se ustanovi da su roditelji to učinili, da se istim tim roditeljima, refundiraju troškovi prevoza u narednom periodu, a najkasnije u roku od 60 dana od dana prijema ove preporuke⁵⁵⁴.

Skupština Opštine Šamac⁵⁵⁵ je obavijestila Ombudsmene da je po preporuci Ombudsmena postupljeno na način što su sredstva na ime troškova prevoza učenika refundirana, odnosno uplaćena na žiroračun roditelja, a o čemu dostavljaju adekvatan dokaz.

Primjer: Podnositeljica žalbe⁵⁵⁶ se obraća Ombudsmenima, zahtijevajući mišljenje u vezi s normativnim uređenjem oblasti nadoknade pričinjene materijalne štete nastale na objektima i imovini škole, kao javne vaspitno-obrazovne ustanove. Naime, podzakonski akt o nadoknadi štete u školi donosi Školski odbor dana 30. novembra 2017. godine, rukovodeći se odredbama Pravilnika o povredama discipline, postupku za utvrđivanje disciplinske odgovornosti učenika, naknadi pričinjene štete, trajanju izrečene odgojno-disciplinske mjere, ublažavanju i ukidanju, te posljedičnom odnosu na ocjene iz vladanja učenika u osnovnoj školi iz drugog kantona, posebno u dijelu da *„za štetu koju je prouzrokovalo više učenika, odgovornost je solidarna ukoliko nije moguće utvrditi stupanj odgovornosti za štetu svakog učenika.“* U ostalim dijelovima navedenog podzakonskog akta, rukovodili su se pravilnicima o nadoknadama štete u osnovnim školama u Republici Hrvatskoj. Nadalje ističe da je povodom neslaganja jedne nevladine organizacije iz 2014. godine (*naplaćivanje materijalne štete namjerno ili krajnjom nepažnjom načinjene na imovini škole od strane škole nazvali su ekonomskim nasiljem*) izvršen inspekcijski – prosvjetni nadzor.

Iz dostavljene dokumentacije uz žalbu proizlazi da je nakon donošenja podzakonskog akta, dana 20. decembra 2017. godine imenovana komisija za utvrđivanje štete na imovini škole i potom je zapisnički konstatovalo da ukupna pričinjena materijalna šteta za školsku 2017/2018. godinu iznosi 7.152,60 KM. Kako nisu utvrdili počinitelje, obavezani su svi učenici škole da solidarno plate iznos od po 3,50 KM (odlukom škole od 1. juna 2018. godine).

⁵⁵² U svim aktivnostima koje se tiču djece, bez obzira da li ih preduzimaju javne ili privatne institucije socijalnog staranja, sudovi, administrativni organi ili zakonodavna tijela, najbolji interesi djeteta bit će od prvenstvenog značaja.

⁵⁵³ Stav (1) člana 27. glasi: *Strane ugovornice priznaju pravo svakog djeteta na životni standard koji odgovara djetetovom fizičkom, mentalnom, duhovnom, moralnom i socijalnom razvoju.* Stav (2) glasi: *Roditelj(i) ili drugi odgovorni za dijete imaju prvenstvenu odgovornost da osiguraju, u okviru svojih sposobnosti i finansijskih mogućnosti, uslove života potrebne za razvoj djeteta.* Stav (3) glasi: *Strane ugovornice će, u skladu sa svojim uslovima i u okviru svojih mogućnosti, poduzeti potrebne mjere da pomognu roditeljima i drugima odgovornim za dijete da ostvare ovo pravo i ako je potrebno, obezbijedite materijalnu pomoć i programe, naročito u pogledu ishrane, odijevanja i stanovanja.*

⁵⁵⁴ Preporuka broj P-158/20 otpremljena dana 7.9.2020. godine;

⁵⁵⁵ Aktom broj 07-431/20 od 9.2.2021. godine;

⁵⁵⁶ Ž-BL-01-635/21;

Kantonalni prosvjetni inspektor, između ostalog, konstatuje da osnovna škola ne smije vršiti naplatu novčanih sredstava od učenika po osnovu solidarnog plaćanja učinjene štete u školi, upisnine, za usluge djelatnosti odgoja i obrazovanja u školi, pozivajući se na Okvirni zakon o osnovnom i srednjem obrazovanju BiH i kantonalne zakone o osnovnom i srednjem obrazovanju. Uz žalbu je priložena i dokumentacija iz koje proizlazi da su i neke druge škole na području kantona učinile isto, a potom su nadležni opštinski organi zatražili da se prestane s prikupljanjem novčanih sredstava od učenika za nadoknadu štete učinjene od strane učenika za jednu školsku godinu. Škola je zatražila od Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine tumačenje odredbe člana 5. stava (3) Okvirnog zakona o osnovnom i srednjem obrazovanju u Bosni i Hercegovini, ali su Predstavnički dom i Dom naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine odgovorili školi da su brisane odredbe o autentičnom tumačenju zakona i drugih opštih akata u Poslovniku Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine. Tumačenje je zatraženo i od nadležne Skupštine Hercegovačko-neretvanskog kantona, ali škola nije dobila traženo tumačenje.

Iako Ombudsmeni nemaju nadležnost autentičnog tumačenja zakonskih i podzakonskih propisa, cijeneći oprez i senzibilitet u oblasti prava djeteta, Ombudsmeni su iskoristili priliku i ukazali nadležnim organima da je važno i korisno da se postupak za utvrđivanje odgovornosti učenika normativno uredi i jasno propišu sve procedure i pravila. No, istovremeno su upozorili da treba razlikovati štetu (materijalnu) u školi i na školskoj imovini pričinjenu tokom utvrđene teže povrede discipline kada se, kao posljedica postupka i utvrđene odgovornosti, učeniku izrekne odgojno-disciplinska mjera ili štetu koja nije nastala namjerno ili je jednostavno nastala dugotrajnim korištenjem od strane učenika i/ili radnika škole (npr.). Dakle, mišljenje je Ombudsmena da nema ništa sporno što je škola donijela Pravilnik o nadoknadi štete, imenovala komisiju i sve jasno propisala u skladu sa svojom odlukom o kućnom redu, ali je sporno što se „zbirno i sveukupno“ sumira sva materijalna šteta nastala u jednoj školskoj godini i potom dijeli na sve učenike škole. Uvažavajući pozitivne propise u našoj zemlji, posebno obligaciono-pravne, rukovodeći se načelima zakonitosti i pravednosti, Ombudsmeni smatraju da svaki slučaj nastale štete na školskoj imovini treba posmatrati i postupati pojedinačno, u svakom konkretnom slučaju, odnosno škola mora utvrditi postoji li odgovornost učenika za nastalu štetu i kojeg učenika, te da, ukoliko ustanovi da postoji, razmotri i izrekne odgojno-disciplinsku mjeru. Potom, nakon utvrđene odgovornosti i izrečene sankcije, u slučaju pričinjene materijalne štete čiji je iznos utvrđen od strane nadležnog organa u školi, obaveže roditelje djeteta/učenika da štetu nadoknadi u utvrđenom iznosu.

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili žalbu⁵⁵⁷ roditelja djece na rad nadležnog kantonalnog ministarstva obrazovanja, jer su dobili informaciju da djeca koja su udaljena više od četiri kilometra od škole, neće imati obezbijeđen prevoz do škole i da se roditelji sami snađu. Uz žalbu je dostavljen akt škole iz kojeg proizlazi da djeca neće imati prevoz radi toga što su prevoznici najavili potpunu obustavu prevoza učenika iz razloga “*nemogućnosti potpisivanja aneksa ugovora*”. Nakon intervencije Ombudsmena, problem je riješen i djeci je omogućen prevoz do škole.

⁵⁵⁷ Ž-SA-04-925/21;

Primjer: Žaliteljica se obratila⁵⁵⁸ Ombudsmenima zbog nemogućnosti dobijanja saglasnosti za nastavak školovanja njenog djeteta na IV stepenu obrazovanja u jednoj srednjoj školi. Podnositeljica žalbe ja samohrana majka dvoje maloljetne djece, u izuzetnoj teškoj finansijskoj situaciji i eventualno propuštanje školovanja njenog djeteta značilo bi umanjeње porodične penzije kao jedinog izvora prihoda. Nakon intervencije Ombudsmena, nadležno ministarstvo je izdalo saglasnost za nastavak školovanja.

Primjer: Žaliteljica se obratila⁵⁵⁹ Ombudsmenima zbog neprimjerenog postupanja osoblja škole prema njenom djetetu – učeniku škole u vezi nenošenja zaštitne maske na školskim časovima. Nakon intervencije Ombudsmena, roditelji su zajedno s učiteljicom škole u najboljem interesu maloljetnog djeteta dogovorili način na koji će navedeni učenik nositi masku tokom boravka u školi.

Primjer: Podnositeljica žalbe⁵⁶⁰ se obraća Ombudsmenima s prijavom za kršenja prava na obrazovanje njene djece, od strane bivšeg partnera – supruga koji osporava upis djece u drugu školu. Naime, centar za socijalni rad, na zahtjev podnositeljice žalbe, dostavio je prijedlog za prepis djece u drugu školu. Nezadovoljan navedenim prijedlogom, otac djece obavještava nadležno ministarstvo da nije saglasan da njegova djeca nastave školovanje u drugoj školi, uz obrazloženje da to nije u njihovom najboljem interesu. Ministarstvo u skladu s navedenim zahtjevom, obavještava školu da stopira prepis djece u školu, jer roditelji nisu postigli saglasnost, uz preporuku da djeca nastave školovanje u školi u kojoj su započeli školsku godinu, dok roditelji ne donesu konačnu odluku. U skladu s dostavljenim mišljenjem, škola je obustavila prepis djece. Nakon intervencije Ombudsmena, nadležna prosvjetna inspekcija je donijela upravnu mjeru kojom naređuje školi da izvrši prepis djece u skladu s članom 58. Zakona o osnovnom odgoju i obrazovanju Kantona Sarajevo⁵⁶¹.

Primjer: U anonimnoj žalbi⁵⁶² upućenoj Ombudsmenima se navodi...*krizni štab Brčko distrikta je naložio obavezno nošenje maski tokom časova za djecu osnovnih škola šestih i viših razreda. Dosta roditelja u trećoj osnovnoj školi koju pohađaju i moja djeca smatra da je to neadekvatan način nastave....*Dakle, uvidom u navode žalbe utvrđeno je da žalitelj izražava nezadovoljstvo na izdanu Naredbu o izmjeni Naredbe gradonačelnika Brčko distrikta BiH, broj predmeta 02-000033/21, broj akta 01.1-1413EK-007/21 od 4. februara 2021. godine. Ombudsmeni su ocijenili da u konkretnom slučaju ne postoji pravni osnov za vođenje postupka po izjavljenoj žalbi, u skladu s članom 26. stav (1) tačka 3) i tačka 7) Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine i predmet su zatvorili.

Primjer: Žaliteljica u žalbenim navodima⁵⁶³ izjavljuje „*da je njena maloljetna kćerka koja pohađa drugi razred Gimnazije Livno ispitivana na posljednjem času biologije u školskoj 2020/2021. godini, dana 9. juna 2021. godine (nastava je trajala do 11. juna 2021. godine). Inače, radi se o učenici koja ima prosjek ocjena 4,4. Na kraju prvog polugodišta ista je imala iz*

⁵⁵⁸ Ž-SA-01-770/21;

⁵⁵⁹ Ž-SA-01-505/21;

⁵⁶⁰ Ž-SA-01-922/21;

⁵⁶¹ „Službene novine Kantona Sarajevo“, br. 23/2017, 33/2017, 30/2019 i 34/2020;

⁵⁶² Ž-BR-01-18/21;

⁵⁶³ Ž-LI-04-166/21;

predmeta biologija zaključenu ocjenu dobar (3). Žaliteljica izjavljuje „da njena kćerka nije znala da joj je profesorica biologije upisala na zadnjem času tri negativne ocjene, te joj zaključila ocjenu dovoljan (2). Po saznanju za zaključenu ocjenu, roditelji su izvršili uvid u dnevnik, te vidjeli da njihova kćerka ima u drugom polugodištu pet upisanih ocjena, od kojih su dvije brisane korektorom i ispravljane, te tri nedovoljne ocjene (1), na zadnjem času. Prema obrazloženju razrednice, jedna od negativnih ocjena se odnosila na ponašanje učenice (navodno je šaptala kolegi iz razreda). Stoga su roditelji, u skladu s članom 83. Zakona o srednjem školstvu („Narodne novine Kantona 10“, broj 6/2011), u roku od 24 sata od saopštenja ocjene, odgovornoj strani podnijeli pisani zahtjev za ponovnim ispitom pred komisijom. Žaliteljica izjavljuje da joj je direktorica Gimnazije Livno putem telefona saopštila da Odjeljenjsko vijeće nije udovoljilo njenom zahtjevu, bez ikakvog pisanog akta, bez obrazloženja i pouke o pravnom lijeku.

Nakon pokrenutog postupka istraživanja, Ombudsmeni su odgovornoj strani ukazali na obavezu donošenja akta po zahtjevu žaliteljice, s poukom o pravnom lijeku, a shodno odredbama Zakona o srednjem školstvu Kantona 10, te člana 50. Statuta Gimnazije Livno. Pored toga, Ombudsmeni su ukazali na odredbe člana 82. Zakona o srednjem školstvu („Narodne novine Kantona 10“, broj 6/2011), u kojim se navodi: *„Uspjeh učenika i zaključnu ocjenu za svaki predmet utvrđuje nastavnik javno u razrednom odjelu, odnosno obrazovnoj grupi na kraju nastave.“*

Odgovorna strana se očitovala po pokrenutom postupku istraživanja, te se izjasnila da su postupili po zahtjevu žaliteljice, te donijeli pisani akt broj 162/21 od 16. juna 2021. godine sa obrazloženjem i poukom o pravnom lijeku. Budući da je spomenutim rješenjem odbijen zahtjev žaliteljice za ponovnim ispitom pred komisijom, žaliteljica se žalila resornom Ministarstvu nauke, prosvjete, kulture i sporta Kantona 10. Isto Ministarstvo je uvažilo žalbu, te naložilo Gimnaziji Livno da oformi neutralnu komisiju (koju su sačinjavali profesori biologije iz drugih srednjih škola Kantona 10), nakon čega je omogućeno da kćerka žaliteljice polaže gradivo iz biologije za 2. razred Gimnazije. Pred neutralnom komisijom, učenica je polagala ispit iz predmeta biologija i dobila zaključnu ocjenu vrlo dobar (4).

9.9. Prava djece s posebnim potrebama/smetnjama u psihofizičkom razvoju

Primjer: Ombudsmeni su dana 17. augusta 2021. godine zaprimili žalbu⁵⁶⁴ podnositeljice žalbe, jer joj rješenjem Javnog fonda za dječiju zaštitu Republike Srpske nije priznato pravo na naknadu kao roditelju – njegovatelju ili njegovateljcu, iz razloga što je dijete starije od 30 godina, a sve u skladu s članom 36a – 36g. Zakona o dječijoj zaštiti Republike Srpske. U skladu s članom 36a. Zakona o dječijoj zaštiti Republike Srpske pravo na naknadu roditelju-njegovatelju ili njegovatelju ostvaruje jedan od roditelja djeteta sa smetnjama u razvoju, najduže do navršene 30. godine života djeteta. Dakle, Ombudsmeni konstatuju da je nadležni organ postupio u skladu s važećim zakonskim odredbama i shodno tome nisu ispunjeni uslovi za postupak istraživanja i eventualnu reakciju Ombudsmena u konkretnom slučaju. Međutim, uvažavajući mandat i nadležnosti Ombudsmena, konstatovano je da su prava osoba s invaliditetom utvrđena nizom međunarodnih standarda koje je ratifikovala BiH i koji imaju ustavnu snagu jer su sastavni dio Ustava BiH. Prema ovim standardima, svaka osoba ima urođena, jednaka, neotuđiva i

⁵⁶⁴ Ž-BL-014-585/21;

univerzalna prava koja proizlaze iz dostojanstva svih ljudskih bića. Svaka država može uspostaviti mehanizme kojima reguliše ostvarivanje ovih prava, sloboda i zaštitu s ciljem osiguranja jednakosti svih osoba. Za položaj ove kategorije građana svakako je važno ukazati na Konvenciju UN-a o pravima osoba s invaliditetom i Opcioni protokol, Protokol broj 12 uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i Standardna pravila za izjednačavanje mogućnosti za osobe s invaliditetom. Primjene Standardnih pravila treba se pridržavati svaka država prilikom osiguranja životnih uslova i ostvarivanja prava osoba s invaliditetom i organi vlasti na svim nivoima imaju obavezu da svakom građaninu osiguraju ostvarivanje i zaštitu osnovnih ljudskih prava i sloboda garantovanih Ustavom i međunarodnim standardima.

UN Komitet za prava osoba s invaliditetom⁵⁶⁵, preporučuje da Bosna i Hercegovina usvoji harmonizovani rani koncept invaliditeta zasnovan na ljudskim pravima u skladu s Konvencijom. Također preporučuje da se postojeći zakoni revidiraju, a novi zakoni donose u redovnim konsultacijama s organizacijama osoba s invaliditetom. Imajući u vidu međunarodne standarde, Ombudsmeni su ocijenili da ostvarivanje prava roditelja njegovatelja na naknadu, koje je uslovljeno starosnom dobi djeteta sa smetnjama u razvoju do 30 godine starosti, tj. da trenutno zakonsko rješenje može dovesti do eventualne diskriminacije po osnovu starosne dobi, jer je važna jednakost koja, između ostalog, podrazumijeva da niko ne smije biti diskriminisan po dobnoj ili nekoj drugoj osnovi. Ombudsmeni smatraju nužnim da se uslovi za priznavanje prava roditelju – njegovatelju usklade s potrebama djeteta, odnosno korisnika, a ne prema starosnoj dobi, kako bi se izbjegla diskriminacija i narušio odgovarajući životni standard i uslovi lica i djece sa smetnjama u razvoju. Uvažavajući relevantno međunarodno i domaće zakonodavstvo, kao i preporuke UN Komiteta za prava osoba s invaliditetom, Ombudsmeni su, u skladu s članom 32. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, preporukom broj P-254/21 od 29. oktobra 2021. godine pozvali nadležne organe i to Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske i Javni fond za dječiju zaštitu Republike Srpske da, kao predlagači zakona, ozbiljno razmotre donošenje izmjena i dopuna Zakona o dječijoj zaštiti Republike Srpske, uvažavajući izraženo mišljenje Ombudsmena u preporuci.

Primjer: Postupajući po žalbi⁵⁶⁶ majke djeteta s poteškoćama u razvoju, utvrđeno je da dijete ima dijagnostifikovan poremećaj iz spektra autizma, epilepsiju i druge razvojne poteškoće. Majka iznosi niz problema s kojima se susreće od djetetovog rođenja, a kada je u pitanju njegovo liječenje, te integrisanje i funkcionisanje u društvu. Majka proteklih 10 godina traži pomoć, pravo na stalni nadzor ili ličnog asistenta za dijete, međutim, stvarnu podršku dobija u najvećoj mjeri od centra za socijalni rad. Iz svih dostavljenih akata centra za socijalni rad proizlaze brojne predložene mjere: edukovanje roditelja o potrebama djeteta i vještinama koje može usvojiti, neophodan kontinuiran nadzor i pomoć i njega drugog lica, individualni edukativni program u Centru Zaštiti me, prisustvo ličnog asistenta, ostvarivanje prava na tuđu njegu i pomoć, nastavak liječenja kod dječijeg psihijatra. Međutim, brojne prepreke dovele su do toga da gotovo ništa od predloženih mjera nije u potpunosti ostvareno, odnosno, djetetu nije pružena adekvatna pomoć i zaštita. Jasno je da je dodatna prepreka i ozbiljnost djetetovog stanja, te nemogućnost

⁵⁶⁵ Zaključna zapažanja o Inicijalnom izvještaju Bosne i Hercegovine Komitet je usvojio na svojoj 17. sjednici (20. mart - 12. april 2017. godine). Komitet je Inicijalni izvještaj Bosne i Hercegovine razmatrao na svojoj 308. i 309. sjednici koje su održane 27. i 28. marta 2017. godine, a na svom 323. sastanku održanom 6. aprila 2017. godine usvojio je zaključna zapažanja.

⁵⁶⁶Ž-BL-01-146/21;

funkcionisanja u grupi, a što proizlazi iz mišljenja stručnog tima Centra Zaštiti me, koje majka dostavlja. Kako je navedeno, dijete ne može ispratiti zahtjeve nastave, niti boraviti u grupi s ostalim učenicima. Njegovo stanje, destruktivno ponašanje i ozbiljnost incidenata prevazilaze okvire i mogućnosti djelovanja stručnog osoblja. Iz centra za socijalni rad navode da postoji snažna volja i spremnost da se majci i djetetu pomogne u narednom periodu, prvenstveno kroz podmirivanje troškova prevoza i ishrane učenika na mjesečnom nivou, a potom i na ostale načine, u skladu s potrebama porodice, i mogućnostima i raspoloživim sredstvima centra. Ipak, jasno je da ovo nije trajno rješenje dok god ne dođe do izmjena zakonskih osnova u Republici Srpskoj, a što je i u odgovoru ovog centra konstatovano. Roditelji i staratelji lica sa smetnjama u razvoju preopterećeni su brigom i angažmanom za lica o kojima brinu, a odobreni novčani dodatak uglavnom nije dovoljan za podmirivanje razvojnih i drugih potreba djeteta. Pored toga, osnivanje dnevnih centara za djecu i lica s poteškoćama u razvoju uglavnom izostaje u manjim opštinama. Zbog svega navedenog, centar, ograničenog kapaciteta i često ograničenih sredstava, nailazi na zid, bez obzira na postojanje stvarne volje da se ovoj, ali i drugim porodicama poput ove pruži sveobuhvatna zaštita. Tokom postupka istraživanja, nadležno resorno ministarstvo obavještava Ombudsmene da nisu u mogućnosti udovoljiti zahtjevu za angažovanje ličnog asistenta, jer ne postoji zakonski osnov za to, s obzirom da dijete pohađa posebnu vaspitno-obrazovnu ustanovu: *"U skladu sa Zakonom o osnovnom vaspitanju i obrazovanju, asistenti se odobravaju učenicima sa smetnjama u razvoju koja su uključena u redovna odjeljenja osnovnih škola, a na preporuku komisije.."* Pored toga, predloženo je ponovno ispitivanje načina podrške od strane Komisije za procjenu potreba i usmjeravanje djece i omladine sa smetnjama u razvoju, u skladu sa zdravstvenim stanjem i mogućnostima dječaka. U konkretnom slučaju, Ombudsmeni su upoznali sve nadležne da svrha obraćanja Ombudsmena nije podiranje povjerenja u rad bilo kojeg nadležnog organa, niti kritika koja se ima shvatiti lično, već isključivo razmatranje mogućih vidova podrške i pronalaženje odgovarajućeg mjesta u društvu za dijete, a kroz zajedničko zalaganje i saradnju svih nas. Ombudsmeni su predložili organu starateljstva da preduzme neophodne mjere kako bi se izvršila ponovna procjena na osnovu kompletne dokumentacije, a u skladu s Pravilnikom o procjeni potreba i usmjeravanja djece i omladine sa smetnjama u razvoju⁵⁶⁷. Dana, 21. septembra 2021. godine Ombudsmeni su obaviješteni da je drugostepena stručna komisija za procjenu potreba djece i omladine sa smetnjama u razvoju izvršila ponovnu procjenu djeteta. Kako je to nadležna stručna komisija ustanovila za dijete nije predložen nastavak školovanja, jer je ocjena nadležnih da je to nesvršishodno i kontraproduktivno.

Majka djeteta izrazila je veliko nezadovoljstvo zbog činjenice što njenom djetetu nije omogućeno da nastavi školovanje i od Ombudsmena zahtijevala hitnu reakciju. Postupak pred Institucijom ombudsmena još uvijek traje.

9.10. Djeca u sukobu sa zakonom

Zaštita maloljetnika u sukobu sa zakonom od torture, neljudskog i ponižavajućeg tretmana je permanentan zadatak svih nadležnih organa i institucija, i ona podrazumijeva aktivnu ulogu ne samo preventivnih mehanizama, već i Ombudsmena, predstavnika zakonodavne vlasti, pravosuđa i organizacija civilnog društva. Upravo iz tog razloga, a rukovodeći se najboljim

⁵⁶⁷ Službeni glasnik Republike Srpske, br. 117/2012 i 16/2018.

interesom djeteta, Ombudsmeni u zaštiti prava djece u sukobu sa zakonom ostvaruju kontinuitet od 2013. godine⁵⁶⁸ i smatraju da su svojim aktivnostima doprinijeli pozitivnim promjenama u svim ustanovama u periodu od 2013. godine do 2021. godine. Međutim, istovremeno izražavaju zabrinutost, jer su zakoni o postupanju o zaštiti i postupanju s maloljetnicima u krivičnom postupku u entitetima u Bosni i Hercegovini⁵⁶⁹ u primjeni već nekoliko godina i nesporno je mnogo toga urađeno s ciljem unapređenja prava djeteta u ovoj oblasti, ali kako istovremeno ne mogu biti u potpunosti zadovoljni, i dalje insistiramo na dosljednoj i potpunoj primjeni zakona i zagovaramo promjene koje će doprinijeti unapređenju prava djece u sukobu sa zakonom.

Specijalni izvještaj o stanju u ustanovama u kojima su smještena djeca u sukobu sa zakonom

Ombudsmeni su, zahvaljujući podršci UNICEF-a u Bosni i Hercegovini, tokom 2016. godine i 2018. godine posjetili sve ustanove u kojima maloljetnici u sukobu sa zakonom izvršavaju krivične sankcije institucionalnog karaktera na području Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske. Nakon obavljenih posjeta sačinjeni su „Analiza stanja u ustanovama u kojima su smješteni maloljetnici u sukobu sa zakonom u Bosni i Hercegovini“ i Izvještaj o realizaciji preporuka iz dokumenta pod nazivom „Analiza stanja u ustanovama u kojima su smješteni maloljetnici u sukobu sa zakonom u Bosni i Hercegovini“⁵⁷⁰. Cilj sačinjavanja analize i izvještaja bio je da se, pored promovisanja prava maloljetnika u ustanovama u kojima se izvršavaju krivične sankcije institucionalnog karaktera, pokušaju sagledati rezultati tretmana koji se postižu trenutnim rješenjima u sistemu izvršenja maloljetničkih krivičnih sankcija u Bosni i Hercegovini ukaže na primjere dobre prakse u radu s maloljetnicima u sukobu sa zakonom i utvrde faktori koji imaju negativan uticaj na funkcionisanje ovog sistema. Polazeći od najboljeg interesa djece, Ombudsmeni su nastojali identifikovati glavne nedostatke i probleme u tadašnjoj strukturi institucionalnog tretmana maloljetnika koji izdržavaju sankcije i u tom pravcu ponuditi rješenja i preporuke nadležnim organima koje bi na suštinski i pragmatičan način doprinijele poboljšanju položaja maloljetnika u sukobu sa zakonom i pružili podršku za proces reforme njihovog institucionalnog tretmana.

Tokom 2021. godine nastavljena je saradnja Ombudsmena i UNICEF-a i izvršene su ponovo posjete svim ustanovama. Cilj zajedničke saradnje Ombudsmena i Unicefa je i dalje unapređenje prava djeteta koje je u sukobu sa zakonom. Zajednička saradnja je rezultirala izradom Specijalnog izvještaja o stanju u ustanovama u kojima su smještena djeca u sukobu sa zakonom, a ovaj put, pored izrade Izvještaja, urađena je i sveobuhvatna metodologija za posjete ustanovama ovog tipa koja se može koristiti prilikom svih narednih posjeta, i to ne samo od Ombudsmena, već i od drugih relevantnih faktora (poput *ad hoc* formiranih komisija ili nevladinih organizacija itd.). Ovim Izvještajem Ombudsmeni žele podsjetiti nadležne organe na sadržaj izdatih preporuka i istaći njihov značaj, jer preporuke Ombudsmena predstavljaju jasan pravac djelovanja nadležnih organa. Nastojanja su Ombudsmena da se u što značajnijoj mjeri

⁵⁶⁸ Izrađen Specijalni izvještaj Mladi i djeca u sukobu sa zakonom (predmet registrovan pod brojem Ž-BL-01-536/21).

⁵⁶⁹ Zakoni objavljeni u „Službenom glasniku Republike Srpske“, br. 13/2010, 61/2013 i 68/2020 i „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine“, br. 7/2014 i 74/2020.

⁵⁷⁰ Svi dokumenti dostupni na web-stranici Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine www.ombudsmen.gov.ba

implementiraju izdate preporuke, a to je i razlog zbog kojeg UNICEF u Bosni i Hercegovini i dalje pruža podršku Ombudsmenima.

Ustanove koje su obuhvaćene ovim izvještajem su Kazneno-popravni zavod Banja Luka, Kazneno-popravni zavod Orašje, KJU „Odgojni centar“ Tuzla, Kazneno-popravni zavod Sarajevo, Kazneno-popravni zavod Istočno Sarajevo, JU „Zavod za vaspitanje muške djece i omladine“ Sarajevo i KJU „Odgojni centar Kantona Sarajevo“.

Kako je u Specijalnom izvještaju konstatovano, nakon obilaska svih ustanova u koje su smještena djeca u sukobu sa zakonom i sumiranja prikupljenih podataka, Ombudsmeni sa zadovoljstvom konstatuju da je u ovim ustanovama smješten mali broj maloljetnika. Međutim, shodno činjeničnom stanju, nameće se pitanje: da li je maloljetnička delinkvencija u Bosni i Hercegovini u konstantnom opadanju ili se značajan broj maloljetnika u sukobu sa zakonom sankcioniše vaspitnim mjerama koje ne podrazumijevaju institucionalni tretman (vaspitne mjere upozorenja i usmjeravanja, odnosno vaspitne mjere pojačanog nadzora), ili je primjena alternativnih mjera (policijsko upozorenje i vaspitne preporuke) podignuta na značajno veći nivo, ili u konačnici, imamo pojačani nivo primjene načela oportuniteta koji podrazumijeva nepokretanje postupka prema maloljetniku u sukobu sa zakonom iz razloga necjelishodnosti. Odgovor na navedeno pitanje posebno je zanimljiv ako se uzmu u obzir svakodnevne informacije, koje u velikoj mjeri dolaze iz sredstava javnog informisanja, ali i žalbi registrovanih u Instituciji ombudsmena iz kojih je vidljivo da je u našem društvu svaki dan sve više vršnjačkog nasilja i maloljetničke delinkvencije.

Ombudsmeni smatraju da je u svim ustanovama potrebno pojačati tretmanski dio rada s maloljetnicima koji se mora odvijati 24 sata dnevno bez izuzetka. Nesporno je, da i sada stručni timovi ustanova provode tretman, neki više, a neki manje uspješno, i na način kako je to već detaljno opisano za svaku ustanovu pojedinačno. Međutim, nakon sagledavanja cjelokupnog stanja, Ombudsmeni zaključuju, da se svrha tretmana može postići samo ukoliko se uspostavi 24-satna prisutnost stručnog osoblja u ustanovi, a koje je pri tom dužno da osigura što jasniju strukturu dnevnih aktivnosti maloljetnika, na način da tretmanske aktivnosti (radionice i sekcije) budu obavezne, jasno strukturirane, a sve s ciljem sticanja određenih vještina i usvajanja znanja. Svrha krivičnih sankcija jeste da se pružanjem zaštite, brige, pomoći i vršenja nadzora, kao i osiguranjem opšteg i stručnog osposobljavanja, utiče na razvoj lične odgovornosti maloljetnika, osigura njegovo vaspitanje i pravilan razvoj, a sve s ciljem ponovnog uključivanja maloljetnika u društvenu zajednicu. Pri tome, stvaranje što ugodnijeg ambijenta u ustanovama i potpuno ispunjenje vremena maloljetnika tokom njihovog boravka u ustanovi, ne podrazumijeva izdvajanje dodatnih finansijskih sredstva ili angažovanje većeg broja stručnog osoblja u ustanovama. Istovremeno, Ombudsmeni smatraju da je potrebno poboljšati materijalni status zaposlenih u ustanovama i osigurati im stalno stručno osposobljavanje i usavršavanje, kako svih zaposlenih u ovim ustanovama koji dolaze u kontakt s djecom, tako i stručnog osoblja za koje je neophodno organizovati, stalne i potrebne obuke, edukacije, a u skladu s najvišim domaćim i međunarodnim standardima.

Ombudsmeni posebno ukazuju na problem postpenalnog tretmana maloljetnika koji u našem društvu gotovo i ne postoji, a koji je od suštinskog značaja za ponovnu reintegraciju maloljetnika u društvo. Uloga ovog tretmana je pomoći maloljetnicima da se što bezbolnije uključe u

društvenu zajednicu, nakon izlaska iz ustanove. Uloga postpenalne pomoći i saradnja je neophodna, jer bi trebala omogućiti maloljetniku da osigura svoj materijalni položaj, ujedno olakšava njegovu adaptaciju na život van ustanove i na taj način pomogne mu da se odvoji od izazova ponovnog kriminalnog ponašanja, odnosno recidiva. Nikako ne smijemo zaboraviti da djeca koja dolaze u sukob sa zakonom ne čine to po vlastitom izboru, nego kao rezultat suženih mogućnosti dostupnih za njihov razvoj. Ove mogućnosti su još više ograničene jednom kada uđu u sistem krivičnog pravosuđa. Djeca iz rizičnih grupa koja bi mogla doći u sukob sa zakonom su često žrtve zlostavljanja i zanemarivanja, nemarnog ili neadekvatnog roditeljstva i ekonomskih poteškoća.

U odnosu na ranije izvještavanje, generalna ocjena stanja, po mišljenju Ombudsmena, je da je u većini ustanova u pogledu tretmana učinjen određeni pomak. Međutim, ipak zabrinjava činjenica, da je od posljednjeg izvještavanja prošlo tri godine, a da u većini ustanova još uvijek nije uspostavljen 24-satni tretman što je neophodno kako bi se ostvarila svrha tretmana maloljetnih lica.

U pogledu materijalnih uslova, uslovi u ustanovama se nisu mnogo promijenili u odnosu na prethodni izvještaj. Naime i dalje se određene ustanove nalaze u okviru kazneno-popravnih ustanova što im u velikoj mjeri otežava rad, dok u drugim ustanovama nisu u većoj mjeri izvršena novčana ulaganja. U vezi s tim, Ombudsmeni konstatuju da su u odnosu na ranije izvještavanje u pogledu materijalnih uslova učinjeni mali pomaci, ali ipak ne toliko značajni da bi doveli do većih promjena u načinu poboljšanja uslova i funkcionisanja ovih ustanova. Ombudsmeni su svjesni da je i sam period pandemije koronavirusa koji nas je zadesio u posljednje dvije godine uticao na ove tokove i doveo to toga da u ovoj oblasti u pogledu ljudskih, materijalnih i tehničkih uslova nije bilo značajnijeg napretka, te su se nadležni u ustanovama „uspavali“ i da u izvjesnoj mjeri nedostaje optimizma i entuzijazma u odnosu na ranije periode, a nakon donošenja zakona o zaštiti i postupanju s maloljetnicima i djecom u krivičnom postupku. Ombudsmeni se nadaju da će ovaj izvještaj doprinijeti pozitivnim promjenama.

Posebno koristimo priliku da istaknemo da su u ovo istraživanje bili uključeni i sudovi, tužilaštva i centri za socijalni rad. Ombudsmeni su izvještajem ukazali nadležnima na činjenicu da je nesporno prilikom razgovora s maloljetnicima jasno utvrđeno da je njima itekako stalo da ih obilaze sudije i tužioci za maloljetnike i predstavnici centara za socijalni rad iz sredina iz kojih dolaze, posebno kada su ustanove udaljene od mjesta prebivališta maloljetnika. Nadalje, nesporno je i da su svim nadležnim organima poznate zakonske obaveze i da su svi nadležni unutar svojih institucija odredili stručnjake/profesionalce koji se u svakodnevnom radu bave problemima djece u sukobu sa zakonom. Također je važno i što su profesionalci koji se bave ovom problematikom prošli odgovarajuće obuke i edukacije. Ombudsmeni su pozvali sudove i tužilaštva da, bez izuzetaka, postupaju u skladu sa svojim zakonskim obavezama, odnosno da najmanje dva puta u toku godine obilaze maloljetnika smještenog u ustanovi za izvršenje zavodskih mjera, a po potrebi i više puta, jer je zakonom propisan minimum. Prilikom sačinjavanja i ovogodišnjeg izvještaja, ali i ranijih izvještaja, Ombudsmeni su jasno ustanovili da mnogi sudovi ne izvršavaju svoje obaveze kako je to propisano zakonima. Izuzetno je važno da sudije i tužioci neposredno kontaktiraju s maloljetnikom i stručnim licima koja se staraju o izvršenju mjere, kao i da izvrše uvid u odgovarajuću dokumentaciju, a sve kako bi na jedan sveobuhvatan način utvrdili zakonitost i pravilnost postupanja i cijenili u svakom konkretnom

slučaju, uspjeh postignut u vaspitanju i pravilnom razvoju ličnosti svakog maloljetnika. Što se tiče rada centara za socijalni rad, njihovo uključivanje u izvještaj je bilo neophodno, jer je cilj što jasnije ustanoviti pravo stanje u kojem se nalazi uloga nadležnih službi socijalne zaštite/centara za socijalni rad s aspekta rada s maloljetnicima smještenim u ustanovi za izvršenje institucionalnih sankcija. Analizom dostavljenih upitnika može se zaključiti da centri za socijalni rad pri ostvarivanju svoje djelatnosti, saraduju s nadležnim organima svih nivoa vlasti, udruženjima građana i nevladinim organizacijama, preduzećima, ustanovama, porodicama i pojedincima. Međutim, s ciljem podsticanja efikasnije saradnje i razmjene informacija, Ombudsmeni smatraju da je neophodna redovnija komunikacija i posjete na relaciji centri za socijalni rad – ustanova – maloljetnik. Također iz dostavljenih odgovora centara za socijalni rad proizlazi da centri različito postupaju, iako su zakonske odredbe identične za sve centre. Ombudsmeni su primjerke izvještaja dostavili svim centrima za socijalni rad kojima su dostavljeni upitnici, kako bi se u narednom periodu ujednačila praksa postupanja svih centara.

Kao i svaki drugi specijalni izvještaj Ombudsmena, i ovim Izvještajem su preporučene mjere i upućene preporuke vladama entiteta i nadležnim ministarstvima, isključivo s ciljem unapređenja prava djeteta u ovoj oblasti.

Tokom 2022. godine Ombudsmeni će pratiti realizaciju svih izdatih preporuka.

Strateška odluka – Vijeće za djecu FBiH

Ombudsmeni su dana 25. decembra 2020. godine zaprimili molbu⁵⁷¹ Federalnog ministarstva rada i socijalne politike za davanje mišljenja na Prijedlog Odluke o formiranju Vijeća za djecu Federacije Bosne i Hercegovine. Naime, dana 28. jula 2020. godine, na 13. redovnoj sjednici Predstavničkog doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine od strane zastupnice Alme Kratine predloženo je donošenje Zaključka kojim se Vlada Federacije BiH obavezuje da u roku od 90 dana formira Vijeće za djecu Federacije BiH, koje će djelovati pri ovom Federalnom ministarstvu, a kao stručno, savjetodavno, interresorno i koordinirajuće tijelo, i u čijem će sastavu biti predstavnici nadležnih ministarstava, nevladinih organizacija i akademske zajednice. Ovaj prijedlog Zaključka upućen je aktom⁵⁷² Vladi Federacije BiH s ciljem pribavljanja mišljenja, a kako bi se o istom mogao očitovati Predstavnički dom Parlamenta Federacije BiH, te je aktom⁵⁷³ Vlade Federacije BiH prosljeđen Federalnom ministarstvu rada i socijalne politike.

Postupajući po datom aktu, a poštujući relevantno zakonodavstvo, Ministarstvo je pripremlilo i dostavilo pozitivno Mišljenje koje je Vlada Federacije BiH usvojila na 235. sjednici od 10. septembra 2020. godine, te ga prosljedila Predstavničkom domu Parlamenta Federacije BiH na dalje postupanje. Uvažavajući navedeno, Zaključkom⁵⁷⁴ Predstavničkog doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine od 19. oktobra 2020. godine, Vlada Federacije Bosne i Hercegovine zadužena je da u roku od 90 dana formira Vijeće za djecu. Federalno ministarstvo rada i socijalne politike pripremlilo je potom u formi prijedloga Odluku o formiranju Vijeća za djecu Federacije Bosne i Hercegovine. Nakon usmeno provedenih konsultacija s Uredom Vlade

⁵⁷¹ Ž-BL-01-817/20;

⁵⁷² Akt broj 01-02-1399/20 od 28.7.2020. godine;

⁵⁷³ Akt broj 03-04-980-8/20 od 10.8.2020. godine;

⁵⁷⁴ Akt broj 01-02-1399/20;

Federacije Bosne i Hercegovine za zakonodavstvo i usklađenost s propisima EU, Ministarstvo je uvažilo date primjedbe, te je izvršilo usklađivanje predmetne Odluke. Ista je sačinjena u formi Uredbe i dostavljena Instituciji na mišljenje, kako bi potom mogla biti proslijeđena na razmatranje i eventualno usvajanje Vladi Federacije Bosne i Hercegovine. Kada je u pitanju dostavljeni prijedlog Uredbe, Ombudsmeni su obavijestili Federalno ministarstvo rada i socijalne politike aktom od 15. januara 2021. godine da nemaju primjedbe, te koriste priliku da istaknu značaj i svrsishodnost odredbe iz člana 2. stav (1) tačka f), a koja govori o obavezi uspostavljanja saradnje s Odjelom za praćenje ostvarivanja prava djece pri Instituciji.

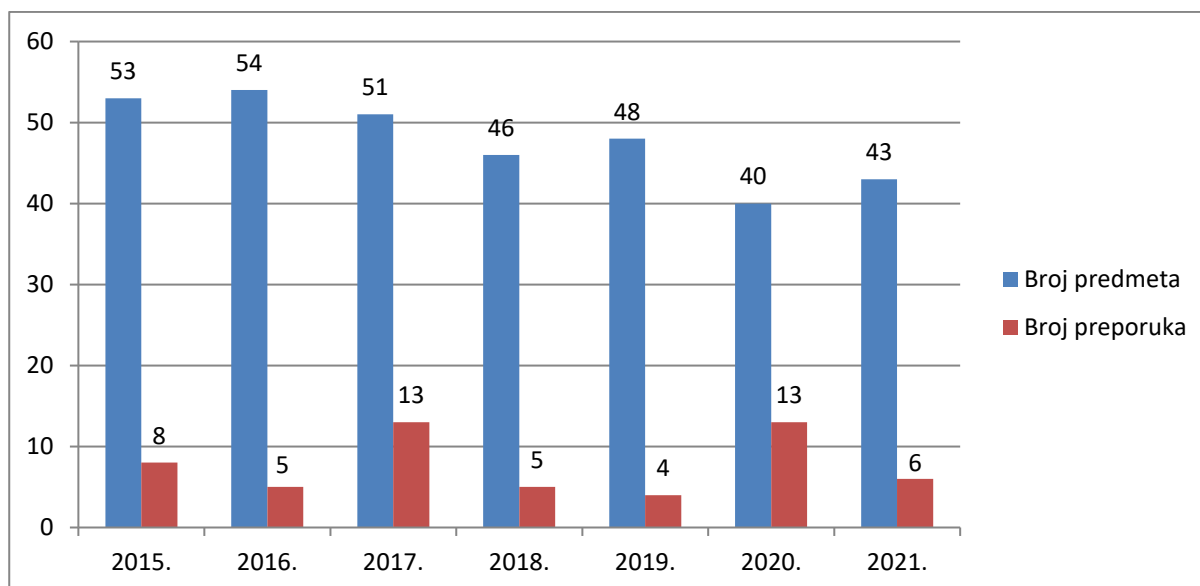
X. PRAVA OSOBA S INVALIDITETOM

10.1. Uvod

Zaštita osoba s invaliditetom je jedan od najosjetljivijih i najspecifičnijih elemenata društveno-razvojne, privrede i socijalne politike uopšte. Osiguranje jednakog tretmana osoba s invaliditetom nije pitanje socijalne pomoći nego osnovnih ljudskih i građanskih prava. Pitanje invaliditeta je složen društveni fenomen koji, praktično, zadire u sve oblasti savremenog života i iziskuje multisektorski pristup i saradnju različitih organa vlasti, jedinica lokalne samouprave, civilnog sektora, ali i osoba s invaliditetom i organizacija/udruženja osoba s invaliditetom. Naglasak se stavlja na garantovanje ravnopravnosti osoba s invaliditetom, nediskriminaciju i njihovo puno učešće u društvu.

Tokom 2021. godine u Odjelu za praćenje ostvarivanja prava osoba s invaliditetom zaprimljene su 43 žalbe kojima se ukazuje na povredu prava osoba s invaliditetom. Međutim, kako se povrede prava osoba s invaliditetom često multipliciraju, treba imati u vidu da se žalbe nerijetko registruju unutar drugih odjela u Instituciji ombudsmena zbog čega broj žalbi koje podnose osobe s invaliditetom može biti i veći. Tokom izvještajnog razdoblja izdato je 6 preporuka.

Struktura žalbi uglavnom ukazuje na povrede prava iz oblasti socijalne zaštite, odnosno ostvarivanja prava na socijalne naknade, smještaj u ustanove socijalne zaštite, rad i zapošljavanje, obrazovanje i dr.

10.1.1. Specijalni izvještaj o efikasnosti zakonskih rješenja u oblasti profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja osoba s invaliditetom u Bosni i Hercegovini

Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine, djelujući u skladu s ovlastima propisanim Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine⁵⁷⁵, postupajući po žalbama koje se odnose na povredu prava nad osobama s invaliditetom i provodeći istrage po službenoj dužnosti, uočili su određene nedostatke pozitivnog zakonodavstva koje reguliše ovo pitanje, ali i poteškoće i nedosljednosti u samoj primjeni istog, kako na strani javnih organa, tako i od strane poslodavaca koji zapošljavaju osobe s invaliditetom. Nažalost, još postoje predrasude poslodavaca pri zapošljavanju osoba s invaliditetom.

Sve navedeno rezultiralo je zaključkom Ombudsmena Bosne i Hercegovine⁵⁷⁶ kojim je imenovana radna grupa za izradu Specijalnog izvještaja o efikasnosti zakonskih rješenja o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom, s ciljem utvrđivanja trenutnog stanja predmetne oblasti u Bosni i Hercegovini.

Tokom izrade ovog Specijalnog izvještaja, Ombudsmeni su sačinili pregled međunarodnih dokumenata ljudskih prava koji garantuju osobama s invaliditetom pravo na rad, pregled pozitivnog zakonodavstva Bosne i Hercegovine, praksu Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te je sprovedeno sveobuhvatno istraživanje postupanja i praksi nadležnih organa na nivou Bosne i Hercegovine, entiteta i kantona. Ombudsmeni su, konsultujući i organizacije/udruženja osoba s invaliditetom, čiji su stavovi, također, uvršteni u tekst Specijalnog izvještaja

Nadležnim organima upućene su preporuke, čija provedba treba rezultirati безусловnom primjenom međunarodnih standarda i uspostavljanjem efikasnog zakonodavnog i institucionalnog sistema za ostvarivanje i zaštitu prava na rad osoba s invaliditetom.

10.2. Rad i zapošljavanje

Pravo na rad i zapošljavanje garantovano je članom 27. UN Konvencije o pravima osoba s invaliditetom. Države potpisnice priznaju pravo na rad osobama s invaliditetom, na ravnopravnom osnovu s drugim osobama, što uključuje i pravo na mogućnost zarađivanja za život od slobodno izabranog ili prihvaćenog rada na tržištu rada i radnom okruženju koje je otvoreno, sveobuhvatno i dostupno osobama s invaliditetom. Rezultati istraživanja koje je provedeno za potrebe izrade Specijalnog izvještaja o efikasnosti zakonskih rješenja u oblasti profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja osoba s invaliditetom u Bosni i Hercegovini, pokazalo je da se osobe s invaliditetom prilikom zapošljavanja, ali i na radnom mjestu, susreću s diskriminacijom po osnovu invaliditeta. S druge strane, poslodavci nerijetko imaju predrasude spram zapošljavanja osoba s invaliditetom, smatrajući da zbog invaliditeta neće moći odgovoriti radnim zadacima.

⁵⁷⁵ „Službeni glasnik BiH“, broj 19/02, 35/04 i 32/06;

⁵⁷⁶ Zaključak Ombudsmena, broj Oi-K-SA-112-5/20 od dana 19.10.2020. godine;

U Zaključnim razmatranjima iz 2017. godine, Komitet UN o pravima osoba s invaliditetom preporučuje Bosni i Hercegovini da promovira među poslodavcima pravo osoba s invaliditetom, uključujući i prava ratnih vojnih invalida na zapošljavanje na ravnopravnom osnovu s drugima, i pojača mjere da podrži efikasnu tranziciju svih osoba s invaliditetom u sferu formalnog zaposlenja na otvorenom tržištu rada.

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili žalbu osobe s invaliditetom kojom se ukazuje na diskriminiranje u procesu zapošljavanja u institucijama Brčko distrikta BiH.⁵⁷⁷ Podnositeljica žalbe precizira da su joj ugrožena osnovna ljudska prava jer na natječaju za poziciju stručni pravni savjetnik i za poziciju viši stručni saradnik nije izabrana kao osoba s invaliditetom, kao i da je imala problema kod pristupa intervjuu zbog fizički nepristupačnog mjesta testiranja. Odbor za zapošljavanje u Uredu gradonačelnika Brčko distrikta BiH u izjašnjenju je naveo da prilikom objave poziva za testiranje i samog testiranja na obje pozicije niko od kandidata nije imao primjedbi na mjesto održavanja, kao ni primjedbi što ne može pristupiti istom; da komisija nije i ne može biti upoznata sa zdravstvenim stanjem kandidata iz same prijave, te da je komisija za izbor prosuđivala kandidate u skladu s Pravilnikom o zapošljavanju.

Glede prava na zapošljavanje, evidentno je da nadležni organi Brčko distrikta nisu preduzeli odgovarajuće mjere na potpunijoj inkluziji osoba s invaliditetom, zbog činjenice da na teritoriju Brčko distrikta nije usvojen Zakon o profesionalnoj rehabilitaciji, osposobljavanju i zapošljavanju osoba s invaliditetom, iako je to obaveza propisana Ustavom Bosne i Hercegovine i Konvencijom o pravima osoba s invaliditetom koju je Bosna i Hercegovina ratifikovala još 2010. godine.

Zbog navedenog, Ombudsmeni su izdali Preporuku⁵⁷⁸ Skupštini i Vladi Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine da preduzmu mjere iz svoje nadležnosti radi uspostavljanja *de facto* ravnopravnosti osoba s invaliditetom u procesu zapošljavanja u institucijama Brčko Distrikta. U tijeku je praćenje realiziranja Preporuke.

10.2.1. Komentari na Zakon o ustanovama socijalne zaštite u Federaciji Bosne i Hercegovine

Ombudsmeni su dana 10.12.2020. godine zaprimili akt Federalnog ministarstva rada i socijalne politike u kojem se navodi da je, u skladu sa zaključcima Zastupničkog doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine⁵⁷⁹, pripremljen novi Zakon o ustanovama socijalne zaštite Federacije Bosne i Hercegovine koji na sistemski i sveobuhvatan način reguliše naziv, djelatnost i korisnike usluga ustanova socijalne zaštite u Federaciji Bosne i Hercegovine, osnovne i posebne standarde u pogledu obavljanja njihove propisane djelatnosti i zaštite prava smještenih korisnika, organa upravljanja i rukovođenja, finansiranje njihove djelatnosti, nadzor nad radom, te druga pitanja vezana za rad i funkcionisanje federalnih ustanova socijalne zaštite. Institucija je pozvana da dostavi komentare na gore navedeni Zakon. Imajući u vidu dugogodišnji rad i insistiranje Ombudsmena na sistemskom rješavanju predmetne oblasti, izuzetno nas raduje činjenica da se rješavanju problema u ovoj oblasti pristupilo na ozbiljan i sveobuhvatan način,

⁵⁷⁷ Ž-BL-06-403/21;

⁵⁷⁸ P-270/21 od 23.11.2021. godine;

⁵⁷⁹ Zaključci Zastupničkog doma Parlamenta Federacije BiH, broj 01-02-2240/19 od 04.12.2019. godine;

što se jasno vidi iz dostavljenog teksta Zakona o ustanovama socijalne zaštite Federacije Bosne i Hercegovine. Ombudsmeni su izrazili zadovoljstvo i zbog činjenice što je niz preporuka Ombudsmena uvršten u tekst navedenog Zakona. Komentari su dostavljeni dana, 11.01.2021. godine⁵⁸⁰, a potom i u decembru 2021. godine.

10.2.2. Mišljenje na Zakon o roditeljima njegovateljima u Federaciji Bosne i Hercegovine

Ombudsmeni su zaprimili upit Udruženja Život sa Down sindromom Federacije Bosne i Hercegovine kojim je traženo mišljenje na Prijedlog Zakona o roditeljima njegovateljima u Federaciji Bosne i Hercegovine.⁵⁸¹ Ombudsmeni su dana, 30.08.2021. godine, uputili Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine akt kojim je iskazan stav Ombudsmena kojim smatraju pozitivnom namjeru nadležnih organa ovlasti u Federaciji Bosne i Hercegovine za usvajanjem predmetnog propisa, koji za cilj ima poboljšanje položaja osoba s invaliditetom u Federaciji Bosne i Hercegovine. S druge strane, preduzimanje ovakvih i sličnih mjera predstavlja i primjer afirmativne akcije, koje su nadležne vlasti dužne provoditi u smislu Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini⁵⁸², a sve s ciljem izjednačavanja položaja osoba s invaliditetom kao ranjive kategorije s ostalim kategorijama građana.

Istovremeno, Ombudsmeni su izrazili zabrinutost zbog navoda da udruženja osoba s invaliditetom nisu adekvatno uključena u proces izrade predmetnog propisa, te u vezi s tim, Ombudsmeni su podsjetili da UN Konvencija o pravima osoba s invaliditetom⁵⁸³ u članu 4. stav (3) propisuje da, prigodom razvoja i sprovođenja politike i zakonodavstva usmjerenih na primjenu ove Konvencije, kao i drugim procesima donošenja odluka o pitanjima koja se neposredno tiču osoba s invaliditetom, države potpisnice će to činiti uz bliske konsultacije i aktivno učešće osoba s invaliditetom, uključujući djecu s invaliditetom, putem organizacija koje ih predstavljaju i zastupaju.

Također, ukazano je da je UN Komitet za prava osoba s invaliditetom u Zaključnim razmatranjima o inicijalnom izvještaju Bosne i Hercegovine o primjeni UN Konvencije o pravima osoba s invaliditetom, od 12. aprila 2017. godine, izrazio zabrinutost zbog nedostatka transparentnih procedura i zakona u vezi sa konsultacijama s udruženjima osoba s invaliditetom, te preporučio Bosni i Hercegovini da usvoji formalne i transparentne mehanizme za redovne konsultacije s udrugama/organizacijama osoba s invaliditetom.⁵⁸⁴

⁵⁸⁰ Akt Ombudsmena broj Oi-K-BL-3/21 od 11.01.2021. godine;

⁵⁸¹ Ž-SA-02-830/21;

⁵⁸² „Službeni glasnik BiH“, br. 59/09 i 66/16;

⁵⁸³ Ratificirana u Bosni i Hercegovini 2010. godine, dostupna na:

<http://www.mhrr.gov.ba/PDF/LjudskaPrava/Medjunarodna%20konvencija%20o%20pravima%20osoba%20sa%20invaliditetom.pdf>

⁵⁸⁴ UN Komitet za prava osoba s invaliditetom, Zaključna razmatranja o inicijalnom izvještaju Bosne i Hercegovine od 12.04.2017. godine, Poglavlje III, tačka A, dostupno na:

http://www.mhrr.gov.ba/ljudska_prava/Prava_osoba_sa_invaliditetom/Zakljucna%20razmatranja%20i%20preporuk%20Komiteta%20za%20prava%20osoba%20sa%20invaliditetom%20za%20BiH.pdf

10.3. Poštovanje dostojanstva osoba s invaliditetom

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine, primjenjujući principe utvrđene UN Konvencijom o pravima osoba s invaliditetom nastoje podići razinu društvene svijesti radi poštivanja prava i dostojanstva osoba s invaliditetom. Ombudsmeni su ukazivali nadležnim vlastima na obavezu preduzimanja mjera s ciljem uklanjanja diskriminacije i stigmatizacije osoba s invaliditetom, i značaj dijaloga s udruženjima koja okupljaju ranjive kategorije stanovništva. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaprimili su određen broj žalbi zbog „nekorektnog“ ponašanja javnih organa u ophođenju i postupanju prema osobama s invaliditetom.

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili žalbu⁵⁸⁵ na rad pomoćnika direktora JU OŠ „Stevan Nemanja“, Dragaljevci Gornji. Iz žalbe proizlazi da je podnosilac žalbe kao član školskog odbora prisustvovao njegovoj sjednici. Nakon završetka sjednice, ostao je u učionici gdje se održavao sastanak, kako bi pričekao predsjednika školskog odbora, koji je obećao da će mu pomoći jer koristi invalidska kolica i potrebna mu je pomoć pri kretanju kao osobi s invaliditetom. Podnosilac žalbe navodi da mu je pomoćnik direktora zatražio da napusti prostorije škole, nakon sjednice školskog odbora, iako je napolju padala kiša. Podnosilac žalbe se osjećao poniženo od strane rukovodstva škole, koje, kako navodi, nije imalo sluha za njegov invaliditet. S ciljem uspostavljanja dijaloga, i kao medijatori, Ombudsmeni su uputili preporuku⁵⁸⁶, da se organizuje zajednički sastanak s učesnicima spornog događaja, kako bi se razjasnile sve činjenice. Na preporuku Ombudsmena je dostavljen odgovor⁵⁸⁷ u kojem je navedeno da je rukovodstvo škole hitno reagovalo s iskrenom namjerom da se upriliči sastanak na kojem će razjasniti nedorazume koji su predmet žalbe. *„Dana 13.07.2021. godine direktor OŠ „Stevan Nemanja“ je otišao na dogovoreno mjesto sa jasnom namjerom da se predoči potreba da se razjasni nedorazum i da dođe do harmonizacije odnosa, kako bi se u narednom periodu gradio partnerski odnos, koji je neophodan jer je podnosilac žalbe i ovaj mandat kandidovan za člana Školskog odbora. Pojašnjeno mu je da Škola ima jasnu namjeru i volju da dođe do konstruktivnog razgovora, te da se uz obostrano uvažavanje potreba razjasni nedorazum, nakon kojeg se može raditi da istom zadatku, a to je unapređenje uslova Škole i nesmetan rad svih organa ove ustanove.“* Predmet je uspješno zatvoren.

10.4. Funkcionisanje i rad organizacija osoba s invaliditetom

Imajući u vidu nedostatak transparentnih procedura i zakona u vezi s konsultacijama s udruženjima osoba s invaliditetom, UN Komitet za prava osoba s invaliditetom je izrazio zabrinutost zbog nedostatka strukturirane finansijske podrške i izgradnje kapaciteta tih organizacija, posebno na lokalnom nivou, te u vezi s tim preporučio nadležnim organima u Bosni i Hercegovini da usvoje formalne i transparentne mehanizme za redovne konsultacije s organizacijama osoba s invaliditetom i redovno obezbjeđuje dovoljno finansijskih sredstava.⁵⁸⁸

⁵⁸⁵ Ž-BL-02-362/21;

⁵⁸⁶ Preporuka broj P-130/21;

⁵⁸⁷ JU OŠ „Stevan Nemanja“, Dragaljevci Gornji, akt broj: 344/21 od 06.08.2021. godine;

⁵⁸⁸ Zaključna razmatranja UN Komiteta za prava osoba s invaliditetom o inicijalnom izvještaju Bosne i Hercegovine od 12.04.2017. godine, dostupno na:

https://www.ombudsmen.gov.ba/documents/obudsmen_doc2017050312010410cro.pdf

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili žalbu Udruženja „Zajedno“ - udruženja za podršku porodicama, licima i zajednici u mentalnom zdravlju, koje vrši i usluge Dnevnog centra za ovu kategoriju lica.⁵⁸⁹ *Radi se o jedinom dnevnom centru ovakve vrste na području cijele Bosne i Hercegovine. Udruženje, kroz provođenje usluge dnevnog zbrinjavanja u dnevnom centru zbrine između 35 i 40 korisnika na dnevnoj razini. Udruga/Udruženje je partner i učesnik svih krucijalnih, značajnih projekata mentalnog zdravlja u Bosni i Hercegovini. Navode i da su prije više od 15 godina dobili na korištenje prostorije u Docu, a na osnovu sporazuma JZU Doma zdravlja i Grada Banja Luka sa JU Centrom za socijalni rad Banja Luka, i po njihovim saznanjima Skupština Grada je donijela odluku u ustupanju prostorija na korištenje. Sada, navode da, Dom zdravlja Banja Luka zahtijeva da se Udruženje iseli, kako bi se ove prostorije pretvorile u Covid ambulantu. Tvrde da su se od listopada 2020. godine obraćali gradskoj upravi i drugim mjerodavnim tijelima kako bi se problem smještaja riješio, međutim do danas gradske vlasti nisu uspostavile suradnju sa Udruženjem. Centar se u svom izjašnjenju na navode žalbe poziva obveznu zaštitu, posebno javnih tijela, kada su u pitanju marginalizirane i stigmatizirane kategorije stanovništva. Smatra da su Pravilnikom o osnivanju ustanova socijalne zaštite Republike Srpske za obavljanje djelatnosti socijalne zaštite⁵⁹⁰ navedeni vrlo rigorozni opći i posebni uvjeti u smislu pružanja usluge dnevnog zbrinjavanja, a što Udruženje trenutno ispunjava. Gašenje usluga dnevnog centra smatra se protivno općem interesu zajednice. JU Centar za socijalni rad u potpunosti podržava rad Udruženja i smatra da se radi o kvalitetnom partneru u provođenju usluga mentalnog zdravlja. Odjeljenje za lokalni, ekonomski razvoj i strateško planiranje Grada Banja Luka navodi „da Grad Banja Luka u ovom trenutku ne raspolaze adekvatnim poslovnim prostorom koji bi odgovarao potrebama navedenog Udruženja.“*

Ombudsmeni su svjesni činjenice da se imovinsko-pravni odnosi ne mogu zanemariti, međutim činjenica je da gradske vlasti imaju potpuno pasivan stav prema situaciji u kojoj se našlo Udruženje „Zajedno“. Posebno je zabrinjavajuće jer se radi o određenim osobama koje imaju onesposobljenja i koje spadaju u osjetljivu kategoriju. Organi vlasti trebaju prepoznati potrebe građana, shodno navedenom, preduzeti mjere kako bi aktivno učestvovali u rješavanju prepoznatih problema. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine izdali su preporuku⁵⁹¹ Gradu Banja Luka da u skladu sa svojim nadležnostima odmah preduzme mjere na uspostavljanju saradnje s Udruženjem „Zajedno“ – udruženje za podršku porodicama, osobama i zajednici u mentalnom zdravlju koje vrši usluge Dnevnog centra za ovu kategoriju osoba kako bi zajedno pokušali da riješe tekuće probleme a radi nesmetanog rada Centra. Institucija ombudsmena zaprimila je zahvalnicu Udruženja Zajedno u kojoj se navodi: „Udruženje Zajedno zahvaljuje na preduzetim radnjama i odgovoru ombudsmena po zahtjevu koji je uputilo...Dnevni centar i dalje radi neposredno uz kovid ambulantu, u kojoj je prije kovid pandemije radio Centar za zaštitu mentalnog zdravlja...“ I dalje se prati realizacija preporuke.

⁵⁸⁹ Ž-BL-02-645/21;

⁵⁹⁰ „Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 118/08, 11/09, 74/10, 86/10, 24/12, 121/12, 15/16 i 57/16;

⁵⁹¹ Preporuka broj P-280/21;

10.5. Neovisno življenje i uključenost u zajednice

Članom 19. UN Konvencije o pravima osoba s invaliditetom propisano je pravo na neovisno življenje i uključenost u zajednicu, jednako pravo svim osobama s invaliditetom na život u zajednici, s pravom izbora jednakim kao i za druge osobe. Osobe s invaliditetom trebaju imati pristup nizu službi podrške u svojim domovima, ustanovama za smještaj i drugim službama za podršku u lokalnoj zajednici, uključujući ličnu asistenciju potrebnu za podršku življenju i uključivanju u zajednicu, i sprečavanje izolacije ili isključenosti iz zajednice. Imajući u vidu međunarodne standarde koji uređuju ovu oblast, a postupajući po pojedinačnim predmetima, Ombudsmeni su dali mišljenja da usluge lične asistencije treba da definišu prema specifičnim i individualnim potrebama svakog korisnika, uzimajući u obzir svrhu lične asistencije. Odlukom o uslugama lične asistencije, nadležni trebaju omogućiti svima pod jednakim uslovima angažovanje ličnog asistenta, ne praveći razliku o vrstama invaliditeta. Prilikom procjene o osnovanosti zahtjeva, mjerodavni trebaju vršiti procjenu o činjenicama koje su bitne kako bi se ostvarila svrha lične asistencije a tiču se mogućnosti samostalnog odlučivanja. Ombudsmeni su mišljenja da procjene mogućnosti samostalnog odlučivanja, a time i odobravanja zahtjeva za ličnog asistenta moraju biti individualne za svakog korisnika, jer ni stepen onesposobljenja nije isti kod svih osoba koje imaju utvrđen invaliditet.

Primjer: Podnosilac žalbe⁵⁹² obratio se molbom za pomoć u ostvarivanju proširenog prava iz socijalne zaštite (lična asistencija ili pomoć u kući) za sina, rođenog 11.03.2003. godine, kojem su utvrđene višestruke smetnje - primarne intelektualne poteškoće.

Podnosilac žalbe nezadovoljan je odlukama nadležnih Grada Prijedora, odnosno donesenom odlukom o uslugama lične asistencije, koju je donijela Skupština Grada Prijedora kojom je utvrđeno pravo na usluge lične asistencije kao prošireno pravo. Postupajući po predmetu, Ombudsmeni su dali svoje mišljenje o propisima kojima je uređeno pravo na ličnog asistenta na nivou Grada Prijedora u kontekstu primjene međunarodnih standarda i domaćih propisa koji uređuju ovu oblast. Odlukom o uslugama lične asistencije koja se trenutno primjenjuje isključuju se osobe s intelektualnim teškoćama, bez obzira na stepen onesposobljenja i bez obzira na stepen mogućnosti samostalnog djelovanja. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine, Skupštini Grada Prijedora dali su preporuku⁵⁹³ da, bez odlaganja izmjeni odluku o uslovima lične asistencije, u skladu s mišljenjem Ombudsmena. Preporuka Ombudsmena nije ispoštovana. Nadležni su dostavili odgovor na preporuku u kojem se, između ostalog, navodi da je mišljenje stručnog tima Centra za socijalni rad da nema pravnog osnova za izmjenu postojeće odluke o uslovima lične asistencije, jer bi svaka izmjena narušila koncept i sam pojam lične asistencije, kao proširenog prava iz socijalne zaštite.

10.6. Participacija osoba s invaliditetom i organizacija osoba s invaliditetom

Komitet za prava osoba s invaliditetom u Zaključnim razmatranjima o inicijalnom izvještaju Bosne i Hercegovine, preporučuje da Bosna i Hercegovina usvoji harmonizirani radni koncept invaliditeta zasnovan na ljudskim pravima u skladu s Konvencijom. Također, preporučuje da se

⁵⁹² Ž-BL-02-242/21;

⁵⁹³ Preporuka broj P-131/21;

postojeći zakoni revidiraju, a novi zakoni donose u redovnim konsultacijama s organizacijama osoba s invaliditetom. U izvještajnom razdoblju zaprimljene su pritužbe udruženja da su njihove primjedbe u procesu donošenja zakonskih rješenja samo formalne naravi, da nisu uvažene, a da važeća zakonska rješenja vode diskriminatornoj praksi. Ombudsmeni imaju zakonsku obavezu da ukažu nadležnom organu, ovlaštenom predlagачu na postojanje zakonskih odredbi koje rezultiraju diskriminatornom praksom.

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili žalbu⁵⁹⁴ Udruženja građana „Multipla skleroza“ Regije Istočna Hercegovina. *Podnositelji žalbe smatraju da odredbe članka 35. Zakona o socijalnoj zaštiti Republike Srpske⁵⁹⁵, prigodom odlučivanja o pravu na osobnu invalidninu, različito tretiraju osobe kod kojih je invaliditet nastao u različitom razdoblju života. Udruženje ističe da je tijekom travnja i svibnja 2019. godine, prigodom donošenja Zakona, svih pet regionalnih udruga/udruženja multipla skleroze, i Republičko udruženje multipla skleroze prisustvovalo javnim raspravama te da su uložili usmene i pismene primjedbe. Primjedbe nisu usvojene. Tvrde da su ove diskriminirajuće odredbe ugrađene u pozitivno zakonodavstvo, i da su osobe kod kojih je invaliditet nastao nakon 18 godine ostale uskraćene za osobnu invalidninu, iako imaju isti invaliditet, samo zbog vremena nastanka invaliditeta. Udruženje ističe da nema nikakvog razumnog i objektivnog opravdanja koje bi slijedilo princip proporcionalnosti, osim argumenta da bi priznavanje prava na osobnu invalidninu osobama koje imaju isti invaliditet iziskivalo znatno veća sredstva.*

Ombudsmeni su mišljenja da trenutno zakonsko rješenje može dovesti do eventualne diskriminacije po osnovu vremena nastanka invalidnosti i smatraju nužnim da se uslovi za priznavanje prava na ličnu invalidninu usklade s potrebama osoba s invaliditetom, a ne prema vremenu nastanka invaliditeta. U vezi s tim izdata je preporuka⁵⁹⁶ Ministarstvu zdravlja i socijalne zaštite da, u skladu sa svojim nadležnostima, kao ovlaštenu predlagач preduzme mjere s ciljem omogućavanja prava na ličnu invalidninu za osobe s invaliditetom pod jednakim uslovima, nezavisno od vremena nastanka invalidnosti. Preporuka ombudsmena nije ispoštovana, uz obrazloženje da je Ustavni sud Republike Srpske utvrdio da odredbe nisu diskriminirajuće.

10.7. Inkluzivno obrazovanje

U smislu člana 24. UN Konvencije o pravima osoba s invaliditetom, države potpisnice priznaju pravo osoba s invaliditetom na obrazovanje. S ciljem ostvarivanja ovog prava bez diskriminacije i na osnovu jednakih mogućnosti, države potpisnice osiguravaju inkluzivni sistem obrazovanja na svim nivoima, kao i cjeloživotno obrazovanje.

Opštim komentarom člana 24. Konvencije, Komitet za prava osoba s invaliditetom ukazuje da pravo na inkluzivno obrazovanje obuhvata transformaciju u kulturi, politici i praksi u svim formalnim i neformalnim obrazovnim okruženjima kako bi se prilagodili različitim zahtjevima i identitetima pojedinih učenika, zajedno s opredjeljenjem za uklanjanjem prepreka koje

⁵⁹⁴ Ž-BL-02-467/21;

⁵⁹⁵ „Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 37/12, 90/16, 94/19 i 42/20;

⁵⁹⁶ Preporuka broj P-223/21;

sprečavaju tu mogućnost. To uključuje jačanje kapaciteta obrazovnog sistema kako bi se doseglo do svih učenika.

Primjer: Ombudsmeni su na osnovu članka objavljenog na web-portal Klix.ba naslova: „Škole u Kantonu Sarajevo ostaju bez asistenata u nastavi do travnja/aprila 2021. godine”, po službenoj dužnosti registrovali predmet⁵⁹⁷. U objavljenom članku se navodi da je Ministarstvo obrazovanja, znanosti/nauke i mladih Kantona Sarajevo dostavilo svim osnovnim školama na području Kantona Sarajevo dopis u kojem ih obavještava da će angažovanje asistenata u nastavi biti nastavljeno nakon donošenja budžeta za 2021. godinu. Nadalje, predsjednik Samostalnog sindikata osnovnog obrazovanja i odgoja Federacije BiH pojašnjava da, prema ovoj odluci, škole u Kantonu Sarajevo ostaju bez asistenata do aprila 2021. godine i ističe *“da su asistenti trenutno angažovani do 31.12.2020. godine kada prestaje njihov radni angažman”*.

Ombudsmeni su proveli postupak istraživanja i pribavili informaciju Ministarstva obrazovanja, znanosti/nauke i mladih Kantona Sarajevo⁵⁹⁸ u kojem je navedeno da je „Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo u prvom polugodištu školske 2020/2021. godine dostavilo saglasnost školama za angažiranje preko 100 asistenata i članova Mobilnog stručnog tima za podršku inkluzivnom obrazovanju, na 120 dana u skladu sa Kolektivnim ugovorom za djelatnost predškolskog odgoja i osnovnog odgoja i obrazovanja u Kantonu Sarajevo. Uvažavajući činjenicu da su učenici na raspustu u mjesecu januaru i da im neće biti potrebna podrška asistenata dostavili smo saglasnost školama da se za dostavljanje ponovne saglasnosti Ministarstvu obrate nakon usvajanja Budžeta za 2021. godinu ili nakon donošenja Odluke o privremenom finansiranju u Kantonu Sarajevo, kako bismo mogli planirati broj asistenata koji ćemo odobriti školama, a na osnovu predviđenih finansijskih sredstava za inkluzivno obrazovanje.” Predmet je uspješno okončan.

10.8. Smještaj u ustanove socijalne zaštite

Primjer: Žalitelj se obratio Instituciji ombudsmena u ime sestre, navodeći u žalbi da je sestra, nakon smrti majke, smještena u Edukacijsko-rehabilitacijski centar 2007. godine, kako bi završila školovanje za pomoćnog kuhara, što je u konačnici i postigla. Žalitelj navodi da je u navedenu ustanovu stalno smještena, dok je za praznike i mjesečne susrete dolazila u Ustanovu za predškolski odgoj i socijalnu zaštitu „Majčino selo“ u Međugorju, a nakon žaliteljevog osamostaljenja, dolazila je kod njega u stan u kojem živi u Mostaru.

Žalitelj u žalbi ističe da je dana 09.12.2020. godine, nakon deset godina sestrinog boravka u Centru „Duga“, telefonskim putem obaviješten da će njegova sestra „biti izbačena iz istog zbog ispada koje ima zadnjih mjesec dana“, zbog čega je žalitelj izrazio nezadovoljstvo i obratio se Instituciji ombudsmena. Ombudsmeni su se uključili u predmetni postupak i pribavili informaciju Edukacijsko-rehabilitacijskog centra u kojoj se navodi da je nadležni Centar za socijalni rad donio zaključak u kojem je navedeno da će isti Centar „raditi na premještanju u drugu ustanovu uz prijedlog da Stručni tim pripremi imenovanu na takav korak kako bi što bolje prihvatila tu činjenicu... Napominjemo da se s intenzivno radi, te da trenutno nema nikakvih

⁵⁹⁷ Ž-SA-02-1070/20;

⁵⁹⁸ Ministarstvo obrazovanja, nauke i mladih Kantona Sarajevo, akt broj 11/03-04-50396/20 od 25.12.2020. godine;

konfliktnih situacija s njene strane. Također, brat imenovane je izrazio zadovoljstvo s trenutnom situacijom....“

Predmet je uspješno okončan.

10.9. Ostvarivanje socijalne zaštite i pravo na stambeno zbrinjavanje

Osobe s invaliditetom suočavaju se s nizom prepreka u svakodnevnom životu, a socio-ekonomsko osnaživanje predstavlja jedan od ključnih izazova s kojim su suočeni. Nepostojanje socijalnog praga u Bosni i Hercegovini i nizak životni standard, koji se ogleda i u niskim iznosima naknada koje osobe s invaliditetom ostvaruju u smislu propisa iz oblasti socijalne zaštite. Prema članu 28. UN Konvencije o pravima osoba s invaliditetom, države potpisnice priznaju osobama s invaliditetom i njihovim porodicama pravo na odgovarajući životni standard, uključujući odgovarajuću hranu, odjeću, stanovanje, kao i na neprekidno poboljšanje životnih uslova, te će preduzeti odgovarajuće korake za zaštitu i unapređenje ostvarenja toga prava bez diskriminacije na osnovu invaliditeta.

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbi⁵⁹⁹ kojom se ukazuje na loše uslove stanovanja u dodijeljenom stanu u Srednjem, Općina Ilijaš. Iz žalbe proizlazi da se žaliteljica obraćala Općini Ilijaš, te je povodom upućene molbe zaprimila odgovor sljedećeg sadržaja: *“Nažalost Općina Ilijaš nema slobodnih stanova na raspolaganju, tako da nismo u mogućnosti udovoljiti Vašoj molbi.”*

Žaliteljica navodi da, kao osoba s invaliditetom, nije u mogućnosti u Općini Ilijaš ostvariti pravo na dodjelu stana u skladu s njezinim potrebama. Naime, žaliteljica u žalbi navodi da joj je Općina Ilijaš dodijelila garsonijeru u Srednjem na privremeno korištenje. Međutim, ista je izuzetno neuslovna, visoka vlaga, zastarjela stolarija, loša izolacija i loše vodovodne instalacije. Žaliteljica navodi: *“Ja sam tu useljavala i plakala, uređivalo se koliko moglo ali nažalost nisam u mogućnosti da bi stvorila ovdje bolje uslove..”* Ombudsmeni su proveli postupak istraživanja, nakon čega je Općini Ilijaš izdata preporuka⁶⁰⁰ da odmah po prijemu preporuke pristupi rješavanju problema stanovanja i dodijeli joj uslovnu stambenu jedinicu s adekvatnim prilazom za invalidska kolica. Općina Ilijaš je u odgovoru⁶⁰¹ na preporuku navela da stambeno pitanje riješeno na način da je žaliteljici rješenjem Službe za saobraćaj, stambeno-komunalne poslove i građenje Općine Ilijaš dodijeljen novi stan na privremeno korištenje i to u prizemlju zgrade. Žaliteljica je uvedena u posjed stana i predmet je uspješno okončan.

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili žalbu⁶⁰² žalitelja koji je slijepa osoba. Žalbom se ukazuje na izuzetno loš socijalni status porodice. Žalitelj navodi da je nezaposlen, kao i supruga, te da je i dijete slabovidna osoba. Porodica je korisnik usluga javne kuhinje, a stanuju u iznajmljenom stanu, te nemaju novac za plaćanje zakupnine. U žalbi se navodi da je od nadležne opštine i resornog ministarstva socijalne zaštite tražena jednokratna pomoć, jer, prema navodima, porodica nema sredstava za život. Također, žalitelj navodi da mu je neophodna pomoć u

⁵⁹⁹ Ž-SA-02-631/21;

⁶⁰⁰ Preporuka broj P-242/21 od 11.10.2021. godine;

⁶⁰¹ Općina Ilijaš, akt broj 03/1-19-1384.1/2021 od 10.11.2021. godine;

⁶⁰² Ž-SA-02-1269/21;

rješavanju stambenog pitanja, te da je usmenim putem od Općine Hadžići dobio odgovor da nema slobodnih stanova. Postupak istraživanja je u toku.

10.10. Uticaj COVID-19 na ostvarivanje prava osoba s invaliditetom

Generalni sekretar Ujedinjenih naroda (UN) ukazao je da je u svijetu milijarda ljudi koji žive s invaliditetom među najteže pogođenim kategorijama stanovništva pandemijom koronavirusa i pozvao da im se osigura jednak pristup prevenciji i liječenju od COVID-19, posebice zbog činjenice da se kod osoba sa zdravstvenim smetnjama javljaju teži oblici oboljenja COVID-19⁶⁰³. Pored svakodnevno lošeg ekonomsko-socijalnog statusa, osobe s invaliditetom u Bosni i Hercegovini su tokom pandemije koronavirusa najviše osjetile negativne posljedice različitih mjera koje su usvajane s ciljem suzbijanja COVID-19. Najčešći problemi odnosili su se na pristup zdravstvenoj zaštiti, terapijskim i rehabilitacijskim postupcima i dostupnosti asistencije i drugih usluga podrške, ali i nemogućnost rada i/ili rad u umanjenom obimu.

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbi Udruženja za društvena istraživanja Global Analitika⁶⁰⁴, u kojoj se navodi da je pokrenuta inicijativa za prioritetno vakcinisanje osoba s invaliditetom. Inicijativa je, kako se u podnesku navodi, podržana od medija, organizacija i pojedinaca na svim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini, a peticija je potpisana od strane 250 organizacija i pojedinaca. Podnosioci navode da u procesu vakcinacije u Bosni i Hercegovini, osobe s invaliditetom zaboravljene ili su ostavljene po strani, kao što je slučaj i prije početka pandemije. Pandemija COVID-19 posebno je „pogubna za osobe s invaliditetom, a nedavna istraživanja pokazuju da je tri puta veća vjerovatnost da će osobe s invaliditetom umrijeti od virusa u odnosu na opću populaciju“.

Ombudsmeni su, tokom provođenja postupka istraživanja, pribavili akt Ministarstva zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske⁶⁰⁵ u kojem se, između ostalog, navodi: „...*Vakcinacija se vrši u skladu sa usvojenim Planom vakcinacije. Istim Planom vakcinacije je predviđeno da se vakciniše određeni broj lica s invaliditetom u sklopu vakcinacije zaposlenih i korisnika u registrovanim ustanovama za smještaj starijih lica i osoba s invaliditetom.*“

Također, pribavljen je i akt Federalnog ministarstva zdravstva⁶⁰⁶ u kojem se, između ostalog, navodi: „...*Invaliditet sam po sebi, kao razvojni proces, se ne može uzeti kao povećani rizik od infekcije, odnosno obolijevanja od COVID-19. Iz same definicije proizlazi da je više osnova koji mogu da uzrokuju invaliditet, kao i da postoji niz različitih stupnjeva invaliditeta, što utječe na ukupno zdravstveno stanje osobe i njene funkcioniranje. Postoje invaliditeti, koji po svojoj naravi, ne predstavljaju povećan rizik od koronavirusa.*“

Osobe s invaliditetom nisu utvrđene kao poseban prioritet u cijepljenju, jer se radi o širokoj skupini u kojoj se nalaze osobe različitih stupnjeva invaliditeta, različitog zdravstvenog stanja i

⁶⁰³ Izjava generalnog sekretara Ujedinjenih naroda dostupna na: <https://www.aa.com.tr/ba/svijet/guterres-pandemija-koronavirusa-pove%C4%87ala-nejednakost-osoba-sa-invaliditetom/1830641>

⁶⁰⁴ Ž-SA-02-480/21;

⁶⁰⁵ Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske, akt broj 11/08-500-494-1/21 od 10.06.2021. godine;

⁶⁰⁶ Federalno ministarstvo zdravstva, akt broj 05-33-3001/21 od 18.06.2021. godine;

potreba. U svakom pojedinom slučaju, njihovo zdravstveno stanje je ključna odrednica za utvrđivanje rizika od infekcije.

Slijedom toga, u okviru utvrđene Liste prioriteta za cijepljenje nalaze se i osobe s invaliditetom upravo zbog postojanja rizičnih zdravstvenih stanja, kako je to u Listi prepoznato, a ne primarno zbog postojanja invaliditeta... “

Ombudsmeni nisu utvrdili povredu prava. Predmet je zatvoren odlukom Ombudsmena.

XI. DISKRIMINACIJA

U skladu s članom 7. Zakona o zabrani diskriminacije Ombudsmen za ljudska prava Bosne i Hercegovine je centralna institucija nadležna za zaštitu od diskriminacije i postupa u skladu s odredbama navedenog Zakona i Zakona o ombudsmenu za ljudska prava BiH.

Obaveze Institucije ombudsmena u kontekstu prevencije diskriminacije u Bosni i Hercegovini su:

- postupa po pojedinačnim i grupnim žalbama fizičkih i pravnih lica;
- prikuplja i analizira statističke podatke o slučajevima diskriminacije;
- provodi istraživanja u oblasti diskriminacije;
- daje mišljenja i preporuke s ciljem sprečavanja i suzbijanja diskriminacije;
- predlaže odgovarajuća zakonska i druga rješenja nadležnim institucijama u Bosni i Hercegovini i brojne druge⁶⁰⁷.

S ciljem ostvarivanja mandata utvrđenog Zakonom o zabrani diskriminacije, Institucija ombudsmena je uspostavila zaseban odjel u kojem su zaposlena samo tri pravnik zbog ograničenosti resursa. Podsjećanja radi, članom 7. stav (5) Zakona o zabrani diskriminacije propisano je da: „u budžet Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine bit će uvrštena posebna budžetska stavka neophodna za funkcioniranje specijalnog odjela/specijalnih odjela za borbu protiv diskriminacije“. Zakon o zabrani diskriminacije stupio je na snagu 2009. godine, ali ova zakonska obaveza nije do danas izvršena. Usljed navedenog, Institucija ombudsmena ograničena je u izvršavanju svojih obaveza utvrđenih Zakonom. Posebno je važno istaknuti obavezu Institucije ombudsmena je da pri izradi redovnih izvještaja, mišljenja i preporuka o pojavama diskriminacije saraduje s organizacijama civilnog društva koje se bave zaštitom i promovisanjem ljudskih prava i organizacijama koje se bave zaštitom prava grupa izloženih visokom riziku diskriminacije, kao i da pruža pomoć licima ili grupama lica koja se obraćaju međunarodnim tijelima za zaštitu od diskriminacije, davanjem uputstava, savjeta, konsultacija u toku postupka, prijedloga i preporuka.

11.1. Postupanje po žalbama

U Instituciji je tokom 2021. godine registrovano ukupno 173 predmeta u kojima su građani ukazivali na kršenje odredbi Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini i to u sjedištu Institucije u Banjoj Luci - 51, Područnom uredu Brčko - 15, Područnom uredu Livno- 5; Područnom ured Mostar - 2 i Područnom uredu Sarajevo - 100. Institucija je ukupno u 2021. godini imala u radu 495 predmeta od kojih je okončano 190. Prema vrsti diskriminacije predmeti su: mobing 42; prava na potrebu jezika 3; etnička pripadnosti 7; nacionalno ili socijalno

⁶⁰⁷ Predlaganje pokretanja postupka medijacije u skladu s odredbama Zakona o medijaciji podnosi godišnji, a prema potrebi i vanredne izvještaje o pojavama diskriminacije Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine, Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine, Narodnoj skupštini Republike Srpske i Skupštini Brčko distrikta Bosne i Hercegovine; informiše javnost o pojavama diskriminacije; pokreće i učestvuje u postupku za zaštitu od diskriminacije za prekršaje propisane Zakonom o zabrani diskriminacije; prate zakonodavstvo i daje savjete zakonodavnim i izvršnim organima; radi na promociji Zakona o zabrani diskriminacije, informiše javnost, podiže svijest, provodi kampanje i na druge načine aktivno promovira borbu protiv diskriminacije u svrhu njene prevencije, te unapređuju politike i prakse koje imaju za cilj da osiguraju jednako postupanje.

porijeklo 5; političko ili drugo uvjerenje 4; imovno stanje, članstvo u sindikatu ili drugom udruženju i obrazovanje po 1; zbog govora mržnje 2 i ostalo 88.

Ključni problem u procesuiranju predmeta diskriminacije, kako kod direktne, tako i indirektno diskriminacije, predstavlja činjenica da stranke u žalbama ne navode osnov diskriminacije i komparatora u odnosu na koga su diskriminirani, već paušalno ističu da su diskriminirani. Zakon o zabrani diskriminacije propisuje da je teret dokazivanja da nije došlo do diskriminacije na suprotnoj strani dakle, subjektu za koji žalilac tvrdi da vrši diskriminaciju, pod uslovom da podnosioc žalbe, na osnovu raspoloživih dokaza, učine vjerovatnim da je došlo do diskriminacije. Kao dokazi se mogu koristiti i statistički podaci ili baze podataka. Podnosioci žalbe upravo naprave previd te žalbu ne potkrepljuju dokazima koji ukazuju na diskriminaciju, često i zbog činjenice da ne postoje statistički podaci ili baze podataka. Na ovaj način je umanjen teret dokazivanja za odgovornu stranu da nije izvršila diskriminaciju, a samim tim i smanjuje se i mogućnost utvrđivanja da se diskriminacija desila.

Iako su u proteklom periodu realizovane brojne kampanje kako od strane domaćih, tako i međunarodnih organizacija s ciljem podizanja svijesti i edukacije javnosti na temu diskriminacije, ovakva praksa građana, prema zaključku Ombudsmena za ljudska prava BiH nesumnjivo ukazuje da postoji potreba sprovođenja dodatnih aktivnosti na podizanju svijesti građana, ali i zagovaračkih aktivnosti usmjerenih na uspostavljanje jedinstvene baze podataka i statističkih podataka o pojavama diskriminacije u BiH.

Primjer: Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zaprimila je dana, 24.03.2021. godine, žalbu R.V.K. iz Banje Luke⁶⁰⁸, koja se odnosi na obnovu infrastrukture u povratničkoj sredini na području opštine Sanski Most, u kojoj se tražilo od nadležnih opštinskih organa da riješe problem pristupnog puta prema pravoslavnom groblju u mjestu Šehovci. Groblje je ranije imalo dva pristupna puta od kojih danas nije nijedan u upotrebi, zbog čega porodice nisu u mogućnosti da posjete groblje. U postupku istrage nesporno je utvrđeno da je Općina Sanski Most zahtjev prosljedila *JU Općinskom fondu za komunalne djelatnosti i infrastrukturu*, te navela da se ovaj put ne nalazi na listi puteva za održavanje lokalnih cesta i nekategorisanih puteva, zbog čega mjesna zajednica treba uputiti zahtjev kako bi se javna nabavka za održavanje i sanaciju cesta i puteva planirala godišnjim programom rada i finansijskim planom od strane Upravnog odbora Fonda za komunalne djelatnosti i infrastrukturu i Općinskog vijeća Sanski Most. *JU Općinski fond za komunalne djelatnosti i infrastrukturu*, u svom izjašnjenju je naveo da Općinsko vijeće nije dalo saglasnost na Program rada sa finansijskim planom, te da iz tog, i drugih razloga, put nije mogao biti uvršten na listu za sanaciju i održavanje. Iz navedenog odgovora jasno proizlazi da zbog neusvajanja relevantnih dokumenata nisu stvorene pretpostavke za sanaciju i održavanje svih puteva, a ne samo konkretnog puta zbog kojeg se žaliteljica obratila. Imajući u vidu sve iznesene činjenice, a postupajući u skladu sa svojim ovlaštenjima, Ombudsmeni za ljudska prava BiH su dana, 24.09. 2021. godine, uputili preporuku Općinskom fondu za komunalne djelatnosti i infrastrukturu, načelniku Općine i Općinskom vijeću Sanski Most da preduzmu sve mjere iz svoje nadležnosti kako bi se obnovio pristupni put prema pravoslavnom groblju na lokaciji Šehovci, općina Sanski Most. Odgovor na preporuku do dana sačinjavanja Godišnjeg izvještaja nije zaprimljen.

⁶⁰⁸ Predmet broj Ž-BL-03-234/21;

Primjer: *Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zaprimila je dana 19.03.2021. godine žalbu⁶⁰⁹ Advokatske komore Republike Srpske povodom diskriminatornog postupanja Republičke uprave za geodetske i imovinsko – pravne poslove (u daljem tekstu: RUGIP) prilikom postavljanja advokata za privremene zastupnike licima nepoznatog prebivališta u postupcima izlaganja na javni uvid nepokretnosti. Podnosioci žalbe navode da RUGIP bez transparentnih i objektivnih kriterijuma i stvaranja uslova za jednako postupanje i tretman svih advokata, članova Advokatske komore Republike Srpske, vrši kontinuiranu, produženu i višekratnu diskriminaciju. U postupku istrage predočeni su dovoljno uvjerljivi argumenti da je prilikom vršenja diskrecionih ovlaštenja upravnog organa koji vodi došlo do povrede principa dobre javne uprave što je Institucija ombudsmena ovlaštena da utvrdi. Imajući u vidu da je Sud pravde Evropske unije presudom od 24.01.2008. godine zauzeo stav da su prilikom odabira pružalaca usluga u korist javnog organa nedozvoljeni kriteriji oni koji se vezuju za procjenu kapaciteta da se ispuni ugovorna obaveza, Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine je dana 20.06.2021. godine uputila preporuku RUGIP Republike Srpske da do usvajanja preciznih zakonskih rješenja, utvrdi i primjeni u radu objektivne, transparentne i pravične kriterijume kod postavljanja advokata za privremene zastupnike licima nepoznatog prebivališta u postupcima izlaganja na javni uvid nepokretnosti, uzimajući u obzir prijedloge Advokatske komore kao reprezentativne organizacije advokata. RUGIP Republike Srpske je dostavila odgovor⁶¹⁰ u kojem navodi da je „bitno istaći da 'postavljanje privremenog zastupnika' predstavlja predmet zakonskog regulisanja, odnosno predstavlja pitanje koje se mora urediti zakonom, a ne podzakonskim aktima koje donosi rukovodilac organa ... Jasno je to i Advokatskoj komori, koja je , kako i sama navodi pokrenula inicijativu za izmjenu Zakona o opštem upravnom postupku kako bi se popunila pravna praznina u zakonu na način da se organu uprave nametne obaveza postavljanja privremenih zastupnika po redoslijedu sa liste Advokatske komore“. Predmet je i dalje aktivan.*

Primjer: *Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine je dana 29.10.2020. godine zaprimila žalbu⁶¹¹ koja se odnosi na Prijedlog Zakona o doprinosima koji se nalazi u parlamentarnoj proceduri u Federaciji BiH kojim se, iako nije riješen status zdravstvenog osiguranja lica koja obavljaju privremene i povremene aktivnosti od samostalnog ili nesamostalnog rada, povećava stopa doprinosa, tako da će se, kako je istakao podnosilac žalbe, ukoliko Zakon bude usvojen plaćati stopa od 13,5 % umjesto dosadašnjih 4% za zdravstveno osiguranje, a usluge iz zdravstvenog osiguranja se i dalje neće moći koristiti. Bitno je istaknuti da je u konkretnom slučaju podnosilac žalbe je ukazivao na navodne povrede odredaba Zakona o zabrani diskriminacije, međutim ista nije utvrđena. Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine, uvažavajući činjenicu da, ukoliko u određenom predmetu utvrde kršenje nekog drugog prava nastavljaju postupak, uputili su preporuku⁶¹² Vladi Federacije Bosne i Hercegovine, Federalnom ministarstvu zdravstva, Federalnom ministarstvu finansija da pristupe sačinjavanju prijedloga izmjena Zakona o zdravstvenom osiguranju koje će biti usklađen sa prijedlogom Zakona o doprinosima i kojim će se regulisati prava iz zdravstvenog osiguranja predmetne kategorije lica, te da se razmotri mogućnost i izmjena trenutno važećih zakonskih odredbi Zakona o doprinosima kojima je također propisana obaveza uplate doprinosa za*

⁶⁰⁹ Predmet broj Ž-BL-06-221/21;

⁶¹⁰ Broj 21.01/052-219/21 os 17.01.2022. godine;

⁶¹¹ Predmet broj Ž-SA-04-936/20;

⁶¹² Broj P-117/21 od 18.05.2021. godine;

zdravstveno osiguranje ove kategorije lica, pri čemu ne ostvaraju prava iz oblasti zdravstvene zaštite. Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine je preporučeno da u skladu sa nalazima iz Preporuke razmotri mogućnost istovremenog razmatranja i usvajanja prijedloga Zakona o doprinosima i izmjena Zakona o zdravstvenom osiguranju. U Preporuci je konstatovano da se u konkretnom slučaju opisane razlike vezano za doprinose ne mogu smatrati diskriminacijom, odnosno kršenjem odredaba Zakona o zabrani diskriminacije, kako je već istaknuto jer se ista ne veže za neko lično svojstvo te cijeneći da je pristup radu kroz zasnivanje radnog odnosa ili kroz zaključivanje ugovora o radu/djelu dostupan svim licima pod jednakim uslovima, bez obzira na njihova lična svojstva. S druge strane, konstatovano je da je legitiman argument podnosioca žalbe da bi usvajanjem prijedloga Zakona o doprinosima koji se trenutno nalazi u parlamentarnoj proceduri u situaciji u kojoj se dodatno povećava procenat doprinosa za zdravstveno osiguranje za predmetnu kategoriju, odnosno kojim se obavezuju za još više izdvajanja za uslugu koja se ne može koristiti bez da se paralelno vrše promjene zakonskih rješenja na osnovu kojih bi ostvarili prava iz zdravstvene zaštite, došlo do kršenja prava. Slijedom prethodno navedenog, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su izrazili stav da je s ciljem zaštite principa vladavine prava i zaštite prava ove grupe građana potrebno istovremeno razmatranje i usvajanje izmjena ili novih prijedloga u pogledu Zakona o doprinosima zajedno sa Zakonom o zdravstvenom osiguranju, odnosno da se istovremeno uz propisivanje obaveze uplate doprinosa za zdravstveno osiguranje propišu i prava koja iz toga proizlaze. Preporuka još uvijek nije realizovana, upućena je obavijest neposredno višem organu (n/r premijera Vlade FBiH) kao i urgencija Parlamentu FBiH.

Primjer: Institucija je dana, 29.01.2021. godine, zaprimila žalbu, žaliteljice iz Živinica, izjavljenu na Univerzitet u Tuzli radi diskriminatornog postupanja prilikom izbora u saradničko zvanje „viši asistent“⁶¹³. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine izvršili su analizu žalbe i nisu mogli zaključiti sa neophodnom dozom izvjesnosti da se u konkretnom slučaju radi o povredama relevantnih odredbi Zakona o zabrani diskriminacije Bosne i Hercegovine⁶¹⁴, međutim, Ombudsmeni su sa sigurnošću utvrdili da postoji nejednaka praksa Univerziteta u Tuzli kada je u pitanju izbor u viša nastavna zvanja na visokoškolskim ustanovama. Stoga je Ministarstvu obrazovanja i nauke Tuzlanskog kantona i Univerzitetu u Tuzli upućena preporuka: „*da bez odlaganja preduzmu mjere kako bi se normativno i faktički uredio postupak izbora u više zvanje nastavnog osoblja, provodio na jedinstven način, uvažavajući principe pravne sigurnosti i jedinstvenosti obrazovnog prostora te da u roku od 30 (trideset) dana od dana prijema ove preporuke, obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke*“. Ministarstvo obrazovanja i nauke Tuzlanskog kantona dostavilo je akt u kojem se između ostalog navodi: „*Također, cijenimo da neprecizna normativna rješenja otvaraju mogućnost zloupotrebe, arbitrarnih tumačenja i da predstavljaju smetnju ostvarivanju osnovnih prava zagarantovanih najvišim pravnim aktima u državi, zbog čega će se konkretna aktivnost ovog ministarstva, glede predmetne problematike, ogledati u tome da se poštujući akademske slobode, akademsku samoupravu i autonomiju visokoškolske ustanove od strane Univerziteta eventualno poduzmu odgovarajuće normativne aktivnosti kako bi se sva eventualno sporna pitanja u pogledu izbora akademskog osoblja dodatno izanalizirala, te kroz potrebne normativne aktivnosti eventualno razriješila na način koji obezbjeđuje princip jedinstvenog načina izbora, kao i principe pravne sigurnosti i jedinstvenosti obrazovnog prostora. U slučaju potrebe, a u okviru svoje nadležnosti,*

⁶¹³ Ž-BR-06-11/21, P:167/21 od 03.06.2021. godine;

⁶¹⁴ Zakon o zabrani diskriminacije ("Službeni glasnik BiH", broj 59/09); Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije ("Službeni glasnik BiH", broj 66/16);

ovo ministarstvo će, također, poduzeti normativne aktivnosti u pogledu akata koje isto donosi ili eventualno predlaže organima zakonodavne ili izvršne vlasti u Tuzlanskom kantonu.“⁶¹⁵

Univerzitet u Tuzli nije obavijestio Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu realizacije preporuke.

11.1.1. Upotreba jezika

Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine već niz godina, kroz svoj rad na predmetima, ali u godišnjim izvještajima ističu da Ustav Bosne i Hercegovine ne sadrži odredbu kojom se eksplicitno reguliše pitanje upotrebe službenih jezika, odnosno službenog pisma u Bosni i Hercegovini, kao i to da sve osobe na teritoriji Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine, Republike Srpske i Brčko distrikta Bosne i Hercegovine imaju pravo koristiti se nekim od tri službena jezika, odnosno oba službena pisma, pri čemu se termin “korištenje” ne može usko posmatrati i kao takav ne garantuje samo građanima pravo da govore i pišu na jednom od tri službena jezika i dva pisma, već obuhvata i pravo da informacije koje primaju od javnih organa budu na njihovom jeziku, da zvanični dokumenti, obrasci budu dostupni na sve tri jezičke varijante i u oba pisma, odnosno da koriste svoj maternji jezik u svim aspektima života.

Međutim, usprkos naporima podzetim s ciljem rješavanja ovog problema, svake godine zaprimi se određeni broj žalbi u kojima se ukazuje na kršenje ovog prava.

Primjer: Zaposlenici Policijske uprave i Policijske stanice u Drvaru anonimno su, putem Terenske kancelarije OSCE-a u Drvaru, ukazali na terminologiju koja je propisana Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji MUP-a Kantona 10, a kojim se vrši povreda prava na upotrebu jezika i pisma pojedinih zaposlenika, a koje pravo je garantovano međunarodnim standardima o ljudskim pravima i domaćim zakonodavstvom.⁶¹⁶ Neposredni povod za žalbu je informacija⁶¹⁷, koju je navedeno Ministarstvo dostavilo načelniku PU Drvar i zapovjedniku PP Drvar. Nakon provedenog istražnog postupka, Ombudsmeni su izdali preporuku⁶¹⁸, kojom se ministru navedenog Ministarstva, preporučuje: *„Da poduzme adekvatne mjere i radnje radi usuglašavanja sporne Informacije i drugih unutaršnjih akata sa Zakonom o zabrani diskriminacije, a sve u cilju osiguranja ravnopravne uporabe sva tri službena jezika – hrvatskog, bosanskog i srpskog, odnosno oba pisma – latinica i ćirilica u Ministarstvu unutaršnjih poslova Kantona 10; Da sukladno odredbi članka 24. Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini razmotri usuglašenost svojih pravnih akata sa navedenim zakonom; Da u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke, obavijesti ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o načinu realizacije iste.“*

Ministar je uz podnesak od 04.06.2021. godine, Ombudsmenima dostavio Zaključak stručnog kolegija ministra unutaršnjih poslova održanog 01.06.2021. godine, u kojem se ističe: *„Nalaže se sukladno pozitivnim zakonskim propisima i međunarodnim aktima, kojih je BiH potpisnik ili su kroz ustavne odredbe direktno inkorporirane u pravni sustav BiH, ravnopravna upotreba sva tri*

⁶¹⁵ Akt Ministarstva obrazovanja i nauke Tuzlanskog kantona broj 10/1-34-013810-1-21 od 23.08.2021. godine;

⁶¹⁶ Predmet Ž-LI-06-76/21;

⁶¹⁷ Broj 02-03/2-03-2898/21 od 10.02.2021. godine;

⁶¹⁸ Broj P-123/21 od 17.05.2021. godine;

jezika i oba pisma u svim aktima korespondencija između unutarnjih ustrojbenih jedinica kao i izvan ministarstva. Zanimaruje se Informacija⁶¹⁹ Jedinice za profesionalne standarde u tekstu koji se odnosi na upotrebu pisma i jezika. Zadužuju se osnovne ustrojbene jedinice da prilikom predlaganja novog Pravilnika o unutarnjem ustrojstvu, a sukladno članku 24. Zakona o zabrani diskriminacije, postupe u pogledu sačinjavanja prijedloga pravilnika na način da se onemogući svaki oblik diskriminacije sukladno zakonu. Zaključak stupa na snagu danom donošenja“. Preporuka realizovana, predmet zatvoren.

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbi u kojoj je kao odgovorna strana označena Granična policija Bosne i Hercegovine. Navodi žalbe odnosili su se na Graničnu policiju Bosne i Hercegovine u smislu povrede ravnopravnosti službenih jezika i pisma, s obzirom da se na službenoj web-stranici nude informacije samo na bosanskom jeziku, a kada se odabere opcija hrvatski jezik, korisnik biva informisan: *“Iz tehničkih razloga, ne možemo objaviti najčešća pitanja i odgovore na hrvatskom jeziku. Najčešća pitanja i odgovore na bosanskom jeziku možete pregledati OVDJE”* (Službena stranica Granične policije Bosne i Hercegovine, primjer: <http://www.granpol.gov.ba/Faq/Read?pageId=21>).

Ombudsmeni za ljudska prava uputili su Graničnoj policiji Bosne i Hercegovine preporuku⁶²⁰ kojom je preporučeno da usvoje pravni okvir kojim će se osigurati ravnopravna upotreba sve tri službena jezika – bosanskog, hrvatskog i srpskog, odnosno oba pisma – latinice i ćirilice u eksternoj komunikaciji prema građanima, da u roku od 30 dana od dana prijema ove preporuke, obavijesti Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o načinu realizacije iste. Preporuka je ispoštovana.

11.1.2. Diskriminacija po osnovu spola

Zakon o ravnopravnosti spolova⁶²¹ koji je usvojen 2003. godine garantuje jednakost spolova za sve u svim sferama društva, uključujući, ali ne ograničavajući se, na obrazovanje, ekonomiju, zapošljavanje i rad, socijalnu i zdravstvenu zaštitu, sport, kulturu, javni život i medije. Ova zabrana diskriminacije dodatno je pojačana 2009. godine usvajanjem Zakona o zabrani diskriminacije, međutim u Bosni i Hercegovini i dalje su prisutni pojavnici oblici diskriminacije na osnovu spola, mahom u oblasti rada i zapošljavanja, kao i praksa objavljivanja i oglašavanje oglasa za posao u kojima se preferiraju osobe jednog spola i to posebno kada govorimo o oglasima za posao higijeničara/ki, konobara/ica i slično.

Primjer: Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine zaprimili su dana 01.02.2021. godine žalbu koja je ukazivala na diskriminaciju po osnovu spola⁶²² iz razloga što je u Oglasu za zasnivanje radnog odnosa na određeno vrijeme objavljenom od strane Šumskoprivrednog društva „Srednjobosanske šume“, navedeno da traže „higijeničarku“, odnosno osobu ženskog spola, te je na taj način automatski onemogućen da se prijavi žalitelj. Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine izvršili uvid u predmetni oglas⁶²³ i konstatovali da su navodi

⁶¹⁹ Broj 02-03/2-03-2898/21 od dana 10. 02.2021. godine;

⁶²⁰ Broj P-161/21;

⁶²¹ „Službeni glasnik BiH“, broj 16/03, 102/09 i 32/10;

⁶²² Predmet broj Ž-SA-06-112/21;

⁶²³ <https://www.sumesbk.ba/oglas-za-zasnivanje-radnog-odnosa-na-odredjeno-radno-vrijeme-3/>

podnosioca žalbe tačni. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su dana, 26.02.2021. godine, uputili Šumskoprivrednom društvu „Srednjobosanske šume“ preporuku⁶²⁴, da imajući u vidu mišljenje Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, javne oglase za prijem zaposlenika, ubuduće sačinjava u oba roda, ili u rodno neutralnoj varijanti, izuzev ukoliko je spol potencijalnih zaposlenika nužan za obavljanje poslova oglašenog radnog mjesta, te da o načinu ispoštovanja ove preporuke obavijesti Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine u roku od 15 dana od dana prijema iste. Institucija ombudsmena zaprimila je akt Šumskoprivrednog društva „Srednjobosanske šume“, u kojem je, između ostalog, navedeno: „*Prihvata se preporuka Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, od 26.02.2021. godine, te će se ubuduće javni oglasi za prijem zaposlenika, sačinjavati u oba roda, ili u rodno neutralnoj varijanti, izuzev ukoliko je spol potencijalnih zaposlenika nužan za obavljanje poslova oglašenog radnog mjesta...*“

Shodno navedenom, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine konstatuju da je preporuka realizovana.

Primjer: Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine je dana 05.07.2021. godine zaprimila žalbu⁶²⁵ koja se odnosi na diskriminaciju. Podnosilac žalbe je, između ostalog, naveo da se prijavio na Javni oglas u društvu “Kristal“ d.o.o. Sarajevo na radno mjesto higijeničar/ka. Nadalje navodi da mu je dostavljen e-mail kojim se potvrđuje da je njegova prijava zaprimljena, međutim da nakon toga više nije dobio nikakvu informaciju o daljnjoj konkursnoj proceduri niti o primljenom kandidatu. Podnosilac žalbe smatra da je diskriminisan u konkursnoj proceduri na osnovu spola i životne dobi.

Institucija ombudsmena je sproveda postupak istraživanja u toku kojeg je zaprimljeno izjašnjenje odgovorne strane⁶²⁶: “*Društvo Kristal d.o.o. Sarajevo je dana 24.06.2021. godine poslalo JU ‘Služba za zapošljavanje KS’ zahtjev za posredovanje pri zapošljavanju za potrebe društva ‘Kristal’ d.o.o. Sarajevo za zanimanje higijeničar/ka. Gospodin se prijavio 27.06.2021. godine na konkurs, te mu je putem e maila zahvaljeno na interesovanju za posao i da će njegova aplikacija biti proslijeđena na pravu adresu. Konkurs koji je raspisala firma Kristal d.o.o. Sarajevo je bio vezan za potencijalno novog klijenta društva sa kojim se trebao potpisati ugovor o održavanju higijene. Međutim do potpisivanja ugovora nikada nije došlo tako da za provođenje konkursne procedure nije bilo potrebe niti je procedura propisana aktima društva za tu oblast. Naposlijetku firma ‘Kristal’ d.o.o. Sarajevo nije nikoga ni primila u radni odnos za navedeni raspisani oglas. Zato smatramo, da nije došlo do povrede po pitanju diskriminacije u skladu sa članom 8. i 10. Zakona o radu FBiH (‘Službene novine FBiH’, br. 26/16 i 89/18) i odredbi Zakona o zabrani diskriminacije.*”

U prilogu je dostavljen obrazac za posredovanje (Prijava JU Službe za zapošljavanje KS).

Značajno je ukazati da je i podnosilac žalbe prilikom podnošenja iste dostavio e-mail u kojem je zaprimio odgovor kako je navedeno i u izjašnjenju direktora “Kristal” d.o.o. Sarajevo u koje mu se zahvaljuju na interesovanju te navode da će e-mail podnosioca žalbe biti proslijeđen kolegi sa informacijama. **Navedeni odgovor je proslijeđen podnosiocu žalbe na uvid i komentare, koje**

⁶²⁴ Broj P-51/21;

⁶²⁵ Predmet broj Ž-SA-06-697/21;

⁶²⁶ Akt broj 123/21 od 26.07.2021. godine zaprimljen od strane direktora “Kristal” d.o.o. Sarajevo;

podnosilac žalbe nije dostavio. Slijedom prethodno navedenog te cijeneći sadržaj zaprimljenog izjašnjenja predmet je zatvoren.

11.1.3. Diskriminacija po osnovu invaliditeta

Problemi s kojima se susreću osobe s invaliditetom su detaljno prezentovani u djelu Godišnjeg izvještaja – Prava osoba s invaliditetom. Kada se govori o diskriminaciji, nesumnjivo je da najveći problem predstavlja nespremnost svih relevantnih subjekata da osiguraju primjenu člana 5. Zakona o zabrani diskriminacije kojim se propisuju izuzeci od principa jednakog postupanja i koje za cilj imaju upravo osiguranje jednakih mogućnosti za osobe koje su zbog određenih subjektivnih razloga, kao što je invalidnost, spol i sl. marginalizovane. Kod uvođenja ovakvih mjera treba voditi računa o legitimnom cilju koji se mjerama želi postići, te da postoji razuman odnos proporcionalnosti između sredstava koja se koriste i cilja koji se nastoji realizovati.

Primjer: Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zaprimila je dana, 01.06.2021. godine, žalbu od lica A.K.E. povodom diskriminacije tokom konkursne procedure zapošljavanja u institucijama Brčko distrikta BiH. Podnositeljica žalbe navodi da su joj ugrožena osnovna ljudska prava jer su na konkursu za poziciju stručni pravni savjetnik i za poziciju viši stručni saradnik nije izabrana kao osoba s invaliditetom, kao i da je imala problema kod pristupa intervjuu zbog nepristupačnog mjesta testiranja. Odbor za zapošljavanje u Uredu gradonačelnika Brčko distrikta BiH u svom izjašnjenju je naveo da prilikom objave poziva za testiranje i samog testiranja na obje pozicije niko od kandidata nije imao primjedbi na mjesto održavanja kao i primjedbi da ne može pristupiti istom; da komisija nije i ne može biti upoznata sa zdravstvenim stanjem kandidata iz same prijave te da je komisija za izbor vrednovala kandidate u skladu s Pravilnikom o zapošljavanju. Nakon provedene istrage utvrđeno je da se u ovom slučaju radi o diskriminaciji osobe s invaliditetom, zbog činjenice da na teritoriji Brčko distrikta BiH nije usvojen Zakon o profesionalnoj rehabilitaciji, osposobljavanju i zapošljavanju osoba s invaliditetom, iako je to obaveza propisana Ustavom Bosne i Hercegovine i Konvencijom o pravima osoba s invaliditetom koju je Bosna i Hercegovina ratifikovala još 2010. godine. U pogledu pristupa javnih institucija osobama s invaliditetom, Ombudsmeni podsjećaju na preporuku upućenu ovim povodom (P-220/17), kojom je utvrđeno da je Vlada Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, Odjel za prostorno planiranje i imovinske-pravne poslove ignorisala prethodne preporuke Institucije ombudsmena vezane za preuzimanje mjera da se svakoj invalidnoj osobi omogući pristup. U konkretnom slučaju evidentno je da nadležni organi Brčko distrikta nisu preduzeli odgovarajuće mjere na potpunijoj inkluziji osoba s invaliditetom, te je Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine dana 23.11.2021. godine uputila preporuku Skupštini i Vladi Brčko distrikta Bosne i Hercegovine da preduzmu mjere iz svoje nadležnosti radi uspostavljanja *de facto* ravnopravnosti osoba s invaliditetom u procesu zapošljavanja u institucijama Brčko distrikta BiH.

11.1.4. Teritorijalna pripadnost

Često se kao razlog diskriminacije navodi različito mjesto prebivališta ili registracije subjekta. Na ovaj problem je ukazao i Komitet za ekonomska, socijalna i kulturna prava u Završnim

zapažanjima o trećem periodičnom izvještaju Bosne i Hercegovine⁶²⁷ te preporučio da država članica preduzme sve potrebne mjere kako bi osigurala uživanje prava zagantovanih Paktom bez obzira na mjesto prebivališta u zemlji.

Primjer: Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine postupali su po žalbi⁶²⁸ autoškole registrovana u Federaciji Bosne i Hercegovine se obratila dana 10.11.2020. godine Instituciji ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, povodom diskriminacije prilikom ostvarivanja pristupa polaganja vozačkog ispita u Zavodu za obrazovanje odraslih Republike Srpske. Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine je, nakon provedenog postupka istrage, dana 14.01.2021. godine, uputila preporuku⁶²⁹ Zavodu za obrazovanje odraslih Republike Srpske i Ministarstvu komunikacija i transporta Bosne i Hercegovine, da u međusobnoj komunikaciji i saradnji i s nadležnim kantonalnim organima za oblast saobraćaja nađu adekvatno rješenje za problem priznavanja vozačkih ispita nezavisno iz kojeg entiteta autoškole potiču, poštujući načelo efikasnosti javne uprave. Dana 19.04.2021. godine, Zavod za obrazovanje odraslih Republike Srpske je Instituciji ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine uputio odgovor na preporuku gdje navodi da je Ministarstvo komunikacija i transporta Bosne i Hercegovine uputilo instrukciju o postupanju prilikom prihvatanja potvrda autoškola o uspješno završenom osposobljavanju, da nadležni organ za obrazovanje entiteta Republike Srpske, kantona u Federaciji Bosne i Hercegovine i Brčko distrikta BiH, imaju obavezu da „*po službenoj dužnosti izvrše provjeru izdatih potvrda osposobljavanju u najkraćem mogućem roku*“, a da odobravanje polaganja vozačkog ispita zavisi od brzine odgovora nadležnih ministarstava obrazovanja.

Primjer: Instituciji ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovina dana, 05.05.2021. godine, obratilo se lice S.D.⁶³⁰ povodom ostvarivanja prava na povrat poreza na kamatu za kupovinu prve stambene jedinice. Podnositeljica žalbe navodi da je, koristeći kredit Investiciono razvojne banke (IRB) Republike Srpske, kupila stan u Istočnom Sarajevu, ali ne može ostvariti povrat poreza na kamatu, na koju ima pravo kao građanin koji prvi put kupuje stambenu jedinicu na kredit, jer radi u Sarajevu (Federacija Bosne i Hercegovine). Njeni doprinosi na platu se uplaćuju u Federaciji Bosne i Hercegovine, a Poreska uprava Federacije Bosne i Hercegovine ne može da refundira kamate za stanove koji se nalaze na teritoriji Republike Srpske. Smatrajući da građani zbog svog izbora posla ili prebivališta ne bi trebali biti dovedeni u drugačiji, odnosno, neravnopravan položaj, Ombudsmeni su dana 21.06.2021. godine uputili preporuku Narodnoj skupštini Republike Srpske i Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine da, u okviru svojih nadležnosti, razmotre mogućnost usklađivanja ili izmjene postojećeg zakonskog okvira s ciljem rješavanja zahtjeva za povrat poreza građana koji žive u jednom, a rade u drugom entitetu. Narodna skupština Republike Srpske je dana 30.09.2021. godine dostavila odgovor u kojem navodi da je Odbor za predstavke, prijedloge i društveni nadzor razmatrao preporuku Institucije i zauzeo stav da se preporuka uputi na nadležno postupanje Ministarstvu finansija Republike

⁶²⁷E/C.12/BIH/CO/3 od 11. novembra 2021. godine, tačka 7.

https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=E%2fC.12%2fBIH%2fCO%2f3&Lang=en

⁶²⁸ Predmet broj Ž-BL-06-724/20;

⁶²⁹ Preporuka broj P- 32/21;

⁶³⁰ Predmet broj Ž-BL-06-321/21;

Srpske i Sekretarijatu Vlade Republike Srpske i da u zauzetom stavu i preduzetim aktivnostima izvijeste Odbor.

Primjer: Žalba⁶³¹ podnesena dana 06.01.2021. godine Instituciji ombudsmena ukazuje na nepravilnosti vezane kriterijem koji se odnosi na mjesto prebivališta kandidata definisanim *Oglasom za izbor i imenovanje članova školskih odbora osnovnih i srednjih škola na području Zeničko-dobojskog kantona* koji je objavilo Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Zeničko-dobojskog kantona. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su nakon provedenog istražnog postupka istakli stav da je članom 6, stav (4) Zakona o vladinim i ministarskim imenovanjima propisano da kriteriji za imenovanje na bilo koju poziciju u regulisanom organu moraju biti relevantni i odnositi se na poziciju koja se popunjava, te moraju jasno pokazati kako su relevantni za udovoljavanje potreba regulisanog organa za koji se predlaže imenovanje, te da su u vezi s tim primarni kriteriji koji se odnose na stručne kvalifikacije i što kvalitetnije obavljanje zadataka a što je kada je u pitanju prebivalište veoma upitno, te uputili preporuku broj P-201/21 od 26.08.2021. godine Vladi Zeničko-Dobojskog Kantona i Ministarstvu obrazovanja, nauke, kulture i sporta Zeničko-Dobojskog Kantona: *“da se prilikom raspisivanja konkursa za članove školskih odbora preispita sporni kriterij u skladu sa zaključcima iz ove preporuke”*. Dana 10.11.2021. godine zaprimljen je odgovor⁶³² Ministarstva za obrazovanje, nauku, kulturu i sport Zeničko-dobojskog kantona u kojem navode da su u posljednjem raspisanom konkursu izostavili sporni kriterij i postupili u skladu s preporukom.

Vezano za konkretni slučaj potrebno je naglasiti da je podnosilac žalbe ukazivao na navodne povrede Zakona o zabrani diskriminacije koje nisu utvrđene. U konkretnom slučaju odbacivanje prijave podnosioca žalbe tokom konkursne procedure zbog nedostavljanja dokaza o mjestu prebivališta ne može se smatrati diskriminacijom, jer se isto ne veže za neko lično svojstvo podnosioca žalbe, te cijeneći mogućnost izbora mjesta prebivališta svakog građanina, bez obzira na njihova lična svojstva, kao i uzimajući u obzir da je u samom tekstu konkursa bilo unaprijed navedeno koju dokumentaciju je potrebno dostaviti te da se isto odnosilo na sve potencijalne kandidate.

11.2. Posebni oblici diskriminacije

Zakon o zabrani diskriminacije propisuje i posebne oblike diskriminacije: uznemiravanje, seksualno uznemiravanje, mobing, segregacija, izdavanje naloga drugima za vršenje diskriminacije i pomaganje drugima prilikom diskriminacije, poticanje na diskriminaciju. Osim navedenog, Zakon propisuje i teže oblike diskriminacije i to: d diskriminacija počinjena prema određenoj osobi po više osnova (višestruka diskriminacija), diskriminaciju počinjenu više puta (ponovljena diskriminacija) i diskriminaciju koja postoji duže vrijeme (produžena diskriminacija).

Specifičnost posebnih oblika diskriminacije jeste da ne zahtijeva postojanje osnova diskriminacije (spol, nacionalna ili etnička pripadnost, invalidnost, dob i dr.) kao i navođenje komparatora. U ovim slučajevima, najčešće su prisutni navodi da je žalitelj drugačije tretiran,

⁶³¹ Predmet broj Ž-SA-05-6/21;

⁶³² Broj 10-34-114-1-1/21 od 05.11.2021. godine;

kroz određene radnje koje se prema njemu sprovode što kod žalitelja stvara osjećaj ugroženosti, tjeskobe, straha i sl, a što u nekim slučajevima rezultira i traženjem ljekarske pomoći.

Žalbe registrovane u Instituciji ombudsmena ukazuju da se za radnje mobinga najčešće referira u odnosu na radno okruženje i to ili kroz davanje većeg obima zadataka i izvan opisa poslova i radnih zadataka definisanim ugovorom, gdje se poslodavac često poziva na odredbu ugovora „*obavljanje i drugih poslova*“ ili nedavanje zadataka žalitelju tzv. praksa „praznog stola“ ili premještanja na rad izvan mjesta prebivališta ili mjesta u kojem je zaposleni raspoređen kod zasnivanja radnog odnosa.

11.2.1. Mobing

Mobing predstavlja poseban oblik diskriminacije, čija se specifičnost se može javiti samo u kontekstu radnih odnosa. Svake godine Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine, u okviru Odjela za eliminaciju svih oblika diskriminacije zaprime značajan broj žalbi iz ove oblasti, ali nisu rijetki slučajevi i da se predmeti mobinga registruju i u Odjelu za praćenje ekonomskih, kulturnih i socijalnih prava, s obzirom da se žalitelji, prilikom izjavljivanja žalbe, pozivaju na povrede prava iz radnih odnosa, da bi u nekom momentu istaknuli i da su izloženi mobingu. Bitno je istaknuti da se svaka povreda prava iz radnog odnosa ne može definisati kao mobing, posebno u slučajevima kada stranka ima mogućnost korištenja redovnih pravnih lijekova. Navodi stranaka koji se odnose na mobing u najvećem broju predmeta bazirani su na usmenim navodima, za koje Ombudsmeni za ljudska prava BiH nemaju mehanizme utvrđivanja njihove istinitosti, sprovođenja sveobuhvatnog dokaznog postupka koji uključuje: ispitivanje svjedoka, vještačenja, a što u velikoj mjeri otežava postupanje po ovim žalbama. U ovim predmetima Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine svoje postupanje usmjeravaju na mirno rješavanje spora, ili se upućuje preporuka odgovornoj strani da sama pokuša, u okviru svoje organizacije, naći rješenje nastale situacije na zadovoljstvo svih involviranih, ili na implementaciju odredbe člana 24. Zakona o zabrani diskriminacije, što će biti prikazano kroz date primjere.

Primjer: Žaliteljica ukazuje da direktorica Zavoda za hranu i veterinarstvo Livno, nad žaliteljicom vrši mobing od 2018-te godine⁶³³, kroz svakodnevno zastrašivanje, na način, da se žaliteljicu podsjeća da je na probnom radu i da joj se može dati otkaz. Nadalje, direktorica je pred radnim kolegama ispitivala žaliteljicu građivo iz struke, pa ako nešto nije znala, ismijavala je, a to je činila i drugim kolegama. Žaliteljici se prigovara što uzima trudničko bolovanje te uskraćuju druga prava iz radnog odnosa, a što je potkrijepljeno primjerima u podnesenoj žalbi. U svom odgovoru od 08.03.2021. godine, direktorica obavještava Ombudsmene kako je ona žrtva mobinga od strane žaliteljice, jer žaliteljica konstantno potkopava ljudsko dostojanstvo direktorice, njen autoritet i ugled, da ignoriše i bojkotuje usmene i pismene naloge te navodi niz neistinitih informacija o direktorici, čak i kod resornog ministra. Tokom istražnog postupka utvrđeno je da navedeni Zavod nije postupio u skladu s članom 24. stav (4) Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini, kojim je propisano da su svi javni organi te ostale pravne osobe dužne u svoje opšte pravne akte, ili kroz posebne pravne akte, regulisati načela i principe jednakog postupanja, te da osiguraju efikasne interne procedure zaštite od diskriminacije. Nakon

⁶³³ Predmet broj: Ž-LI-06-48/21.

ukazivanja na navedeni propust, direktorica je donijela „Pravila za sprečavanje i zaštitu od diskriminacije u Zavodu za hranu i veterinarstvo Kantona 10⁶³⁴“. Ombudsmeni su dana 08.04.2021. godine, u prostorijama ove Institucije, održali sastanak sa žaliteljicom i direktoricom, kada su se sporazumjele, da će u svom daljnjem komuniciranju uvažavati pravila o dobrim međuljudskim odnosima i poštovanju ljudskog dostojanstva, bez diskriminacije i mobinga. Kada se žaliteljica vrati s trudničkog bolovanja na posao, da će direktorica, zajedno sa zaposlenicima Zavoda, žaliteljici pomoći da se čim prije uključi u radni proces. Nakon postignutog sporazuma, podnositeljica žalbe je izjavila da odustaje od podnesene žalbe. Predmet zatvoren.

Primjer: Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine je dana 26.12.2018. godine zaprimila žalbu koja je ukazivala na povrede odredaba Zakona o zabrani diskriminacije⁶³⁵ od strane v.d direktora JU Osnovna škola „Umihana Čuvidina“. Nakon provedenog postupka istraživanja zaključeno je da unutar škole ne postoje mehanizmi za postupanje po prijavama koje se odnose na diskriminaciju, nakon čega je izdata preporuka⁶³⁶: „*Da u cilju osiguranja mehanizma unutar Škole poduzmu mjere u cilju implementacije člana 24. stav 4. Zakona o zabrani diskriminacije prema kojem su svi javni organi te ostala pravna lica dužni da u svojim općim pravnim aktima, ili posebnim pravnim aktima, reguliraju principe jednakog postupanja i člana 37. Kolektivnog ugovora za djelatnost predškolskog odgoja i osnovnog odgoja i obrazovanja u Kantonu Sarajevo odnosno da osiguraju efikasne interne procedure zaštite od diskriminacije i zaštite dostojanstva*“. Institucija ombudsmena je dana 19.02.2021. godine zaprimila odgovore na navedenu preporuku od direktorice JU Osnovna škola „Umihana Čuvidina“⁶³⁷ i v.d. predsjednika Školskog odbora⁶³⁸ iz kojih proizlazi da je imenovana osoba ovlaštena za primanje pritužbi ove vrste, odnosno da je uspostavljena interna procedura za zaštitu od diskriminacije i zaštitu dostojanstva.

Važno je ukazati da ustanove koje obavljaju djelatnost predškolskog odgoja i osnovnog odgoja i obrazovanja u Kantonu Sarajevo su obavezne da osiguraju efikasne interne procedure zaštite od diskriminacije i zaštite dostojanstva ne samo u na osnovu člana 24 stav (4) Zakona o zabrani diskriminacije, već i na osnovu člana 37. Kolektivnog ugovora za djelatnost predškolskog odgoja i osnovnog odgoja i obrazovanja u Kantonu Sarajevo.⁶³⁹

Primjer: Žalba⁶⁴⁰ zaprimljena u Instituciji ombudsmena, dana 5. maja 2020. godine, ukazivala je na mobing na radnom mjestu u Ambasadi Bosne i Hercegovine u Sjedinjenim Američkim

⁶³⁴ Broj 08-07-30-43/21 od 07.04.2021. godine;

⁶³⁵ Predmet broj Ž-SA-06-1409/18;

⁶³⁶ Broj P-3/21 od 14.01.2021. godine;

⁶³⁷ Akt broj 647/21 od 12.02.2021. godine;

⁶³⁸ Akt broj 662/21 od 15.02.2021. godine;

⁶³⁹ Član 37.

(1) Poslodavac koji zapošljava najmanje 20 radnika dužan je, uz saglasnost sindikalnog povjerenika, imenovati osobu ovlaštenu od poslodavca za primanje i rješavanje pritužbi vezanih za zaštitu dostojanstva (u daljem tekstu: ovlaštena osoba).

(2) U svrhu stvaranja klime tolerancije, razumijevanja i uvažavanja dostojanstva osobe radnika, poslodavac će voditi posebnu brigu o informisanju radnika o zaštiti dostojanstva te o edukaciji ovlaštenih osoba.

⁶⁴⁰ Predmet broj Ž-SA-06-352/20;

Državama. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su nakon provedenog postupka istraživanja uputili preporuku⁶⁴¹ Ministarstvu vanjskih poslova Bosne i Hercegovine:

1. *Da zbog osiguranja mehanizma unutar Ministarstva poduzmu mjere u cilju implementacije člana 24. stav (4) Zakona o zabrani diskriminacije prema kojem su svi javni organi te ostala pravna lica dužni da u svojim općim pravnim aktima, ili posebnim pravnim aktima, reguliraju principe jednakog postupanja,*
2. *Da, odmah, poduzme sve aktivnosti sa ciljem razjašnjavanja svih okolnosti vezanih za konkretan slučaj, na način da se pokušaju iznaći uzroci, posljedice i zajednička rješenja nastale situacije.*

Preporuka je ispoštovana u dijelu da je održan sastanak s podnosiocem žalbe koji je prethodno po svom zahtjevu i vraćen u Sarajevo, ali nije u dijelu uspostavljanja mehanizma, o čemu je obaviješten neposredno viši organ - Vijeće ministara Bosne i Hercegovine.

Navedeni primjeri, a kako je i naprijed navedeno, ukazuje da je upitna efikasnost uspostavljenih mehanizama zaštite uposlenika kod poslodavca, ali i da poslodavci propuštaju da kod zasnivanja radnog odnosa izvrše svoju zakonom definisanu obavezu da zaposlenika upozna sa propisima o radnim odnosima i propisima iz oblasti zaštite na radu, na šta Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine, postupajući u žalbama, posebno obraćaju pažnju. Posebno je zabrinjavajuće da nadležni organi propuštaju da implementiraju odredbu člana 24. Zakona o zabrani diskriminacije, iako je prošlo 12 godina od njegovog usvajanja. Ovo se odnosi na propuštanje usaglašavanja ostalih zakona s ovim Zakonom, ali i izvršenje obaveze prema kojoj su svi javni organi te ostale pravne osobe dužni da u svoje opšte pravne akte, ili kroz posebne pravne akte, regulišu načela i principe jednakog postupanja, te da osiguraju efikasne interne procedure zaštite od diskriminacije. Kada se govori o mobingu, posebno je simptomatično da su državne institucije i javne ustanove najčešće označeni kao odgovorni organi, čija obaveza je da osigura prava građana. Ovo za posljedicu ima da se ovi subjekti bave rješavanjem vlastitih problema, umjesto da obavljaju efikasno djelatnost zbog koje su uspostavljeni.

Primjer: Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine je dana, 14.11.2017. godine zaprimila žalbu sekretara srednjih škola Kantona Sarajevo⁶⁴² u kojoj ukazuju na Zakona o srednjem obrazovanju Kantona Sarajevo⁶⁴³ kojim je propisano *da će se za prekršaje iz stava (1) člana 174 i 175, za koje se utvrdi da nije u pisanoj formi upozorio na nezakonito postupanje nastavnika, direktora škole i školski odbor, kazniti sekretar škole novčanom kaznom.* Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su nakon provedenog postupka istraživanja zaključili da je generalno sporno da se podnosiocima žalbe stavlja na teret odgovornost za poslove u koje nisu uključeni niti su isti predviđeni ugovorima o radu koje su zaključili, te da odgovornost koja im se nameće odredbama koje osporavaju ne može biti skoro u srazmjeru s odgovornošću koju ima direktor škole koji je glavno odgovorno lice u ustanovi. Slijedom prethodno navedenog te uzimajući u obzir navode podnosioca žalbe da se trenutno razmatra novi nacrt Zakona o srednjem obrazovanju Kantona Sarajevo kojim nisu predviđene izmjene spornih odredbi i da na njihove dopise upućene Ministarstvu i primjedbe iznesene u istim nikada nije odgovoreno,

⁶⁴¹ Broj P-4/21 od 14.01.2021. godine;

⁶⁴² Broj predmeta Ž-SA-06-1143/17;

⁶⁴³ „Službene novine Kantona Sarajevo“, broj 23/17 i 30/2019;

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su Ministarstvu uputili preporuku⁶⁴⁴: „*da razmotre mogućnost izmjene spornih zakonskih odredbi u novom prijedlogu Zakona o srednjem obrazovanju Kantona Sarajevo shodno zaključcima u preporuci kao i mogućnost konsultiranja Stručnog aktiva sekretara srednjih škola u Kantonu Sarajevo u procesu sačinjavanja novog prijedloga predmetnog Zakona a prije usvajanja istog*“.

Institucija ombudsmena je dana, 27.08.2021. godine, zaprimila odgovor na preporuku broj P - 190/21 od 05.08.2021. godine od Ministarstva za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo u kojem se navodi sljedeće: „*U Ministarstvu za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo zaprimljena je Vaša Preporuka, broj gornji, koja se odnosi na žalbu sekretara srednjih škola, registrovanu pod brojem, Ž-SA-06-1143/17, a koja se tiče odredbi Zakona o srednjem obrazovanju. U vezi sa navedenim, ovim putem Vas obavještavamo da će Ministarstvo za odgoj i obrazovanje, u okviru redovnih i programskih aktivnosti u planirano vrijeme formirati komisiju za izradu nacрта novog zakona o srednjem obrazovanju, koja će sa Vašom preporukom biti blagovremeno upoznata.*“

Potrebno je naglasiti da su podnosioci žalbe ukazivali na navodne povrede odredaba Zakona o zabrani diskriminacije, međutim ista nije utvrđena u preporuci, jer se u konkretnom slučaju opisane razlike vezano za novčane sankcije ne mogu smatrati diskriminacijom, odnosno kršenjem odredaba Zakona o zabrani diskriminacije jer se ista ne veže za neko lično svojstvo, ali su konstatovane gore navedene nepravilnosti.

Primjer: U žalbi⁶⁴⁵, podnositeljica je navela da je od strane dekana Metalurško-tehnološkog fakulteta u Zenici izložena mobingu. Nakon sprovedenog postupka istraživanja utvrđeno da je riječ o narušenim međuljudskim odnosima u kolektivu i nezadovoljstvu stranke položajem kojeg ima na Fakultetu. Institucija ombudsmena je uputila preporuku⁶⁴⁶ dekanu da: „*poduzme sve aktivnosti u organizaciji sastanka sa žaliteljicom, s ciljem prevazilaženja narušenih međuljudskih odnosa i nedostatka komunikacije između rukovodstva Metalurško-tehnološkog fakulteta i žaliteljice*“. Dana 12.03.2021. godine Institucija ombudsmena je zaprimila odgovor dekana Fakulteta na preporuku⁶⁴⁷ u kojem je sadržana informacija o održanom sastanku dana 09.03.2021. godine, na kojem su prisustovali: dekan, podnositeljica žalbe, rukovodioci relevantni katedri, sekretar Fakulteta i na kojem su se strane usaglasile i vlastoručno potpisale da će učiniti sve na prevazilaženju narušenih međuljudskih odnosa, da će uspostaviti korektnu komunikaciju, te ni na koji način neće uticati na narušavanje međuljudskih odnosa, a u interesu kako njih samih tako i Fakulteta u cjelini. Predmet zatvoren dana 12.04.2021. godine.

Primjer: U svojoj žalbi⁶⁴⁸ stranka navodi kao odgovornu stranu Pedagoški fakultet Univerziteta u Sarajevu, ukazujući na problem osporavanja u profesionalnom napredovanju na radnom mjestu i diskriminacije i mobinga od strane profesora. Podnositeljica žalbe dostavila je kopiju pismenog obraćanja, odnosno molbe za zaštitu prava kojeg je dana 15.07.2021. godine dostavila dekanu Pedagoškog fakulteta, međutim pismeni odgovor nije dobila, izuzev usmenih obećanja dekana da će riješiti situaciju. Dana 02.09.2021. godine upućen je akt dekanu Pedagoškog fakulteta

⁶⁴⁴ Broj P-190/21 od 05.08.2021. godine;

⁶⁴⁵ Predmet broj Ž-SA-06-930/20;

⁶⁴⁶ Broj P-16/21 od 02.03.2021. godine;

⁶⁴⁷ Broj 02-100-020-195/21 od 09.03.2021. godine;

⁶⁴⁸ Broj predmeta Ž-SA-06-883/21;

Univerziteta u Sarajevu da se izjasni na žalbene navode kao i da dostavi informaciju o tome koje mjere su preduzete u vezi sa molbom za zaštitu prava podnositeljice žalbe. Dana 23.09.2021. godine Institucija ombudsmena zaprimila je izjašnjenje⁶⁴⁹ u vezi s preduzetim radnjama iz kojih se može zaključiti, između ostalog, da je podnositeljica žalbe u skladu a Odlukom o izboru u zvanje docenta započela s radom na poslovima docenta, te je po odobrenju dekana izvršeno premještanje iz kabineta profesora, čime je dodatno otklonjena mogućnost neželjenog kontakta. Dana 24.09.2021. godine Institucija ombudsmena je dostavila navedeni akt podnositeljici žalbe na očitovanje. Dana 05.10.2021. godine podnositeljica žalbe putem telefona je informisala Instituciju ombudsmena da je akt zaprimila, da su radnje koje su opisane u aktu dekana preduzete, te da je njen problem na radnom mjestu riješen, čime nema više potrebe za reagovanjem Institucije ombudsmena.

11.2.2. Premještanje na rad u drugo mjesto

Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine u 2020. godini postupali su po žalbama zaposlenih u Upravi za indirektno/neizravno oporezivanje Bosne i Hercegovine, koje su se odnosile na neblagovremeno dostavljanje rješenja o privremenom premještanju⁶⁵⁰ podnosiocima žalbe i neprosljeđivanje žalbi na rješenja drugostepenom organu u skladu sa Zakonom o upravnom postupku Bosne i Hercegovine, kao i po žalbama⁶⁵¹ vezanim za mobing koji se ogledao u izdavanju naloga zaposlenicima, za privremeno obavljanje poslova bez obrazloženja i mogućnosti izjavljivanja žalbe, a koje postupanje nije u skladu s odredbama Zakona o upravi za neizravno/indirektno oporezivanje, Zakona o državnoj službi u institucijama Bosne i Hercegovine i internog akta - Pravilnika o premještanju zaposlenih u Upravi za indirektno/neizravno oporezivanje.

Iako su Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine u navedenim predmetima Upravi za indirektno/neizravno oporezivanje Bosne i Hercegovine uputili preporuke, kojim je traženo da se prekine s ovakvom praksom, navedeno postupanje Uprave se nastavilo i u 2021. godini s obzirom da su zaprimljene žalbe koje su se odnosile na diskriminaciju u smislu mobinga, u vezi s povredama prava iz radnog odnosa i postupanjima na radnom mjestu vezano za premještanje zaposlenika⁶⁵².

Primjer: Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine dana 02.07.2020. godine obratio se žalbom⁶⁵³ građanin P.D. povodom diskriminacije i povrede radnih prava na radnom mjestu u Sektoru za poreze Uprave za indirektno oporezivanje Bosne i Hercegovine. Nakon provedenog postupka istrage i dostavljanja neophodnih dokaza od strane obje strane, Ombudsmeni su dana 21.06.2021. godine uputili Preporuku⁶⁵⁴ Upravi za indirektno oporezivanje da osigura jednak tretman podnosioca žalbe u odnosu na sve zaposlene u pogledu raspoređivanja na rad van mjesta prebivališta i da pokloni dužnu pažnju zahtjevima podnosioca žalbe u svjetlu Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini. Dana 27.07.2021. godine pomoćnik direktora Uprave za

⁶⁴⁹ Akt Pedagoškog fakulteta broj:23-01-1386/21 od 22.09.2021. godine;

⁶⁵⁰ Broj predmeta Ž-BL-04-560/20, Preporuka broj P-261/20; Ž-BL-04-583/20;

⁶⁵¹ Broj predmeta Ž-SA-06-800/20, Preporuka broj P-1/21;

⁶⁵² Predmet broj Ž-SA-06-482/21, Preporuka broj P-191/21 i Predmet broj Ž-BL-06-437/2, Preporuka broj P-162/21;

⁶⁵³ Predmet broj Ž-BL-06-437/20;

⁶⁵⁴ Broj P-162/21;

indirektno oporezivanje Bosne i Hercegovine je dostavio odgovor na Preporuku u kojem navodi da su rješenja o premještanju potvrđena od strane Odbora državne službe za žalbe Bosne i Hercegovine, kao drugostepenog organa te da nema mjesta provođenju mjera traženih preporukom. Zbog navedenog, Ombudsmeni su dana 10.09.2021. godine uputili urgenciju Upravnom odboru Uprave za indirektno oporezivanje Bosne i Hercegovine da preduzme mjere na provođenju preporuke, sa pozivom na članove zakona koji propisuju obavezu saradnje sa Ombudsmenom za ljudska prava Bosne i Hercegovine.

Primjer: Institucija Ombudsmena je dana 27.04.2021. godine zaprimila žalbu⁶⁵⁵ koja se odnosi na navodne povrede odredaba Zakona o zabrani diskriminacije u smislu mobinga a u vezi sa povredama prava iz radnog odnosa i postupanjima na radnom mjestu vezano za premještanje u Upravi za indirektno/neizravno oporezivanje Bosne i Hercegovine. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su nakon provedenog istražnog postupka zaključili da se u konkretnom slučaju radi o većem broju internih akata čije posljedice treba posmatrati u njihovoj ukupnosti i u svjetlu njihovih efekata na podnosioca žalbe, a što je on nesporno doživio kao degradaciju u odnosu na njegov prethodni radni status: Podnosilac žalbe se godinama „privremeno“ premještao s rukovodećeg radnog mjesta - šefa grupe na niže radno mjesto stručnog savjetnika a što je po njega imalo za posljedicu i finansijsku štetu. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su Upravi za indirektno/neizravno oporezivanje Bosne i Hercegovine uputili preporuku⁶⁵⁶:

1. *da odmah po prijemu ove preporuke prekine s praksom izdavanja naloga za privremeno obavljanje poslova na drugom radnom mjestu, odnosno praksom zaduživanja nalogom za obavljanje poslova drugog radnog mjesta;*
2. *da odluke o premještanju donosi na osnovu Pravilnika o premještanju zaposlenih u Upravi za indirektno/neizravno oporezivanje kojim se i uređuje postupak premještanja zaposlenih u Upravi za indirektno/neizravno oporezivanje,*
3. *da konkretan predmet razmotri ne samo u svjetlu pozitivnih propisa koji neposredno regulišu rad Upravi za indirektno/neizravno oporezivanje Bosne i Hercegovine, nego i u svjetlu Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini.*

Dana 14.10.2021. godine zaprimljen je odgovor Uprave za indirektno-neizravno oporezivanje Bosne i Hercegovine⁶⁵⁷ u kojem, se između ostalog, navodi da je podnosilac žalbe aktom⁶⁵⁸ od 16.09.2021. godine obaviješten da je počev od 16.09.2021. godine dužan obavljati poslove radnog mjesta šef grupe za kontrolu velikih poreskih obveznika u Regionalnom centru Sarajevo, na kojem, na osnovu rješenja⁶⁵⁹ ima stalni raspored, a čime je, kako ističu, ispoštovana preporuka iz tačke 1 preporuke Ombudsmena Bosne i Hercegovine broj P-191/21 od 06.08.2021. godine. Dakle, podnosioca žalbe su vratili na rukovodeće radno mjesto šefa grupe nakon izdavanja preporuke, ali su u odgovoru negirali da je bila riječ o mobingu u konkretnom slučaju.

⁶⁵⁵ Predmet broj Ž-SA-06-482/21;

⁶⁵⁶ Broj P-191/21 od 06.08.2021. godine;

⁶⁵⁷ Akt broj 02-34-4-1255-3/21 od 13.10.2021. godine;

⁶⁵⁸ Broj 01-34-2-55-1455-3/21;

⁶⁵⁹ Broj 34-512-2/05 od 17.03.2005. godine;

11.3. Korištenje mehanizma sudske zaštite

Zakon o zabrani diskriminacije propisuje da osoba koja je izložena bilo kojem obliku diskriminacije može podnijeti tužbu nadležnom sudu i u slučaju kada je mobing vezan za radne odnose imaju se smatrati hitnim. Međutim, evidentni problemi u pravosuđu vezani za dužinu trajanja sudskog postupka, čine upitnim i efikasnost ovog zakonom predviđenog mehanizma. U slučaju kada sud razmatra predmet o kojem je Institucija ombudsmena već donijela preporuku, koju stranka u postupku koristi kao dokaz, sud je dužan u skladu s pravilima postupka razmotriti preporuke Ombudsmena.⁶⁶⁰

Primjer: Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine je dana, 22.07.2019. godine, zaprimila žalbu A.V. povodom mobinga i zaštite radnih prava na radnom mjestu u JKP „Čistoća“ d.o.o. Cazin⁶⁶¹. Podnosilac žalbe navodi *da duži vremenski period trpi mobing i različite oblike diskriminacije od strane direktora, a kao elemente mobinga navodi smještaj u neuslovnu kancelariju, neprimjeren i preteći vid komunikacije prilikom davanja zaduženja, te onemogućavanje podnosioca žalbe da obavlja svoje ugovorne obaveze*. Nakon provedenog istraživanja Ombudsmeni su dana, 11.11.2019. godine, uputili preporuku direktoru društva da preduzme neophodne mjere na eliminaciji diskriminacije i otklanjanju štetnih posljedica po podnosioca žalbe, kao i da preduzme neophodne mjere na prevenciji diskriminacije i nadoknadi štete koja je nastala kao posljedica diskriminacije prema podnosiocu žalbe. Umjesto postupanja po preporuci Institucije ombudsmena, direktor društva je putem punomoćnika dostavio odgovor u kojem negira navode iz preporuke i naglašava da nije došlo do povrede prava podnosioca žalbe što potkrepljuje nalazima nadležne inspekcije, te podnosi disciplinsku prijavu protiv podnosioca žalbe. Podnosilac žalbe se ponovo obratio Instituciji ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, navodeći da je Općinskom sudu Cazin podnio tužbu protiv JKP „Čistoća“ d.o.o. Cazin, te da su mu povrijeđena prava na suđenje u razumnom roku pred istim sudom. Nakon intervencije Institucije ombudsmena, predsjednik suda je dana 14.06.2021. godine dostavio izjašnjenje u kojem je potvrdio tačnost navoda stranke te da je u predmetima⁶⁶² upućena urgencija postupajućem sudiji radi ažurnijeg vođenja postupaka.

11.4. Situacijsko testiranje

Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije iz 2016. godine propisano je da se kao svjedok u postupcima za zaštitu od diskriminacije može se pojaviti i osoba koja se svjesno izložila diskriminacijskom postupanju, s namjerom neposredne provjere primjene pravila o zabrani diskriminacije (situacijsko testiranje). Zakonom je propisana obaveza osobe da o namjeravanoj radnji obavijesti Instituciju ombudsmena, osim ukoliko to okolnosti ne dozvoljavaju. Ovo lice, također, ovlašteno je da podnese i tužbu za zaštitu od diskriminacije, s tim da nema ovlaštenje zahtijevati naknadu materijalne i nematerijalne štete nastale diskriminatornim postupanjem, a sud ju može saslušati i kao svjedoka.

⁶⁶⁰ Član 15. stav (9) Zakon o zabrani diskriminacije;

⁶⁶¹ Predmet broj Ž-BL-08-402/21 i Ž-BL-06-544/19;

⁶⁶² Broj 20 0 Rs 068782 20 Rs, 20 0 Rs 068782 20 Mo i 20 0 Rs 062338 19 Rs;

Situacijsko testiranje predstavlja eksperimentalnu metodu utvrđivanja diskriminacije i iako je kao takvo omogućeno zakonom od 2016. godine, do sada nije provedeno. Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine 2021. godine donijeli su *Pravila o načinu vođenja evidencije o situacionom testiranju*, kojim su, u skladu sa Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i Zakonom o zabrani diskriminacije) utvrdili način vođenja evidencije o situacionom testiranju u Instituciji ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine.

Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine, krajem 2021. godine, po prvi put su od jedne nevladine organizacije obaviješteni o namjeri izvođenja situacijskog testiranja⁶⁶³, međutim, do dana sačinjavana ovog izvještaja nisu zaprimili povratnu informaciju o rezultatima istog.

11.5. Najveći izazovi u borbi protiv diskriminacije u doba pandemije COVID-19

Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine od početka pandemije COVID-19 pratili su aktivnosti nadležnih organa vlasti u Bosni i Hercegovini, kako postupajući po pojedinačnim žalbama tako i po službenoj dužnosti, te su preduzimali radnje s ciljem zaštite prava i sloboda građana. Dana 31.03.2020. godine upućen je akt svim nadležnim organima u Bosni i Hercegovini koji sadrži zapažanja i preporuke Ombudsmena Bosne i Hercegovine s ciljem zaštite prava građana, uključujući slobodu kretanja i pristupa javnim mjestima. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine, s ciljem zaštite ljudskih prava, i tokom 2021. godine nastavili su pratiti postupanje kriznih štabova i nadležnih organa u Bosni i Hercegovini i u slučaju uočenih povreda, reagovati u smislu nadležnosti propisanih Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine.

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbi⁶⁶⁴ od dana 04.10.2021. godine, izjavljenoj zbog zabrane ulaska u radnju „Lumbo“ u tržnom centru „Bijeljina City mall“ usljed nenošenja zaštitne maske. Žalitelj smatra da je odlukom Ustavnog suda Bosne i Hercegovine od 22.10.2020. godine dozvoljeno kretanje bez maske, svim građanima Bosne i Hercegovine. Vezano za odluku Ustavnog suda Bosne i Hercegovine Ombudsmeni su obavijestili žalitelja da se odluka odnosi prvenstveno na nadležnost za propisivanje mjera kojima se ograničavaju osnovna prava građana, prema kojoj takvu nadležnost imaju zakonodavni organi, a sva ograničenja moraju biti zasnovana na zakonu. Predmet je zatvoren.

Institucija ombudsmena je dana 16.03.2021. godine putem elektronske pošte zaprimila dopis⁶⁶⁵, u kojem podnosilac žalbe navodi *da se obraća kao građanin čija su prava ugrožena uslijed nepostupanja svih nivoa vlasti u Bosni i Hercegovini a u kontekstu pandemije COVID 19, koje nepostupanjem direktno ugrožavaju zdravlje ljudi i život građana te s tim u vezi upućuje molbu da se Ombudsmeni Bosne i Hercegovine oglase povodom toga*. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su imenovanom dostavili odgovor u aktu od 19.03.2021. godine u kojem su ukazali na nadležnosti Institucije ombudsmena i da su dana 23. februara 2021. godine izdali Saopštenje za javnost, odnosno *„Poziv svim nivoima vlasti za promptnu nabavku vakcina protiv*

⁶⁶³ Ž-SA-06-1247/21;

⁶⁶⁴ Predmet broj Ž-BL-05-694/21;

⁶⁶⁵ Predmet broj Ž-SA-08-308/21;

koronavirusa“ koje je dostupno na web-stranici Institucije ombudsmena⁶⁶⁶ te na sadržaj istog. Podnosilac žalbe je dana, 22.03.2021. godine, dostavio e-mail u kojem se zahvalio na dostavljenom odgovoru.

Primjer: Podnosilac žalbe⁶⁶⁷ obratio se Instituciji ombudsmena 19.08.2021. godine izražavajući nezadovoljstvo najavom da će se razmatrati uvođenje restriktivnih mjera za nevakcinisane građane, konkretno u smislu zabrane ulaska nevakcinisanim građanima u institucije koje su u vlasništvu Kantona Sarajevo, te u vezi sa tim zatražio djelovanje Institucije ombudsmena. U vezi sa žalbenim navodima, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su uputili odgovor podnosiocu žalbe u kojem su istakli da su dana 25.08.2021. godine izdali Saopštenje za javnost⁶⁶⁸ u vezi s mogućim uvođenjem zabrane ulaska u javne objekte za građane bez potvrde o vakcinalnom statusu, negativnom PCR ili antigenskom testu ili potvrde o prebolovanom COVID-19, sljedećeg sadržaja: *„U vezi s mogućim uvođenjem restrikcija za nevakcinisane građane Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ukazuju da je prilikom razmatranja takvih mjera kojima se ograničava pravo građana na kretanje potrebno utvrditi da li je isto neophodno u demokratskom društvu, da li postoji opravdan cilj, da li postoji proporcionalnost između cilja i poduzetih mjera, te da li je isto zasnovano na zakonu.*

Ombudsmeni smatraju da je u konkretnom slučaju nesporan javni interes, kao i legitiman cilj, a to je zaštita zdravlja stanovništva ali je prije donošenja odluke potrebno razmotriti pitanje proporcionalnosti mjera s postavljenim ciljem, te da li je moguće postići cilj blažim mjerama. Također, prije donošenja odluke o mjerama kojima se ograničavaju ljudska prava, treba izvršiti procjenu potreba i specifičnosti osjetljivih društvenih grupa, kao i analizu uticaja mjera na ostvarivanje prava ovih grupa (djeca, djeca sa smetnjama u razvoju, hronični bolesnici, starije osobe, osobe s invaliditetom, stanovnici neformalnih romskih naselja, žene, beskućnici, žrtve nasilja u porodici, lica lišena slobode i dr.). Ove mjere moraju biti zasnovane na zakonu, a ne na podzakonskim aktima. Ombudsmeni su dana 23. februara 2021. godine izdali Saopštenje za javnost, odnosno „Poziv svim nivoima vlasti za promptnu nabavku vakcina protiv koronavirusa“ koje je dostupno na web-stranici Institucije ombudsmena u kojem su posebno ukazali kolika je važnost zdravstvene zaštite koja mora biti organizovana tako da se na najefikasniji način pruži zaštita građaninu. U ostvarenju prava na zdravstvenu zaštitu države se obavezuju da učine dostupnima tehnologije (lijekove, opremu i intervencije) među kojima je i imunizacija. U vezi s navedenim opravdano se postavlja pitanje da li su nadležni organi vlasti blagovremeno izvršili nabavku vakcina i iste učinili pristupačnim građanima.

Ombudsmeni svakako koriste priliku da upoznaju javnost i sa slučajem Vavrička i drugi protiv Češke Republike u kojem je Evropski sud za ljudska prava utvrdio da se odlukom čeških vlasti o uvođenju obaveznog vakcinisanja ne krši Evropska konvencija o ljudskim pravima (odluka od 8. aprila ove godine). Ombudsmeni smatraju da u fokusu mora biti pravo svakog pojedinca na zaštitu zdravlja, ali isto tako i prava drugih s kojima je u kontaktu.”

Također je istaknuto, prilikom dostavljanja odgovora podnosiocu žalbe, da u momentu njegovog obraćanja Vlada Katona Sarajevo nije donijela mjere kojima bi bio zabranjen ulazak u javne

⁶⁶⁶ <https://www.ombudsmen.gov.ba/Novost.aspx?newsid=1754&lang=BS>

⁶⁶⁷ Predmet broj: Ž-SA-06-848/21;

⁶⁶⁸ <https://ombudsmen.gov.ba/Novost.aspx?newsid=1993&lang=BS>

objekte za građane bez potvrde o vakcinalnom statusu, negativnom PCR ili antigenskom testu ili potvrde o prebolovanom COVID-19, te da se u tom smislu žalba smatra preuranjenom.

Nesporno je da su mjere koje su preduzimate za suzbijanje širenja virusa dovele do ograničenja ljudskih prava i posljedice su se osjetile u svim sferama života. U predmetima diskriminacije koji su po prirodi hitni, to je uticalo na dužinu trajanja postupka pred upravnim i sudskim organima. U pogledu prijava na povrede radnih prava, što je usko vezano s diskriminacijom, mobingom, uznemiravanjem i drugim povredama prava, došlo je do nepostupanja inspeksijskih organa po prijavama građana i nedonošenja rješenja u zakonom predviđenom roku. U pogledu ostvarivanja prava na informisanje, koje je pretpostavka za ostvarivanje drugih prava, uključujući i diskriminaciju, uočen je manjak transparentnosti u donošenju i objavljivanju odluka, recimo kod pitanja vezanih za prelazak granice. Građani su se obraćali zahtjevima za pojašnjenje odluka, tražeći uputstva ili objave na internet-stranicama.

Položaj žena tokom pandemije je postao složeniji, jer ekonomske posljedice pandemije u većoj mjeri pogađaju osobe ženskog spola jer su dominantno zaposlene u uslužnim djelatnostima, kao što je trgovina ili neformalna ekonomija, kao što su staranje o drugim osobama, katering, izrada nakita, kozmetika, uljepšavanje. Većina zaposlenih u sektoru zdravstva su osobe ženskog spola, što također upućuje na disproportionalan efekat pandemije prema spolu jer je taj sektor podnio najteži teret. Indirektna posljedica ogleda se u tome da je prelazak na online nastavu također stvorio dodatne obaveze za žene (majke) i otežao pronalaženje ili zadržavanje plaćenog posla. Dodatan problem predstavlja mobilizacija institucija koje se inače bave nasiljem u porodici, jer su bile prioritarno angažovane da postupaju s ciljem provođenja mjera kao što su zabrana kretanja, nošenje maski i slično.

11.6. Specijalni izvještaj o govoru mržnje

Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su na sjednici održanoj dana 22.06.2020. godine donijeli odluku o izradi Specijalnog izvještaja o govoru mržnje u Bosni i Hercegovini, na inicijativu Vijeća Evrope. Izrada Izvještaja okončana je u zadnjem kvartalu 2021. godine, a predstavnici Institucije ombudsmena su započeli kampanju na njegovoj promociji koja obuhvata prezentacije i konferencije ovim povodom po gradovima i institucijama Bosne i Hercegovine, njenih entiteta i nižih nivoa vlasti.

Cilj izvještaja je da putem analize pravnog okvira, pojedinačnih predmeta i reakcije odgovornih organa, putem preporuka ukaže na korake koje je neophodno preduzeti radi podizanja svijesti o ovom fenomenu, kao i u uspostavljanju efikasnih mehanizama na prevenciji, zaštiti i sankcionisanju govora mržnje. Izvještaj je dostupan na službenoj web-stranici Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine⁶⁶⁹.

⁶⁶⁹ Specijalni izvještaj o govoru mržnje u Bosni i Hercegovini, https://www.ombudsmen.gov.ba/documents/obudsmen_doc2021111511252845bos.pdf

11.7. Aktivnosti promocije

Postupanje Ombudsmena po pojedinačnim žalbama, usljed ograničenosti resursa s kojima raspolaže, predstavlja najznačajniji vid zaštite ljudskih prava. Međutim, ne smije se zaboraviti da Zakon o zabrani diskriminacije predviđa i ulogu Ombudsmena u aktivnostima promocije antidiskriminacijske zaštite, koja se ogleda u informisanju javnosti, podizanju svijesti, provođenju kampanja i drugim oblicima prevencije diskriminacije, a kojim obavezama Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine nastoje odgovoriti kroz objave na službenoj web-stranici, kao i kroz aktivnosti koje implementiraju s partnerskim organizacijama Ured Vijeća Evrope u BiH, Misija OSCE-a u BiH, kao i kroz saradnju i učešće na aktivnostima koje preduzimaju brojne nevladine organizacije u Bosni i Hercegovini.

Povodom navoda o seksualnom nasilju, odnosno zlostavljanju žena koji su se pojavili u medijima, te anonimnih ispovijesti na Facebook stranici „Nisam tražila“, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su dana 20.01.2021. godine uputili saopštenje za javnost, kojim preciziraju koje sve ponašanje predstavlja seksualno nasilje i kojim ukazuju na značaj adekvatne reakcije svih segmenata društva na ovakve prijave, što uključuje prevenciju, blagovremeno i diskretno provođenje istrage, adekvatnu kaznenu politiku i pružanje podrške žrtvama nasilja. Podsjetili su da Bosna i Hercegovina, u skladu s prihvaćenim međunarodnim obavezama, mora primjenjivati najviše standarde zaštite ljudskih prava u borbi protiv rodno zasnovanog nasilja, posebno seksualnog nasilja, pružiti podršku preživjelima ovog nasilja, i sankcionisati počinioc. S obzirom da navodi izneseni u medijima, odnosno ispovijesti na spomenutoj Facebook stranici, ukazuju da postoje problemi u praksi i da mali broj žrtava seksualnog nasilja odlučuje isto i prijaviti, Ombudsmeni su pozvali sve osobe koje su doživjele neki od oblika seksualnog nasilja, da se, u prvom redu obrate nadležnim organima (policija, tužilaštva) prijavom protiv počinitelja, a mogu se obratiti i Ombudsmenima BiH koji će, u skladu sa svojim ovlaštenjima, preduzeti mjere s ciljem zaštite žrtava seksualnog nasilja.

Dana 07.06.2021. godine, Organizacija za evropsku bezbjednost i saradnju je organizovala online konferenciju posvećenu obilježavanju 25. godišnjice Haških preporuka oko prava na obrazovanje nacionalnih manjina, u kojoj su učestvovali i predstavnici Odjela za eliminaciju svih oblika diskriminacije Institucije ombudsmena Bosne i Hercegovine. Tom prilikom predstavljeni su međunarodni standardi i primjeri dobre prakse prema kojima je rano prepoznavanje različitih identiteta ključno za razvijanje samopoštovanja kod djece; obrazovni sistem ne bi trebao biti zasnovan na podjeli između većine i manjine; sva djeca, bez obzira na nacionalno ili etničko porijeklo, trebaju imati mogućnost učenja zvaničnog jezika jedne države, kao i pravo na njegovanje manjinskog jezika ukoliko im je maternji; škole trebaju preduzeti sve da omoguće razmjenu kulturnih iskustava između djece različitog porijekla; integrisano društvo ne smije podrazumijevati asimilaciju manjina, a pravo na obrazovanje je ključno za očuvanje identiteta nacionalnih manjina; obaveza je države da s ciljem realizovanja prava nacionalnih manjina na obrazovanje, doprinese organizaciji obuka za nastavnike, kao i obezbjeđivanju neophodnih materijala za nastavu; neophodno je omogućiti učešće institucija koje predstavljaju nacionalne manjine da učestvuju u odlučivanju o pitanjima razvoja i primjene politika i programa vezanih za obrazovanje nacionalnih manjina; treba ohrabriti učešće roditelja u izboru sistema obrazovanja na lokalnom nivou, naročito kod pitanja učenja jezika i države bi trebalo da uspostave takve

pravne okvire koji dozvoljavaju osnivanje i djelovanje obrazovnih institucija na manjinskim jezicima, sve dok djeluju u skladu sa domaćim zakonima.

Dana 10.06.2021. godine predstavnici Odjela za eliminaciju svih oblika diskriminacije učestvovali su u radu Okruglog stola organizovanog od strane Misije OSCE-a u Bosni i Hercegovini, na temu: „Prebacivanje tereta dokazivanja: regionalni pregled, glavni izazovi i pristupi.“ Prilikom rasprave i predstavljanja posljednjih publikacija iz oblasti diskriminacije, sljedeća iskustva vrijedi izdvojiti: „nema puno osnovanih *prima facie* slučajeva diskriminacije, jer je to novi koncept, postoji nerazumijevanje od strane klijenata prvenstveno, a i pasivnost NVO; sudije smatraju da ne treba insistirati na *prima facie* dokazivanju diskriminacije, jer je neprimjenjivo kod indirektno diskriminacije; tužioci obično biraju iz razloga sigurnosti tradicionalne dokaze, statistika se može koristiti kao pomoćno sredstvo da se dokaže diskriminacija, ali sama nije dovoljna; postoji različita praksa sudova u regionu kod pitanja da li da prihvati rezultate situacionog testiranja, a u Bosni i Hercegovini nijedna presuda nije zasnovana na situacionom testiranju; ZPP daje važnu ulogu tužiocu, ali ne daje alate potrebne za prikupljanje dokaza, npr. problem je zaštita ličnih podataka (izvod iz knjige rođenih za druge osobe); u dokazivanju diskriminacije važno je postaviti pitanje da li je onaj ko je donosio odluku mogao postupiti drugačije, - potencijalna diskriminacija (da li su sredstva koja su dovela do nejednakog tretmana bila nužna i opravdana); generalno, ljestvica za dokazivanje diskriminacije u praksi je visoka, postoje dileme da li dokazni postupak treba da bude drugačiji (dvostepen) gdje je prvi dio posvećen tužiocu da dokaže vjerovatnoću različitog tretmana; granica između dvije faze se u postupku gubi, liči na klasičnu parnicu, iako sudovi citiraju odredbe pravilno.“

Predstavnici Odjela za eliminaciju svih oblika diskriminacije učestvovali su dana 22.06.2021. godine u Regionalnoj konferenciji na temu „Borba protiv anticiganizma kao preduslov za postizanje jednakosti za Rome – uloga ombudsmen institucija i tijela za jednakost“, održana elektronskim putem, a organizovana od strane EQUINET-a u Briselu. Tom prilikom razgovarano je o potrebi borbe protiv anticiganizma u skladu sa novim okvirom EU i preporukama Vijeća te o važnosti za zapadni Balkan, a jedan od ciljeva se odnosio i na demonstriranje ostvarenog napretka u regiji. Fokus se odnosio na predviđene zadatke i odgovornosti tijela za ravnopravnost u provođenju pravnog okvira EU i preporuka Vijeća na zapadnom Balkanu i na moguće mjere, kao i na njihove potrebe u borbi protiv anticiganizma, uključujući načine i oblike saradnje s civilnim društvom.

Pozvane su sve institucije da položaj Roma bude na visoko političkoj agendi, kako bi se *socioekonomsko uključivanje marginaliziranih Roma poticanjem ravnopravnosti i sudjelovanja uskladilo po svim standardima, kako bi oni ostvarili svoj puni potencijal i sudjelovanje u političkom, društvenom, gospodarskom i kulturnom životu.*

Dana 20.09.2021. godine predstavnici Institucije ombudsmena prisustvovali su Okruglom stolu pod nazivom "Nacrt zakona o mirnim javnim okupljanjima na području KS: korak naprijed, dva nazad?" Okrugli sto je organizovan od strane Evropske asocijacije studenata Pravnog fakulteta Sarajevo uz podršku Švedske razvojne agencije i Balkanske mreže za razvoj civilnog društva. Povod za održavanje ovog skupa je rasprava o Nacrtu zakona o mirnim javnim okupljanjima na području Kantona Sarajevo (iz decembra 2020. godine). Tom prilikom je istaknuto da je cilj javnih rasprava ukazati koje odredbe zakona su potencijalno neusklađene s članom 11. Evropske

konvencije o ljudskim pravima, da zakoni različitih nivoa vlasti ne moraju biti identični ali moraju biti usklađeni s međunarodnim obavezama, da 36% ispitanika kod izrade spomenute publikacije navodi kao osnovni problem birokratizaciju postupka, dok njih 28% ukazuje na prebacivanje obaveza sa države na organizatore, da je u pojedinim slučajevima od organizatora traženo da snose troškove za redare/ hitnu pomoć i korištenje fizičkih barijera, da se postavlja pitanje saglasnosti vlasnika ako su najpodesnija mjesta za okupljanje u privatnom vlasništvu kao npr. trgovci ispred tržnih centara, da je sloboda okupljanja u skladu s evropskim standardima jedan od 14 prioriteta za članstvo Bosne i Hercegovine u EU, te da Generalni komentar broj 37 Komiteta za ljudska prava Ujedinjenih nacija pobliže opisuje član 21. Pakta o građanskim i političkim pravima (koji se odnosi na slobodu okupljanja), a obuhvata i „online“ okupljanje i organizovanje. Predstavници Institucije ombudsmena su se obratili skupu ukazujući na sačinjeni i javno dostupan specijalni izvještaj na ovu temu, koji sadrži analizu postojećih zakona svih nivoa vlasti, stepen usklađenosti s međunarodnim obavezama i preporuke za unapređenje stanja u ovoj oblasti. Zaključeno je i da primjena principa neophodnosti i proporcionalnosti zahtijeva edukaciju postupajućih službenika.

Povodom 16. novembra, međunarodnog dana tolerancije, Ombudsmeni su uputili saopštenje za javnost u kojem sa žaljenjem konstatuju da u Bosni i Hercegovini ne postoji ozbiljna volja da se podigne nivo tolerancije između različitih grupa koje čine naše društvo, da institucije vlasti i pojedinci često nisu spremni da se suoče s pojavama ili politikama koje produbljuju podjele i uzrokuju nestabilnosti, da takvo okruženje može pogodovati pojavi ozbiljnijih incidenata, dok su vrlo rijetki primjeri međuetničke, međureligijske ili međurasne solidarnosti ili bar ne nalaze zasluženno mjesto u javnom, odnosno medijskom prostoru. Ombudsmeni su tom prilikom podsjetili da je Bosna i Hercegovina, članstvom u Vijeću Evrope, preuzela obavezu borbe protiv netolerancije, od čega, između ostalog, zavisi njen međunarodni ugled i položaj u međunarodnoj zajednici.

XII. SARADNJA S MEDIJIMA

Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine u svom radu posebnu pažnju pridaje informisanju i saradnji s medijima, što svakako doprinosi jačanju povjerenja građana u Instituciju i otvara mogućnost aktueliziranja tema od značaja za ostvarivanje ljudskih prava.

Ciljevi saradnje Ombudsmena s medijima su:

- promocija ljudskih prava i kreiranje svijesti o potrebi prevencije njihovog kršenja
- informisanje građana o mehanizmima zaštite njihovih prava kroz rad Ombudsmena
- poticanje i afirmacija zaštite ljudskih prava i osnovnih sloboda
- sistematično, kontinuirano, pravovremeno i tačno informisanje javnosti (putem štampanih i elektronskih medija) o relevantnim aktivnostima Ombudsmena
- kreiranje i promovisanje pozitivne slike Ombudsmena u javnosti
- konstantno i sistematično praćenje javnog mijenja, kvantiteta i kvaliteta medijskog prostora u štampanim i elektronskim medijima posvećenog temama od značaja za ostvarivanje ljudskih prava s aspekta rada Ombudsmena

Radi realizacije ciljeva, Institucija ombudsmena za saradnju s medijima:

- primjenjuje standardne procedure u odnosima s medijima
- provjerava činjenice o događajima koji zahtijevaju postupanje Institucije ombudsmena, na osnovu kojih otvara predmete po službenoj dužnosti
- odgovara na zahtjeve novinara i objavljuje saopštenja za javnost
- organizuje redovne i vanredne konferencije za novinare na kojima obavještava javnost o aktivnostima i pitanjima iz nadležnosti Ombudsmena
- omogućava i realizuje susrete predstavnika Institucije ombudsmena s predstavnicima medija
- informiše javnost učešćem predstavnika Institucije ombudsmena u medijima (intervjui, izjave, gostovanja u TV i radioemisijama...)
- prezentuje na web-stranici aktivnosti Ombudsmena
- predstavlja aktivnosti Ombudsmena, posebno preventivnog karaktera, propagandnim materijalima - plakatima, pamfletima...
- održava saradnju s medijskim kućama
- kontaktira i provodi aktivnosti u saradnji s portparolima iz drugih institucija
- učestvuje u pripremi i promovisanju preventivnih i drugih kampanja u saradnji s drugim institucijama i organizacijama
- analizirajući način na koji mediji prezentiraju aktivnosti Institucije ombudsmena stiče uvid u mišljenje javnosti, kao i probleme s kojima se susreću građani u ostvarivanju njihovih prava

U izvještajnoj godini Institucija ombudsmena je odgovorila na **154** zahtjeva medija. U odnosu na 2020. godinu, postupljeno je po 34 zahtjeva više. Na sve zahtjeve medija odgovoreno je na vrijeme i u cijelosti, uvažavajući zadate rokove i aktuelnost određene tematike.

S obzirom na trenutnu epidemiološku situaciju koja je utjecala i na način rada, najveći broj izjava dat je telefonski ili putem Skypea, te u pisanoj formi, dok su u manjem broju slučajeva izjave realizovane u studiju ili pred kamerom, odnosno „uživo“.

Kao i prethodnih godina, ostvarena je saradnja s velikim brojem medijskih kuća u Bosni i Hercegovini, među kojima su BHRT, RTRS, FTV, Nova BH, N1, Al Jazeera Balkans, RFE, ATV, BNTV, TV SA, Hayat TV, RTVUSK, RTVTK, RTV Zenica, RTVHB, Dnevni avaz, Oslobođenje, Nezavisne novine, Večernji list, novinske agencije FENA i SRNA, te mnoge druge. U značajnoj mjeri Ombudsmeni su govorili i za web-portale, uključujući etrafika.net, interview.ba, capital.ba, mojasrpska.info, bljesak.info, udar i dr. Ombudsmeni su, također, na različite teme govorili za BIRN, CIN i SOC. Pored domaćih, shodno iskaznom interesu, izjave su realizovane i za medijske kuće iz drugih zemalja kao što je RTL Hrvatska.

U izvještajnoj godini nastavljena je saradnja Institucije ombudsmena i Misije OSCE-a na promovisanju rada Institucije u lokalnim sredinama. U skladu s navedenim realizovane su izjave za lokalne radiostanice u Milićima i Srebrenici koje su emitovane za Međunarodni dan ljudskih prava s ciljem upoznavanja građana s radom Institucije ombudsmena kao nezavisnim mehanizmom za zaštitu njihovih prava.

U izjavama za medije Ombudsmeni ili drugi predstavnici Institucije govorili su o gotovo svim oblastima ljudskih prava i osnovnih sloboda, te prezentovali teme iz opšte nadležnosti Institucije, uključujući ulogu i funkciju Institucije, konkretne predmete koji se nalaze u njenom radu, preporuke Ombudsmena, ali i ostale pokazatelje kojima se ocjenjuje opšte stanje ljudskih prava u Bosni i Hercegovini.

Interes medija i tokom 2021. godine ticao se uticaja pandemije na ostvarivanje prava građana. U prvi plan istaknute su upravo teme povezane s uticajem koji ovakva situacija može imati na ostvarivanje prava i osnovnih sloboda građana, a s tim u vezi i uloge nezavisnih institucija za ljudska prava. Zbog navedenog, Ombudsmeni su najčešće u izjavama za medije govorili o stanju ljudskih prava s aspekta rada Institucije i situacije prouzrokovane koronavirusom.

Sa posebnim interesovanjem mediji su tokom 2021. godine plasirali i izvještaje iz oblasti zaštite prava djeteta, iz oblasti rada i socijalne zaštite prava osoba s invaliditetom, kao i diskriminacije po različitim osnovama.

U izvještajnoj godini Ombudsmeni nisu organizovali pres-konferencije, iz gore spomenutih razloga, te su informacije od značaja za rad ove Institucije, posebno kada je riječ o specijalnim izvještajima Institucije, plasirali online putem saopštenja za javnost. Na ovaj način Ombudsmeni su aktuelizirali teme koje se tiču govora mržnje, ostvarivanja prava djeteta na dječiji dodatak u Bosni i Hercegovini, ali i efikasnost zakonskih rješenja o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom u Bosni i Hercegovini.

Pored tema obrađenih u specijalnim izvještajima Institucije, Ombudsmeni su u izvještajnom periodu izdali i saopštenja za javnost u kojima su aktuelna dešavanja u društvu i ostale aktivnosti Institucije razmatrane sa stanovišta zaštite i unapređenja ljudskih prava u Bosni i Hercegovini.

Ombudsmeni su, između ostalog, ukazali na značaj prepoznavanja vršnjačkog nasilja, pozivali na veću pažnju u donošenju odluka koje se tiču prava i interesa djeteta, podržali inicijativu organizacija civilnog društva za izmjene zakona o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini i sl.

Pored ostalih aktivnosti, Ombudsmeni su putem saopštenja za javnost ukazali i na obilježavanje značajnijih datuma iz oblasti ljudskih prava u Bosni i Hercegovini u 2021. godini.

Poseban kanal komunikacije Ombudsmena s građanima, a tako i medijima, predstavlja web-stranica Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, na kojoj je tokom 2021. godine objavljeno više od 400 informacija o aktivnostima Ombudsmena.

Na web-stranici Institucije građani također mogu da se informišu o svojim pravima i postupcima za ostvarivanje prava, te ostalim informacijama iz nadležnosti ove institucije, kao i da online preuzmu formular i podnesu žalbu Instituciji putem elektronske pošte na adresu od bilo kojeg ureda Institucije.

U izvještajnoj godini web-stranica je posjećena 42.827 puta, prilikom čega je pregledano više od 160.000 stranica sa sadržajima koji su objavljeni. Najviše posjeta je zabilježeno iz Bosne i Hercegovine, zatim Indonezije, SAD-a, Srbije, Hrvatske, Njemačke, a web-stranica posljednjih godina bilježi i značajan broj posjeta iz Kine, Austrije, Ujedinjenog Kraljevstva i Holandije.

Svjesni uloge koju mediji imaju u promovisanju ljudskih prava, informisanju šire javnosti o njihovom kršenju i mogućnostima zaštite, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine u svom radu značajnu pažnju posvećuju i izvještavanju medija.

Upravo na osnovu saznanja medija Ombudsmeni su i u 2021. godini otvorili značajan broj predmeta po službenoj dužnosti čime su mediji, pored pravovremenog i tačnog informisanja javnosti, doprinijeli bržem i efikasnijem postupanju ove Institucije po pitanjima od javnog interesa.

XIII. SARADNJA S ORGANIMA I INSTITUCIJAMA, NVO I CIVILNIM SEKTOROM

13.1. Saradnja s organima i institucijama u Bosni i Hercegovini

Prethodne izvještajne godine, epidemija COVID-19 utjecala je na intenzitet i obim saradnje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine s organima i institucijama u Bosni i Hercegovini.

Tokom 2021. godine Ombudsmeni su prisustvovali 19.⁶⁷⁰, 24.⁶⁷¹ sjednici Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, kao i 18.⁶⁷² sjednici Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine.

Također, Ombudsmeni BiH su prisustvovali 8.⁶⁷³ i 12.⁶⁷⁴ sjednici Zajedničke komisije za ljudska prava Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine.

Ombudsmen Bosne i Hercegovine prof. dr. Ljubinko Mitrović prisustvovao je 16. i 19. sjednici Narodne skupštine Republike Srpske.

U okviru saradnje sa zakonodavnim organima Federacije BiH, Ombudsmeni BiH prisustvovali su 20.⁶⁷⁵ i 21.⁶⁷⁶ sjednici Zastupničkog doma Parlamenta FBiH.

Ombudsmeni BiH su prisustvovali 10.⁶⁷⁷ i 11.⁶⁷⁸ sjednici Komisije za zaštitu ljudskih prava i sloboda Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine.

Ombudsmenke Bosne i Hercegovine prisustvovala su 28.⁶⁷⁹ sjednici Zakonodavno-pravne komisije Zastupničkog doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine.

Ombudsmenka⁶⁸⁰ Bosne i Hercegovine prisustvovala je 13. sjednici Odbora za rad i socijalnu zaštitu Zastupničkog doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine.

13.2. Saradnja s međunarodnim organizacijama i institucijama i podnesci UN komitetima

Borba protiv epidemije COVID-19 se, kao i prethodne, nastavila se i u ovoj kalendarskoj godini. Iz tog razloga, saradnja s međunarodnim institucijama i organizacijama u Bosni i Hercegovini i

⁶⁷⁰ Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur i ombudsmenka Nives Jukić;

⁶⁷¹ Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur;

⁶⁷² Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur i ombudsmenka Nives Jukić;

⁶⁷³ Ombudsmenka Nives Jukić

⁶⁷⁴ Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović i ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur;

⁶⁷⁵ Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović, ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur i ombudsmenka Nives Jukić;

⁶⁷⁶ Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur i ombudsmenka Nives Jukić;

⁶⁷⁷ Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović, ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur i ombudsmenka Nives Jukić;a

⁶⁷⁸ Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur i ombudsmenka Nives Jukić;

⁶⁷⁹ Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur i ombudsmenka Nives Jukić;

⁶⁸⁰ Ombudsmenka Nives Jukić;

saradnja na međunarodnom planu je bila nešto smanjenog intenziteta nego prethodnih godina. Upravo iz tog razloga, Institucija je zajedničkim aktivnostima nastojala nametnuti ljudska prava kao društveni prioritet demokratskog društva.

Ova godina je započela online sastankom ombudsmena iz balkanske regije⁶⁸¹. Domaćin sastanka je bila Institucija ombudsmena Turske. Na sastanku je razgovarano o budućim koracima koje je potrebno preduzeti u vezi s Mrežom nacionalnih institucija ombudsmena balkanske regije kao i razmjeni iskustava balkanskih zemalja u kontekstu pandemije COVID-19.

Sastanak ombudsmena BiH sa Dragoslavom Štefanekom⁶⁸², specijalnim predstavnikom generalnog sekretara Vijeća Evrope za probleme migracija i izbjeglica, bio je povod za razgovor o trenutnim migracijskim izazovima s kojima se suočava Bosna i Hercegovina, ali i aktivnostima koje Institucija ombudsmena preduzima s ciljem sagledavanja stanja u oblasti migracija i zaštite ljudskih prava migranata⁶⁸³.

Opredjeljenje Ombudsmena BiH da i dalje kontinuirano radi na jačanju kapaciteta Institucije, a posebno Odjela za eliminaciju svih oblika diskriminacije - intenzivno je nastavljeno i u ovoj godini, zahvaljujući uspješnoj saradnji s Vijećem Evrope u Bosni i Hercegovini implementacijom nekoliko projekata „Horizontal Facility za Zapadni Balkan i Tursku – 2019-2022“, i to:

- Promocija različitosti i jednakosti u Bosni i Hercegovini⁶⁸⁴,
- Prevencija i borba protiv trgovine ljudima u Bosni i Hercegovini,
- Jačanje principa tretmana osoba lišenih slobode zasnovanog na ljudskim pravima, evropskim standardima i najboljoj praksi u Bosni i Hercegovini⁶⁸⁵ i
- Kvalitetno obrazovanje za sve⁶⁸⁶ i
- Sloboda izražavanja i sloboda medija – JUFREX⁶⁸⁷.

U sklopu zajedničkog projekta s Vijećem Evrope realizovan je i Priručnik za državne službenike u Bosni i Hercegovini za prepoznavanje i postupanje u slučajevima govora mržnje. Uspješna saradnja na projektu zaokružena je i realizovanjem edukacije državnih službenika o govoru mržnje u Banjoj Luci, Sarajevu, Mostaru, Brčkom, Tuzli, Bijeljini i Bihaću.

U 2021. godini nastavljena je i dugogodišnja saradnja s Misijom OSCE-a u BiH. Institucija ombudsmena je tokom 2021. godine podržala nekoliko OSCE-ovih aktivnosti:

- Okrugli sto „Prebacivanje tereta dokazivanja: regionalni pogled, pristupi i izazovi“⁶⁸⁸,

⁶⁸¹ Održan 20.01.2021. godine u prisustvu Ombudsmena BiH;

⁶⁸² Održan 27.01.2021. godine;

⁶⁸³ Sačinjen Specijalni izvještaj o stanju u oblasti migracija u BiH;

⁶⁸⁴ Treći sastanak UO Projekta “Promocija različitosti i jednakosti u BiH” održan u online formatu 9.2.2021. godine. U sklopu i u svrhu projekta Institucija ombudsmena BiH sačinila i publikovala Specijalni izvještaj e o govoru mržnje u BiH. Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur je članica UO projekta.

⁶⁸⁵ Peti sastanak UO održan 6.10.2021. godine u Banjoj Luci. Institucija ombudsmena u svojstvu posmatrača.

⁶⁸⁶ Četvrti (15.4.) i peti (22.10.) sastanak UO održani u online formatu. ombudsmenka Nives Jukić u svojstvu posmatrača aktivnosti UO.

⁶⁸⁷ Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur na drugom sastanku UO održanom dana 30.03.2021. godine. U sklopu ovog projekta dana 10.06.2021. godine učestvovala je i na interprofesionalnom seminaru o temi „Uloga medija i novinara u prevenciji i smanjivanju govora mržnje u medijskim sadržajima i utjecaj govora mržnje na javno mnijenje“, u organizaciji JUFREX.

- Skup o temi bezbjednosti novinara i ulozi medija u borbi protiv dezinformacija⁶⁸⁹,
- Videoprilog o utjecaju pandemije na ranjive kategorije stanovništva (zajednički realizovana aktivnost s udrugama/udruženjima osoba s invaliditetom)⁶⁹⁰,
- Brojne radijske emisije – gosti Ombudsmeni BiH⁶⁹¹,
- Seminar o praksi Evropskog suda za ljudska prava u oblasti diskriminacije i rodno-zasnovane diskriminacije na radu⁶⁹²,
- Predstavljanje izvještaja „Uživanje slobode mirnog okupljanja u Bosni i Hercegovini: zapažanja monitoringa Misije OSCE-a u BiH“⁶⁹³,
- Okrugli sto „Sudska zaštita i dokazna sredstva u slučajevima diskriminacije“⁶⁹⁴.

Institucija ombudsmena je sačinila i Pravilo o situacionom testiranju, u saradnji s Misijom OSCE-a u BiH, te zajednički radila na mnogobrojnim predmetima iz raznih oblasti u kojima je ustanovljeno kršenje ljudskih prava i sloboda.

Ombudsmeni BiH⁶⁹⁵ razgovarali su i s predstavnicima OSCE (ODIHR) za NHRI-e o problemima i izazovima s kojima se u svom radu susreću NHRI, posebno u pogledu prijetnji s kojima se suočavaju ove institucije i eventualnim modalitetima podrške i pomoći od strane međunarodnih organizacija u vezi s tim. Ombudsmeni BiH su također održali i odvojene sastanke⁶⁹⁶ s delegacijom OSCE ODIHR-a, koji u skladu sa svojim mandatom nadgledaju implementaciju obaveza u vezi s ljudskom dimenzijom OSCE-a, a u svrhu procjene s fokusom na situaciju branilaca ljudskih prava.

U skladu sa svojim kapacitetima Institucija ombudsmena je nastavila saradnju s međunarodnim i domaćim institucijama participirajući u mnogobrojnim istraživanjima vezanim za nasilje nad ženama, žrtve torture, položaj Roma u društvu, implementaciju Arhuške konvencije, političko učešće mladih koji pripadaju nacionalnim manjinama u državama članicama VE, kao i za pitanja zaštite okoliša i životne sredine, pitanje klimatskih promjena, stanje u ustanovama socijalne zaštite, kao i za Zakon o slobodi pristupa informacijama, status migranata i migracijama u BiH, situaciju u vezi s braniocima ljudskih prava, stanje u zatvorskim i pritvorskim jedinicama, pitanje borbe protiv korupcije, pitanje zaštite ličnih podataka, prava (ne)vakcinisanih, slobodu okupljanja, penzijsko i invalidsko osiguranju, rodno zasnovano nasilje, govor mržnje i sve ostale oblike diskriminacije.

Ombudsmeni BiH su, u sklopu svojih redovnih aktivnosti održali i sastanak s predstavnicima GRETA-e⁶⁹⁷. GRETA je odgovorna za praćenje provedbe Konvencije Vijeća Evrope o suzbijanju trgovine ljudima, te redovno objavljivanje Izvještaja o ocjenjivanju mjera koje su

⁶⁸⁸ Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur dana 10.06.2021. godine;

⁶⁸⁹ Održana 10.06.2021. godine;

⁶⁹⁰ Emitovano 10.09.2021. godine;

⁶⁹¹ Novembar i decembar 2021. godine;

⁶⁹² Održan 14.-15.10.2021. godine;

⁶⁹³ Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur dana 12.10.2021. godine;

⁶⁹⁴ Održan 04.11.2021. godine;

⁶⁹⁵ Ombudsmeni BiH dana 18.11.2021. godine;

⁶⁹⁶ Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović dana 26.11., ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur dana 17.11., ombudsmenka Nives Jukić dana 22.11.2021. godine;

⁶⁹⁷ GRETA, u ime BiH, u III krugu evaluacije vrši procjenu implementacije Konvencije Vijeća Evrope o akciji protiv trgovine ljudima. Sastanak održan u Sjedištu Institucije dana 08.09.2021. godine.

preduzele zemlje. Učestvovali smo i na jednodnevnoj radionici s nizozemskim nacionalnim izvjestiteljem o trgovini ljudima i seksualnom nasilju nad djecom i voditeljem ureda nizozemskog nacionalnog izvjestitelja. Radi se o trećoj fazi regionalnog projekta Balkans Act Now (BAN III)⁶⁹⁸.

Sastanak je upriličen i sa SIGMA ekspertnim timom⁶⁹⁹ o temi stanja u javnoj upravi BiH, a u svrhu razjašnjavanja nejasnoća i dobivanja dodatnih podataka relevantnih za određena područja uprave s aspekta rada i funkcionisanja Institucije ombudsmena.

Održan je sastanak i s direktoricom finskog NHRI-ja – Helsinškog centra za ljudska prava Sirpa Rautio⁷⁰⁰ o jačanju i razvoju institucija za zaštitu i promociju ljudskih prava kroz uspostavljanje različitih modaliteta rada, s posebnim naglaskom na potrebu daljeg razvoja Pariskih principa.

S predstavnicom ODS-a (Organizacija za podršku razvoju iz Brisela) Hanneke de Bode razgovarali smo o aktuelnom ENNHRI projektu „Nevladine organizacije za ljudska prava u konfliktnim/postkonfliktnim situacijama“.⁷⁰¹

Ombudsmen za ljudska prava BiH posjetio je Zaštitnika građana/ombudsmena Republike Srbije⁷⁰², Povjerenika za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti Republike Srbije⁷⁰³, kao i Povjerenicu za zaštitu ravnopravnosti Republike Srbije.⁷⁰⁴

U Moskvi, Ombudsmeni su u svojstvu promatrača pratili izbore za rusku Dumu, sastali se sa predsjednicom Centralne izborne komisije Ruske Federacije te posjetili Građansku komoru Ruske Federacije i Regionalni centar za upravljanje u Moskovskoj oblasti.⁷⁰⁵ U online formatu učestvovali i na Petoj međunarodnoj konferenciji „Zaštita ljudskih prava u Euroaziji: razmjena najboljih praksi ombudsmena“ u organizaciji Visokog komesara za ljudska prava u Ruskoj Federaciji.⁷⁰⁶

U sklopu svog mandata i redovnog izvještavanja prema UN tijelima, Institucija ombudsmena je tokom 2021. godine sačinila Podnesak Komitetu protiv torture i drugih nehumanih tretmana ili kažnjavanja (CAT)⁷⁰⁷ kao i Aneks Izvještaja UN Komitetu za ekonomska, socijalna i kulturna prava (CESCR)⁷⁰⁸ za razdoblje 2019-2021.

Na poziv Povjerenika za informisanje Republike Slovenije Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su učestvovali na zajedničkom sastanku na Bledu⁷⁰⁹, usmjerenom na jačanje saradnje vlasti koje

⁶⁹⁸ Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur dana 10.11.2021. godine;

⁶⁹⁹ Ombudsmeni BiH održali online sastanak 12.04.2021. godine;

⁷⁰⁰ Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur 26.08.2021. godine;

⁷⁰¹ Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur 29.03.2021. godine;

⁷⁰² Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović dana 12.11.2021. godine;

⁷⁰³ Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović dana 03.02.2021. godine;

⁷⁰⁴ Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović dana 03.02.2021. godine;

⁷⁰⁵ Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović i dr. Jasminka Džumhur dana 16.09.2021. godine;

⁷⁰⁶ Ombudsmeni BiH dana 12.10.2021. godine;

⁷⁰⁷ CAT podnesak finaliziran 29.09.2021. godine;

⁷⁰⁸ Ombudsmenka Nives Jukić prisustvovala i obratila se na zasjedanju Komiteta CESCR 30.9.2021. godine. Aneks izvještaja prosljeđen UN Komitetu dana 23.08.2021. godine;

⁷⁰⁹ Održan od 3. do 5.10.2021. godine;

djeluju u ovom regionu. Učesnici su raspravljali o trenutnim pitanjima koja se tiču slobode informacija s kojima se suočavaju naše institucije, kao što su novi trendovi, pitanja propisa, iskustva u rješavanju predmeta, prekogranična saradnja i mnoga druga.

Potreba za produblivanjem i jačanjem saradnje između regionalnih tijela za jednakost dovela je do organizacije Pete regionalne konferencije Tijela za jednakost u jugoistočnoj Evropi koja se održala u Ljubljani⁷¹⁰ u organizaciji Zagovornika načela jednakosti Republike Slovenije. Razmijenjene su mnoge, obostrano korisne, informacije o utjecaju pandemije koronavirusa na položaj ugroženih društvenih grupa.

Kao punopravna članica Globalne mreže ombudsmena (GANHRI)⁷¹¹, Evropske mreže ombudsmena (ENNHRI)⁷¹², Evropske mreže ombudsmena za djecu (ENOC)⁷¹³, Evropske mreže Tijela za jednakost (EQUINET)⁷¹⁴, Internacionalnog instituta ombudsmena (IOI)⁷¹⁵ i Evropske komisije protiv rasizma i netolerancije (ECRI)⁷¹⁶ Institucija ombudsmena je tokom cijele 2021. godine učestvovala na brojnim radionicama, sastancima, edukacijama, okruglim stolovima, zasjedanjima radnih grupa, godišnjim i vanrednim sastancima te generalnim skupštinama, online ili uživo.

Ombudsmeni su se obratili i učesnicima Međunarodne konferencije „COVID – 19 i prava osoba lišenih slobode“ koja je održana online u organizaciji Ureda Vijeća Evrope u Prištini i Nacionalnog preventivnog mehanizma za borbu protiv mučenja Institucije ombudsmena Kosova*^{717 718}.

U organizaciji Svjetskog jevrejskog kongresa Ombudsmeni su se obratili i skupu specijalnih izaslanika i koordinatora za borbu protiv antisemitizma (SECCA), a nakon Međunarodnog foruma o sjećanju na holokaust i borbu protiv antisemitizma u Malmö⁷¹⁹ kao i specijalnim gostima na Trećoj moskovskoj internacionalnoj konferenciji „Štiteći budućnost“ u organizaciji Ruskog židovskog kongresa i uz svesrdnu pomoć Svjetskog židovskog kongresa, Genesis Philanthropy Group, Ministarstva vanjskih poslova Ruske Federacije, Federalne agencije za pitanja nacionalnosti i Vlade grada Moskve⁷²⁰.

Aktivna saradnja uspješno se nastavlja i s organizacijom Ujedinjenih naroda u Bosni i Hercegovini⁷²¹ kroz mnogobrojne zajedničke projekte i učešća, kao npr.:

⁷¹⁰ Održana 21.-22.10.2021. godine;

⁷¹¹ Aktivnosti održane 16.02., 18.03., 29.03.-01.04., 12.10., 28.10. (ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur), 03.-05.11., kao i Godišnji sastanak od 29.06. do 01.07.2021. godine uz učešće Ombudsmena BiH;

⁷¹² Generalna skupština održana 03.12.2021. godine;

⁷¹³ Godišnji sastanak održan 28./29.09.2021. godine;

⁷¹⁴ Godišnji sastanak održan 09.11.2021. godine;

⁷¹⁵ 12. Svjetska konferencija i Generalna skupština održane od 25. do 27.05.2021. godine;

⁷¹⁶ Godišnji seminar održan 18.10.2021. godine;

⁷¹⁷ Ovaj natpis ne prejudicira status Kosova i u skladu je s rezolucijom 1244 i mišljenjem MSP-a o kosovskoj deklaraciji o nezavisnosti;

⁷¹⁸ Ombudsmenka Nives Jukić dana 25.06.2021. godine;

⁷¹⁹ Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur dana 14.10.2021. godine;

⁷²⁰ Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur dana 22.11.2021. godine;

⁷²¹ Veza – gđa Agnès Picod, viša savjetnica za ljudska prava u Uredu rezidentne koordinatorice UN-a BiH, s kojom su Ombudsmeni BiH održali tokom godine niz zajedničkih konsultacijskih sastanaka;

- online sastanak s predstavnicima konsultantske agencije IOD PARC u povodu završne evaluacije treće faze projekta UNICEF-a u Bosni i Hercegovini „Pravda za svako dijete“⁷²²,
- UNFPA⁷²³ organizovao prezentaciju zajedničkog globalnog „Izveštaja o stanju stanovništva u svijetu 2021.“ i „Ljudska prava u oblasti seksualnog i reproduktivnog zdravlja u Bosni i Hercegovini“,
- UNICEF kao zajednički partner u pripremi metodologije i follow-up Izveštaja o stanju u ustanovama u kojima su smještena djeca u sukobu sa zakonom⁷²⁴,
- UNICEF-ova panel-diskusija „Mediji i djeca“ o temi: “Kako zakonski zaštititi djecu u medijskom i online prostoru, što roditelj može sam uraditi?“ povodom obilježavanja Međunarodnog dana djeteta i 75. godišnjice UNICEF-a u BiH⁷²⁵,
- Okrugli sto o temi „Posljedice COVID-a u obrazovanju, kvaliteta, inkluzija i mentalno zdravlje“ povodom obilježavanja Međunarodnog dana djeteta u organizaciji Vijeća za djecu BiH, Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH i UNICEF-a u BiH⁷²⁶,
- Sastanak Ombudsmena BiH sa UN Specijalnim izvjestiteljem za promociju istine, pravde, reparacije i garancije neponavljanja zločina⁷²⁷.

13.3. Saradnja s civilnim društvom

Ombudsmeni za ljudska prava BiH posebnu pažnju pridaju saradnji s civilnim društvom i nevladinim sektorom.

Institucija Ombudsmena je i u 2021. godini prepoznala perspektive i obostrane benefite koje sa sobom donosi ova saradnja.

U tom kontekstu, Ombudsmeni BiH su dali podršku i učestvovali u sljedećim aktivnostima:

- Sarajevski otvoreni centar⁷²⁸ organizovao je konferenciju „Univerzalni periodični pregled (UPR) o stanju ljudskih prava u Bosni i Hercegovini“,
- UG „Otaharin“ organizator konferencije „Nijedno dijete bez zaštite – djeca u riziku da postanu žrtve trgovine ljudima i dostupna socijalna zaštita“⁷²⁹,
- Civil Rights Defenders i AIRE centar⁷³⁰ organizovali Osmi godišnji Regionalni forum o vladavini prava za Jugoistočnu Evropu o temi „Nezavisnost i nepristranost pravosuđa“,
- Proeduca⁷³¹ organizator okruglog stola o temi „Položaj i unapređenje statusa novinarske profesije kroz bolji zakonski okvir“,
- BH novinari i Mreža novinarki u BiH⁷³² organizovali online konferenciju „Rodno zasnovano nasilje u javnom komunikacijskom prostoru Bosne i Hercegovine“,

⁷²² Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović dana 18.03.2021. godine;

⁷²³ Ombudsmeni BiH dana 14.04.2021. godine;

⁷²⁴ Ombudsmeni BiH dana 31.05.2021. godine;

⁷²⁵ Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur dana 19.11.2021. godine;

⁷²⁶ Ombudsmeni BiH dana 18.11.2021. godine;

⁷²⁷ Ombudsmeni BiH dana 06.12.2021. godine;

⁷²⁸ Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur dana 05.02.2021. godine;

⁷²⁹ Održana 18.-19.10.2021. godine;

⁷³⁰ Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur dana 03. – 04.09.2021. godine;

⁷³¹ Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur dana 02.06.2021. godine;

*Ovaj naziv upotrebljava se bez prejudiciranja statusa i u skladu s Rezolucijom 1244 UNSCR i mišljenju ICJ o Deklaraciji o nezavisnosti Kosova.

- MATRA program uz podršku Ambasade Kraljevine Nizozemske u Bosni i Hercegovini u okviru projekta „Free mind“⁷³³ otvorio festival „Sloboda narodu“,
- „Centar ženskih prava“⁷³⁴ organizator dvodnevnog sastanka Multisektoralne radne grupe za izmjene i dopune Zakona o zaštiti od nasilja u porodici Federacije BiH,
- Obilježavanje 25. godišnjice Centra ženskih prava iz Zenice⁷³⁵,
- Centar za lobiranje iz Banja Luke - organizator konferencije BiH put u NATO – realnost ili zabluda?⁷³⁶,
- Institut za kriminološka i sociološka istraživanja iz Beograda uz podršku Ministarstva prosvjete, nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije i Pravosudne akademije organizovao naučni skup o temi “Droga i narkomanija: pravni, kriminološki, sociološki i medicinski problem“⁷³⁷,
- GI-TOC (Global Initiative against Transnational organized Crime) organizovao konferenciju „Jači zajedno: Jačanje otpornosti civilnog društva na Zapadnom Balkanu“⁷³⁸,
- Udruženje Centar za lobiranje Banja Luka organizovalo konferencije „Bosna i Hercegovina – suverena zemlja ili međunarodni protektorat“⁷³⁹ i „Istočna ili južna interkonekcija, politika ili ekonomija“⁷⁴⁰,
- Druga godišnja konferencija Mreže parlamentarnih odbora za ljudska prava i rodnu ravnopravnost zapadnog Balkana (HUGEN)⁷⁴¹,
- Konsultacijski sastanak za razvoj politika u oblasti zaštite prava radnica i radnika u tekstilnoj i obučarskoj industriji u okviru projekta „Obnova pouzdanog i efikasnog sistema podrške radnicama u sektoru tekstila i obuće u Bosni i Hercegovini“ koji implementiraju Solidar Suisse, Zora Zenica i SEKA Goražde uz finansijsku pomoć EU⁷⁴²,
- Istraživački centar Banja Luka organizovao okrugli sto „Izvorni Dejton“⁷⁴³
- Hibridna panel-diskusija „Čist zrak pravo, a ne privilegija“ i izložba „Pollution Palette“ Smirne Kulenović u organizaciji Fondacije Heinrich Böll⁷⁴⁴,
- Ambasada Kraljevine Nizozemske u BiH povodom obilježavanja Međunarodnog dana ljudskih prava organizovala panel-diskusiju o značaju slobode medija i zaštiti nezavisnosti novinara⁷⁴⁵,
- EU Info centar povodom obilježavanja Međunarodnog dana ljudskih prava organizovao konferenciju „Ljudska prava pred izazovima stvarnosti“⁷⁴⁶,
- Institut za kriminološka i sociološka istraživanja iz Beograda organizovao međunarodnu konferenciju „Institucije i prevencija finansijskog kriminaliteta“⁷⁴⁷.

⁷³² Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur dana 18.03.2021. godine;

⁷³³ Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur dana 18.06.2021. godine;

⁷³⁴ Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur dana 13.07.2021. godine;

⁷³⁵ Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur dana 18.10.2021. godine;

⁷³⁶ Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović dana 02.10.2021. godine;

⁷³⁷ Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović dana 29.09.2021. godine;

⁷³⁸ Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović dana 19.03.2021. godine;

⁷³⁹ Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović dana 17.04.2021. godine;

⁷⁴⁰ Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović dana 12.06.2021. godine;

⁷⁴¹ Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović dana 27.07.2021. godine;

⁷⁴² Ombudsmenka Nives Jukić dana 16.11.2021. godine;

⁷⁴³ Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović dana 26.11.2021. godine;

⁷⁴⁴ Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur dana 10.12.2021. godine;

⁷⁴⁵ Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur dana 08.12.2021. godine;

⁷⁴⁶ Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović dana 10.12.2021. godine;

Institucija ombudsmena je u 2021. godini posjetila i gradonačelnicu Grada Sarajeva⁷⁴⁸, gradonačelnika Grada Mostara⁷⁴⁹ i gradonačelnika Trebinja⁷⁵⁰, upoznavši ih s radom Institucije. U sklopu redovne aktivnosti „Ombudsmen u vašem gradu“ posjetili smo i grad Bijeljino⁷⁵¹, neposredno komunicirali s građanima o stepenu poštivanja ljudskih prava na području ove lokalne zajednice te održali sastanak s gradonačelnikom.

Ombudsmeni su ugostili i Ombudsmenku za djecu Republike Srpske⁷⁵² i tom prigodom razgovarali o brojnim pitanjima ostvarivanja prava djece i njihove zaštite, posebno u kontekstu pandemije koronavirusa, a potom posjetili i Centar za predškolsko vaspitanje i obrazovanje Banja Luka.⁷⁵³ Održan je sastanak i sa Ombudsmenom za zaštitu potrošača s ciljem razmjene iskustava i dobrih praksi u zajedničkom cilju kontinuiranog unapređenja ljudskih prava u Bosni i Hercegovini⁷⁵⁴.

Posjeti i susreti su upriličeni i sa sljedećim ustanovama:

- JU Dječiji dom „Mostar“⁷⁵⁵,
- UG „Pomozimo djeci“ iz Banja Luke⁷⁵⁶,
- Fond solidarnosti za dijagnostiku i liječenje oboljenja, stanja i povreda djece u inozemstvu⁷⁵⁷,
- Omladinski centar „Vermont“ i „Centar za edukaciju i istraživanje“ u Bijeljini⁷⁵⁸,
- Udruženje „Međunarodni centar za promociju ljudskih prava“ iz Trebinja⁷⁵⁹,
- Udruženje/udruga „Mreža kompetencija“ iz Zenice i predstavnici neformalne grupe očeva⁷⁶⁰,
- Udruženje za djecu i omladinu s posebnim potrebama „Los Rosales“⁷⁶¹

U okviru realizacije projekta „Studentskom praksom brže do posla“⁷⁶² Institucija ombudsmena BiH je potpisala Sporazum o saradnji koji podrazumijeva izvođenje studentske prakse u Instituciji ombudsmena BiH. Cilj ovog Sporazuma je uspostavljanje ERSE mreže, kao i jačanje međusobne saradnje radi promovisanja uvođenja redovnih studentskih praksi u sistem visokog obrazovanja, a u skladu s najboljim praksama zemalja EU.

U ovoj godini što je sad već tradicionalno, Ombudsmeni su održavali i predavanja u online formatu na Pravnom fakultetu Univerziteta u Sarajevu u sklopu realizacije studentske

⁷⁴⁷ Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović dana 03.12.2021. godine;

⁷⁴⁸ Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur dana 24.05.2021. godine;

⁷⁴⁹ Ombudsmenka Nives Jukić dana 16.06.2021. godine;

⁷⁵⁰ Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović dana 06.07.2021. godine;

⁷⁵¹ Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović dana 06.09.2021. godine;

⁷⁵² Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović dana 24.02.2021. godine;

⁷⁵³ Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović dana 03.03.2021. godine;

⁷⁵⁴ Ombudsmenka Nives Jukić dana 02.06.2021. godine;

⁷⁵⁵ Ombudsmenka Nives Jukić dana 11.11.2021. godine;

⁷⁵⁶ Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović dana 02.03.2021. godine;

⁷⁵⁷ Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović dana 13.04.2021. godine;

⁷⁵⁸ Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović dana 28.05.2021. godine;

⁷⁵⁹ Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović dana 12.07.2021. godine;

⁷⁶⁰ Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur dana 26.07.2021. godine;

⁷⁶¹ Ombudsmenka Nives Jukić dana 10.12.2021. godine;

⁷⁶² Sporazum potpisan s Udrugom „Prava za sve“ iz Sarajeva i UG „Budućnost“ iz Modriče;

prakse⁷⁶³. Na istom fakultetu održali su i gostujuće predavanje na II ciklusu studija o temi maloljetničkog materijalnog krivičnog prava⁷⁶⁴ te bili gosti na svečanoj online sjednici povodom obilježavanja 75. godišnjice postojanja i rada Pravnog fakulteta Sveučilišta/Univerziteta u Sarajevu.⁷⁶⁵ U organizaciji Pravnog fakulteta Univerziteta „Džemal Bijedić“ u Mostaru održali su uvodni govor na Trećoj znanstvenoj/naučnoj konferenciji „Ljudska prava pred izazovima stvarnosti“ povodom obilježavanja Međunarodnog dana ljudskih prava⁷⁶⁶.

⁷⁶³ Ombudsmenka Nives Jukić dana 19.11.2021. godine;

⁷⁶⁴ Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović dana 02.11.2021. godine;

⁷⁶⁵ Ombudsmeni BiH dana 07.04.2021. godine;

⁷⁶⁶ Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur dana 09.12.2021. godine;

XIV. PREPORUKE OMBUDSMENA

Ombudsmeni, u skladu s članom 32. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine nakon provedenog postupka istraživanja odgovornom organu mogu dati preporuke s ciljem otklanjanja uočenih povreda ljudskih prava. Organi koji dobiju takve preporuke dužni su pismeno odgovoriti i obavijestiti Ombudsmene o učinku preporuka u roku koji su Ombudsmeni odredili.

Ako odgovorni organ ne preduzme mjere iz preporuke ili ako ne obavijesti Ombudsmene o razlozima njihovog nepreduzimanja, Ombudsmeni neposredno višem organu ukazuju na tok predmeta i na dalje preporuke. Slijedi tabelarni prikaz preporuka upućenih u prošloj godini i način njihovog realizovanja:

TABELARNI PRIKAZ PREPORUKA

BROJ PREPORUKE	BROJ PREDMETA	UPUĆEN ORGANU	POVREDA PRAVA	DATUM IZDAVANJA PREPORUKE	REALIZACIJA	ZAPRIMLJEN ODGOVOR
P-1/21	Ž-SA-06-800/20	UPRAVA ZA INDIREKTNO – NEIZRAVNO OPOREZIVANJE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO N/R DIREKTORA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	13.1.2021.	REALIZOVANA	DA
P-2/21	Ž-SA-04-214/20	PON-KANTONALNA UPRAVA ZA BRANIOCE TRAVNIK	10 - RADNI ODNOSI	14.1.2021.	REALIZOVANA	DA
P-3/21	Ž-SA-06-1409/18	JAVNA USTANOVA OSNOVNA ŠKOLA "UMIHANA ČUVIDINA" SARAJEVO N/R DIREKTORA, ŠKOLSKOM ODBORU	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	14.1.2021.	REALIZOVANA	DA
P-4/21	Ž-SA-06-352/20	MINISTARSTVO VANJSKIH POSLOVA BOSNE I HERCEGOVINE N/R MINISTRICE	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-03 - MOBING	14.1.2021.	DJELIMIČNO REALIZOVANA	DA
P-5/21	Ž-SA-01-422/20	TUŽITELJSTVO BIH SARAJEVO	13 - PRAVA DJETETA	18.1.2021.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-6/21	Ž-SA-04-480/20	JU CENTAR ZA SOCIJALNI RAD ZENICA N/R DIREKTORA	24 - SOCIJALNA ZAŠTITA	19.1.2021.	REALIZOVANA	DA
P-7/21	Ž-SA-05-206/18	MINISTARSTVO ZDRAVSTVA, RADA I SOCIJALNE ZAŠTITE ZAPADNOHERCEGOVAČKOG KANTONA GRUDE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	19.1.2021.	NEMA ODGOVORA	NE
P-8/21	Ž-SA-06-729/20	PON-MINISTARSTVO ZA OBRAZOVANJE, NAUKU I MLADE KANTONA SARAJEVO N/R MINISTRA	01 - DISKRIMINACIJA	25.1.2021.	NIJE REALIZOVANA	DA

P-9/21	Ž-SA-04-133/20	ZAVOD ZDRAVSTVENOG OSIGURANJA ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA ZENICA	23 - ZDRAVSTVO	28.1.2021.	REALIZOVANA	DA
P-10/21	Ž-BL-01-595/20	PON- INSPEKTORAT REPUBLIKE SRPSKE, SAOBRAČAJNA INSPEKCIJA	13 - PRAVA DJETETA	29.1.2021.	REALIZOVANA	DA
P-11/21	Ž-BL-01-369/20	PON-GRAD ZVORNIK, CENTAR ZA SOCIJALNI RAD ZVORNIK	13 - PRAVA DJETETA	29.1.2021.	REALIZOVANA	DA
P-12/21	Ž-MO-04-74/20	PON-GRAD MOSTAR	10 - RADNI ODNOSI	2.2.2021.	NEMA ODGOVORA	NE
P-13/21	Ž-MO-04-49/20	PON-GRAD MOSTAR	21 - KOMUNALNE USLUGE	2.2.2021.	NEMA ODGOVORA	NE
P-14/21	Ž-LI-08-185/20 Ž-LI-08-186/20 Ž-LI-08-187/20	VLADA KANTONA 10	19 - UPRAVA	9.2.2021.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-15/21	Ž-LI-08-250/20	VLADA KANTONA 10	19 - UPRAVA	9.2.2021.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-16/21	Ž-SA-06-930/20	UNIVERZITET U ZENICI METALURŠKO-TEHNOLOŠKI FAKULTET N/R DEKANA ZENICA	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-03 - MOBING	2.2.2021.	REALIZOVANA	DA
P-17/21	Ž-SA-04-821/20	JU KANTONALNI CENTAR ZA SOCIJALNI RAD SARAJEVO, SLUŽBA SOCIJALNE ZAŠTITE NOVI GRAD SARAJEVO N/R DIREKTORA, JU DOM ZDRAVLJA KANTONA SARAJEVO, OJ DOM ZDRAVLJA NOVI GRAD, CENTAR ZA MENTALNO ZDRAVLJE SARAJEVO N/R DIREKTORA, MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA KANTONA SARAJEVO, UPRAVA POLICIJE, ČETVRTA POLICIJSKA, UPRAVA SARAJEVO N/R NAČELNIKA	24 - SOCIJALNA ZAŠTITA	4.2.2021.	REALIZOVANA	DA
P-18/21	Ž-SA-05-822/20	JAVNO PREDUZEĆE RAD D.D. TEŠANJ N/R DIREKTORA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	4.2.2021.	REALIZOVANA	DA
P-19/21	Ž-SA-05-683/20	TURISTIČKA ZAJEDNICA KANTONA SARAJEVO - KOMISIJA TURISTIČKE ZAJEDNICE -KOMISIJA ZA PROCJENU, PROVJERU DOKUMENTACIJE I DODJELU SREDSTAVA TURISTIČKE ZAJEDNICE KANTONA SARAJEVO N/R PREDSEDAVAJUĆEG KOMISIJE TURISTIČKE ZAJEDNICE N/R PREDSEDNICE KOMISIJE ZA PROCJENU, PROVJERU DOKUMENTACIJE I DODJELU SREDSTAVA TURISTIČKE ZAJEDNICE KANTONA SARAJEVO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	4.2.2021.	DJELIMIČNO REALIZOVANA	DA

P-20/21	Ž-SA-05-985/20	ŽALBENO VIJEĆE PRI VIJEĆU MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO N/R PREDSJEDNIKA, INSTITUT ZA AKREDITIRANJE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO N/R DIREKTORA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-2 - ODBIJANJE PRISTUPA INFORMACIJAMA	4.2.2021.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-21/21	Ž-SA-05-981/20	OPĆINA MAGLAJ N/R NAČELNIKA	32 - INSPEKCIJE	4.2.2021.	REALIZOVANA	DA
P-22/21	Ž-SA-05-878/19	PON-FEDERALNA UPRAVA ZA GEODETSKE I IMOVINSKO-PRAVNE POSLOVE SARAJEVO N/R DIREKTORA	19 - UPRAVA	4.2.2021.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-23/21	Ž-SA-08-1020/20 Ž-SA-08-729/19	KANTONALNO TUŽILAŠTVO KANTONA SARAJEVO, NA ZNANJE - VISOKO SUDSKO I TUŽILAČKO VIJEĆE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO	09 - PRAVOSUĐE, 26 - TUŽILAŠTVA	4.2.2021.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-24/21	Ž-SA-05-300/20	FEDERALNO MINISTARSTVO ZDRAVSTVA SARAJEVO	19 - UPRAVA	4.2.2021.	NEMA ODGOVORA	NE
P-25/21	Ž-BL-05-694/20	KABINET PREDSJEDNIKA VLADE REPUBLIKE SRPSKE, OKRUŽNI SUD BANJA LUKA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	5.2.2021.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-26/21	Ž-SA-04-1267/17	PON-VLADA UNSKO-SANSKOG KANTONA BIHAĆ	10 - RADNI ODNOSI	4.2.2021.	NEMA ODGOVORA	NE
P-27/21	Ž-SA-08-1075/20	KANTONALNO TUŽILAŠTVO KANTONA SARAJEVO, NA ZNANJE - VISOKO SUDSKO I TUŽILAČKO VIJEĆE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO	26 - TUŽILAŠTVA	15.2.2021.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-28/21	Ž-SA-05-1065/20	MINISTARSTVO SIGURNOSTI BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO	29 - MIGRACIJE I AZIL	15.2.2021.	NEMA ODGOVORA	NE
P-29/21	Ž-SA-06-775/20	ZENIČKO-DOBOJSKI KANTON - MINISTARSTVO ZA OBRAZOVANJE, NAUKU, KULTURU I SPORT N/R MINISTRA ZENICA	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-03 - MOBING	15.2.2021.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-30/21	Ž-SA-05-545/20	KANTONALNA UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE BIHAĆ N/R DIREKTORA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	15.2.2021.	REALIZOVANA	DA
P-31/21	Ž-BL-01-637/20	PON-JU "CENTAR ZA PREDŠKOLSKO VASPITANJE I OBRAZOVANJE" BANJA LUKA, GRAD BANJA LUKA SKUPŠTINA GRADA BANJA LUKA	13 - PRAVA DJETETA	16.2.2021.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-32/21	Ž-BL-06-724/20	ZAVOD ZA OBRAZOVANJE ODRASLIH REPUBLIKE SRPSKE, MINISTARSTVO KOMUNIKACIJA I TRANSPORTA	01 - DISKRIMINACIJA	16.2.2021.	REALIZOVANA	DA

P-33/21	Ž-BL-06-698/20	VLADA REPUBLIKE SRPSKE, MINISTARSTVO PRIVREDE I PREDUZETNIŠTVA, MINISTARSTVO PROSVJETE I KULTURE	01 - DISKRIMINACIJA	16.2.2021.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-34/21	Ž-BL-06-509/20	GRAD BANJA LUKA	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-03 - MOBING	16.2.2021.	REALIZOVANA	DA
P-35/21	Ž-BL-06-473/20	ZAVOD ZA IZGRADNJU A.D. BANJA LUKA	01 - DISKRIMINACIJA	16.2.2021.	REALIZOVANA	DA
P-36/21	Ž-BL-05-478/20,	MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA REPUBLIKE SRPSKE - POLICIJSKA UPRAVA BANJA LUKA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	17.2.2021.	REALIZOVANA	DA
P-37/21	Ž-BL-05-435/20	GRAD DOBOJ - ODJELJENJE ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE	15 - IMOVINSKO PRAVNI	16.2.2021.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-38/21	Ž-BL-05-633/20	PON-MINISTARSTVO ZA OBRAZOVANJE, NAUKU I MLADE KANTONA SARAJEVO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	16.2.2021.	REALIZOVANA	DA
P-39/21	Ž-BL-08-91/20	GRAD BANJA LUKA - ODJELJENJE ZA PROSTORNO UREĐENJE	19 - UPRAVA	16.2.2021.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-40/21	Ž-BL-04-734/20	MINISTARSTVO RADA I BORAČKO-INVALIDSKE ZAŠTITE REPUBLIKE SRPSKE	25 - PENZIJE	17.2.2021.	REALIZOVANA	DA
P-41/21	Ž-SA-08-1088/20	FEDERALNO MINISTARSTVO ZA PITANJA BORACA I INVALIDA ODBRAMBENO – OSLOBODILAČKOG RATA SARAJEVO	09 - PRAVOSUĐE	22.2.2021.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-42/21	Ž-SA-04-39/21	JU OŠ „KOVAČIĆI“ - ŠKOLSKOM ODBORU, N/R DIREKTORICE SARAJEVO	10 - RADNI ODNOSI	22.2.2021.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-43/21	Ž-SA-04-1107/20	PARLAMENT FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE N/R PREDSEDAVAJUĆEG PREDSTAVNIČKOG DOMA SARAJEVO, VLADA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE N/R PREMIJERA SARAJEVO	10 - RADNI ODNOSI	22.2.2021.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-44/21	Ž-SA-06-157/21	VLADA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE, FEDERALNO MINISTARSTVO KULTURE I SPORTA SARAJEVO N/R MINISTRICE DUJMOVIĆ ZORE	01 - DISKRIMINACIJA	23.2.2021.	OSTVARENA SARADNJA	NE
P-45/21	Ž-BL-05-812/20 Ž-SA-04-10/21	MINISTARSTVO RADA I BORAČKO-INVALIDSKE ZAŠTITE REPUBLIKE SRPSKE	15 – IMOVINSKO-PRAVNI ODNOSI, 25 - PENZIJE	24.2.2021.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-46/21	Ž-BL-05-605/20	PON-OPĆINA KLJUČ	05 - POLICIJA	25.2.2021.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-47/21	Ž-BL-08-757/20	OPĆINA KLJUČ	19 - UPRAVA	24.2.2021.	NIJE REALIZOVANA	NE

P-48/21	Ž-BL-05-97/21	REPUBLIČKA UPRAVA ZA GEODETSKE I IMOVINSKO - PRAVNE POSLOVE	15 – IMOVINSKO-PRAVNI ODNOSI	24.2.2021.	REALIZOVANA	DA
P-49/21	Ž-BL-01-417/20	OPĆINSKI SUD U BIHAĆU, CENTAR ZA SOCIJALNI RAD BIHAĆ	13 - PRAVA DJETETA	24.2.2021.	REALIZOVANA	DA
P-50/21	Ž-SA-01-418/18 Ž-SA-01-89/20	KANTONALNI SUD U SARAJEVU N/R PREDSEDNIKA SUDA SARAJEVO	13 - PRAVA DJETETA	26.2.2021.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-51/21	Ž-SA-06-112/21	ŠUMSKO PRIVREDNO DRUŠTVO „SREDNJOBOSANSKE ŠUME“ DONJI VAKUF	08 - RAVNOPRAVNOST SPOLOVA	26.2.2021.	REALIZOVANA	DA
P-52/21	Ž-SA-08-540/19	PON-OPĆINSKI SUD U SARAJEVU	09 - PRAVOSUĐE	26.2.2021.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-53/21	Ž-SA-05-818/19	PON-SKUPŠTINA KANTONA SARAJEVO N/R KOMISIJA ZA IZBOR I IMENOVANJA I ADMINISTRATIVNA PITANJA, N/R KOMISIJA ZA ODLUČIVANJE O SUKOBU INTERESA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	26.2.2021.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-54/21	Ž-SA-05-1016/20	GRAD SARAJEVO N/R GRADONAČELNIKA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	26.2.2021.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-55/21	Ž-SA-05-828/20	MINISTARSTVO KOMUNALNE PRIVREDE, INFRASTRUKTURE; PROSTORNOG UREĐENJA, GRAĐENJA I ZAŠTITE OKOLIŠA KANTONA SARAJEVO N/R MINISTRA, KJKP „TRŽNICE – PIJACE“ D.O.O. SARAJEVO N/R SKUPŠTINE	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	26.2.2021.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-56/21	Ž-SA-08-305/20	NA ZNANJE: VLADA SREDNJOBOSANSKOG KANTONA TRAVNIK - MINISTARSTVO FINANSIJA SREDNJOBOSANSKOG KANTONA TRAVNIK	19 - UPRAVA	26.2.2021.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-57/21	Ž-MO-08-25/21	OPĆINSKI SUD U MOSTARU N/R PREDSEDNIKA SUDA MOSTAR	09 - PRAVOSUĐE -- 09-1 - ŽALBE NA RAD SUDIJA/SUTKINJA	2.3.2021.	REALIZOVANA	DA
P-58/21	Ž-MO-05-167/20	OPĆINA JABLANICA, OPĆINSKI NAČELNIK JABLANICA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-2 - ODBIJANJE PRISTUPA INFORMACIJAMA	2.3.2021.	REALIZOVANA	DA
P-59/21	Ž-BL-04-679/20	JU OŠ „USTIKOLINA“	10 - RADNI ODNOSI	9.3.2021.	REALIZOVANA	DA
P-60/21	Ž-BL-05-86/21	REPUBLIKA SRPSKA MINISTARSTVO FINANSIJA PORESKA UPRAVA PODRUČNA JEDINICA BANJA LUKA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	10.3.2021.	REALIZOVANA	NE

P-61/21	Ž-SA-05-171/21	OPĆINA STARI GRAD SARAJEVO N/R NAČELNIKA OPĆINE STARI GRAD SARAJEVO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	15.3.2021.	REALIZOVANA	DA
P-62/21	Ž-BL-05-164/21	JU CENTAR ZA SOCIJALNI RAD TUZLA	20 - RATNE ŠTETE	16.3.2021.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-63/21	Ž-LI-08-332/20	PON-MINISTARSTVO PRAVOSUĐA I UPRAVE KANTONA 10	19 - UPRAVA	18.3.2021.	REALIZOVANA	DA
P-64/21	Ž-LI-05-25/21	JAVNA USTANOVA BOLNICA TRAVNIK	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	18.3.2021.	REALIZOVANA	DA
P-65/21	Ž-SA-04-1423/19	JU DOM ZDRAVLJA KANTONA SARAJEVO, VRAZOVA 1 SARAJEVO	23 - ZDRAVSTVO	16.3.2021.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-66/21	Ž-SA-05-100/21 Ž-SA-05-60/21	GRAD SARAJEVO N/R GRADONAČELNIKA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	16.3.2021.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-67/21	Ž-SA-05-219/21	GRADSKO VIJEĆE ŽIVINICE, JU "BOSANSKI KULTURNI CENTAR ŽIVINICE"	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	16.3.2021.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-68/21	Ž-SA-05-1099/20	OPĆINA STOLAC N/R NAČELNIKA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-3 - PRAVO NA DVOSTEPENOST	16.3.2021.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-69/21	Ž-SA-04-34/21	VLADA KANTONA SARAJEVO N/R PREMIJERA, GOSP. FORTO EDIN	21 - KOMUNALNE USLUGE	18.3.2021.	DJELIMIČNO REALIZOVANA	DA
P-70/21	Ž-BR-04-192/19	KANTONALNA UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE TUZLANSKOG KANTONA TUZLA	14 - EKOLOGIJA ZAŠTITA OKOLIŠA	19.3.2021.	REALIZOVANA	DA
P-71/21	Ž-BR-08-268/19	KANTONALNO TUŽILAŠTVO TUZLANSKOG KANTONA TUZLA	26 - TUŽILAŠTVA	19.3.2021.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-72/21	Ž-BR-05-12/21	OPĆINSKI SUD U TUZLI	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	19.3.2021.	REALIZOVANA	NE
P-73/21	Ž-BR-05-181/20	PON-VLADA BRČKO DISTRIKTA BIH - URED GRADONAČELNIKA	19 - UPRAVA	19.3.2021.	OSTVARENA SARADNJA	NE
P-74/21	Ž-BL-05-801/20	JU ZA PREDŠKOLSKO VASPITANJE I OBRAZOVANJE „RADOST“ BRATUNAC	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	24.3.2021.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-75/21	Ž-BL-04-808/20	MINISTARSTVO RADA I BORAČKO-INVALIDSKE ZAŠTITE REPUBLIKE SRPSKE	10 - RADNI ODNOSI	29.3.2021.	NIJE REALIZOVANA	DA

P-76/21	Ž-MO-01-134/19	CENTAR ZA SOCIJALNI RAD GRUDE, MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA ZAPADNOHERCEGOVAČKOG KANTONA GRUDE, MINISTARSTVO ZDRAVSTVA, RADA I SOCIJALNE ZAŠTITE ZAPADNOHERCEGOVAČKOG KANTONA GRUDE	13 - PRAVA DJETETA	29.3.2021.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-77/21	Ž-SA-04-824/19	KANTONALNO TUŽILAŠTVO KANTONA SARAJEVO	23 - ZDRAVSTVO	29.3.2021.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-78/21	Ž-SA-05-11/21	JU CENTAR ZA DJECU I ODRASLE OSOBE S POSEBNIM POTREBAMA UPRAVNI ODBOR ZENICA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	29.3.2021.	REALIZOVANA	DA
P-79/21	Ž-SA-08-538/20	OPĆINA STARI GRAD SARAJEVO SLUŽBA ZA OPĆU UPRAVU I INSPEKCIJSKE POSLOVE SARAJEVO	09 - PRAVOSUĐE	31.3.2021.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-80/21	Ž-SA-05-1015/20	KANTONALNI SUD U SARAJEVU SARAJEVO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	31.3.2021.	REALIZOVANA	DA
P-81/21	Ž-SA-04-805/20	PON-FEDERALNI ZAVOD ZA PENZIJSKO/MIROVINSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE SARAJEVO	25 - PENZIJE	31.3.2021.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-82/21	Ž-SA-04-904/19	MINISTARSTVO SAOBRAĆAJA KANTONA SARAJEVO, KJKP GRAS D.O.O. SARAJEVO	25 - PENZIJE	31.3.2021.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-83/21	Ž-SA-04-192/21	GRAD SARAJEVO - GRADSKA UPRAVA SARAJEVO	10 - RADNI ODNOSI	31.3.2021.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-84/21	Ž-BL-05-843/19	OKRUŽNI SUD PRIJEDOR	15 – IMOVINSKO-PRAVNI ODNOSI	2.4.2021.	REALIZOVANA	DA
P-85/21	Ž-BL-04-559/20	GRADSKA UPRAVA GRADA BANJA LUKA	21 - KOMUNALNE USLUGE	2.4.2021.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-86/21	Ž-BL-01-71/21	JZU UNIVERZITETSKI KLINIČKI CENTAR TUZLA - KLINIKA ZA ZARAZNE BOLESTI - KLINIKA ZA PLUĆNE BOLESTI	13 - PRAVA DJETETA	5.4.2021.	REALIZOVANA	DA
P-87/21	Ž-BL-07-218/19	MINISTARSTVO PRAVDE BOSNE I HERCEGOVINE	07 - ZATVORI	5.4.2021.	REALIZOVANA	DA
P-88/21	Ž-SA-04-1076/20	MINISTARSTVO ZA BORAČKA PITANJA KANTONA SARAJEVO	10 - RADNI ODNOSI	12.4.2021.	REALIZOVANA	DA
P-89/21	Ž-BL-05-794/20	AERODROMI REPUBLIKE SRPSKE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	12.4.2021.	REALIZOVANA	DA
P-90/21	Ž-BL-05-108/21	ZAVOD ZA JAVNO ZDRAVSTVO UNSKO-SANSKOG KANTONA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	14.4.2021.	NIJE REALIZOVANA	NE

P-91/21	Ž-BL-04-50/21	UNIVERZITET U ISTOČNOM SARAJEVU, SAOBRAČAJNI FAKULTET DOBOJ	11 - OBRAZOVANJE -- 11-4 - VISOKO OBRAZOVANJE	14.4.2021.	REALIZOVANA	DA
P-92/21	Ž-BL-04-565/19	POREZNA UPRAVA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE, KANTONALNI POREZNI URED SARAJEVO, FEDERALNI ZAVOD ZA PENZIJSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE, KANTONALNA ADMINISTRATIVNA SLUŽBA SARAJEVO, AUTOMEHANIKA D.D. SARAJEVO-U STEČAJU	10 - RADNI ODNOSI	16.4.2021.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-93/21	Ž-BL-01-238/21	SREDNJA ŠKOLA „USKOPLJE“, OPĆINSKI SUD BUGOJNO	13 - PRAVA DJETETA	16.4.2021.	REALIZOVANA	DA
P-94/21	Ž-BL-01-434/19	OKRUŽNO JAVNO TUŽILAŠTVO BANJA LUKA	13 - PRAVA DJETETA	16.4.2021.	REALIZOVANA	DA
P-95/21	Ž-BL-01-441/20	FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE, UNSKO- SANSKI KANTON, MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, NAUKE, KULTURE I SPORTA, JU OŠ "HARMANI II" BIHAĆ	13 - PRAVA DJETETA	16.4.2021.	DJELIMIČNO REALIZOVANA	DA
P-96/21	Ž-BL-04-374/20	FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE UNSKO- SANSKI KANTON, JU „SLUŽBA ZA ZAPOŠLJAVANJE UNSKO-SANSKOG KANTONA BIHAĆ	10 - RADNI ODNOSI	16.4.2021.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-97/21	Ž-BL-05-78/21	GRAD BANJA LUKA, GRADSKA UPRAVA - ODJELJENJE ZA BORAČKO-INVALIDSKU ZAŠTITU N/R NAČELNIKU ODJELJENJA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	11.5.2021.	REALIZOVANA	DA
P-98/21	Ž-BL-05-197/19	FEDERALNO MINISTARSTVO PRAVDE - UPRAVNI INSPEKTORAT	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	19.4.2021.	NEMA ODGOVORA	NE
P-99/21	Ž-BL-04-703/20	GRAD DOBOJ	21 - KOMUNALNE USLUGE	14.4.2021.	REALIZOVANA	DA
P-100/21	Ž-BL-05-115/21	NOGOMETNI SAVEZ SREDNJOBOSANSKOG KANTONA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	14.4.2021.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-101/21	Ž-BL-04-62/21	REPUBLIČKA UPRAVA ZA GEODETSKE I IMOVINSKO-PRAVNE POSLOVE - PODRUČNA JEDINICA BANJA LUKA	10 - RADNI ODNOSI	19.4.2021.	REALIZOVANA	DA
P-102/21	Ž-LI-08-119/20	KANTONALNI SUD U LIVNU	09 - PRAVOSUĐE	29.4.2021.	REALIZOVANA	DA
P-103/21	Ž-LI-04-249/20	PON-MINISTARSTVO PRAVOSUĐA I UPRAVE KANTONA 10	11 - OBRAZOVANJE	22.4.2021.	OSTVARENA SARADNJA	DA

P-104/21	Ž-SA-05-321/20	VLADA TUZLANSKOG KANTONA - MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE, VODOPRIVREDE I ŠUMARSTVA TUZLANSKOG KANTONA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	23.4.2021.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-105/21	Ž-SA-04-944/20	JU „SLUŽBA ZA ZAPOSŁJAVANJE KANTONA SARAJEVO“ N/R DIREKTORA SARAJEVO	10 - RADNI ODNOSI	23.4.2021.	REALIZOVANA	DA
P-106/21	Ž-BL-05-127/21	GRAD TREBINJE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	26.4.2021.	REALIZOVANA	DA
P-107/21	Ž-BL-04-161/21	FEDERALNI ZAVOD ZA PENZIJSKO/MIROVINSKO OSIGURANJE - KANTONALNA ADMINISTRATIVNA SLUŽBA TUZLA	25 - PENZIJE	29.4.2021.	REALIZOVANA	DA
P-108/21	Ž-BL-05-506/20	MINISTARSTVO OBRAZOVANJA UNSKO-SANSKOG KANTONA	32 - INSPEKCIJE	11.5.2021.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-109/21	Ž-BL-05-148/21	MINISTARSTVO PRIVREDE UNSKO-SANSKOG KANTONA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	11.5.2021.	REALIZOVANA	DA
P-110/21	Ž-BL-08-53/21	GRAD BANJA LUKA	19 - UPRAVA	11.5.2021.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-111/21	Ž-BR-05-10/20,	SKUPŠTINA TUZLANSKOG KANTONA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	4.5.2021.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-112/21	Ž-SA-04-325/21	VLADA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO N/R PREMIJERA, PARLAMENT FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO, FEDERALNO MINISTARSTVO ZDRAVSTVA SARAJEVO N/R MINISTRA	23 - ZDRAVSTVO	10.5.2021.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-113/21	Ž-SA-08-1030/19	KANTONALNI SUD U SARAJEVU N/R PREDSDJEDNIKA SUDA SARAJEVO	09 - PRAVOSUĐE	12.5.2021.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-114/21	Ž-BL-08-226/19	KANTONALNO TUŽILAŠTVO TUZLANSKOG KANTONA, ADVOKATSKA KOMORA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE	31 - ADVOKATI	12.5.2021.	REALIZOVANA	DA
P-115/21	Ž-SA-04-315/21	UNIVERZITET U SARAJEVU	11 - OBRAZOVANJE -- 11-4 - VISOKO OBRAZOVANJE	18.5.2021.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-116/21	Ž-SA-04-938/20	PON-OPŠTINA DRVAR N/R NAČELNIKA	10 - RADNI ODNOSI	18.5.2021.	REALIZOVANA	DA

P-117/21	Ž-SA-04-936/20	VLADA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO, FEDERALNO MINISTARSTVO ZDRAVSTVA SARAJEVO, FEDERALNO MINISTARSTVO FINANSIJA SARAJEVO, PARLAMENT FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO	24 - SOCIJALNA ZAŠTITA	18.5.2021.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-118/21	Ž-BL-04-256/21	USTAVNI SUD REPUBLIKE SRPSKE	25 - PENZIJE	19.5.2021.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-119/21	Ž-BR-08-89/20	OPĆINSKI SUD U LUKAVCU	09 - PRAVOSUĐE -- 09-3 - IZVRŠENJE PRESUDA	20.5.2021.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-120/21	Ž-BR-08-77/20	OPĆINSKI SUD U LUKAVCU	09 - PRAVOSUĐE	20.5.2021.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-121/21	Ž-BR-04-35/21	OPŠTINA UGLJEVIK	24 - SOCIJALNA ZAŠTITA	20.5.2021.	DJELIMIČNO REALIZOVANA	DA
P-122/21	Ž-LI-08-66/21	MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA KANTONA 10	19 - UPRAVA	24.5.2021.	REALIZOVANA	DA
P-123/21	Ž-LI-06-76/21	MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA KANTONA 10	01 - DISKRIMINACIJA -- 01- 09 - NA OSNOVU JEZIKA	28.5.2021.	REALIZOVANA	DA
P-124/21	Ž-SA-05-194/21 Ž-SA-05-197/21	PON-JU STUDENTSKI CENTAR SARAJEVO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	3.6.2021.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-125/21	Ž-BL-05-176/21	PON- OPŠTINA KOTOR-VAROŠ	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	4.6.2021.	REALIZOVANA	DA
P-126/21	Ž-BL-05-819/20	GRAD DERVENTA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	4.6.2021.	REALIZOVANA	DA
P-127/21	Ž-BL-05-231/21	MINISTARSTVO FINANSIJA REPUBLIKE SRPSKE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	4.6.2021.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-128/21	Ž-BL-05-229/21	VLADA UNSKO- SANSKOG KANTONA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	11.6.2021.	REALIZOVANA	DA
P-129/21	Ž-BL-05-291/21	VLADA HERCEGOVAČKO-NERETVANSKOG KANTONA, MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA HERCEGOVAČKO-NERETVANSKOG KANTONA	05 - POLICIJA	11.6.2021.	NEMA ODGOVORA	NE
P-130/21	Ž-BL-02-362/21	JU OSNOVNA ŠKOLA „STEVAN NEMANJA“ DRAGALJEVAC, GORNJI GRAD BIJE LJINA	12 - OSOBE S INVALIDITETOM	11.6.2021.	REALIZOVANA	DA

P-131/21	Ž-BL-02-242/21	SKUPŠTINA GRADA PRIJEDORA, JU CENTAR ZA SOCIJALNI RAD PRIJEDOR, MINISTARSTVO ZDRAVLJA I SOCIJALNE ZAŠTITE REPUBLIKE SRPSKE	12 - OSOBE S INVALIDITETOM	11.6.2021.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-132/21	Ž-BL-06-221/21	REPUBLIKA SRPSKA REPUBLIČKA UPRAVA ZA GEODETSKE I IMOVINSKO-PRAVNE POSLOVE	01 - DISKRIMINACIJA	11.6.2021.	OSTVARENA SARADNJA	NE
P-133/21	Ž-BL-08-102/19	OPŠTINA BOSANSKI PETROVAC	19 - UPRAVA	11.6.2021.	REALIZOVANA	NE
P-134/21	Ž-BL-08-399/21	FEDERALNO MINISTARSTVO ZA PITANJA BORACA I INVALIDA ODBRAMBENO-OSLOBODILAČKOG RATA	09 - PRAVOSUĐE	11.6.2021.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-135/21	Ž-BL-01-444/20 Ž-BL-01-879/18	OSNOVNI SUD BANJA LUKA NA ZNANJE VISOKO SUDSKO I TUŽILAČKO VIJEĆE BOSNE I HERCEGOVINE	13 - PRAVA DJETETA	11.6.2021.	REALIZOVANA	DA
P-136/21	Ž-BL-05-686/20	OKRUŽNO JAVNO TUŽILAŠTVO BANJA LUKA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	11.6.2021.	REALIZOVANA	DA
P-137/21	Ž-BL-05-806/20	KANTONALNA UPRAVA ZA BRANIOCE SBK	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	11.6.2021.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-138/21	Ž-BL-05-752/20,	MINISTARSTVO ZA PROSTORNO UREĐENJE, GRAĐEVINARSTVO I EKOLOGIJU REPUBLIKE SRPSKE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	11.6.2021.	REALIZOVANA	DA
P-139/21	Ž-BL-05-214/21	AGENCIJA ZA BANKARSTVO REPUBLIKE SRPSKE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	11.6.2021.	REALIZOVANA	DA
P-140/21	Ž-BL-04-823/20	JU OŠ "BRANKO RADIČEVIĆ" BANJA LUKA	11 - OBRAZOVANJE	11.6.2021.	REALIZOVANA	DA
P-141/21	Ž-BL-05-825/20	MINISTARSTVO RADA I BORAČKO-INVALIDSKE ZAŠTITE REPUBLIKE SRPSKE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-2 - ODBIJANJE PRISTUPA INFORMACIJAMA	11.6.2021.	REALIZOVANA	DA
P-142/21	Ž-BL-05-789/20	OPŠTINA NEVESINJE - ODJELJENJE ZA OPŠTU UPRAVU	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	11.6.2021.	REALIZOVANA	DA
P-143/21	Ž-BR-05-61/19,	GRAD TUZLA, SLUŽBA ZA GEODETSKE I IMOVINSKO-PRAVNE POSLOVE TUZLA	15 – IMOVINSKO-PRAVNI POSLOVI	15.6.2021.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-144/21	Ž-BR-05-155/19,	MINISTARSTVO TRGOVINE I TURIZMA REPUBLIKE SRPSKE, TRG REPUBLIKE SRPSKE 1, BANJA LUKA	15 - IMOVINSKO PRAVNI	15.6.2021.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-145/21	Ž-BR-05-204/20	GRAD TUZLA - SLUŽBA ZA BORAČKO-INVALIDSKU ZAŠTITU STAMBENE POSLOVE I INTEGRACIJU RASELJENIH LICA TUZLA	19 - UPRAVA	15.6.2021.	REALIZOVANA	DA

P-146/21	Ž-BR-05-124/19	GRADSKA UPRAVA GRADA BIJELJINA • ODJELJENJE ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE • ODJELJENJE ZA PROSTORNO UREĐENJE BIJELJINA	15 – IMOVINSKO-PRAVNI ODNOSI	15.6.2021.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-147/21	Ž-BR-04-106/19	• JAVNO KOMUNALNO PREDUZEĆE “VODOVOD I KANALIZACIJA” TUZLA • GRADSKO VIJEĆE GRADA TUZLA	21 - KOMUNALNE USLUGE	15.6.2021.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-148/21	Ž-BR-08-49/20	PON-VLADA REPUBLIKE SRPSKE MINISTARSTVO FINANSIJA	09 - PRAVOSUĐE	15.6.2021.	NEMA ODGOVORA	NE
P-149/21	Ž-BL-04-147/21	„EKO TOPLANE BANJA LUKA“ D.O.O.	21 - KOMUNALNE USLUGE	17.6.2021.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-150/21	Ž-BL-08-141/21	KANTONALNI SUD U SARAJEVU	09 - PRAVOSUĐE	17.6.2021.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-151/21	Ž-BL-05-226/21	MINISTARSTVO PRAVDE REPUBLIKE SRPSKE, NARODNA SKUPŠTINA REPUBLIKE SRPSKE	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	17.6.2021.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-152/21	Ž-BL-05-697/20	OPŠTINA TESLIĆ - SKUPŠTINA OPŠTINE	02 - MEDIJI I SLOBODA INFORMISANJA	17.6.2021.	REALIZOVANA	DA
P-153/21	Ž-BL-04-513/20	„JP BH POŠTA“ D.O.O. SARAJEVO - CENTAR POŠTA BIHAĆ	10 - RADNI ODNOSI	17.6.2021.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-154/21	Ž-SA-04-179/21	PON-FEDERALNI ZAVOD ZA PENZIJSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE SARAJEVO N/R DIREKTORA	25 - PENZIJE	18.6.2021.	REALIZOVANA	DA
P-155/21	Ž-SA-05-111/21	JAVNA USTANOVA OSNOVNA ŠKOLA „KOVAČIĆI“ SARAJEVO N/R DIREKTORICE, GĐA PEJAK NAĐA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	24.6.2021.	REALIZOVANA	DA
P-156/21	Ž-SA-04-298/21	PARLAMENT FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO N/R PREDSEDAVAJUĆEG PREDSTAVNIČKOG DOMA, NA ZNANJE: FEDERALNI ZAVOD ZA PENZIJSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE SARAJEVO N/R DIREKTORA	25 - PENZIJE	18.6.2021.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-157/21	Ž-SA-05-947/20	JP ŽELJEZNICE D.O.O. SARAJEVO N/R GENERALNOG DIREKTORA, N/R PREDSEDNIKA KONKURSNE KOMISIJE, N/R PREDSEDNIKA NADZORNOG ODBORA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	18.6.2021.	REALIZOVANA	DA
P-158/21	Ž-SA-08-1078/20	ZAVOD ZDRAVSTVENOG OSIGURANJA KANTONA SARAJEVO N/R DIREKTORA, GOSP. KATANA SAKIB	19 - UPRAVA	18.6.2021.	REALIZOVANA	DA
P-159/21	Ž-SA-05-870/20	JP ELEKTROPRIVREDA BIH SARAJEVO N/R GENERALNOG DIREKTORA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	18.6.2021.	REALIZOVANA	DA

P-160/21	Ž-SA-05-487/21	OPĆINA NOVI GRAD SARAJEVO N/R NAČELNIKA, GOSP. EFENDIĆ SEMIR	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	18.6.2021.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-161/21	Ž-SA-06-115/21	GRANIČNA POLICIJA BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO N/R DIREKTORA	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-09 - NA OSNOVU JEZIKA	18.6.2021.	REALIZOVANA	DA
P-162/21	Ž-BL-06-437/20	UPRAVA ZA INDIRECTNO OPOREZIVANJE BOSNE I HERCEGOVINE	01 - DISKRIMINACIJA	21.6.2021.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-163/21	Ž-MO-08-61/21	SKUPŠTINA OPŠTINE LJUBINJE N/R PREDsjedNIKA SKUPŠTINE LJUBINJE	19 - UPRAVA	21.6.2021.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-164/21	Ž-SA-08-1063/20	VLADA UNSKO-SANSKOG KANTONA BIHAĆ N/R PREMIJERA SKUPŠTINA UNSKO-SANSKOG KANTONA BIHAĆ, N/R PREDsjedAVAJUĆEG SKUPŠTINE GRADA BIHAĆA N/R GRADONAČELNIKA	19 - UPRAVA	21.6.2021.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-165/21	Ž-SA-05-488/20	MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA ZENICA N/R MINISTRA, N/R ČLANOVIMA KOMISIJE ZA UNAPREĐENJE POLICIJSKIH SLUŽBENIKA, N/R ČLANOVIMA POLICIJSKOG ODBORA MUP-a ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	23.6.2021.	NEMA ODGOVORA	NE
P-166/21	Ž-BR-05-52/21	MINISTARSTVO PROSTORNOG UREĐENJA I ZAŠTITE OKOLICE TUZLANSKOG KANTONA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	24.6.2021.	DJELIMIČNO REALIZOVANA	DA
P-167/21	Ž-BR-06-11/21	UNIVERZITET U TUZLI, MINISTARSTVO OBRAZOVANJA I NAUKE TUZLANSKOG KANTONA, MUHAMEDA HEVAJIA USKUFIJA 1, TUZLA 75000	01 - DISKRIMINACIJA	24.6.2021.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-168/21	Ž-SA-08-1278/19,	PON-ADVOKATSKA/ODVJETNIČKA KOMORA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO	31 - ADVOKATI	25.6.2021.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-169/21	Ž-SA-04-375/21	PON-FEDERALNO MINISTARSTVO ZA PITANJA BORACA I INVALIDA ODBRAMBENO-OSLOBODILAČKOG RATA SARAJEVO N/R:MINISTRA	25 - PENZIJE	1.7.2021.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-170/21	Ž-LI-08-269/19	KANTONALNI SUD U LIVNU	09 - PRAVOSUĐE -- 09-2 - DUŽINA TRAJANJA POSTUPKA (ČLAN 6)	14.7.2021.	REALIZOVANA	DA

P-171/21	Ž-SA-04-380/21	KOMISIJA ZA KONCESIJE FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO, AGENCIJA ZA DRŽAVNU SLUŽBU FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE N/R DIREKTORA SARAJEVO	10 - RADNI ODNOSI	6.7.2021.	NEMA ODGOVORA	NE
P-172/21	Ž-SA-08-668/21	OPĆINA STARI GRAD SARAJEVO	19 - UPRAVA	6.7.2021.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-173/21	Ž-MO-05-32/21	GRAD ČAPLJINA N/R GRADONAČELNIKA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	7.7.2021.	REALIZOVANA	DA
P-174/21	Ž-SA-04-958/20	VLADA KANTONA SARAJEVO	10 - RADNI ODNOSI	7.7.2021.	REALIZOVANA	DA
P-175/21	Ž-SA-04-439/20	KANTONALNO JAVNO KOMUNALNO PREDUZEĆE "PARK" D.O.O. SARAJEVO	25 - PENZIJE	7.7.2021.	REALIZOVANA	DA
P-176/21	Ž-SA-05-31/21	KANTONALNI SUD U ŠIROKOM BRIJEGU N/R PREDsjedNIKA SUDA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	7.7.2021.	REALIZOVANA	DA
P-177/21	Ž-SA-05-510/21	GRAD VISOKO N/R GRADONAČELNIKA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	7.7.2021.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-178/21	Ž-BL-04-308/21	OSNOVNI SUD BANJA LUKA	10 - RADNI ODNOSI	12.7.2021.	REALIZOVANA	DA
P-179/21	Ž-SA-04-989/20	KANTON SARAJEVO - MINISTARSTVO ZA ODGOJ I OBRAZOVANJE N/R MINISTRICE SARAJEVO	11 - OBRAZOVANJE -- 11-4 - VISOKO OBRAZOVANJE	15.7.2021.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-180/21	Ž-SA-08-1084/19,	PON-OPĆINSKI SUD U SARAJEVO	09 - PRAVOSUĐE -- 09-2 - DUŽINA TRAJANJA POSTUPKA (ČLAN 6)	28.7.2021.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-181/21	Ž-BR-08-20/21	PON- GRAD ŽIVINICE GRADSKO PRAVOBRANILAŠTVO ŽIVINICE	19 - UPRAVA	15.7.2021.	REALIZOVANA	DA
P-182/21	Ž-BR-05-176/20	PON- JAVNO PREDUZEĆE VETERINARSKA STANICA ŽIVINICE D.O.O	19 - UPRAVA	15.7.2021.	NEMA ODGOVORA	NE
P-183/21	Ž-BR-04-224/20	BRČKO DISTRIKT BOSNE I HERCEGOVINE, URED GRADONAČELNIKA, UPRAVNA INSPEKCIJA BRČKO	10 - RADNI ODNOSI	15.7.2021.	REALIZOVANA	DA
P-184/21	Ž-SA-05-537/20	JAVNA USTANOVA NACIONALNI PARK "DRINA" SREBRENICA SKELANI, OPŠTINA SREBRENICA	05 - POLICIJA	26.7.2021.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-185/21	Ž-BL-05-617/20	CENTAR ZA SOCIJALNI RAD BANJA LUKA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	28.7.2021.	REALIZOVANA	DA

P-186/21	Ž-BL-04-294/21	MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, NAUKE, KULTURE I SPORTA UNSKO- SANSKOG KANTONA JU OPĆA GIMNAZIJA „BOSANSKA KRUPA“ BOSANSKA KRUPA	10 - RADNI ODNOSI	28.7.2021.	REALIZOVANA	DA
P-187/21	Ž-BL-08-448/20	OPŠTINA TESLIĆ JAVNO PREDUZEĆE ŠUMARSTVA “ŠUME REPUBLIKE SRPSKE” A.D. SOKOLAC, LOVAČKO UDRUŽENJE "TETRIJEB"	19 - UPRAVA	28.7.2021.	REALIZOVANA	DA
P-188/21	Ž-SA-05-195/21	FEDERALNO MINISTARSTVO PRAVDE SARAJEVO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	28.7.2021.	NEMA ODGOVORA	NE
P-189/21	Ž-BL-06-321/21	NARODNA SKUPŠTINA REPUBLIKE SRPSKE, PARLAMENT FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE	01 - DISKRIMINACIJA	29.7.2021.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-190/21	Ž-SA-06-1143/17	MINISTARSTVO ZA ODGOJ I OBRAZOVANJE KANTONA SARAJEVO	01 - DISKRIMINACIJA	5.8.2021.	REALIZOVANA	DA
P-191/21	Ž-SA-06-482/21	UPRAVA ZA INDIREKTNO/NEIZRAVNO OPOREZIVANJE BANJA LUKA	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-03 - MOBING	6.8.2021.	REALIZOVANA	DA
P-192/21	Ž-BL-08-259/21	OKRUŽNO JAVNO TUŽILAŠTVO BANJA LUKA	26 - TUŽILAŠTVA	9.8.2021.	REALIZOVANA	DA
P-193/21	Ž-BL-04-777/20	DIONIČKO DRUŠTVO BH TELECOM SARAJEVO	10 - RADNI ODNOSI	9.8.2021.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-194/21	Ž-BL-05-779/20	AGENCIJA ZA PREVENCIJU KORUPCIJE I KOORDINACIJU BORBE PROTIV KORUPCIJE	28 - PREDMETI KORUPCIJE	9.8.2021.	REALIZOVANA	DA
P-195/21	Ž-BL-04-387/21	MINISTARSTVO FINANSIJA REPUBLIKE SRPSKE, PORESKA UPRAVA- PODRUČNI CENTAR ZVORNIK	25 - PENZIJE	9.8.2021.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-196/21	Ž-BL-04-251/21	FEDERALNI ZAVOD ZA PENZIJSKO/MIROVINSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE - KANTONALNA ADMINISTRATIVNA SLUŽBA ZA KANTON 10	25 - PENZIJE	9.8.2021.	REALIZOVANA	DA
P-197/21	Ž-SA-08-300/21	GRAD TUZLA N/R GRADONAČELNIKA	19 - UPRAVA	13.8.2021.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-198/21	Ž-SA-02-92/20	PON-ZDRAVSTVENA USTANOVA DOM ZDRAVLJA BIHAĆ N/R DIREKTORA	12 - OSOBE S INVALIDITETOM	23.8.2021.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-199/21	Ž-SA-04-784/20	SREDNJA MUZIČKA ŠKOLA SARAJEVO	10 - RADNI ODNOSI	26.8.2021.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-200/21	Ž-BL-05-638/18	OKRUŽNI PRIVREDNI SUD BANJA LUKA	09 - PRAVOSUĐE	26.8.2021.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-201/21	Ž-SA-05-6/21	VLADA ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA ZENICA, MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, NAUKE, KULTURE I SPORTA ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	26.8.2021.	REALIZOVANA	DA

P-202/21	Ž-BL-06-698/20	PON-VLADA REPUBLIKE SRPSKE, MINISTARSTVO PROSVJETE I KULTURE	01 - DISKRIMINACIJA	3.9.2021.	NEMA ODGOVORA	NE
P-203/21	Ž-BR-04-121/21	• JAVNA ZDRAVSTVENO-NASTAVNA USTANOVA DOM ZDRAVLJA „DR MUSTAFA ŠEHOVIĆ“ TUZLA, ZAVOD ZDRAVSTVENOG OSIGURANJA TUZLANSKOG KANTONA TUZLA	23 - ZDRAVSTVO	8.9.2021.	REALIZOVANA	DA
P-204/21	Ž-BR-08-86/20	OPĆINSKI SUD U LUKAVCU	09 - PRAVOSUĐE -- 09-3 - IZVRŠENJE PRESUDA	8.9.2021.	NEMA ODGOVORA	NE
P-205/21	Ž-BR-08-216/20	OPĆINSKI SUD U LUKAVCU	09 - PRAVOSUĐE -- 09-2 - DUŽINA TRAJANJA POSTUPKA (ČLAN 6)	8.9.2021.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-206/21	Ž-BR-08-77/21	KANTONALNI SUD U TUZLI	09 - PRAVOSUĐE -- 09-2 - DUŽINA TRAJANJA POSTUPKA (ČLAN 6)	8.9.2021.	REALIZOVANA	DA
P-207/21	Ž-BR-08-78/20	OPĆINSKI SUD U LUKAVCU	09 - PRAVOSUĐE -- 09-3 - IZVRŠENJE PRESUDA	8.9.2021.	NEMA ODGOVORA	NE
P-208/21	Ž-BR-05-290/18	OPĆINSKI SUD U LUKAVCU	09 - PRAVOSUĐE	8.9.2021.	REALIZOVANA	DA
P-209/21	Ž-BL-05-63/21	JU OŠ "PETAR PETROVIĆ NJEGOŠ" BANJA LUKA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	6.9.2021.	REALIZOVANA	DA
P-210/21	Ž-SA-05-323/21	PON-OPĆINA TEŠANJ - OPĆINSKO VIJEĆE	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	17.9.2021.	REALIZOVANA	DA
P-211/21	Ž-BL-04-572/21	FOND ZDRAVSTVENOG OSIGURANJA REPUBLIKE SRPSKE	23 - ZDRAVSTVO	8.9.2021.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-212/21	Ž-BL-05-756/20	OŠ „HARMANI I“ BIHAĆ	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	8.9.2021.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-213/21	Ž-BL-05-756/20	OŠ „PREKOUNJE“ BIHAĆ	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	8.9.2021.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-214/21	Ž-BL-08-228/21	AGENCIJA ZA BANKARSTVO REPUBLIKE SRPSKE	09 - PRAVOSUĐE	8.9.2021.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-215/21	Ž-BL-08-713/19	VISOKO SUDSKO I TUŽILAČKO VIJEĆE BOSNE I HERCEGOVINE, OSNOVNI SUD U VLASENICI	09 - PRAVOSUĐE -- 09-1 - ŽALBE NA RAD SUDIJA/SUTKINJA	8.9.2021.	REALIZOVANA	DA
P-216/21	Ž-SA-04-181/21	UNIVERZITET U TUZLI - PRAVNI FAKULTET TUZLA	11 - OBRAZOVANJE	30.9.2021.	NIJE REALIZOVANA	DA

P-217/21	Ž-BL-04-636/20	FEDERALNI ZAVOD ZA PIO/MIO - KANTONALNA ADMINISTRATIVNA SLUŽBA TUZLA	25 - PENZIJE	10.9.2021.	REALIZOVANA	DA
P-218/21	Ž-BL-05-198/21	VIJEĆE MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE, MINISTARSTVO KOMUNIKACIJA I TRANSPORTA BOSNE I HERCEGOVINE	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	10.9.2021.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-219/21	Ž-SA-08-153/20	PON-UDRUŽENJE GORSKA SLUŽBA SPAŠAVANJA STANICE SARAJEVO N/R NAČELNIKA SLUŽBE, N/R UPRAVNOG ODBORA	19 - UPRAVA	17.9.2021.	NEMA ODGOVORA	NE
P-220/21	Ž-SA-08-213/20	FEDERALNA UPRAVA ZA GEODETSKE I IMOVINSKO-PRAVNE POSLOVE SARAJEVO N/R DIREKTORA	19 - UPRAVA	17.9.2021.	REALIZOVANA	DA
P-221/21	Ž-SA-08-17/21	PON-ADVOKATSKA KOMORA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO	31 - ADVOKATI	24.9.2021.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-222/21	Ž-BL-05-436/21	JZU OPŠTA BOLNICA "DR MLADEN STOJANOVIĆ" PRIJEDOR	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	28.9.2021.	REALIZOVANA	DA
P-223/21	Ž-BL-02-467/21	MINISTARSTVO ZDRAVLJA I SOCIJALNE ZAŠTITE REPUBLIKE SRPSKE	12 - OSOBE S INVALIDITETOM	29.9.2021.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-224/21	Ž-BL-05-74/21	REPUBLIČKI SEKRETARIJAT ZA RASELJENA LICA I MIGRACIJE REPUBLIKE SRPSKE	20 - RATNE ŠTETE	28.9.2021.	REALIZOVANA	DA
P-225/21	Ž-BL-05-177/21	PON-ZU „DOM ZDRAVLJA“ BOSANSKA KRUPA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	28.9.2021.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-226/21	Ž-BL-03-234/21	JU OPĆINSKI FOND ZA KOMUNALNE DJELATNOSTI I INFRASTRUKTURU SANSKI MOST, OPĆINA SANSKI MOST, OPĆINSKI NAČELNIK, OPĆINA SANSKI MOST, MJESNA ZAJEDNICA ŠEHOVCI	18 - MANJINE	28.9.2021.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-227/21	Ž-LI-08-114/21	KANTONALNI SUD U LIVNU	09 - PRAVOSUĐE -- 09-2 - DUŽINA TRAJANJA POSTUPKA (ČLAN 6)	29.9.2021.	REALIZOVANA	DA
P-228/21	Ž-SA-05-603/21	KJKP RAD D.O.O. SARAJEVO N/R V.D. DIREKTORICE, GĐE VERE ARNAUTOVIĆ	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	29.9.2021.	REALIZOVANA	DA
P-229/21	Ž-SA-05-814/21	MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA KANTONA SARAJEVO N/R MINISTRA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	29.9.2021.	NIJE REALIZOVANA	DA

P-230/21	Ž-SA-04-594/21	JU KANTONALNA BOLNICA ZENICA N/R DIREKTORA, KANTONALNA UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE INSPEKTORAT RADA	10 - RADNI ODNOSI	29.9.2021.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-231/21	Ž-MO-05-105/21	MINISTARSTVU UNUTRAŠNJIH POSLOVA HNK N/R MINISTRA MOSTAR	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-2 - ODBIJANJE PRISTUPA INFORMACIJAMA	1.10.2021.	REALIZOVANA	DA
P-232/21	Ž-MO-05-124/21	ELEKTROPRENOS BOSNE I HERCEGOVINE A.D.BANJA LUKA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	1.10.2021.	REALIZOVANA	DA
P-233/21	Ž-SA-05-270/21 Ž-SA-05-460/21 Ž-SA-05-461/21 Ž-SA-05-462/21	OPĆINA TEŠANJ N/R OPĆINSKOG VIJEĆA, UPRAVNOM ODBORU JU MUZEJ TEŠANJ	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	1.10.2021.	NEMA ODGOVORA	NE
P-234/21	Ž-BL-05-560/21	CENTAR ZA SOCIJALNI RAD BANJA LUKA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	13.10.2021.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-235/21	Ž-BR-04-125/21	VLADA BRČKO DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE, ODJEL ZA ZDRAVSTVO I OSTALE USLUGE -PODODJEL ZA SOCIJALNU ZAŠTITU BRČKO	24 - SOCIJALNA ZAŠTITA	15.10.2021.	DJELIMIČNO REALIZOVANA	DA
P-236/21	Ž-LI-05-192/21	SLUŽBA ZA GRADITELJSTVO, PROSTORNO UREĐENJE I STAMBENO-KOMUNALNE POSLOVE LIVNO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	28.10.2021.	REALIZOVANA	DA
P-237/21	Ž-BL-08-578/21	GRADSKA UPRAVA BANJA LUKA - ODJELJENJE ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE	19 - UPRAVA	25.10.2021.	REALIZOVANA	DA
P-238/21	Ž-SA-04-771/21	JP ELEKTROPRIVREDA BIH - TERMOELEKTRANA „KAKANJ“ KAKANJ	10 - RADNI ODNOSI	28.10.2021.	REALIZOVANA	DA
P-239/21	Ž-SA-05-804/21 Ž-SA-05-825/21	GRAD SARAJEVO - GRADSKO VIJEĆE GRADA SARAJEVO N/R GRADONAČELNICE	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	28.10.2021.	REALIZOVANA	DA
P-240/21	Ž-SA-06-184/21	SKUPŠTINA KANTONA SARAJEVO N/R PREDSJEDAVAJUĆEG SKUPŠTINE	01 - DISKRIMINACIJA -- 01- 22 - NA OSNOVU STAROSNE DOBI	29.10.2021.	OSTVARENA SARADNJA	NE
P-241/21	Ž-SA-05-990/21	SKUPŠTINA KANTONA SARAJEVO N/R PREDSJEDAVAJUĆEG, VLADA KANTONA SARAJEVO N/R PREMIJERA, MINISTARSTVO ZA ODGOJ I OBRAZOVANJE KANTONA SARAJEVO N/R MINISTRA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	1.11.2021.	OSTVARENA SARADNJA	DA

P-242/21	Ž-SA-02-631/21	OPĆINA ILIJAŠ N/R NAČELNIKA	12 - OSOBE S INVALIDITETOM	3.11.2021.	REALIZOVANA	DA
P-243/21	Ž-SA-05-803/21 Ž-SA-05-805/21	GRAD SARAJEVO GRADSKO VIJEĆE GRADA SARAJEVO N/R GRADONAČELNICE	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	3.11.2021.	REALIZOVANA	DA
P-244/21	Ž-SA-05-1004/21	MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA KANTONA SARAJEVO N/R MINISTRA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	3.11.2021.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-245/21	Ž-SA-08-280/21	PON-KANTONALNI SUD U SARAJEVU	09 - PRAVOSUĐE	8.11.2021.	REALIZOVANA	DA
P-246/21	Ž-BL-05-271/21	MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA REPUBLIKE SRPSKE	05 - POLICIJA	11.11.2021.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-247/21	Ž-BL-04-496/21	VLADA REPUBLIKE SRPSKE UNIVERZITET U BANJOJ LUCI - UNIVERZITET U ISTOČNOM SARAJEVU	11 - OBRAZOVANJE	11.11.2021.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-248/21	Ž-BL-04-408/21	„ŽELJEZNICE REPUBLIKE SRPSKE A.D.“ DOBOJ	10 - RADNI ODNOSI	11.11.2021.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-249/21	Ž-BL-05-691/21	ZENIČKO-DOBOJSKI KANTON - STRUČNA SLUŽBA SKUPŠTINE, NEZAVISNI ODBOR ZA IZBOR I REVIZIJU	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	11.11.2021.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-250/21	Ž-BL-04-689/19,	JU OŠ „CAZIN I“ CAZIN, KANTONALNO TUŽILAŠTVO UNSKO-SANSKOG KANTONA, MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, NAUKE, KULTURE I SPORTA UNSKO-SANSKOG KANTONA	10 - RADNI ODNOSI	11.11.2021.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-251/21	Ž-BL-05-27/21	GRAD BANJA LUKA, GRADSKA UPRAVA - ODJELJENJE ZA PROSTORNO UREĐENJE MINISTARSTVA ZA PROSTORNO UREĐENJE, GRAĐEVINARSTVO I EKOLOGIJU REPUBLIKE SRPSKE	32 - INSPEKCIJE	11.11.2021.	REALIZOVANA	DA
P-252/21	Ž-BL-04-230/21	UNIVERZITET U BANJA LUCI - ARHITEKTONSKO-GRAĐEVINSKO-GEODETSKI FAKULTET, MINISTARSTVO ZA NAUČNO-TEHNOLOŠKI RAZVOJ, VISOKO OBRAZOVANJE I INFORMACIONO DRUŠTVO REPUBLIKE SRPSKE, REPUBLIČKA UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE - SEKTOR PROSVJETNE INSPEKCIJE	11 - OBRAZOVANJE -- 11-4 - VISOKO OBRAZOVANJE	11.11.2021.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-253/21	Ž-BL-04-374/21	PON-FEDERALNI ZAVOD ZA PIO/MIO KANTONALNA ADMINISTRATIVNA SLUŽBA	25 - PENZIJE	11.11.2021.	REALIZOVANA	DA

		BIHAĆ				
P-254/21	Ž-BL-01-585/21	MINISTARSTVO ZDRAVLJA I SOCIJALNE ZAŠTITE REPUBLIKE SRPSKE, JAVNI FOND ZA DJEČIJU ZAŠTITU REPUBLIKE SRPSKE	13 - PRAVA DJETETA	11.11.2021.	NEMA ODGOVORA	NE
P-255/21	Ž-SA-08-8/21	PON-KANTONALNI SUD U SARAJEVU	09 - PRAVOSUĐE	12.11.2021.	OSTVARENA SARADNJA	NE
P-256/21	Ž-SA-05-1078/21	KANTONALNA UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE SARAJEVO N/R DIREKTORA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-2 - ODBIJANJE PRISTUPA INFORMACIJAMA	12.11.2021.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-257/21	Ž-SA-05-706/21	UPRAVA RMU KAKANJ D.O.O. KAKANJ N/R DIREKTORA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	12.11.2021.	REALIZOVANA	DA
P-258/21	Ž-SA-05-903/21	PON-OPŠTINA PALE N/R NAČELNIKA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	12.11.2021.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-259/21	Ž-SA-06-632/21	KAZNENO-POPRAVNI ZAVOD ZATVORENOG TIPA ZENICA N/R DIREKTORA	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-03 - MOBING	12.11.2021.	REALIZOVANA	DA
P-260/21	Ž-SA-05-950/21	JU OSNOVNA ŠKOLA „HAMDIJA KREŠEVLJAKOVIĆ“ SARAJEVO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	12.11.2021.	REALIZOVANA	DA
P-261/21	Ž-SA-08-781/21	KANTON SARAJEVO - KANTONALNA UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE - INSPEKTORAT URBANISTIČKO-GRAĐEVINSKE, EKOLOŠKE, KOMUNALNE I STAMBENE INSPEKCIJE SARAJEVO	32 - INSPEKCIJE	12.11.2021.	REALIZOVANA	DA
P-262/21	Ž-SA-05-746/21	PON-MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, NAUKE, KULTURE I SPORTA USK-a BIHAĆ	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	12.11.2021.	REALIZOVANA	DA
P-263/21	Ž-SA-05-757/21	VLADA TUZLANSKOG KANTONA TUZLA, MINISTARSTVO ZDRAVSTVA TUZLANSKOG KANTONA TUZLA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	12.11.2021.	NEMA ODGOVORA	NE
P-264/21	Ž-BL-06-443/21	VLADA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE	01 - DISKRIMINACIJA	15.11.2021.	OSTVARENA SARADNJA	DA

P-265/21	Ž-SA-08-673/21	KANTONALNA UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE KANTONA SARAJEVO - INSPEKTORAT VETERINARSKJE INSPEKCIJE - INSPEKTORAT SANITARNE, ZDRAVSTVENE I FARMACEUTSKE INSPEKCIJE I INSPEKCIJE ZA HRANU - INSPEKTORAT RADA, ZAŠTITE NA RADU I SOCIJALNE ZAŠTITE - INSPEKTORAT URBANISTIČKO-GRAĐEVINSKE, EKOLOŠKE, KOMUNALNE I STAMBENE INSPEKCIJE SARAJEVO, OPĆINA CENTAR SARAJEVO, JU KANTONALNI CENTAR ZA SOCIJALNI RAD - SLUŽBA SOCIJALNE ZAŠTITE OPĆINE CENTAR SARAJEVO, GRAD SARAJEVO, MINISTARSTVO KOMUNALNE PRIVREDE, INFRASTRUKTURE, PROSTORNOG UREĐENJA, GRAĐENJA I ZAŠTITE OKOLIŠA UL. REISA DŽEMALUDINA ČAUŠEVIĆA BROJ 1 71 000 SARAJEVO, MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA KS - POLICIJSKA UPRAVA - POLICIJSKA STANICA CENTAR SARAJEVO	19 - UPRAVA	15.11.2021.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-266/21	Ž-SA-05-863/21	PON-OPĆINA CENTAR SARAJEVO	15 - IMOVINSKO PRAVNI	15.11.2021.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-267/21	Ž-BL-05-482/21	PON-MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, NAUKE, KULTURE I SPORTA UNSKO-SANSKOG KANTONA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	24.11.2021.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-268/21	Ž-BL-08-813/19	KANTONALNI SUD U TUZLI	09 - PRAVOSUĐE	1.12.2021.	NEMA ODGOVORA	NE
P-269/21	Ž-BL-08-414/21	PON-REPUBLIČKA UPRAVA ZA GEODETSKE I IMOVINSKO-PRAVNE POSLOVE	19 - UPRAVA	26.11.2021.	REALIZOVANA	DA
P-270/21	Ž-BL-06-403/21	SKUPŠTINA I VLADA BRČKO DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE	01 - DISKRIMINACIJA	29.11.2021.	NEMA ODGOVORA	NE
P-271/21	Ž-SA-07-295/21	KAZNENO-POPRAVNI ZAVOD ZATVORENOG TIPA ZENICA N/R DIREKTORA	07 - ZATVORI -- 07-2 - ZDRAVSTVENA ZAŠTITA I HIGIJENSKI USLOVI	1.12.2021.	REALIZOVANA	DA
P-272/21	Ž-SA-04-715/21	FEDERALNA UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE - FEDERALNI VODNI INSPEKTORAT SARAJEVO	14 - EKOLOGIJA ZAŠTITA OKOLIŠA	1.12.2021.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-273/21	Ž-SA-05-735/21	PON-KANTONALNO TUŽILAŠTVO TUZLANSKOG KANTONA TUZLA N/R GLAVNOG TUŽITELJA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	1.12.2021.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-274/21	Ž-SA-05-597/20	OPŠTINA KALINOVIK N/R SKUPŠTINE OPŠTINE	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	1.12.2021.	NEMA ODGOVORA	NE

P-275/21	Ž-SA-08-921/20	OPĆINA LUKAVAC N/R NAČELNIKA	19 - UPRAVA	1.12.2021.	NEMA ODGOVORA	NE
P-276/21	Ž-LI-08-205/21	PON - GRUPA ZA PITANJA EVIDENCIJA IZ OBLASTI VOJNE OBAVEZE LIVNO	19 - UPRAVA	10.12.2021.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-277/21	Ž-BR-04-132/20	FEDERALNOM ZAVODU ZA PIO/MIO KAS ZA POSAVSKI KANTON - PON	25 - PENZIJE	17.12.2021.		NE
P-278/21	Ž-BR-05-108/20	OPĆINSKOG INSPEKTORA GRADITELJSTVA, PROSTORNOG UREĐENJA I ZAŠTITE OKOLIŠA OPĆINE JAJCE - PON	19 - UPRAVA	17.12.2021.		NE
P-279/21	Ž-BR-04-137/20	FEDERALNOM ZAVODU ZA PIO/MIO - PON	25 - PENZIJE	17.12.2021.		NE
P-280/21	Ž-BL-02-645/21	GRAD BANJA LUKA	12 - OSOBE S INVALIDITETOM	8.12.2021.	REALIZOVANA	NE
P-281/21	Ž-SA-05-261/21	KANTONALNA UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE SARAJEVO, POLICIJSKA STANICA CENTAR SARAJEVO	32 - INSPEKCIJE	10.12.2021.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-282/21	Ž-SA-04-921/21	PON-FEDERALNI ZAVOD ZA PIO/MIO MOSTAR	25 - PENZIJE	10.12.2021.	REALIZOVANA	DA
P-283/21	Ž-SA-05-927/21	MINISTARSTVO ODBRANE/ OBRANE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	13.12.2021.	REALIZOVANA	NE
P-284/21	Ž-MO-05-143/21	ELEKTROPRIJENOS BOSNE I HERCEGOVINE A.D. BANJA LUKA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	13.12.2021.	REALIZOVANA	DA
P-285/21	Ž-MO-01-64/21	FEDERALNO MINISTARSTVO RADA I SOCIJALNE POLITIKE SARAJEVO, MINISTARSTVO ZDRAVSTVA, RADA I SOCIJALNE ZAŠTITE HNK/Ž MOSTAR, MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, NAUKE, KULTURE I SPORTA HNK/Ž MOSTAR, ZAVOD ZA JAVNO ZDRAVSTVO HNK MOSTAR, USTANOVA CENTAR ZA SOCIJALNI RAD MOSTAR, JU VI OSNOVNA ŠKOLA U MOSTARU	13 - PRAVA DJETETA -- 13-1 - CENTRI ZA SOCIJALNI RAD	13.12.2021.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-286/21	Ž-MO-05-152/21	ZAVOD ZA JAVNO ZDRAVSTVO HNK MOSTAR	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	13.12.2021.	REALIZOVANA	DA
P-287/21	Ž-SA-05-1011/21	SKUPŠTINA TUZLANSKOG KANTONA	05 - POLICIJA	13.12.2021.	REALIZOVANA	DA
P-288/21	Ž-BL-05-92/20	GRAD BANJA LUKA - ODJELJENJE ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE	32 - INSPEKCIJE	14.12.2021.	REALIZOVANA	NE
P-289/21	Ž-BL-04-818/20	VIJEĆE MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE	14 - EKOLOGIJA ZAŠTITA OKOLIŠA	14.12.2021.	NEMA ODGOVORA	NE

P-290/21	Ž-BL-05-508/21	ZAVOD ZA IZGRADNJU BANJA LUKA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-2 - ODBIJANJE PRISTUPA INFORMACIJAMA	14.12.2021.	NEMA ODGOVORA	NE
P-291/21	Ž-BL-05-655/21	GRAD BANJA LUKA - ODJELJENJE ZA PROSTORNO UREĐENJE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	14.12.2021.	NEMA ODGOVORA	NE
P-292/21	Ž-BL-05-697/21	AGENCIJA ZA LIJEKOVE I MEDICINSKA SREDSTVA BOSNE I HERCEGOVINE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	14.12.2021.	REALIZOVANA	DA
P-293/21	Ž-BL-05-409/21 Ž-BL-05-464/21	FEDERALNO MINISTARSTVO RASELJENIH OSOBA I IZBJEGLICA	20 - RATNE ŠTETE	14.12.2021.	NEMA ODGOVORA	NE
P-294/21	Ž-BL-05-682/21	JU OSNOVNA ŠKOLA „MLADEN STOJANOVIĆ“ LAKTAŠI	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	15.12.2021.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-295/21	Ž-BL-08-654/21	PON- GRAD BANJA LUKA	19 - UPRAVA	14.12.2021.	NEMA ODGOVORA	NE
P-296/21	Ž-BL-05-699/21	PON-ZAVOD ZA JAVNO ZDRAVSTVO FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	14.12.2021.	NEMA ODGOVORA	NE
P-297/21	Ž-BL-06-819/21	VLADA TUZLANSKOG KANTONA	01 - DISKRIMINACIJA	17.12.2021.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-298/21	Ž-BL-08-542/21	REPUBLIKA SRPSKA VLADA REPUBLIKE SRPSKE	09 - PRAVOSUĐE	17.12.2021.	NEMA ODGOVORA	NE
P-299/21	Ž-BL-04-607/21	JKP „VODOVOD“ D.O.O.	21 - KOMUNALNE USLUGE	17.12.2021.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-300/21	Ž-BL-01-133/21	PON-JU OŠ „PETAR KOČIĆ“ SJENINA RIJEKA	13 - PRAVA DJETETA	17.12.2021.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-301/21	Ž-BL-06-621/21	PON-GRADSKA UPRAVA SARAJEVO VLADA KANTONA SARAJEVO	01 - DISKRIMINACIJA	17.12.2021.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-302/21	Ž-BR-04-143/21	PON-MINISTARSTVO OBRAZOVANJA I NAUKE TUZLANSKOG KANTONA – PON	11 - OBRAZOVANJE	22.12.2021.	NEMA ODGOVORA	NE
P-303/21	Ž-BR-05-279/18	PON-GRADU TUZLA, SLUŽBI ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE – PON	15 - IMOVINSKO PRAVNI	22.12.2021.	NEMA ODGOVORA	NE
P-304/21	Ž-BR-06-220/20	JAVNOJ USTANOVI BOSANSKI KULTURNI CENTAR TUZLANSKOG KANTONA	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-17 - NA OSNOVU OBRAZOVANJA	22.12.2021.	OSTVARENA SARADNJA	DA

P-305/21	Ž-BL-04-563/21	MINISTARSTVO ZDRAVLJA I SOCIJALNE ZAŠTITE REPUBLIKE SRPSKE	23 - ZDRAVSTVO	22.12.2021.	NEMA ODGOVORA	NE
P-306/21	Ž-BL-05-790/21	JU OŠ "BRANKO ČOPIĆ" BANJA LUKA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	27.12.2021.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-307/21	Ž-MO-05-144/21	GRAD ČAPLJINA N/R GRADONAČELNIKA ČAPLJINA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	27.12.2021.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-308/21	Ž-BR-04-201/21	MINISTARSTVU OBRAZOVANJA I NAUKE TUZLANSKOG KANTONA - PEDAGOŠKOM ZAVODU TUZLANSKOG KANTONA - JAVNOJ USTANOVI OSNOVNA ŠKOLA "DR. SAFVET-BEG BAŠAGIĆ" GRADAČAC	11 - OBRAZOVANJE	28.12.2021.	NEMA ODGOVORA	NE
P-309/21	Ž-BR-05-153/21	POLICIJI BRČKO DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE	05 - POLICIJA	28.12.2021.	NEMA ODGOVORA	NE
P-310/21	Ž-SA-06-743/20	MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA UNSKO-SANSKOG KANTONA N/R MINISTRA BIHAĆ	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-03 - MOBING	28.12.2021.	NEMA ODGOVORA	NE
P-311/21	Ž-SA-04-833/21 Ž-SA-04-843/21	JAVNA USTANOVA DOM ZDRAVLJA KANTONA SARAJEVO N/R GENERALNOG DIREKTORA SARAJEVO	10 - RADNI ODNOSI	28.12.2021.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-312/21	Ž-SA-05-463/21 Ž-SA-05-476/21	VLADA FEDERACIJE BIH SARAJEVO	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	28.12.2021.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-313/21	Ž-SA-08-842/21	VLADA ZAPADNOHERCEGOVAČKOG KANTONA, MINISTARSTVO PRIVREDE POSUŠJE	19 - UPRAVA	29.12.2021.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-314/21	Ž-LI-08-220/21	PON-SLUŽBA ZA GEODETSKE, IMOVINSKO-PRAVNE POSLOVE I KATASTAR NEKRETNINA TOMISLAVGRAD 2. FEDERALNA UPRAVA ZA GEODETSKE, IMOVINSKO-PRAVNE POSLOVE I KATASTAR NEKRETNINA SARAJEVO	19 - UPRAVA	29.12.2021.	NEMA ODGOVORA	NE
P-315/21	Ž-BL-05-458/21	FEDERALNO MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE, VODOPRIVREDE I ŠUMARSTVA, SREDNJOBOSANSKI KANTON - MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE, VODOPRIVREDE I ŠUMARSTVA	33 - BESPLATNA PRAVNA POMOĆ	30.12.2021.	NEMA ODGOVORA	NE

ANEKS I. PREGLED BUDŽETA ZA 2021. GODINU**BOSNA I HERCEGOVINA**

Institucija: Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine

Sjedište: Banja Luka

ID: 4403087410007

Šifra djelatnosti: 69.10

Obrazac 2.

Organizacioni kod: 0304

Fond: Opći fond (10)

Projektni kod: 0

Zbirni obrazac: x

**Pregled rashoda i izdataka po ekonomskim kategorijama
Period izvještavanja: od 1.1.2021. do 31.12.2021.****BUDŽET**

Redni broj	Opis	Ekonom. Kod	Budžet	Izmjene i dopune (rebalans, prestruktura, preraspodjela, rezerva, namjenska sredstva i dr.)	Korigovani budžet	Ostvareni kumulativni iznos ukupnih rashoda i izdataka	Ostvareni kumulativni iznos istog perioda prethodne godine	Procenat 7/6 x 100	Procenat 7/8 x 100
1	2	3	4	5	6 (4+5)	7	8	9	10
1	Ukupni rashodi i izdaci (2+16)		2.482.000		2.482.000	2.315.392	2.346.212	93	99
2	Ukupni tekući rashodi (3+6)	610000	2.474.000		2.474.000	2.315.392	2.294.728	94	101
3	Plate i naknade troškova zaposlenih (4+5)	611000	2.193.000		2.193.000	2.098.887	2.089.926	96	100
4	Bruto plate i naknade plata	611100	1.944.000		1.944.000	1.883.202	1.868.945	97	101
5	Naknade troškova zaposlenih	611200	249.000		249.000	215.685	220.981	87	98
6	Izdaci za materijal, sitan inventar i usluge (7+.....+15)	613000	281.000		281.000	216.505	204.802	77	106
7	Putni troškovi	613100	55.000		55.000	40.655	16.557	74	246
8	Izdaci telefonskih i poštanskih usluga	613200	49.000		49.000	44.076	40.554	90	109
9	Izdaci za energiju i komunalne usluge	613300	6.000		6.000	5.085	4.320	85	118
10	Nabavka materijala i sitnog inventara	613400	33.000		33.000	24.471	39.508	74	62
11	Izdaci za usluge prevoza i goriva	613500	23.000		23.000	11.142	6.603	48	169
12	Unajmljivanje imovine i opreme	613600	13.000		13.000	12.803	12.800	98	100
13	Izdaci za tekuće održavanje	613700	27.000		27.000	15.768	18.261	58	86
14	Izdaci osiguranja, bankarskih usluga i usluga platnog prometa	613800	6.000		6.000	4.731	4.186	79	113
15	Ugovorene i druge posebne usluge	613900	69.000		69.000	57.774	62.013	84	93
16	Ukupni kapitalni izdaci		8.000		8.000	0	51.484	0	0
17	Izdaci za nabavku stalnih sredstava	821000	8.000		8.000	0	51.484	0	0
18	Nabavka opreme	821300	8.000		8.000	0	51.484	0	0

ANEKS II. PREGLED OBAVEZA PO ZAKONU O SLOBODI PRISTUPA INFORMACIJAMA 2021. GODINE

1. Javni organi na nivou Bosne i Hercegovine koji su ispunili obavezu imenovanja službenika za informisanje i dostavili Vodič i Indeks registar u skladu s članovima 19. i 20. ZOSPI:

1. Agencija za policijsku podršku Bosne i Hercegovine;
2. Agencija za državnu službu Bosne i Hercegovine;
3. Agencija za forenzička ispitivanja Bosne i Hercegovine;
4. Agencija za identifikacijske dokumente, evidenciju i razmjenu podataka Bosne i Hercegovine;
5. Agencija za javne nabavke i Ured za razmatranje žalbi Bosne i Hercegovine;
6. Agencija za lijekove i medicinska sredstva Bosne i Hercegovine;
7. Agencija za nadzor nad tržištem Bosne i Hercegovine;
8. Agencija za osiguranje depozita Bosne i Hercegovine;
9. Agencija za osiguranje u Bosni i Hercegovini;
10. Agencija za poštanski promet Bosne i Hercegovine;
11. Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje Bosne i Hercegovine;
12. Agencija za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije Bosne i Hercegovine;
13. Agencija za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine;
14. Agencija za razvoj visokog obrazovanja, i osiguranje kvaliteta Bosne i Hercegovine;
15. Agencija za sigurnost hrane Bosne i Hercegovine;
16. Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine;
17. Agencija za školovanje i stručno usavršavanje kadrova Bosne i Hercegovine;
18. Agencija za unapređenje inostranih investicija Bosne i Hercegovine;
19. Agencija za zaštitu ličnih podataka Bosne i Hercegovine;
20. Arhiv Bosne i Hercegovine;
21. Centar za informisanje i priznavanje dokumenata iz područja visokog obrazovanja Bosne i Hercegovine;
22. Centar za uklanjanje mina Bosne i Hercegovine;
23. Centralna banka Bosne i Hercegovine;
24. Centralna izborna komisija Bosne i Hercegovine;
25. Direkcija za koordinaciju policijskih tijela Bosne i Hercegovine;
26. Direkcija za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine-BHDCA;
27. Direkcija za ekonomsko planiranje Bosne i Hercegovine;
28. Direkcija za evropske integracije Bosne i Hercegovine;
29. Državna agencija za istrage i zaštitu Bosne i Hercegovine;
30. Državna regulatorna agencija za radijacijsku i nuklearnu sigurnost Bosne i Hercegovine;
31. Državna regulatorna komisija za električnu energiju Bosne i Hercegovine;
32. Elektroprijenos Bosne i Hercegovine;
33. Fond za povratak Bosne i Hercegovine;
34. Granična policija Bosne i Hercegovine;
35. Institucija ombudsmena za zaštitu potrošača Bosne i Hercegovine;
36. Institut za akreditiranje Bosne i Hercegovine;
37. Institut za intelektualno vlasništvo Bosne i Hercegovine;
38. Institut za standardizaciju Bosne i Hercegovine;
39. Komisija za koncesije Bosne i Hercegovine;
40. Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika Bosne i Hercegovine;
41. Komisija za računovodstvo i reviziju Bosne i Hercegovine;

42. Komisija za uklanjanje mina Bosne i Hercegovine;
43. Konkurencijsko vijeće Bosne i Hercegovine;
44. Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine;
45. Ministarstvo finansija i trezora Bosne i Hercegovine;
46. Ministarstvo komunikacija i prometa Bosne i Hercegovine;
47. Ministarstvo obrane/odbrane Bosne i Hercegovine;
48. Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine;
49. Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine;
50. Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine;
51. Ministarstvo vanjskih poslova Bosne i Hercegovine;
52. Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine;
53. Obavještajno-sigurnosna agencija Bosne i Hercegovine;
54. Odbor državne službe za žalbe Bosne i Hercegovine;
55. Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine;
56. Pravobranilaštvo Bosne i Hercegovine;
57. Predsjedništvo Bosne i Hercegovine;
58. Regulatorna agencija za komunikacije Bosne i Hercegovine;
59. Služba za poslove sa strancima Bosne i Hercegovine;
60. Služba za zajedničke poslove institucija Bosne i Hercegovine;
61. Sud Bosne i Hercegovine;
62. Tužilaštvo Bosne i Hercegovine;
63. Uprava Bosne i Hercegovine za zaštitu zdravlja bilja;
64. Uprava za indirektno oporezivanje Bosne i Hercegovine;
65. Ured koordinatora za reformu javne uprave Bosne i Hercegovine;
66. Ured za reviziju finansijskog poslovanja institucija Bosne i Hercegovine;
67. Ured za veterinarstvo Bosne i Hercegovine;
68. Ured za zakonodavstvo Bosne i Hercegovine;
69. Ustavni sud Bosne i Hercegovine;
70. Vanjskotrgovinska/Spoljnotrgovinska komora Bosne i Hercegovine;
71. Vijeće ministara Bosne i Hercegovine;
72. Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine.

2. Javni organi na nivou Bosne i Hercegovine koji su tokom 2021. godine dostavljali statističke podatke u skladu s članom 20. ZOSPI:

1. Agencija za državnu službu Bosne i Hercegovine;
2. Agencija za identifikacijske dokumente, evidenciju i razmjenu podataka BiH;
3. Agencija za nadzor nad tržištem Bosne i Hercegovine;
4. Agencija za osiguranje u Bosni i Hercegovini;
5. Agencija za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije;
6. Agencija za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine;
7. Agencija za zaštitu ličnih podataka u Bosni i Hercegovini;
8. Centralna banka Bosne i Hercegovine
9. Direkcija za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine-BHDCA;
10. Direkcija za ekonomsko planiranje Bosne i Hercegovine;
11. Direkcija za evropske integracije Bosne i Hercegovine;
12. Državna regulatorna komisija za električnu energiju;
13. Elektroprivreda Bosne i Hercegovine;
14. Elektroprijenos Bosne i Hercegovine
15. Elektroprenos Bosne i Hercegovine a.d. Banja Luka;
16. Fond za povratak Bosne i Hercegovine;

17. Granična policija Bosne i Hercegovine;
18. Institucija ombudsmena za zaštitu potrošača Bosne i Hercegovine;
19. Institut za intelektualno vlasništvo Bosne i Hercegovine;
20. Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika Bosne i Hercegovine;
21. Ministarstvo komunikacija i prometa Bosne i Hercegovine;
22. Ministarstvo vanjskih poslova BiH;
23. Ministarstvo odbrane Bosne i Hercegovine;
24. Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine;
25. Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine;
26. Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine /Ured za veterinarstvo BiH, Uprava BiH za zaštitu zdravlja bilja, Ured za harmonizaciju i koordinaciju sistema plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju BiH/;
27. Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine;
28. Predsjedništvo Bosne i Hercegovine – Sekretarijat;
29. Ured koordinatora za reformu javne uprave Bosne i Hercegovine;
30. Ured za razmatranje žalbi Bosne i Hercegovine;
31. Ustavni sud Bosne i Hercegovine;
32. Vijeće ministara Bosne i Hercegovine – Generalni sekretarijat;
33. Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine.

U pogledu dostavljanja statističkih podataka od strane javnih organa na državnom nivou, Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine konstatuje da su 33 javna organa redovno ispunjavala svoju obavezu u izvještajnoj godini, što je približno kao i 2020. godine.

3. Javni organi na nivou Federacije Bosne i Hercegovine koja su tokom 2021. godine dostavljali statističke podatke u skladu s ZOSPI:

1. Agencija za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine;
2. Centar za edukaciju sudija i tužilaca u Federaciji BiH;
3. Federalni hidrometeorološki zavod;
4. Federalno ministarstvo zdravstva;
5. Federalno ministarstvo unutrašnjih poslova;
6. Federalno ministarstvo kulture i sporta;
7. Federalno tužilaštvo FBiH;
8. Federalna uprava za inspeksijske poslove;
9. Federalni zavod za mirovinsko i invalidsko osiguranje;
10. Grad Goražde;
11. Grad Gradačac;
12. J.P. Međunarodni aerodrom „Sarajevo“ d.o.o;
13. JP Olimpijski bazen Otoka;
14. Kantonalni sud u Zenici;
15. Kantonalna uprava civilne zaštite Kantona Sarajevo;
16. Kantonalna uprava za inspeksijske poslove Kantona Sarajevo;
17. Kantonalno tužilaštvo Kantona Sarajevo;
18. Kantonalno tužilaštvo Zeničko-dobojskog kantona;
19. Kantonalno javno komunalno preduzeće „Rad“ d.o.o;
20. Ministarstvo unutrašnjih poslova Tuzlanskog kantona;
21. Ministarstvo unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo;
22. Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša Unsko-sanskog kantona;
23. Općina Sanski Most;
24. Općina Kakanj;

25. Općina Ključ;
26. Općina Foča;
27. Općina Hadžići;
28. Općina Stari Grad Sarajevo;
29. Općina Novo Sarajevo;
30. Općina Novi Travnik;
31. Općina Tešanj;
32. Općinski sud u Visokom;
33. Regulatorna komisija za energiju u Federaciji Bosne i Hercegovine;
34. Univerzitet u Sarajevu;
35. Vlada Federacije Bosne i Hercegovine.

U izvještajnoj godini, obavezu dostavljanja statističkih podataka u skladu s ZOSPI ispunilo je 35 javnih organa na području Federacije Bosne i Hercegovine, što je što je identična situacija kao i 2020. godine. Na nivou Federacije Bosne i Hercegovine 11 javnih organa redovno je ispunjavalo svoju obavezu dostavljanja statističkih podataka Instituciji ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, dok je istu obavezu na nivou kantona ispunilo 9 javnih organa. U istom periodu, ovu obavezu ispunjavalo je i 14 javnih organa na općinskom nivou.

4. Javni organi na nivou Republike Srpske koji su tokom 2021. godine dostavili statističke podatke u skladu s ZOSPI:

1. Fond za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske;
2. Grad Gradiška;
3. Javna ustanova „Vode Srpske“ Bijeljina;
4. Okružno javno tužilaštvo Banja Luka;
5. Okružni sud u Doboju;
6. Okružni privredni sud Doboju;
7. Osnovni sud u Tesliću;
8. Opština Ugljevik.

U 2021. godini, obavezu dostavljanja statističkih podataka ispunilo je 8 javnih organa na nivou Republike Srpske, te nije bilo značajnijih promjena u odnosu na prethodnu godinu.

5. Tokom 2021. godine sljedeći javni organi su ispunili obavezu dostavljanja rješenja o službeniku za informisanje, Vodič i Indeks registra u skladu s ZOSPI:

1. Agencija za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvaliteta BiH (Podaci o službeniku za informisanje);
2. Agencija za policijsku podršku-potporu, Ministarstvo sigurnosti BiH (Vodič za pristup informacijama);
3. Ceste d.d. Mostar (Podaci o službeniku za informisanje);
4. Fakultet sporta i tjelesnog odgoja Univerziteta u Sarajevu (Odluka o imenovanju službenika za informisanje);
5. Federalno ministarstvo raseljenih osoba i izbjeglica (Rješenje o imenovanju službenika za informisanje);
6. Federalno Ministarstvo razvoja, poduzetništva i obrta (Rješenje o imenovanju službenika za informisanje);

7. Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva (Rješenje o imenovanju službenika za informisanje);
8. Finansijska policija Federacije BiH (Rješenje o imenovanju službenika za informisanje i Vodič za pristup informacijama);
9. JP Elektroprivreda HZ HB d.d. Mostar (Obavijest o imenovanju službenika za informisanje);
10. Javna ustanova „Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo“ (Odluka o imenovanju službenika za informisanje);
11. Javno preduzeće RAD d.d. Tešanj (Odluka o imenovanju službenika za informisanje i Vodič za pristup informacijama);
12. J.U. Zavod za odgoj i obrazovanje Zapadnohercegovačkog kantona (Odluka o imenovanju službenika za informisanje);
13. Kantonalna uprava civilne zaštite USK (Rješenje o određivanju službenika za informisanje i Vodič za pristup informacijama);
14. KJU „Porodično savjetovalište“ (Rješenje o imenovanju službenika za informisanje);
15. KJKP „Tržnice-pijace“ d.o.o. Sarajevo (Rješenje o imenovanju službenika za informisanje);
16. Kantonalno tužilaštvo Zapadnohercegovačkog kantona Široki Brijeg (Podaci o službeniku za informisanje).
17. Ministarstvo za boračka pitanja Tuzlanskog kantona (Rješenje o imenovanju službenika za informisanje);
18. Ministarstvo finansija Unsko-sanskog kantona (Rješenje o imenovanju službenika za informisanje);
19. Ministarstvo komunalne privrede, infrastrukture, prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša Kantona Sarajevo (Rješenje o imenovanju službenika za informisanje);
20. Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne politike Unsko-sanskog kantona (Rješenje o izmjeni i dopuni Rješenja o imenovanju službenika za informisanje);
21. Općinski sud u Zenici (Rješenje o o imenovanju službenika za informisanje);
22. Općinski sud u Orašju (Odluka o imenovanju službenika za informisanje);
23. Pedagoški fakultet Univerziteta u Sarajevu (Odluka o imenovanju službenika za informisanje);
24. Republička uprava civilne zaštite Istočno Sarajevo (Odluka o imenovanju službenika za informisanje);
25. Stomatološki fakultet Univerziteta u Sarajevu (Odluka o imenovanju službenika za informisanje);
26. Služba za zajedničke poslove Zeničko-dobojskog kantona (Rješenje o dopunama Rješenja o imenovanju službenika za informisanje);
27. Ustavni sud BiH (Vodič-novi, Indeks registar i Obrazac za podnošenje zahtjeva za pristup informacijama);
28. Vijeće naroda Republike Srpske (Vodič za pristup informacijama);
29. Veterinarski fakultet Univerziteta u Sarajevu (Odluka o imenovanju službenika za informisanje);
30. Vlada Zeničko–dobojskog kantona (Rješenje o određivanju službenika za informisanje, Vodič);

ANEKS III. TABELARNI PRIKAZ STATISTIČKIH POKAZATELJA

ODJEL	Zaprimljeno u 2021. godini	Preneseno iz ranijih godina	Ukupno radeno u 2021. godini	Ukupno završeno u 2021. godini	Preneseno u 2022. godinu
01 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece	190	139	329	213	116
02 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba s invaliditetom	43	25	68	57	11
03 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina	3	1	4	2	2
04 - Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava	768	379	1147	787	360
05 - Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava	904	564	1468	1001	467
06 - Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije	173	322	495	190	305
07 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba lišenih slobode	91	88	179	117	62
08 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava u pravosuđu i upravi	774	373	1147	809	338
UKUPNO	2946	1891	4837	3176	1661

Rad po žalbama po odjelima u 2021. godini

Odjel	Broj
01 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece // Sarajevo	83
02 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba s invaliditetom // Sarajevo	19
03 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina // Sarajevo	2
04 - Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava // Sarajevo	352
05 - Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava // Sarajevo	385
06 - Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije // Sarajevo	100
07 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba lišenih slobode // Sarajevo	62
08 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava u pravosuđu i upravi // Sarajevo	309
Ukupan broj predmeta Sarajevo	1312
01 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece // Banja Luka	90
02 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba s invaliditetom // Banja Luka	21
03 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina // Banja Luka	1
04 - Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava // Banja Luka	204
05 - Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava // Banja Luka	313
06 - Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije // Banja Luka	51
07 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba lišenih slobode // Banja Luka	26
08 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava u pravosuđu i upravi // Banja Luka	170
Ukupan broj predmeta Banja Luka	876
01 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece // Brčko	7
02 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba s invaliditetom // Brčko	1
04 - Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava // Brčko	115
05 - Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava // Brčko	61
06 - Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije // Brčko	15
08 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava u pravosuđu i upravi // Brčko	84
Ukupan broj predmeta Brčko	283
01 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece // Mostar	9
02 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba s invaliditetom // Mostar	2
04 - Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava // Mostar	56
05 - Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava // Mostar	68
06 - Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije // Mostar	2
07 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba lišenih slobode // Mostar	3
08 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava u pravosuđu i upravi // Mostar	51
Ukupan broj predmeta Mostar	191
01 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece // Livno	1
04 - Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava // Livno	41
05 - Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava // Livno	77
06 - Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije // Livno	5
08 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava u pravosuđu i upravi // Livno	160
Ukupan broj predmeta Livno	284
Ukupan broj predmeta u Instituciji	2946

Broj žalbi po uredima u 2021. godini

Povreda prava	Potkategorija	Broj predmeta
01 - Diskriminacija	00 – Ostalo	88
01 - Diskriminacija	01-03 – Mobing	42
01 - Diskriminacija	01-09 - Na osnovu jezika	3
01 - Diskriminacija	01-11 - Na osnovu etničke pripadnosti	7
01 - Diskriminacija	01-12 - Na osnovu nacionalnog ili socijalnog porijekla	5
01 - Diskriminacija	01-14 - Na osnovu političkog ili drugog uvjerenja	4
01 - Diskriminacija	01-15 - Na osnovu imovnog stanja	1
01 - Diskriminacija	01-16 - Na osnovu članstva u sindikatu ili drugom udruženju	1
01 - Diskriminacija	01-17 - Na osnovu obrazovanja	1
01 - Diskriminacija	01-22 - Na osnovu starosne dobi	2
01 - Diskriminacija	01-24 - Govor mržnje	2
01 - Diskriminacija	SUMA	156
02 - Mediji i sloboda informisanja	SUMA	9
03 - Pristup informacijama	00 – Ostalo	257
03 - Pristup informacijama	03-1 - Neodlučivanje u zakonskom roku	26
03 - Pristup informacijama	03-2 - Odbijanje pristupa informacijama	17
03 - Pristup informacijama	03-3 - Pravo na dvostепенost	4
03 - Pristup informacijama	SUMA	304
04 - Vjerske slobode / religija	SUMA	3
05 - Policija	00 – Ostalo	131
05 - Policija	05-1 - Žalba na rad policije	25
05 - Policija	05-2 - Žalbe policijskih službenika	2
05 - Policija	SUMA	158
06 - Javni prihodi	SUMA	4
07 - Zatvori	00 – Ostalo	75
07 - Zatvori	07-1 - Korištenje zavodskih pogodnosti i posjete	6
07 - Zatvori	07-2 - Zdravstvena zaštita i higijenski uslovi	10
07 - Zatvori	SUMA	91
08 - Ravnopravnost polova	SUMA	2
09 - Pravosuđe	00 - Ostalo	317
09 - Pravosuđe	09-1 - Žalbe na rad sudija/sutkinja	8
09 - Pravosuđe	09-2 - Dužina trajanja postupka (član 6.)	69
09 - Pravosuđe	09-3 - Izvršenje presuda	31
09 - Pravosuđe	09-4 – VSTV	2
09 - Pravosuđe	SUMA	427
10 - Radni odnosi	SUMA	261
11 - Obrazovanje	00 – Ostalo	20
11 - Obrazovanje	11-1 - Predškolsko vaspitanje	1
11 - Obrazovanje	11-2 - Osnovno obrazovanje	5
11 - Obrazovanje	11-3 - Srednje obrazovanje	5
11 - Obrazovanje	11-4 - Visoko obrazovanje	18
11 - Obrazovanje	11-5 - Obrazovanje odraslih	2
11 - Obrazovanje	SUMA	51
12 - Osobe s invaliditetom	SUMA	43

13 - Prava djeteta	00 – Ostalo	177
13 - Prava djeteta	13-1 - Centri za socijalni rad	13
13 - Prava djeteta	SUMA	190
14 - Ekologija zaštita okoliša	SUMA	11
15 – Imovinsko-pravni odnosi	SUMA	123
16 - Nasilje	00 – Ostalo	6
16 - Nasilje	16-1 - Nasilje u porodici	6
16 - Nasilje	16-2 - Vršnjačko nasilje	2
16 - Nasilje	SUMA	14
17 - Javne isprave	SUMA	27
18 - Manjine	SUMA	3
19 - Uprava	SUMA	264
20 - Ratne štete	SUMA	18
21 - Komunalne usluge	SUMA	135
22 - Vladina i ministarska imenovanja	SUMA	127
23 - Zdravstvo	SUMA	79
24 - Socijalna zaštita	SUMA	68
25 - Penzije	SUMA	158
26 - Tužilaštva	SUMA	73
27 - Pravobranilaštva	SUMA	2
28 - Predmeti korupcije	SUMA	6
29 - Migracije i azil	SUMA	25
30 - Sloboda okupljanja	SUMA	2
31 - Advokati	SUMA	7
32 - Inspekcije	SUMA	72
33 - Besplatna pravna pomoć	SUMA	33
SUMA	SUMA	2946

Broj žalbi primljenih po potkategorijama 2021. godine

R.br.	Način okončanja	Predmeti 2021.	Predmeti iz ranijih godina	Ukupno
1	U toku intervencije Ombudsmena	603	378	981
2	Preporukom Ombudsmena	89	218	307
3	Nezainteresovanost stranke za dalje vođenje postupka	251	166	417
4	Neprihvatljiva žalba	556	168	724
5	Na drugi način	362	284	646
6	Nenadležnost i ustupanje predmeta nadležnom organu	60	16	76
7	Proslijeđen drugom Uredu ombudsmena	5	1	6
8	Specijalnim izvještajem	5	5	10
9	Ponovni postupak	6	3	9
10	Ukupno	1937	1239	3176

SAMO ZA NEPRIHVATLJIVA ŽALBA - POTKATEGORIZACIJA

00 – ostalo	148	44	192
01 - anonimna žalba	2	1	3
02 - zlonamjerna žalba	0	0	0
03 - neosnovana žalba	328	105	433
04 - žalba ne sadrži nikakav zahtjev	4	1	5
05 - narušavanje legitimnih prava treće strane	0	0	0
06 - kašnjenje podnosioca od 1g. nakon činjenica, događaja ili odluke	6	2	8
07 - nisu iscrpljena sva pravna sredstva	28	4	32
08 - žalba nepotpuna ili nerazumljiva (nije naknadno dopunjena)	7	3	10
09 - podnosilac odustao od žalbe	8	1	9
10 - žalba sa već razmatranim činjenicama (dupliranje žalbe)	25	6	31
11 - činjenično stanje prije 14. decembra 1995. godine	0	1	1
Ukupno	556	168	724

Broj žalbi koje su završene//način okončanja žalbi u 2021. godini

R.br.	Povreda prava	Broj preporuka
1	01 - Diskriminacija	26
2	02 - Mediji i sloboda informisanja	1
3	03 - Pristup informacijama	74
4	05 - Policija	6
5	07 - Zatvori	2
6	08 - Ravnopravnost spolova	1
7	09 - Pravosuđe	27
8	10 - Radni odnosi	28
9	11 - Obrazovanje	10
10	12 - Osobe s invaliditetom	6
11	13 - Prava djeteta	17
12	14 - Ekologija zaštita okoliša	3
13	15 – Imovinsko-pravni odnosi	9
14	18 - Manjine	1
15	19 - Uprava	34
16	20 - Ratne štete	4
17	21 - Komunalne usluge	7
18	22 - Vladina i ministarska imenovanja	30
19	23 - Zdravstvo	7
20	24 - Socijalna zaštita	5
21	25 - Penzije	17
22	26 - Tužilaštva	4
23	28 - Predmeti korupcije	1
24	29 - Migracije i azil	1
25	31 - Advokati	3
26	32 - Inspekcije	6
27	33 - Besplatna pravna pomoć	1
29	UKUPNO	331

Način realizacije	Broj predmeta
Djelimično realizovana	4
Nema odgovora	74
Nije realizovana	81
Ostvarena saradnja	60
Realizovana	112
Ukupno	331

Broj žalbi s preporukama izdatim u 2021. godini po kategorijama povreda prava i realizaciji

ODJEL	Broj žalbi s preporukom izdatom u 2021. godini
01 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece	17
02 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba s invaliditetom	6
03 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina	1
04 - Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava	77
05 - Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava	138
06 - Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije	29
07 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba lišenih slobode	2
08 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava u pravosuđu i upravi	61
UKUPNO	331

Broj žalbi s izdatom preporukom po odjelima u 2021. godini

Naziv odjela	Broj preporuka
01 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece	15
02 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba s invaliditetom	6
03 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina	1
04 - Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava	75
05 - Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava	129
06 - Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije	29
07 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba lišenih slobode	2
08 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava u pravosuđu i upravi	58
UKUPNO	315

Broj preporuka po odjelima u 2021. godini

Ured	Broj žalbi s preporukom izdatom u 2021. godini
Ured Sarajevo	137
Ured Banja Luka	132
Ured Brčko	34
Ured Mostar	13
Ured Livno	15
Ukupan broj preporuka	331

Broj žalbi s izdatom preporukom po uredima u 2021. godini

Ured	Broj preporuka
Ured Sarajevo	125
Ured Banja Luka	130
Ured Brčko	34
Ured Mostar	13
Ured Livno	13
Ukupan broj preporuka	315

Broj preporuka po uredima u 2021. godini

R.Br.	Naziv organa	Broj predmeta	Sjedište organa
1	OPĆINSKI SUD LIVNO	50	LIVNO
2	OPĆINSKI SUD SARAJEVO	37	SARAJEVO
3	KANTONALNI SUD SARAJEVO	35	SARAJEVO
4	OSNOVNI SUD BANJA LUKA	29	BANJA LUKA
5	OKRUŽNO JAVNO TUŽILAŠTVO BANJA LUKA	29	BANJA LUKA
6	KANTONALNI SUD LIVNO	23	LIVNO
7	OKRUŽNI SUD BANJA LUKA	18	BANJA LUKA
8	OPĆINSKI SUD TUZLA	17	TUZLA
9	TUŽILAŠTVO KANTONA SARAJEVO	16	SARAJEVO
10	KANTONALNI SUD TUZLA	16	TUZLA
11	KANTONALNO TUŽILAŠTVO LIVNO	13	LIVNO
12	VRHOVNI SUD FBiH	12	SARAJEVO
13	OPĆINSKI SUD MOSTAR	10	MOSTAR
14	VISOKO SUDSKO I TUŽILAČKO VIJEĆE BiH	10	SARAJEVO
15	KANTONALNO TUŽILAŠTVO TUZLANSKOG KANTONA	10	TUZLA
16	VRHOVNI SUD REPUBLIKE SRPSKE	8	BANJA LUKA
17	OSNOVNI SUD DOBOJ	8	DOBOJ
18	KANTONALNI/ŽUPANIJSKI SUD U MOSTARU	8	MOSTAR
19	USTAVNI SUD BiH	8	SARAJEVO
20	OSNOVNI SUD BIJELJINA	8	BIJELJINA

20 najčešćih protivnih strana iz oblasti sudova

R.br.	Naziv organa	Broj predmeta	Sjedište organa
1	FEDERALNI ZAVOD PIO/MIO	49	TUZLA
2	FOND PIO REPUBLIKE SRPSKE	26	BIJELJINA
3	GRAD BANJA LUKA	25	BANJA LUKA
4	MUP REPUBLIKE SRPSKE	23	BANJA LUKA
5	VLADA FEDERACIJE BiH	22	SARAJEVO
6	VLADA KANTONA SARAJEVO	20	SARAJEVO
7	JU DOM ZDRAVLJA KANTONA SARAJEVO	19	SARAJEVO
8	MINISTARSTVO RADA I BORAČKO-INVALIDSKE ZAŠTITE REPUBLIKE SRPSKE	19	BANJA LUKA
9	MUP ZE-DO KANTONA	19	ZENICA
10	OPŠTINA CENTAR SARAJEVO	19	SARAJEVO
11	REPUBLIČKA UPRAVA ZA GEODETSKE I IMOVINSKO-PRAVNE POSLOVE	19	BANJA LUKA
12	ZAVOD ZA IZVRŠENJE KRIVIČNIH SANKCIJA, PRITVORA I DRUGIH MJERA BiH	19	ISTOČNA ILIDŽA
13	MUP HNK/Ž	18	MOSTAR
14	KANTONALNA ADMINISTRATIVNA SLUŽBA PIO TUZLA	17	TUZLA
15	OPŠTINA NOVO SARAJEVO	17	SARAJEVO
16	VLADA TK TUZLA	17	TUZLA
17	TELEMACH	16	SARAJEVO
18	FEDERALNI ZAVOD PIO/MIO MOSTAR	15	MOSTAR
19	MUP KANTONA SARAJEVO	15	SARAJEVO
20	GRAD SARAJEVO	13	SARAJEVO

20 najčešćih protivnih strana bez oblasti pravosuđa

DETALJAN PREGLED REALIZACIJE PREPORUKA

R.br.	BROJ PREDMETA	BROJ PREPORUKE	GLAVNA PREPORUKA	POVREDA PRAVA	REALIZACIJA PREPORUKE	ZAPRIMLJEN ODGOVOR	REALIZACIJA I SADRŽAJ ODGOVORA
1	POVREDA PRAVA :	01 - Diskriminacija					
2	Realizirana						
3	Ž-SA-06-930/20	P-16/21	P R E P O R U K U Dekanu Metalurško-tehnološkog fakulteta Univerziteta u Zenici 1. Da, odmah, poduzme sve aktivnosti u organizaciji sastanka sa žaliteljicom, s ciljem prevazilaženja narušenih međuljudskih odnosa i nedostatka komunikacije između rukovodstva Metalurško-tehnološkog fakulteta i žaliteljice, na način da se pokušaju iznaći uzroci, posljedice i zajednička rješenja nastale situacije; 2. Da u roku od 30 dana obavijeste Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke.	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	Dana 12.03.2021. godine institucija Ombudsmana je zaprimila odgovor dekana Fakulteta broj: 02-100-020-195/21 od 09.03.2021. godine na Preporuku u kojem je informirana da je održan sastanak dana 09.03.2021. godine, da su istome pored dekana pristivali ... , te su se strane usaglasile i vlastoručno potpisale da će učiniti sve na prevazilaženju narušenih međuljudskih odnosa, da će uspostaviti korektnu komunikaciju, te ni na koji način neće uticati na narušavanje međuljudskih odnosa, a u interesu kako njih samih tako i Fakulteta u cijelini. Obzirom na sadržaj odgovora iz kojeg se može zaključiti da je preporuka Ombudsmana BiH ispoštovana, institucija Ombudsmana ovim aktom okončava rad na predmetu podnositeljice žalbe.
4	Ž-BL-06-724/20	P-32/21	P R E P O R U K A Zavodu za obrazovanje odraslih Republike Srpske i Ministarstvu komunikacija i transporta Bosne i Hercegovine 1. da u međusobnoj komunikaciji i saradnji i sa nadležnim kantonalnim organima za oblast saobraćaja nađu adekvatno rješenje za problem priznavanja vozačkih ispita nezavisno iz kojeg entiteta auto-škole potiču, poštujući načelo efikasnosti javne uprave, u skladu sa nalazima iz ove Preporuke; 2. da u roku od 30 dana, od dana prijema ove Preporuke obavijestite Ombudsmane o načinu ispoštovanja ove preporuke.	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	"Dana 19.04.2021. godine, Zavod za obrazovanje odraslih Republike Srpske je Instituciji ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine uputio odgovor na Preporuku gdje navodi da je Ministarstvo komunikacija i transporta Bosne i Hercegovine uputilo instrukciju o postupanju prilikom prihvatanja potvrda auto-škola o uspješno završenom osposobljavanju. Takođe navode da prema pomenutoj instrukciji prilikom prijave ispita kandidata za vozača koji prilaze potvrdu o osposobljavanju izdate od strane auto-škole nad kojima se preme ustavnim nadležnostima može vršiti kontrola, nadležni organ za obrazovanje entiteta Republike Srpske, kantona u Federaciji Bosne i Hercegovine i Brčko Distrikta, imaju obavezu da „po službenoj dužnosti izvrše provjeru izdatih potvrda“. Službenu provjeru Zavod vrši u najkraćem mogućem roku, odmah po dobijanju takve potvrde, a odobravanje polaganja vozačkog ispita zavisi od brzine odgovora nadležnih ministarstava obrazovanja.Takođe navode da je Zavod za obrazovanje odraslih dužan da izvrši provjeru svih kandidata, kako sa područja Republike Srpske, tako i sa područja Federacije Bosne i Hercegovine, te da Zavod prema mjesnoj nadležnosti nema mogućnost da neposredno izvrši provjeru auto-škola sa područja Federacije Bosne i Hercegovine i Brčko Distrikta, osim službenim putem preko nadležnog kantonalnog organa. Izdavanjem preporuke, upućivanjem urgencije, objavljivanjem preporuke na internet stranici institucije Ombudsmana uz Vašu saglasnost iscrpljene su mogućnosti koje Institucija ombudsmana ima po pojedinačnim žalbama građana, i na osnovu toga Ombudsmani su donijeli odluku kao u uvodu ovog Obavještenja, u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11)."
5	Ž-BL-06-509/20	P-34/21	P R E P O R U K U Gradonačelniku grada Banja Luka • Da u okviru svojih ovlaštenja ispita navode o postojanju mobinga nad podnositeljicom žalbe, te u skladu sa utvrđenim činjeničnim stanjem preduzme mjere na eliminaciji i prevenciji diskriminacije, eliminaciji njenih posljedica, popravljajući radne atmosfere, eliminisanja vrijeđanja i drugih vidova narušavanja ličnog dostojanstva i radnih prava podnositeljice žalbe, u skladu sa nalazima iz ove Preporuke. • Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke obavijesti instituciju Ombudsmana o preduzetim mjerama na realizaciji preporuke.	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	"...Dana 18.05.2021. godine grad Banja Luka je Instituciji ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine uputio odgovor na Preporuku, gdje navodi da je Odsjek za saradnju sa građanima – Kancelarija za građane, kao organizaciona jedinica unutar Kabineta gradonačelnika koja je i zaprimila ovaj predmet, pristupila ispitivanju navoda i utvrđivanju činjeničnog stanja u skladu sa preporukom Institucije ombudsmana i nadležnostima Gradonačelnika, u skladu sa čime je zatraženo dostavljanje dokumentacije, kao i izjašnjenje nadležnog odjeljenja, odnosno lica naznačenih u preporuci Ombudsmana.Iz navedenog proizilazi da je gradonačelnik nesumnjivo preduzeo radnje zahitjavane preporukom, a izdavanjem preporuke iscrpljene su mogućnosti koje institucija Ombudsmana ima po pojedinačnim žalbama građana, pa su Ombudsmani donijeli odluku kao u uvodu ovog Obavještenja, u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11)."
6	Ž-BL-06-473/20	P-35/21	P R E P O R U K U direktoru Zavoda za izgradnju a.d. Banja Luka • Da u okviru svojih ovlaštenja ispita navode o postojanju mobinga nad podnositeljicom žalbe, te u skladu sa utvrđenim činjeničnim stanjem preduzme mjere na eliminaciji i prevenciji diskriminacije, eliminaciji njenih posljedica, popravljajući radne atmosfere, eliminisanja vrijeđanja i drugih vidova narušavanja ličnog dostojanstva i radnih prava podnositeljice žalbe, sve sa ciljem poboljšanja međuljudskih odnosa između zaposlenih u skladu sa nalazima iz ove Preporuke. • Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke obavijesti instituciju Ombudsmana o preduzetim mjerama na realizaciji preporuke.	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	"...Obzirom na činjenicu da je lice odgovorno za rad i zastupanje Zavoda upoznato sa predmetom žalbe, da je preduzelo mjere u pokušaju rješavanja opisanih incidenata, kao i da navodi u spisu upućuju na zaključak o postojanju lične netrpeljivosti između fizičkih lica unutar istog preduzeća, što nije predmet rada ili nadzora od strane institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine, donesena je odluka kao u uvodu ove Obavijesti, u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 5. Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11). "

7	Ž-LI-06-76/21	P-123/21	PREPORUKU Ministru Ministarstva unutarnjih poslova Kantona 10 1. da poduzme adekvatne mjere i radnje radi usuglašavanja sporne Informacije i drugih unutarnjih akata sa Zakonom o zabrani diskriminacije, a sve u cilju osiguranja ravnopravne uporabe sva tri službena jezika – hrvatskog, bosanskog i srpskog, odnosno oba pisma – latinica i ćirilica u Ministarstvu unutarnjih poslova Kantona 10; 2. da sukladno odredbi članka 24. Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini razmotri usuglašenost svojih pravnih akata sa navedenim zakonom; 3. da u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine o načinu realizacije iste.	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	Ministar je uz svoj podnesak br. 02-01-03-10013-1/21 od 04.06.2021. godine, Instituciji ombudsmana dostavio Zaključak Stručnog kolegija ministra unutarnjih poslova održanog 01.06.2021. godine, u kojem se ističe: „Nalaže se, sukladno pozitivnim zakonskim propisima i međunarodnim aktima, kojih je BiH potpisnik ili su kroz ustavne odredbe direktno inkorporirane u pravni sustav BiH, ravnopravna upotreba sva tri jezika i oba pisma u svim aktima korespondencija između unutarnjih ustrojbenih jedinica kao i izvan ministarstva. Zanemaruje se informacija Jedinice za profesionalne standarde broj: 02-03/2-03-2898/21 od dana 10. veljače 2021. godine u tekstu koji se odnosi na upotrebu pisma i jezika. Zadužuju se osnovne ustrojbene jedinice da prilikom predlaganja novog Pravilnika o unutarnjem ustrojstvu, a sukladno članku 24. Zakona o zabrani diskriminacije, postupe u pogledu sačinjavanja prijedloga pravilnika na način da se onemogući svaki oblik diskriminacije sukladno zakonu. Zaključak stupa na snagu danom donošenja“. Sukladno navedenom, Ombudsmani za ljudska prava Bosne i Hercegovine, su odlučili da u smislu članka 35. točke 8. Pravila za funkcioniranje Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ broj: 104/11), zatvore predmet koji se vodi po žalbi anonimnih djelatnika PU i PP Drvar, jer su ocijenili da je izdata preporuka prihvaćena.
8	Ž-SA-06-115/21	P-161/21	PREPORUKU GRANIČNOJ POLICIJI BOSNE I HERCEGOVINE 1. da usvoje pravni okvir kojim će se osigurati ravnopravna uporaba sva tri službena jezika – hrvatskog, bosanskog i srpskog, odnosno oba pisma – latinica i ćirilica u eksternoj komunikaciji prema građanima, 2. da u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine o načinu realizacije iste.	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	Dana 30.07.2021. godine, zaprimljeno je izjašnjenje, akt broj 17-07-34-7-1199-2/21 od 28.07.2021. godine, pod nazivom Obavještenje o realizaciji preporuke, u kojem je, između ostalog navedeno da je pravni okvir usvojen, te da će se obezbijediti ravnopravna upotreba sva tri službena jezika, odnosno oba pisma u eksternoj komunikaciji prema građanima. Uvidom u službenu web stranicu stranicu Granične policije Bosne i Hercegovine utvrđeno je da je navedeno i implementirano u praksi. Obzirom na naprijed navedeno predmet pod brojem Ž-SA-06-115/21 se zatvara
9	Ž-SA-06-1143/17	P-190/21	P R E P O R U K U Ministarstvu za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo • da razmotre mogućnost izmjene spornih zakonskih odredbi u novom prijedlogu Zakona o srednjem obrazovanju Kantona Sarajevo shodno zaključcima u ovoj preporuci kao i mogućnost konsultiranja Stručnog aktiva sekretara srednjih škola u Kantonu Sarajevo u procesu sačinjavanja novog prijedloga predmetnog Zakona a prije usvajanja istog; • da najkasnije u roku od 30 (trideset) dana od dana prijema ove preporuke obavijeste Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine o poduzetim aktivnostima u cilju realizacije ove preporuke.	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	"Institucija Ombudsmana je dana 27.08.2021. godine zaprimila odgovor na preporuku broj P-190/21 od 05.08.2021. godine od Ministarstva za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo u kojem se navodi sljedeće: „U Ministarstvu za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo zaprimljena je Vaša Preporuka, broj gornji, koja se odnosi na žalbu sekretara srednjih škola, registrovanu pod brojem, Ž-SA-06-1143/17, a koja se tiče odredbi Zakona o srednjem obrazovanju. U vezi sa navedenim, ovim putem Vas obavještavamo da će Ministarstvo za odgoj i obrazovanje, u okviru redovnih i programskih aktivnosti u planiranom vrijeme formirati komisiju za izradu nacrtu novog zakona o srednjem obrazovanju, koja će sa Vašom preporukom biti blagovremeno upoznata" Prethodno navedeni odgovor je aktom od 31.08.2021. godine prosljeđen podnositeljima žalbe na uvid te u svrhu informiranja. Slijedom navedenog u skladu sa članom 35 stav 8 Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine predmet registrovan pod brojem Ž-SA-06-1143/17 se zatvara. "
10	Ž-SA-06-482/21	P-191/21	PREPORUKU Upravi za indirektno/neizravno oporezivanje Bosne i Hercegovine 1. Da odmah po prijemu ove preporuke prekine s praksom izdavanja naloga za privremeno obavljanje poslova na drugom radnom mjestu odnosno praksom zaduživanja nalogom za obavljanje poslova drugog radnog mjesta; 2. Da odluke o premještanju donosi temeljem Pravilnika o premještanju zaposlenih u Upravi za indirektno/neizravno oporezivanje kojim se i uređuje postupak premještanja zaposlenih u Upravi za indirektno/neizravno oporezivanje; 3. Da konkretan predmet razmotri ne samo u svjetlu pozitivnih propisa koji neposredno regulišu rad UIO, nego i u svjetlu Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini; 4. Da najkasnije u roku od 30 (trideset) dana od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine o poduzetim aktivnostima u cilju realizacije ove preporuke.	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	U instituciji Ombudsmana je dana 14.10.2021. godine zaprimljen odgovor Uprave za indirektno/neizravno oporezivanje Bosne i Hercegovine u aktu broj 02-34-4-1255-3/21 od 13.10.2021. godine, u kojem se između ostalog navodi da je podnositelj žalbe aktom broj: 01-34-2-55-1455-3/21 od 16.09.2021. godine obavješten da je počev od 16.09.2021. godine dužan obavljati poslove radnog mjesta šef Grupe za kontrolu velikih poreskih obveznika u Regionalnom centru Sarajevo, na kojem, na osnovu Rješenja broj: 34-512-2/05 od 17.03.2005. godine ima stalni raspored, a čime je kako ističu ispoštovana preporuka iz tačke 1 Preporuke Ombudsmana Bosne i Hercegovine broj P-191/21 od 06.08.2021. godine. Prethodno navedeni odgovor je aktom od od 18.10.2021. godine podnositelju žalbe prosljeđen na uvid.
11	Ž-SA-06-632/21	P-259/21	P R E P O R U K U DIREKTORU KAZNENO-POPRAVNOG ZAVODA ZATOVRENOG TIPRA ZENICA 1. Da, odmah, poduzme sve aktivnosti u organizaciji sastanka sa pritužiteljicom, s ciljem prevazilaženja narušenih međuljudskih odnosa i nedostatka komunikacije, na način da se pokušaju iznaći uzroci, posljedice i zajednička rješenja nastale situacije; 2. Da u roku od 30 dana obavijeste Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke.	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	20.12.2021. zaprimljen odgovor Kazneno-popravnog zavoda zatvorenog tipa Zenica. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 08.02.2022. rad na predmetu je u toku.
12	Djelimično realizirana						
13	Ž-SA-06-352/20	P-4/21	P R E P O R U K U Ministarstvu vanjskih poslova Bosne i Hercegovine 1. Da u cilju osiguranja mehanizma unutar Ministarstva poduzmu mjere u cilju implementacije člana 24 stav 4 Zakona o zabrani diskriminacije prema kojem su svi javni organi te ostala pravna lica dužni da u svojim općim pravnim aktima, ili posebnim pravnim aktima, reguliraju principe jednakog postupanja; 2. Da, odmah, poduzme sve aktivnosti sa ciljem razjašnjavanja svih okolnosti vezanih za konkretan slučaj, na način da se pokušaju iznaći uzroci, posljedice i zajednička rješenja nastale situacije; 3. Da u roku od 30 dana od dana prijema ove preporuke, obavijeste Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine o načinu realizacije iste.	01 - Diskriminacija	Djelimično realizirana	DA	Institucija Ombudsmana je dana 31.05.2021. godine zaprimila podnesak punomoćnika podnositelja žalbe advokata Mirze Ališaha od 28.05.2021. godine u kojem je između ostalog istaknuto da je nakon uvida u dostavljeni odgovor Ministarstva na preporuku institucije Ombudsmana jasno da Ministarstvo nije postupilo po izdatim preporukama, da nisu naveli razloge nepostupanja te da je ostalo neutvrđeno da li je poduzelo mjere u cilju impenetacije člana 24, stav 4 Zakona o zabrani diskriminacije. Na konkretan predmet aktom od 21.06.2021. godine ukazano je predsjedavajućem Vijeću ministara Bosne i Hercegovine. Dana 09.07.2021. godine zaprimljen je akt predsjedavajućeg Vijeća ministara Bosne i Hercegovine, broj 01-34-4-2341-2/19 od 30.06.2021. godine, koji je dostavljen punomoćniku podnositelja žalbe aktom od 21.07.2021. godine na uvid u svrhu informisanja.

14	Ostvarena saradnja						
15	Ž-SA-06-157/21	P-44/21	PREPORUKU FEDERALNOM MINISTARSTVU KULTURE I SPORTA 1. da odmah po prijemu ove preporuke postupi sukladno Uredbi o određivanju kriterija za dodjeljivanje nagrada sportistima, sportskim radnicima i sportskim udruženjima iz Federacije Bosne i Hercegovine za ostvarene vrhunske sportske rezultate na međunarodnim takmičenjima i žaliteljici dodijeli javno priznanje i nagradu; 2. da o načinu ispoštovanja ove preporuke obavijeste Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine u što kraćem roku.	01 - Diskriminacija	Ostvarena saradnja	NE	odgovor 25.10.2021. Vlada Federacije Bosne i Hercegovine Federalno ministarstvo kulture i sporta Sarajevo . Urgencija 20.01.2022. 02.02.2022.Odgovor FM kulture i sporta Na dan ažuriranja realizacije preporuka 02.02.2022. rad na predmetu je u toku.
16	Ž-BL-06-221/21	P-132/21	P R E P O R U K U Republičkoj upravi za geodetske i imovinsko-pravne poslove Republike Srpske 1. Da do usvajanja preciznih zakonskih rješenja, utvrdi i primjeni u radu objektivne, transparentne i pravne kriterijume kod postavljanja advokata za privremene zastupnike licima nepoznatog prebivališta u postupcima izlaganja na javni uvid nepokretnosti, uzimajući u obzir prijedloge Advokatske komore kao reprezentativne organizacije advokata, kao i nalaze iz ove Preporuke; da u roku od 30 dana obavijeste Ombudsmane o načinu provođenja ove preporuke	01 - Diskriminacija	Ostvarena saradnja	NE	NA dan ažuriranja realizacije preporuka 07.02.2022. utvrđeno da je odgovor RGUIP na preporuku zaprimljen 18.01.2022.Rad na predmetu je u toku.
17	Ž-BR-06-11/21	P-167/21	Ministarstvu obrazovanja i nauke Tuzlanskog kantona i Univerzitetu u Tuzli 1. da bez odlaganja preduzmu mjere kako bi se normativno i faktički uredio postupak izbora u više zvanje nastavnog osoblja, provodio na jedinstven način, uvažavajući principe pravne sigurnosti i jedinstvenosti obrazovnog prostora; 2. da u roku od 30 (trideset) dana od dana prijema ove preporuke, obavijeste Ombudsmane Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	01 - Diskriminacija	Ostvarena saradnja	DA	Dana 31.08.2021. godine zaprimljen odgovor Ministarstva obrazovanja TK, broj: 10/1-34-013810-1-21 od 23.08.2021. godine. 17.12.2021. zaprimljen odgovor Univerziteta u Tuzli. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 07.02.2022. rad na predmetu je u toku.
18	Ž-SA-06-184/21	P-240/21	PREPORUKU SKUPŠTINI KANTONA SARAJEVO 1. Da imajući u vidu Nalaz i zaključak iznesen u ovoj preporuci pristupe izmjeni članka 15. točka d) na način koji će biti sukladan pozitivnim zakonskim propisima; 2. Da o načinu ispoštovanja ove Preporuke obavijeste Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine u roku od 30 dana od dana prijema iste.	01 - Diskriminacija	Ostvarena saradnja	NE	07.12.2021 odgovor Ministarstva finansija Kantona . 18.01.2022. Od Ministarstva finansija Kantona Sarajevo zatražena informacija "... da li je je predmetni Nacrta Zakona razmatran, kao i da nam dostavite informaciju o implementaciji Preporuke. " u roku od 10 dana. Odgovor nije zaprimljen u ostavljenom roku. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 08.02.2022. rad na predmetu je u toku.
19	Ž-BL-06-443/21	P-264/21	PREPORUKU Vladi Federacije Bosne i Hercegovine • da prioritarno osigura sredstva za povezivanje staža radi odlaska u penziju radnicima preduzeća sa državnim kapitalom, u skladu sa nalazima iz ove Preporuke; • da u roku od 30 dana, od dana prijema, dostave Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine informacije o mjerama preduzetim na realizaciji ove Preporuke.	01 - Diskriminacija	Ostvarena saradnja	DA	Dana 24.11.2021. zaprimljen odgovor Vlade F BiH. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 08.02.2022. rad na predmetu je u toku.
20	Ž-BL-06-819/21	P-297/21	P R E P O R U K U Vladi Tuzlanskog kantona • Da se prilikom uvođenja mjera, radi suzbijanja pandemije virusa COVID-19 i zaštite javnog zdravlja, dosljedno rukovodi standardima koji se primjenjuju u slučaju ograničavanja osnovnih prava građana, u skladu sa nalazima iz ove Preporuke; • Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	01 - Diskriminacija	Ostvarena saradnja	DA	Odgovor Ministarstva zdravstva Tuzlanskog kantona zaprimljen 30.12.2021. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 09.02.2022. rad na predmetu je u toku.
21	Ž-BL-06-621/21	P-301/21	P R E P O R U K U Gradskoj upravi Sarajevo i Vladi Kantona Sarajevo • Da po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmana, na način propisan Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi izjašnjenje na zahtjev od 14.09.2021. godine, kako je to naprijed navedeno;	01 - Diskriminacija	Ostvarena saradnja	DA	Dana 17.01.2022. zaprimljen odgovor Grada Sarajeva. 27.01.2022. zaprimljen odgovor Stručne službe Vlade Kantona Sarajevo. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 09.02.2022. rad na predmetu je u toku .
22	Ž-BR-06-220/20	P-304/21	1. bez odlaganja pristupe izmjeni odredbi Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, u skladu sa pozitivnim zakonskim propisima imajući u vidu odredbe Zakona o zabrani diskriminacije Bosne i Hercegovine; 2. ponove izbor uposlenika za radno mjesto -Tehnički sekretar, 3. u roku od 30 (trideset) dana, od dana prijema ove preporuke obavijeste Ombudsmane Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	01 - Diskriminacija	Ostvarena saradnja	DA	Dana 04.02.2022. zaprimljen je odgovor JU Bosanskih kulturni centar Tuzla . Na dan ažuriranja realizacije preporuka 09.02.2022. rad na predmetu je u toku.
23	Nije realizirana						
24	Ž-SA-06-729/20	P-8/21	PREPORUKU MINISTARSTVU ZA OBRAZOVANJE, NAUKU, I MLADE KANTONA SARAJEVO 1. da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmana na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno; 2. da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmane o načinu ispoštovanja ove preporuke.	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	DA	Cijeneći utvrđene činjenice, relevantne propise, Ombudsmani nisu utvrdili u konkretnom slučaju diskriminaciju. Naime, nije sporno da je pravo na obrazovanje zagarantovano međunarodnim i domaćim propisima, na koje se pozivao i podnosilac žalbe, ali Ombudsmani nisu utvrdili elemente različitog postupanja nadležnog organa koji se ogledaju u radnji, odnosno propuštanju nadležnog organa kao odgovorne strane u odnosu na sve predškolske ustanove, bilo javne ili privatne i posebno u budućem periodu (hipotetički posmatrano). Shodno tome, bez elemenata različitog postupanja Ombudsmani nisu mogli utvrditi diskriminaciju i eventualno diskriminatorno ponašanje kantonalnog ministarstva obrazovanja...". Obzirom na naprijed navedeno, Ombudsmani za ljudska prava Bosne i Hercegovine donijeli su odluku da se predmet broj Ž-SA-06-729/20 zatvori, sukladno članku 35. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine.

25	Ž-SA-06-775/20	P-29/21	P R E P O R U K U ministru Ministarstva za obrazovanje, nauku, kulturu i sport Zeničko-dobojskog kantona 1. Da poduzme sve aktivnosti u cilju donošenja podzakonskih akata koji bi detaljnije regulirali pitanja provođenja i organiziranja polaganja vozačkog ispita, instruktorskih ispita, ispita za stjecanje licenci, kao i pitanja provođenja i organiziranja kontrole osposobljavanja i polaganja ispita za vozače motornih vozila, a posebno pitanja postupka oglašavanja, procedure izbora i prava žalbe aplikantata u komisije; 2. Da u roku od 60 dana obavijesti Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke.	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	DA	Nakon provedenih istražnih radnji u predmetu Ž-SA-06-775/20, izdavanja preporuke, a posebno cijeneći odgovor Ministarstva za obrazovanje, nauku, kulturu i sport Zeničko-dobojskog kantona broj: 10-23-128-80/21 Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su odlučili da nema osnova za poduzimanjem daljnjih radnji obzirom da je Ministarstvo obrazovanja dostavilo iscrpan odgovor, te ukazalo i na nove činjenice i sudsku praksu Vrhovnog suda FBiH, a koje nisu dostavili u toku istražnog postupka. Radi svega navedenog, institucija Ombudsmena pristupa zatvaranju predmeta.
26	Ž-BL-06-698/20	P-33/21	P R E P O R U K U Vladi Republike Srpske i naslovljenim ministarstvima • Da u okviru svojih ovlaštenja i kapaciteta omogući korištenje prava na pomoć Vlade Republike Srpske i privatnim predškolskim ustanovama sa područja Grada Banja Luka, proporcionalno pretrpljenim posljedicama izazvanim pandemijom, a u skladu sa nalazima iz ove Preporuke ; • Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke obavijesti instituciju Ombudsmena o preduzetim mjerama na realizaciji preporuke.	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	DA	23.02.2021. Zaprimljen odgovor Ministarstva privrede i poduzetništva da nisu nadležni za postupanje po preporuci.
27	Ž-BL-06-437/20	P-162/21	P R E P O R U K U Upravi za indirektno oporezivanje Bosne i Hercegovine 1. Da osigura jednak tretman podnosioca žalbe u odnosu na sve zaposlene u pogledu raspoređivanja na rad van mjesta prebivališta; 2. Da pokloni dužnu pažnju zahtjevima podnosioca žalbe ne samo u svjetlu pozitivnih propisa koji neposredno regulišu rad Uprave, nego i u svjetlu Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini; 3. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	DA	"...Dana 27.07.2021. godine, pomoćnik direktora Uprave za indirektno oporezivanje Bosne i Hercegovine je dostavio odgovor na Preporuku u kojem navodi da su rješenja o premještanju potvrđena od strane Odbora državne službe za žalbe Bosne i Hercegovine, kao drugostepenog organa, te da nema mjesta provođenju mjera traženih preporukom. Dana 29.09.2021. godine, institucija Ombudsmena je uputila urgenciju Upravnom odboru Uprave za indirektno oporezivanje kojom je traženo provođenje preporuke uz navođenje članova Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, koji nalažu obavezu saradnje sa pomenutom institucijom. Dana 05.11.2021. godine, Uprava za indirektno oporezivanje je dostavila odgovor na urgenciju u kojem navodi da je institucija Ombudsmena jednostrano prihvatila navode podnosioca žalbe iako isti ne odgovaraju stvarnom činjeničnom stanju, zbog čega preporuka ne može biti provedena. Izdavanjem preporuke i slanjem urgencije, iscrpljene su mogućnosti koje Ombudsmen za ljudska prava ima po pojedinačnim žalbama građana. Ujedno napominjemo da Preporuku (P-162/21) možete koristiti kao zvaničan stav institucije Ombudsmena po ovom pitanju i u svim drugim postupcima. Preporuka u ovom predmetu je objavljena i na zvaničnoj internet stranici institucije Ombudsmena za ljudska prava..."
28	Ž-BL-06-321/21	P-189/21	P R E P O R U K U Narodnoj skupštini Republike Srpske i Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine • Da u okviru svojih nadležnosti razmotre mogućnost usklađivanja ili izmjene postojećeg zakonskog okvira sa ciljem rješavanja zahtjeva za povrat poreza građana koji žive u jednom, a rade u drugom entitetu, u skladu sa nalazima iz ove Preporuke; • Da u roku od 60 dana od dana prijema preporuke obavijesti Instituciju ombudsmena o preduzetim mjerama na realizaciji preporuke.	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	NE	"...Izdavanjem preporuke zakonodavnim tijelima, iznad kojih ne postoji nadređeni organ, iscrpljene su mogućnosti koje Ombudsmen za ljudska prava ima po pojedinačnim žalbama građana. Ujedno napominjemo da Preporuku (P-189/21) možete koristiti kao zvaničan stav institucije Ombudsmena po ovom pitanju i u svim drugim postupcima. Preporuka u ovom predmetu je objavljena i na zvaničnoj internet stranici institucije Ombudsmena za ljudska prava."
29	Nema odgovora						
30	Ž-BL-06-698/20	P-202/21	P R E P O R U K U Vladi Republike Srpske i Ministarstvu prosvjete i kulture Republike Srpske • Da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena, na način propisan Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi odgovor na preporuku od 22.01.2021. godine, kako je to naprijed navedeno; • Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema preporuke obavijesti Instituciju ombudsmena o preduzetim mjerama na realizaciji preporuke.	01 - Diskriminacija	Nema odgovora	NE	Uvidom u bazu podataka utvrđeno da u ostavljenom roku nije zaprimljen odgovor na P-202/21. "...Izdavanjem preporuke najvišem tijelu izvršne vlasti, iznad koje ne postoji nadređeni organ, iscrpljene su mogućnosti koje Ombudsmen za ljudska prava ima po pojedinačnim žalbama građana. Ujedno napominjemo da Preporuku (P-33/21) možete koristiti kao zvaničan stav institucije Ombudsmena po ovom pitanju i u svim drugim postupcima. Preporuka u ovom predmetu je objavljena i na zvaničnoj internet stranici institucije Ombudsmena za ljudska prava..."
31	Ž-BL-06-403/21	P-270/21	P R E P O R U K U SKUPŠTINI I VLADI BRČKO DISKTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE 1. Da preduzmu mjere iz svoje nadležnosti radi uspostavljanja de facto ravnopravnosti osoba sa invaliditetom u procesu zapošljavanja u institucijama Brčko Distrikta, u skladu sa međunarodnim obavezama Bosne i Hercegovine i nalazima iz ove Preporuke; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke obavijesti Instituciju ombudsmena o preduzetim mjerama na realizaciji preporuke.	01 - Diskriminacija	Nema odgovora	NE	Rok za izjašnjenje o realizaciji preporuke istekao 29.12.2021. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 08.02.2022. rad na predmetu je u toku.
32	Ž-SA-06-743/20	P-310/21	P R E P O R U K U Ministru unutrašnjih poslova Unsko-sanskog kantona 1. Da, odmah, poduzme sve aktivnosti u organizaciji sastanka sa podnositeljicom žalbe i pomoćnikom ministra, s ciljem prevazilaženja narušenih međuljudskih odnosa i nedostatka komunikacije između pomoćnice ministra i podnositeljice žalbe, na način da se pokušaju iznaći uzroci, posljedice i zajednička rješenja nastale situacije; 2. Da u cilju osiguranja mehanizma unutar Ministarstva poduzme mjere u cilju implementacije člana 24 stav 4 Zakona o zabrani diskriminacije prema kojem su svi javni organi te ostala pravna lica dužni da u svojim općim pravnim aktima, ili posebnim pravnim aktima, reguliraju principe jednakog postupanja; 3. Da u roku od 30 dana obavijeste Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke;	01 - Diskriminacija	Nema odgovora	NE	Rok za obavještanje Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke je 28.01.2022. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 09.02.2022. uvidom u BP utvrđeno da odgovor nije zaprimljen .Rad na predmetu je u toku.
33	UKUPNO	-		01 - Diskriminacija			

34	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
35	26	26	9	1	8	5	3
36	POVREDA PRAVA :	02 - Mediji i sloboda informisanja					
37	Realizirana						
38	Ž-BL-05-697/20	P-152/21	PREPORUKU predsjedniku Skupštine opštine Teslić 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja podnosiocu žalbe odgovori na podneseni zahtjev za pristup informacijama od dana 21.09.2020. godine, u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	02 - Mediji i sloboda informisanja	Realizirana	DA	Aktom broj: 01-013-121/21, od dana 30.06.2021. godine, odgovorna strana dostavila je odgovor u kome navodi da je preduzimajući aktivnosti u cilju realizacije izdate preporuke dana 29.06.2021. godine, podnosilac žalbe pismeno obavijestio odgovornu stranu da odustaje od podnesenog zahtjeva. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
39	UKUPNO	-	02 - Mediji i sloboda informisanja				
40	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
41	1	1	1	0	0	0	0
42	POVREDA PRAVA :	03 - Pristup informacijama					
43	Realizirana						
44	Ž-SA-06-800/20	P-1/21	PREPORUKU UPRAVI ZA INDIRECTNO/NEIZRAVNO OPOREZIVANJE BOSNE I HERCEGOVINE 1. da odmah po prijemu ove preporuke prekine s praksom izdavanja Naloga za privremeno obavljanje poslova na drugom radnom mjestu istog nivoa, u određenom vremenskom periodu, na period od mjesec dana"- donesenim temeljem tzv. Ovlaštenje broj: 01-34-2-75-64/18 od 08.02.2018. godine; 2. da odluke o premeštaju donosi temeljem Pravilnika o premeštaju zaposlenih u Upravi za indirektno/neizravno oporezivanje kojim se i uređuje postupak premeštaja zaposlenih u Upravi za indirektno/neizravno oporezivanje, 3. da u roku od 30 dana od dana prijave ove preporuke obavijesti Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja iste.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Dana 23.02.2021. godine zaprimljeno je izjašnjenje Uprave za indirektno/neizravno oporezivanje Bosne i Hercegovine pod brojem 02-34-4-2171-5/20 od 22.04.2021. godine u kojem se, između ostalog ističe da je Preporuka Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ispoštovana, na način što je premeštaj, zbog viška stručnih saradnika-carinskih inspektora iz Carinske ispostave Zenica izvršen Rješenjem, donesenim sukladno Zakonu o upravi za indirektno oporezivanje i Pravilnikom o premeštaju zaposlenih u Upravi za indirektno oporezivanje, a na koje pritužitelj ima pravo na žalbu Odboru državne službe za žalbe Federacije BiH.
45	Ž-SA-06-1409/18	P-3/21	P R E P O R U K U direktorici i Školskom odboru Javne ustanove Osnovna škola „Umihana Čuvidina“ Sarajevo 1. Da u cilju osiguranja mehanizma unutar škole poduzmu mjere u cilju implementacije člana 24 stav 4 Zakona o zabrani diskriminacije prema kojem su svi javni organi te ostala pravna lica dužni da u svojim općim pravnim aktima, ili posebnim pravnim aktima, reguliraju principe jednakog postupanja i člana 37 Kolektivnog ugovora za djelatnost predškolskog odgoja i osnovnog odgoja i obrazovanja u Kantonu Sarajevo odnosno da osiguraju efikasne interne procedure zaštite od diskriminacije i zaštite dostojanstva; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijeste Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o načinu realizacije iste.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Institucija Ombudsmena je dana 19.02.2021. godine zaprimila odgovore na preporuku Ombudsmena broj P-3/21 od 14.01.2021.godine od direktorice JU Osnovna škola „Umihana Čuvidina“ u aktu broj 647/21, od 12.02.2021. godine i v.d. predsjednika Školskog odbora u aktu broj 662/21, od 15.02.2021. godine, iz kojih proizilazi da je imenovana osoba ovlaštena za primanje pritužbi ove vrste odnosno da je uspostavljena interna procedura za zaštitu od diskriminacije i zaštitu dostojanstva.
46	Ž-SA-05-822/20	P-18/21	P R E P O R U K U direktoru JP „Rad“ d.d. Tešanj 1. Da u smislu člana 19. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine imenuje službenika za informisanje i ovlasti ga za donošenje rješenja po zahtjevima za pristup informacijama. Odluku o imenovanju službenika za informisanje potrebno je dostaviti Ombudsmenima na uvid; 2. Da u smislu člana 20. st. 1 i 2. Zakona sačini i objavi na službenoj internet stranici Vodič za pristup informacijama, Index registar i obrazac za podnošenje zahtjeva za pristup informacijama. Primjerak navedenih dokumenata potrebno je dostaviti Ombudsmenima na uvid; 3. Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke, obavijesti i Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke;	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	"...Obzirom da u ostavljenom roku nije zaprimljen odgovor povodom izdate Preporuke, dana 15.04.2021. godine JP Rad d.o.o Tešanj je upućena urgencija za postupanje po navedenoj Preporuci. Do danas nije zaprimljen odgovor navedenog Javnog preduzeća, te je dana 31.05.2021. godine o nerealizaciji Preporuke obaviješteno Općinsko vijeće Tešanj, kao osnivač navedenog Javnog preduzeća. Shodno navedenom, Ombudsmeni konstatuju da Preporuka broj P-18/21 od 18.01.2021. godine nije realizovana, te se predmet zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Predmet će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti institucije Ombudsmena za 2021. godinu." Dana 08.09.2021. zaprimljen odgovor Opštine Tešanj u kojem je navedeno da je JP "Rad" dostavio tražene informacije 05.03.2021., nakon čega je po uputi postupajuće pravnice, unesena promjena realizacije preporuke.Preporuka u cjelosti realizirana.
47	Ž-SA-05-545/20	P-30/21	P R E P O R U K U direktoru Kantonalne uprave za inspekcijske poslove Unsko-sanskog kantona 1. Da u smislu člana 19. stav 2. Etičkog kodeksa za državne službenike Unsko-sanskog kantona poduzme adekvatne mjere, a u cilju prevencije svih budućih sličnih postupanja; 2. Da u smislu člana 19. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine imenuje službenika za informisanje. Odluku o imenovanju službenika za informisanje potrebno je dostaviti Ombudsmenima na uvid; 3. Da u smislu člana 20. st. 1 i 2. Zakona sačini i objavi na službenoj internet stranici Vodič za pristup informacijama, Index registar i obrazac za podnošenje zahtjeva za pristup informacijama. Primjerak navedenih dokumenata potrebno je dostaviti Ombudsmenima na uvid; 4. Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke, obavijesti i Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke;	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	22.03.2021 odgovor Kantonalne uprave za inspekcijske poslove U pogledu tačke 2 i 3. Preporuke Omnbudsmena, iz odgovora proizilazi da je imenovan službenik za informisanje, kao i da su Vodič za pristup informacijama, Index registar informacija i obrazac za podnošenje zahtjeva za pristup informacijama, objavljen na službenoj internet stranici Kantonalne uprave za inspekcijske poslove Unsko-sanskog kantona. Uzimajući u obzir navedeno, Ombudsmeni konstatuju da je Preporuka broj P- 30/21 od 01.02.2021. godine realizovana, te se shodno navedenom predmet zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine.

48	Ž-BL-05-478/20	P-36/21	PREPORUKU načelniku Policijske uprave Banja Luka 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja podnosiocu žalbe odgovori na podneseni zahtjev za pristup informacijama od dana 18.05.2020. godine, u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	"...Aktom broj: SM-059-231/20, od dana 16.03.2021. godine, odgovorna strana dostavila je odgovor po izdatoj preporuci, u kome navodi da podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev za pristup informacijama odgovoreno aktom broj: SM-1-221.1-62/21, od dana 16.03.2021. godine. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom."
49	Ž-BL-05-633/20	P-38/21	PREPORUKU ministru za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke uspostavi saradnju sa Ombudsmanom Bosne i Hercegovine na način propisan članom 23. i članom 25. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	"...Aktom broj: 11/06-08-38878-1/21, od dana 05.03.2021. godine, odgovorna strana dostavila je odgovor po izdatoj preporuci. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine."
50	Ž-MO-05-167/20	P-58/21	P R E P O R U K U Načelniku Općine Jablanica 1. Da odmah, po prijemu ove preporuke, na podneseni zahtjev podnosioca žalbe, donese novo rješenje, u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine i dostavi tražene podatke, budući da ne postoje smetnje za neudovoljavanje po istom; 2. Da u roku od 15 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsmanu Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Nakon donesene preporuke broj 58/21 od 22.02.2021. prema općinskom načelniku općine Jablanica da donese novo rješenje u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama FBiH, dana 12.04. 2021. Institucija Ombudsmana zaprimila je izjašnjenje Općine Jablanica broj 01-12-2655/20 od 06.04.2021. kojim obavještavaju da su postupili sukladno Preporuci broj 58/21 a što je potvrđeno i od samih žalitelja. Imajući u vidu izneseno činjenično stanje, Ombudsmani za ljudska prava Bosne i Hercegovine odlučili su da u smislu čl. 35. st.8 Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine, u vezi sa odredbom čl. 32. st.2. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava BiH, zatvore predmet broj: Ž-MO-05-167/20.
51	Ž-SA-05-171/21	P-61/21	P R E P O R U K U OPĆINI STARI GRAD SARAJEVO 1. Da postupi sukladno članku 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine i donese rješenje o pristupu informacijama Bosne i Hercegovine; 2. Da obavijesti Ombudsmanu Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Dana 21.04.2021. godine zaprimljeno je izjašnjenje Općine Stari Grad Sarajevo, akt broj UP-I-09-45-1388/21 od 15.04.2021. godine u kojem je navedeno da je imenovano u međuvremenu podnio novi zahtjev za pristup naprijed traženim informacijama, te mu je dana 10.04.2021. godine uručeno rješenje broj UP-I-09-45-1388/21 od 31.03.2021. godine. Akt Općine Stari Grad Sarajevo, navedeni broj, dostavlja se u prilogu ovog akta. Obzirom na činjenicu da je Preporuka Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine pod brojem P-61/21 ispoštovana, to su Ombudsmani za ljudska prava Bosne i Hercegovine donijeli odluku da se predmet broj Ž-SA-05-171/21 zatvori, sukladno članku 35. Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
52	Ž-LI-05-25/21	P-64/21	PREPORUKU Direktoriju Javne ustanove Bolnice Travnik 1. da odmah po dobijanju ove preporuke proslijedi zahtjev žaliteljice za slobodan pristup informacijama nadležnoj javnoj ustanovi, Domu zdravlja Jajce na postupanje, a sve u skladu sa čl.13.tač.1. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine, 2. da u roku od petnaest (15) dana od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmanu BiH o izvršenju ove Preporuke.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Dana 24.03.2021.g. JU Bolnica Travnik je dostavila izjašnjenje br:10-2405/21, kojim obavještava Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, da su postupili po Preporuci br:P-64/21 od 15.03.2021.g., na način da su zahtjev žaliteljice za slobodan pristup informacijama proslijedili nadležnoj ustanovi, Domu zdravlja Jajce, na postupanje. Dana 25.03.2021.g. žaliteljici je dostavljeno pomenuto izjašnjenje odgovorne strane na komentar. Ombudsmani za ljudska prava Bosne i Hercegovine, su odlučili da u smislu člana 35.st.1.tač.3. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, 104/11), zatvore predmet, koji se vodi po žalbi Ž-LI-05-25/21, jer je, nakon intrevencije Institucije ombudsmana BiH, konstatirano da je podnosilac žalbe ostvario zaštitu svojih prava, tj. odgovorna strana je u toku postupka otklonila ukazu povredu prava i sloboda naznačenih u žalbi.
53	Ž-BR-05-12/21	P-72/21	OPĆINSKOM SUDU U TUZLI 2- da, prilikom odlučivanja o zahtjevima za slobodu pristupa informacija postupa u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine. 3-da u roku od petnaest (15) dana od dana prijema preporuke obavijestite Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji ove Preporuke.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	NE	Dana 14.04.2021. godine zaprimljen odgovor Općinskog suda u Tuzli, broj: 032-0-Su-21-000 003 od 08.04.2021. godine : "...Obavještavamo Vas da je vaša Preporuka realizirana i da će ovaj sud ubuduće istu imati u vidu i nastojati da u roku od 15 dana obradi zahtjeve za pristup informacijama, a u suprotnom obavezno obavijesti stranku o razlozima produženja roka. Napominjemo da složena epidemiološka situacija utiče na rad suda. Kada je u pitanju postupanje po zahtjevima za pristup informacijama stranke i advokati se u povećanom obimu sudu obračuju zahtjevima za pristup infonnacijama, a značajan broj zaposlenika je u prethodnom periodu, a i trenutno odsutan s posla zbog bolovanja radi izolacije zbog kontakta ili zaraze virusom COVID-19, opravka ili drugih osnova. Sistemizacija administrativnog osoblja u sudu je popunjena u procentu od 68%, zbog čega dodatna odsustva zaposlenika svakako utiče na efikasnost rada suda." Navedeni odgovor dostavljen je žaliteljici dana 21. 4. 2021. godine. Uzimajući u obzir da je preporuka P-72/21 prihvaćena, Ombudsmani Bosne i Hercegovine sukladno članku 35. stavku 1. tačka 8. Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine zatvaraju predmet broj: Ž-BR-05-12/21
54	Ž-SA-05-11/21	P-78/21	P R E P O R U K U JU Centar za djecu i odrasle osobe s posebnim potrebama Upravni odbor • da poništi Rješenje broj: 01-49-256/20 od 18.12.2020. godine i donese novo Rješenje shodno Zakonu o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine; • da, ubuduće, prilikom odlučivanja o zahtjevima za slobodu pristupa informacija postupa shodno odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine. • da u roku od petnaest (15) dana od dana prijema Preporuke obavijesti Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji ove Preporuke.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	19.04.2021 odgovor JU Centar za djecu i odrasle Iz dostavljenog odgovora vidljivo je da je ispoštovana Preporuka P- 78/21, tj. poništeno je Rješenje broj: 01-49-256/20 od 18.12.2020. godine i kopija traženih informacija je dostavljena podnosiocu zahtjeva uz novo Rješenje.

55	Ž-SA-05-1015/20	P-80/21	P R E P O R U K U Kantonalnom sudu u Sarajevu 1. Da imajući u vidu navode iz ove Preporuke, ponovo razmotri zahtjeve za pristup informacijama T.DŽ. od dana 14.10.2020. godine i donese rješenja u smislu člana 14. u vezi sa čl. 5. st. 1., 9. i 10. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine; 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke u roku od 15 dana od dana prijema iste.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Institucija Ombudsmana je dana 23.04.2021. godine zaprimila odgovor Kantonalnog suda u Sarajevu u aktu broj 009-0-Su-20-000766, od 20.04.2021. godine iz kojeg proizilazi da je preporuka Ombudsmana Bosne i Hercegovine P-80/21 od 31.03.2021. godine ispoštovana i da su podnositelju žalbe dostavljene kopije traženih presuda u kojima su zaštićeni lični podaci. Slijedom svega navedenog u skladu sa članom 35 stav 8 Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine predmet registrovan pod brojem Ž-SA-05-1015/20 se zatvara
56	Ž-BL-05-78/21	P-97/21	Ombudsmeni Bosne i Hercegovine Odjeljenju za boračko-invalidsku zaštitu daju sledeću P R E P O R U K U - Da u konkretnom slučaju preduzmu sve radnje u cilju obrađivanja zahtjeva za pristup informacijama u skladu sa Zakonom - Da o učinku ove Preporuke obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine u roku od 15 dana od dana prijema iste.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	"...Aktom od dana 28.04.2021. Odjeljenje obavještava Instituciju ombudsmana o preduzetim radnjama povodom upućene Preporuke: Obavještenje za nadležno Ministarstvo, radi postupanja po Preporuci; Obavijest za stranku o preduzetim radnjama. Ombudsmene o navedenom obavještava i podnosiocima žalbe, dopisom od 04.05.2021. Temeljem svega izloženog, konstatuje se da je Preporuka Ombudsmana ispoštovana, u smislu ekspeditivnog djelovanja i preduzimanja neophodnih radnji kako bi se tražene informacije u konačnici učinile dostupnim podnosiocu zahtjeva...."
57	Ž-BL-05-794/20	P-89/21	PREPORUKU direktoru „Aerodroma Republike Srpske“ a.d. Banja Luka 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev odgovori u skladu sa odredbama člana 14. stav 4. Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske; 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Aktom broj: 555-1-1/21, od dana 28.04.2021. godine, odgovorna strana je obavijestila Ombudsmene Bosne i Hercegovine da je u skladu sa izdatom preporukom uputila odgovor žalitelju na podneseni zahtjev za pristup informacijama, od dana 25.09.2020. godine. Izdavanjem preporuke iscrpljene su sve mogućnosti koje Ombudsman Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, te se predmet zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11).
58	Ž-BL-05-148/21	P-109/21	PREPORUKU 1. Da odmah po prijemu ove preporuke, u skladu sa iznesenim mišljenjem ombudsmana i Zakonom o slobodi pristupa informacijama, ponovo razmotri zahtjev žalitelja od 15.12.2020. godine 2. Da u roku od 30 (trideset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	"Ministarstvo privrede Unsko-sanskog Kantona je u odgovoru od 25.08.2021. godine navelo da je u ponovnom postupku u skladu sa Preporukom Ombudsmana za ljudska prava broj: 109/21 od 21.04.2021. godine, utvrđeno da je dostavljanje traženih informacija (ime i prezime taksi vozača) u javnom interesu te su tražene informacije i dostavljene podnosiocu žalbe u odgovoru od 25.08.2021. godine. Podnosilac žalbe je u telefonskom razgovoru od 10.09.2021. godine obavijestio da je primio navedeni odgovor Ministarstva te da je istim zadovoljan. S obzirom da je navedena preporuka ispoštovana, ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 104/11) zatvore predmet"
59	Ž-BL-05-86/21	P-60/21	P R E P O R U K U • Da o zahtjevu za pristup informacijama podnosioca žalbe odluči u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske uvažavajući izneseno mišljenje Ombudsmana. • Da u roku od 30 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o realizaciji ove preporuke.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	NE	Odgovor Poreske uprave broj: 06/1.02/0801-052.4-4863/2 od 29.03.2021. godine u kojem je navedeno „Ovim putem Vas obavještavamo da smo po istom postupku i donijeli rješenje broj: 06/1.02/0801-052.4-4863/2021 od 29.03.2021. godine“. S obzirom da iz odgovora proizilazi da je preporučeno ispoštovano, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine nemaju osnova za dalje postupanje u predmetu, pa u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, broj: 104/11) donose odluku o zatvaranju.
60	Ž-BL-05-127/21	P-106/21	P R E P O R U K U • Da o zahtjevu za pristup informacijama podnosioca žalbe odluči u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske uvažavajući izneseno mišljenje Ombudsmana. • Da u roku od 30 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o realizaciji ove preporuke.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	"...dostavljen je zaključak Grada Trebinje broj: 11-053-501-4/20 od 31.05.2021. godine kojim je odlučeno o zahtjevu za pristup informacijama, u kojem je navedeno da je konačan, međutim da protiv istog može pokrenuti upravni spor pred Okružnim sudom u Trebinju. S obzirom da iz odgovora proizilazi da je gradonačelnik Grada Trebinja postupio po zahtjevu za pristup informacijama i donio upravni akt, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine nemaju osnova za dalje postupanje u predmetu, pa u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, broj: 104/11) donose odluku o zatvaranju..."
61	Ž-BL-05-176/21	P-125/21	P R E P O R U K U • Da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa Ombudsmenima, na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to naprijed navedeno; • Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu ispoštovanja ove preporuke.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	"Na preporuku nije odgovoreno u ostavljenom roku, te je iz tog razloga upućena urgencija dana 29.07.2021. godine. Ni nakon urgencije Ombudsmeni nisu zaprimili odgovor pa je ponovljena urgencija dana 04.10.2021. godine. Nakon toga zaprimljen je odgovor Odjeljenja za opštu upravu opštine Kotor-Varoš broj: 03/2-053-4/21-3 od 19. 10.2021. godine u kojem je navedeno „...obavještavamo Vas da je ovaj organ dana 28.05.2021. godine usvojio žalbu T.I. kao opravdanu i dostavio im tražene informacije, čime je realizovana Vaša preporuka .“ S obzirom da iz odgovora proizilazi, da je preporučeno ispoštovano, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine nemaju osnova za dalje postupanje u predmetu, pa u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, broj: 104/11) donose odluku o zatvaranju."
62	Ž-BL-05-819/20	P-126/21	Odjeljenju za stambeno komunalne poslove grada Derвента daju P R E P O R U K U 1. da bez odlaganja odluči o dijelu zahtjeva za pristup informacijama kojim se traži pristup projektnoj dokumentaciji u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske 2. Da u roku od 20 dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Podnosilac žalbe dostavlja dopis u kojem obavještava Ombudsmene da je po pozivu odgovornog organa, dana 02.07.2021. godine izvršio uvid u projektnu dokumentaciju. Imajući u vidu navedeno, Ombudsmeni konstatuju da je preporuka ispoštovana, te se predmet zatvara.

63	Ž-BL-05-686/20	P-136/21	PREPORUKU glavnom okružnom javnom tužiocu Okružnog javnog tužilaštva u Banjaluci 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja podnosiocu žalbe odgovori na podneseni zahtjev za pristup informacijama od dana 11.09.2020. godine, u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	"...Kako odgovorna strana nije dostavila izjašnjenje o preduzetim aktivnostima u roku određenom u preporuci, Ombudsman Bosne i Hercegovine je o okolnostima izdavanja preporuke ponovo obavijestio Okružno tužilaštvo aktom od dana 10.09.2021. godine. Aktom broj: 731/20, od dana 01.10.2021. godine, Okružno tužilaštvo dostavilo je traženo obavještenje. Iz pomenutog proizilazi da je odgovor izostalo zbog propusta u dostavljanju, iako je aktom broj: A-731/20, od dana 18.06.2021. godine, isti naslovljen na Ombudsmena Bosne i Hercegovine. U pomenutom aktu, Okružno tužilaštvo ukazuje da je u predmetu T13 0 KT 0046542 18 vodena istraga protiv tri lica, i to protiv podnosioca žalbe, lica S.G. i lica D.D. postupak protiv podnosioca žalbe i lica G.S. razdvojen je od postojećeg i formiran je novi predmet broj: T13 0 KT 0055622 21 koji je okončan donošenjem naredbe o nesprovođenju istrage koja je licima uredno dostavljena o čemu postoje dokazi u vidu dostavnice. Budući da je osumnjičeno lice D.D. nedostupno organima, istraga u predmetu broj: T13 0 KT 0046542 18 nije okončana. Osim toga, Okružno tužilaštvo ukazuje da je podnosiocu žalbe uputilo akt broj: T13 0 KT 0046542 18, od dana 15.02.2021. godine kome ga je obavijestilo o ovim okolnostima. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom."
64	Ž-BL-05-752/20	P-138/21	PREPORUKU ministru za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju Republike Srpske 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja iz okvira svojih nadležnosti i ovlašćenja donese odluku po žalbi izjavljenoj dana 24.06.2020. godine 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	"...Aktom broj: 15.02-052-9704/20, od dana 16.06.2021. godine, Ministarstvo je dostavilo odgovor na izdatu preporuku. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11)."
65	Ž-BL-05-214/21	P-139/21	PREPORUKU direktoru Agencije za bankarstvo Republike Srpske 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja podnosiocu žalbe odgovori na podneseni zahtjev za pristup informacijama od dana 16.02.2021. godine, u formi propisanoj članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	"...Aktom broj: 03-1177-4/21, od dana 08.07.2021. godine, Agencija je dostavila odgovor na izdatu preporuku. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11)."
66	Ž-SA-05-870/20	P-159/21	P R E P O R U K U direktoru J.P Elektroprivreda d.d. BiH- Sarajevo 1. Da imajući u vidu Preporuku Ombudsmena, poništi Rješenje broj: 01-09-2802/20 od 09.10.2020. godine i donese novo rješenje u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine; 2. Da u roku od 15 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmene o mjerama poduzetim u cilju realizacije ove Preporuke;	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	"...Dana 21.07.2021. godine zaprimljeno je Rješenje EP BiH broj: 1-09-22606/21 od 15.07.2021. godine kojim je žalitelju djelimično odobren pristup informacijama i to na način da su žalitelju dostavljena imena i prezimena članova i informacije u vezi sa načinom imenovanja članova Nadzornog odbora, dok je u dijelu koji se odnosi na kontakt podatke, utvrđen izuzetak od saopćavanja i to u smislu člana 8. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine. Žalitelj je imao mogućnost korištenja pravnog lijeka protiv navedenog Rješenja. Na osnovu navedenog Ombudsmeni konstatuju da je Preporuka broj: P-159/21 od 21.05.2021. godine u cjelosti realizovana, te je odlučeno da se predmet zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine..."
67	Ž-SA-05-947/20	P-157/21	P R E P O R U K U predsjedniku Nadzornog odbora Javnog preduzeća Željeznice d.o.o. Sarajevo i predsjedniku Konkursne komisije 1. Da odmah po prijemu preporuke razmotri zahtjev za pristup informacijama podnosioca od dana 23.09.2020. godine i donese rješenje u smislu člana 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine. Kopiju rješenja potrebno je dostaviti Ombudsmenima na uvid; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke, obavijesti i Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke;	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Dana 15.07.2021. godine zaprimljen je akt JP Željeznice d.o.o. Sarajevo broj: 1-11562-1/2021 od 13.07.2021. godine iz kojeg je vidljivo da je doneseno Rješenje o pristupu informacijama broj: NO-9099-1-7./2021 od 22.06.2021. godine kojim je djelimično odobren pristup informacijama odobren pristup informacijama. Žalitelj je imao mogućnost korištenja pravnog lijeka. Na osnovu navedenog Ombudsmeni konstatuju da je Preporuka broj: P-157/21 od 21.05.2021. godine u cjelosti realizovana, te je odlučeno da se predmet zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
68	Ž-SA-05-111/21	P-155/21	P R E P O R U K U direktorici JU Osnovna škola "Kovačići" Sarajevo 1. Da imajući u vidu Preporuku Ombudsmena, poništi Rješenje broj: 72-1/2021. godine od 08.02.2021. godine i donese novo rješenje u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine; 2. Da u roku od 15 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmene o mjerama poduzetim u cilju realizacije ove Preporuke;	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Dana 05.07.2021. godine zaprimljeno je Rješenje JU Osnovna škola „Kovačići“ broj: 248-1/2021 od 29.06.2021. godine kojim se poništava Rješenje broj: 72-1/2021. godine od 08.02.2021. godine. Istovremeno je doneseno Rješenje broj: 248-1/2021 od 29.06.2021. godine kojim je žalitelj u cjelosti odobren pristup informacijama i dostavljena kopija tražene dokumentacije. Shodno navedenom, Ombudsmeni konstatuju da je Preporuka broj: P-155/21 od 21.05.2021. godine u cjelosti realizovana, te je odlučeno da se predmet zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine.

69	Ž-MO-05-32/21	P-173/21	P R E P O R U K U gradonačelniku Grada Čapljina 1. Da u smislu člana 217. stav 1. Zakona o upravnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine ispravi grešku u Rješenju broj: 01-04-1833/21-2 od dana 13.04.2021. godine u dijelu pouke o pravnom lijeku, a imajući u vidu nalaze Preporuke Ombudsmena; 2. Da, imajući u vidu važnost principa proaktivne transparentnosti i otvorenosti rada javnih organa, redovno objavljuje na službenoj internet stranici informacije u vezi sa izdvajanjem budžetskih sredstava za različite svrhe 3. da se u svim u budućim sličnim slučajevima postupanja po zahtjevima za pristup informacijama, rukovodi principom transparentnosti i pravom javnosti da zna na koji način se troše budžetska sredstva Grada Čapljina, a uvažavajući nalaz i mišljenje institucije Ombudsmena iz ove preporuke; 4. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti instituciju Ombudsmena o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji;	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	"...Nakon dostavljene Preporuke dana 07.07.2021. godine, Grad Čapljina je dostavila odgovor na Preporuku iz kojeg je vidljivo da je ista, u ostavljenom roku, ispoštovana. Nakon dostavljenog odgovora dana 13.08.2021. podnosioci žalbe nisu pokazali dalje interesovanje, niti dostavili odgovor na dostavljeno izjašnjenje kao ni dodatnu dokumentaciju relevantnu za predmet. Imajući u vidu naprijed navedeno činjenično stanje, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su se saglasili, da u smislu člana 35. stav (3) Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, zatvore predmet broj Ž-MO-05-32/21..."
70	Ž-SA-05-31/21	P-176/21	P R E P O R U K U predsjedniku Kantonalnog suda u Sarajevu 1. Da odmah po prijemu preporuke razmotri zahtjev za pristup informacijama podnosioca od dana 15.06.2020. godine i donese rješenje u smislu člana 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine. Kopiju rješenja potrebno je dostaviti Ombudsmenima na uvid; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke, obavijesti i Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke;	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	"...Dana 19.07.2021. godine zaprimljen je akt Kantonalnog suda u Sirokom Brijegu broj: 008-0-Su-21-000 039 od 14.07.2021.godine iz kojeg proizilazi da je doneseno Rješenje broj: 008-0-Su-21-000 004 od dana 14.07.2021. godine. Uvidom u isto Rješenje utvrđeno je da je žalitelju odobren pristup informacijama, te da je žalitelj imao mogućnost korištenja pravnog lijeka. Na osnovu navedenog Ombudsmeni konstatuju da je Preporuka broj: P-176/21 od 16.06.2021. godine u cjelosti realizovana, te je odlučeno da se predmet zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine."
71	Ž-BL-05-789/20	P-142/21	PREPORUKU načelniku Odjeljenja za opštu upravu opštine Nevesinje 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, podnosiocu žalbe dopisom odgovori na podneseni zahtjev za pristup informacijama od dana 05.11.2020. godine, u skladu sa članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj, nakon sprovedenog testa javnog interesa koji propisuje član 9. istog zakona 2. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	"...Aktom broj: 05-20-19/20, od dana 30.06.2021. godine, Odjeljenje je dostavilo odgovor, u kome navodi da je postupajući po izdatoj preporuci proveo odgovarajući test javnog interesa i utvrdio da tražene informacije uključuju lične interese koji se odnose na privatnost trećeg lica, na osnovu koje je donio odluku kojom je podnosiocu žalbe odbijen pristup traženim informacijama. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom."
72	Ž-BL-05-825/20	P-141/21	PREPORUKU ministru rada i boračko-invalidske zaštite Republike Srpske 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, podnosiocu žalbe dopisom odgovori na podneseni zahtjev za pristup informacijama od dana 07.11.2020. godine, u skladu sa članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj, nakon sprovedenog testa javnog interesa koji propisuje član 9. istog zakona 2. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	"...Aktom broj: 16-03/3.2-1-835-18-2/21, od dana 18.06.2021. godine, Ministarstvo je dostavilo odgovor po izdatoj preporuci, u kome navodi da podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev za pristup informacijama odgovoreno aktom broj: 16-03/3.2-1-835-1136-1/20, od dana 18.06.2021. godine. Iz sadržine odgovora proizilazi da je Ministarstvo udovoljilo zahtjevu podnosioca žalbe i dostavilo mu tražene podatke. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom."
73	Ž-BL-05-617/20	P-185/21	PREPORUKU direktoru Centra za socijalni rad Banja Luka 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja podnosiocu žalbe dostavi pravilnik kojim se uređuje disciplinska odgovornost zaposlenih, a na osnovu podnesenog zahtjeva za pristup informacijama od dana 01.09.2020. godine 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	"...Kako Centar nije dostavio traženo obavještenje u roku koji joj je preporukom određen, u skladu sa ovlaštenjima iz člana 32. stav 2. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni list Bosne i Hercegovine" br. 32/00, 19/02, 35/04, 32/06), ombudsmeni su sa ovom činjenicom upoznali Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske. Aktom broj: 11/05-533-150/21, od dana 18.10.2021. godine, Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske obavijestilo je Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na realizaciji preporuke, iz čije sadržine proizilazi da je Centar podnosiocu žalbe dostavio pravilnik tražen podnesenim zahtjevom. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 5. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom."
74	Ž-BL-05-63/21	P-209/21	PREPORUKU direktoru JU OS "Petar Petrović Njegoš" Banja Luka 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja podnositeljici žalbe odgovori na podneseni zahtjev za pristup informacija od dana 28.12.2020. godine, na način propisan članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	"...Aktom broj: 877/21, od dana 06.10.2021. godine, škola je dostavila odgovor po izdatoj preporuci u kome se navodi da je podnositeljici žalbe odobren pristup traženim informacijama, a saglasno prporuci Ombudsmena Bosne i Hercegovine. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 1. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11). Izdata preporuka smatra se ispoštovanom."

75	Ž-BL-05-436/21	P-222/21	PREPORUKU direktoru JZU Bolnica "Dr Mladen Stojanović" Prijedor 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja podnositeljici žalbe odgovori na podneseni zahtjev za pristup informacijama od dana 09.06.2021. godine, u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	U obavještenju Bolnice broj: 4566/21, od dana 04.10.2021. godine, ukazuje se da je aktom broj: 4425/21, od dana 28.09.2021. godine, podnositeljici žalbe dostavljena potvrda o radnom stažu iz razloga što ne posjeduju podatke o njenom radnom iskustvu (kopija potvrde dostavljena je u prilogu akta). Podnositeljica žalbe bila je u radnom odnosu u Bolnici po osnovu ugovora o radu na neodređeno vrijeme u periodu 15.05.2009-02.11.2020. godine. Ombudsmeni napominju da potvrda/uvjerenje o radnom stažu ne predstavlja isto što i uvjerenje/potvrda o radnom iskustvu. Polazeći od navedenog, ombudsmeni su, u skladu sa ovlaštenjima iz člana 32. stav 2. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni list Bosne i Hercegovine" br. 32/00, 19/02, 35/04, 32/06), o činjenici izdavanja preporuke upoznali nadležno ministarstvo, na čiju intervenciju je Bolnica dostavila akt broj: 8/22, od dana 12.01.2022. godine. U pomenutom aktu navodi se da je podnositeljici žalbe pred ranije dostavljene potvrde o radnom stažu, dostavljena i potvrda o radnom iskustvu. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine, a izdta preporuka smatra se ispoštovanom.
76	Ž-MO-05-105/21	P-231/21	P R E P O R U K U Ministarstvu unutrašnjih poslova Hercegovačko-neretvanskog Kantona 1. Da razmotri mogućnost stavljanja van snage Rješenje broj: 02-03/1-1-30-17-711/21 od 28.07.2021. godine i Rješenje broj: 02-01-30-17-711/21 od 25.08.2021. godine i donese novo rješenje kojim će udovoljiti zahtjevu za pristup informacijama Ramize Sefer, na način opisan u preporuci, a u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine; 2. Da ovlasti službenika za informisanje za donošenje rješenja po zahtjevima za pristup informacijama u prvom stepenu i na taj način osigura potpuno poštovanje načela dvostepenosti u upravnom postupku; 3. Da u budućim sličnim slučajevima podnosiocima zahtjeva dostavlja odgovore po istima obavezno uvažavajući nalaz i mišljenje institucije Ombudsmena iz ove preporuke; 4. Da obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke; Rok za realizaciju preporuke: 30 dana od dana prijema preporuke.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Institucija Ombudsmena je dana 15.11.2021. godine zaprimila odgovor Ministarstva broj: 02-01-30-17-885/21, od 10.11.2021. godine u kome je navedeno sljedeće: „Imenovana je dana 08.10.2021. godine podnijela novi zahtjev za pristup informacijama. Rješenjem broj: 02-03/1-30-17-71-1/21 od 25.10.2021. godine, podnositeljici je odobren pristup djelimično. Istovremeno vas obavještavam da će ovo ministarstvo sukladno vašoj preporuci u budućim sličnim slučajevima podnositelja zahtjeva dostavljati odgovore po istima uvažavajući nalaz i mišljenje institucije Ombudsmena.“ U telefonskom pozivu od 15.11.2021. godine stranka je potvrdila prijem rješenja i iskazala zahvalnost. Imajući u vidu naprijed navedeno činjenično stanje, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su se saglasili, da u smislu člana 35. stav (8) Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, zatvore predmet broj : Ž-MO-05-105/21.
77	Ž-MO-05-124/21	P-232/21	P R E P O R U K U ELEKTROPRENOSU BIH Generalnom direktoru 1. da poništi Rješenje broj: 06-11516-2/2021 od 23.07.2021. godine i donese novo rješenje u skladu sa Zakonu o slobodi pristupa informacijama Bosne i Hercegovine; 2. da, ubuduće, prilikom odlučivanja o zahtjevima za slobodu pristupa informacija postupa u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Bosne i Hercegovine. 3. da u roku od petnaest (15) dana od dana prijema preporuke obavijestite Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji ove Preporuke.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	"... Preporuka je ispoštovana. Institucija Ombudsmena je dana 13.10.2021. godine zaprimila odgovor Elektroprijenosa broj: 06-11515-5/2021, u kojem je novim prvostepenim rješenjem zamijenjeno ožalbeno Rješenje, te je isto dostavljeno i žaliteljici koja je potvrdila prijem Rješenja. Imajući u vidu naprijed navedeno činjenično stanje, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su se saglasili, da u smislu člana 35. stav (8) Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, zatvore predmet broj : Ž-MO-05-124/21."
78	Ž-SA-05-603/21	P-228/21	P R E P O R U K U direktorici KJKP „Rad“ d.o.o. Sarajevo 1. Da odmah po prijemu preporuke razmotri zahtjev za pristup informacijama žalitelju Sarajevo i donese rješenje u smislu člana 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine. Kopiju rješenja potrebno je dostaviti Ombudsmenima na uvid; 2. Da u roku od 15 dana od dana prijema preporuke, obavijesti i Ombudsmane Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke;	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Dana 14.10.2021. godine zaprimljen je akt KJKP Rad d.o.o. Sarajevo broj: 17217/21 od 13.10.2021. godine u kojem je navedeno da je navedeno Javno preduzeće, u cilju realizacije Preporuke Ombudsmena, donijelo Rješenje broj: 05-02-09-17119/21 od 11.10.2021. godine. Isto Rješenje je dostavljeno u prilogu akta, te je uvidom u Rješenje utvrđeno da je žaliteljima odobren pristup informacijama, te da je omogućeno korištenje redovnog pravnog lijeka. Dana 15.10.2021.godine žalitelju je dostavljen navedeni akt KJKP Rad d.o.o. Sarajevo. Obzirom da je Preporuka Ombudsmena broj: P-228/21 od 17.09.2021. godine u cjelosti realizovana, predmet se zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
79	Ž-LI-05-192/21	P-236/21	PREPORUKU Službi za graditeljstvo,prostorno uređenje i stambeno-komunalne poslove Grada Livna 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, podnositeljici žalbe na podneseni zahtjev odgovori u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine 2. Da u roku od 15 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o poduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	"..Dana 27.10.2021.g. odgovorna strana je dostavila Izjašnjenje br:07-19-2152/21 da su postupili po zahtjevu žalitelja, donijeli Rješenje br: 07-19-2152/21 od dana 25.10.2021.g. kojim su odobrili pristup traženim informacijama u cijelosti. Dana 28.10.2021.g. žalitelju je dostavljeno izjašnjenje odgovorne strane na komentar, po kom se izjasnio da je i on zaprimio pomenuto rješenje. Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili da u smislu člana 35.st.1.tač.3. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, 104/11), zatvore predmet, koji se vodi po žalbi Ž-LI-05-192/21, jer je, nakon intrevencije Institucije ombudsmena BiH, konstatovano da je podnosilac žalbe ostvario zaštitu svojih prava, tj. odgovorna strana je u toku postupka otklonila ukazanu povredu prava i sloboda naznačenih u žalbi."
80	Ž-SA-05-706/21	P-257/21	P R E P O R U K U direktoru Rudnika mrkog uglja Kakanj d.o.o. Kakanj 1. Da odmah po prijemu preporuke odluči o žalbi Mjesne zajednice Donji Kakanj i u smislu člana 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji BiH donese rješenje po žalbi Mjesne zajednice Donji Kakanj; 2. Da u roku od 15 dana od dana prijema preporuke, obavijesti i Ombudsmane Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke;	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Dana 08.12.2021. godine zaprimljen je akt RMu Kakanj d.o.o. Kakanj broj: 01/D-01-52-14126/21 od 07.12.2021. godine u kojem je navedeno da je o žalbi odlučeno Rješenjem broj: 01-U-01-14125/21 od 07.12.2021. godine kojim je odobren pristup informacijama i žaliteljima je dostavljena tražena dokumentacija. Ombudsmeni su isto utvrdili i uvidom u isto Rješenje. Shodno navedenom, predmet se zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine.

81	Ž-SA-05-950/21	P-260/21	P R E P O R U K U JU Osnovna škola „Hamdija Kreševljaković“ - direktoru 1. Da, imajući u vidu odredbe Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine poduzme odgovarajuće aktivnosti i mjere u cilju donošenja Rješenja po zahtjevu podnositeljece žalbe od 26.08.2021. godine; 2. Da u roku od 30 dana obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke;	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Nakon izdavanja Preporuke, dana 08.12.2021. godine, Škola jer dostavila obavijest, broj: 1648/21 od 07.12.2021. godine iz kojeg proizilazi da je postupila po Preporuci Ombudsmena, te sačinila Rješenje broj: 1628/21 od 03.12.2021. godine, a isto je i dostavljano u prilogu. Dana 14.12.2021. godine navedena obavijest i Rješenje su proslijeđeni podnositeljici žalbe. Shodno navedenom, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su odlučili da nema osnova za daljnji postupanjem po žalbi, obzirom da iz navedenog proizilazi da je ovaj organ nakon izdavanja Preporuke, broj: P-260/21 od 15.11.2021. godine, otklonio ukazanu povredu prava, odnosno odgovorio na pristup traženim informacijama, zbog čega se predmet ovom odlukom zatvara u skladu sa članom 35. stav 3. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
82	Ž-MO-05-143/21	P-284/21	P R E P O R U K U ELEKTROPRENOSU BIH Generalnom direktoru 1. da poništi Rješenje broj: 06-17531-1/2021 od 20.10.2021. godine i donese novo rješenje u skladu sa Zakonu o slobodi pristupa informacijama Bosne i Hercegovine; 2. da, ubuduće, prilikom odlučivanja o zahtjevima za slobodu pristupa informacija postupa u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Bosne i Hercegovine. 3. da u roku od petnaest (15) dana od dana prijema preporuke obavijestite Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji ove Preporuke.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Dana 10.01.2022. zaprimljen odgovor ELEKTROPRIJENOS BOSNE I HERCEGOVINE A.D. BANJA LUKA da je ova kompanija "u potpunosti postupila po preporuci Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine..." Na dan ažuriranja realizacije preporuka 08.02.2022 rad na predmetu je u toku.
83	Ž-SA-05-927/21	P-283/21	P R E P O R U K U ministru Ministarstva odbrane Bosne i Hercegovine 1. Da prilikom odlučivanja o zahtjevima za slobodu pristupa informacija postupa u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini, u skladu sa Preporukom; 2. Da u roku od 30 dana obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke;	03 - Pristup informacijama	Realizirana	NE	Dana 13.01.2022. godine je zaprimljen odgovor Ministarstva Sarajevo broj: UPI 14-35-2-1-3/22 od 10.01.2022. godine da je Ministarstvo BiH je postupajući po preporuci broj P-283/21, a vezano za žalbu .., 06.01.2022. godine provelo potrebne procedure, te u skladu sa odredbama člana 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u BiH, donijelo Rješenje broj UPI 14-35-2-1-3/22, kojim su podnosiocu zahtjeva dostavljene tražene informacije. Uzimajući u obzir naprijed navedeno, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine donose Odluku o zatvaranju predmeta podnositelja žalbe, te se predmet Ž-SA-05-927/21 pred institucijom Ombudsmena u konkretnom slučaju okončava.
84	Ž-MO-05-152/21	P-286/21	P R E P O R U K U Zavodu za javno zdravstvo Hercegovačko-neretvanskog kantona 1. da razmotri zahtjev od 18.11.2021. godine i donese Rješenje u skladu sa Zakonu o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine; 2. da, ubuduće, prilikom odlučivanja o zahtjevima za slobodu pristupa informacija postupa u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine. 3. da u roku od petnaest (15) dana od dana prijema preporuke obavijestite Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji ove Preporuke.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Dana 04.01.2022. godine, zaprimljen je odgovor Zavoda broj: 2734/21 od 29.12.2021. godine u kojem je navedeno da je Upravni odbor/vijeće Zavoda, jednoglasno na VIII. (osmoj) sjednici održanoj 24.12.2021. godine donio zaključak i zadužio v.d. direktora Zavoda za javno zdravstvo HNK/Ž prim., da postupi u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama Federacije BiH, i po preporuci institucije Ombudsmena. Također, dostavljeno je Rješenje od 28.12.2021. godine broj: 2730/21 kojim se žalitelju odobrava u cijelosti pristup informacijama u vezi sa konkursnom procedurom za izbor i imenovanje direktora Zavoda za javno zdravstvo HNK/Ž. Preporuka broj: 286/21 je ispoštovana, te imajući u vidu naprijed navedeno činjenično stanje, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su se saglasili, da u smislu člana 35. stav (8) Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, zatvore predmet broj Ž-MO-05-152/21.
85	Ž-BL-05-697/21	P-292/21	PREPORUKU direktoru Agencije za lijekove i medicinska sredstva Bosne i Hercegovine 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev odgovori u skladu sa članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Agencija je u aktu broj: 10-02.3-8068-2/21 dostavila traženo obavještenje o preduzetim aktivnostima u cilju realizacije izdate preporuke iz čije sadržine proizilazi da je podnosiocu žalbe po podnesenom zahtjevu odgovoreno. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
86	Djelimično realizirana						
87	Ž-SA-05-683/20	P-19/21	P R E P O R U K U Turističkoj zajednici Kantona Sarajevo 1. Da odmah po prijemu preporuke razmotri zahtjev za pristup informacijama žalitelja od dana 27.07.2020. godine i donese rješenje u smislu člana 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine. Kopiju rješenja potrebno je dostaviti Ombudsmenima na uvid; 2. Da u smislu člana 19. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine imenuje službenika za informisanje. Odluku o imenovanju službenika za informisanje potrebno je dostaviti Ombudsmenima na uvid; 3. Da u smislu člana 20. st. 1 i 2. Zakona sačini i objavi na službenoj internet stranici Vodič za pristup informacijama, Index registar i obrazac za podnošenje zahtjeva za pristup informacijama. Primjerak navedenih dokumenata potrebno je dostaviti Ombudsmenima na uvid; 4. Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke, obavijesti i Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke; _____	03 - Pristup informacijama	Djelimično realizirana	DA	Dana 05.03.21. odgovor Turističke zajednice Kantona Sarajevo. U vezi sa konkretnim zahtjevom za pristup informacijama, dostavljeno je Rješenje Turističke zajednice Kantona Sarajevo broj: 173-3/21 od 23.02.2021. godine kojim je djelimično odobren pristup informacijama. Žalitelji su imali mogućnost korištenja pravnog lijeka. Navedeni odgovor Turističke zajednice Kantona Sarajevo ukazuje da je Preporuka Ombudsmena broj: P-19/21 od 18.01.2021. godine djelimično realizovana. Slijedom navedenog, a u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, odlučeno je da se predmet zatvori.

88	Ž-BR-05-52/21	P-166/21	Ministarstvu prostornog uređenja i zaštite okolice Tuzlanskog kantona 1. da bez odlaganja postupi po zahtjevu žalitelja, u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine; 2. da javno objavi rezultate Javnog konkursa za dodjelu sredstava udruženjima čija je djelatnost usmjerena na zaštitu i unapređenje okoliša od 19.10.2020.godine; 3. da postupi u skladu sa članom 20. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine; 4. da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove preporuke obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	03 - Pristup informacijama	Djelimično realizirana	DA	"...Kao informaciju o realizaciji Preporuke Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine zaprimili su akt Ministarstva prostornog uređenja i zaštite okolice Tuzlanskog kantona broj: 12/1-19-013808/21 od 19.07.2021.godine.U prilogu akta je dostavljen Vodič Ministarstva za podnosioc zahtjeva u smislu Zakona o slobodi pristupa informacijama u FBiH. ...Iz naprijed navedenog proizilazi da preporuka Ombudsmena Bosne i Hercegovine nije u cijelosti realizirana, što su naglasili i žalitelji obračunajući se ovoj Instituciji dana 09.09.2021.godine.Ombudsmeni Bosne i Hercegovine, shodno odredbama člana 32. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava BiH, aktom od dana 26.10.2021.godine o svemu su informirali Premijera Vlade Tuzlanskog kantona, te istog pozvali da sukladno svojim ovlaštenjima poduzme sve što je neophodno da se Preporuka Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ispoštuje. ...Ombudsmeni Bosne i Hercegovine će predmetnu pravnu stvar uvrstili u svoj Izvještaj o rezultatima rada za 2021.godinu..."
89	Ostvarena saradnja						
90	Ž-SA-05-990/21	P-241/21	Na osnovu člana 32. stav (4) Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Institucija Ombudsmena za ljudska prava podnosi: INICIJATIVU za izmjenu člana član 13. stav 3. i 4. Pravilnika s kriterijima za prijem u radni odnos u predškolskim ustanovama, osnovnim i srednjim školama kao javnim ustanovama čiji je osnivač Kanton Sarajevo ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 29/21 i 31/21)	03 - Pristup informacijama	Ostvarena saradnja	DA	23.11.2021 Molba za prolongiranje roka za odgovor. 17.01.2022 odgovor Ministarstva obrazovanja Na dan ažuriranja realizacije preporuka 08.02.2022.rad na predmetu je u toku.
91	Ž-BL-05-691/21	P-249/21	PREPORUKU 1. Da odmah po prijemu ove preporuke, ponovo razmotri zahtjevi donese odluku o istom u skladu sa iznesenim mišljenjem ombudsmena i Zakonom o slobodi pristupa informacijama 2. Da u roku od 30 (trideset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke.	03 - Pristup informacijama	Ostvarena saradnja	DA	10.12.2021. zaprimljen odgovor Skupštine ZE-DO kantona. 03.03.2022.Odgovor Skupštine ZE-O kantona. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 08.02.2022. rad na predmetu je u toku.
92	Ž-SA-05-735/21	P-273/21	P R E P O R U K U Glavnom tužiocu Kantonalnog tužilaštva Tuzlanskog kantona 1. Da, po prijemu ove Preporuke, bez odlaganja, preduzme odgovarajuće aktivnosti i mjere kako bi se uspostavila saradnju sa Ombudsmenima Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 25. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmenima Bosne i Hercegovine dostavi tražena izjašnjenja; 2. Da, u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	03 - Pristup informacijama	Ostvarena saradnja	DA	Dana 13.12.2021. zaprimljen odgovor Kantonalnog tužilaštva TK. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 08.02.2022. rad na predmetu je u toku.
93	Ž-BL-05-682/21	P-294/21	P R E P O R U K U • Da o zahtjevu za pristup informacijama podnosioca žalbe odluči u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske uvažavajući izneseno mišljenje Ombudsmena. • Da u roku od 30 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o realizaciji ove preporuke.	03 - Pristup informacijama	Ostvarena saradnja	DA	28.12.zaprimljen odgovor JU OŠ M.Stojanović Na dan ažuriranja realizacije preporuka 09.02.2022. rad na predmetu je u toku.
94	Ž-BL-05-790/21	P-306/21	PREPORUKU Školskom odboru JU Osnovne škole "Branko Ćopić" Banja Luka 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja podnosiocu žalbe odgovori na podneseni zahtjev, u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj, imajući u vidu prilikom donošenja obavještenja član 9. Zakona, odnosno ispitivanje javnog interesa Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Ostvarena saradnja	DA	31.01.2022. zaprimljen odgovor JU OŠ "Branko Ćopić". Na dan ažuriranja realizacije preporuka 25.01.2022. rad na predmetu je u toku.
95	Nije realizirana						
96	Ž-SA-05-985/20	P-20/21	P R E P O R U K U Žalbenom vijeću pri Vijeću ministara Bosne i Hercegovine 1. Da, imajući u vidu odredbe člana 7.,9. i 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini, kao i navode iz predmetne Preporuke, poništi Rješenje Instituta za akreditiranje Bosne i Hercegovine broj: UP2 ŽV-07-106/20 od 17.11.2020. godine; 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke; Rok za realizaciju preporuke: 30 dana od dana prijema preporuke	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	02.03.2021. odgovor Žalbenog vijeća pri Vijeću ministara Bosne i Hercegovine Sarajevo "Institucija Ombudsmena je dana 16.03.2021. godine Vijeću ministara Bosne i Hercegovine uputila Obavijest o nerealizaciji Preporuke Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine broj: P-20/21 od 06.01.2021. godine, ali do današnjeg dana nije zaprimljeno izjašnjenje. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine napominju da će informacija o nerealizaciji preporuka Ombudsmena Bosne i Hercegovine bit uvrštena u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti institucije Ombudsmena za 2021. godinu, a u skladu sa odredbama člana 32. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine . 28.04.2021 odgovor Vijeće ministara
97	Ž-SA-05-60/21	P-66/21	P R E P O R U K U gradonačelniku Grada Sarajevo 1. Da, imajući u vidu odredbe Zakonu o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine poduzme odgovarajuće aktivnosti i mjere kako bi se u postupcima po prigovoru u konkretnim predmetima, kao i u budućim postupanjima pred istim organom ispunile pravne pretpostavke, te implementirale odredbe Zakona, a u skladu sa Preporukom;	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Nakon provedenog postupka istraživanja, Ombudsmeni su Gradu Sarajevo izdali Preporuku broj P-66/21 od 24.02.2021. godine da se poduzmu odgovarajuće aktivnosti i mjere kako bi se u postupcima po prigovoru u konkretnim predmetima, kao i u budućim postupanjima pred istim organom ispunile pravne pretpostavke, te implementirale odredbe Zakona o slobodi pristupu informacijama Federacije BiH. Nakon upućivanja urgencije od dana 23.04.2021. godine, Grad Sarajevo je dostavio akt broj: 04-04-1348-1/21 od 22.04.2021. godine koji sadrži obrazloženje načina postupanja po konkretnom zahtjevu za pristup informacijama. Odgovor ne sadrži koje konkretne mjere su poduzete u cilju realizacije Preporuke Ombudsmena. Nakon arhiviranja predmeta,22.07.2021. zaprimljen odgovor Komisije za ljudska prava i slobode Gradskog vijeća Grada Sarajeva .Preporuka nije realizirana.

98	Ž-SA-05-100/21	P-66/21	P R E P O R U K U gradonačelniku Grada Sarajevo 1. Da, imajući u vidu odredbe Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine poduzme odgovarajuće aktivnosti i mjere kako bi se u postupcima po prigovoru u konkretnim predmetima, kao i u budućim postupanjima pred istim organom ispunile pravne pretpostavke, te implementirale odredbe Zakona, a u skladu sa Preporukom;	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Nakon provedenog postupka istraživanja, Ombudsmeni su Gradu Sarajevu izdali Preporuku broj P-66/21 od 24.02.2021. godine da se poduzmu odgovarajuće aktivnosti i mjere kako bi se u postupcima po prigovoru u konkretnim predmetima, kao i u budućim postupanjima pred istim organom ispunile pravne pretpostavke, te u cjelosti implementirale odredbe Zakona o slobodi pristupu informacijama Federacije BiH. Nakon upućivanja urgencije od dana 23.04.2021. godine, Grad Sarajevo je dostavio akt broj: 04-04-1348-1/21 od 22.04.2021. godine koji sadrži obrazloženje načina postupanja po konkretnom zahtjevu za pristup informacijama. Odgovor ne sadrži koje konkretne mjere su poduzete u cilju realizacije Preporuke Ombudsmena. Nakon arhiviranja predmeta, 22.07.2021. zaprimljen odgovor Komisije za ljudska prava i slobode Gradskog vijeća Grada Sarajeva. Preporuka nije realizirana.
99	Ž-SA-05-219/21	P-67/21	P R E P O R U K U Gradskom vijeću Živinice 1. da u što skorijem roku poduzme aktivnosti na imenovanju Upravnog odbora JU „Bosanski kulturni centar Živinice“; 2. da odmah po imenovanju Upravnog odbora JU „Bosanski kulturni centar Živinice“ dostavi odgovor po žalbi podnositeljici žalbe;	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Imajući u vidu da Ombudsmeni BiH ni nakon dostavljenih odgovora Gradskog vijeća Živinice i JU BKC Živinice Ombudsmeni BiH nisu raspolagali informacijom da li je Upravni odbor dostavio odgovor podnositeljici žalbe, institucija Ombudsmena je dana 28.06.2021. godine uputila Gradskom vijeću Živinice i JU „Bosanski kulturni centar Živinice“ Obavijest o nerealizaciji navedene Preporuke. S obzirom na činjenicu da odgovorni organi nakon upućene Obavijesti o nepostupanju po preporuci od 28.06.2021. godine, nisu dostavili odgovor Ombudsmenima Bosne i Hercegovine, a da je posljednja sjednica Gradskog vijeća Živinice održana 21.10.2021. godine, odlučeno je da se predmet zatvori imajući u vidu da su iskorištene zakonske mogućnosti za dalje postupanje. Navedeni predmet bit će uvršten u Godišnji izvještaj o aktivnostima institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine kao rezultat nepostupanja Gradskog vijeća Živinice i JU „Bosanski kulturni centar Živinice“ po preporuci Ombudsmena BiH broj:67/21
100	Ž-SA-05-1099/20	P-68/21	P R E P O R U K U načelniku Opće Stolac 1. Da, imajući u vidu navode iz ove Preporuke, u što kraćem roku donese rješenje po zahtjevu Federalne uprave za inspeksijske poslove; 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke; Rok za realizaciju preporuke: 30 dana od dana prijema preporuke	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	26.04.2021 odgovor Općina Stolac Uvidom u predmetno Rješenje, utvrđeno je da Općina Stolac nije uzela u obzir stav Ombudsmena iz Preporuke broj P-68/21 od 23.02.2021. godine, ponovno je utvrđen izuzetak u smislu člana 7. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije BiH, a ujedno nije proveden test javnog interesa, koji ima za cilj utvrđivanje da li u konkretnom slučaju prevladava javni interes ili potreba da se zaštiti neko zaštićeno dobro ili privatnost/kommercijalni interes. Rješenje ne sadrži ni obrazloženje okolnosti i činjenica koje su doprinjele donošenju odluke da se odbije pristup informacijama. Dakle, Preporuka Ombudsmena broj P-68/21 od 23.02.2021. godine nije realizovana. Uzimajući u obzir navedeno, Ombudsmeni konstatuju da Općina Stolac nije realizovala Preporuku broj P-68/21 od 23.02.2021. godine, o čemu je obaviješteno Općinsko vijeće Stolac aktom od dana 30.04.2021. godine. Predmet će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti Institucije Ombudsmena za 2021. godinu
101	Ž-BL-05-801/20	P-74/21	P R E P O R U K U 1. Da dosljednom primjenom Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske razmatra i odlučuje o zahtjevima za pristup informacijama, 2. Da bez odlaganja preduzme neophodne radnje i mjere kako bi imenovala službenika za informisanje, 3. Da preispita odluke o zahtjevima podnositeljice žalbe za pristup informacijama u kojima je utvrđeno izuzetak u skladu sa članom 8 Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske, te da imajući u vidu mišljenje Ombudsmena iz ove Preporuke, u skladu sa članom 9. Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske, provede test javnog interesa, a nakon toga donese novu odluku o pristupu informacijama u skladu sa članom 19. Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske; 4. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke u roku od 30 dana od dana prijema preporuke.	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Aktom broj: 57/21, od dana 22.04.2021. godine, odgovorna strana dostavila je odgovor na izdatu preporuku iz čije sadržine proizilazi da preporuka neće biti ispoštovana. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se neispoštovanom.
102	Ž-BL-05-108/21	P-90/21	PREPORUKU direktoru Zavoda za javno zdravstvo Unsko-sanskog kantona 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, podnosiocu žalbe odgovori na podneseni zahtjev za pristup informacijama od dana 19.12.2020. godine, u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	NE	"...Zavod do danas (do 27.07.2021. kada je predmet arhiviran) nije dostavio izjašnjenje na izdatu preporuku od dana 10.03.2021. godine. Izdavanjem preporuke iscrpljene su sve mogućnosti koje Ombudsmen Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, te se predmet zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11).
103	Ž-BL-05-115/21	P-100/21	PREPORUKU izvršnom odboru nogometnog saveza Srednjobosanskog kantona 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev odgovori u skladu sa odredbama člana 14. stav 4. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine; 2. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, uspostavi saradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 23. i članom 25. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmanu Bosne i Hercegovine dostavi traženo izjašnjenje; Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	NE	"Nogometni savez do danas (do dana arhiviranja predmeta 11.06.2021.) nije dostavio izjašnjenje na izdatu preporuku od dana 07.04.2021. godine. Izdavanjem preporuke iscrpljene su sve mogućnosti koje Ombudsmen Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, te se predmet zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11).

104	Ž-SA-05-197/21	P-124/21	P R E P O R U K U v.d. direktoru JU Studentski centar Sarajevo 1. Da, po prijemu ove Preporuke, bez odlaganja, poduzme odgovarajuće aktivnosti i mjere kako bi se uspostavila saradnju sa Ombudsmenima Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 25. Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmenima Bosne i Hercegovine dostavi traženo izjašnjenje; 2. Da, u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	NE	"...iz izjašnjenja Direkcije za koordinaciju policijskih tijela Bosne i Hercegovine od 26.02.2021. godine proizilazi da Direkcija po osnovu ugovora o zakupu poslovnih prostorija plaća zakup vlasniku, JU Studentski centar Sarajevo, kao i dio parking prostora za svoja službena vozila kao i vozila uposlenih, policijskih službenika, državnih službenika i namještenika Direkcije, te da ostalim slobodnim prostorom raspolaže i izdaje u zakup JU Studentski centar Sarajevo. Također, iz akta proizilazi da svaki rukovodilac organa uprave, time i Uprave za inspeksijske poslove Kantona Sarajevo, dostavlja spiskove svojih uposlenih kojima je odobreno pravo na parking mjesto, a u skladu sa brojem parking mjesta koje ima za uposlene Uprava za inspeksijske poslove, u krugu objekta „A“ u Nedžarićima, te da je Direkcija zadužena za parking mjesta policijskih službenika, državnih službenika i zaposlenika Direkcije. Dakle, iz svega proizilazi da je za dostavljanje potpisanih spiskova uposlenih kojima je odobreno pravo na parking mjesto zadužen rukovodilac organa, u konkretnom slučaju Uprava za inspeksijske poslove Kantona Sarajevo, a da Direkcija na osnovu istih vrši izradu kartica i odobrenja za ulazak na parking prostor. Kada je u pitanju JU Studentski centar, isti raspolaže i izdaje u zakup ostali slobodni prostor."
105	Ž-SA-05-194/21	P-124/21	P R E P O R U K U v.d. direktoru JU Studentski centar Sarajevo 1. Da, po prijemu ove Preporuke, bez odlaganja, poduzme odgovarajuće aktivnosti i mjere kako bi se uspostavila saradnju sa Ombudsmenima Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 25. Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmenima Bosne i Hercegovine dostavi traženo izjašnjenje; 2. Da, u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	NE	"... iz izjašnjenja Direkcije za koordinaciju policijskih tijela Bosne i Hercegovine, proizilazi da je po zahtjevu žalitelja za pristup informacijama od 15.01.2021. godine postupljeno u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini, a u komentaru žalitelja od 15.03.2021. godine isti se nije izjašnjavao o ovim navodima. Kada je u pitanju povreda prava pristupa informacijama počinjena od strane JU Studentski centar Sarajevo, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine napominju da isto nije moguće razmatrati obzirom da se JU Studentski centar nije izjasnio o žalbenim navodima. S tim u vezi, izdata je i Preporuka, koja nije realizovana. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine napominju da će predmet biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti Institucije za 2021. godinu. "
106	Ž-BL-05-231/21	P-127/21	PREPORUKU ministru finansija Republike Srpske 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja podnosiocu žalbe odgovori na podneseni zahtjev za pristup informacijama od dana 26.02.2021. godine, u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Aktom broj: 06.11/017-401-3/21, od dana 09.06.2021. godine, Ministarstvo je dostavilo odgovor na izdatu preporuku. U pomenutom aktu, navode se razlozi usljed kojih izdata preporuka neće biti realizovana. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11). Izdata preporuka smatra se neispoštovanom i kao takva biće uvrštena u Godišnji izvještaj o aktivnostima Ombudsmena Bosne i Hercegovine za 2021. godinu.
107	Ž-BL-05-806/20	P-137/21	PREPORUKU direktoru Kantonalne uprave za braniocce SBK 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev odgovori u skladu sa članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	NE	"...Kako odgovorna strana nije dostavila traženi odgovor po izdatoj preporuci u roku koji joj je određen, u skladu sa ovlaštenjima iz člana 32. stav 2. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni list Bosne i Hercegovine" br. 32/00, 19/02, 35/04, 32/06), ombudsmeni su sa činjenicom izdavanja preporuke upoznali Vladu Srednjobosanskog kantona. Budući da Ombudsmanu Bosne i Hercegovine nije dostavljen odgovor na izdatu preporuku, ni pored toga što je sa izdavanjem preporuke upoznata i Vlada Srednjobosanskog kantona, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11). Izdata preporuka smatra se neispoštovanom."
108	Ž-SA-05-487/21	P-160/21	P R E P O R U K U načelniku Općine Novi Grad Sarajevo 1. Da, imajući u vidu navode iz ove Preporuke, poništi Rješenje broj: 02/05-05-2029/21 od 19.04.2021. godine i predmet vrati prvostepenom organu na ponovni postupak, u cilju donošenja novog rješenja u smislu odredbi Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine; 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke; Rok za realizaciju preporuke: 30 dana od dana prijema preporuke	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Nakon upućivanja urgencije od dana 26.08.2021. godine i od dana 01.10.2021. godine, institucija Ombudsmena je zaprimila akt Općine Novi Grad Sarajevo broj: 02/02-10-11977/21 od 08.10.2021. godine u kojem je navedeno da Preporuka Ombudsmena ne može biti realizovana, a na osnovu člana 264. Zakona o upravnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“ br. 2/98 i 48/99), kojim je propisano u kojim slučajevima se rješenje oglašava ništavim. O nerealizaciji preporuke obaviješteno je Općinsko vijeće Općine Novi Grad Sarajevo dana 15.10.2021. godine, kao neposredno viši organ. Predmet će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti institucije Ombudsmena za 2021. godinu. Imajući u vidu navedeno, odlučeno je da se predmet zatvori u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
109	Ž-SA-05-814/21	P-229/21	P R E P O R U K U ministru Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo 1. Da, imajući u vidu navode iz predmetne Preporuke, razmotri mogućnost poništenja Rješenja Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo broj: UP-II-05-1-45-51 od 30.08.2021. godine kojim se odbija prigovor žalitelja na postupak izdavanja informacije po Zakonu o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine; 2. Da u roku od 30 dana od prijema Preporuke, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u ciljunjene realizacije;	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Iz Obavijesti o zatvaranju predmeta i odgovora MUP- a KS: "...Obavještavam Vas da smo razmotrili Vašu preporuku za poništenje upravnog akta od strane Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo, te utvrdili da u skladu sa članom 261. stav (1) Zakona o upravnom postupku („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“ broj 2/98 i 48/99) Ministarstvo unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo nije ovlašteno za poništenje rješenja u nego je to Vlada Kantona Sarajevo, tako da preporuku nije moguće izvršiti Shodno navedenom, o nerealizaciji preporuke obavještavam Vas u smislu člana 32. stav 2. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Predmet će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti Institucije za 2021. godinu.

110	Ž-BL-05-560/21	P-234/21	PREPORUKU direktoru Centra za socijalni rad Banjaluka 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja podnosiocu žalbe odgovori na podneseni zahtjev za pristup informacijama od dana 16.07.2021. godine, u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Aktom broj: 01-571.05-1-94/21 SD, od dana 12.11.2021. godine, Ombudsmanu Bosne i Hercegovine dostavljen je odgovor na izdatu preporuku iz čije sadržine proizilazi da je po podnesenom zahtjevu Centar donio rješenje od dana 08.09.2021. godine, kojim je žalbu podnosioca žalbe odbio kao neosnovanu. Imajući u vidu da Centar u dostavljenom izjašnjenju ne navodi kao preduzete nikakve nove aktivnosti u odnosu na one koje je naveo u dostavljenom izjašnjenju broj: 01-571.05-52/21-1 AL, od dana 09.09.2021. godine, u skladu sa ovlaštenjima iz člana 32. stav 2. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni list Bosne i Hercegovine" br. 32/00, 19/02, 35/04, 32/06), ombudsmeni su o činjenici izdavanja preporuka i o dostavljenom odgovoru Centra upoznali Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske. Imajući u vidu da nakon upućivanja pomenutog akta, Ombudsmanu Bosne i Hercegovine nije dostavljen nikakav odgovor, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se neispoštovanom i kao takva biće uvrštena u Godišnji izvještaj o aktivnostima Ombudsmana Bosne i Hercegovine za 2022. godinu.
111	Ž-SA-05-1004/21	P-244/21	P R E P O R U K U ministru Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo 1. Da, imajući u vidu navode iz predmetne Preporuke, razmotri mogućnost poništenja Rješenja Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo broj: UP-II-05-1-45-59 od 24.09.2021. godine kojim se odbija prigovor žalitelja podnšen protiv Rješenja Ministarstva broj: UP-O-01-5-45-7997/21 od 17.08.2021. godine; 2. Da, poduzme zakonom predviđene radnje na donošenju nove odluke kojom će se odlučiti o prigovoru žalitelja, a u skladu sa Preporukom; 3. Da u roku od 30 dana od prijema Preporuke, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju njene realizacije;	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	"... imajući u vidu da iz akta Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo od 06.01.2022. godine proizilazi da navedeni organ nije postupio po Preporuci broj: P-244/21 od 12.10.2021. godine, niti je na drugi način poduzeo adekvatne aktivnosti u cilju njene realizacije, te obzirom da su Ombudsmeni Bosne i Hercegovine poduzetimi radnjama u konkretnom predmetu iscrpili sve mjere i aktivnosti koje mogu poduzimati u skladu sa nadležnostima propisanim Zakonom o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su odlučili da nema osnova za daljnji postupanjem po žalbi žalitelja, zbog čega se predmet ovom odlukom zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Također naglašavamo da će Obavijest o nerealizaciji Preporuke, u smislu člana 32. stav 2. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine biti upućena Vladi Kantona Sarajevo. Predmet će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti Institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2022. godinu."
112	Ž-SA-05-1078/21	P-256/21	P R E P O R U K U direktoru Kantonalne uprave za inspeksijske poslove Sarajevo 1. Da u drugostepenom postupku, u smislu člana 9. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji BiH, provede test javnog interesa i ocijeni svaku korist i štetu koja može proizaći iz (ne)saopćavanja informacije; 2. Da, u smislu člana 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji BiH, a roku propisanom Zakonom o upravnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, donese rješenje po žalbi; 3. Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke, obavijesti i Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke;	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Dana 22.11.2021. godine institucija Ombudsmana zaprimila je upit Kantonalne uprave za inspeksijske poslove Sarajevo kojim je traženo pojašnjenje o načinu postupanja po preporuci. Aktom institucije Ombudsmana od dana 24.11.2021. godine dat je traženi odgovor. Dana 16.12.2021. godine zaprimljen je akt iste Kantonalne uprave broj: UP-2-14-02-45-00019/21 od 14.12.2021. godine koji sadrži objašnjenje razloga postupanja drugostepenog organa koji je Rješenjem broj:UP-2-14-02-45-00019/21 od 10.11.2021. godine kojim je prigovor odbijen kao neosnovan. Uvidom u Rješenje, Ombudsmeni su utvrdili da drugostepeni organ nije naveo zakonski osnov izuzeća, niti je proveo test javnog interesa, pa shodno tome, Preporuka Ombudsmana nije realizovana. Predmet će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2021. godinu.
113	Ž-SA-05-903/21	P-258/21	P R E P O R U K U načelniku Opštine Pale da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmana, na način propisan Zakonom o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi informaciju u vezi sa aktima institucije Ombudsmana od 10.09.2021. godine, od 01.10.2021. godine i od dana 21.10.2021. godine.	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	NE	"...u cilju provjere žalbenih navoda, Ombudsmeni su aktom od dana 10.09.2021.godine, aktom od dana 01.10.2021. godine i aktom od dana 21.10.2021. godine, zatražili informaciju Opštine Pale u vezi sa žalbenim navodima. Obzirom da Ombudsmanima nije dostavljena tražena informacija, dana 08.11.2021. godine Opštini Pale upućena je Preporuka broj: P-258/21 da se odmah po prijemu iste, uspostavi saradnja sa institucijom Ombudsmana. Do danas, Ombudsmeni nisu zaprimili odgovor Opštine Pale. S tim u vezi, o nerealizaciji preporuke obavještaavamo Vas, kao neposredno viši organ, u smislu člana 32. stav 2. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, a u cilju poduzimanja konkretnih mjera s ciljem realizacije preporuke. Predmet će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti institucije Ombudsmana za 2021. godinu."
114	Ž-MO-05-144/21	P-307/21	P R E P O R U K U Gradu Čapljina 1. Da poništi Rješenje broj: 01-04-8664/21-2 od dana 18.11.2021. godine i donese novo rješenje zasnovano na principima i odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Bosne i Hercegovine; 2. Da u budućim sličnim slučajevima podnosiocima zahtjeva dostavlja odgovore po istima obavezno uvažavajući nalaz i mišljenje institucije Ombudsmana iz ove preporuke; 3. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti instituciju Ombudsmana o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji; Rok za realizaciju preporuke iznosi 30 dana.	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Izjašnjenjem Grada Čapljina od 28.01.2022. godine broj: 01-04-8664/21-3 navedeno je da nije iskazan opravdani pravni interes za dostavljanje dokumentacije u vezi sa izgradnjom vodovoda Tasovčići, pozivajući se na čl. 79. Zakona o upravnom postupku. Preporuka broj: 307/21 nije ispoštovana, te je žalitelj 23.12.2021. godine podnio tužbu nadležnom Kantonalnom sudu u Mostaru. Imajući u vidu naprijed navedeno činjenično stanje, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su se saglasili, da u smislu člana 35. stav (8) Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine, zatvore predmet broj Ž-MO-05-144/21.
115	Nema odgovora						
116	Ž-SA-05-206/18	P-7/21	P R E P O R U K U Da Ministarstvo zdravlja, rada i socijalne skrbi u roku od 15 dana od dana prijema Preporuke dostavi odgovor na upućene akte, te da dostavi izjašnjenje na navode žalitelja.	03 - Pristup informacijama	Nema odgovora	NE	Rok za dostavljanje odgovora istekao 04.02.2021. (ažurirano 31.01.2022.)

117	Ž-SA-05-488/20	P-165/21	P R E P O R U K U ministru Ministarstva unutrašnjih poslova Zeničko-dobojskog kantona 1. Da izmijeni odredbu člana 8. Pravilnika o proceduri unaprjeđenja policijskih službenika broj: 08-01/1-02-1-7625/07 od 21.11.2007. godine i osigura svim kandidatima u konkursnim procedurama uvid u rezultate testiranja i za sve druge kandidate; 2. Da, imajući u vidu ovu Preporuku, žaliteljici omogućiti uvid u rezultate testiranja drugih kandidata; 3. Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke;	03 - Pristup informacijama	Nema odgovora	NE	Obzirom da u ostavljenom roku nije zaprimljen odgovor na navedenu Preporuku, dana 26.08.2021. godine upućena je urgencija za realizaciju Preporuke, ali do dana sačinjavanja ... odluke nije zaprimljen odgovor. S tim u vezi, Ombudsmeni konstatuju da Preporuke broj: P-165/21 od 03.06.2021. godine nije realizovana. O nerealizaciji Preporuke Ombudsmeni su, aktom od dana 01.10.2021. godine obavijestili Vladu Zeničko-dobojskog kantona kao neposredno nadređeni organ, te će predmet biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti institucije Ombudsmena za 2021. godinu.
118	Ž-SA-05-195/21	P-188/21	P R E P O R U K U ministru Federalnog ministarstva pravde Federacije Bosne i Hercegovine 1. Da, imajući u vidu odredbe Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine poduzme sve adekvatne aktivnosti i mjere kako bi se uspostavila i osigurala dvostepenost postupka kada je u pitanju postupanje po zahtjevima za pristup informacijama u Federalnom ministarstvu pravde Federacije Bosne i Hercegovine, u skladu sa Preporukom; 2. Da u roku od 30 dana obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke;	03 - Pristup informacijama	Nema odgovora	NE	Urgencija na preporuku P-188/21 od 12.07.2021. godine Federalnom Ministarstvu pravde Federacije Bosne i Hercegovine, 12.01.2022. Obavijesto o nepostupanju po preporuci P-188/21 Vladi Federacije Bosne i Hercegovine n/r premijera Na dan ažuriranja realizacije prepruka 08.02.2022. rad na predmetu je u toku.
119	Ž-BL-05-508/21	P-290/21	PREPORUKU direktoru Zavoda za izgradnju Banja Luka 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, Ombudsmanu Bosne i Hercegovine podnosiocu žalbe odgovori na podneseni zahtjev za pristup informacijama od dana 24.06.2021. godine u skladu sa članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Nema odgovora	NE	Ogovor Zavoda za izgradnju BL nije zaprimljen u ostavljenom roku. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 09.02.2022. rad na predmetu je u toku.
120	Ž-BL-05-655/21	P-291/21	PREPORUKU načelniku Odjeljenja za prostorno uređenje Grada Banjaluka 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja podnosiocima žalbe odgovori na podneseni zahtjev za pristup informacijama od dana 27.08.2021. godine, u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Nema odgovora	NE	Rok za obavještanje Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke je 14.01.2022. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 09.02.2022. rad na predmetu je u toku (odgovor nije zaprimljen o istavljenom roku).
121	Ž-BL-05-699/21	P-296/21	PREPORUKU Zavodu za javno zdravstvo Federacije Bosne i Hercegovine • Da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena, na način propisan Zakonom o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to naprijed navedeno; • Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke.	03 - Pristup informacijama	Nema odgovora	NE	17.01.2022. Ministarstvu zdravstva upućena urgencija za dostavljanje izjašnjenja na Preporuku. 27.01.2022. FM zdravstva dostavlja kopiju akta kojim se urgencija Ombudsmena BiH proslijeđuje Zavodu za javno zdravstvo Federacije Bosne i Hercegovine. Izjašnjenje nije zaprimljeno u ostavljenom roku. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 09.02.2022. rad na predmetu je u toku.
122	UKUPNO	-		03 - Pristup informacijama			
123	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
124	72	74	42	2	5	17	6
125	POVREDA PRAVA :	04 - Vjerske slobode / religija					
126	UKUPNO	-	04 - Vjerske slobode / religija				
127	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
128	0	0	0	0	0	0	0
129	POVREDA PRAVA :	05 - Policija					
130	Realizirana						
131	Ž-SA-05-1011/21	P-287/21	P R E P O R U K U Skupštini Tuzlanskog kantona/ Predsjedniku Skupštine Tuzlanskog Kantona 1. Da, poduzme sve zakonom propisne aktivnosti i mjere kako bi se u budućim postupanjima, osiguralo transparento i efikasno provođenje postupaka, zasnovano na principima pravičnosti, a onemogućila svaka zloupotreba prava stranaka; 2. Da, poduzme sve zakonom predviđene aktivnosti kako bi se donijelo novo Rješenje o smjeni/razrješenju u skladu sa navodima iz Preporuke; 3. Da u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju njene realizacije;	05 - Policija	Realizirana	DA	S obzirom da je institucija Ombudsmena u konkretnom predmetu podnositelja prigovora utvrdila da su u postupku razrješenja članova Nezavisnog odbora Tuzlanskog kantona povrijeđene odredbe Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima FBiH, radi čega je izdala Preporuku kojom je isto konstatirala i poduzela sve mjere u skladu sa svojim zakonskim ovlaštenjima, a označeni odgovorni organ je dostavio informaciju o mjerama poduzetim u cilju realizacije Preporuke, te time ostvarilo saradnju sa institucijom Ombudsmena, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine smatraju da nema osnova za daljim postupanjem, te ovom odlukom zatvaraju predmet podnositelja prigovora.
132	Ostvarena saradnja						
133	Ž-BL-05-271/21	P-246/21	P R E P O R U K U • Da preduzme sve potrebne mjere i radnje kako bi u što kraćem roku bila donesena odluka po predstavi ... koju je izjavila putem punomoćnika advokata... dana 13.02.2021. godine; • Da uzme u razmatranje predstavku ...koju je izjavila putem punomoćnika ... dana 13.11.2019. godine; • Da u roku od 30 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o realizaciji ove preporuke.	05 - Policija	Ostvarena saradnja	DA	Dana 17.12.2021. zaprimljena informacija Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srpske : SM-1-059-551/21 od 13.12.2021. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 08.02.2022. rad na predmetu je u toku.
134	Nije realizirana						

135	Ž-BL-05-605/20	P-46/21	P R E P O R U K U Preporučuje se Komunalno – vodnoj inspekciji općine Ključ da odmah po prijemu ove Preporuke, uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, na način propisan Zakonom o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi tražena izjašnjenja, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluke.	05 - Policija	Nije realizirana	NE	Ombudsmeni konstatuju da nadležni organi nisu dostavili informaciju o eventualno poduzetim mjerama po Preporuci Ombudsmena, ni nakon 3 mjeseca od dana izdavanja preporuke Shodno zakonskim nadležnostima Općinskom vijeću je dostavljena Preporuka kao nadležnom višem organu u cilju preduzimanja mjera iz svoje nadležnosti kako bi se postupilo po preporuci Ombudsmena. Kako u roku od 15 dana, Ombudsmen nije došao do informacija o predmetnoj problematiki, nesaradnja sa Institucijom ombudsmena nadležnih organa općine Ključ, biće uvrštena u Godišnji izvještaj Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine za tekuću godinu, koji će biti predstavljen parlamentarnim tijelima u Bosni i Hercegovini.
136	Ž-SA-05-537/20	P-184/21	PREPORUKA Javna ustanova Nacionalni park "Drina" Srebrenica da u roku od 90 dana od dana prijema preporuke donese Plan upravljanja Nacionalnim parkom kao i Prostorni plan Nacionalnog parka i tome obavijesti Instituciju ombudsmena. Opština Srebrenica da poduzme dodatne napore u smislu sprječavanja dalje bespravne gradnje u smislu pojačanog inspeksijskog nadzora i tome obavijesti Instituciju ombudsmena u roku od 60 dana od dana prijema preporuke.	05 - Policija	Nije realizirana	DA	"...Institucija ombudsmena do danas (dana zatvaranja premeta) nije zaprimila odgovor na preporuku. Institucija ombudsmena će ovaj predmet navesti u godišnjem izvještaju u dijelu koji se odnosi na zaštitu okoliša, kao i drugim izvještajima. Savjetujemo Vam da kao i dosada sva eventualna kršenja javnog reda i mira prijavite policiji..."
137	Nema odgovora						
138	Ž-BL-05-291/21	P-129/21	P R E P O R U K U • Da imenuju sva neophodna tijela i organe, kao i da uspostave mehanizme kako bi se neometano provodio postupak unutrašnje istrage ali i svi drugi procesi u okviru Ministarstva unutrašnjih poslova Hercegovacko-neretvanskog kantona; • Da o poduzetim mjerama i načinu postupanja po ovoj preporuci obavijeste Instituciju ombudsmena u roku od 60 dana od dana prijema preporuke.	05 - Policija	Nema odgovora	NE	09.11.2021.godine Urgencija za dostavljanje informacija, traži se Kantonalnom tužilaštvu Hercegovacko-neretvanskog kantona. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 07.02.2022. rad na predmetu u toku.
139	Ž-BR-05-153/21	P-309/21	1. Da imajući u vidu Zaključak iznesen u ovoj preporuci poduzmu adekvatnije mjere i preispitaju svoja postupanja vezano za prijave imenovanih; 2. Da, ubuduće, prilikom poduzimanju mjere iz okvira svojih nadležnosti a sve u skladu s pozitivnim zakonskim propisima imaju u vidu Nalaz i zaključak iznesen u ovoj preporuci; 3. Da o načinu ispoštovanja ove Preporuke obavijeste Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine u roku od 30 dana od dana prijema iste.	05 - Policija	Nema odgovora	NE	Rok za obavještanje Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke je 28.01.2022. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 09.02.2022.rad na predmetu je u toku.
140	UKUPNO	-		05 - Policija			
141	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
142	6	6	1	0	1	2	2
143	POVREDA PRAVA :	06 - Javni prihodi					
144	UKUPNO	-	06 - Javni prihodi				
145	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
146	0	0	0	0	0	0	0
147	POVREDA PRAVA :	07 - Zatvori					
148	Realizirana						
149	Ž-BL-07-218/19	P-87/21	P R E P O R U K U • Da intenzivira saradnju i što prije izvrši potrebne konsultacije sa nadležnim organima Republike Srbije radi usaglašavanja stavova u vezi primjene Ugovora između Bosne i Hercegovine i Republike Srbije o međusobnom izvršavanju sudskih odluka u krivičnim stvarima, prije svega uz poštovanje međunarodnih standarda, a imajući u vidu izrečene sudske presude. • Da u roku od 90 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o realizaciji ove preporuke.	07 - Zatvori	Realizirana	DA	"S obzirom da sve naprijed ukazuje da su u predmetu podnosioca žalbe nakon preporuke Ombudsmena izvršene dodatne analize, te da nadležno Ministarstvo i dalje ostaje kod stava da bi ovaj transfer doveo do uznemirenja javnosti zbog naprijed nabrojanih činjenica, te da se ministar pravde poziva na diskreciono pravo da odluči o svakom pojedinačnom slučaju, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine nemaju osnova za dalje postupanje u predmetu, pa u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, broj: 104/11) donose odluku o zatvaranju."
150	Ž-SA-07-295/21	P-271/21	P R E P O R U K U Direktoru KPZ ZT Zenica 1. Da Zdravstvena služba Kazneno popravnog zavoda Zenica kao i do sada, s pojačanom pažnjom nastavi pratiti zdravstveno stanje osuđenog lica; 2. Da se razmotri mogućnost podnošenja molbe za uslovni otpust Komisiji za uslovni otpust Federacije Bosne i Hercegovine, u skladu sa članom 109 stav 1. i 2 Zakona o izvršenju krivičnih sankcija u Federaciji Bosne i Hercegovine . Da u roku od 30 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	07 - Zatvori	Realizirana	DA	05.01.2022. zaprimljen odgovor KPZ Zenica. 04.02.2022. stranka idostavlja zahvalnicu i informaciju da je , uz pomoć institucije Ombudsmena za ljudska prava BiH,dobio rješenje Ministarstva pravde F BiH kojim mu je odobren "uslovni otpust" . Na dan ažuriranja realizacije preporuka 08.02.2022. rad na predmetu je u toku.
151	UKUPNO	-	07 - Zatvori				
152	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
153	2	2	2	0	0	0	0
154	POVREDA PRAVA :	08 - Ravnopravnost polova					
155	Realizirana						

156	Ž-SA-06-112/21	P-51/21	P R E P O R U K U ŠUMSKOPRIVREDNOM DRUŠTVU „SREDNIJOBOSANSKE ŠUME“ 1. da imajući u vidu mišljenje Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, javne oglase za prijem zaposlenika, ubuduće sačinjava u oba roda, ili u rodno neutralnoj varijanti, izuzev ukoliko je spol potencijalnih zaposlenika nužan za obavljanje poslova oglašenog radnog mjesta; 2. da o načinu ispoštovanja ove Preporuke obavijesti Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine u roku od 15 dana od dana prijema iste.	08 - Ravnopravnost polova	Realizirana	DA	18.03.2021 odgovor ŠPD Srednjobosanske šume, „Prihvata se preporuka Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, broj Ž-SA-06-112/21 od 26.02.2021. godine, te će se ubuduće javni oglasi za prijem zaposlenika, sačinjavati u oba roda, ili u rodno neutralnoj varijanti, izuzev ukoliko je spol potencijalnih zaposlenika nužan za obavljanje poslova oglašenog radnog mjesta...“ Shodno navedenom, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine sa zadovoljstvom konstatuju da je Preporuka, broj: P-51/21 od 26.02.2021. godine realizovana, te se ovom odlukom predmet se zatvara u skladu sa članom 35. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
157	UKUPNO	-		08 - Ravnopravnost polova			
158	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
159	1	1	1	0	0	0	0
160	POVREDA PRAVA :	09 - Pravosuđe					
161	Realizirana						
162	Ž-MO-08-25/21	P-57/21	P R E P O R U K U 1. da Općinski sud u Mostaru uvaži rješenje Kantonalnog suda u Mostaru broj: 07 0 Reg 018583 20 Pž od 06.02.2020. godine 2. da Općinski sud u Mostaru blagovremeno izvjesti instituciju Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji preporuke.	09 - Pravosuđe	Realizirana	DA	Preporuka je ispoštovana. Dana 10.06.2021. godine, Općinski sud u Mostaru je obavijestio instituciju Ombudsmena, da je u predmetu broj: Tt-O-98/20, Sud dana 07.06.2021. godine donio Rješenje o izmjenama podataka na način da su u sudskom registru, kod subjekta upisa FE-AL d.o.o. Mostar upisani podaci o istupanju člana društva Aluminij d.d. Mostar i prenosu udjela na preostalog člana FE-AL d.o.o. Široki Brijeg. Podnosioci žalbe su nakon dostavljenog izjašnjenja iskazali zahvalnost. Imajući u vidu naprijed navedeno činjenično stanje, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su se saglasili, da u smislu člana 35. stav (8) Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, zatvore predmet broj Ž-MO-08-25/21.
163	Ž-LI-08-119/20	P-102/21	P R E P O R U K U Kantonalnom sudu Kantona 10 u Livnu 1. Da poduzme neophodne aktivnosti, u skladu sa standardima člana 6 stav 1 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, a u cilju što skorijeg donošenja odluke u predmetu broj: 68 0 Rs 043611 20 R 5 2. Da o realizaciji preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine u roku od petnaest (15) dana od dana prijema ove preporuke.	09 - Pravosuđe	Realizirana	DA	U vezi izdate Preporuke, odgovorna strana se izjasnila dana 06.05.2021.g. da je postupila po žalbi u ovom predmetu, te donijela svoju odluku, što je i žalitelj potvrdio. Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine, su odlučili da u smislu člana 35.st.1.tač.3. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, 104/11), zatvore predmet, koji se vodi po žalbi Ž-LI-08-119/20, jer je, nakon intrevencije Institucije ombudsmena BiH, konstatirano da je podnosilac žalbe ostvario zaštitu svojih prava, tj. odgovorna strana je u toku postupka otklonila ukazanu povredu prava i sloboda naznačenih u žalbi.
164	Ž-LI-08-269/19	P-170/21	P R E P O R U K U Kantonalnom sudu Kantona 10 u Livnu 1. Da poduzme neophodne aktivnosti, u skladu sa standardima člana 6 stav 1 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, a u cilju što skorijeg donošenja odluke u predmetu broj: 68 0 Rs 046088 19 Rsž 2. Da o realizaciji preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine u roku od trideset (30) dana od dana prijema ove preporuke.	09 - Pravosuđe	Realizirana	DA	"...U vezi izdate Preporuke, odgovorna strana se izjasnila dana 09.07.2021.g. aktom br:68 0 Rs 046088 21 R3. Dana 06.09.2021.g. Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su od Kantonalnog suda Kantona 10 zaprimili Obavijest da su postupili po žalbi žaliteljice, te donijeli Presudu broj: 68 0 Rs 046088 19 Rsž od dana 30.09.2021.g., te na taj način ispoštovali Preporuku br: P-170/21 od dana 02.07.2021.g. Dana 06.09.2021.g. žaliteljica je obavještena o izjašnjenju odgovorne strane, po kome se izjasnila da je i ona, posredstvom punomoćnika obaviještena o pomenutoj Presudi Kantonalnog suda Kantona 10. Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine, su odlučili da u smislu člana 35.st.1.tač.3. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, 104/11), zatvore predmet, koji se vodi po žalbi Ž-LI-08-269/19, jer je, nakon intrevencije Institucije ombudsmena BiH, konstatovano da je žaliteljica ostvarila zaštitu svojih prava, tj. odgovorna strana je u toku postupka otklonila ukazanu povredu prava i sloboda naznačenih u žalbi.
165	Ž-BR-08-77/21	P-206/21	1. Da u skladu sa standardima člana 6 stav 1 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda donese odluku u predmetu broj 32 0 P 263900 20 Gž; 2. da o ishodu ove preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine u roku od petnaest (15) dana od dana prijema preporuke;	09 - Pravosuđe	Realizirana	DA	"..Dana 5. 10. 2021. godine institucija Ombudsmena zaprimila je odgovor Kantonalnog suda u Tuzli broj: 003-0-Su-21-000 630 od 29. 9. 2021. godine u kojem se navodi: "Povodom Vaše preporuke u kojoj tražite izjašnjenje da li je okončan rad suda u predmetu ovog suda broj 32 0 P 263900 20 Gž, u pravnoj stvari tužitelja protivtuženih protiv tuženih - protivtužitelja radi iseljenja i predaje nekretnine u posjed po tužbi, te utvrđenja po protivtužbi, vsp. 31.000,00 KM, nakon provjere putem zakonom ustanovljenih evidencija - CMS sistema za automatsko upravljanje predmeta, obavještavamo Vas da je prethodno navedeni predmet završen donošenjem presude pod brojem 32 0 P 263900 20 Gž dana 15.09.2021. godine. Spis broj 32 0 P 263900 16 P 2, sa pet primjeraka presude ovog suda broj 32 0 P 263900 20 Gž od 15.09.2021. godine, dostavljen je na dalje postupanje Općinskom sudu u Tuzli dana 27.09.2021. godine, uz napomenu da je potrebno dostaviti odluku strankama u postupku." Navedeni odgovor dostavljen je žaliteljici dana 5. 10. 2021. godine. Uzimajući u obzir da je preporuka P-206/21 prihvaćena, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine u skladu s članom 35. stavom 1. tačka 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zatvaraju predmet broj: Ž-BR-08-77/21 po žalbi ..."
166	Ž-BR-05-290/18	P-208/21	Općinskom sudu u Lukavcu -Da bez odlaganja poduzme zakonom propisane procesne radnje u svrhu vođenja postupka u predmetima broj: 126 0 Rs 132200 18 I i 126 0 Rs 19010918 I te u vezi s tim i donošenjem odluke u istom; -Da u roku od trideset (30) dana od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji ove Preporuke.	09 - Pravosuđe	Realizirana	DA	19.11.2021. OPĆINSKOM SUDU U LUKAVCU - Zajtjev za dostavu odgovora na preporuku P-208/21. Na dana ažuriranja realizacije preporuka 10.12.2021. rad na predmetu je u toku. Dana 13.12.2021. godine zaprimljen odgovor Općinskog suda u Tuzli, broj: 126 0 Rs 132200 18 I od 08.12.2021. godine. 20.12.2021. stranka dostavila zahvalnicu na angažmanu Institucije ombudsmena. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 21.12.2021. rad na predmetu je u toku.

167	Ž-BL-08-713/19	P-215/21	P R E P O R U K U • Osnovnom sudu u Vlasenici da u skladu sa standardima člana 6 stav 1 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda donese odluku u predmetu broj: 92 O P 048486 17 P; • Visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine da poduzme mjere u cilju osiguranja efikasne primjene člana 6 Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda; • Da u roku od 60 dana od prijema preporuke obavijesti Institutiju o preduzetim mjerama u cilju realizacije ove preporuke.	09 - Pravosuđe	Realizirana	DA	Aktom broj: 12-50-2-1312-21/2021 od 11.10.2021. godine, Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine obavijestilo je instituciju Ombudsmena, između ostalog, sljedeće: „...Imajući u vidu činjenicu da se radi o postupanju u konkretnom sudskom predmetu, kao i zakonom propisane nadležnosti VSTV-a BiH i Stalne komisije za donošenje odluka i mjera po pojedinačnim sudskim predmetima, Stalna komisija je usvojila zaključak da se predmetni dopis prosljedi Uredu disciplinskog tužitelja na daljnje postupanje i o tome obavijesti predsjednik suda i postupajući sudija...“ Izdavanjem preporuke iscrpljene su sve mogućnosti koje Ombudsmen Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana. S obzirom na sve navedeno, donesena je odluka kao u uvodu ovog Obavještenja u skladu sa članom 35 stav 8 Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11).
168	Ž-LI-08-114/21	P-227/21	PREPORUKU Kantonalnom sudu u Livnu, da odmah po prijemu ove preporuke, poduzme sve neophodne radnje u cilju donošenja odluke u predmetu broj 68 O Rs 048987 19 Rsž te da o poduzetim mjerama obavijesti Institutiju ombudsmena, u roku od 30 dana.	09 - Pravosuđe	Realizirana	DA	Kantonalni sud u Livnu je postupio po izdatoj preporuci donošenjem Presude broj: 68 O Rs 048987 19 Rsž od 07.10.2021. godine. Sukladno navedenom, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine, su odlučili da u smislu članka 35. točke 8. Pravila za funkcioniranje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ broj: 104/11), zatvore predmet koji se vodi po žalbi, jer su ocijenili da je izdata preporuka prihvaćena.
169	Ž-SA-08-280/21	P-245/21	PREPORUKU 1. da odmah po prijemu ove preporuke u predmetu broj: 65 O Rs 75333816 19 Rs, Kantonalni sud u Sarajevu uspostavi saradnju sa Ombudsmenima Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno; 2. da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke	09 - Pravosuđe	Realizirana	DA	Dana 14.01.2022. godine Ombudsmeni su zaprimili odgovor Kantonalnog suda u Sarajevu broj: 009-0-SU-21-001055 od 07.01.2022. godine u kojem se navodi da je postupak u predmetu broj: 65 O Rs 753816 20 Rsž okončan donošenjem rješenja od 14.12.2021. godine. Preporuka u predmetu žalbe je ispoštovana na način da je postupak pred Kantonalnim sudom u Sarajevu okončan pa se predmet zatvara.
170	Ostvarena saradnja						
171	Ž-SA-08-1088/20	P-41/21	P R E P O R U K U Federalnom ministarstvu za pitanje boraca i invalida odbrambeno oslobodilačkog rata 1. Da, uvažavajući žalbene navode i dužinu trajanja postupka u predmetnoj upravnoj stvari donese odluku uz puno uvažavanje iznesenih primjedbi iz presude Kantonalnog suda u Sarajevu broj: 09 O U 028254 17 od 03.12.2020. godine, i na osnovu potpuno i pravilno utvrđenog činjeničnog stanja uz pravilnu primjenu Zakona o upravnom postupku i pravilnu primjenu materijalnog prava; 2. Da u roku od 30 dana, u skladu sa članom 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	09 - Pravosuđe	Ostvarena saradnja	DA	26.03.2021 odgovor Ministarstva za pitanja boraca i invalida odbrambeno – oslobodilačkog rata Sarajeva Predmet aktivan na dan ažuriranja 02.02.2022.)
172	Ž-SA-08-1030/19	P-113/21	P R E P O R U K U 1. da Kantonalni sud u Sarajevu bez odlaganja preduzme neophodne aktivnosti, a sve u cilju donošenja odluke u vezi sa žalbama na presudu Općinskog suda u Sarajevu, broj: 65 O P 676144 17 P od 18.01.2021. godine, 2. da Kantonalni sud u Sarajevu blagovremeno izvjesti Institutiju ombudsmena o realizaciji preporuke.	09 - Pravosuđe	Ostvarena saradnja	DA	23.06.2021 odgovor Kantonalnog suda u Sarajevu 15.10.2021. odgovor Kantonalnog suda 28.12..2021 odgovor Kantonalnog suda u Sarajevu Na dan ažuriranja realizacije preporuka 04.02.2022. rad na predmetu u toku.
173	Ž-SA-08-1084/19	P-180/21	P R E P O R U K U Općinskom sudu u Sarajevu 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje.	09 - Pravosuđe	Ostvarena saradnja	DA	30.07.2021 Zaprimljen odgovor Općinskog suda . Na dan ažuriranja realizacije preporuka 08.12.2021. rad na predmetu je u toku.
174	Ž-BL-05-638/18	P-200/21	PREPORUKU Predsjedniku Okružnog privrednog suda u Banjaluci, da odmah po prijemu preporuke, preduzme sve neophodne radnje radi presigniranja predmeta pod brojem 57 O St 126195 18 St drugom sudiji u cilju hitnog zakazivanja ročišta i donošenja odluke te da o preduzetim mjerama obavijesti Institutiju Ombudsmena Bosne i Hercegovine, u roku od 60 dana od prijema preporuke	09 - Pravosuđe	Ostvarena saradnja	DA	21.09.2021. zaprimljen odgovor Okružnog privrednog suda u Banja LUCi. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 08.02.2022. rad na predmetu je u toku.
175	Ž-BR-08-216/20	P-205/21	Općinskom sudu u Lukavcu -Da bez odlaganja poduzme zakonom propisane procesne radnje u svrhu vođenja postupka u predmetu broj: 126 O O 203227 19 O te u vezi s tim i donošenjem odluke u istom; -Da u roku od trideset (30) dana od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji ove Preporuke.	09 - Pravosuđe	Ostvarena saradnja	DA	Dana 29.11.2021. godine zaprimljen odgovor Općinskog suda u Lukavcu, broj: 126 O O 203227 19 O od 23.11.2021. godine. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 08.02.2022. rad na predmetu je u toku.
176	Ž-SA-08-8/21	P-255/21	P R E P O R U K U Kantonalnom sudu u Sarajevu 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje o izvjesnosti roka rješavanja predmeta, a posebno uzimajući u obzir specifičnost predmeta.	09 - Pravosuđe	Ostvarena saradnja	NE	07.12.2021 odgovor kantonalnog tužilaštva. 29.12.2021. odgovor Kantonalnog suda u Sarajevu da je predmet okončan donošenjem presude. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 08.02.2022. rad na predmetu u toku.
177	Nije realizirana						

178	Ž-SA-08-1020/20	P-23/21	P R E P O R U K U Glavnoj tužiteljici Kantonalnog tužilaštva Kantona Sarajevo 1. da, bez odlaganja, poduzme efikasne mjere i radnje radi okončanja navedenih istraga i donošenja konačnih tužilačkih odluka u predmetima broj: T09 0 KTA 0111306 19 2 i T09 0 KTP0 0061635 17, uvažavajući nalaz i mišljenje Ombudsmana Bosne i Hercegovine. 2. Da u roku od 60 dana od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama u cilju realizacije iste.	09 - Pravosuđe	Nije realizirana	DA	Obzirom da Institucija Ombudsmana nije zaprimila odgovor u datom roku, Ombudsmani Bosne i Hercegovine uputili su dana 10.05.2021. godine Urgencija za realizaciju Preporuke Ombudsmana Bosne i Hercegovine broj: P-23/21 od 20.01.2021. godine. S tim u vezi, dana 11.06.2021. godine, Institucija Ombudsmana zaprimila je odgovor Kantonalnog tužilaštva Kantona Sarajevo, broj: A-V-100/16, A-1178/19 od 08.06.2021. godine u kojem se između ostalog navodi: 2. Krivični predmet broj T09 KTA 0111306 19 2 - Ured Glavne kantonalne tužiteljice vrši nadzor nad radom postupajućeg tužioca u predmetnom spisu - napominjemo da u predmetnom spisu nije donesena konačna tužilačka odluka, iz kojih razloga je potrebno da Institucija Ombudsmana za ljudska prava BiH, prilikom postupanja sa dostavljenim informacijama, a obzirom na fazu u kojoj se predmet nalazi, posebno cijene odredbe Zakona o krivičnom postupku F BiH. Iz dostavljenog odgovora vidljivo je da nije ispoštovana preporuka broj: P-23/21, tj. Kantonalno tužilaštvo Kantona Sarajevo nije donijelo konačnu tužilačku odluku u predmetu broj: T09 0 KTA 0111306 19 2 S tim u vezi, Institucija Ombudsmana je dana 14.06.2021. godine uputila Visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine Obavijest o nerealizaciji Preporuke Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine broj: P-23/21 od 20.01.2021. godine. Slijedom prethodno navedenog, a imajući u vidu sadržaj zaprimljenog odgovora odnosno činjenicu da je Kantonalno tužilaštvo Kantona Sarajevo nije ispoštovalo preporuku broj: P-23/21 Ombudsmani BiH su odlučili da u skladu sa članom 35. Stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine, zatvore predmet broj Ž-SA-08-1020/20.
179	Ž-SA-08-540/19	P-52/21	P R E P O R U K U Općinskom sudu u Sarajevu 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje. Rok za realizaciju preporuke: odmah.	09 - Pravosuđe	Nije realizirana	NE	Institucija Ombudsmana je prosljedila žalitelju odgovor Općinskog suda u Sarajevu dana 10.03.2021. godine ipozvala ga da u roku 10 dana dostavi komentar na isto. Žalitelj od tada nije kontaktirao instituciju Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Obzirom na prednje predmet Ž-SA-08-540/19 se zatvara u skladu sa članom 35. Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Protiv odluka koje donose Ombudsmani Bosne i Hercegovine nije dozvoljena žalba u smislu člana 22. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava BiH.
180	Ž-SA-08-538/20	P-79/21	OPĆINI STARI GRAD SARAJEVO 1. Da imajući u vidu nalaze i zaključke iz ove preporuke odgovori kada će biti ispunjeni uslovi za izvršenje rješenja broj: UP-I-14-23-2635-SJ/16 od 10.2.2017 godine kojim se naređuje investitoru F.E. iz Sarajeva ul. Požešijina br. 16 rušenje ravne a.b. terase u nivou prvog sprata, a iznad ulaznog dvorišta, tlocrtno osnovne cca 8,0 m x 6,0 m, vraćanje prostora u prvobitno stanje. 2. Da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Instituciju ombudsmana o načinu ispoštovanja ove preporuke.	09 - Pravosuđe	Nije realizirana	DA	Budući kako Općina Stari Grad nije dostavila odgovor na Preporuku izdata je urgencija, na koju nije odgovoreno, nakon čega je zatražen sastanak sa predstavnicima Općine Stari Grad koji je održan dana 09.7.2021 godine, te je na istom istaknuto kako na području Općine Stari Grad postoji popis prioriteta za rušenje nelegalnih objekata, te kako sporni objekat nije na istom. Institucija ombudsmana je zaprimila akt Općine Stari Grad broj: UP-I-14-23-2635/16-SJ/AŠ od 23.8.2021 godine kojim se ističe kako je pokrenut spor kod Kantonalnog suda pod brojem 09 0 U 033256 19 Fp od 23.1.2019 godine. Institucija ombudsmana se nakon toga obratila Kantonalnom sudu, te je isti dostavio akt broj: 09 U 033256 19 U od 16.9.2021 godine kojim obavještava Instituciju ombudsmana kako se predmet nalazi u evidenciji za dan 27.9.2022 godine, te kako se rješavaju predmeti po tužbama iz 2018 godine, a sve u skladu sa Listom rješavanja starih predmeta za 2021 godinu. Ombudsmani ističu da se Institucija ombudsmana sukladno članu 4 Zakona o ombudsmenu za ljudska prava BiH[1]. ne može miješati u proces odlučivanja sudova, niti ulaziti u meritum sudske odluke.
181	Ž-BR-08-89/20	P-119/21	-Da Općinski sud u Lukavcu bez odlaganja poduzme zakonom propisane procesne radnje u svrhu vođenja postupka u predmetu broj: 126 0 I 197483 18 I te u vezi s tim i donošenjem odluke u istom; -Da u roku od trideset (30) dana od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji ove Preporuke.	09 - Pravosuđe	Nije realizirana	DA	Institucija Ombudsmana zaprimila je dana 11. 6. 2021.godine akt Općinskog suda u Lukavcu broj: 126 0 I 197483 18 I od 4. 6. 2021. godine u kojem se navodi: " U vezi Vaše preporuke od 30.04.2021. godine ovim putem se izjašnjavamo da u cjelosti ostajemo kod navoda iz izjašnjenja od 11.02.2021. godine te napominjem da sam zadužen sa ukupno 464 izvršna predmeta koja se nalaze u planu rješavanja za 2021. godinu a koji plan smo dobili od strane VSTV-a i predmeti koji se nalaze u planu imaju prioritet u rješavanju. Pored navedenog ističemo da incijalni akt „najmladeg“ predmeta u planu rješavanja datira od 05.03.2014. godine, a u predmetu tražioca izvršenja S.M. prijedlog za izvršenje podnesen je 20.03.2018. godine, tako da iz tog razloga predmet nije ušao u plan rješavanja, pa kako pored predmeta koji se nalaze u planu rješavanja postupam i u krivičnim predmetima to se ovim putem ne možemo precizno izjasniti o tome kada će predmet biti uzet u rad no još jednom napominjemo da se predmeti uzimaju u rad po starosti inicijalnog akta." Obzirom da Preporuka broj P-119/20 nije provedena, Ombudsmani za ljudska prava Bosne i Hercegovine u skladu s odredbama čl. 32. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine su dana 30. 7. 2021. godine obavijestili neposredno nadređeno tijelo, Visoko sudsko i tužilačko vijeće, Sarajevo o nepoduzimanju mjera po Preporuci i uputili poziv da u skladu sa svojim ovlaštenjima poduzme sve što je neophodno da se postupi po isto.

182	Ž-BR-08-77/20	P-120/21	-Da bez odlaganja poduzme zakonom propisane procesne radnje u svrhu vođenja postupka u predmetu broj: 126 0 I 186882 16 I te u vezi s tim i donošenjem odluke u istom; -Da u roku od trideset (30) dana od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji ove Preporuke.	09 - Pravosuđe	Nije realizirana	DA	Institucija Ombudsmana zaprimila je dana 11. 6. 2021.godine akt Općinskog suda u Lukavcu broj: 126 0 I 186882 16 I od 4. 6. 2021. godine u kojem se navodi: " U vezi Vaše preporuke od 30.04.2021. godine ovim putem se izjašnjavamo da u cjelosti ostajemo kod navoda iz izjašnjenja od 11.02.2021. godine te napominjem da sam zadužen za ukupno 464 izvršna predmeta koja se nalaze u planu rješavanja za 2021. godinu a koji plan smo dobili od strane VSTV-a i predmeti koji se nalaze u planu imaju prioritet u rješavanju. Pored navedenog ističemo da incijalni akt „najmlađeg“ predmeta u planu rješavanja datira od 05.03.2014. godine, a u predmetu tražioca izvršenja Đ.E. prijedlog za izvršenje podnesen je 28.09.2016. godine, tako da iz tog razloga predmet nije ušao u plan rješavanja, pa kako pored predmeta koji se nalaze u planu rješavanja postupam i u krivičnim predmetima to se ovim putem ne možemo preizno izjasniti o tome kada će predmet biti uzet u rad no još jednom napominjemo da se predmeti uzimaju u rad po starosti inicijalnog akta." Obzirom da Preporuka broj P-120/20 nije provedena, Ombudsmani za ljudska prava Bosne i Hercegovine u skladu s odredbama čl. 32. Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine su dana 30. 7. 2021. godine obavijestili neposredno nadređeno tijelo, Visoko sudsko i tužilačko vijeće, Sarajevo o nepoduzimanju mjera po Preporuci i uputili poziv da u skladu sa svojim ovlaštenjima poduzme sve što je neophodno da se postupi po istoj.
183	Ž-BL-08-399/21	P-134/21	PREPORUKU Ministru Federalnog ministarstva za pitanja boraca i invalida odbrambeno-oslobodilačkog rata 1. Da polazeći od svojih ovlaštenja, a sve u skladu sa članom 244. Zakona o upravnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine preduzme odgovarajuće mjere kako bi se u razumnom roku odlučilo o izjavljenim žalbama žalitelja, od dana 09.03.2021. godine . 2. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	09 - Pravosuđe	Nije realizirana	NE	"...Do danas (do dana slanja predmeta na arhiviranje 24.11.2021.) Federalno ministarstvo za pitanja boraca i invalida odbrambeno-oslobodilačkog rata nije dostavilo odgovor na izdatu preporuku Ombudsmana Bosne i Hercegovine te se ista smatra neispoštovanom. Izdavanjem preporuke iscrpljene su sve mogućnosti koje Ombudsman Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, te se predmet zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11)."
184	Ž-BL-08-141/21	P-150/21	P R E P O R U K U 1. Da bez odlaganja preduzme sve potrebne radnje kako bi u što kraćem roku bila donesena odluka po prijedlogu žalitelja. 2. Da u roku od 60 dana od dana prijema Preporuke obavijesti Ombudsmane o realizaciji Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka.	09 - Pravosuđe	Nije realizirana	DA	"...Kantonalni sud Sarajevo je u odgovoru od 30.06.2021. godine naveo da je odlučio o svim žalbenim navodima tužioca koji su od odlučnog značaja za pravilnost i zakonitost odluke tako da nije bilo osnova za donošenje dopunske presude. Odgovor je dostavljen podnosiocu žalbe dana 12.07.2021. godine. S obzirom da iz dostavljenog odgovora proizlazi da Preporuka ombudsmana Bosne i Hercegovine nije ispoštovana, a kako je preduzeto sve iz nadležnosti Institucije, ombudsmani za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 104/11) zatvore predmet koji se vodi po žalbi ... a podnosilac žalbe se može ponovo obratiti Instituciji ukoliko se pojave nove činjenice ili okolnosti u njegovom predmetu."
185	Ž-BL-08-228/21	P-214/21	PREPORUKU 1. Da na potpun i zakonit način ispita upućene prigovore podnosioca žalbe – žiranata, te da, u slučaju da utvrdi nezakonito i nesavjesno postupanje odgovorne banke, preduzme odgovarajuće mjere u cilju zaštite prava podnosioca žalbe. 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke obavijesti Instituciju Ombudsmana o načinu provođenja iste.	09 - Pravosuđe	Nije realizirana	DA	"...Aktom broj: 03-1635-1/21 od dana 22.09.2021. godine, odgovorna strana dostavila je odgovor po izdatoj preporuci, u kojem se, između ostalog, navodi: "...Smatramo da podnosioci žalbe, ukoliko smatraju da su za to ispunjeni uslovi, mogu, bilo u sudskom postupku koji se vodi za naplatu kredita. bilo u odvojenom sudskom postupku pokrenuti pitanje eventualne ništavosti predmetnog ugovora o kreditu i posljedično predmetnih ugovora o jemstvu. Pravo da se zahteva utvrđenje ništavosti je neograničeno i, shodno članu 110. Zakona o obligacionim odnosima ("Sl. list SFRJ", br. 29/1978, 39/1985, 45/1989 - odluka USJ i 57/1989 i "Sl. glasnik RS", br. 17/1993, 3/1996, 37/2001 - dr. zakon, 39/2003 i 74/2004) ne gasi se. Nadamo se da ćete objektivne razloge koje smo iznijeli kao prepreku za postupanje no vašoj preporuci uvažiti..." Izdavanjem preporuke iscrpljene su sve mogućnosti koje Ombudsman Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana. S obzirom na sve navedeno, donesena je odluka kao u uvodu ovog Obavještenja u skladu sa članom 35 stav 8 Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11)."
186	Nema odgovora						
187	Ž-BR-08-49/20	P-148/21	Vladi Republike Srpske, Ministarstvu financija 1. Da odmah, po prijemu ove preporuke, uspostavi suradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, na način propisan Zakonom o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to navedeno u aktima od 18.12.2020.g. 4. 3. 2020. g. i 22. 4. 2021. godine. 2. Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	09 - Pravosuđe	Nema odgovora	NE	Dana 25.10.2021. Vladi RS upućena je Urgencija na zahtjev za dostavu odgovora od 12. 8. 2021. 14.12.2021.Urgencija na zahtjev za dostavu odgovora od 12. 8. 2021.g. i 25. 10. 2021.g. Vladi RS Min. finansija. Odgovori nisu zaprimljeni. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 07.02.2022. rad na predmetu je u toku.
188	Ž-BR-08-78/20	P-207/21	Općinskom sudu u Lukavcu -Da bez odlaganja poduzme zakonom propisane procesne radnje u svrhu vođenja postupka u predmetu broj: 126 0 190767 18 I 8 te u vezi s tim i donošenjem odluke u istom; -Da u roku od trideset (30) dana od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji ove Preporuke.	09 - Pravosuđe	Nema odgovora	NE	
189	Ž-BR-08-86/20	P-204/21	Općinskom sudu u Lukavcu -Da bez odlaganja poduzme zakonom propisane procesne radnje u svrhu vođenja postupka u predmetu broj: 126 0 I 197445 18 I te u vezi s tim i donošenjem odluke u istom; -Da u roku od trideset (30) dana od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji ove Preporuke.	09 - Pravosuđe	Nema odgovora	NE	

190	Ž-BL-08-813/19	P-268/21	PREPORUKU 1. Kantonalnom sudu u Tuzli, da odmah po prijemu preporuke, preduzme sve neophodne radnje u cilju donošenja odluke u predmetu broj 29 0 P 031549 19 Gž 2. da, u roku od 60 dana, od dana prijema Preporuke obavijesti Ombudsmane o realizaciji Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka.	09 - Pravosuđe	Nema odgovora	NE	Rok za dostavu obavijesti o realizaciji preporuke istekao je 01.02.2022. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 08.02.2022. rad na predmetu je u toku.
191	Ž-BL-08-542/21	P-298/21	P R E P O R U K U MINISTARSTVU PROSVJETE I KULTURE REPUBLIKE SRPSKE 1. Da preduzme mjere iz svoje nadležnosti da sistematski uredi pitanje uvođenja nacionalne grupe predmeta i zapošljavanja nastavnika povratnika, u skladu sa pomenutom presudom Vrhovnog suda Republike Srpske, Zakonom o osnovnom i srednjem obrazovanju Republike Srpske i nalazima iz ove Preporuke; 2. Da u roku od 60 dana od dana prijema preporuke obavijesti Instituciju ombudsmana o preduzetim mjerama na realizaciji preporuke.	09 - Pravosuđe	Nema odgovora	NE	Rok za obavještanje Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke je 17.02.2022. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 09.02.2022. rad na predmetu je u toku.
192	UKUPNO	-	09 - Pravosuđe				
193	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
194	27	27	8	0	6	8	5
195	POVREDA PRAVA :	10 - Radni odnosi					
196	Realizirana						
197	Ž-SA-04-214/20	P-2/21	P R E P O R U K U Kantonalnoj upravi za braniocce 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje. Rok za realizaciju preporuke: odmah.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Dana 01.02.2021. godine institucija Ombudsmana je zaprimila akt Kantonalne uprave za braniocce, broj: 11-02-568/21 od 25.01.2021. godine u kojem je između ostalog navedeno: „...Zakon o dopunskim pravima branilaca nije ograničio starosnu dob branilaca i članova njihovih porodica kod prava na prednost pri zapošljavanju. Odredbom člana 29. stav 1. Zakona o dopunskim pravima branilaca propisano je ukoliko su lica iz člana 1., 2., i 3. Zakona nezaposlena, ostvaruju pravo na prednost pri zapošljavanju pod jednakim uvjetima, ako zadovoljavaju opće i posebne uvjete za radno mjesto na koje se zapošljava...“ Slijedom navedenog, cijeneći sve informacije iz slučaja i dostavljenih odgovora, a imajući u vidu da se podnositeljica žalbe u nastavku postupka nije obraćala instituciji Ombudsmana, i da nije dostavila izjašnjenja na navedene akte, Ombudsmani Bosne i Hercegovine konstatuju da nema osnova za daljim postupanjem u predmetu.
198	Ž-BL-04-679/20	P-59/21	PREPORUKU 1. JU OŠ „Ustikolina“ Ustikolina da preispita Odluku o prijemu žalitelja na poslove i radne zadatke na održavanju higijene od 02.09.2020. godine, uvažavajući izneseno mišljenje ombudsmana Bosne i Hercegovine, odnosno da ponovo provede konkursnu proceduru osiguravajući načelo dvostepenosti 2. Ministarstvu za obrazovanje, mlade, nauku, kulturu i sport Bosansko-podrinjskog Kantona, da uvažavajući mišljenje ombudsmana, predloži dopune Zakona o osnovnom odgoju i obrazovanju, u cilju osiguranja dvostepenosti prilikom provođenja konkursne procedure i izbora ostalih radnika 3. da Ombudsmane obavijesti o načinu realizacije ove Preporuke, u roku od 60 dana od dana prijema Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	JU OŠ „Ustikolina“ je u odgovoru od 05.05.2021. godine navela da je preispitana navedena odluka u skladu sa Preporukom Ombudsmana Bosne i Hercegovine te da je Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Bosansko-podrinjskog Kantona već uradilo nacrt Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osnovnom odgoju i obrazovanju u koji je ugrađeno načelo dvostepenosti prilikom prijema ostalih radnika u radni odnos a koji će stupiti na snagu prije sledećeg prijema ostalih radnika u školi. S obzirom da je navedena preporuka ispoštovana, ombudsmani za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine (“Službeni glasnik Bosne i Hercegovine”, broj: 104/11) zatvore predmet koji se vodi po žalbi ...
199	Ž-SA-04-1076/20	P-88/21	P R E P O R U K U Ministarstvu za boračka pitanja Kantona Sarajevo 1. Da razmotre mogućnost izmjene člana 5. stav 1. Uredbe o jedinstvenim kriterijima i pravilima za zapošljavanje branilaca i članova njihovih porodica u institucijama u Kantonu Sarajevo, Gradu Sarajevo i općinama u Kantonu Sarajevo na način da omoguće ostvarivanje prava na prvenstvo pri zapošljavanju i licima iz člana 3. ove Uredbe koja su zaposlena na određeno vrijeme, te iz tog razloga nisu na evidenciji JU “Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo”; 2. Da u roku od 30 dana obavijeste Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	U vezi sa navedenim bitno je istaći da je Vlada Kantona Sarajevo, na 79. vanrednoj sjednici održanoj 28.06.2021. godine, donijela Uredbu o izmjenama i dopunama Uredbe o jedinstvenim kriterijima i pravilima za zapošljavanje branilaca i članova njihovih porodica u institucijama u Kantonu Sarajevo, Gradu Sarajevo i općinama u Kantonu Sarajevo kojom je između ostalog propisano da se u članu 5. u stavu 1. iza riječi: "Sarajevo", dodaju se riječi: "ili su zaposlena na određeno vrijeme", te Ombudsmani Bosne i Hercegovine sa zadovoljstvom konstatuju da je preporuka institucije Ombudsmana, broj: P-88/21 u potpunosti ispoštovana. Na ovaj način otklonjena je povreda prava u vezi zapošljavanja većeg broja građana koji spadaju u ovu kategoriju, a zaposleni su na određeno vrijeme. Predmet će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima rada Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine
200	Ž-SA-04-944/20	P-105/21	P R E P O R U K U 1. Da JU „Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo“ Sarajevo donese rješenje po podnesku podnositeljice žalbe i D.R.; 2. Da u što kraćem roku poduzme aktivnosti prema Federalnom zavodu za zapošljavanje i Federalnom zavodu za penzijsko i invalidsko osiguranje, a u cilju rješavanje ostalih postupaka imenovanih. 3. Da u roku od 30 dana obavijeste Ombudsmane Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke;	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	"...Nakon upućivanja Preporuke, Ombudsmani su dana 04.06.2021. godine zaprimili Rješenje JU „Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo“ broj: 06/3-35-2346/19/21 od 01.06.2021. godine kojim se podnositeljici žalbe priznaje pravo na uplatu doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje, za period od 29.11.1991. do 06.04.1992. godine. Rješenjem JU „Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo“ broj: 06/3-35-2346/19/21 od 01.06.2021 podnositeljici žalbe se odbija zahtjev za isplatu preostalog dijela novčane naknade.Obzirom da je JU „Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo“ nakon upućene Preporuke donijela Rješenja u vezi sa zahtjevima podnositeljice žalbe, te da se na ista može uložiti žalba Federalnom zavodu za zapošljavanje Sarajevo u roku od 15 dana od dana prijema rješenja odlučeno je da se predmet zatvori, u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine."

201	Ž-BL-04-62/21	P-101/21	P R E P O R U K U Republičkoj upravi za geodetske i imovinsko-pravne poslove, Područnoj jedinici Banjaluka • da uzimajući u obzir nalaze iz Preporuke ponovo razmotri zahtjev podnositeljice žalbe od dana 08.01.2021. godine, te preduzme sve neophodne radnje iz svoje nadležnosti kako bi kao poslodavac omogućio svakom državnom službeniku odobrenje odsustva iz razloga zadovoljavanja njegovih vjerskih, odnosno nacionalno-tradicijskih potreba; • Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Uvidom u dostavljenu dokumentaciju jasno se može utvrditi da je odgovorna strana postupila u skladu sa navedenim, te omogućila podnositeljici žalbe odobrenje odsustva iz razloga zadovoljavanja njenih vjerskih, odnosno nacionalno-tradicijskih potreba. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
202	Ž-SA-04-938/20	P-116/21	P R E P O R U K U Načelniku Opštine Drvar 1. Da, po prijemu ove Preporuke, bez odlaganja, poduzme odgovarajuće aktivnosti i mjere kako bi se uspostavila saradnju sa Ombudsmenima Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 25. Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmenima Bosne i Hercegovine dostavi traženo izjašnjenje; 2. Da, u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ni u vezi s ovim aktom nisu zaprimili izjašnjenje. Shodno navedenom, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine konstatuju da Preporuka broj P-116/21 od 04.05.2021. godine nije realizovana, o čemu je obaviješteno i opštinsko vijeće Opštine Drvar aktom od 22.06.2021. godine. Predmet će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti Institucije za 2021. godinu. Također, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine napominju da je predmet koji se vodio pred Kantonalnim sudom u Livnu okončan donošenjem odluke od 28.10.2020. godine, te da se Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ne mogu miješati u proces odlučivanja sudova, odnosno ulaziti u meritum stvari o kojim odlučuje stvarno nadležni sud. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine odlučili su zatvoriti predmet u skladu sa članom 35. stav 5. i 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine. NAKON arhiviranja predmeta i zaprimljenog odgovora Opštine Drvar iz sl.zabilješke postupajuće pravnice "Dana 16.07.2021. godine Opština Drvar dostavila je izjašnjenje broj: 02-04-1648-1/21 od 07.06.2021. godine, a koja se odnosi na predmet koji se pred Institucijom Ombudsmena za ljudska prava BiH vodio pod brojem: Ž-SA-04-938/20, odnosno realizaciju Preporuke broj: P-116/21 od 04.05.2021. godine. Uvidom u bazu utvrđeno je da je predmet arhiviran, a navedeni akt ne mijenja odluku u ovom predmetu, već se konstatuje da su izmirene sve obaveze prema žaliteljici."
203	Ž-SA-04-958/20	P-174/21	P R E P O R U K U Vladi Kantona Sarajevo • da se razmotri mogućnost jasnijeg definisanja Zakona o državnoj službi, kao i podzakonskih propisa, na način da se pravo žalbe, kao osnovno pravo zagarantovano Evropskom konvencijom o ljudskim pravima i osnovnim slobodama, obezbijedi svim kandidatima koji su učestvovali u konkursnoj proceduri, a sve u cilju sprječavanja nejednakog postupanja; • da u roku od 30 dana o mjerama i aktivnostima poduzetim u cilju realizacije ove Preporuke obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Obzirom na činjenicu da je institucija Ombudsmena u konkretnom predmetu sačinila preporuku, te da je zaprimila odgovor iz kojeg je evidentno da će Preporuka biti uvažena, predmet se zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
204	Ž-BR-04-224/20	P-183/21	1. Da odmah, , bez odlaganja vezano za pismeno obraćanje žalitelja od dana 1. 10. 2019. godine postupi po Rješenju Apelacijskog povjerenstva Brčko distrikta BiH broj predmeta: UP-II-33-0000180/19, broj akta: 01.7-0244MS-002/19 od 15. 11. 2019. godine i da o istome informira žalitelja; 2. da u roku od 8 (osam) dana, od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Dana 12.08.2021. godine zaprimljen odgovor Upravne inspekcije Kancelarije Gradonačelnika Brčko distrikta BiH, broj: 01.9-0349VV-004/21 od 09.08.2021. godine. Dana 08.09.2021. Uredu gradonačelnika i Upravnoj inspekciji upućen Zahtjev za izjašnjenje po preporuci P-183/21. Dana 27.09.2021. zaprimljen odgovor. Na dana ažuriranja realizacije preporuka 08.02.2022. rad na predmetu je u toku.
205	Ž-BL-04-308/21	P-178/21	PREPORUKU Predsjedniku Osnovnog suda u Banjaluci, na znanje, te da mišljenje ombudsmena navedeno u ovoj preporuci ima u vidu kako bi se u budućim predmetima spriječile nepravilnosti utvrđene u konkretnom predmetu	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	"...S obzirom da je preporuka dostavljena predsjedniku Osnovnog suda Banjaluka na znanje te da mišljenje ombudsmena navedeno u ovoj preporuci ima u vidu kako bi se u budućim predmetima spriječile nepravilnosti utvrđene u ovom predmetu, čime je preduzeto sve iz nadležnosti Institucije, ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 104/11) zatvore predmet koji se vodi po žalbi ... a podnositeljica žalbe se može ponovo obratiti Instituciji ukoliko se pojave nove činjenice ili okolnosti u njenom predmetu."
206	Ž-BL-04-294/21	P-186/21	P R E P O R U K U 1. da odmah, bez odlaganja preduzmu sve radnje u okviru svoje nadležnosti kako bi se izvršilo donošenje i usaglašavanje propisa kojim se definiše radno- pravni status podnositeljice žalbe 2. Da u roku od 30 (trideset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	"...Ombudsmeni Bosne i Hercegovine do danas (do dana arhiviranja predmeta 11.11.2021.) nisu zaprimili odgovor Ministarstva, i pored urgencije za odgovor. Međutim JU Opća gimnazija „Bosanska Krupa“ dostavlja odgovor da je „donesena odluka o nadopuni radnim mjestom rukovalac nastavnom tehnikom- programer Donesena je odluka o izmjeni i dopuni Pravilnika o organizaciji i sistematizaciji poslova i radnih zadataka JU Opća gimnazija „Bosanska Krupa“. U telefonskom razgovoru sa podnositeljicom žalbe navedeno je da je ovakvim postupanjem škole njen status riješen za ovu školsku godinu. Imajući u vidu navedeno, Preporuka se smatra ispoštovanom."
207	Ž-SA-04-771/21	P-238/21	P R E P O R U K U JP Elektroprivreda BiH Termoelektrana „Kakanj“ Kakanj 1. Da odmah po primitku ove Preporuke uvaži potvrdu broj: 1072/15 od 07.04.2021. godine, izdatu od strane JU „Dom zdravlja“ Zenica, Služba za zdravstvenu zaštitu djece i donese Rješenje po Zahtjevu podnositeljice žalbe za rad sa polovinom punog radnog vremena; 2. da u roku od 15 (petnaest) dana Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine obavijesti o preduzetim aktivnostima u cilju realizacije izdate preporuke.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Nakon izdavanja Preporuke, dana 01.11.2021. godine, podnositeljica žalbe dostavila je instituciji Ombudsmena zahvalnicu za profesionalan pristup u rješavanju konkretne predmetne problematike i obavijestila da je poslodavac donio Rješenje o radu sa polovinom punog radnog vremena i time udovoljio podnesenom zahtjevu i izdatoj Preporuci.
208	Ostvarena saradnja						

209	Ž-SA-04-1107/20	P-43/21	I N I C I J A T I V U za izmjenu Zakona o državnoj službi FBiH , odnosno izmjenu člana 31. stav 1. Zakona o državnoj službi FBiH koji glasi: „Državnog službenika postavlja rukovodilac organa državne službe, uz prethodno pribavljeno mišljenje Agencija s liste uspješnih kandidata koji su prošli javni konkurs“ Na način da isti glasi: „Rukovodilac organa državne službe uz prethodno pribavljeno mišljenje Agencije, postavlja najuspješnijeg kandidata sa liste uspješnih kandidata“. rok: 90 dana	10 - Radni odnosi	Ostvarena saradnja	DA	17.05.2021. zaprimljen akt sekretara Parlamenta F BiH - prislijeđivanje očitovanja Vlade F BiH. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 02.02.2022. rad na predmetu je u toku.
210	Ž-BL-04-374/20	P-96/21	PREPORUKU 1. JU „Služba za zapošljavanje Unsko-sanskog Kantona“, Bihać i Vladi Unsko-sanskog Kantona da postupi po presudi Općinskog suda u Cazinu broj: 20 0 Rs 035930 15 Rs i Rješenju o izvršenju od 16.10.2019. godine 2. da Ombudsmane obavijesti o načinu realizacije ove Preporuke, u roku od 60 dana od dana prijema Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka	10 - Radni odnosi	Ostvarena saradnja	DA	Dana 26.05.2021. zaprimljen odgovor Ministarstva zdravstva, rada i socijalne politike USK Dana 21.06.2021. odgovor Službe za zapošljavanje Dana 12.08.2021. odgovor Suda Dana 18.10.2021. odgovor Službe za zapošljavanje 20.12.2021.obavijest neposredno višem organu upućena o nepoštivanju preporuke P-96/21 . Prilikom ažuriranja realizacije preporuka 02.02.2022. utvrđeno da je rad na predmetu u toku.
211	Ž-BL-04-689/19	P-250/21	PREPORUKU 1. JU OŠ „Cazin I“ Cazin, da uvažavajući izneseno mišljenje ombudsmana u ovoj preporuci kao i Nalaz inspekcije, preduzme sve mjere radi sprečavanja utvrđenih nepravilnosti u budućim sličnim predmetima 2. Ministarstvu obrazovanja, nauke, kulture i sporta Unsko-sanskog Kantona da preduzme sve mjere iz svoje nadležnosti radi obavljanja nadzora u JU OŠ „Cazin I“ Cazin u konkretnom predmetu 3. Kantonalnom tužilaštvu Unsko-sanskog Kantona da preduzme sve mjere iz svoje nadležnosti u cilju donošenja odluke u predmetu broj: T01 0 KTK 0034018 19 3. da Ombudsmane obavijesti o načinu realizacije ove Preporuke, u roku od 60 dana od dana prijema Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka	10 - Radni odnosi	Ostvarena saradnja	DA	15.12.2021. Odgovor Ministarstva kulture i sporta USK Na dan ažuriranja realizacije preporuka 08.02.2022. rad na predmetu je u toku.
212	Ž-BL-04-408/21	P-248/21	P R E P O R U K U v.d. direktoru „Željeznice Republike Srpske“ 1. Da postupi u skladu sa preporukama iz izvještaja interne revizije broj 19280/19 od 02.09.2019. godine; 2. Da u roku od 60 dana od dana prijema preporuke obavijesti Instituciju ombudsmana o poduzetim mjerama na realizaciji preporuke.	10 - Radni odnosi	Ostvarena saradnja	DA	17.01.2022. zaprimljeno izjašnjenje Željeznica Republike Srpske da je donešen Pravilnik o reorganizaciji i sistematizaciji radnih mjesta . Na dan ažuriranja realizacije preporuka 08.02.2022. rad na predmetu je u toku.
213	Ž-SA-04-843/21	P-311/21	P R E P O R U K U JAVNOJ USTANOVI DOM ZDRAVLJA KANTONA SARAJEVO • Da odmah po prijemu preporuke izvrše analizu načina na koji je primjenjen Zaključak Vlade Kantona Sarajevo o isplati stimulacija radnicima koji su bili angažovani u COVID odjeljenjima JU Dom zdravlja KS u periodu od 01.01. do 31.03.2021. godine te otklone nepravilnosti na koje su podnositeljice žalbe ukazale a koje označena odgovorna strana u toku istražnog postupka pred institucijom Ombudsmana nije osporila; • Da u roku od petnaest (15) dana od dana prijema ove preporuke Ombudsmane Bosne i Hercegovine obavijeste o preduzetim aktivnostima u cilju realizacije izdate preporuke.	10 - Radni odnosi	Ostvarena saradnja	DA	Dana 21.01.2022. zaprimljen odgovor JU Dom zdravlja KS. 04.02.2022. zaprimljen odgovor JU Dom zdravlja KS(nedostaje izjašnjenje u prilogu). Na dan ažuriranja realizacije preporuka 09.02.2022. rad na predmetu u toku.
214	Ž-SA-04-833/21	P-311/21	P R E P O R U K U JAVNOJ USTANOVI DOM ZDRAVLJA KANTONA SARAJEVO • Da odmah po prijemu preporuke izvrše analizu načina na koji je primjenjen Zaključak Vlade Kantona Sarajevo o isplati stimulacija radnicima koji su bili angažovani u COVID odjeljenjima JU Dom zdravlja KS u periodu od 01.01. do 31.03.2021. godine te otklone nepravilnosti na koje su podnositeljice žalbe ukazale a koje označena odgovorna strana u toku istražnog postupka pred institucijom Ombudsmana nije osporila; • Da u roku od petnaest (15) dana od dana prijema ove preporuke Ombudsmane Bosne i Hercegovine obavijeste o preduzetim aktivnostima u cilju realizacije izdate preporuke.	10 - Radni odnosi	Ostvarena saradnja	DA	Dana 21.01.2022. zaprimljen odgovor JU Dom zdravlja KS. Dana 04.02.2022. zaprimljen odgovor JU Dom zdravlja KS (nedostaje izjašnjenje u prilogu). Na dan ažuriranja realizacije preporuka 09.02.2022. rad na predmetu je u toku.
215	Nije realizirana						
216	Ž-SA-04-39/21	P-42/21	P R E P O R U K U 1. Da direktorica Škole postupi u skladu sa Pravilnikom sa kriterijima za prijem zaposlenika u radni odnos u predškolskim ustanovama, osnovnim i srednjim školama kao javnim ustanovama na području Kantona Sarajevo. 2. Da u roku od 30 dana obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke;	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	DA	10.03.21. Obzirom na činjenicu da je institucija Ombudsmana u konkretnom predmetu sačinila preporuku, te da je zaprimila odgovor na istu od strane direktorice Škole i Školskog odbora a iz kojeg je evidentno da Škola neće postupiti po preporuci, institucija Ombudsmana će navedeni predmet uvrstiti u Godišnji izvještaj o rezultatima rada institucije Ombudsmana za 2021. godinu. JU OŠ "Kovačići"
217	Ž-BL-04-808/20	P-75/21	PREPORUKU Predsjedniku Komisije za implementaciju člana 152. Zakona o radu i ministru rada i boračko invalidske zaštite Republike Srpske • da uzimajući u obzir nalaze iz Preporuke ponovo razmotre zahtjev za ostvarivanje prava na otpremninu podnosioca žalbe; • da u roku od 30 dana, od dana prijema, dostave Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine informacije o mjerama preduzetim na realizaciji ove Preporuke.	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	DA	"...Dana 28.04.2021. godine institucija Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine zaprimila je Akt ministra rada i boračko invalidske zaštite Republike Srpske broj: 16-126-427-2/20 od 23.04.2021. godine ... U konkretnom slučaju Preporuka Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine nije realizirana, a izdavanjem preporuke iscrpljene su sve mogućnosti Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine u ovom predmetu. Obzirom da je gore navedeni slučaj predmet sudskog odlučivanja, donesena je odluka kao u uvodu ove Obavijesti u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj: 104/11). "

218	Ž-SA-04-192/21	P-83/21	P R E P O R U K U Gradonačelniku Grada Sarajeva 1. Da poduzme neophodne mjere da se odmah izvrši Rješenje Ministarstva pravde Kantona Sarajeva, Upravni inspektorat, broj: 03-05-04-14436/20 od 10.12.2020. godine i otkloni utvrđenu povredu prava iz radnog odnosa; 2. Da u roku od 8 dana obavijeste Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke;	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	DA	"...Kako u ostavljenom roku, gradonačelnik Grada Sarajeva nije obavijestio instituciju Ombudsmena o poduzetim mjerama u cilju realizacije Preporuke, Gradskom vijeću Grada Sarajeva dana 12.05.2021. godine upućen je akt kojim je ukazano da institucija Ombudsmena do dana sačinjavanja akta nije zaprimila odgovor na Preporuku, broj: P-83/21 od 31.03.2021. godine. Dana 22.07.2021. godine institucija Ombudsmena zaprimila je akt Komisije za ljudska prava i slobode Gradskog vijeća Grada Sarajeva, broj: 04-GV-04-593-1/21 od 16.07.2021. godine ... Dana 30.07.2021. godine u instituciji Ombudsmena je zaprimljen akt Komisije za ljudska prava i slobode Gradskog vijeća Grada Sarajeva, broj: 04-GV-04-593-1.1/21 od 29.07.2021.obavještavamo Vas da je Komisija za ljudska prava i slobode Gradskog vijeća Grada Sarajeva, kao nadležno radno tijelo Gradskog vijeća, na sjednici održanoj dana 29.07.2021. godine, razmatrala Preporuku, broj: Ž-SA-04-192/21 od 12.05.2021. godine i sugerisala gradonačelnici Grada Sarajeva da postupi po navedenoj Preporuci Ombudsmena/Ombudsmana." Do dana sačinjavanja ove Obavijesti institucija Ombudsmena nije zaprimila akt gradonačelnice Grada Sarajeva u vezi sa konkretnim predmetom. predmet će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima rada Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te se ovom odlukom predmet se zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
219	Ž-BL-04-565/19	P-92/21	PREPORUKU Stečajnom upravniku „Automehanika“d.d. Sarajevo • da donese odluku u vezi sa potraživanjem Federalnog zavoda za penzijsko/mirovinsko osiguranje za sporni period od 1992.- 1996. godine, kako bi podnositeljica žalbe, eventualno, ostvarila svoje zakonsko pravo na penziju; • da u roku od 30 dana, od dana prijema, dostave Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine informacije o mjerama preduzetim na realizaciji ove Preporuke	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	DA	
220	Ž-BL-04-513/20	P-153/21	P R E P O R U K U direktoru „JP BH POŠTA“ d.o.o. Sarajevo 1. Da imajući u vidu navode iz ove Preporuke, ponovo razmotri predmetni zahtjev za dostavu dokumentacije žalitelja; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke;	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	DA	"...Aktom broj: 10.5.6-30-1-8738-138/21 od 16.07.2021. godine, odgovorna strana dostavila je odgovor po izdatoj preporuci, u kojem se, između ostalog, navodi: „...Tražena dokumentacija od strane advokata ...nije priložena uz Zahtjev za pokretanje disciplinskog postupka niti je ista predložena da se izvede kao dokaz na javnoj raspravi, niti se je ista izvodila. Također ističemo da je proveden ponovni disciplinski postupak i da je donešena Odluka br: 10.5.6.-30-1-8738-87/20 od 10.08.2020. godine kao i da je donešena Odluka Komisije za žalbe br:01-30-1-8738-119/20 od 27.08.2020. godine. Također Vas obavještavamo da je advokat ... podnio tužbu Općinskom sudu u Bosanskoj Kupi i da je u toku sudski postupak protiv "JP BH Pošte" d.o.o Sarajevo, a obzirom da je u toku sudski postupak smatramo da se žalitelj treba obratiti sudu da izda nalog za dostavljanje dokumentacije za koju smatra da mu je potrebna u sudskom postupku za odbranu." Izdavanjem preporuke iscrpljene su sve mogućnosti koje Ombudsmen Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana."
221	Ž-BL-04-777/20	P-193/21	Dioničkom društvu BH Telecom Sarajevo • da omogući izjavu adekvatnog pravnog lijeka na odluke koje su vezane za javni oglas za prijem u radni odnos; • da u roku od 30 dana, od dana prijema, dostave Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine informacije o mjerama preduzetim na realizaciji ove Preporuke	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	DA	"...Dana 10.09.2021. godine institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zaprimila je Izvršnog direktora Dioničkog društva BH Telecom Sarajevo broj: 03.2.1-175-67416-52/20 5191 od 09.09.2021. godine ...U konkretnom slučaju Preporuka Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine nije realizirana, a izdavanjem preporuke iscrpljene su sve mogućnosti Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine u ovom predmetu. Obzirom da je gore navedeni slučaj predmet sudskog odlučivanja, donesena je odluka kao u uvodu ove Obavijesti u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11). "
222	Ž-SA-04-784/20	P-199/21	P R E P O R U K U Srednjoj muzičkoj školi Sarajevo 1.) Da po prijemu ove Preporuke bez odlaganja, u skladu sa zakonitom procedurom postupi po naloženju upravnoj mjeri Kantonalnog prosvjetnog inspektora broj: UP-1-14-12-34-29032/20-12/06 od 14.12.2020. godine; 2.) Da u roku od 15 dana, u skladu sa članom 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene BiH o postupcima i rokovima za poduzimanje mjera na realizaciji ove Preporuke.	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	DA	Imajući u vidu sadržaj dostavljenog odgovora odnosno činjenicu da Srednja muzička škola u Sarajevu nije izrazila zainteresovanost za razmatranje Preporuke broj: 199/21, Ombudsmeni BiH ne nalaze osnov za dalje postupanje na predmetu posebno imajući u vidu činjenicu da je u toku postupak na Kantonalnom sudu u Sarajevu zbog čega su Ombudsmeni BiH donijeli odluku da se predmet broj: Ž-SA-04-784/20 zatvara u skladu sa članom 35. stav 8.
223	Ž-SA-04-594/21	P-230/21	P R E P O R U K U 1. Da direktor JU Kantonalna bolnica Zenica cjelokupnu proceduru zapošljavanja vrati u zakonske okvire; 2. Da Kantonalna uprava za inspekcijske poslove Zeničko-dobojskog kantona, Inspektorat rada dostavlja obavijesti strankama koje su podnijele zahtjev za inspekcijski nadzor o obavljenom inspekcijском nadzoru; 3. Da u roku od 30 dana obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke;	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	DA	"U skladu sa Pravilima postupka institucije Ombudsmena, dana 24.06.2021.godine zaprimljeni odgovor je prosljeđen podnositeljici žalbe na komentar. Dana 22.08.2021. godine podnositeljica žalbe je dostavila svoj komentar u kojem navodi da nije zadovoljna odgovorom odnosno izvršenim nadzorom od strane Inspekcije rada Kantonalne uprave za inspekcijske poslove jer smatra da L.B., koja je bila prisutna pri inspekcijском nadzoru u JU Kantonalna bolnica Zenica, iako se poziva na pomenutu Uredbu nije dala odgovor obrazloženje u pogledu kriterija koji su korišteni, a na temelju kojih je vršen prijem radnika obzirom da je ona imala 6 preporuka, te smatra da je oštećene i diskriminirana u pogledu drugih radnika, te ističe da nema povjerenja u Inspekciju rada ZDK"
224	Nema odgovora						

225	Ž-MO-04-74/20	P-12/21	P R E P O R U K U Gradu Mostaru 1. da odmah poduzme adekvatne mjere i radnje radi uspostave saradnje Grada Mostara, sa institucijom Ombudsmena na način propisan Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, a kako je to naprijed navedeno; 2. da najkasnije u roku od 30 dana, dostavi traženo izjašnjenje. U skladu sa članom 33. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, ova Preporuka se dostavlja i podnosi teljci žalbe.	10 - Radni odnosi	Nema odgovora	NE	"Nakon Urgencija institucije Ombudsmena od 08.07., 28.08., 30.09. i 23.10.2020. godine Grad Mostar nije dostavio izjašnjenje u vezi sa traženim, te je u skladu s tim, dana 22.01.2021. godine, izdata Preporuka Gradu Mostaru broj: P-12/21, koja se odnosi na nesaradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Dana 08.04.2021. godine obaviješteno je Gradsko Vijeće o nepoštivanju gore navedene Preporuke. Do današnjeg dana, nije uspostavljena saradnja po gore navedenoj Preporuci. Imajući u vidu naprijed navedeno činjenično stanje, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su se saglasili, da u smislu člana 35. stav (8) Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, zatvore predmet broj : Ž-MO-04-74/20."
226	Ž-SA-04-1267/17	P-26/21	P R E P O R U K U Da Vlada Unsko-sanskog Kantona u roku od 15 dana od dana prijema preporuke dostavi odgovor na upućene akte, te da dostavi izjašnjenje na navode žalitelja.	10 - Radni odnosi	Nema odgovora	NE	Rok za dostavljanje odgovora istekao 19.02.2021. 10.12.2021. urgencija Skupštini USK Ažurirano 31.01.2022.
227	Ž-SA-04-380/21	P-171/21	P R E P O R U K U zamjeniku predsjedavajućeg Komisije za koncesije Federacije Bosne i Hercegovine 1. Da u ponovnom postupku ponovno razmotri Listu uspješnih kandidata i donese rješenje imajući u vidu stavove Odbora državne službe za žalbe Federacije BiH i nalaze Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine iznesene uz ovoj preporuci; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke;	10 - Radni odnosi	Nema odgovora	NE	Odgovor na preporuku nije zaprimljen, međutim dana 14.12.2021. godine podnositeljica žalbe je putem telefona kontaktirala postupajuću pravnicu, te je tom prilikom navela da više nije zainteresirana za postupak i da se predmet pred institucijom Ombudsmena može okončati. Članom 35. stavom 2. Pravila postupka institucije Ombudsmena propisano je da će Ombudsman zatvoriti predmet i donijeti odluku o zatvaranju u slučaju kada ako podnositelj žalbe odustane od žalbe, a Ombudsman BiH smatra da vođenje istrage na vlastitu inicijativu nema svrhe.
228	UKUPNO	-		10 - Radni odnosi			
229	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
230	27	28	11	0	5	8	3
231	POVREDA PRAVA :	11 - Obrazovanje					
232	Realizirana						
233	Ž-BL-04-50/21	P-91/21	P R E P O R U K U Saobraćajnom fakultetu u Doboju, Univerzitetu u Istočnom Sarajevu 1. Da, provodeći nalaze Prosvjetne inspekcije koji se odnose na užu naučnu oblast „Elektroenergetika“, razmotri mogućnost angažmana podnosioca žalbe na predmetima za koje ima izbor u zvanje, uvažavajući njegovu spremnost za radni angažman prema bilo kojem obliku ugovornog odnosa predviđenog Zakonom o radu i Zakonom o visokom obrazovanju Republike Srpske, u skladu sa najboljim interesima Saobraćajnog fakulteta Doboja i nalazima iz ove Preporuke; 2. da u roku od 30 dana, od dana prijema ove Preporuke obavijestite Ombudsmene o načinu ispoštovanja ove preporuke.	11 - Obrazovanje	Realizirana	DA	"...Dana 21.04.2021. godine, Saobraćajni fakultet u Doboju, Univerziteta u Istočnom Sarajevu, je Instituciji ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine uputio odgovor na Preporuku kojim potvrđuje navode u istrazi i to da je Saobraćajni fakultet u Doboju raspisao konkursIzdavanjem preporuke iscrpljene su mogućnosti koje Institucija ombudsmena ima po pojedinačnim žalbama građana, i na osnovu toga Ombudsmeni su donijeli odluku kao u uvodu ovog Obavještenja, u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11)."
234	Ž-BL-04-823/20	P-140/21	PREPORUKU direktoru JU OŠ "Branko Radičević" Banja Luka 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja iz okvira svojih nadležnosti i ovlaštenja, odluči po podnesenom prigovoru podnositeljice žalbe, u skladu sa članom 136. Zakona o osnovnom vaspitanju i obrazovanju 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	11 - Obrazovanje	Realizirana	DA	"...Aktom broj: 789/21, od dana 30.06.2021. godine, odgovorna strana dostavila je odgovor na izdatu preporuku u kome se između ostalog navodi da je Školski odbor donio odluku po izjavljenom prigovoru podnositeljice žalbe. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom."
235	Ostvarena saradnja						
236	Ž-LI-04-249/20	P-103/21	P R E P O R U K U Ministru Ministarstva pravosuđa i uprave Kantona 10 1. da odmah poduzme adekvatne mjere i radnje radi uspostave suradnje Ministarstva pravosuđa i uprave Kantona 10, sa Institucijom ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, a kako je to naprijed navedeno; 2. da odmah poduzme adekvatne mjere i radnje u cilju dostavljanja mišljenja Ministarstvu znanosti, prosvjete, kulture i športa na Nacrt Zakona o udžbenicima i nastavnim sredstvima za osnovne i srednje škole u Kantonu 10. 3. da najkasnije u roku od 15 dana, dostavi izjašnjenje o realizaciji ove Preporuke.	11 - Obrazovanje	Ostvarena saradnja	DA	Ministar Ministarstva pravosuđa i uprave Kantona 10, u svom odgovoru na izdatu preporuku br. 04-03-04-213/21 od 18.05.2021. godine, obavještava Instituciju ombudsmena, kako slijedi: „Kao tijelo vlasti, spremni smo na suradnju propisanu zakonom, uz obvezu pružanja odgovarajuće pomoći u istrazi Instituciji ombudsmena/ombudsmena Bosne i Hercegovine a sve u cilju zaštite ljudskih prava i osnovnih sloboda garantiranih Ustavom Bosne i Hercegovine i međunarodnim sporazumima, promovirajući vladavinu prava i dobru upravu. Shodno navedenome, obvezujemo se poduzeti adekvatne mjere i radnje radi uspostave spomenute suradnje. Međutim, zbog prevelikog obima posla u nadležnosti Ministarstva pravosuđa i uprave Hercegovinske županije, nismo još dostavili mišljenje Ministarstvu znanosti, prosvjete, kulture i športa Hercegovinske županije na Nacrt Zakona o udžbenicima i nastavnim sredstvima za osnovne i srednje škole, što se obvezujemo učiniti u što skorijem vremenu...." Sukladno navedenom, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine, su odlučili da u smislu članka 35. točke 8. Pravila za funkcioniranje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ broj: 104/11), zatvore predmet koji se vodi po žalbi Ilije Srebre, jer su ocijenili da je izdata preporuka prihvaćena.
237	Ž-SA-04-989/20	P-179/21	P R E P O R U K U 1. Da Ministarstvo za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo prilagodi Pravilnik o ocjenjivanju, napredovanju i sticanju stručnih zvanja odgajatelja, profesora/nastavnika i stručnih saradnika u predškolskim ustanovama, osnovnim, srednjim školama i domovima učenika Bolonjskom sistemu obrazovanja; 2. Da u roku od 30 dana obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke;	11 - Obrazovanje	Ostvarena saradnja	DA	12.08.odgovor Ministarstva za odgoj i obrazovanje KS. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 08.12.2021. rad na predmetu je u toku. 21.01.2022 odgovor Ministarstva za odgoj i obrazovanje . Na dan ažuriranja realizacije preporuka 08.02.2022. rad na predmetu je u toku.

238	Ž-BL-04-230/21	P-252/21	P R E P O R U K U Arhitektonsko-građevinsko-geodetskom fakultetu Univerziteta u Banjaluci da odmah po prijemu ove Preporuke, preispita proceduru izdavanja dodatka diplomu u konkretnom predmetu, uvažavajući izneseno mišljenje Ministarstva i Ombudsmana, kao i da dostavi povratnu informaciju o učinjenom, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka.	11 - Obrazovanje	Ostvarena saradnja	DA	06.12.2021. zaprimljen odgovor Univerziteta u Banja Luci. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 08.02.2022. rad na predmetu u toku.
239	Ž-BL-04-496/21	P-247/21	P R E P O R U K U 1. Bladi Republike Srpske da putem resornih ministarstva preduzme mjere u cilju omogućavanja besplatnog fakultetskog školovanja za djecu bez roditeljskog staranja 2. Univerzitetu u Banjaluci i Istočnom Sarajevu da u koordinaciji sa nadležnim ministarstvima, a u okviru svojih nadležnosti razmotri Preporuku ombudsmana i preduzme radnje u cilju oslobađanja školarine djece bez roditeljskog staranja 3. O načinu realizacije ove preporuke obavjestite Ombudsmene Bosne i Hercegovine u roku od 30 dana od dana prijema preporuke, na adresu: Ulica Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka, ili putem e maila bl.ombudsmen@ombudsmen.gov.ba	11 - Obrazovanje	Ostvarena saradnja	DA	10.12.2021. zaprimljen odgovor Univerziteta u Istočnom Sarajevu. 02.02.2022.Zaprimljen odgovor Univerziteta u Banja Luci. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 08.02.2022. rad na predmetu je u toku.
240	Nije realizirana						
241	Ž-SA-04-315/21	P-115/21	P R E P O R U K U Senatu i Odboru za dodjelu univerzitetskih priznanja Univerziteta u Sarajevu • Da, imajući u vidu navode iz Preporuke, razmotri mogućnost izmjene osporenog Zaključka Odbora za dodjelu univerzitetskih diploma broj: 0101-448/21 od 14.01.2021. godine, kojim se odbija zahtjev žaliteljice, studentice II ciklusa studija Pravnog fakulteta, za dodjelu priznanja Zlatna značka Univerziteta u Sarajevu za 2020. godinu; • Da u roku od 30 dana obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o aktivnostima usmjerenim na realizaciji Preporuke;	11 - Obrazovanje	Nije realizirana	DA	"Dana 07.07.2021. godine Univerzitet u Sarajevu dostavio je Instituciji Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Institucija) Akt broj: 0101-6809/21 od 05.07.2021. godine, te Zaključak broj: 01-9-94/21 od 30.06.2021. godine, iz kojeg proizilazi da odgovorni organ u konkretnom predmetu nije postupio po preporukama Ombudsmana Bosne i Hercegovine, odnosno da je donio odluku kojom se odbija zahtjev žaliteljice za dodjelu univerzitetskog priznanja za studijsku 2019/2020. godinu. Shodno naprijed navedenom, o nerealizaciji Preporuke obavještavamo Vas u smislu člana 32. stav 2. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine . Predmet će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti Institucije za 2021. godinu. Dana 12.07.2021. godine Vladi Kantona Sarajevo upućenje akt Obavijest o nerealizaciji Preporuke Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine broj P-115/21 od 06.05.2021. godine."
242	Ž-SA-04-181/21	P-216/21	PREPORUKA Pravni fakultet Univerziteta u Tuzli da preispita provođenje Konkursa za izbor u saradničko zvanje asistenta i zasnivanje radnog odnosa sa punim radnim vremenom na fakultetima Univerziteta u Tuzli iz reda diplomiranih studenata nosilaca najvećeg priznanja "Zlatna plaketa Student generacije" Univerziteta u Tuzli, objavljen u dnevnom novinama "Oslobođenje" dana 16.03.2017. godine. Pravni fakultet Univerziteta u Tuzli isti treba vratiti u zakonske okvire a na šta su ukazali Univerzitet u Tuzli i Kantonalna uprava za inspeksijske poslove Tuzlanskog kantona. Poziva se naprijed navedeni da dostavi obavijest o provođenju preporuke u roku od 30 dana od dana prijema.	11 - Obrazovanje	Nije realizirana	DA	"Dana 29.09.2021. godine Pravni fakultet Univerziteta u Tuzli dostavio je odgovor pod brojem: 02714-4791-2/21 od dana 24.09.2021. godine u kojem je između ostalog naveo da ostaje pri ranijim navodima koje je dao u toku istražnog postupka, odnosno izjašnjenju broj: 0573-14-136-1/21 od 23.02.2021. godine, te istaknuo da preporuku nije moguće provesti jer je naprijed navedeni konkurs u međuvremenu poništen... Nakon uvida u spis odlučeno je da se pristupi zatvaranju predmeta s tim da će se informacija o neprovođenju ove preporuke navesti u godišnjem izvještaju Institucije ombudsmana..."
243	Nema odgovora						
244	Ž-BR-04-143/21	P-302/21	1. Da po prijemu ove Preporuke, uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine, na način propisan Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to navedeno u aktima od 21.07.2021.godine i dana 04.10.2021.godine 2. da u roku od 8 (osam) dana, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja Preporuke.	11 - Obrazovanje	Nema odgovora	NE	Rok za obavještanje Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke je 30.12.2022. 07.01.2022. upućena je urgencija za dostavu izjašnjenja po Preporuci P-303/21. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 09.02.2022. uvidom u BP utvrđeno da saradnja nije uspostavljena u ostavljenom roku.Rad na predmetu je u toku.
245	Ž-BR-04-201/21	P-308/21	-da, imajući u vidu Nalaz i mišljenje Ombudsmana Bosne i Hercegovine, osiguraju organizovanje i izvođenje stručnog usavršavanja odgajatelja, nastavnika, stručnih saradnika i saradnika u odgojno-obrazovnim ustanovama koji neposredno ili posredno učestvuju u odgojno - obrazovnom procesu a sve u cilju preveniranja eventualnog nastanka bilo kojeg oblika nasilja; -da, ojačaju i prošire podizanje svijesti o svakom obliku nasilja i kroz obrazovne programe, uključujući kampanje, u cilju promovisanja pozitivnih i alternativnih oblika discipline i poštivanja dječjih prava, uz učesće djece, ujedno podižući svijest o štetnim posljedicama koje uzrokuje fizičko kažnjavanje. -da u svim poduzetim aktivnostima, imaju u vidu da najbolji interes djeteta mora biti prioritet; -da u roku od šezdeset dana od dana prijema preporuke obavijeste Ombudsmana o načinu ispoštovanja preporuke.	11 - Obrazovanje	Nema odgovora	NE	Rok za obavještanje Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke je 27.02.2022. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 09.02.2022. rad na predmetu je u toku.
246	UKUPNO	-		11 - Obrazovanje			
247	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
248	10	10	2	0	4	2	2
249	POVREDA PRAVA :	12 - Osobe sa invaliditetom					
250	Realizirana						

251	Ž-BL-02-362/21	P-130/21	direktoru Osnovne škole „Stevan Nemanja“ Dragaljevac Gornji daju sledeću: PREPORUKU 1. Da organizuje zajednički sastanak sa učesnicima spornog događaja, kako bi se uspostavio dijalog i eventualno razjasnile sve činjenice u vezi spornog događaja, 2. Da obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije Preporuke u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke	12 - Osobe sa invaliditetom	Realizirana	DA	Na preporuku Ombudsmena je dostavljen odgovor broj: 344/21 od 06.08.2021. godine u kojem je navedeno da je rukovodstvo škole hitno reagovalo sa iskrenom namjerom da se upriliči sastanak na kojem će razjasniti nesporazume koji su predmet žalbe. „Dana 13.07.2021. godine direktor OŠ „Stevan Nemanja“ je otišao na dogovoreno mjesto sa jasnom namjerom da se predoči potreba da se razjasni nesporazum i da dođe do harmonizacije odnosa, kako bi se u narednom periodu gradio partnerski odnos, koji je neophodan jer je podnosilac žalbe i ovaj mandat kandidovan za člana Školskog odbora. Pojašnjeno mu je da Škola ima jasnu namjeru i volju da dođe do konstruktivnog razgovora, te da se uz obostrano uvažavanje potreba razjasni nesporazum, nakon kojeg se može raditi da istom zadatku, a to je unapređenje uslova Škole i nesmetan rad svih organa ove ustanove.“ Uzimajući u obzir sve navode, Ombudsmeni zaključuju da je preporuka ispoštovana, te u skladu sa članom 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, broj: 104/11) donose odluku o zatvaranju predmeta.
252	Ž-SA-02-631/21	P-242/21	P R E P O R U K U načelniku Općine Ilijaš 1. Da odmah po prijemu preporuke pristupi rješavanju problema stanovanja žaliteljice i dodijeli joj uslovnu stambenu jedinicu sa adekvatnim prilazom za invalidska kolica; 2. Da u roku od 15 dana od dana prijema preporuke, obavijesti i Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke;	12 - Osobe sa invaliditetom	Realizirana	DA	Dana 12.11.2021. godine zaprimljen je akt Općine Ilijaš broj: 03/1-19-1384.1/2021 od 10.11.2021. godine u kojem je navedeno da je stambeno pitanje riješeno na način da je žaliteljici Rješenjem Službe za saobraćaj, stambeno-komunalne poslove i građenje Općine Ilijaš broj: 03/1-19-1537/2021 od 16.08.2021. godine, dodijeljen novi stan na privremeno korištenje u ulici Bosanski put bb, lamela XVI, broj ulaza 3, prizemlje. Žaliteljica je uveden au posjed dana 16.08.2021. godine. Obzirom da je Preporuka broj: P-242/21 od 11.10.2021. godine u cjelosti realizovana, odlučeno je da se predmet zatvori
253	Ž-BL-02-645/21	P-280/21	PREPORUKU: - Da u skladu sa svojim nadležnostima odmah preduzme mjere na uspostavljanju saradnje sa Udruženjem „Zajedno“ – udruženje za podršku porodicama, licima i zajednici u mentalnom zdravlju koje vrši usluge DNEVNOG CENTRA za ovu kategoriju lica kako bi zajedno pokušali da riješe tekuće probleme a radi nesmetanog rada centra - O načinu realizacije ove preporuke obavjestite Ombudsmene Bosne i Hercegovine u roku od 30 dana od dana prijema preporuke, na adresu: Ulica Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka, ili putem e maula bl. ombudsmen@ombudsmen.gov.ba	12 - Osobe sa invaliditetom	Realizirana	NE	Udruženje građana Zajedno obavijestilo je Ombudsmene da su predstavnici gradskih vlasti posjetili Dnevni centar gdje je odlučeno da se i dalje nastave koristiti postojeće prostorije dok se ne pronađe drugačiji vid smještaja dnevnog centra koji bi odgovarao korisnicima a ispunjavao sve uslove predviđene pozitivnim propisima, što je i bio cilj Preporuke. Imajući u vidu navedeno, Preporuka se smatra ispoštovanom a predmet se zatvara.
254	Nije realizirana						
255	Ž-BL-02-242/21	P-131/21	Skupštini Grada Prijedora daju sledeću: PREPORUKU 1. Da bez odlaganja izmjeni Odluku o uslovima personalne asistencije, u skladu sa mišljenjem Ombudsmena 2. Da obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije Preporuke u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke	12 - Osobe sa invaliditetom	Nije realizirana	DA	Odgovor na Preporuku je zaprimljen od strane Centra za socijalni rad u Prijedoru i od Gradonačelnika kojem je prosleđena Preporuka na dalje postupanje od strane Skupštine Grada. Preporuka i odgovori na Preporuku su prosleđeni podnosiocu žalbe na znanje. U odgovorima se, između ostalog navodi da je mišljenje Stručnog tima Centra za socijalni rad da nema pravnog osnova za izmjenu postojeće odluke o uslovima personalne asistencije, jer bi svaka izmjena narušila koncept i sam pojam personalne asistencije, kao proširenog prava iz socijalne zaštite. Imajući u vidu navedeno, tj činjenicu da nije ispoštovana Preporuka Institucije ombudsmena, predmet se zatvara jer su Ombudsmeni preduzeli sve radnje iz svoje nadležnosti. U skladu sa Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, ovaj predmet će biti uvršten u Godišnji izvještaj Institucije ombudsmena za 2021. godinu.
256	Ž-SA-02-92/20	P-198/21	P R E P O R U K A direktoru Zdravstvene ustanove Dom zdravlja Bihac da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena, na način propisan Zakonom o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi informaciju u vezi sa aktima institucije Ombudsmena od 08.02.2021. godine, od 22.04.2021. godine i od dana 28.05.2021. godine.	12 - Osobe sa invaliditetom	Nije realizirana	NE	Obzirom da tražene informacije nisu dostavljene u ostavljenom roku, institucija Ombudsmena je dana JU Dom zdravlja Bihac izdala Preporuku broj: P-198/21 od 08.07.2021. godine da, odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena, na način propisan Zakonom o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi tražene informacije. Obzirom da odgovor nije zaprimljen u zakonom propisanom roku, dana 17.09.2021. godine upućena je urgencija povodom koje do dana sačinjavanja ovog akta nije zaprimljen odgovor. S tim u vezi, konstatuje se da u predmetnom slučaju nije uspostavljena saradnja institucije Ombudsmena sa JU Dom zdravlja Bihac. Predmet će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti institucije Ombudsmena za 2021. godinu kao primjer nesaradnje sa institucijom Ombudsmena. O navedenom je upoznata i Vlada Unsko-sanskog kantona aktom od dana 06.10.2021. godine.
257	Ž-BL-02-467/21	P-223/21	P R E P O R U K U 1. da u skladu sa svojim nadležnostima, kao ovlašteni predlagač preduzme mjere u cilju omogućavanja prava na ličnu invalidninu za lica sa invaliditetom pod jednakim uslovima, nezavisno od vremena nastanka invalidnosti 2. Da u roku od 30 (trideset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke.	12 - Osobe sa invaliditetom	Nije realizirana	DA	Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite u odgovoru na Preporuku pozvalo se na stav Ustavnog suda Republike Srpske, u kojoj je Odluci navedeno da nema povrede prava na jednakost lica sa invaliditetom. Imajući u vidu da su Ombudsmeni preduzeli sve mjere iz svoje nadležnosti, predmet se zatvara, sa napomenom da će stav Ministarstva zdravlja biti iznesen u Gosišnjem izvještaju Institucije ombudsmena za 2021. Godinu.
258	UKUPNO	-		12 - Osobe sa invaliditetom			
259	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
260	6	6	3	0	0	3	0
261	POVREDA PRAVA :	13 - Prava djeteta					
262	Realizirana						

263	Ž-BL-01-595/20	P-10/21	PREPORUKU Da po prijemu ove Preporuke organ u naslovu uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena, te odmah dostavi potrebne informacije i izjašnjenja onako kako je to prethodnim aktima zatraženo, pismenim putem, na adresu Akademika Jovana Surutke br. 13, Banjaluka.	13 - Prava djeteta	Realizirana	DA	Nakon upućene Preporuke, Ombudsmeni zaprimaju akt nadležnog organa broj 24.080/346-340-8/21 od 12.02.2021. godine. Pojašnjavaju nadležni da su navodi iz predstave netačni i nepotpuni. Pozivaju se na Zakon o prevozu u drumskom saobraćaju i da su na pojedinim polascima navedene linije angažovana dva autobusa – takozvana Bis vožnja, da je padom broja putnika na istoj liniji Grad Banjaluka, u skladu sa svojim nadležnostima, odobrio povlačenje drugog autobusa i shodno tome uvođenje Bis vožnje, odnosno drugog autobusa isključiva je obaveza prevoznika, u slučaju ako je broj putnika na jednom polasku veći od raspoloživog kapaciteta autobusa. U istom aktu pojašnjavaju da u potpunosti poštuju i postupaju sa preporukama JZU „Instituta za javno zdravstvo Republike Srpske“. Imajući u vidu navedeno, Ombudsmeni konstatuju da je nadležni organ postupio po Preporuci Ombudsmena broj P-10/21 od 04.01.2021. godine i da je uspostavljena saradnja Saobraćajne inspekcije pri Republičkoj upravi za inspekcije poslove Republike Srpske, te predmet broj Ž-BL-01-595/20 zatvaraju.
264	Ž-BL-01-369/20	P-11/21	PREPORUKU Da po prijemu ove Preporuke uspostave saradnju sa Institucijom ombudsmena, te odmah dostave potrebne informacije i izjašnjenja onako kako je to traženo u prethodno dostavljenim aktima, pismenim putem, na adresu Akademika Jovana Surutke br. 13, Banjaluka.	13 - Prava djeteta	Realizirana	DA	"Nakon izdate Preporuke, saradnja sa Institucijom ombudsmena je uspostavljena. Nadležni Centar u svom odgovoru ističe da je stručno osoblje istog u proteklom periodu aktivno radilo, i nastaviće raditi na uspostavljanju bolje roditeljske saradnje, a sve kako maloljetna djeca ne bi bila još više oštećena. Grad Zvornik u svom odgovoru dostavlja Zaključak o dozvoli izvršenja, kojim se ocu kao izvršeniku nalaže da omogući kontakt majke sa djecom, a u suprotnom se određuje novčana kazna koja će se prinudnim putem naplatiti. ...Ono što je u svim aktima naglašavano, a isto još jednom ističemo, jeste da je najznačajnije da se djeca zaštite, te da se roditeljima ukaže na sve negativne posljedice do kojih nedostatak roditeljske komunikacije može dovesti. Kako bi djeci omogućili potpunu zaštitu, zdravo porodično okruženje i srećno odrastanje, roditeljima je u svakom momentu neophodna pomoć nadležnih institucija, a ona podrazumijeva kontinuiranu saradnju svih. Ovaj predmet primjer je pozitivnog pomaka, međutim, jednako je važno nastaviti raditi u najboljem interesu maloljetne djece i roditeljima i djeci pružiti podršku. S tim u vezi, Institucija ombudsmena stoji na raspolaganju i roditeljima, i nadležnom Centru."
265	Ž-BL-01-417/20	P-49/21	P R E P O R U K U -Osnovnom Sudu u Bihaću da u što kraćem roku okonča predmetni postupak i donese odluku koja će biti u najboljem interesu maloljetnog djeteta, a uvažavajući značaj i neophodnost ostvarivanja kontakta sa ocem. -JU "Centar za socijalni rad" Bihać da odmah po prijemu ove Preporuke, bez odlaganja preduzme sve radnje iz svoje nadležnosti koje će doprinijeti ostvarivanju kontakta oca i djeteta, te da razmotre svaki vid pružanja podrške ocu i djetetu kako bi se dosadašnje štetne posljedice što prije otklonile. -Pozivaju se nadležni organi da u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke obavijeste Ombudsmane o njenoj realizaciji, odnosno o ishodima postupka i preduzetim mjerama, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke br. 13, Banjaluka.	13 - Prava djeteta	Realizirana	DA	U toku aprila 2021. godine nadležni Centar obavještava Instituciju ombudsmena o preduzetim radnjama, te ostvarenom kontaktu oca i djeteta. Navedeno je i da je uspostavljena i saradnja sa Službom socijalne zaštite Opštine Novo Sarajevo, obzirom da se otac nalazi u Sarajevu. Isto tako, obavještavani smo i o datumima ročišta u aktuelnom postupku pred sudom. "...Izdata Preporuka ispoštovana je u smislu preduzetih aktivnosti nadležnih organa. Dalje, 20.04.2021. godine Ombudsmeni zaprimaju obraćanje majke djeteta ... Obzirom na prirodu ovih navoda, Ombudsmeni se ponovo obraćaju Centru i Općinskom sudu, a majku kao podnositeljicu žalbe upoznavaju sa prethodno istaknutom sadržinom upućene Preporuke. Kako je aktima Ombudsmena i ranije konstatovano, stavovi oba roditelja potpuno su oprečni i za Ombudsmane izuzetno je nezahvalno utvrditi istinitost istih i donijeti zaključak koji će omogućiti odrastanje djeteta bez daljih dubljih nesuglasica roditelja i bez posljedica po dijete. Stoga, kao mjerodavno uzimamo mišljenje stručnog tima nadležnog Centra i nalaz vještaka ..."
266	Ž-BL-01-71/21	P-86/21	Klinikama u naslovu daju sledeću P R E P O R U K U - Da u svakom konkretnom slučaju koji se tiče pružanja neophodne zdravstvene njege djeci sa statusom izbjeglice/migranta/azilanta/lica u tranzitu rade savjesno i postupaju u koordinaciji jedna sa drugom, osiguravajući tako najviši mogući stepen zdravstvene zaštite djeteta ugroženog ili narušenog zdravstvenog stanja, svakako u skladu sa domaćim zakonodavstvom; - Da, pored međusobne saradnje i koordinacije, rade na konstantnom razvijanju i unapređivanju saradnje sa brojnim nevladinim organizacijama i organizacijama humanitarnog karaktera na području Bosne i Hercegovine koje se bave zaštitom ljudskih prava uopšte, a posebno zaštitom prava djece; - Da o učinku ove Preporuke obavijeste Ombudsmane Bosne i Hercegovine u roku od 30 dana od dana prijema iste.	13 - Prava djeteta	Realizirana	DA	Nakon upućene Preporuke, Ombudsmeni zaprimaju akt Univerzitetsko kliničkog centra Tuzla broj 02-194-3/21 od 06.05.2021. godine. Iz sadržine odgovora, koji je dostavljen na znanje i informaciju žalitelju, proizlazi da nadležni organ negira žalbene navode i smatra da je pacijentu pružena adekvatna zdravstvena pomoć i njega, odnosno da je shodno njegovom zdravstvenom stanju data preporuka za dalje liječenje na nivou primarne zdravstvene zaštite. Na kraju ističu da uvažavaju datu preporuku i da će u narednom periodu kontinuirano raditi na poboljšanju kvaliteta pružanja zdravstvenih usluga svim korisnicima, kao i da će nastojati raditi na poboljšanju međunarodne saradnje. Imajući u vidu sve istaknuto, Ombudsmeni predmet zatvaraju i konstatuju da je postupljeno po Preporuci, ali istovremeno ukazuju da će nastaviti nadzirati rad svih nadležnih organa u oblasti prava djeteta, te pozivaju žalitelja da se uvijek obrate Instituciji ombudsmena, kada se za to pojave opravdani razlozi ili zabrinjavajući navodi koji ukazuju na kršenje ili ugrožavanja prava djeteta.
267	Ž-BL-01-238/21	P-93/21	PREPORUKU Preporučuje se Srednjoj školi „Uskoplje“ Gornji Vakuf da učenicu T.Š. odmah izda potvrdu o ostvarenom uspjehu na kraju prvog polugodišta za 2020/2021 godinu u formi i sadržaju u skladu sa važećim propisima koji odnose na javne isprave, polazeći od najboljeg interesa djeteta i zabrane diskriminacije, kao osnovnih principa zagarantovanih UN Konvencijom o pravima djeteta. Poziva se Srednja škola „Uskoplje“ Gorji Vakuf da o učinku ove Preporuke obavijeste Ombudsmane u roku od 15 dana od dana prijema Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke br. 13, Banjaluka.	13 - Prava djeteta	Realizirana	DA	O Preporuci Ombudsmena upoznati su nadležni sud i podnositelj žalbe. Srednja škola „Uskoplje“ Gorji Vakuf aktom broj Ur.br.1-1497-1/21 od 28.04.2021. godine obavještava Ombudsmane da su dana 28.04.2021. godine izdali učenicu potvrdu broj Ur 1-1496/21 o uspjehu ostvarenom na kraju prvog polugodišta za 2020/2021 godinu i o tome je odmah upoznat podnosilac žalbe. Ombudsmeni konstatuju da je po Preporuci Ombudsmena postupljeno i predmet se zatvara, o čemu se obavještavaju svi nadležni i podnosilac žalbe.

268	Ž-BL-01-434/19	P-94/21	P r e p o r u k u Okružnom javnom tužilaštvu Banjaluka preporučuju se da u što skorijem roku razmotre preduzimanje mjera i aktivnosti sa ciljem okončavanja istraga, pridržavajući se odredaba Zakona o krivičnom postupku Republike Srpske i Krivičnog zakonika Republike Srpske, te imajući u vidu i mišljenje Ombudsmena izraženo u ovoj Preporuci. Ombudsmeni pozivaju Okružno javno tužilaštvu Banjaluka da Ombudsmene obavijeste u roku od 60 dana od dana prijema ove Preporuke o rezultatima izdate Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka.	13 - Prava djeteta	Realizirana	DA	Odgovor Okružnog javnog tužilaštva Banja Luka od 11.05.2021. "...- nadležno tužilaštvo Ombudsmene upoznaje sa nastojanjima da izvedu dokaz saslušanjem svjedoka koji je nepoznatog boravišta, odnosno navodno je na području Republike Srbije, ali će putem međunarodne pravne pomoći pokušati utvrditi tačnu adresu svjedoka; - pojašnjavaju da su sve to razlozi zbog kojih istraga nije okončana, ali će intenzivno raditi na predmetu; Ombudsmeni konstatuju da je Okružno javno tužilaštvo Banjaluka postupilo po Preporuci broj P94/21 od 16.04.2021. godine i predmet se u formalno-pravnom smislu zatvara, sa napomenom da nadležno tužilaštvo u narednom periodu obavijesti Instituciju ombudsmena o ishodu istrage i o konačnoj tužilačkoj odluci."
269	Ž-BL-01-444/20	P-135/21	Osnovnom sudu u Banjaluci upućuju sledeću P R E P O R U K U -Da odmah po prijemu ove Preporuke poduzme sve neophodne radnje i razmotri svaku pravnu mogućnost da u što skorijem roku okonča sudski postupak, zanemarujući uputstva i planove Visokog sudskog i tužilačkog savjeta, cijeneći isključivo najbolji interes djeteta. -Da u roku od 90 dana od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o svim poduzetim radnjama i o učincima upućene Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka. Ova Preporuka dostavlja se na znanje i Visokom sudskom i tužilačkom savjetu Bosne i Hercegovine.	13 - Prava djeteta	Realizirana	DA	Zaprimljeni odgovori Osnovnog suda u Banja Luci 06.07.2021. i 05.11.2021. 20.02.2022. od Osnovnog suda u Banja Luci zatražena informacija o ishodu glavnog pretresa od 29.10.2022. Na dana ažuriranja realizacije preporuka 07.02.2022. rad na predmetu je u toku.
270	Djelimično realizirana						
271	Ž-BL-01-441/20	P-95/21	PREPORUKU Preporučuje se JU OŠ "Harmani II" Bijač da u narednom periodu, a najkasnije do početka slijedeće školske 2021/2022 godine, razmotre mogućnost organizacije rada produženog boravka u svojoj školi, uz aktivno učešće roditelja iz Savjeta/Vijeća roditelja škole, ali i uz participaciju djece i učenika iz Savjeta/Vijeća učenika. Sve preduzete aktivnosti moraju biti u skladu sa zakonskim i podzakonskim propisima iz oblasti obrazovanja, uz uvažavanje i mišljenja Ombudsmena. Škola se upozorava i da prilikom organizacije produženog boravka poštuje sve propisane epidemiološke mjere koje važe i prilikom izvođenja redovne nastave učenika u školama, a sve zbog pandemije izazvane Korona virusom. Školi se takođe ukazuje da prilikom donošenja odluka kojima se organizuje rad produženog boravka vodi računa o preciziranju svih kriterijuma za upis djece u produženi boravak, a posebno da vodi računa o tome da se ne daje prednost djeci čiji su roditelji „platili rezervacije“, cijeneći da škola ima na raspolaganju niz drugih kriterijuma za odabir djece, ali polazeći od najboljeg interesa djeteta i zabrane diskriminacije, kao osnovnih principa zagwarantovanih UN Konvencijom o pravima djeteta. Preporučuje se Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Unsko-sanskog kantona da u narednom periodu, a najkasnije do početka slijedeće školske 2021/2022 godine, ustanove da li na području Unsko-sanskog kantona djeca i njihovi roditelji imaju potrebu za organizacijom rada produženih boravaka u osnovnim školama, posebno u gradskim/urbanim sredinama, a potom da zavisnosti od rezultata i dobijenih podataka razmotre mogućnost da pojedinim školama pomognu u organizaciji produženih boravaka. Preporučuje se Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Unsko-sanskog kantona da razmotre donošenje podzakonskog akta kako bi se organizacija produženog boravka uredila i definisala za sve osnovne škole na području kantona. Pozivaju se nadležni organi da o učinku ove Preporuke obavijeste Ombudsmene u roku od 90 dana od dana prijema Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke br. 13, Banja Luka. Shodno čl. 33. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, ova Preporuka dostavlja se i podnosiocu žalbe.	13 - Prava djeteta	Djelimično realizirana	DA	18.10.2021. zaprimljen akt Min. nauke, obrazovanja, kulture i sporta USK - prosljeđivanje Preporuke na nadležno postupanje. 2.11.2021.Upućena urgencija školi "Harmani II" za dostavu odgovora na preporuku. 05.01.2022.odgovor Ministarstva kulture i sporta USK. Prilikom ažuriranja realizacije preporuka 02.02.2022. utvrđeno da je rad na predmetu u toku.
272	Ostvarena saradnja						
273	Ž-SA-01-422/20	P-5/21	P R E P O R U K U 1. da Tužilaštvo BiH razmotri mogućnost da preduzme neophodne aktivnosti, a sve u cilju donošenja odluke u konkretnom predmetu broj: 65 O P 461311 14 P, 2. da Tužiteljstvo BiH blagovremeno izvjesti instituciju Ombudsmena BiH o realizaciji preporuke.	13 - Prava djeteta	Ostvarena saradnja	DA	Dana 09.02.2021.zaprimljen odgovor Opštinskog suda Tešanj. 20.12.2021. zaprimljen odgovor Tužiteljstva BiH. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 31.01.2022. rad na predmetu je u toku.
274	Ž-BL-01-637/20	P-31/21	PREPORUKU Preporučuje se Upravnom odboru Centru za predškolsko vaspitanje i obrazovanje da po prijemu ove Preporuke odmah uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena, te odmah dostavi potrebne informacije i izjašnjenja onako kako je to prethodnim aktima zatraženo, pismenim putem, na adresu Akademika Jovana Surutke br. 13, Banjaluka. O nesaradnji Upravnog odbora Centra za predškolsko vaspitanje i obrazovanje upoznaju se nadležni gradski organi kao osnivači ustanove.	13 - Prava djeteta	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljeni odgovori JU Centar za predškolsko vaspitanje i obrazovanje. Prema podacima iz BP na dan ažuriranja (02.02.2022) predmet aktivan.
275	Ž-SA-01-418/18	P-50/21	P R E P O R U K U 1. da Kantonalni sud u Sarajevu bez odlaganja preduzme neophodne aktivnosti, a sve u cilju donošenja odluke u vezi sa žalbama na presudu Općinskog suda u Sarajevu, broj: 65 O P 703393 18 P od 30.12.2020. godine, 2. da Kantonalni sud u Sarajevu blagovremeno izvjesti Instituciju ombudsmena o realizaciji preporuke.	13 - Prava djeteta	Ostvarena saradnja	DA	04.03.2021. zaprimljen odgovor Kantonalnog suda u Sarajevu 02.11.2021. zaprimljen odgovor Kantonalnog suda u Sarajevu. 29.12.2021. zaprimljen odgovor Kantonalnog suda u Sarajevu. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 02.02.2022. rad na predmetu je u toku.

276	Ž-SA-01-89/20	P-50/21	P R E P O R U K U 1. da Kantonalni sud u Sarajevu bez odlaganja preduzme neophodne aktivnosti, a sve u cilju donošenja odluke u vezi sa žalbama na presudu Općinskog suda u Sarajevu, broj: 65 O P 703393 18 P od 30.12.2020. godine, 2. da Kantonalni sud u Sarajevu blagovremeno izvjesti Instituciju ombudsmena o realizaciji preporuke.	13 - Prava djeteta	Ostvarena saradnja	DA	04.03.2021. zaprimljen odgovor Kantonalnog suda u Sarajevu 02.11.2021. zaprimljen odgovor Kantonalnog suda u Sarajevu Na dan ažuriranja realizacije preporuka 02.02.2022. rad na predmetu je u toku.
277	Ž-MO-01-134/19	P-76/21	P R E P O R U K U 1. Centru za socijalni rad Grude 2. Ministarstvu unutrašnjih poslova Zapadnohercegovačke županije N/r Policijska uprava Grude 3. Ministarstvu zdravstva, rada i socijalne skrbi Zapadnohercegovačke županije N/r ministru 4. stranci 1. Da odmah, po prijemu ove preporuke, bez odlaganja, poduzmu sve neophodne mjere i aktivnosti u skladu sa svojim zakonskim ovlaštenjima, u cilju uspostavljanja i održavanja kontakata mldb. I.Č. sa majkom i bratom , na način određen pravomoćnom i ovršnom presudom Općinskog suda u Ljubuškom broj 63 O P 034592 19 P2, od 13.05.2019.godine; 2. da u roku od (15) dana Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine obavijeste o preduzetim aktivnostima u cilju realizacije izdate preporuke.	13 - Prava djeteta	Ostvarena saradnja	DA	Dana 12.04.2021. godine dostavljen je odgovor Centra za socijalni rad Grude, koji izvješćuju instituciju Ombudsmena povodom izdate Preporuke da su ishodili Presudu Općinskog suda u Ljubuškom a po optužnici Kantonalnog tužilaštva od 18.02.2020. godine koji preslik Presude je dostavljen u prilogu dopisa, kojom je J.Č. utvrđena kazna zatvora u trajanju od 2 mjeseca, koja se kazna neće vršiti ako optuženi u roku od 1 godine, računajući od dana pravosnažnosti ove presude ne počini novo krivično djelo. Također je dostavljeno izjašnjenje Ministarstva unutrašnjih poslova Zapadnohercegovačke županije, koji ističu, da su obavili razgovor sa direktorom Centra za socijalni rad Grude na okolnosti navoda iz Preporuke, te da će Policijska Uprava Grude postupati u skladu sa zakonskim propisima vezano za bilo kakve prijave koje bi dovele u sumnju počinjenje prekršajnih ili krivičnih djela, te da će biti na raspolaganju Ministarstvo zdravstva i socijalne zaštite Zapadnohercegovačke županije i Centru za socijalni rad Grude u vidu pružanja asistencija iz poslova njihove nadležnosti na njihov zahtjev u svakom trenutku. Dostavljena izjašnjenja du dana 20.04.2021. godine dostavljene Centru za socijalni rad, koji je je 21.04.2021. godine potvrdio prijem istih i iskazao zahvalnost.
278	Ž-BL-01-879/18	P-135/21	Osnovnom sudu u Banjaluci upućuju sledeću P R E P O R U K U -Da odmah po prijemu ove Preporuke poduzme sve neophodne radnje i razmotri svaku pravnu mogućnost da u što skorijem roku okonča sudski postupak, zanemarujući uputstva i planove Visokog sudskog i tužilačkog savjeta, cijeneći isključivo najbolji interes djeteta. -Da u roku od 90 dana od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o svim poduzetim radnjama i o učincima upućene Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka. Ova Preporuka dostavlja se na znanje i Visokom sudskom i tužilačkom savjetu Bosne i Hercegovine.	13 - Prava djeteta	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljeni odgovori Osnovnog suda u Banja Luci 06.07.2021. i 05.11.2021. 20.02.2022. od Osnovnog suda u Banja Luci zatražena informacija o ishodu glavnog pretresa od 29.10.2022. Na dana ažuriranja realizacije preporuka 07.02.2022. rad na predmetu je u toku.
279	Ž-MO-01-64/21	P-285/21	P R E P O R U K U 1. Da nadležni organi, odmah po prijemu ove preporuke, u okviru svojih nadležnosti i ovlaštenja poduzmu aktivne mjere u cilju prevazilaženja poteškoća skladu sa izraženim mišljenjem Ombudsmena u ovoj Preporuci; 2. Da instituciju Ombudsmena obavijeste o realizaciji ove preporuke;	13 - Prava djeteta	Ostvarena saradnja	DA	24.12.2021. Zaprimljeno izjašnjenje FM rada i socijalne politike Sarajevo 28.12.2021. izjašnjenje Min. obrazovanja , nauke, kulture i sporta HNK Na dan ažuriranja realizacije preporuka 08.02.2022. rad na predmetu je u toku.
280	Ž-BL-01-133/21	P-300/21	P R E P O R U K U Savjetu roditelja OŠ „Petar Kočić“ Sjenina Rijeka • Da po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena, na način propisan Zakonom o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi izjašnjenje na zahtjev od 12.04.2021. godine, kako je to naprijed navedeno;	13 - Prava djeteta	Ostvarena saradnja	DA	27.01.2022. zaprimljen odgovor JU OŠ "Petar KOČIĆ". Na dan ažuriranja realizacije preporuka 09.02.2022. rad na predmetu je u toku.
281	Nema odgovora						
282	Ž-BL-01-585/21	P-254/21	P R E P O R U K U Pozivaju se nadležni organi izvršne vlasti u naslovu, kao predlagači zakona, da ozbiljno razmotre donošenje izmjena i dopuna Zakona o dječijoj zaštiti Republike Srpske, uvažavajući izraženo mišljenje Ombudsmena u ovoj Preporuci. O Preporuci se upoznaje i podnosi teljica žalbe, a povratne informacije o učincima Preporuke, Ombudsmeni očekuju u roku od 90 dana od dana prijema Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke br. 13, Banja Luka, ili putem elektronske pošte: bl.ombudsmen@ombudsmen.gov.ba, ili putem telefona/faksa: 051/303-992.	13 - Prava djeteta	Nema odgovora	NE	Rok za dostavljanje odgovora na Preporuku P-254/22 je 11.02.2022. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 08.02.2022.. rad na predmetu u toku.
283	UKUPNO	-		13 - Prava djeteta			
284	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
285	16	17	7	1	7	0	1
286	POVREDA PRAVA :	14 - Ekologija zaštita okoliša					
287	Realizirana						

288	Ž-BR-04-192/19	P-70/21	Kantonalnoj upravi za inspeksijske poslove Tuzlanskog kantona -da nadležni Inspektorat, bez predhodnih najava, kontinuirano vrši nadzor nad radom pravnog lica HALIDEX d.o.o. Gračanica u Pribavi, općina Gračanica; -da u roku od 60 dana od dana prijema preporuke obavijesti	14 - Ekologija zaštita okoliša	Realizirana	DA	Dana 13.07.2021. godine zaprimljen odgovor Kantonalne uprave za inspeksijske poslove TK, broj: 22305-0006 od 8.7.2021. godine. "...Na osnovu Preporuke Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, dopis br: Ž-BR-04-192/19 od 26.02.2021. godine u cilju pribavljanja podataka po žalbi ... izvršene su inspeksijske kontrole dana 07.06.2021. godine i 25.06.2021. godine te je utvrđeno da subjekt nadzora dobio novu okolinsku dozvolu br: 12/01-1-19-041006/20 od 13.01.2021. godine izdata od Ministarstva prostornog uređenja i zaštite okolice TK, te da postupa po naloženim mjerama po istoj odnosno izvršio je mjerenja emisije polutanata nalaz br: 6-390-2076/21 od 17.06.2021. godine urađen od strane TQM d.o.o. i mjerenje okolišne buke nalaz br: 6-394-2078/21 od 17.06.2021. godine urađen od strane TQM d.o.o. te isti zadovoljavaju Zakonom propisane norme. Za vrijeme kontrola pogoni su bili u radu i nije bilo nedostataka. Nakon provedenih inspeksijskih nadzora, a na osnovu člana 218. Zakona o upravnom postupku („Službene novine F BiH”, br: 2198 i 48199) kantonalni inspektor zaštite okolice je donio Z A K L U Č A K o obustavi postupka. Postupak inspeksijskog nadzora kod HALIDE7(d.o.o. je obustavljen iz razloga što je prilikom inspeksijskog nadzora utvrđeno uredno stanje i subjekt je postupio po naloženom rješenju, te ne postoji potreba za dalje vođenje upravnog postupka. Dotični subjekt će se kontrolisati i ubuduće po izdatoj okolinskoj dozvoli kao i po eventualnim novim prijavama.” Uzimajući u obzir da je preporuka P-70/21 prihvaćena, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine u skladu s članu 35. stavu 1. tačka 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zatvaraju predmet broj: Ž-BR-04-192/19 ..."
289	Ostvarena saradnja						
290	Ž-SA-04-715/21	P-272/21	P R E P O R U K U Direktoru Federalne uprave za inspeksijske poslove • Da, odmah po prijemu ove Preporuke, poduzmu sve adekvatne radnje i mjere kako bi se ispitale sve relevantne činjenice i utvrdilo stvarno stanje na predmetnoj lokaciji, a sve u cilju zaštite zdravlja građana i zaštite vode od zagađenja; • Da u roku od 30 dana obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke;	14 - Ekologija zaštita okoliša	Ostvarena saradnja	DA	30.12.2021. zaprimljen odgovor Federalne uprave za inspeksijske poslove Federalni vodni inspektorat Na dan ažuriranja realizacije preporuka 08.02.2022. rad na predmetu je u toku.
291	Nema odgovora						
292	Ž-BL-04-818/20	P-289/21	PREPORUKU Savjetu ministara Bosne i Hercegovine 1. Da po prijemu ove preporuke iz okvira svojih nadležnosti preduzme odgovarajuće aktivnosti u cilju sprečavanja Republike Hrvatske da na lokaciji Trgovska gora napravi odlagalište radioaktivnog otpada 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	14 - Ekologija zaštita okoliša	Nema odgovora	NE	Odgovor VM nije zaprimljen u ostavljenom roku. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 09.02.2022. rad na predmetu je u toku.
293	UKUPNO	-	14 - Ekologija zaštita okoliša				
294	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
295	3	3	1	0	1	0	1
296	POVREDA PRAVA :	15 - Imovinsko pravni					
297	Realizirana						
298	Ž-BL-05-97/21	P-48/21	PREPORUKU direktoru Republičke uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove 1. Da polazeći od svojih ovlaštenja, a sve u skladu sa članom 50. Zakona o upravnim sporovima Republike Srpske preduzme odgovarajuće mjere kako bi se donio novi upravni akt, te uvažilo pravno shvaranje Okružnog suda u Banjaluci, kao i primjedbe u pogledu postupka . 2. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	15 - Imovinsko pravni	Realizirana	DA	Aktom broj: 21.05/714-90/18, od dana 18.03.2021. godine, odgovorna strana je obavijestila Ombudsmene Bosne i Hercegovine da je u zakonskom roku donesena odluka u skladu sa presudom Okružnog suda u Banjaluci broj: 11 O U 024709 19 U, od dana 05.02.2020. godine, a koja je primljena 24.02.2020. godine. Izdavanjem preporuke iscrpljene su sve mogućnosti koje Ombudsmen Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, te se predmet zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11).
299	Ž-BL-05-843/19	P-84/21	PREPORUKU Okružnom sudu u Prijedoru, da odmah po prijemu preporuke, preduzme sve neophodne radnje u cilju donošenja odluke u predmetu broj 79 O V 002250 18 Gž te da o preduzetim mjerama obavijesti Instituciju Ombudsmena Bosne i Hercegovine, u roku od 60 dana.	15 - Imovinsko pravni	Realizirana	DA	Okružni sud u Prijedoru je dana 07.04.2021. godine dostavio odgovor u kojem se navodi da je sud u predmetu broj 79 O V 002250 18 V donio odluku i istu dostavio strankama. S obzirom da je Okružni sud u Prijedoru donio odluku u predmetu pod gornjim brojem, ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 104/11) zatvore predmet po žalbi žaliteljice a imenovana se može ponovo obratiti Ombudsmanu Bosne i Hercegovine ukoliko se pojave nove činjenice ili okolnosti u njenom predmetu.
300	Ostvarena saradnja						
301	Ž-BR-05-61/19	P-143/21	Gradu Tuzla, Službi za geodetske i imovinsko pravne poslove Tuzla 1. da bez odlaganja postupi po Rješenju Federalne uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove Sarajevo broj 05-31-2-709/16 od 12.05.2016. godine, donese odluku u skladu sa pozitivnim zakonskim propisima i o istome informira žalitelja; 2. da, ukoliko je Služba za geodetske i imovinsko pravne poslove donijela rješenja broj:08-31-31/12-37 i 38 od 23.02.2015.godine i broj:08-31-31/12-37 i 38 od 25.02.2015.godine, iste dostavi žalitelju; 3. da u roku od 8 (osam) dana, od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	15 - Imovinsko pravni	Ostvarena saradnja	DA	Odgovor Grada Tuzle, Službe za geodetske i imovinsko-pravne poslove broj: 07-27-13422/21 BJ od 23.9.2021. 07.10.2021. Gradu Tuzla upućena urgencija zbog nepostupanja po preporuci. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 07.12.2021. rad na predmetu u toku.

302	Ž-BR-05-124/19	P-146/21	Gradskoj upravi Grada Bijeljina Odjeljenju za inspeksijske poslove i Odjeljenju za prostorno uređenje 1. da bez odlaganja, koordiniranim djelovanjem utvrde stvarno, činjenično i pravno stanje, u predmetnoj pravnoj stvari, postupe u skladu sa odredbama Zakona o opštem upravnom postupku Republike Srpske i osiguraju provođenje izvršenja konačne i izvršne upravne odluke; 2. da u roku od 8 (osam) dana, od dana prijema ove preporuke obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	15 - Imovinsko pravni	Ostvarena saradnja	DA	Kao obavijest o načinu postupanja po izdatoj Preporuci zaprimljeni su akti Gradske uprave Grada Bijeljina, Odjeljenja za inspeksijske poslove, Urbanističko-građevinskog inspektora broj: 02/6-362-44/08 od 26.07.2021.godine i Odjeljenja za prostorno uređenje broj: 02/2-050-2-255/21 od 04.08.2021.godine u kojem se navodi: „Obavještavam Vas da su lokacijski uslovi br. 02/2-361.1-369/11, izdati naknadno za legalizaciju izgrađene međe ograde.... Isti su izdati na osnovu Revizije i izmjene Urbanističkog plana Grada Bijeljina („Službeni glasnik Grada Bijeljina“ br. 14/11). Urbanističko-građevinski inspektor je dana, 13.1.2015. godine izvršio inspeksijski nadzor u predmetuizdavanje lokacijskih uslova u postupku legalizacije br. 02/2-361.1-369/11 i tom prilikom donio rješenje 02/6.362-1715, kojim je naložio ovom Odjeljenju da predmetne lokacijske uslove uskladi sa zakonom, tj. upotpuni učešćem u postupku vlasnika susjednih parcela. Ovo Odjeljenje je preduzelo sve radnje u postupku, kako bi predmetne lokacijske uslove uskladilo sa zakonom. Urbanističko-građevinski inspektor je ponovo izvršio uvid u spis predmeta br. 02/2-361.1-396/11 i utvrdio da je ovo odjeljenje postupilo po rješenju urbanističko-građevinskog inspektora br.02/6.362-1/15 od 13.1.2015. godine, da ne postoje uslovi za dalje vođenje inspeksijskog nadzora u ovom predmetu i da su lokacijski uslovi time usaglašeni sa zakonom, te isti ostaju na snazi. Predmet je upućen arhivi. Avgusta 2020. godine donijet je novi Urbanistički plan Grada Bijeljina („Službeni glasnik Grada Bijeljina“ br. 43/20), ali isti se ne primjenjuje se retroaktivno. Stoga zidanu ogradu ... ne smatramo bespravno izgrađenom.“ Sa naprijed navedenim je dana 10.08.2021.godine upoznat i žalitelj.
303	Ž-SA-05-863/21	P-266/21	PREPORUKA načelniku Općine Centar Sarajevo 1. Da, po prijemu ove Preporuke, bez odlaganja, preduzme odgovarajuće aktivnosti i mjere kako bi uspostavila saradnju sa Ombudsmenima Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 25. Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmenima Bosne i Hercegovine dostavi traženo izjašnjenje. 2. Da, u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	15 - Imovinsko pravni	Ostvarena saradnja	DA	".... Institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zaprimila je Akt Općine Centar Sarajevo, Službe za poslove Općinskog vijeća broj: 01-45-1147/21 od 24.01.2022. godine kojim je navedeno: „Dana 17.01.2022. godine zatraženo je izjašnjenje Inspektorata, obzirom da je konstatovano da je u Inspektoratu podnesena Urgencija broj 06-19-5477/21 od 04.10.2021. godine. Dana 19.01.2022. godine dobili smo odgovor Inspektorata. Informisali su nas da je urbanističko-građevinski inspektor dana 23.12.2021. godine donio Zaključak broj: 06-23-3607/03, kojim se obustavlja postupak pokrenut po službenoj dužnosti u predmetu inspeksijskog nadzora duplog kioska u ulici Gimnazijska bb ...jer je predmetni dupli kiosk uklonjen i bespredmetno je dalje voditi inspeksijski postupak. U prilogu Vam dostavljamo informaciju Inspektorata, kao i zaključak broj 06-23-3607/03 od 23.12.2021. godine.“ ... imajući u vidu principe ekonomičnosti i efikasnosti postupka, te činjenicu da se stanje u predmetu ne bi promijenilo, jer je predmet spora prestao da postoji (predmet pred upravnim organom okončan), te da bi se u skladu sa izjašnjenjem organa predmet okončao u skladu sa članom 35. stav 5. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine), ne bi bilo svrsishodno nastaviti postupati u predmetu. Iz navedenog razloga Obavijest o nerealizaciji Preporuke od 25.10.2021. godine neće bit upućena Općinskom vijeću, obzirom da je odgovorni organ u konkretnom predmetu ostvario saradnju sa Institucijom. U predmetu će biti konstatovano da je uspostavljena saradnja sa organom.
304	Nije realizirana						
305	Ž-BL-05-435/20	P-37/21	PREPORUKU načelniku Odjeljenja za inspeksijske poslove grada Doboja 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, bez odlaganja izvrši dio rješenja broj: 09/362-35-48-19-01/11, od dana 09.09.2014. godine, koji se odnosi na uklanjanje potpornog zida 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na nenoj realizaciji	15 - Imovinsko pravni	Nije realizirana	NE	"...Kako odgovorna strana nije obavijestila Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na realizaciji izdate preporuke, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se neispoštovanom."
306	Ž-BL-05-812/20	P-45/21	PREPORUKU 1. Ministarstvu rada i boračko-invalidske zaštite Republike Srpske, da razmotre prijedlog ombudsmena Bosne i Hercegovine o izmjenama Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju Republike Srpske na način da se uskladi sa Porodičnim zakonom Republike Srpske na način da se u članu 70. tačka a) Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju iza riječi „bračni supružnik“ doda „i vanbračni supružnik“, te da se u tački b) riječi „ili vanbračni supružnik“ brišu. 2. kao i da u roku od 60 dana od dana prijema ove preporuke obavijeste ombudsmene Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama u cilju realizacije ove preporuke	15 - Imovinsko pravni	Nije realizirana	DA	"...."Ministarstvo rada i boračko-invalidske zaštite Republike Srpske je u odgovoru od 01.03.2021. godine navelo da je identična inicijativa podnesena 25.01.2018. godine kada je ministarstvo dalo mišljenje da ne postoji neusklađenost Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju sa Porodičnim zakonom i da sporne odredbe nisu diskriminirajuće, te da nema osnova da se prihvati Inicijativa za izmjene Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju koju je podnijela Institucija ombudsmena za ljudska prava BiH. Vlada Republike Srpske je usvojila navedeno mišljenje ministarstva. S obzirom na navedeno ponavlja se konstatacija iz navedenog mišljenja da ne postoji neusklađenost navedenih zakona te da sporne odredbe nisu diskriminirajuće. S obzirom da iz dostavljenog odgovora proizlazi da Preporuka ombudsmena Bosne i Hercegovine nije ispoštovana, a kako je preduzeto sve iz nadležnosti Institucije, ombudsmani za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 104/11) zatvore predmet koji se vodi po žalbi ..."

307	Ž-BR-05-155/19	P-144/21	Ministarstvo trgovine i turizma Republike Srpske Banja Luka 1. da bez odlaganja u skladu sa članom 8.stav 7. Zakona o ugostiteljstvu Republike Srpske pravilnikom propiše uslove pod kojim ugostiteljski objekti mogu emitovati muziku u otvorenim baštama, bez povrede prava na mirno uživanje imovine građana, a kako je zagarantirano Ustavom Bosne i Hercegovine i međunarodnim dokumentima zaštite ljudskih prava koji se nalaze u dodatku Ustava. 2. da u roku od 30 (trideset) dana, od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	15 - Imovinsko pravni	Nije realizirana	DA	"...Kao informaciju o realizaciji Preporuke Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine zaprimili su akt Ministarstva trgovine i turizma Republike Srpske broj:14-07-052-4433/21 od 13.07.2021.godine u kojem se između ostalog navodi:...Iz svega navedenog informišemo Vas da iz gore naznačenih razloga nismo u mogućnosti postupiti no Vašoj preporuci, te Vas ujedno i obavještavamo da je nekoliko puta ovaj organ, suočen sa sličnim predstavkama građana, od nadležnih organa tražio izmjenu propisa koji određuju nivo buke kod svih poslovnih subjekta bez obzira na djelatnosti koje obavljaju, s obzirom da je u Republici Srpskoj i dalje na snazi Pravilnik o dozvoljenim granicama inteziteta zvuka i šuma iz 1989. godine ("Službeni listi SRBIH broj 46/89") koji propis je relativno zastario, jer definiše nivo buke zavisno od perioda emitovanja buke (dnevni i noćni režim) bez uobzirivanja dodatnih specifičnih kriterijuma (npr. vrsta objekta, lokacija objekta) pogotovo u ugostiteljskoj djelatnosti." ...Imajući u vidu značaj predmetne stvari, kao i sve naprijed navedeno, shodno odredbama člana 32. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine aktom od 05.10.2021.godine pozvali su Vladu Republike Srpske da u okviru svojih nadležnosti, poduzme sve neophodne radnje, kako bi se uredilo pitanje dozvoljenih granica inteziteta buke, što bi zasigurno doprinijelo osiguranju prava na mirno uživanje imovine građana. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine će predmetnu pravnu stvar uvrstiti u svoj Izvještaj o rezultatima rada za 2021.godinu, koji će biti podnjet Predsjedništvu Bosne i Hercegovine, Predstavničkom domu i Domu naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine i Narodnoj skupštini Republike Srpske, čime su iscrpljene zakonske ovlasti Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine za djelovanje u predmetnoj pravnoj stvari, te se u skladu sa članom 35. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH”, broj 104/11), zatvara predmet Ž-BR-04-106/19."
308	Nema odgovora						
309	Ž-BR-05-279/18	P-303/21	1. da po prijemu ove Preporuke, uspostavi suradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, na način propisan Zakonom o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to navedeno u aktima od 08.02.2021.godine, 18.05.2021.godine, 26.07.2021.godine i 07.09.2021.godine. 2. da u roku od 8 (osam) dana, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja Preporuke	15 - Imovinsko pravni	Nema odgovora	NE	Rok za obavještanje Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke je 30.12.2021. 07.01.2022. upućena je urgencija za dostavu izjašnjenja po Preporuci P-303/21. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 09.02.2022. uvidom u BP utvrđeno da saradnja nije uspostavljena u ostavljenom roku.Rad na predmetu je u toku.
310	UKUPNO	-	15 - Imovinsko pravni				
311	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
312	9	9	2	0	3	3	1
313	POVREDA PRAVA :	16 - Nasilje					
314	UKUPNO	-	16 - Nasilje				
315	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
316	0	0	0	0	0	0	0
317	POVREDA PRAVA :	17 - Javne isprave					
318	UKUPNO	-	17 - Javne isprave				
319	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
320	0	0	0	0	0	0	0
321	POVREDA PRAVA :	18 - Manjine					
322	Ostvarena saradnja						
323	Ž-BL-03-234/21	P-226/21	P R E P O R U K U JU Općinskom fondu za komunalne djelatnosti i infrastrukturu Sanski Most Načelniku općine Sanski Most i Općinskom vijeću Sanski Most Mjesnoj zajednici Šehovci 1. Da preduzmu sve mjere iz svoje nadležnosti kako bi se obnovio pristupni put prema pravoslavnom groblju na lokaciji Šehovci, Općina Sanski Most; 2. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	18 - Manjine	Ostvarena saradnja	DA	30.12.2021. Odgovor Opštine Sanski Most 04.01.2022. Odgovor Opštine Sanski Most 21.01.2022. Odgovor Opštine Sanski Most Na dan ažuriranja realizacije preporuka 08.02.2022. rad na predmetu je u toku.
324	UKUPNO	-	18 - Manjine				
325	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
326	1	1	0	0	1	0	0
327	POVREDA PRAVA :	19 - Uprava					
328	Realizirana						
329	Ž-LI-08-332/20	P-63/21	PREPORUKU Ministru pravosuđa i uprave Vlade Kantona 10 1. Da Ministarstvo pravosuđa i uprave Vlade Kantona 10, hitno postupi po Zahtjevu žalitelja za upis promjena u Registar udruga/fondacija, koji je podnesen dana 09.01.2020.g. 2. da najkasnije u roku od 15 (petnaest) dana dostave izjašnjenje, te obavijeste Instituciju ombudsmena o načinu realizacije ove preporuke.	19 - Uprava	Realizirana	DA	Nakon što je predmet arhiviran, odgovorna strana je dostavila Rješenje o upisu promjena u Registru udruga Kantona 10 br:04-04-R-05-19/15 od 22.07.2021., te je na taj način ispoštovana preporuka Institucije ombudsmena BiH u ovom predmetu

330	Ž-LI-08-66/21	P-122/21	P R E P O R U K U 1. da Ministarstvo unutarnjih poslova Kantona 10 postupi po Zahtjevu žalitelja od 09.10.2020.g. u skladu sa odredbama Zakona o upravnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, 2. da u roku od 15 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o poduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	19 - Uprava	Realizirana	DA	Budući da se odgovorna strana nije izjasnila u ostavljenom roku o izdatoj Preporuci, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su u skladu sa ovlaštenjima datim čl.32.tač.2. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH";br: 32/00,19/02,35/04,32/05) dana 16.06.2021.g. uputili predsjedniku Vlade Kantona 10 Obavijest o neizvršavanju Preporuke P-122/21. Dana 18.06.2021.g. Ministarstvo unutarnjih poslova Kantona 10 je dostavilo Izjašnjenje br:02-01-45-9788-2/21, kojim obavještava Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine, da su postupili po Preporuci br:P-122/21 od 20.05.2021.g., na način da su postupili po zahtjevu žalitelja u skladu sa odredbama Zakona o upravnom postupku, te izdali Uvjerjenje br: 02-01-45-9788-1/21, koje je dostavljeno uz izjašnjenje. Dana 28.06.2021.g. žalitelju je dostavljeno pomenuto Izjašnjenje odgovorne strane na komentar, po kom se izjasnio da je i on zaprimio isto Uvjerjenje. Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine, su odlučili da u smislu člana 35.st.1.tač.3. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, 104/11), zatvore predmet, koji se vodi po žalbi Ž-LI-08-66/21, jer je, nakon intrevencije Institucije ombudsmena BiH, konstatirano da je podnosilac žalbe ostvario zaštitu svojih prava, tj. odgovorna strana je u toku postupka otklonila ukazanu povredu prava i sloboda naznačenih u žalbi.
331	Ž-BL-08-102/19	P-133/21	PREPORUKU načelniku općine Bosanski Petrovac 1. Da polazeći od svojih statutarnih ovlaštenja, a sve u skladu sa članom 216. Zakona o upravnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine preduzme odgovarajuće mjere kako bi se u razumnom roku dnijelo novo rješenje u predmetu žalitelja. 2. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	19 - Uprava	Realizirana	NE	U dostavljenom izjašnjenju broj:04-19-353-6/20, od dana 07.07.2021. godine, odgovorna strana je obavijestila Ombudsmene Bosne i Hercegovine da je donijela privremeno rješenje za korištenje javne površine ispred restorana C.. radi postabljanja ljetne bašte broj: 07-19-3688-UP-1/21, od dana 31.03.2021. godine, te da će u narednom periodu nastojati donijeti plansku dokumentaciju kojom će se detaljnije regulisati korištenje zemljišta, izgradnje i uređenje prostora. Izdavanjem preporuke iscrpljene su sve mogućnosti koje Ombudsmen Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, te se predmet zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11).
332	Ž-BR-05-204/20	P-145/21	Gradu Tuzla, Službi za boračko-invalidsku zaštitu stambene poslove i integraciju raseljenih lica 1. Da bez odlaganja postupi u skladu sa odredbama Zakona o upravnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine i provede izvršenje u predmetnoj pravnoj stvari. 2. Da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	19 - Uprava	Realizirana	DA	"...Postupajući po zahtjevu Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine od dana 16.09.2021.godine i urgencije na isto od dana 01.11.2021.godine, kao informaciju o realizaciji Preporuke Ombudsmena Bosne i Hercegovine Grad Tuzla, Služba za boračko-invalidsku zaštitu stambene poslove i integraciju raseljenih lica dostavila je akt broj 10/19-2873-3/2005 od 18.11.2021.godine, u kojem se navodi: „Obavještavamo Vas da je dana 18.11.2021.godine, u skladu sa članom 275. Zakona o upravnom postupku, donesen Zaključak o dozvoli izvršenja rješenja prinudnim putem i izvršenje je zakazano za dan 27.12.2021.godine.“ Obzirom na naprijed navedeno, da je označeni ordgovorni organ postupio po Preporuci Ombudsmena Bosne i Hercegovine, u skladu sa članom 35. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj 104/11), zatvara se predmet pod brojem Ž-BR-05-204/20."
333	Ž-SA-08-1078/20	P-158/21	P R E P O R U K U direktoru Zavoda zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo 1. Da odmah po prijemu preporuke razmotri zahtjev žalitelja od 05.10.2020. godine i donese odluku o istom; 2. Da u roku od 15 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmene o mjerama poduzetim u cilju realizacije ove Preporuke;	19 - Uprava	Realizirana	DA	Dana 12.07.2021. godine institucija Ombudsmena zaprimila je akt Zavoda zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo, iz kojeg proizlazi da je po zahjevu žalitelja doneseno Rješenje broj: UP1-03/1-33-5-1690/21 E.L.H. od 06.07.2021. Žalitelj je protiv navedenog Rješenja imao mogućnost podnošenja žalbe. Slijedom navedenog, Ombudsmeni konstatuju da je Preporuka broj P-158/21 od 28.05.2021. godine u cjelosti realizovana, te se predmet zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
334	Ž-BR-08-20/21	P-181/21	Gradu Živinice, Gradskom pravobranilaštvu u Živinicama 1. Da odmah, po prijemu ove preporuke, uspostavi suradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, na način propisan Zakonom o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to navedeno u aktima od 12.2.2020.g, 16. 2. 2021. g. i 22. 4. 2021. godine. 2. Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	19 - Uprava	Realizirana	DA	"...Institucija Ombudsmena u ostavljenom roku nije zaprimila obavijest od Grada Živinica, Gradskog pravobranilaštva Živinice o realizaciji preporuke P-181/21 te je dana 12. 8. 2021. godine uputila zahtjev za dostavu odgovora o poduzetim mjerama na realizaciji navedene preporuke. Kako na akt Ž-BR-05-20/21 od 12. 8. 2021. godine nije odgovoreno, institucije Ombudsmena uputila je urgenciju dana 25. 10. 2021. godine, te je u vezi s tim dana 02. 11. 2021. godine zaprimljen odgovor Grada Živinice, Gradskog pravobranilaštva broj: R-46/19 u kojem se, između ostalog , navodi: " Temeljem vašeg akta broj i datum gornji, obavještavamo vas da je žaliteljica u više navrata dolazila u Gradsko pravobranilaštvo, te da joj je rečeno da njen zahtjev nije osnovan, ted a se sa istim može obratiti nadležnom sudu. Također Vas podsjećamo da je Pravobranilaštvo organ čija je prevashodna uloga da štiti imovinu i imovinske interese Grada Živinice a ne da zauzima ulogu pravnog savjetnika fizičkih lica, posebno u predmetima koji se mogu doticati imovinskih interesa Grada Živinice." Navedeni odgovor je dana 8. 11. 2021. godine dostavljen imenovanj na izjašnjenje, te je dana 22. 11. 2021. godine zaprimljeno izjašnjenje u kojem se navodi:mogu izvesti zaključak da Grad Živinice i njegova administracija ne pokazuju nimalo spremnosti na rješavanje spora vansudskim putem...." Uzimajući u obzir navode žalbe te navedeni odgovor Grada Živinica, Gradskog pravobranilaštva, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ne nalaze osnov za dalje postupanje po žalbi žaliteljice, te se u skladu sa članom 35. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj 104/11), zatvara predmet pod brojem Ž-BR-05-20/21."

335	Ž-BL-08-448/20	P-187/21	PREPORUKU načelniku Opštine Teslić predsjedniku Lovачkog udruženja "Tetrijev" direktoru Šumskog gazdinstva "Borja" Teslić 1. da u koordinisanoj saradnji te u okviru svojih nadležnosti iznadu mogućnost da se nadoknadi šteta žalitelju, te preduzmu sve neophodne aktivnosti i mjere sa ciljem rješavanja zahtjeva ove vrste u skladu sa opštim pravilima o deliktnoj odgovornosti, a kako bi se smanjio rizik od ponavljanja sličnih situacija u budućnosti; 2. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	19 - Uprava	Realizirana	DA	...Uzevi u obzir da Institucija ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine po izdatoj Preporuci nije dobila nikakav odgovor od strane Opštine, a u za to naznačenom vremenskom okviru, dana 17.09.2021. godine upućena je Urgencija Ministarstvu uprave i lokalne samouprave Republike Srpske. Naime, resorno Ministarstvo vrši administrativni nadzor nad radom organa jedinica lokalne samouprave, te je stoga istom i upućena Urgencija po Preporuci Ombudsmana za ljudska prava. Isto tako, ni od strane Šumskog gazdinstva "Borja" Teslić, nije dostavljen odgovor u naznačenom vremenskom roku, a u vezi sa izdatom Preporukom. Stoga, dana 17.09.2021. godine upućena je Urgencija po Preporuci Ombudsmana za ljudska prava i to JPŠ "Šume Republike Srpske" a.d. Sokolac Aktom broj: 02-014-626/20 od 29.10.2021. godine, načelnik Opštine dostavio je odgovor po izdatoj preporuci, u kojem, između ostalog, navodi: "...da je dana 11.09.2020. godine imenovao Komisiju koja je postupila no zahtjevu oštećenog ... odnosno supruge žalitelja, sačinila zapisnik o pričinjenoj šteti i istu procijenila u iznosu od 500,00 KM. Napominjemo da je načelnik Opštine Teslić, oštećenom ... odnosno njegovoj supruzi ...isplatio iz budžetskih sredstava 500,00 KM na ime pričinjene štete" Direktor JPŠ "Šume Republike Srpske" a.d. Sokolac je aktom broj: 04/0207-3341-3/21 SO od dana, 27.10.2021. godine, dostavio odgovor po predmetnoj urgenciji. U pomenutom odgovoru, navodi se, sljedeće: "...Naime, kako bi postupili no navedenom podnesku dana 11.10.2021. godine, uputili smo dopis našem organizacionom dijelu ŠG „Borja“ Teslić, na koji smo dobili odgovor 25.10.2021. godine, kako slijedi: Podnosilac žalbe ... je pretrpio štetu od pasa litalica na način da su mu povrijeđene domaće životinje (koze) iz kojih razloga je trebao da štetu blagovremeno prijavi nadležnom opštinskom organu koji je u obavezi da formira komisiju koja izlazi na lice mjesta, utvrđuje činjenično stanje i o istom sačinji odgovarajući zapisnik... „...S tim u vezi, Vas obavještavamo, da je upravni inspektor u skladu sa svojim zakonskim ovlaštenjima izvršio inspeksijski pregled u navedenoj ošpštinskoj upravi, te zapisnikom o utvrđenom činjeničnom stanju, broj: 10.2.1.3-050-464/21 ... Ha osnovu utvrđenog činjeničnog stanja, a u skladu sa članom 12. stav 2. Zakona o upravnoj inspekciji, ovim Vas aktom obavještavamo, da upravna inspekcija nije imala osnova za preduzimanje mjera iz svoje nadležnosti.“ Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11) a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
336	Ž-SA-08-213/20	P-220/21	P R E P O R U K U Federalnoj upravi za geodetske i imovinsko-pravne poslove 1. Da, Federalna uprava za geodetske i imovinsko-pravne poslove, kao drugostepeni organ, odmah, bez odgađanja, poduzme efikasne mjere i radnje na donošenju odluke kojim će se meritorno odlučiti po izjavljenoj žalbi podnositeljice od 25.08.2021. godine; 2. Da u roku od 30 dana obavijesti Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke i dostavi odluku donesenu u skladu sa ovom Preporukom;	19 - Uprava	Realizirana	DA	Dana 29.10.2021. godine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su zaprimili odgovor na preporuku, akt broj: 07-27-3-1561/2021 od 22.10.2021. godine, u kojem se između ostalog navodi da su donijeli drugostepeno rješenje , broj: 07-27-3-1561/21 od 14.10.2021. godine i koje je konačno rješenje. Slijedom prethodno navedenog, a imajući u vidu sadržaj zaprimljenog odgovora odnosno činjenicu da je Federalna uprava za geodetske i imovinsko-pravne poslove ispoštovalo preporuku broj: P-220/21 tako što su meritorno odlučili po žalbi podnositeljice, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su odlučili da u skladu sa članom 35. Stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine , zatvore predmet broj Ž-SA-08-213/20.
337	Ž-BL-08-578/21	P-237/21	P R E P O R U K U 1. da odmah, bez odlaganja ponovo provede postupak odlučivanja o zahtjevu za prekid inspeksijskog postupka broj 09-362-1094/2016 uzimajući u obzir mišljenje ombudsmana temeljeno na potpunoj primjeni važećih zakonskih propisa 2. Da u roku od 30 (trideset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmane o načinu realizacije ove preporuke.	19 - Uprava	Realizirana	DA	"...U odgovoru na preporuku Odjeljenje za inspeksijske poslove Grada Banjalaka između ostalog navode da nije donešen zaključak o prekidu postupka , iako je advokat ... dana 23.08.2021 godine podnio zahtjev za prekid istog. Dana 28.09.2021. godine navedeni zahtjev za odlaganje prinudnog izvršenja je proslijeđen republičkoj upravi za inspeksijske poslove, koja ovom organu još nije dostavila odluku po zahtjevu. Nadalje navodi se da je 26.10.2021 godine ovaj organ nadležnom Ministarstvu za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju Republike Srpske, kao predlagачu Zakona o legalizaciji bespravno izgrađenih objekata ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj. 62/12), uputio zahtjev za mišljenje i instrukcije za dalje postupanje u vezi zahtjeva advokata ...a, kojim je tražio prekid inspeksijskog postupka, pozivajući se na podneseni zahtjev za legalizaciju od dana 20.08.2021. Obzirom da se po navedenom zahtjevu nadležno ministarstvo još uvijek nije očitovalo, dana 08.11.2021. godine ovaj organ je uputio pismenu urgenciju. Odjeljenje za inspeksijske poslove Grada Banja Luka u odgovoru zaključuje da činjenicom da inspeksijski nadzor nije prekinut, uvažena tačka 1. naše preporuke o ponovnom odlučivanju o zahtjevu za prekid inspeksijskog postupka broj. 09-362-1094/2016. Nadalje, po dostavljanju odluke Republičke uprave inspekcije poslove rješenja, kao i dostavljanju mišljenja i instrukcija za dalje postupanje od strane Ministarstvu za prostorno uređenje , građevinarstvo i ekologiju Republike Srpske, ovaj organ će nastaviti inspeksijski postupak."

338	Ž-BL-08-414/21	P-269/21	PREPORUKU Republičkoj upravi za geodetske i imovinsko-pravne poslove Područnoj jedinici Banjaluka • Da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena, na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to naprijed navedeno; • Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmana o načinu realizacije ove preporuke.	19 - Uprava	Realizirana	DA	Aktom broj: 21.11/952.4-1569/21 od dana. 02.12.2021. godine, PJ Banjaluka dostavila je odgovor po izdatoj Preporuci, u kojem, navodi: „U vezi sa Vašim podnescima koje ste dostavili Organu a povodom žalbe ... iz Banja Luke, obavještavamo Vas da je zahtjev istog bio nerazumljiv ... (koji dostavljamo u fotokopiji) te da je ova područna jedinica u skladu sa sadržinom podneska sačinila Informaciju dana 03.09.2021.godine i dostavila podnosiocu zahtjeva, koju je istu zaprimio dana 11.09.2021.godine (dokaz. dostavnica u spisu predmeta). Napominjemo da smo Vam navedenu informaciju i dostavili.“ Odgovorna strana je potkrijepila pomenuti odgovor sa kojim predmetnog zahtjeva podnosioca žalbe. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
339	Ostvarena saradnja						
340	Ž-BR-05-181/20	P-73/21	Vladi Brčko distrikta BiH, Gradonačelniku 1. Da odmah, po prijemu ove preporuke, uspostavi saradnju sa Ombudsmenom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, na način propisan Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to navedeno u aktima od 26.11.2020.godine, 16.12.2020.godine, te 13.01.2021. godine. 2. Da u roku od 8 (osam) dana, od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	NE	Dana 25.05.2021. godine zaprimljen odgovor Odjeljenja za zdravstvo i ostale usluge Vlade Brčko distrikta BiH, broj: 05-1270SS-0002/21 od 20.05.2021. godine. Dana 04.06.2021. zaprimljen odgovor Ureda gradonačelnika, a 09.06.2021. odgovor Tužiteljstva Brčko Distrikta. "Prema podacima u spisu Tužilaštvo Brčko distrikta Bosne i Hercegovine razmotrivši relevantne činjenice i okolnosti, temeljem odredbi člana 216. stava (3) Zakona krivičnom postupku Brčko distrikta BiH donijelo je Naredbu broj: KTAK 0013577 19 od 19.08.2019.godine prema kojoj: „Istraga se neće provoditi povodom akta Komisije za borbu protiv korupcije Skupštine Brčko distrikta BiH vezano za prijavu kojom se ukazuje na različitost potpisa na dva primjerka istog Rješenja Gradonačelnika Brčko distrikta BiH broj UP-1-33-000094/12 od 31.05.2012. godine, kao i različitost izrade istih, jer je iz prijave i pratećih spisa očigledno da prijavljeno djelo nije krivično djelo.“ Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ne nalaze osnov za dalje postupanje po žalbi žalitelja podnesenoj ovoj Instituciji, posebno imajući u vidu da je Gradonačelnik Brčko distrikta BiH protiv kojeg je žalitelj izjavio žalbu, razriješen dužnosti. Žalitelj disponira preporukom Ombudsmena Bosne i Hercegovine koju može uputiti relevantnim organima, ukoliko cijeni neophodnim radi utvrđivanja činjeničnog i stvarnog stanja u pokrenutom postupku..."
341	Ž-BL-08-53/21	P-110/21	PREPORUKU 1.Da odmah po prijemu ove preporuke preduzme sve radnje kako bi se u predmetu podnosioca žalbe izvršila presuda Okružnog suda u Banjaluci broj: 11 0 U 024338 19 U od 13.05.2020 . godine u skladu sa Zakonom o upravnim sporovima Republike Srpske i iznesenim mišljenjem ombudsmena Bosne i Hercegovine 2.Da u roku od 30 (dvadeset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke.	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	DA	Dana 05.08.2021. odgovor Grada Banja Luka 20.10.2021. zaprimljen odgovor Grada Banja Luka Na dan ažuriranja realizacije preporuka 02.02..22. rad na predmetu je u toku.
342	Ž-SA-08-1063/20	P-164/21	P R E P O R U K U gradonačelniku Grada Bihać, premijeru Vlade Unsko-sanskog kantona i predsjedavajućem skupštine Unsko-sanskog kantona 1. Da preduzmu sve mjere iz svoje nadležnosti, u smislu donošenja izmjena zakonskih i podzakonskih propisa kojima je uređena oblast ostvarivanja prava na oslobađanje, odnosno umanjenje dijela naknade za uređenje gradskog građevinskog zemljišta u slučajevima kada se prvi put rješava stambeno pitanje, kako bi se svim osobama s invaliditetom bez obzira na uzrok nastanka invaliditeta omogućio jednak pristup ovom pravu, odnosno olakšici. 2. Da u roku od 60 dana od dana prijema preporuke obavijesti instituciju Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama u cilju realizacije ove preporuke;	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	DA	Dana 13.07.21. zaprimljena kopija dopisa Min. za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša USK kojim se prosljeđuje Preporuka nadležnima na postupanje. Dana 03.08.2021. zaprimljen odgovor Ministarstva zdravstva i socijalne politike o realizaciji Preporuke. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 07.02.2022. rad na predmetu je u toku.
343	Ž-SA-08-673/21	P-265/21	P R E P O R U K U - direktoru Kantonalna uprava za inspeksijske poslove Kantona Sarajevo - načelniku Općine Centar - direktoru JU Kantonalni centar za socijalni rad - gradonačelnici Grada Sarajevo - ministru Ministarstva prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša - policijskom komesaru • Da, odmah po prijemu ove Preporuke, kontrolom podataka, evidencija i u skladu sa propisnim procedurama i zajedničkom koordinacijom osiguraju mehanizam i provedu aktivnosti u cilju iznalaženja načina za rješavanje dugogodišnjeg problema sa kojim se susreću stanari ulice Maria Mikulića, a u vezi sa držanjem većeg broja kućnih ljubimaca, što može dovesti do narušavanja života i zdravlja ljudi, kao i dobrobiti životinja; • Da u roku od 30 dana obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke;	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	DA	Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su nakon zaprimljenih izjašnjenja organa konstatovali da su nadležni organi poduzimali i dalje poduzimaju niz radnji kako bi se realizovale preporuke Ombudsmena Bosne i Hercegovine, a u cilju rješavanja dugogodišnjeg problema s kojim se susreću stanari u Ul. Maria Mikulića. Shodno naprijed navedenom, a imajući u vidu da su Ombudsmeni Bosne i Hercegovine poduzetim radnjama u konkretnom predmetu iscrpili sve mjere i aktivnosti koje mogu poduzimati u skladu sa nadležnostima propisanim Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su odlučili da nema osnova za daljim postupanjem po žalbi, zbog čega se predmet ovom odlukom zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine.

344	Ž-LI-08-205/21	P-276/21	PREPORUKU Grupi za pitanja evidencija iz oblasti vojne obaveze Livno 1. Da Grupa za pitanja evidencija iz oblasti vojne obaveze Livno hitno provede predmetni upravni postupak po Zahtjevu žalitelja za utvrđivanje vremena provedenog u HVO-u, tj. postupak priznavanja staža ostvarenog u svojstvu pripadnika oružanih snaga, a u skladu sa zakonskim i podzakonskim propisima, 2. Da pomoćnik ministra Federalnog ministarstva za pitanja branitelja i invalida domovinskog rata obavijesti Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine, šta se poduzelo po pitanju provođenja konkretnog upravnog postupka po zahtjevu žalitelja ..., obzirom da ste aktom br:07/1-45/3-3208/21 od 27.10.2021.g., obavijestili Ombudsmene da su poduzete odgovarajuće mjere, te da će državni službenik... bez odlaganja pristupiti rješavanju upravnih stvari iz nadležnosti Grupe za pitanja evidencija iz oblasti vojne obaveze Livno, 3. Da, u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o poduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	DA	27.01.2022. zaprimljen akt iz Ureda Premijera Federacije BiH - kopija akta kojim se Ministarstvo za pitanje boraca i invalida domovinskog rata traži informacija o postupanju po preporuci, sa rokom za očitovanje od 15 dana od prijema akta. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 08.02.2022. rad na predmetu je u toku.
345	Ž-SA-08-842/21	P-313/21	PREPORUKA Ministarstvo gospodarstva ZHK treba razmotriti postojeće propise koji regulišu dobivanje iskaznice turističkog vodiča i njihovo usklađivanje sa drugim propisima koji regulišu tu oblast. Informaciju o realizaciji preporuke trebate dostaviti u roku od 60 dana od dana prijema.	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	DA	Dana 03.02.2022. zaprimljen odgovor Ministarstva gospodarstva . da će iskaznica za turističkog vodiča biti izdata i dostavljena do 05.02.2022. na adresu podnosioca zahtjeva, čime je preporuka P-313/22 ispoštovana. 08.02.2022. odgovor Ministarstva gospodarstva , rada i prostornog uređenja Posavskog Kantona. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 08.02.2022. rad na predmetu je u toku.
346	Nije realizirana						
347	Ž-SA-05-878/19	P-22/21	P R E P O R U K U direktoru Federalnoj upravi za geodetske i imovinsko-pravne poslove 1. Da, po prijemu ove Preporuke, bez odlaganja, poduzme odgovarajuće aktivnosti i mjere kako bi se uspostavila saradnju sa Ombudsmenima Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 25. Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmenima Bosne i Hercegovine dostavi traženo izjašnjenje; 2. Da, u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	19 - Uprava	Nije realizirana	NE	Na Preporuku upućena Federalnoj upravi za geodetske i imovinsko-pravne poslove dana 04.02.2021. godine, do dana kada je arhiviran predmet ,nije zaprimljeno izjašnjenje o poduzetim aktivnostima. Također, dana 05.05.2021. godine institucija Ombudsmana je Vladi Federacije Bosne i Hercegovine uputila Obavijest o nerealizaciji Preporuke, u smislu člana 32. stav 2. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine . Predmet će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2021. godinu.
348	Ž-LI-08-250/20	P-15/21	P R E P O R U K U Predsjedniku Vlade Kantona 10 1. da odmah poduzme adekvatne mjere i radnje radi donošenja odluka Žalbenog vijeća po žalbi žaliteljice; 2. da najkasnije u roku od 15 dana obavijesti Instituciju ombudsmana o realizaciji preporuke.	19 - Uprava	Nije realizirana	NE	"Predsjednik Vlade Kantona 10 nije u ostavljenom roku obavijestio Instituciju ombudsmana o poduzetim mjerama i radnjama na realizaciji preporuke. Stoga, Institucija ombudsmana je svojim podneskom od 12.03.2021. godine, urgirala dostavljanje odgovora po izdatoj preporuci. Kako ni po odaslanju urgenciji Institucija ombudsmana nije zaprimila traženi odgovor, to je podneskom od 06.04.2021. godine, obavijestila Skupštinu Kantona 10 o neizvršavanju preporuke od strane predsjednika Vlade Kantona 10. Sukladno navedenom, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine, su odlučili da u smislu članka 35. točke 8. Pravila za funkcioniranje Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ broj: 104/11), zatvore predmet koji se vodi po žalbi žaliteljice , jer su ocijenili da izdata preporuka nije prihvaćena."
349	Ž-LI-08-187/20	P-14/21	P R E P O R U K U Predsjedniku Vlade Kantona 10 1. da odmah poduzme adekvatne mjere i radnje radi donošenja odluka Žalbenog vijeća po žalbama žalitelja; 2. da najkasnije u roku od 15 dana obavijesti Instituciju ombudsmana o realizaciji preporuke.	19 - Uprava	Nije realizirana	NE	"Predsjednik Vlade Kantona 10 nije u ostavljenom roku obavijestio Instituciju ombudsmana o poduzetim mjerama i radnjama na realizaciji preporuke. Stoga, Institucija ombudsmana je svojim podneskom od 12.03.2021. godine, urgirala dostavljanje odgovora po izdatoj preporuci. Kako ni po odaslanju urgenciji Institucija ombudsmana nije zaprimila traženi odgovor, to je podneskom od 06.04.2021. godine, obavijestila Skupštinu Kantona 10 o neizvršavanju preporuke od strane predsjednika Vlade Kantona 10. Sukladno navedenom, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine, su odlučili da u smislu članka 35. točke 8. Pravila za funkcioniranje Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ broj: 104/11), zatvore predmet koji se vodi po žalbi ..., jer su ocijenili da izdata preporuka nije prihvaćena."
350	Ž-LI-08-186/20	P-14/21	P R E P O R U K U Predsjedniku Vlade Kantona 10 1. da odmah poduzme adekvatne mjere i radnje radi donošenja odluka Žalbenog vijeća po žalbama žalitelja; 2. da najkasnije u roku od 15 dana obavijesti Instituciju ombudsmana o realizaciji preporuke.	19 - Uprava	Nije realizirana	NE	"Predsjednik Vlade Kantona 10 nije u ostavljenom roku obavijestio Instituciju ombudsmana o poduzetim mjerama i radnjama na realizaciji preporuke. Stoga, Institucija ombudsmana je svojim podneskom od 12.03.2021. godine, urgirala dostavljanje odgovora po izdatoj preporuci. Kako ni po odaslanju urgenciji Institucija ombudsmana nije zaprimila traženi odgovor, to je podneskom od 06.04.2021. godine, obavijestila Skupštinu Kantona 10 o neizvršavanju preporuke od strane predsjednika Vlade Kantona 10. Sukladno navedenom, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine, su odlučili da u smislu članka 35. točke 8. Pravila za funkcioniranje Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ broj: 104/11), zatvore predmet koji se vodi po žalbi ..., jer su ocijenili da izdata preporuka nije prihvaćena."

351	Ž-LI-08-185/20	P-14/21	P R E P O R U K U Predsjedniku Vlade Kantona 10 1. da odmah poduzme adekvatne mjere i radnje radi donošenja odluka Žalbenog vijeća po žalbama žalitelja ; 2. da najkasnije u roku od 15 dana obavijesti Instituciju ombudsmana o realizaciji preporuke.	19 - Uprava	Nije realizirana	NE	"Predsjednik Vlade Kantona 10 nije u ostavljenom roku obavijestio Instituciju ombudsmana o poduzetim mjerama i radnjama na realizaciji preporuke. Stoga, Institucija ombudsmana je svojim podneskom od 12.03.2021. godine, urgirala dostavljanje odgovora po izdatoj preporuci. Kako ni po odaslanju urgenciji Institucija ombudsmana nije zaprimila traženi odgovor, to je podneskom od 06.04.2021. godine, obavijestila Skupštinu Kantona 10 o neizvršavanju preporuke od strane predsjednika Vlade Kantona 10. Sukladno navedenom, Ombudsmani za ljudska prava Bosne i Hercegovine, su odlučili da u smislu članka 35. točke 8. Pravila za funkcioniranje Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ broj: 104/11), zatvore predmet koji se vodi po žalbi ..., jer su ocijenili da izdata preporuka nije prihvaćena."
352	Ž-BL-08-91/20	P-39/21	PREPORUKU načelniku Odjeljenja za prostorno uređenje Grada Banja Luka 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, u skladu sa svojim mandatom i ovlaštenjima okonča pokrenuti postupak donošenjem odgovarajućeg rješenja 2. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	19 - Uprava	Nije realizirana	NE	"...Kako odgovorna strana nije obavijestila Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na realizaciji izdate preporuke, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 1. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se neispoštovanom."
353	Ž-BL-08-757/20	P-47/21	PREPORUKU načelniku općine Ključ 1. Da polazeći od svojih statutarh ovlaštenja, a sve u skladu sa članom 216. Zakona o upravnom postuku Federacije Bosne i Hercegovine preduzme odgovarajuće mjere kako bi se u razumnom roku danielo novo rješenje u predmetu mještana ulice Stari grad Ključ. 2. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	19 - Uprava	Nije realizirana	NE	Općina do danas nije dostavila izjašnjenje na izdatu preporuku. Izdavanjem preporuke iscrpljene su sve mogućnosti koje Ombudsman Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, te se predmet zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11).
354	Ž-SA-08-305/20	P-56/21	P R E P O R U K U Ministarstvu finansija Srednjobosanskog kantona 1. da uzimajući u obzir gore navedeno kao i tarsonu dob podnositelja žalbe bez odlaganja poduzme neophodne mjere i radnje u cilju provođenja Rješenja o izvršenju broj: 128 OI 010826 13 I na ime žalitelja od dana 02.07.2013. godine i osiguranju sredstava u budžetu za 2021. godinu za isplatu navedenog potraživanja; 2. da najkasnije u roku od 15 (petnaest) dana od dana prijema ove Preporuke obavijesti instituciju Ombudsmana BiH o načinu realiziranja ove preporuke.	19 - Uprava	Nije realizirana	DA	"...Obzirom da iz izjašnjenja Ministarstva finansija akt broj: 04-11-1732/2021 od 15.03.2021. godine, Ombudsmanima BiH nije vidljivo koje je aktivnosti poduzelo Ministarstvo finansija na realizaciji preporuke osim informacije da je Rješenje o izvršenju broj: 128 OI 010826 13 od 02.07.2013. godine, prema prilogu Akcionog plana aktivnosti planirano za izvršenje 2024. godine, institucija Ombudsmana je dana 01.06.2021. godine uputila Vladi Srednjobosanskog kantona Obavijest o nerealizaciji navedene Preporuke. S obzirom da Vlada Srednjobosanskog kantona ni nakon dva mjeseca poslije upućene Obavijesti nije dostavila odgovor Ombudsmanima Bosne i Hercegovine, a s obzirom da su iskorištene zakonske mogućnosti za dalje postupanje odlučeno je da se predmet broj: Ž-SA-08-305/20 zatvori u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Navedeni predmet bit će uvršten u Godišnji izvještaj o aktivnostima institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine kao rezultat nepostupanja Vlade Srednjobosanskog kantona i Ministarstva finansija Srednjobosanskog kantona po Preporuci Ombudsmana BiH broj: 56/21. "
355	Ž-MO-08-61/21	P-163/21	P R E P O R U K U Skupštini Opštine Ljubinje 1. Da, odmah poduzme efikasne mjere i radnje na donošenju Odluke o načinu uzgoja životinja u gradskoj zoni; 2. Da obavijesti instituciju Ombudsmana o realizaciji iste i dostavi Odluku donesenu u skladu sa ovom Preporukom. Rok za realizaciju Preporuke iznosi 60 dana.	19 - Uprava	Nije realizirana	DA	"... Imajući u vidu da Opština Ljubinje u ostavljenom roku nije dostavila odgovor na Preporuku, institucija Ombudsmana je dana 04.10.2021. godine zatražila izjašnjenje. Dana 18.10.2021. godine, dostavljeno je izjašnjenje Opštine Ljubinje broj: 02-371-35/20 u kojem navode da: „Opština Ljubinje spada u red nerazvijenih lokalnih zajednica. Industrijski je nerazvijena, tako da uglavnom većina stanovništva se bavi poljoprivredom. Imajući u vidu strukturu i način života u Opštini Ljubinje, Odluka o načinu uzgoja životinja u gradskoj zoni nije usvojena, s obzirom da je uzgoj životinja jedan od osnovnih prihoda stanovništva Opštine Ljubinje. U skladu sa preporukom Opština će nakon donošenja Odluke obavijestiti instituciju Ombudsmana o realizaciji Odluke i istu dostaviti.“ Dostavljeno izjašnjenje Opštine Ljubinje je dana 26.10.2021. godine dostavljeno žaliteljici, koja nije dostavljala odgovor. Imajući u vidu naprijed navedeno činjenično stanje, Ombudsman za ljudska prava Bosne i Hercegovine su se saglasili, da u smislu člana 35. stav (8) Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine, zatvore predmet broj : Ž-MO-08-61/21."

356	Ž-SA-08-668/21	P-172/21	P R E P O R U K U Načelniku Općine Stari Grad 1. Da, imajući u vidu Odluku Komisije/Povjerenstva za očuvanje nacionalnih spomenika, kao i Akt Komisije broj: 07.2-35.9-41/21-23 od 02.07.2021. godine, zaustavite postupak i aktivnosti prodaje sporne parcele, a radi razmatranja usklađenosti predložene intervencije sa odredbama Odluke i sačinjavanja mišljenja Komisije; 2. Da u roku od 7 dana od dana prijema Preporuke obavijesti Ombudsme Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju njene realizacije preporuke;	19 - Uprava	Nije realizirana	DA	13.07.2021. i 16.07.2021. zaprimljeni odgovori Opštine Stari Grad Sarajevo. "...dana 16.07.2021. godine Općina Stari Grad dostavila je Instituciji Informaciju broj: 06-27-4632/21 od 14.07.2021. godine, kojom je, između ostalog, navedeno: „...Ovim putem Vas informišemo da je postupak otvaranja ponuda, kao i javno nadmetanje – licitacije provedeno i okončano dana 05.07.2021. godine...Nesporno je da je akt Komisije u suprotnosti od odredbi Evropske povelje o lokalnoj samoupravi i relevantnih zakona...Naime, iz citiranih odredbi navedenih propisa, nesporna je činjenica da je proizvoljno i neutemeljeno Odlukom Komisija na direktan način ugrozila imovinu i imovinska prava apelanata onemogućavanjem raspolaganjem vlastitom imovinom, onemogućavanjem izvršenja vlastitih nadležnosti kao što su upravljanje i način korištenja građevinskim zemljištem, upravljanje prirodnim resursima odnosno onemogućavanjem obezbjeđenja izvora finansiranja neophodnih za život i funkcionisanje lokalne zajednice...“ Shodno naprijed navedenom, a obzirom da iz Informacije Općine Stari Grad broj: 06-27-4632/21 od 14.07.2021. godine nesporno proizilazi da odgovorni organ u konkretnom predmetu nije postupio po preporukama Ombudsme Bosne i Hercegovine, odnosno da je postupak otvaranja ponuda, kao i javno nadmetanje – licitacija provedena i okončana dana 05.07.2021. godine, te da su Ombudsmeni Bosne i Hercegovine poduzetim radnjama u konkretnom predmetu iscrpili sve mjere i aktivnosti koje mogu poduzimati u skladu sa nadležnostima propisanim Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su odlučili da nema osnova za daljim postupanjem po žalbi, zbog čega se predmet ovom odlukom zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsme Bosne i Hercegovine. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine napominju da će Obavijest o nerealizaciji Preporuke Ombudsme Bosne i Hercegovine broj P-172/21 od 05.07.2021. godine biti upućena Općinskom vijeću Općine Stari Grad. Predmet će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti Institucije za 2021. godinu.
357	Ž-SA-08-300/21	P-197/21	P R E P O R U K U Gradonačelniku Grada Tuzla 1. Da, imajući u vidu navode iz Preporuke, poduzme sve zakonom propisane aktivnosti i mjere kako bi se donijele preciznije i detaljnije procedure – akti kojima bi se uredilo pitanje apliciranja fizičkih i pravnih subjekata na projekte u suorganizaciji sa Gradom Tuzla; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke obavijesti Ombudsme Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju njene realizacije.	19 - Uprava	Nije realizirana	DA	Institucija je dana 01.10.2021. godine naslovnom organu uputila Urgenciju za realizaciju Preporuke. Dana 18.10.2021. godine Institucija je zaprimila Informaciju Grada Tuzla broj: 02-326-10-2021 od 14.10.2021. godine, kojom se, između ostalog, navodi sljedeće: „...Iz navedenog se može vidjeti da Grad Tuzla ima donesen niz akata kojima se bliže regulišu procedure, kriteriji, uslovi i postupak raspodjele budžetskih sredstava po projektnim prijedlozima aplikantata na javne pozive i koji su pripremljeni u skladu sa najvišim standardima koji se primjenjuju u EU, a koje smo razvili u okviru Projekta jačanja lokalne demokratije – LOD, u saradnji sa Razvojnim programom Ujedinjenih naroda u BiH. I pored toga, spremni smo u narednom periodu raditi na unapređivanju postojećih procedura kad god se u praksi to pokaže poželjnim, kao i ukoliko dođe do izmjena zakona i drugih akata kojima je ova oblast uređena. Napominjemo da je Grad Tuzla do sada sufinansirao/finansirao stotine projekata, te da je ostvarena uspješna saradnja sa velikim brojem aplikantata na javne pozive koje raspisuje Grad Tuzla, te da nije bilo primjedbi na postojeće akte kojima su propisane procedure raspodjele sredstava. Grad Tuzla dobio nekoliko priznanja od strane domaćih i međunarodnih organizacija za transparentnost rada, najvećim dijelom zahvaljujući transparentnosti u oblasti dodjele sredstava za sufinansiranje projekata.“
358	Nema odgovora						
359	Ž-SA-05-300/20	P-24/21	PREPORUKA Federalno ministarstvo zdravstva poziva se da razmotri potrebu izmjene i dopune Zakona o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti u smislu omogućavanja dvostepenosti licima kojima su izrečene mjere. Informaciju o realizaciji ove preporuke potrebno je dostaviti u roku od 60 dana od dana prijema iste.	19 - Uprava	Nema odgovora	NE	"Federalno ministarstvo zdravstva ... nije dostavilo odgovor, niti prema našim saznanjima pokrenulo aktivnosti u tom smislu. Institucija ombudsme Bosne i Hercegovine u vezi ovog predmeta navesti kako u godišnjem izvještaju, tako i drugim izvještajima u kojima će se navoditi efekti pandemije COVID-19 na ljudska prava. Uzimajući u obzir naprijed navedeno Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaključili su da nema osnova za poduzimanje daljih radnji u predmetu, te su donijeli odluku o zatvaranju predmeta..."
360	Ž-BR-05-176/20	P-182/21	Javnom poduzeću Veterinarska stanica Živinice 1. Da odmah, po prijemu ove preporuke, uspostavi suradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, na način propisan Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to navedeno u aktima od 12.10.2019.g, 20. 1. 2021. g., 4. 3. 2021. g. i 22. 4. 2021. godine. 2. Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsme Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	19 - Uprava	Nema odgovora	NE	Institucija Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine do dana 12. 8. 2021. godine nije zaprimila obavijest o realizaciji navedene preporuke P-182/21, te je dana 12. 8. 2021. godine uputila Javnom poduzeću Veterinarska stanica Živinice akt kojim je tražila da se izjasne na okolnosti o poduzetim mjerama na izvršenju navedene preporuke. Međutim, do dana 13. 12. 2021. godine instituciji Ombudsmana nije zaprimila obavijest o realizaciji navedene preporuke, zbog čega te su Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine sukladno odredbama čl. 32. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine obavijestili neposredno nadređeno tijelo, Javno poduzeće „Vetreinarsku stanicu“ – Nadzorni odbor, Živinice, o nepoduzimanju mjera po Preporuci dana 13. 12. 2021. godine i uputili poziv da sukladno svojim ovlastima poduzme sve što je neophodno da se postupi po istoj. Kako su iscrpljene sve zakonske mogućnosti, sukladno članku 35. stavku 1. točki 8. Pravila postupka Institucije Ombudsme Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zatvaraju predmet broj: Ž-BR-05-176/20 po žalbi ...

361	Ž-SA-08-153/20	P-219/21	P R E P O R U K U načelniku Gorske službe spašavanja Federacije Bosne i Hercegovine- Stanica Sarajevo da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena, na način propisan Zakonom o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi informaciju u vezi sa aktima institucije Ombudsmena od 08.02.2021. godine, od 28.05.2021. godine i od dana 01.07.2021. godine.	19 - Uprava	Nema odgovora	NE	...Institucija Ombudsmena nije zaprimila odgovor u vezi sa izdatom Preporukom, te se konstatuje da u predmetnom slučaju nije uspostavljena saradnja sa Gorskom službom spašavanja Federacije Bosne i Hercegovine- Stanica Sarajevo. Predmet će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti institucije Ombudsmena za 2021. godinu kao primjer neuspostavljanja saradnje sa institucijom Ombudsmena. Imajući u vidu navedeno, odlučeno je da se predmet zatvori u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
362	Ž-SA-08-921/20	P-275/21	P R E P O R U K U OPĆINI LUKAVAC - da bez odlaganja, u skladu sa pozitivnim zakonskim propisima, osigura i poduzme efektivne mjere na rješavanju problema oborinskih voda u mjesnoj zajednici Devetak; -da u roku od trideset (30) dana od dana prijema preporuke obavijestite Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji ove Preporuke.	19 - Uprava	Nema odgovora	NE	Na dan ažuriranja realizacije preporuka 08.02.2022. rad na predmetu je u toku.
363	Ž-BL-08-654/21	P-295/21	PREPORUKU gradonačelniku Grada Banja Luka 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, uspostavi saradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 23. i članom 25. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmanu Bosne i Hercegovine dostavi traženo izjašnjenje; 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	19 - Uprava	Nema odgovora	NE	Rok za obavještanje Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke je 14.01.2022. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 09.02.2022. rad na predmetu je u toku , odgovor nije zaprimljen u ostavljenom roku.
364	Ž-LI-08-220/21	P-314/21	PREPORUKU 1. da Služba za geodetske, imovinsko-pravne poslove i katastar nekretnina Općine Tomislavgrad, hitno postupi po aktima Federalne uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove Sarajevo br:07-27-3-421/2021, od dana 22.03.2021.g. i od 27.09.2021.g., kako bi isti mogli postupati po žalbi žalitelja radi šutnje administracije od dana 04.03.2021.g., te odmah uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je naprijed navedeno, 2. da Federalna uprava za geodetske i imovinsko-pravne poslove Sarajevo postupi u skladu sa čl.243.tač.2. Zakona o upravnom postupku F BiH 3. da najkasnije u roku od 15 (petnaest) dana dostavi izjašnjenje , te obavijeste Instituciju ombudsmena o načinu realizacije ove preporuke.	19 - Uprava	Nema odgovora	NE	07.02.2022. upućena urgencija neposredno višem organu Opštini Tomislavgrad ."...Pošto odgovorna strana nije postupila po navedenoj Preporuci u ostavljenom roku, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine, sukladno članku 32. točka 2. Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavještauju Vas o nepostupanju po izdatoj preporuci. Ukoliko niti nakon obavijesti, ova preporuka Institucije ombudsmena ne bude realizirana, ovaj problem će biti uvršten u Godišnji izvještaj za 2022. godinu, uz pominjanje imena organa vlasti ili službenika koji su zauzeli takvo stajalište, te će o istom biti obaviještena Parlamentarna Skupština Bosne i Hercegovine." Na dan ažuriranja realizacije preporuka 09.02.2022. rad na predmetu je u toku - odgovor nije zaprimljen.
365	UKUPNO	-		19 - Uprava			
366	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BRJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE		DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA NEMA ODGOVORA
367	31	33	10	0	6	9	6
368	POVREDA PRAVA :	20 - Ratne štete					
369	Realizirana						
370	Ž-BL-05-74/21	P-224/21	PREPORUKU direktoru Republičkog sekretarijata za raseljena lica i migracije Republike Srpske 1. Da po prijemu ove preporuke preduzme neophodne radnje i mjere kako bi se učinile dostupnim Procedure za odabir korisnika sredstava namijenjenih za potrebe održivog povratka na područje Republike Srpske, te da se iste objave na web stranici Sekretarijata. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	20 - Ratne štete	Realizirana	DA	Aktom broj: 26.06-07-84-96/20 od 28.10.2021. godine, odgovorna strana dostavila je odgovor po izdatoj preporuci, u kojem se, između ostalog, navodi: "... Ovim putem vas obavještavam da smo realizovali preporuku iz tač.1 tako što smo Procedure za odabir korisnika sredstava namijenjenih za potrebe održivog povratka raseljenim licima, interno raseljenim licima, povratnicima i izbjeglicama na području Republike Srpske i povratnicima u FBiH br. 26.06-07-68-3/21 od 18.03.2021.godine učinili dostupnim, jer smo iste objavili na web stranici Sekretarijata." Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
371	Ostvarena saradnja						
372	Ž-BL-05-164/21	P-62/21	P R E P O R U K U • Da prilikom donošenja nove odluke u predmetu podnositeljice žalbe postupi u skladu sa presudom Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 03 U 012774 16 UVp od 27.08.2018. godine, presudom Kantonalnog suda u Tuzli, broj: 03 0 U 020175 20 U od 15.02.2021. godine i iznesenim mišljenjem Ombudsmena. Da u roku od 30 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke	20 - Ratne štete	Ostvarena saradnja	DA	Odgovori JU CENTAR ZA SOCIJALNI RAD TUZLA 20.05.2021.;06.07.2021.02.09.2021. Urgencija Institucije ombudsmena BiH 08.11.2021. 12.01.2022. odgovor CSR Tuzla. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 02.02.2022. rad na predmetu je u toku.
373	Nema odgovora						
374	Ž-BL-05-464/21	P-293/21	PREPORUKU - Da u skladu sa svojim nadležnostima i obavezama učini dodatne napore i preduzme sve potrebne mjere u cilju efikasnije implementacije Konačne rang liste potencijalnih korisnika po Javnom pozivu iz 2019. godine. - Da Ombudsmane obavijeste o načinu realizacije ove Preporuke, u roku od 60 dana od dana prijema Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka;	20 - Ratne štete	Nema odgovora	NE	Rok za obavještanje Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke je 14.02.2022. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 09.02.2022. rad na predmetu je u toku.

375	Ž-BL-05-409/21	P-293/21	PREPORUKU - Da u skladu sa svojim nadležnostima i obavezama učini dodatne napore i preduzme sve potrebne mjere u cilju efikasnije implementacije Konačne rang liste potencijalnih korisnika po Javnom pozivu iz 2019. godine. - Da Ombudsmane obavijeste o načinu realizacije ove Preporuke, u roku od 60 dana od dana prijema Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka;	20 - Ratne štete	Nema odgovora	NE	Rok za obavještanje Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke je 14.02.2022. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 09.02.2022. rad na predmetu je u toku.
376	UKUPNO	-	20 - Ratne štete				
377	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
378	3	4	1	0	1	0	1
379	POVREDA PRAVA :	21 - Komunalne usluge					
380	Realizirana						
381	Ž-BL-04-703/20	P-99/21	PREPORUKU gradonačelniku Grada Doboj 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, a u sve u sklopu svojih statutarних ovlašćenja preduzme odgovarajuće prema Savjetu mjesne zajednice Svjetliča kako bi se uspostavila saradnja sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 23. i članom 25. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmanu Bosne i Hercegovine dostavi traženo izjašnjenje; 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	21 - Komunalne usluge	Realizirana	DA	Aktom broj: 02-022-1-477/20, od dana 18.05.2021. godine gradonačelnik Grada Doboj, obavijestio je Ombudsman Bosne i Hercegovine da je u skladu sa svojim statutarним ovlašćenjima postupio po izdatoj preporuci Ombudsmena Bosne i Hercegovine. Izdavanjem preporuke iscrpljene su sve mogućnosti koje Ombudsman Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, te se predmet zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11).
382	Djelimično realizirana						
383	Ž-SA-04-34/21	P-69/21	P R E P O R U K U premijeru Vlade Kantona Sarajevo, ministrici visokog obrazovanja, nauke i mladih Kantona Sarajevo, ministru zdravlja Kantona Sarajevo i direktoru Zavoda zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo 1. Da odmah po prijemu preporuke, imajući u vidu navode iz ove Preporuke, u koordinaciji sa Stomatološkim fakultetom poduzmu efikasne aktivnosti s ciljem kontinuiranog rješavanja finansiranja rada Stomatološkog fakulteta Univerziteta u Sarajevu; 2. Da se u što kraćem roku okonča rad imenovane Komisije koju čine predstavnici Ministarstva zdravlja Kantona Sarajevo i Zavoda zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo, a sve u cilju iznalaženja adekvatnog i potpunog načina finansiranja Stomatološkog fakulteta Univerziteta u Sarajevu. 3. Da u što kraćem roku, ne dužem od 15 dana od dana prijema Preporuke, obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke.	21 - Komunalne usluge	Djelimično realizirana	DA	Sadržaj navedenog odgovora ukazuje da je problem finansiranja rada Stomatološkog fakulteta Univerziteta u Sarajevu samo kratkoročno riješen i to za 2021. godinu. Preporuka Ombudsmena odnosila se na adekvatno i potpuno rješavanje načina finansiranja Stomatološkog fakulteta Univerziteta u Sarajevu. S tim u vezi, Ombudsmeni su dana 31.05.2021. godine obavijestili Vladu Kantona Sarajevo i pozvali da nastavi poduzimati mjere i aktivnosti u cilju dugoročnog rješavanja predmetnog problema. Žalitelje upućujemo da se ponovo obrate instituciji Ombudsmena, ukoliko se pojave nove okolnosti u konkretnom predmetu. Predmet će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti institucije Ombudsmena za 2021. godinu.
384	Ostvarena saradnja						
385	Ž-BL-04-559/20	P-85/21	P R E P O R U K U - Da za problem nedostatka posuda za odlaganje otpada u spornoj ulici pronađu odgovarajuće rješenje, kroz komunikaciju sa investitorom ili samostalno; - Da pri svakom budućem rješavanju o izdavanju dozvola bilo kakve prirode vode dužnu pažnju kada se radi o relevantnim odredbama zakonskih i podzakonskih propisa; - Da pri rješavanju po zahtjevima i molbama građana razmotre svaku mogućnost da spornu situaciju riješe bez bespotrebnog odugovlačenja postupka, a uz poštovanje obaveza predviđenih pomenutim propisima; - Da o učinku ove Preporuke obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine u roku od 30 dana od dana prijema iste.	21 - Komunalne usluge	Ostvarena saradnja	DA	11.08.2021. zaprimljen odgovor Grada Banja Luka. 01.12.2021. zaprimljen odgovor Grada Banja Luka. Na dan ažuriranja 02.02.2022. rad na predmetu u toku.
386	Ž-BR-04-106/19	P-147/21	Gradu Tuzla, Gradskom vijeću i Javnom komunalnom preduzeću "Vodovod i kanalizacija" Tuzla 1. da bez odlaganja pristupe procedure izmjene Opštih uslova za snabdijevanje vodom i uslugama odvođenja otpadnih voda sukladno odredbama Zakona o zaštiti potrošača u Bosni i Hercegovini i zaključcima ove preporuke 2. da u roku od 30 (trideset) dana, od dana prijema ove preporuke obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	21 - Komunalne usluge	Ostvarena saradnja	DA	Dana 05.07.2021. godine zaprimljen odgovor JKP Vodovod i kanalizacija doo Tuzla od 01.07.2021. godine. Dana 27.7.2021.g. zaprimljen odgovor Grada Tuzle, Gradskog vijeća broj: 01/04-142-2021 od 12.7.2021.g. Dana 16.12.2021. godine zaprimljen je odgovor JKP Vodovod i kanalizacija doo, broj: 7471/21 od 14.12.2021. godine. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 07.02.2022. rad na predmetu je u toku.
387	Ž-BL-04-607/21	P-299/21	PREPORUKU JKP Vodovod d.o.o. Kneževo 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja podnosiocu žalbe odgovori na podnesene zahtjeve za pristup informacijama od dana 05.08.2021. godine i 09.08.2021. godine, u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	21 - Komunalne usluge	Ostvarena saradnja	DA	30.12.2021. zaprimljen odgovor JKP "Vodovod" da je Preporuka realizirana i da je žalitelju odgovoreno na zahtjev. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 09.02.2022. rad na predmetu je u toku.
388	Nije realizirana						

389	Ž-BL-04-147/21	P-149/21	PREPORUKU „Eko Toplani Banja Luka“ d.o.o. Banjaluka • Da bez odlaganja preduzmu mjere kako bi se udovoljilo zahtjevu podnosioca žalbe za otpisivanjem dugovanja počevši od 01.02.2018. godine; • da u roku od 30 dana, od dana prijema, dostave Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine informacije o mjerama preduzetim na realizaciji ove Preporuke.	21 - Komunalne usluge	Nije realizirana	DA	"Obzirom da u ostavljenom roku označena odgovorna strana nije dostavila odgovor na Preporuku, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su dana 28.09. 2021. godine uputili urgenciju povodom Preporuke Upranom odboru „Eko Toplane Banja Luka“ d.o.o. Banjaluka . Dana 21.10.2021. godine institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zaprimila je Odgovor Predsjednika Upravnog odbora broj: 7758/21 od 18.10.2021. godine U konkretnom slučaju Preporuka Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine nije realizovana, a izdavanjem preporuke i urgencije povodom preporuke iscrpljene su sve mogućnosti Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine u ovom predmetu, te je donesena odluka kao u uvodu ovog Obavještenja u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11).
390	Nema odgovora						
391	Ž-MO-04-49/20	P-13/21	P R E P O R U K U Gradu Mostaru 1. da odmah poduzme adekvatne mjere i radnje radi uspostave saradnje Grada Mostara, sa institucijom Ombudsmena na način propisan Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, a kako je to naprijed navedeno; 2. da najkasnije u roku od 30 dana, dostavi traženo izjašnjenje. U skladu sa članom 33. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, ova Preporuka se dostavlja i podnosiocu žalbe.	21 - Komunalne usluge	Nema odgovora	NE	"Dana 22.01.2021. godine izdata je Preporuka Gradu Mostaru broj: P-13/21, koja se odnosi na nesaradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Dana 08.04.2021. godine obaviješten je viši organ, Gradsko Vijeće o nepoštivanju gore navedene Preporuke. Do današnjeg dana (03.06.2021.), nije uspostavljena saradnja sa Gradom Mostar. Imajući u vidu naprijed navedeno činjenično stanje, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su se saglasili, da u smislu člana 35. stav (8) Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, zatvore predmet broj : Ž-MO-04-49/20.
392	UKUPNO	-		21 - Komunalne usluge			
393	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
394	7	7	1	1	3	1	1
395	POVREDA PRAVA :	22 - Vladina i ministarska imenovanja					
396	Realizirana						
397	Ž-BL-05-229/21	P-128/21	Zaključak i Preporuka Ombudsmena Bosne i Hercegovine 1 .Na osnovu utvrđenog stanja i većine dostavljenih dokaza, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su mišljenja da prilikom glasanja o preporuci za imenovanje kantonalnog pravobranioica u Kantonalnom pravobranilaštvu Bihac nije primjenjen Zakon o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine 2. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine daju PREPORUKU Vladi Unsko- saskog kantona da izvrši razmatranje preporuke za imenovanje kantonalnog pravobranioica u skladu za odredbama člana 12. Stav 3 Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Realizirana	DA	"...Nakon što nije zaprimljen odgovor na preporuku, Ombudsmeni su uputili urgenciju dana 20.07.2021. godine Vladi Unsko- saskog kantona na razmatranje preporuke i dostavljanje odgovora u roku od 10 dana od dana prijema pismena. Do danas (do slanja predmeta na arhiviranje 06.09.2021.) odgovor nije zaprimljen. Imajući u vidu navedeno, tj činjenicu da nije ispoštovana Preporuka Institucije ombudsmena, predmet se zatvara jer su Ombudsmeni preduzeli sve radnje iz svoje nadležnosti. U skladu sa Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, ovaj predmet će biti uvršten u Godišnji izvještaj Institucije ombudsmena za 2021. Godinu." Nakon arhiviranja predmeta , 08.11.2021. zaprimljen je odgovor Vlade USK , čime je Preporuka P-128/21 ispoštovana.
398	Ž-SA-05-6/21	P-201/21	P R E P O R U K U Vladi Zeničko-dobojskog kantona Ministarstvu obrazovanja, nauke, kulture i sporta Zeničko-dobojskog kantona 1. Da se prilikom raspisivanja konkursa za članove školskih odbora preispita sporni kriterij u skladu sa zaključcima iz ove Preporuke; 2. Da u roku od (30) dana od prijema ove Preporuke Ombudsmane Bosne i Hercegovine obavijeste o preduzetim aktivnostima u cilju realizacije izdate Preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Realizirana	DA	Institucija Ombudsmena nije zaprimila odgovore na prethodno navedenu preporuku od naslovljenih organa, radi čega je u vezi sa istom uputila i urgenciju od 28.10.2021. godine nakon koje je dana 10.11.2021. godine zaprimljen odgovor Ministarstva za obrazovanje, nauku, kulturu i sport Zeničko-dobojskog kantona u aktu broj 10-34-114-1-1/21 od 05.11.2021. godine, u kojem se ukazuje da je preporuka ispoštavana. Prethodno navedeni odgovor je aktom od 12.11.2021. godine dostavljen podnosiocu žalbe na uvid.
399	Ž-SA-05-323/21	P-210/21	PREPORUKU 1. da odmah po prijemu ove preporuke Općinsko vijeće općine Tešanj uspostavi saradnju sa Ombudsmenima Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno; 2. da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Realizirana	DA	U skladu sa odredbama Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine i Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, dana 08.04. i 05.08.2021. godine zatraženo je izjašnjenje Općinskog vijeća općine Tešanj. Odgovor nije zaprimljen iz kojeg razloga je izdata preporuka o nesaradnji broj: P-210/21. Podneskom od 11.11.2021. godine akt broj. 02-45-2-345/21 općinskog načelnika općine Tešanj Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su obaviješteni da su postupali po zahtjevima Ombudsmena te dostavili odgovore. Obzirom da se u instituciji Ombudsmena vode dva predmeta po istom osnovu, predmet broj: Ž-SA-05-323/21 se zatvara.
400	Ž-SA-05-825/21	P-239/21	P R E P O R U K U Gradonačelnici Grada Sarajevo 1. Da, poduzme sve zakonom propisane aktivnosti i mjere kako bi se u budućim postupanjima, osiguralo transparentno i efikasno provođenje postupaka, zasnovano na principima pravičnosti, a onemogućila svaka zloupotreba prava stranaka; 2. Da, poduzme sve zakonom predviđene aktivnosti kako bi se donijela nova odluka u skladu sa navodima iz Preporuke; 3. Da u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju njene realizacije;	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Realizirana	DA	"Instituciji je ... dostavljena Odluka o imenovanju predsjednika i članova Nadzornog odbora JU "Gradski muzeji" Sarajevo broj: 01/13-04-5984/21 od 25.10.2021. godine, a u prilogu je dostavljeno obrazloženje sa naznačenim pravnim osnovom i razlozima donošenja. Također, dostavljena je i Odluka o imenovanju predsjednika i članova Upravnog odbora JU "Gradski muzeji" Sarajevo broj: 01/13-04-5983/21 od 25.10.2021. godine. Shodno naprijed navedenom, a obzirom da su Ombudsmeni Bosne i Hercegovine poduzetimi radnjama u konkretnom predmetu iscrpili sve mjere i aktivnosti koje mogu poduzimati u skladu sa nadležnostima propisanim Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine , te da je odgovorni organ proveo ponovni postupak izbora i imenovanja članova Upravnog i Nadzornog odbora JU „Gradski muzeji“ Sarajevo u cilju realizacije Preporuke, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su odlučili da nema osnova za daljim postupanjem po žalbi žalitelja."

401	Ž-SA-05-804/21	P-239/21	P R E P O R U K U Gradonačelnici Grada Sarajevo 1. Da, poduzme sve zakonom propisane aktivnosti i mjere kako bi se u budućim postupanjima, osiguralo transparento i efikasno provođenje postupaka, zasnovano na principima pravičnosti, a onemogućila svaka zloupotreba prava stranaka; 2. Da, poduzme sve zakonom predviđene aktivnosti kako bi se donijela nova odluka u skladu sa navodima iz Preporuke; 3. Da u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju njene realizacije;	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Realizirana	DA	"Instituciji je... dostavljena Odluka o imenovanju predsjednika i članova Nadzornog odbora JU "Gradski muzeji" Sarajevo broj: 01/13-04-5984/21 od 25.10.2021. godine, a u prilogu je dostavljeno obrazloženje sa naznačenim pravnim osnovom i razlozima donošenja. Također, dostavljena je i Odluka o imenovanju predsjednika i članova Upravnog odbora JU "Gradski muzeji" Sarajevo broj: 01/13-04-5983/21 od 25.10.2021. godine. Shodno naprijed navedenom, a obzirom da su Ombudsmeni Bosne i Hercegovine poduzetim radnjama u konkretnom predmetu iscrpili sve mjere i aktivnosti koje mogu poduzimati u skladu sa nadležnostima propisanim Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te da je odgovorni organ proveo ponovni postupak izbora i imenovanja članova Upravnog i Nadzornog odbora JU „Gradski muzeji“ Sarajevo u cilju realizacije Preporuke, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su odlučili da nema osnova za daljim postupanjem po žalbi žalitelja, zbog čega se predmet ovom odlukom zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine."
402	Ž-SA-05-805/21	P-243/21	P R E P O R U K U Gradskom vijeću Grada Sarajevo 1. Da, poduzme sve zakonom propisane aktivnosti i mjere kako bi se u budućim postupanjima, osiguralo transparento i efikasno provođenje postupaka, zasnovano na principima pravičnosti, a onemogućila svaka zloupotreba prava stranaka; 2. Da, poduzme sve zakonom predviđene aktivnosti kako bi se donijela nova odluka u skladu sa navodima iz Preporuke; 3. Da u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju njene realizacije;	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Realizirana	DA	"...u Zapisniku sa drugog sastanka Komisije za izbor članova Skupštine javnih preduzeća čiji je osnivač Grad Sarajevo i članova Upravnog i Nadzornog odbora JU "Gradski muzeji" Sarajevo od 18.10.2021. godine navedena je lista kandidata sa kojima je obavljen intervju. U prilogu je priložena i bodovna lista Komisije za predsjednika i članove Skupštine JP "Olimpijski bazen Otoka". Instituciji je također dostavljena Odluka o imenovanju i davanju ovlaštenja za vršenje funkcije predsjednika i članova Skupštine J.P. "Olimpijski bazen Otoka" Sarajevo broj: 01/GV-02-1334/21 od 27.10.2021. godine. Shodno naprijed navedenom, a obzirom da su Ombudsmeni Bosne i Hercegovine poduzetim radnjama u konkretnom predmetu iscrpili sve mjere i aktivnosti koje mogu poduzimati u skladu sa nadležnostima propisanim Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te da je odgovorni organ proveo ponovni postupak izbora i imenovanja predsjednika i članova Skupštine JP „Olimpijski bazen Otoka“ d.o.o. Sarajevo u cilju realizacije Preporuke, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su odlučili da nema osnova za daljim postupanjem po žalbi žalitelja, zbog čega se predmet ovom odlukom zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine..."
403	Ž-SA-05-803/21	P-243/21	P R E P O R U K U Gradskom vijeću Grada Sarajevo 1. Da, poduzme sve zakonom propisane aktivnosti i mjere kako bi se u budućim postupanjima, osiguralo transparento i efikasno provođenje postupaka, zasnovano na principima pravičnosti, a onemogućila svaka zloupotreba prava stranaka; 2. Da, poduzme sve zakonom predviđene aktivnosti kako bi se donijela nova odluka u skladu sa navodima iz Preporuke; 3. Da u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju njene realizacije;	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Realizirana	DA	"...U Zapisniku sa drugog sastanka Komisije za izbor članova Skupštine javnih preduzeća čiji je osnivač Grad Sarajevo i članova Upravnog i Nadzornog odbora JU "Gradski muzeji" Sarajevo od 18.10.2021. godine navedena je lista kandidata sa kojima je obavljen intervju. U prilogu je priložena i bodovna lista Komisije za predsjednika i članove Skupštine JP "Olimpijski bazen Otoka". Instituciji je također dostavljena Odluka o imenovanju i davanju ovlaštenja za vršenje funkcije predsjednika i članova Skupštine J.P. "Olimpijski bazen Otoka" Sarajevo broj: 01/GV-02-1334/21 od 27.10.2021. godine. Shodno naprijed navedenom, a obzirom da su Ombudsmeni Bosne i Hercegovine poduzetim radnjama u konkretnom predmetu iscrpili sve mjere i aktivnosti koje mogu poduzimati u skladu sa nadležnostima propisanim Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te da je odgovorni organ proveo ponovni postupak izbora i imenovanja predsjednika i članova Skupštine JP „Olimpijski bazen Otoka“ d.o.o. Sarajevo u cilju realizacije Preporuke, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su odlučili da nema osnova za daljim postupanjem po žalbi žalitelja, zbog čega se predmet ovom odlukom zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine..."
404	Ž-SA-05-746/21	P-262/21	P R E P O R U K U Ministarstvu za obrazovanje, nauku, kulturu i sport USK-a • da odmah po prijemu Preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje u vezi sa aktima institucije Ombudsmena od dana 05.08.2021. godine, 02.09.2021. godine i 05.10.2021. godine. Rok za realizaciju preporuke: odmah.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Realizirana	DA	U provedenom postupku na nesporan način je utvrđeno da je Komisija u potpunosti provela postupak u skladu sa Zakonom o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine, te sa kandidatima čije su prijave na javni poziv bile uredne objavila intervju i prema ranije utvrđenim kriterijima (lista pitanja), izvršila rangiranje kandidata, te prijedlog za imenovanje dostavila odgovornom javnom službeniku. Također, podnositeljica je prigovor temeljila isključivo na argumentima koji su se odnosili na kvalifikaciju ostalih kandidata, a ne na sam postupak i proceduru imenovanja direktora. Cijeneći sve navedeno Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su utvrdili da je procedura izbora i imenovanja direktora JU „Dječiji vrtić“ Bihać izvršena u skladu sa Zakonom o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine, te da je prigovor podnositeljice u konkretnom slučaju neosnovan. Podnositeljica prigovora formalno nije ni učestvovala u konkursnoj proceduri izbora i imenovanja, te s tim u vezi Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su odlučili u smislu člana 35. stav 1. i 5. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine da zatvore predmet Ž-SA-05-746/21, te upućuju podnositeljicu prigovora da, ukoliko i dalje smatra da je oštećena, svoja prava ostvari pred nadležnim sudom.
405	Ostvarena saradnja						
406	Ž-SA-05-818/19	P-53/21	P R E P O R U K U Komisiji za izbor i imenovanja i administrativna pitanja Komisiji za odlučivanje o sukobu interesa 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje. Rok za realizaciju preporuke: odmah.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Ostvarena saradnja	DA	19.07.2021. zaprimljen odgovor Skupštine Kantona Sarajevo. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 02.02.2022. rad na predmetu je u toku.

407	Ž-BR-05-10/20	P-111/21	1. Da poništi Odluku o imenovanju Nezavisnog odbora broj:01-02-419-43/19 od 23.12.2019.godine; 2. Da izvrši ponovno imenovanje u skladu sa svim važećim pravilima, propisima i zakonima imajući u vidu odredbe Zakona o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini; 3. Da u skladu sa članom 17. stav 2. Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije BiH, u roku od 30 dana dostave odgovor o postupku i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji date preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Ostvarena saradnja	DA	Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su dana 05.08.2021.godine od Skupštine Tuzlanskog kantona zatražili su informaciju o realizaciji izdate Preporuke, sa čime u vezi je zaprimljen akt broj: 02-02-419-92/19 od 17.08.2019.godine u kojem se navodi: "Komisija je navedeni javni konkurs poništila, a kako bi isti ponovila i popunila sastav Nezavisnog odbora u skladu sa relevantnim propisima a posebno primjenjujući odredbe Zakona o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini, kako je i navedeno u Vašoj preporuci." Dana 29.09.2021.godine Komisija za izbor i imenovanja Skupštine Tuzlanskog kantona raspisala je Javni konkurs za imenovanje članova nezavisnog odbora, što je objavljeno i na zvaničnoj internet stranici Skupštine. Obzirom na naprijed navedeno Ombudsmeni Bosne i Hercegovine u skladu sa članom 35. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj 104/11), zatvaraju predmet pod brojem Ž-BR-05-10/20.
408	Ž-SA-05-510/21	P-177/21	P R E P O R U K U Gradonačelniku Grada Visoko 1. Da, poduzme sve zakonom propisane aktivnosti i mjere kako bi se u budućim postupanjima, osiguralo transparento i efikasno provođenje postupaka, zasnovano na principima pravičnosti, a onemogućila svaka zloupotreba prava stranaka; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju njene realizacije;	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Ostvarena saradnja	DA	"...dana 29.07.2021. godine Grad Visoko dostavio je Obavještenje broj: 01/2-02-894/21 od 27.07.2021. godine, kojim je navedeno: "...Na osnovu člana 8. Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH“, broj: 12/03, 34/03 i 65/13), Gradonačelnik je objavio Javni oglas za imenovanje upravnih i nadzornih odbora Javnih ustanova Grada Visoko u („Službene novine Federacije BiH“, broj: 42/21) i dnevnom listu „Oslobodenje“ i na web stranici Grada Visoko. Na osnovu provedenog postupka, u skladu sa članom 12. Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije BiH, Gradonačelnik je 22.07.2021. godine donio Rješenja o konačnim imenovanjima Upravnih i Nadzornih odbora Javnih ustanova: JU "Zavičajni muzej" Visoko, JU „Gradska biblioteka“ Visoko, JU "Centar za kulturu, sport i informisanje" Visoko i JU „Centar za socijalni rad“ Visoko. Rješenja o konačnim imenovanjima Upravnih i Nadzornih odbora Javnih ustanova dostavljena su putem pošte svim imenovanim članovima lično, na adresu iz prijave na javni oglas i na ruke direktora Javnih ustanova. U toku postupka ispoštovani su principi Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije BiH ("Službene novine Federacije BiH", broj: 12/03, 34/03 i 65/13), i uvažene su preporuke Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, čime se osiguralo transparentno i zakonito provođenje postupka imenovanja Upravnih i Nadzornih odbora Javnih ustanova Grada Visoko." Shodno naprijed navedenom, a imajući u vidu Obavještenje Grada Visoko broj: 01/2-02-894/21 od 27.07.2021. godine, te da su Ombudsmeni Bosne i Hercegovine poduzetim radnjama u konkretnom predmetu iscrpili sve mjere i aktivnosti koje mogu poduzimati u skladu sa nadležnostima propisanim Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su odlučili da nema osnova za daljim postupanjem po žalbi, zbog čega se predmet ovom odlukom zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine napominju da će predmet biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti Institucije za 2021. godinu.
409	Ž-BL-05-177/21	P-225/21	P R E P O R U K U predsjedniku Upravnog odbora ZU „Dom zdravlja“ Bosanska Krupa 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Ostvarena saradnja	DA	Kako Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine nije zaprimila odgovor na Preporuku, aktom od 29.11.2021. godine, Ombudsmeni su dostavili kopiju Preporuke u neposrednom višem organu - Ministarstvo zdravstava, rada i socijalne politike Unsko-sanskog kantona i zatraženo je da u roku od 30 dana preduzmu mjere iz svoje nadležnosti na provođenju Preporuke Ombudsmena za ljudska prava. Tek nakon upućene urgencije, Ombudsmeni zaprimaju urgenciju nadležnog Ministarstva upućene Domu zdravlja Bosanska Krupa, kao i odgovor predsjednika Upravnog odbora te javne ustanove, broj 45-I-01 od 26.12.2021. godine. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 08.02.2022. rad na predmetu je u toku.
410	Nije realizirana						
411	Ž-BL-05-694/20	P-25/21	PREPORUKU 1. Vladi Republike Srpske, da u skladu sa iznesenim mišljenjem ombudsmena Bosne i Hercegovine poništi Rješenje o razrješenju broj: 04/1-012-2-2680/20 od 08.10.2020. godine, te da o preduzetim mjerama obavijesti ombudsmene Bosne i Hercegovine u roku od 60 dana računajući od dana prijema ove preporuke	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	S obzirom da na navedenu preporuku nije dostavljen odgovor, ponovo je upućen akt Vladi Republike Srpske koja u dostavljenom odgovoru od 10.05.2021. godine dostavlja akt koji je dana 19.04.2021. godine upućen Republičkoj upravi za inspeksijske poslove Banjaluka u kojem su pozvali da se dostavi dogovor da li je postupljeno po gore navedenoj presudi kao i odgovor Republičke uprave za inspeksijske poslove od 19.04.2021. godine u kojem se navodi da nije bilo ovlaštenja da se postupi po istoj jer Vlada Republike Srpske imenuje i razrješava rukovodeće državne službenike. Odgovor je dostavljen podnosiocu žalbe dana 17.05.2021. godine. S obzirom da iz dostavljenog odgovora proizlazi da Preporuka ombudsmena Bosne i Hercegovine nije ispoštovana, a kako je preduzeto sve iz nadležnosti Institucije, ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 104/11) zatvore predmet koji se vodi po žalbi a podnosilac žalbe se može ponovo obratiti Instituciji ukoliko se pojave nove činjenice ili okolnosti u njegovom predmetu.

412	Ž-SA-05-828/20	P-55/21	P R E P O R U K U Skupštini KJKP „Tržnice – pijace“ d.o.o. Sarajevo 1.) Da po prijemu ove Preporuke bez odlaganja, u skladu sa zakonitom procedurom poduzmu aktivnosti na: - Preispitivanju prigovora podnositeljice žalbe protiv Odluke o razrješenju predsjednika i članova Odbora za reviziju broj: 2477-3/20 od 28.08.2020. godine i sprovedu Zakonitu proceduru u cilju utvrđivanja svih relevantnih činjenica; 2.) Da u roku od 30 dana, u skladu sa članom 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene BiH o postupcima i rokovima za poduzimanje mjera na realizaciji ove Preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	Obzirom da iz izjašnjenja KJKP „Tržnice Pijace“ d.o.o. Sarajevo akt broj: 964/21 od 17.03.2021 Ombudsmenima BiH nije vidljivo koje su aktivnosti KJKP Tržnice Pijace“ d.o.o. Sarajevo poduzele na realizaciji Preporuke, institucija Ombudsmena je dana 15.04.2021. godine, uputila Vladi Kantona Sarajevo obavijest o nerealizaciji navedene Preporuke. S obzirom da Vlada Kantona Sarajevo ni nakon četiri mjeseca poslije upućene Obavijesti o nepostupanju po preporuci nije dostavila odgovor Ombudsmenima Bosne i Hercegovine, a imajući u vidu činjenicu da su iskorištene zakonske mogućnosti za dalje postupanje na predmetu odlučeno je da se predmet broj: Ž-SA-05-619/20 zatvori u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Navedeni predmet bit će uvršten u Godišnji izvještaj o aktivnostima Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine kao rezultat nepostupanja nadležnih organa po Preporuci Ombudsmena BiH broj: 55/21. Dana 24.09.2021. zaprimljen odgovor KJKP "Tržnice". Dana 02.11.21. zaprimljen zahtjev za dostavu informacija Ureda za borbu protiv korupcije i upravljanje kvalitetom KS.
413	Ž-SA-05-1016/20	P-54/21	P R E P O R U K U Gradonačelniku Grada Sarajevo 1.) Da po prijemu ove Preporuke bez odlaganja, u skladu sa zakonitom procedurom poduzme aktivnosti na: - Preispitivanju žalbe i Odluke o razrješenju predsjednika i članova Nadzornog odbora Javne ustanove „Muzej savremene umjetnosti ARS Aevi Sarajevo, broj: 01/04-04-4641/20 od 26.08.2020. godine, i sprovedenju Zakonite procedure u cilju utvrđivanja svih relevantnih činjenica koji se odnose na podnositeljicu žalbe; 2.) Da u roku od 30 dana, u skladu sa članom 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene BiH o postupcima i rokovima za poduzimanje mjera na realizaciji ove Preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	Obzirom da iz dopisa Grada Sarajevo akt broj: 01/13-04-1163-1/21 od 04.03.2021. godine nisu vidljive konkretne radnje poduzete po Preporuci Ombudsmena BiH, od strane Gradonačelnika Grada Sarajeva, osim paušalnog pozivanja "da bi postupanje po preporuci Ombudsmena BiH bilo bespredmetno i protivno gore navedenim propisima", Ombudsmeni BiH su dana 11.03.2021. godine uputili Gradskom vijeću Grada Sarajevo Obavijest o nepostupanju po Preporuci. S obzirom da Gradsko vijeće Grada Sarajeva ni nakon 5 (pet) mjeseci poslije upućene Obavijesti nije obavijestilo Ombudsmene Bosne i Hercegovine koje aktivnosti su poduzete na realizaciju preporuke broj: 54/21 od dana 16.02.2021.godine, Ombudsmeni BiH su odlučili da zatvore predmet broj: Ž-SA-05-1016/20 u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine obzirom da su iskorištene zakonske mogućnosti za dalje postupanje. Navedeni predmet bit će uvršten u Godišnji izvještaj o aktivnostima Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine kao rezultat nepostupanja Grada Sarajevo po Preporuci Ombudsmena BiH broj: 54/21.
414	Ž-SA-05-321/20	P-104/21	P R E P O R U K U Vladi Tuzlanskog kantona 1. Da poništi Rješenje o konačnom o imenovanju direktora Poljoprivrednog zavoda Tuzla broj: 02/1-30-9343/20 od 11.03.2020. godine. Ministarstvu poljoprivrede šumarstva i vodoprivrede Tuzlanskog kantona 2. Da sprovede ponovnu proceduru i preduzme sve neophodne mjere i radnje kojima će osigurati da se cijeli postupak (u svim fazama) ponovnog imenovanja na to radno mjesto obavi uz dosljednu primjenu obavezujućih principa iz Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine; 3. da u roku od (30) dana od prijema preporuke Ombudsmene BiH obavijesti o preduzetim aktivnostima u cilju realizacije izdate preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	Obzirom da odgovorni organ nije dostavio informaciju o poduzetim mjerama i aktivnostima po Preporuci broj: 104/21, institucija Ombudsmena je dana 18.06.2021. godine uputila Vladi Tuzlanskog kantona Obavijest o nerealizaciji navedene Preporuke. Dana 06.07.2021 zaprimljen je odgovor Vlade Tuzlanskog kantona akt broj:02/3-30-9202-1/21 u prilogu kojeg je dostavljen odgovor Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede broj: 04/1-30-009198/21 od 03.06.2021. godine u kojem se između ostalog navodi: „... Bitno je napomenuti da se pred Općinskim sudom u Tuzli vodi parnični postupak tužitelja ... iz Tuzle protiv Vlade Tuzlanskog kantona radi poništenja konkursa za izbor direktora Poljoprivrednog zavoda. Navedeni postupak još nije okončan, te bi postupanje po Preporuci prije krajnjeg ishoda sudskog postupka moglo usložniti postupanje po konačnoj presudi (identičan postupak pred sudom za direktora Kantonalne uprave za šumarstvo je okončan na način da se sud oglasio nenadležnim.“ Dana 05.08.2021. godine, podnositelj žalbe obavijestio je Ombudsmene BiH ... da je Vlada Tuzlanskog kantona odbila da implementira preporuku Ombudsmena BiH te da su u međuvremenu smijenili direktora Poljoprivrednog zavoda i na to mjesto imenovali vršioca dužnosti direktora. Također podnositelj žalbe dostavio je Obavijest Skupštine Tuzlanskog kantona broj: 02-49-204-9/20 od 29.07.2021. godine, kojom se podnositelj žalbe obavještava da je na sjednici 27.07.2021. godine, Komisija za borbu protiv korupcije Skupštine Tuzlanskog kantona upoznata sa preporukom Ombudsmena BiH te je zauzela stav da daje podršku implementaciji navedenih preporuka. S obzirom na činjenicu da se pred Općinskim sudom u Tuzli vodi postupak po istom žalbenom osnovu kao i pred Institucijom ombudsmena te da su iskorištene zakonske mogućnosti za dalje postupanje na predmetu od strane Ombudsmena BiH odlučeno je da se predmet broj: Ž-SA-05-321/20 zatvori u skladu sa članom 35. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
415	Ž-BL-05-226/21	P-151/21	PREPORUKU 1. Ministarstvu pravde Republike Srpske da preispita proceduru izbora zamjenika pravobranioca Republike Srpske u Sjedištu zamjenika Banjaluka te Narodnoj skupštini Republike Srpske predloži poništavanje konačnog imenovanja za izbor i imenovanje zamjenika pravobranioca Republike Srpske broj: 08.021/111-175/19 od 08.11.2019. godine i provede novo a u skladu sa principima utvrđenim Zakonom o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Republike Srpske i iznesenim mišljenjem ombudsmena u ovom Nalazu i zaključku 2. Da u roku od 30 dana Instituciji ombudsmena dostavi odgovor o realizaciji date preporuke. Ovaj zaključak ne utiče na pravo podnosioca prigovora na sudsku zaštitu.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	NE	"...S obzirom da nije dostavljen odgovor na preporuku, dana 24.09.2021. godine upućen je akt Ministarstvu pravde Republike Srpske u kojem je zatraženo dostavljanje informacija o preduzetim mjerama u cilju realizacije pomenute preporuke. Ni na navedeni akt nije dostavljen odgovor. S obzirom da Preporuka ombudsmena Bosne i Hercegovine nije ispoštovana, a kako je preduzeto sve iz nadležnosti Institucije, ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 104/11) zatvore predmet koji se vodi po žalbi a podnosilac žalbe se može ponovo obratiti Instituciji ukoliko se pojave nove činjenice ili okolnosti u njegovom predmetu. Navedeni predmet biće uvršten u Godišnji izvještaj Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine."

416	Ž-BL-05-756/20	P-212/21	PREPORUKU JU OŠ „Haramani I“ • da podnositeljci žalbe omogući izjavu adekvatnog pravnog lijeka; • da u roku od 30 dana, od dana prijema, dostave Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine informacije o mjerama preduzetim na realizaciji ove Preporuke	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	Dana 20.09.2021. godine institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zaprimila je Izjašnjenje direktora JU OŠ „Haramani I“ broj: 855/21 od 14.10.2021. godine u kojem se, navodi: „...Poštovani, nakon detaljnijeg uvida u dokumentaciju vezanu za konkurs, konkretno za poziciju nastavnika Biologije i detaljnije analize konkretnog slučaja, uvidio sam da se imenovana žalila u nekoliko navrata, te isto tako podnijela tužbu pred Kantonalnim sudom broj: 01 O U 016692 21 U od 12.2.2021. godine, a koja je odbačena kao nedopuštena Rješenjem Kantonalnog suda u Bijaču broj: 01 O U 016692 21 U od 11.3.2021. godine iz razloga stoje sud zaključio da je sudska zaštita osigurana izvan upravnog spora. Imenovana je također uporedo sa navedenim pokrenutim postupkom kod Kantonalnog suda ustala i sa tužbom pred Općinskim sudom u Bijaču, a koji postupak se vodi pod poslovnim brojem: 17 0 Rs 112269 21 Rs. Obzirom da je navedeni postupak u toku, to se o istom detaljnije ne mogu očitovati. Nakon detaljnijeg analiziranja mojih ovlasti i mogućnosti koje su mi ostavljene zakonski na raspolaganju uvidio sam da je jedina opcija da svu potrebnu dokumentaciju vezanu za slučaj i navedenu u vašoj Preporuci broj:Ž-BL-05-756/20, kao i svu dodatnu raspoloživu dokumentaciju koja se može povezati sa navedenim slučajem dostavim na postupanje nadležnom Ministarstvu, te da tražim mišljenje o postupanju u skladu sa zakonom, koje je za ovu ustanovu obavezujuće. Ovo iz razloga što je imenovana izjavila žalbu na Odluku školskog odbora broj:74/20 od 08.12.2020. godine, a o kojoj žalbi isključivo u skladu sa svojim nadležnostima prethodno mišljenje daje nadležno Ministarstvo obrazovanja USK-a. Kao što sam prethodno naveo imenovana je podnijela tužbe pred nadležnim sudovima u pogledu Odluke o prijemu uposlenika broj: 2/21 od 5.1.2021. godine, a o kojima je u jednom dijelu pravosnažno rješeno donošenjem odluke Kantonalnog suda broja i datuma prethodno navedenog, dok se po drugoj tužbi raspravlja pred nadležnim Općinskim sudom u Bijaču. Shodno navedenom, ovim se obavještavate o preduzetim radnjama ove obrazovne ustanova, a to sve u skladu sa Vašom datom preporulom i zakonskim mogućnostima i ovlaštenjima.“ U konkretnom slučaju izdavanjem preporuka iscrpljene su sve mogućnosti Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine u ovom predmetu, te je donesena odluka kao u uvodu ove Obavijesti u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11). "
417	Ž-BL-05-756/20	P-213/21	PREPORUKU JU OŠ „Prekounje“ • Da odmah po dobijanju ove preporuke, odgovori podnositeljci žalbe na podneseni zahtjev za pristup informacijama, u skladu sa članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine. • da u roku od 30 dana, od dana prijema, dostave Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine informacije o mjerama preduzetim na realizaciji ove Preporuke	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	"...Dana 20.09.2021. godine institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zaprimila je Izjašnjenje direktora JU OŠ „Haramani I“ broj: 855/21 od 14.10.2021. godine u kojem se, navodi: „Poštovani, nakon detaljnijeg uvida u dokumentaciju vezanu za konkurs, konkretno za poziciju nastavnika Biologije i detaljnije analize konkretnog slučaja, uvidio sam da se imenovana žalila u nekoliko navrata, te isto tako podnijela tužbu pred Kantonalnim sudom broj: 01 O U 016692 21 U od 12.2.2021. godine, a koja je odbačena kao nedopuštena Rješenjem Kantonalnog suda u Bijaču broj: 01 O U 016692 21 U od 11.3.2021. godine iz razloga stoje sud zaključio da je sudska zaštita osigurana izvan upravnog spora. Imenovana je također uporedo sa navedenim pokrenutim postupkom kod Kantonalnog suda ustala i sa tužbom pred Općinskim sudom u Bijaču, a koji postupak se vodi pod poslovnim brojem: 17 0 Rs 112269 21 Rs. Obzirom da je navedeni postupak u toku, to se o istom detaljnije ne mogu očitovati. Nakon detaljnijeg analiziranja mojih ovlasti i mogućnosti koje su mi ostavljene zakonski na raspolaganju uvidio sam da je jedina opcija da svu potrebnu dokumentaciju vezanu za slučaj i navedenu u vašoj Preporuci broj:Ž-BL-05-756/20, kao i svu dodatnu raspoloživu dokumentaciju koja se može povezati sa navedenim slučajem dostavim na postupanje nadležnom Ministarstvu, te da tražim mišljenje o postupanju u skladu sa zakonom, koje je za ovu ustanovu obavezujuće. Ovo iz razloga što je imenovana izjavila žalbu na Odluku školskog odbora broj:74/20 od 08.12.2020. godine, a o kojoj žalbi isključivo u skladu sa svojim nadležnostima prethodno mišljenje daje nadležno Ministarstvo obrazovanja USK-a. Kao što sam prethodno naveo imenovana je podnijela tužbe pred nadležnim sudovima u pogledu Odluke o prijemu uposlenika broj: 2/21 od 5.1.2021. godine, a o kojima je u jednom dijelu pravosnažno rješeno donošenjem odluke Kantonalnog suda broja i datuma prethodno navedenog, dok se po drugoj tužbi raspravlja pred nadležnim Općinskim sudom u Bijaču. Shodno navedenom, ovim se obavještavate o preduzetim radnjama ove obrazovne ustanova, a to sve u skladu sa Vašom datom preporulom i zakonskim mogućnostima i ovlaštenjima.“ U konkretnom slučaju izdavanjem preporuka iscrpljene su sve mogućnosti Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine u ovom predmetu, te je donesena odluka kao u uvodu ove Obavijesti u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11). "

418	Ž-BL-05-198/21	P-218/21	Preporuku 1. Da se u skladu sa iznesenim mišljenjem ombudsmana u ovom Nalazu i zaključku okonča postupak izbora i imenovanja članova Savjeta Agencije za poštanski saobraćaj Bosne i Hercegovine imenovanjem prvorangiranog kandidata 2. Da, u roku od 30 dana od prijema Preporuke, Instituciji ombudsmana dostavi odgovor o realizaciji date preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	"...Ministarstvo komunikacija i transporta Bosne i Hercegovine je u odgovoru od 06.10.2021. godine navelo da u ovom trenutku nije moguće realizovati preporuku iz razloga što je na osnovu tačke 7. Zaključka Savjeta ministara Bosne i Hercegovine, broj: 05-34-3-3256/20 od 28.01.2021. godine raspisan Javni oglas za izbor i imenovanje jednog člana Savjeta Agencije za poštanski saobraćaj Bosne i Hercegovine iz reda bošnjačkog naroda, koji je objavljen 26.02.2021. godine ... i nakon sprovedene procedure izabran i imenovan jedini prijavljeni kandidat.... Navedeni odgovor je dostavljen podnosiocu žalbe na komentar. S obzirom da Preporuka ombudsmana Bosne i Hercegovine nije ispoštovana, a kako je preduzeto sve iz nadležnosti Institucije, ombudsmani za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 104/11) zatvore predmet koji se vodi po žalbi ... a podnosilac žalbe se može ponovo obratiti Instituciji ukoliko se pojave nove činjenice ili okolnosti u njegovom predmetu. Navedeni predmet biće uvršten u Godišnji izvještaj Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
419	Ž-BL-05-482/21	P-267/21	PREPORUKU Ministarstvu obrazovanja, nauke, kulture i sporta USK 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, uspostavi saradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 23. i članom 25. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmanu Bosne i Hercegovine dostavi traženo izjašnjenje 2. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	"...Aktom broj: 10-34-7927-3/21, od dana 19.11.2021. godine, odgovorna strana dostavila je odgovor po izdatoj preporuci. ...U pomenutom izjašnjenju, Ministarstvo nigdje ne navodi da je na Zapisnik Komisije od dana 25.06.2021. godine podnositeljica žalbe izjavila prigovor o kome nije odlučeno, a što predstavlja razlog obraćanja Ombudsmanu Bosne i Hercegovine. Osim toga, podnositeljica žalbe obavijestila je Ombudsman Bosne i Hercegovine o Odluci o imenovanju broj: 01-706/21, od dana 08.07.2021. godine, na koju je Ministarstvu uložila žalbu. Na ovaj način, dostavljajući izjašnjenje post festum, nakon izdavanja preporuke, Ministarstvo je izigralo Ombudsman Bosne i Hercegovine da postupak istraživanja sprovede na odgovarajući način. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Izdata preporuka smatra se neispoštovanom i kao takva biće uvrštena u Godišnji izvještaj o aktivnostima Ombudsmana Bosne i Hercegovine za 2021. godinu."
420	Ž-SA-05-476/21	P-312/21	P R E P O R U K U Vladi Federacije BiH 1.) Da poništi Rješenje o imenovanju predsjednika i članova Upravnog odbora Federalnog zavoda za zapošljavanje V. broj: 558/2021 od 01.04.2021.godine („Službene novine Federacije BiH“, broj 27/21) i sprovede zakonitu proceduru izbora članova Upravnog odbora u skladu sa važećim odredbama Zakona o ministarskim vladinim i drugim imenovanjima Federacije BiH i Uredbe sa zakonskom snagom u ustanovama. 2.) Da obavijesti Ombudsme BiH o poduzetim aktivnostima po preporuci u roku od 30 (trideset) dana od dana prijema preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	10.02.2022. zaprimljen odgovor FM rada i socijalne politike da "...ovo Ministarstvo ostaje kod svih navoda iz Odgovora na prigovor žalitelja broj: 02-02/5-2310/20 LDZ od 05.05.2021...." Na dan ažuriranja realizacije preporuka 10.02.2022. rad na predmetu je u toku.
421	Ž-SA-05-463/21	P-312/21	P R E P O R U K U Vladi Federacije BiH 1.) Da poništi Rješenje o imenovanju predsjednika i članova Upravnog odbora Federalnog zavoda za zapošljavanje V. broj: 558/2021 od 01.04.2021.godine („Službene novine Federacije BiH“, broj 27/21) i sprovede zakonitu proceduru izbora članova Upravnog odbora u skladu sa važećim odredbama Zakona o ministarskim vladinim i drugim imenovanjima Federacije BiH i Uredbe sa zakonskom snagom u ustanovama. 2.) Da obavijesti Ombudsme BiH o poduzetim aktivnostima po preporuci u roku od 30 (trideset) dana od dana prijema preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	10.02.2022. zaprimljen odgovor FM rada i socijalne politike da "...ovo Ministarstvo ostaje kod svih navoda iz Odgovora na prigovor žalitelja broj: 02-02/5-2310/20 LDZ od 05.05.2021...." Na dan ažuriranja realizacije preporuka 10.02.2022. rad na predmetu je u toku.
422	Nema odgovora						
423	Ž-BL-05-197/19	P-98/21	PREPORUKU Federalnom ministarstvu pravde, Upravnom inspektoratu 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, još jednom razmotri dostavljenu dokumentaciju žaliteljice i izvrši provjeru uvjerenja o radnom stažu prvoplasiranog kandidata; 2. Da nakon razmatranja žalbenih navoda podnositeljicu žalbe pismeno obavijesti o konačnom ishodu razmotrene dokumentacije, uz pouku o pravnom lijeku; 3. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nema odgovora	NE	"...Odgovorna strana do danas (do dana zatvaranja predmeta 07.09.2021.) nije dostavila izjašnjenje na izdatu preporuku od dana 06.04.2021. godine. Izdavanjem preporuke iscrpljene su sve mogućnosti koje Ombudsman Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, te se predmet zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11)."
424	Ž-SA-05-270/21	P-233/21	P R E P O R U K U Općinskom vijeću Tešanj 1. Da poništi Rješenje o razrješenju predsjednika i člana Upravnog odbora Javne Ustanove Muzej Tešanj i sprovede zakonitu proceduru utvrđivanja odgovornosti za razrješenje podnositelja žalbe u skladu sa važećim zakonodavstvom; Upravnom odboru JU Muzej Tešanj 2. Da u što skorijem roku poduzmu aktivnosti na usklađivanju Pravila Javne ustanove Muzej Tešanj sa važećim Zakonodavstvom. 3. Da u roku od 15 dana, u skladu sa članom 32. stav 1. Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsme BiH o postupcima i rokovima za poduzimanje mjera na realizaciji ove Preporuke svako iz svoje nadležnosti.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nema odgovora	NE	Rok za dostavljanje odgovora istekao 15.10.2021. Na dana ažuriranja realizacije preporuka 08.02.2022. rad na predmetu je u toku - odgovor Opštine Tešanj nije zaprimljen.

425	Ž-SA-05-460/21	P-233/21	P R E P O R U K U Općinskom vijeću Tešanj 1. Da poništi Rješenje o razrješenju predsjednika i člana Upravnog odbora Javne Ustanove Muzej Tešanj i sprovede zakonitu proceduru utvrđivanja odgovornosti za razrješenje podnositelja žalbe u skladu sa važećim zakonodavstvom; Upravnom odboru JU Muzej Tešanj 2. Da u što skorijem roku poduzmu aktivnosti na usklađivanju Pravila Javne ustanove Muzej Tešanj sa važećim Zakonodavstvom. Da u roku od 15 dana, u skladu sa članom 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene BiH o postupcima i rokovima za poduzimanje mjera na realizaciji ove Preporuke svako iz svoje nadležnosti	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nema odgovora	NE	Rok za dostavljanje odgovora istekao 15.10.2021. Na dana ažuriranja realizacije preporuka 08.02.2022. rad na predmetu je u toku - odgovor Opštine Tešanj nije zaprimljen.
426	Ž-SA-05-461/21	P-233/21	P R E P O R U K U Općinskom vijeću Tešanj 1. Da poništi Rješenje o razrješenju predsjednika i člana Upravnog odbora Javne Ustanove Muzej Tešanj i sprovede zakonitu proceduru utvrđivanja odgovornosti za razrješenje podnositelja žalbe u skladu sa važećim zakonodavstvom; Upravnom odboru JU Muzej Tešanj 2. Da u što skorijem roku poduzmu aktivnosti na usklađivanju Pravila Javne ustanove Muzej Tešanj sa važećim Zakonodavstvom. 3. Da u roku od 15 dana, u skladu sa članom 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene BiH o postupcima i rokovima za poduzimanje mjera na realizaciji ove Preporuke svako iz svoje nadležnosti.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nema odgovora	NE	Rok za dostavljanje odgovora istekao 15.10.2021. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 08.02.2022. rad na predmetu je u toku - odgovor Opštine Tešanj nije zaprimljen.
427	Ž-SA-05-462/21	P-233/21	P R E P O R U K U Općinskom vijeću Tešanj 1. Da poništi Rješenje o razrješenju predsjednika i člana Upravnog odbora Javne Ustanove Muzej Tešanj i sprovede zakonitu proceduru utvrđivanja odgovornosti za razrješenje podnositelja žalbe u skladu sa važećim zakonodavstvom; Upravnom odboru JU Muzej Tešanj 2. Da u što skorijem roku poduzmu aktivnosti na usklađivanju Pravila Javne ustanove Muzej Tešanj sa važećim Zakonodavstvom. 3. Da u roku od 15 dana, u skladu sa članom 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene BiH o postupcima i rokovima za poduzimanje mjera na realizaciji ove Preporuke svako iz svoje nadležnosti.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nema odgovora	NE	Rok za dostavljanje odgovora istekao 15.10.2021. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 08.02.2022. rad na predmetu je u toku - odgovor Opštine Tešanj nije zaprimljen.
428	Ž-SA-05-757/21	P-263/21	P R E P O R U K U Vladi Tuzlanskog kantona / Premijeru Tuzlanskog kantona Ministarstvu zdravstva Tuzlanskog kantona/ Ministru 1. Da, poduzmu sve zakonom propisne aktivnosti i mjere kako bi se u budućim postupanjima, osiguralo transparento i efikasno provođenje postupaka, zasnovano na principima pravičnosti, a onemogućila svaka zloupotreba prava stranaka; 2. Da, poduzme sve zakonom predviđene aktivnosti kako bi se donijelo novo Rješenje u skladu sa navodima iz Preporuke; 3. Da u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju njene realizacije;	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nema odgovora	NE	Dnaa 27.12.2021. Vladi Tuzlanskog kantona i Ministarstvu zdravstva Tuzlanskog kantona upućena je urgencija na Preporuku, broj: P-263/21 od 29.10.2021. godine . Odgovor nije zaprimljen Na dan ažuriranja realizacije preporuka 08.02.2022. rad na predmetu je u toku.
429	Ž-SA-05-597/20	P-274/21	P R E P O R U K U Skupštini Opštine Kalinovik 1. Da sprovede zakonitu proceduru izbora direktora JU "Dom za starija lica Kalinovik" Kalinovik u skladu sa važećim odredbama Zakona o ministarskim vladinim i drugim imenovanjima Republike Srpske. 2. Da u ovom i svim budućim slučajevima utvrdi kriterije na osnovu kojih će biti bodovani kandidati za izbor. 3. Da blagovremeno obavijesti Ombudsmene BiH o poduzetim aktivnostima po preporuci.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nema odgovora	NE	Na dan ažuriranja realizacije preporuka 08.02.2022. rad na predmetu je u toku.
430	UKUPNO	-	22 - Vladina i ministarska imenovanja				
431	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
432	24	30	6	0	4	10	4
433	POVREDA PRAVA :	23 - Zdravstvo					
434	Realizirana						
435	Ž-SA-04-133/20	P-9/21	PREPORUKU Zavodu zdravstvenog osiguranja Zeničko-dobojskog kantona 1. Da s obzirom na zdravstveno stanje i troškove liječenja u inostranstvu razmotre mogućnost isplate troškova liječenja u inostranstvu podnositeljici žalbe za period od još 15 dana u skladu sa članom 12. Pravilnika o uvjetima, načinu i postupku ostvarivanja zdravstvene zaštite za vrijeme privremenog boravka u inostranstvu koji predviđa tu mogućnost do 30 dana u toku kalendarske godine; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijest Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o poduzetim aktivnostima u cilju realizacije iste.	23 - Zdravstvo	Realizirana	DA	Institucija Ombudsmena je dana dana 08.03.2021. godine zaprimila odgovor direktora Zavoda zdravstvenog osiguranja Zeničko-dobojskog kantona u aktu broj 03-33-1054-1/21, od 23.02.2021. godine iz kojeg proizilazi da je preporuka Ombudsmena Bosne i Hercegovine ispoštovana, a koji odgovor je aktom od 09.03.2021. godine dostavljen podnositeljici žalbe u svrhu informisanja.

436	Ž-BR-04-121/21	P-203/21	1. Javno zdravstveno-nastavnoj ustanovi Doma zdravlja „dr Mustafa Šehović“ Tuzla - Da osigura pružanje stomatološke usluge svim licima shodno odredbama Procedure za odobravanje zdravstvenih usluga sanacije zuba u opštoj anesteziji i Izmjena Procedure broj: 01-02-4-227/20 od 13. 3. 2020. godine 2. Zavodu zdravstvenog osiguranja Tuzlanskog kantona, Tuzla - da bez odlaganja upozna sve Domete zdravlja na području Tuzlanskog kantona sa navedenom Procedur i Izmjenama procedure za odobravanje zdravstvenih usluga sanacije zuba u opštoj anesteziji; - da ubuduće, osigura redovnu informiranost Domova zdravlja na području Tuzlanskog kantona o eventualnim izmjenama propisa relevantnih za pružanje stomatoloških usluga ranjivim kategorijama osiguranika, - da u okviru svoje nadležnosti preispita dosadašnje prakse javnih zdravstvenih ustanova, i poduzme sve neophodne radnje kako bi bezuvjetno bila osigurana zdravstvena usluga sanacije zuba u opštoj anesteziji, osiguranim licima i licima kojima je po drugom osnovu dato pravo na korištenje zdravstvene zaštite 3. Javno zdravstveno-nastavnoj ustanovi Doma zdravlja „dr Mustafa Šehović“ Tuzla i Zavodu zdravstvenog osiguranja Tuzlanskog kantona, Tuzla - da u roku od 15 dana od dana prijema preporuke obavijeste Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama na izvršenju Preporuke.	23 - Zdravstvo	Realizirana	DA	"...Dana 29. 9. 2021. godine institucija Ombudsmana zaprimila je odgovor Zavoda zdravstvenog osiguranja Tuzlanskog kantona Tuzla broj: 05-45-9-1519/21-JH/SA od 21. 9. 2021. godine. ...Također je i dana 20. 10. 2021. godine zaprimljen odgovor i Javne zdravstveno-nastavne ustanove Doma zdravlja „Dr Mustafa Šehović“ Tuzla broj: 16-01-4018-2/21 od 15. 10. 2021. Godine u kojem se navodi: „ Na Vaše traženje, a na temelju preporuke u vezi sa žalbom žaliteljice, obavještavamo Vas da je pružanje usluga u Službi - Stomatologija. JZNU Dom zdravlja Tuzla usklađeno i da se temelji na odredbama Procedure za odobravanje zdravstvenih usluga, sanacije zuba u opštoj anesteziji, donesenoj od strane Zavoda zdravstvenog osiguranja TK-a i odredbama Procedure o izmjeni Procedure za odobravanje zdravstvenih usluga, sanacije zuba u apštoj anesteziji Zavoda zdravstvenog osiguranja TK-a. Shodno tome, smatramo da smo otklonili sve poteškoće u vezi prijema i pružanja usluga pacijentima kategorije djece sa poteškoćama u psihofizičkom razvoju.“ Uzimajući u obzir da je preporuka P-203/21 prihvaćena, Ombudsmani Bosne i Hercegovine u skladu s čl. 35. st. 1. tačka 8. Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine predmet zatvaraju."
437	Nije realizirana						
438	Ž-SA-04-1423/19	P-65/21	PREPORUKU JAVNOJ USTANOVI DOM ZDRAVLJA KANTONA SARAJEVO 1. Da imajući u vidu nalaze i zaključke iz ove preporuke postupi u skladu sa Zakonom o zdravstvenoj zaštiti i Zakon o štrajku, odnosno osigura mogućnost zdravstvene zaštite pacijentima kojima je ista neophodna za vrijeme štrajka, te na adekvatan način, odnosno napismeno obavijesti osiguranike koje se usluge zdravstvene zaštite pružaju za vrijeme štrajka. 2. Da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Instituciju ombudsmana o načinu ispoštovanja ove preporuke.	23 - Zdravstvo	Nije realizirana	DA	Javna ustanova Dom zdravlja Kantona Sarajevo je dostavila akt broj: 01-05-2962-4/21 od 01.4.2021 godine kojim obavještava Instituciju ombudsmana kako je generalni štrajk uposlenika u zdravstvu regulisan aktom 01-03-8406/19 od 29.7.2019 godine. Anex II potpisan je sporazum o utvrđivanju poslova koji se ne mogu prekidati za vrijeme štrajka u primarnoj zdravstvenoj zaštiti za pružanje zdravstvenih usluga. Navedeni akt Anex II je vidno istaknut korisnicima zdravstvenih usluga i pacijenti su blagovremeno bili informisani o svim biohemijskim i hematološkim analizama-uslugama koje mogu dobiti u vrijeme štrajka u Službi za laboratorijsku dijagnostiku Dom zdravlja Novo Sarajevo. Ombudsmani ističu kako nemaju dalje nadležnosti u pogledu navedenog, te s obzirom na prednje predmet Ž-SA-04-1423/19 se zatvara u skladu sa članom 35. Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
439	Ž-SA-04-824/19	P-77/21	P R E P O R U K U Glavnoj tužiteljici Kantonalnog tužilaštva Kantona Sarajevo 1. da, bez odlaganja, poduzme efikasne mjere i radnje radi okončanja istraga i donošenja konačne tužilačke odluke u predmetu broj: T09 O KTA 0146715 19, uvažavajući nalaz i mišljenje Ombudsmana Bosne i Hercegovine. 2. Da u roku od 90 dana od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama u cilju realizacije iste.	23 - Zdravstvo	Nije realizirana	DA	Dana 22.06.2021. godine, Ombudsmeni BiH su zaprimili odgovor na preporuku, akt broj: A-748/19 od 18.06.2021. godine, u kojem se između ostalog navodi: „...Nakon zaprimanja predmetne preporuke, Zamjenici Glavne kantonalne tužiteljice, naloženo je vršenje nadzora nad radom postupajuće tužiteljice u predmetu vbroj T09 O KTA 0146715 19 a u cilju preduzimanja efikasnih mjera i radnji radi donošenja tužilačke odluke. Postupajuća tužiteljica je uputila dopis Kliničkom centru Univerziteta u Sarajevu za pribavljanje medicinske dokumentacije i nalog MUP-u KS da se izvrši saslušanje svjedoka, a koji iskaz će determinirati dalji tok provođenja istražnih radnji. Napominjemo da su u predmetnom spisu od dana formiranja predmeta (od 18.06.2019. godine) preduzimate potrebne radnje radi provjere okolnosti smrti lica ...“ Slijedom prethodno navedenog, a imajući u vidu sadržaj zaprimljenog odgovora odnosno činjenicu da Kantonalno tužilaštvo Kantona Sarajervo nije ispoštovala preporuku broj: P-77/21 od 29.03.2021. godine, Ombudsmeni BiH su poslali obavijest neposredno višem organu, odnosno Visokom sudskom i tužilačkom vijeću dana 23.06.2021. godine. Nakon arhiviranja predmeta, dana 15.09.2021. zaprimljen odgovor VSTV-a u kojem je navedeno da nije utvrđena odgovornost tužitelja i da se odbacuju navodi sadržani u Preporuci.

440	Ž-SA-04-325/21	P-112/21	P R E P O R U K U i Vladi Federacije Bosne i Hercegovine i Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine 1. Da, odmah po prijemu ove Preporuke, poduzme odgovarajuće aktivnosti na razmatranju i pokretanju inicijative za izmjenu i usklađivanje postojeće zakonske regulative u oblasti biomedicinske potpomognute oplodnje nakon smrti bračnog partnera, odnosno Zakona o liječenju neplodnosti biomedicinski potpomognutom oplodnjom, posebno člana 28., 31.i 48.istog Zakona i relevantnih odredbi Porodičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine, sa savremenim trendovima u oblasti reproduktivnih prava zasnovanih na mogućnosti vještačke oplodnje nakon smrti bračnog partnera. 2. Da u roku od 30 dana obavijeste Ombudsme za ljudska prava Bosne i Hercegovine o koracima poduzetim na realizaciji Preporuke; II Ministru Federalnog ministarstva zdravstva 1. Da, odmah,poduzme sve potrebne radnje kako bi se poništilo Rješenje Federalnog ministarstva zdravstva broj: 01-33-6901-1/20 od 31.12.2020. godine, te donijela nova odluka kojom se odobrava zahtjev žaliteljici za nastavak obavljanja postupka biomedicinski potpomognute oplodnje nakon smrti supruga, a radi zaštite osnovnih ljudskih prava propisanih Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i Ustava Bosne i Hercegovine; ili Da, odmah, poduzme sve neophodne aktivnosti kako bi se donijela odluka kojom se žaliteljici odnosno zdravstvenoj ustanovi ovlaštenoj za pohranjivanje daje saglasnost za transfer biomedicinskog materijala u Republiku Srbiju, radi obavljanja postupka biomedicinski potpomognute oplodnje. 2. Da u roku od 30 dana obavijeste Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke;	23 - Zdravstvo	Nije realizirana	DA	Dana 05.07.2021. godine Institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Institucija) zaprimila je Izjašnjenje Federalnog ministarstva zdravstva broj: 05-33-2821/21 od 29.06.2021. godine, a iz kojeg proizilazi da se Rješenje od 31.12.2020. godine ne može poništiti, a zahtjev odobriti. Cijeneći navode iz Izjašnjenje, a iz čega proizilazi da u konkretnom predmetu nije došlo do realizacije Preporuke, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su Vladi Federacije Bosne i Hercegovine uputili Obavijest o nerealizaciji Preporuke Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine broj: P-112/21 od 13.04.2021. godine.
441	Ž-BL-04-572/21	P-211/21	PREPORUKU direktoru Fonda zdravstvenog osiguranja Republike Srpske 1. Da polazeći od svojih ovlaštenja, a sve u skladu sa članom 50. Zakona o upravnim sporovima Republike Srpske preduzme odgovarajuće mjere kako bi se uvažilo pravno shvaranje po gore navedenim presudama Okružnog suda u Banjaluci, kao i primjedbe u pogledu postupka - Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	23 - Zdravstvo	Nije realizirana	DA	Uvidom u dostavljeni odgovor od dana 29.09.2021. godine, utvrđeno je da do danas Fond nije postupio po izdatoj preporuci. Zatim je dana 12.10.2021. godine, upućena urgencija višem organu, Ministarstvu zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske, koji nije postupio u skladu sa urgencijom o izdatoj preporuci. Izdavanjem preporuke iscrpljene su sve mogućnosti koje Ombudsman Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, te se predmet zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11).
442	Nema odgovora						
443	Ž-BL-04-563/21	P-305/21	PREPORUKU ministru zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja iz okvira svojih nadležnosti i ovlaštenja, preduzme odgovarajuće mjere prema UKC-u Republike Srpske kako bi se zaštitila prava i digniteta pacijenata ostvarila na najjelihodnij način 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	23 - Zdravstvo	Nema odgovora	NE	12.01.2022. zaprimljena kopija akta Min zdravlja i soc. zaštite upućen JZU Univerzitetski klinički centar Republike Srpske kojim se Preporuka P-305/21 prosljeđuje na nadležno postupanje. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 09.02.2022. uvidom u BP utvrđeno da odgovor nije zaprimljen u ostavljenom roku.Rad na predmetu je u toku.
444	UKUPNO	-	23 - Zdravstvo				
445	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
446	7	7	2	0	0	4	1
447	POVREDA PRAVA :	24 - Socijalna zaštita					
448	Realizirana						
449	Ž-SA-04-480/20	P-6/21	P R E P O R U K U direktoru JU Centar za socijalni rad Zenica 1. Da odmah po prijemu ove Preporuke poduzme efikasne mjere u cilju pružanja pomoći žalitelju u vidu regulisanja smještaja, te u dogovoru sa žaliteljem, razmotri mogućnost poduzimanja mjera u cilju regulisanja prebivališta za imenovano lice; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke;	24 - Socijalna zaštita	Realizirana	DA	DNA 23.02.2021 zaprimljen odgovor Centra za socijalni rad Zenica putem pošte. Obzirom da je Preporuka Ombudsmena broj: P-6/21 od 21.12.2020. godine u cjelosti realizovana, predmet se zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Predmet će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti institucije Ombudsmena za 2021. godinu kao pozitivan primjer postupanja.
450	Ž-SA-04-821/20	P-17/21	P R E P O R U K U Kantonalnom centru za socijalni rad Sarajevo Služba socijalne zaštite Novi Grad Javnoj ustanovi Dom zdravlja Novi Grad Centar za mentalno zdravlje Ministarstvo unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo Četvrta policijska uprava 1. Da u skladu sa svojim nadležnostima, a posebno uzimajući u obzir dostavljena izjašnjenja i stručna mišljenja organa iz naslova akta instituciji Ombudsmena, učine sve neophodne mjere i radnje u cilju zaštite najboljeg interesa i zdravlja N.N., kao i prava na dom i prava na mirno uživanje imovine stanara na adresi Rejhana Demirdžića broj 4., općina Novi Grad Sarajevo, Sarajevo; 2. da u roku od trideset (30) dana od dana prijema preporuke obavijeste Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji ove Preporuke.	24 - Socijalna zaštita	Realizirana	DA	Tokom boravka na Klinici M.K. je dao saglasnost da se, između ostalog, zbog narušenog zdravstvenog stanja, smjesti u neku ustanovu gdje će imati stalnu pomoć ljekara. Dana 26.11.2020. godine M.K. je sanitetskim vozilom KCUS – a u pratnji socijalne radnice klinike smješten u JU Zavod za zbrinjavanje mentalno – invalidnih osoba bakovići – Fojnica na smještaj. Nakon smještaja u ustanovu ostvarena je u par navrata telefonska komunikacija sa socijalnim radnicima Zavoda radi povratnih informacija o adaptaciji imenovanog u ustanovi.“ Shodno naprijed navedenom, a obzirom da su Ombudsmeni Bosne i Hercegovine poduzetimi radnjama u konkretnom predmetu iscrpili sve mjere i aktivnosti koje mogu poduzimati u skladu sa nadležnostima propisanim Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine , a odgovorni organi su poduzeli određene aktivnosti na realizaciji Preporuke, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su odlučili da nema osnova za daljim postupanjem po žalbi žaliteljice
451	Djelimično realizirana						

452	Ž-BR-04-35/21	P-121/21	PREPORUKA - da bez odlaganja, u skladu sa pozitivnim zakonskim propisima, osiguraju redovnu isplatu prava B.I. kao i ostalim korisnicima navedenog prava ; - da se odmah, bez odlaganja, izvrši isplata neizmirene socijalne pomoći za 2020. godinu ; - da u roku od 15 dana od dana prijema preporuke obavijeste Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama na izvršenju Preporuke.	24 - Socijalna zaštita	Djelimično realizirana	DA	"...Institucija Ombudsmana zaprimila je dana 11. 6. 2021. godine akt općine Ugljevik, Načelnika općine broj: 02-052-136/21 od 3. 6. 2021. godine u kojem se navodi: " Povodom Vaše preporuke, broj : Ž-BR-04-35/21 od 30.04.2021., ovim putem Vas obavještavamo da je Opštinska Uprava Ugljevik izvršila uplatu socijalnih pomoći za kompletnu 2020. godinu i prva dva mjeseca 2021. godine." Obzirom na odgovor općine Ugljevik, Načelnika općine broj: 02-052-136/21 od 3. 6. 2021. godine, institucija Ombudsmana uputila je ponovo akt dana 25. 10. 2021. godine općini Ugljevik kojim je traženo da se dostavi informaciji o daljim aktivnostima na izvršenju preporuke P-121/21. Dana 15. 11. 2021. godine institucija Ombudsmana zaprimila je odgovor općine Ugljevik, Načelnika općine broj: 02-052-136/21 od 9. 11. 2021. godine u kojem se navodi: „ Povodom Vaše preporuke, broj : Ž-BR-04-35/21 od 25.10.2021.godine, obavještavamo Vas da je Opštinska Uprava Ugljevik izvršila uplatu socijalnih pomoći za kompletnu 2020. godinu i za šest mjeseci 2021. godine." Na dan ažuriranja realizacije preporuka 07.02.2022. rad na predmetu je u toku.
453	Ž-BR-04-125/21	P-235/21	Vladi Brčko distrikta BiH, Odjeljenju za zdravstvo i ostale usluge -Pododjeljenju za socijalnu zaštitu -da u skladu sa pozitivnim zakonskim propisima bez odlaganja preispita svoje postupanje u slučaju žalitelja i otkloni posljedice istog u slučaju isplate personalne asistencije; - da, ubuduće, osigura postupanje Odjeljenja/Pododjeljenja u skladu sa Zakon o upravnom postupku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine; - da u roku od 30 (trideset) dana, od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	24 - Socijalna zaštita	Djelimično realizirana	DA	"...Dana 12. 11. 2021. godine institucija Ombudsmana zaprimila je odgovor Vlade Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, Odjela za zdravstvo broj predmeta: 34-000336/21, broj akta: 05-12705Š-0003/21 od 28. 10. 2021. godineNavedeni odgovor dostavljen je žaliteljici dana 17. 10. 2021. godine. Uzimajući u obzir da je preporuka P-235/21 prihvaćena, Ombudsmani Bosne i Hercegovine u skladu s člaonom. st. 1. tačka 8. Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine zatvaraju predmet broj: Ž-BR-04-125/21 po žalbi ... "
454	Nije realizirana						
455	Ž-SA-04-936/20	P-117/21	P R E P O R U K E Vladi Federacije Bosne i Hercegovine Federalnom ministarstvu zdravstva Federalnom ministarstvu finansija • da pristupe sačinjavanju prijedloga izmjena Zakona o zdravstvenom osiguranju koje će biti usklađen sa prijedlogom Zakona o doprinosima i kojim će se regulisati prava iz zdravstvenog osiguranja predmetne kategorije lica; • da razmotre mogućnost izmjena i trenutno važećih zakonskih odredbi Zakona o doprinosima kojima je također propisana obaveza uplate doprinosa za zdravstveno osiguranje ove kategorije lica, pri čemu ne ostvaraju prava iz oblasti zdravstvene zaštite; • da najkasnije u roku od 30 (trideset) dana od dana prijema ove preporuke obavijeste Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine o poduzetim aktivnostima u cilju realizacije ove preporuke. Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine • da u skladu sa nalazima iz ove preporuke razmotri mogućnost istovremenog razmatranja i usvajanja prijedloga Zakona o doprinosima i izmjena Zakona o zdravstvenom osiguranju; • da najkasnije u roku od 30 (trideset) dana od dana prijema ove preporuke obavijeste Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine o poduzetim aktivnostima u cilju realizacije ove preporuke.	24 - Socijalna zaštita	Nije realizirana	DA	Institucija Ombudsmana je dana 28.05.2021. godine zaprimila odgovor na preporuku broj P-117/21 od 18.05.2021. godine od Federalnog ministarstva finansija u aktu broj 04-02-4-8848/20 E.J. od 25.05.2021. godine, ali ne i odgovor od Federalnog ministarstva zdravstva, radi čega je aktom od 29.07.2021. godine upućena i urgencija ovom Ministarstvu. S obzirom na to da od Federalnog ministarstva zdravstva nije zaprimljen odgovor ni nakon urgencije, institucija Ombudsmana je u skladu sa članom 32 stav (2) Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine aktom od 03.11.2021. godine ukazala na konkretan predmet i premijeru Vlade Federacije Bosne i Hercegovine, a u svrhu poduzimanja adekvatnih mjera i aktivnosti kako bi se preporuka Ombudsmana Bosne i Hercegovine broj P-117/21 od 18.05.2021. godine ispoštovala. Vezano za dio preporuke koji se odnosi na Parlament Federacije Bosne i Hercegovine, institucija Ombudsmana je dana 17.09.2021. godine zaprimila od Odbora za zdravstvo Predstavničkog doma Parlamenta Federacije BiH informaciju da će na 10. sjednici Odbora koja je zakazana za 27.09.2021. godine biti razmotrena i preporuka Ombudsmana Bosne i Hercegovine broj P-117/21 od 18.05.2021. godine. Slijedom prethodno navedenog odgovora institucija Ombudsmana je aktom od 03.11.2021. godine zatražila dostavljanje informacija o radnjama koje su poduzete po prijemu preporuke Ombudsmana broj P-117/21 od 18.05.2021. godine u cilju realizacije iste, te informacije o zaključcima sa 10. sjednice Odbora za zdravstvo nakon razmatranja ove preporuke, ali je odgovor izostao. Slijedom svega navedenog, a u skladu sa članom 35 stav 8 Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine, koji glasi: „Ombudsman će zatvoriti predmet i donijeti odluku o zatvaranju u sljedećim slučajevima: (8) ako je preporuka prihvaćena ili kad preporuka nije prihvaćena, a ombudsman je nakon toga poduzeo radnje u skladu sa Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine“, predmet registrovan pod brojem Ž-SA-04-936/20 će biti izvršen u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti institucije Ombudsmana za ljudska prava BiH za 2021.g., te se ovom odlukom zatvara.
456	UKUPNO	-		24 - Socijalna zaštita			
457	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE		DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA
458	5	5	2		2	0	1
459	POVREDA PRAVA :	25 - Penzije					
460	Realizirana						
461	Ž-BL-04-734/20	P-40/21	P R E P O R U K U 1. Ministarstvu rada i boračko-invalidske zaštite Republike Srpske, da razmotre prijedlog ombudsmana Bosne i Hercegovine o izmjenama Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju Republike Srpske na način da se u član 69. izmjeni i glasi... Pravo na porodičnu penziju imaju članovi porodice umrlog osiguranika koji je na dan smrti ispunjavao uslove za invalidsku i starosnu penziju i članovi porodice umrlog korisnika starosne penzije ili invalidske penzije... 2. kao i da u roku od 60 dana od dana prijema ove preporuke obavijeste ombudsmane Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama u cilju realizacije ove preporuke	25 - Penzije	Realizirana	DA	"...Ministarstvo rada i boračko-invalidske zaštite Republike Srpske je u odgovoru od 02.03.2021. godine navelo da smatra da je prijedlog ombudsmana suštinski opravdan ali je neprecizan..Izmijenjena odredba člana 69. trebalo bi da glasi ..Pravo na porodičnu penziju imaju članovi porodice umrlog osiguranika koji je na dan smrti ispunjavao uslove za starosnu ili invalidsku penziju i članovi porodice umrlog korisnika starosne ili invalidske penzije...Ovo ministarstvo će predložiti dopunu člana 69. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju na navedeni način, prilikom prvih narednih izmjena i dopuna Zakona...(odgovor dostavljamo u prilogu). S obzirom da je navedena preporuka ispoštovana, ombudsmani za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 104/11) zatvore predmet koji se vodi po žalbi .. a podnosiocima žalbe se može ponovo obratiti Instituciji ukoliko se pojave nove činjenice ili okolnosti u njenom predmetu."

462	Ž-BL-04-161/21	P-107/21	PREPORUKU direktoru Kantonalne administrativne službe Tuzla, Federalnog zavoda za penzijsko i invalidsko osiguranje • da postupi po Rješenju broj: FZ3/2/2-35-2-41-14 od 02.08.2019. godine ; • da u roku od 30 dana, od dana prijema, dostave Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine informacije o mjerama preduzetim na realizaciji ove Preporuke	25 - Penzije	Realizirana	DA	"Dana 05.07.2021. godine institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zaprimila je Akt broj: FZ6/2/1-45-3-99-5/21 od 30.06.2021. godine, direktora Kantonalne administrativne službe Tuzla, Federalnog zavoda za penzijsko i invalidsko osiguranje u kojem se navodi: „u vezi sa vašim aktom od 20.04.2021. godine, u predmetu Č.D. obavještavamo vas daje ova služba u predmetu stranke odlučila rješenjem od 30.06.2021. godine. Fotokopiju istog dostavljamo u prilogu dopisa.“ U prilogu Akta dostavljeno je Rješenje broj: 1820-1911/21-2 od 30.06.2021. godine, kojim se podnositeljici žalbe priznaje pravo na srazmjerni dio invalidske penzije. S obzirom na činjenicu da je označena odgovorna strana postupila po Preporuci Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, donesena je odluka kao u uvodu ove Obavijesti u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11)."
463	Ž-SA-04-179/21	P-154/21	P R E P O R U K U Federalnom zavodu za penzijsko i invalidsko osiguranje 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje. Rok za realizaciju preporuke: odmah.	25 - Penzije	Realizirana	DA	Nakon urgencije neposredno višem organu, dana 10.09.2021. odgovor Federalni zavod za penzijsko i invalidsko osiguranje. Imajući u vidu naprijed navedeno kao i činjenicu da je Federalni zavod za penzijsko i invalidsko osiguranje dostavio odgovor po preporuci Ombudsmeni BiH su odlučili da nema osnova za dalje postupanje u predmetu zbog čega je odlučeno da se predmet broj Ž-SA-01-179/21 ovom odlukom zatvara. Dana 20.12.2021. , nakon arhiviranja predmeta, zaprimljen je odgovor FZ PIO/MIO od 16.12.2021. FZ1-4-45-9-20609-2/21
464	Ž-SA-04-439/20	P-175/21	P R E P O R U K U Direktoru Kantonalnog javnog komunalnog preduzeća "Park" d.o.o. 1. Da u koordinaciji sa raspoloživim kapacitetima zaposlenih po prijemu ove preporuke dostave Poreznoj upravi sljedeću dokumentaciju za žalitelje, a sve radi ostvarivanja penzije: ☑ Obrazac MIP mjesečni izvještaj o isplaćenim plaćama; ☑ Plaćenim doprinosima i akontaciji poreza na dohodak; ☑ M4 obrazac. 2. Da u roku od 30 (trideset) dana, od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu realizacije iste.	25 - Penzije	Realizirana	DA	"Obzirom da Institucija Ombudsmena nije zaprimila odgovor u datom roku, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine uputili su dana 25.08.2021. godine Urgenciju za realizaciju Preporuke Ombudsmena Bosne i Hercegovine broj: P-175/21 od 08.07.2021. godine. Do dana donošenja ove odluke, Institucija Ombudsmena nije zaprimila tražene informacije od KJKP Park. S tim u vezi, Ombudsmeni BiH su... uputili Vladi Kantona Sarajevo Obavijest o nerealizaciji Preporuke Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine broj: P-175/21 od 08.07.2021. godine na dalje postupanje." Nakon arhiviranja predmeta, 01.01.2022. zaprimljen je odgovor KJKP Park-a br:P-2168-2/21 u kojem je navedeno da je postupljeno po preporuci ombudsmena , da su obrasci za žalitelje dostavljeni Poreskoj upravi .
465	Ž-BL-04-251/21	P-196/21	PREPORUKU direktoru Kantonalne administrativne službe Livno, Federalnog zavoda za penzijsko i invalidsko osiguranje Federacije Bosne i Hercegovine • da ponovo razmotri zahtjev podnositeljice žalbe za ostaviravanje prava na penziju, a uzimajući nalaz i mišljenje iz ove Preporuke; • da u roku od 30 dana, od dana prijema, dostave Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine informacije o mjerama preduzetim na realizaciji ove Preporuke	25 - Penzije	Realizirana	DA	"...Dana 31.08.2021. godine institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zaprimila je Akt direktora Kantonalne administrativne službe Livno, Federalnog zavoda za penzijsko i invalidsko osiguranje Federacije Bosne i Hercegovine broj: FZ13/2-35-1-45716-23/18 od 24.08.2021. godineU konkretnom slučaju nadležni organ je u izjašnjenju na Preporuku Ombudsmena Bosne i Hercegovine broj: FZ13/2-35-1-45716-23/18 od 24.08.2021. godine je dao obrazloženje, te uputio stranku za dalje postupanje, a izdavanjem preporuke iscrpljene su sve mogućnosti Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine u ovom predmetu, te je donesena odluka kao u uvodu ove Obavijesti u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11)..."
466	Ž-BL-04-636/20	P-217/21	P R E P O R U K U - Da, uvažavajući predviđena pravila postupka i zakonom predviđene rokove, kao i istaknuto mišljenje Ombudsmena, odluči po zahtjevu podnosioca, odnosno udovice preminulog da uživa svoje pravo na porodičnu penziju; - Da, u budućim predmetima vodi računa o rokovima predviđenim zakonom uvažavajući mišljenje ombudsmena izneseno u ovoj preporuci - Da o učinku ove Preporuke obavijesti Ombudsmene u roku od 30 dana od dana prijema iste.	25 - Penzije	Realizirana	DA	"...Federalni zavod za penzijsko i invalidsko osiguranje, Kantonalna administrativna služba Tuzla je u dostavljenom odgovoru naveo da je dana 04.10.2021. godine doneseno rješenje o invalidskoj penziji i dana 11.10.2021. godine doneseno rješenje o porodičnoj penziji članu porodice umrlog ...- F.L., čime je okončano postupanje u navedenom predmetu. S obzirom da je preporuka ispoštovana, ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 104/11) zatvore predmet koji se vodi pod gornjim brojem.
467	Ž-BL-04-374/21	P-253/21	PREPORUKU Da po prijemu ove Preporuke uspostave saradnju sa Institucijom ombudsmena, te odmah dostave potrebne informacije i izjašnjenja onako kako je to traženo u prethodno dostavljenim aktima, pismenim putem, na adresu Akademika Jovana Surutke br. 13, Banjaluka.	25 - Penzije	Realizirana	DA	Preporuka je upućena preporučenom poštom dana 24.11.2021. godine, a Ombudsmeni dana 20.12.2021. godine zaprimaju informaciju da je postupak za priznavanje prava na porodičnu penziju okončan i dostavljaju primjerak rješenja. Aktom od 21.12.2021. godine pozvana je podnositeljica žalbe da potvrdi navode nadležnog organa, a istovremeno je upozorena da, ukoliko to ne učini, da Ombudsmeni predmet mogu zatvoriti. Kako to nije učinila, Ombudsmeni konstatuju da je po Preporuci postupljeno i da je podnositeljica žalbe ostvarila svoje pravo, te predmet zatvaraju.

468	Ž-SA-04-921/21	P-282/21	P R E P O R U K U Federalnom zavodu za penzijsko/mirovinsko i invalidsko osiguranje –Mostar • da odmah po prijemu Preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje u vezi sa aktima institucije Ombudsmena od dana 22.09.2021. godine, 19.10.2021. godine i 02.11.2021. godine. Rok za realizaciju preporuke: odmah.	25 - Penzije	Realizirana	DA	"Nakon izdavanja Preporuke, dana 27.12.2021. godine FZ PIO/MIO dostavio je informaciju, broj: FZ3/8-31-1-1027-2/21 od 23.12.2021. godine iz koje proizilazi da je Rješenjem direktora Kantonalne administrativne službe u Sarajevu, matični broj: 1158003858 od 17.09.2020. godine, žaliteljici iz Austrije priznato pravo na srazmjernu starosnu penziju, počev od 04.01.2020. godine ... imenovana podnosi zahtjev za promjenu isplatne adrese iz Austrije u BiH, jer je urađen nalog za isplatu penzije u Austriji. Da bi se uspostavila isplata srazmjerne strosne penzije, imenovanoj je upućen dopis broj: FZ12/2/1-31-1-20443-3/1 od 09.02.2021. godine, kojem je navedeno da je neophodno da dostavi bankovni račun sa vidljivim IBAN i SWIFT kodom (ukoliko želi isplatu penzije u Austriji) ili bankovni račun i CIPS prijavu (ukoliko želi isplatu u BiH) Nakon što imenovana dostavi traženu dokumentaciju, istoj će se uspostaviti isplata srazmjerne starosne penzije. ...Imajući u vidu sve prethodno navedeno, posebno uvažavajući činjenicu da je označeni odgovorni organ postupio po Preporuci P-282/21 od 30.11.2021. godine, na način da je ostvario saradnju sa institucijom Ombudsmena i dostavio informacije o predmetnoj problematici, kao i uvažavajući činjenicu da je podnositeljica žalbe propustila da dostavi traženo očitovanje, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine cijene da nema osnova da daljim poduzimanjem aktivnosti i mjera na predmetu podnositeljice žalbe. Podnositeljica žalbe se upućuje da postupi po zahtjevu FZ PIO/MIO i dostavi traženu dokumentaciju."
469	Ostvarena saradnja						
470	Ž-SA-04-805/20	P-81/21	P R E P O R U K U Federalnom zavodu za penzijsko/mirovinsko i invalidsko osiguranje 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje.	25 - Penzije	Ostvarena saradnja	DA	27.04.2021 odgovor PIO 07.10.2021. odgovor Kantonalnog suda u Sarajevu. 25.10.2021 odgovor FZ PIO MIO Na dan ažuriranja 02.02.2022. rad na predmetu u toku.
471	Ž-SA-04-375/21	P-169/21	P R E P O R U K U ministru Federalnog ministarstva za pitanje boraca i invalida odbrambeno-oslobodilačkog rata 1. Da, odmah po prijemu Preporuke, provede odgovarajuće aktivnosti i mjere na donošenju odluke po žalbi žaliteljice protiv Rješenja broj: 14-37-2054/18 od 07.04.2021. godine, te istu dostavi žaliteljici; 2. Da, po prijemu ove Preporuke, bez odlaganja, preduzme odgovarajuće aktivnosti kako bi se uspostavila saradnju sa Ombudsmenima Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 25. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmenima Bosne i Hercegovine dostavi traženo izjašnjenje; 3. Da, u roku od 15 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	25 - Penzije	Ostvarena saradnja	DA	"...dana 05.08.2021. godine Instituciji Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine dostavljen je Akt Federalnog ministarstva za pitanje boraca i invalida odbrambeno-oslobodilačkog rata broj: UP-II-03-37/1-388/21 od 29.07.2021. godine. U prilogu istog Akta dostavljeno je Rješenje broj: UP-II-03-37/1-388/21 od 29.07.2021. godine kojim se odbija žalba žaliteljice, izjavljena protiv prvostepenog rješenja Službe za boračko-invalidsku zaštitu općine Novo Sarajevo broj: 14-37-2054/18 od 07.04.2021. godine kao neosnovana. Žaliteljici je shodno pouci o pravnom lijeku data pogučnost pokretanja upravnog spora tužbom kod nadležnog kantonalnog suda u roku od 30 dana od prijema Rješenja. Shodno navedenom, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su odlučili da nema osnova za daljim postupanjem po žalbi, obzirom da iz navedenog Akta proizilazi da je Federalno ministarstvo za pitanje boraca i invalida odbrambeno-oslobodilačkog rata dana 29.07.2021. godine donijelo odluku po žalbi – Rješenje broj: UP-II-03-37/-388/21, zbog čega se predmet ovom odlukom zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine."
472	Nije realizirana						
473	Ž-SA-04-10/21	P-45/21	PREPORUKU 1. Ministarstvu rada i boračko-invalidske zaštite Republike Srpske, da razmotre prijedlog ombudsmena Bosne i Hercegovine o izmjenama Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju Republike Srpske na način da se uskladi sa Porodičnim zakonom Republike Srpske na način da se u članu 70. tačka a) Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju iza riječi „bračni supružnik“ doda „i vanbračni supružnik“, te da se u tački b) riječi „bračni supružnik“ brišu. 2. kao i da u roku od 60 dana od dana prijema ove preporuke obavijeste ombudsmane Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama u cilju realizacije ove preporuke	25 - Penzije	Nije realizirana	DA	Ministarstvo rada i boračko-invalidske zaštite Republike Srpske je u odgovoru od 01.03.2021. godine navelo da je identična inicijativa podnesena 25.01.2018. godine kada je ministarstvo dalo mišljenje da ne postoji neusklađenost Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju sa Porodičnim zakonom i da sporne odredbe nisu diskriminirajuće, te da nema osnova da se prihvati Inicijativa za izmjene Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju koju je podnijela Institucija ombudsmena za ljudska prava BiH. Vlada Republike Srpske je usvojila navedeno mišljenje ministarstva. S obzirom na navedeno ponavlja se konstatacija iz navedenog mišljenja da ne postoji neusklađenost navedenih zakona te da sporne odredbe nisu diskriminirajuće. S obzirom da iz dostavljenog odgovora proizilazi da Preporuka ombudsmena Bosne i Hercegovine nije ispoštovana, a kako je preduzeto sve iz nadležnosti Institucije, ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 104/11) zatvore predmet koji se vodi po žalbi stranke a podnositeljica žalbe se može ponovo obratiti Instituciji ukoliko se pojave nove činjenice ili okolnosti u njenom predmetu. Takođe, s obzirom da se radi o žalbama sa istim činjeničnim osnovom koje su nastavile u kontinuitetu da se podnose Instituciji ombudsmena, otvoriće se novi predmet radi obraćanja Ustavnom sudu Republike Srpske, ocjenom za ustavnost spornih odredbi Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju Republike Srpske.

474	Ž-SA-04-904/19	P-82/21	P R E P O R U K U 1. KJKP GRAS d.o.o. Sarajevo – da u koordinaciji sa resornim ministarstvom iznađe rješenje i izvrši uplatu doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje u cilju povezivanja staža osiguranja za podnosioca žalbe radi ostvarivanja prava na penziju; 2. da u roku od 30 dana obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu realizacije ove Preporuke.	25 - Penzije	Nije realizirana	DA	Institucija Ombudsmana je dana 23.04.2021. godine zaprimila odgovor KJKP GRAS d.o.o. broj 5430, a u kojem je navedeno: " Shodno Vašoj Preporuci u vezi sa žalbom broj gornji, obavještavamo Vas da zbog veoma teške finansijske situacije preduzeća, obaveze po osnovu poreza i doprinosa za podnositelja žalbe još uvijek nisu izmirene, a bit će izmirene kada se steknu finansijski uslovi o čemu ćemo Vas blagovremeno obavijestiti. Ponovo Vas obavještavamo da je žalitelj kao i svi drugi radnici koji su pensionisani po redovnoj zakonskoj proceduri/pensionisanje po osnovu godina starosti, invalidnosti i ostvarivanja prava na porodičnu penziju predmet svih prijedloga za iznalaženje rješenja..." Institucija Ombudsmana je dana 30.04.2021. godine zaprimila akt Ministarstva saobraćaja Kantona Sarajevo u broju 04-10-33392/19, a u kojem je navedeno da je Ministarstvo saobraćaja dana 22.04.2021.godine uputilo dopis KJKP "Gradski saobraćaj" d.o.o. Sarajevo sa preporukom za redosljed uplate doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje u cilju povezivanja staža osiguranja i ostvaranja prava na penziju. Cijeneći sadržaje navedenih odgovora institucija Ombudsmana zaključuje da ne postoji osnov za daljnjim djelovanjem. Naime, u odgovoru KJKP GRAS d.o.o. Sarajevo navedeno je da će navedeno preduzeće poduzeti mjere radi izmirenja obaveza uplate doprinosa žalitelja. Nadalje, u odgovoru Ministarstva saobraćaja Kantona Sarajevo navedeno je da ovo Ministarstvo dostavilo KJKP "GRAS" d.o.o. Sarajevo smjernice za uplatu doprinosa i drugih obaveza za zaposlenike ovog preduzeća. Evidentno je da je institucija Ombudsmana postupila u skladu sa svojim ovlaštenjima i iscrpila sve mjere koje se od strane institucije Ombudsmana mogu poduzeti.	
475	Ž-BL-04-256/21	P-118/21	PREPORUKU -da razmotri navedeno mišljenje ombudsmena Bosne i Hercegovine te , ako nađe osnova , da u skladu sa članom 4. stav 3. Zakona o Ustavnom sudu Republike Srpske pokrene postupak ocjene ustavnosti i zakonitosti člana 70. stav b) Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju Republike Srpske -da u roku od 60 dana od dana prijema ove preporuke obavijeste ombudsmene Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama u cilju realizacije ove preporuke	25 - Penzije	Nije realizirana	DA	Ustavni sud Republike Srpske je u odgovoru od 08.06.2021. godine naveo da su sudije Ustavnog suda jedinstveni u stavu da ne postoje razlozi zbog kojih bi se ex officio pokrenuo postupak apstraktne normative kontrole ustavnosti navedene odredbe pomenutog Zakona. S obzirom da je preduzeto sve iz nadležnosti Institucije, funkcionisani za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 104/11) zatvore predmet koji se vodi po žalbi broj: Ž-BL-04-256/21.	
476	Ž-SA-04-298/21	P-156/21	Institucija Ombudsmana za ljudska prava podnosi INICIJATIVU za izmjenu člana 147. stav 1. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, br. 3/2018 i 93/2019 - odluka US) kojim se propisuje pravo na naknadu pogrebnih troškova u slučaju smrti korisnika penzije.	25 - Penzije	Nije realizirana	DA	"...Obzirom da informacija o statusu izdate Inicijative nije zaprimljena u razumnom roku, dana 04.01.2022. godine ponovno je upućen akt Vladi Federacije Bosne i Hercegovine (na ruke premijera), kojim je tražena sljedeća informacija: "...da li je na nekoj od održanih sjednica Vlade Federacije BiH u prethodnom periodu, razmatran akt Federalnog ministarstva rada i socijalne politike broj akt broj: 04-02/1-1869/21 M.T. od 17.09.2021. godine u vezi sa Inicijativom Ombudsmena za izmjenu člana 147. stav 1. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju Federacije Bosne i Hercegovine broj: P-156/21 od 27.05.2021. godine. Ukoliko navedeni akt nije razmatran, potrebno je dostaviti informaciju kada će biti razmatran." Vlada Federacije je navedeni akt (kao i sve prethodne akte), proslijedila Federalnom ministarstvu rada i socijalne politike aktom broj: 01-31-719-3/21 od 12.01.2022. godine, kako bi isto Ministarstvo sačinilo i dostavilo instituciji Ombudsmana traženu informaciju. Dana 20.01.2022. godine zaprimljen je akt Federalnog ministarstva rada i socijalne politike broj: 04-02/1-1869/21 M.T od 18.01.2022. godine u kojem je navedeno da je „u međuvremenu Vlada Federacije BiH na 281. sjednici održanoj 19.09.2021. godine, utvrdila Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju. Navedenim Prijedlogom zakona nije obuhvaćena izmjena ni dopuna člana 147. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju." Sadržaj navedenih odgovora ukazuje da Inicijativa Ombudsmena broj: P-156/21 od 27.05.2021. godine nije realizovana, o čemu Vas obavještavamo, kao neposredno viši organ, u smislu člana 32. stav 2. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine , a u cilju poduzimanja konkretnih mjera s ciljem realizacije Inicijative. Predmet će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti institucije Ombudsmena za 2022. godinu..."	
477	Ž-BL-04-387/21	P-195/21	PREPORUKU • da u skaldu sa nalazima iz Preporuke ponovo izvrši obračun stope doprinosa za zdravstveno osiguranje podnosiocu žalbe; • da u roku od 30 dana, od dana prijema, dostave Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine informacije o mjerama preduzetim na realizaciji ove Preporuke	25 - Penzije	Nije realizirana	DA	"...Obzirom da u ostavljenom roku označena odgovorna strana nije dostavila odgovor na Preporuku, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su dana 28.09. 2021. godine uputili urgenciju povodom Preporuke direktoru Poreske uprave Republike Srpske. Dana 06.10.2021. godine institucija Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine zaprimila je Odgovor direktora Poreske uprave Republike Srpske broj: 06/1.01/0103-052.2-16891/2021 od 05.10.2021. godine ...U konkretnom slučaju Preporuka Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine nije realizovana, a izdavanjem preporuke i urgencije povodom preporuke iscrpljene su sve mogućnosti Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine u ovom predmetu..."	
478	UKUPNO	-		25 - Penzije				
479	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE		DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
480	15	15	8		0	2	5	0
481	POVREDA PRAVA :	26 - Tužilaštva						
482	Realizirana							

483	Ž-BL-08-259/21	P-192/21	PREPORUKU Okružnom javnom tužilaštvu Banjaluka 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, odgovori podnosiocu žalbe na podnesene zahtjeve za pristup informacijama, u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	26 - Tužilaštva	Realizirana	DA	"...Dana 19.08.2021. godine institucija Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine zaprimila je Akt Okružnog javnog tužilaštva Banjaluka broj: T13 O KTP 0045631 20 od 17.08.2021. godine...U konkretnom slučaju Preporuka Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine je realizovana, a izdavanjem preporuke iscrpljene su sve mogućnosti Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine u ovom predmetu, te je donesena odluka kao u uvodu ovog Obavijštenja u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11)."
484	Ostvarena saradnja						
485	Ž-SA-08-1075/20	P-27/21	P R E P O R U K U Glavnoj tužiteljici Kantonalnog tužilaštva Kantona Sarajevo 1. da, bez odlaganja, poduzme efikasne mjere i radnje radi okončanja navedenih istraga i donošenju konačne tužilačke odluke u predmetu broj: T09 O KT 0111668 20 4, uvažavajući nalaz i mišljenje Ombudsmana Bosne i Hercegovine. 2. Da u roku od 60 dana od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama u cilju realizacije iste.	26 - Tužilaštva	Ostvarena saradnja	DA	05.05.2021 odgovor Tužilaštvo kantona Sarajevo 10.05.2021 odgovor Tužilaštvo kantona Sarajevo 31.05.2021 odgovor Tužilaštvo kantona Sarajevo 10.11.2021 odgovor Tužilaštvo kantona Sarajevo 03.02.2022. zaprimljen odgovor Kantonalnog tužiteljstva br:A-V-51/18 Na dan ažuriranja realizacije preporuka 03.02.2022. rad na predmetu je u toku.
486	Nije realizirana						
487	Ž-SA-08-729/19	P-23/21	P R E P O R U K U Glavnoj tužiteljici Kantonalnog tužilaštva Kantona Sarajevo 1. da, bez odlaganja, poduzme efikasne mjere i radnje radi okončanja navedenih istraga i donošenja konačnih tužilačkih odluka u predmetima broj: T09 O KTA 0111306 19 2 i T09 O KTP O 0061635 17, uvažavajući nalaz i mišljenje Ombudsmana Bosne i Hercegovine. 2. Da u roku od 60 dana od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama u cilju realizacije iste.	26 - Tužilaštva	Nije realizirana	DA	"...dana 11.06.2021. godine, Institucija Ombudsmana zaprimila je odgovor Kantonalnog tužilaštva Kantona Sarajevo, broj: A-V-100/16, A-1178/19 od 08.06.2021..." Iz dostavljenog odgovora vidljivo je da nije ispoštovana preporuka broj: P-23/21, tj. Kantonalno tužilaštvo Kantona Sarajevo nije donijelo konačnu tužilačku odluku u predmetu broj: T09 O KTP O 0061635 17 S tim u vezi, Institucija Ombudsmana je dana 14.06.2021. godine uputila Visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine Obavijest o nerealizaciji Preporuke Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine broj: P-23/21 od 20.01.2021. godine. Slijedom prethodno navedenog, a imajući u vidu sadržaj zaprimljenog odgovora odnosno činjenicu da je Kantonalno tužilaštvo Kantona Sarajevo nije ispoštovalo preporuku broj: P-23/21 Ombudsmani BiH su odlučili da u skladu sa članom 35. Stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine, zatvore predmet broj Ž-SA-08-729/19.
488	Ž-BR-08-268/19	P-71/21	KANTONALNOM TUŽILAŠTVU TUZLANSKOG KANTONA 1- Da u skladu sa pozitivnim zakonskim propisima poduzme radnje u cilju donošenja tužilačke odluke u predmetu broj T03 O KT 0073720 18 ; 2- Da u roku od 30 dana obavijesti instituciju Ombudsmana o poduzetim mjerama i rokovima za realizaciju preporuke.	26 - Tužilaštva	Nije realizirana	DA	...Odgovor Kantonalnog tužilaštva Tuzlanskog kantona broj: T03 O KT 0073720 18 od 28. 9. 2021. godine identičan je odgovoru broj: T03 O KT 0073720 18 od dana 1. 4. 2021. godine, zbog čega Ombudsmani Bosne i Hercegovine ukazuju da je za uspješno funkcioniranje institucije Ombudsmana od posebnog je značaja izgradnja dobrih odnosa između institucija u Bosni i Hercegovini i Ombudsmana Bosne i Hercegovine. Ovi odnosi podrazumijevaju i podršku institucija u Bosni i Hercegovini na način da se suradnja sa institucijom Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine realizira na način propisan zakonom, preporuke Ombudsmana prihvate i ispoštuju na svim razinama vlasti, bez ikakvog uvjetovanja. Uzimajući u obzir naprijed izneseno, Ombudsmani Bosne i Hercegovine, shodno odredbama članka 32. Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, pozivaju Glavnog tužitelja Kantonalnog tužilaštva Tuzlanskog kantona da u skladu sa svojim ovlastima poduzme sve što je neophodno da se Preporuka Ombudsmana BiH ispoštuje.
489	UKUPNO	-		26 - Tužilaštva			
490	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
491	4	4	1	0	1	2	0
492	POVREDA PRAVA :	27 - Pravobranilaštva					
493	UKUPNO	-		27 - Pravobranilaštva			
494	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
495	0	0	0	0	0	0	0
496	POVREDA PRAVA :	28 - Predmeti korupcije					
497	Realizirana						
498	Ž-BL-05-779/20	P-194/21	PREPORUKU direktoru Agencije za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije • da ponovo razmotri okolnost pozivanja uzbunjivača na disciplinsku odgovornost zbog javnog istupanja o prijavi korupcije kao štetnu radnju, u kontekstu Zakona o zaštiti lica koja prijavljuju korupciju u institucijama Bosne i Hercegovine i u skladu sa nalazima iz ove Preporuke; da u roku od 30 dana, od dana prijema, dostave Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine informacije o mjerama preduzetim na realizaciji ove Preporuke	28 - Predmeti korupcije	Realizirana	DA	"...Dana 07.09.2021. godine institucija Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine zaprimila je Informaciju Agencije za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije broj: 06-07-6-58-43/19 od 06.09.2021. godine...konkretnom slučaju Preporuka Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine je realizovana, a izdavanjem preporuke iscrpljene su sve mogućnosti Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine u ovom predmetu, te je donesena odluka kao u uvodu ovog Obavijštenja u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11)."
499	UKUPNO	-		28 - Predmeti korupcije			
500	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
501	1	1	1	0	0	0	0
502	POVREDA PRAVA :	29 - Migracije i azil					
503	Nema odgovora						

504	Ž-SA-05-1065/20	P-28/21	PREPORUKA Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine Sektor za azil poziva se da u saradnji sa Udruženjem "Vaša prava Bosne i Hercegovine" zakaže termin za podnošenje zahtjeva za azil za žaliteljicu i mlado ... državljanke Iraka. Informaciju o realizaciji ove preporuke potrebno je dostaviti u roku od 30 dana od dana prijema iste.	29 - Migracije i azil	Nema odgovora	NE	18.08.2021.Urgencija - Zahtjev za ponovno iskazivanje namjere podnošenja zahtjeva za azil . Rok za dostavu odgovora istekao 15.03.2021. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 02.02.2022. rad na predmetu je u toku.
505	UKUPNO	-					
506	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
507	1	1	0	0	0	0	1
508	POVREDA PRAVA :	30 - Sloboda okupljanja					
509	UKUPNO	-	30 - Sloboda okupljanja				
510	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
511	0	0	0	0	0	0	0
512	POVREDA PRAVA :	31 - Advokati					
513	Realizirana						
514	Ž-BL-08-226/19	P-114/21	PREPORUKU Advokatskoj komori Federacije Bosne i Hercegovine 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja uspostavi saradnju sa Ombudsmanom Bosne i Hercegovine na način propisan članom 25. Zakona o ombudsmanu Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje 2. Da postupi po žalbi podnosioca 3. Da u roku od 30 dana od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmana Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama i rokovima za realizaciju preporuke. PREPORUKU Kantonalnom tužilaštvu Tuzlanskog kantona 1. da, bez odlaganja, donese odluku iz svoje nadležnosti po krivičnoj prijavi podnosioca žalbe, uvažavajući nalaz i mišljenje Ombudsmana Bosne i Hercegovine. Da u roku od 30 dana od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmana Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama i rokovima za realizaciju preporuke	31 - Advokati	Realizirana	DA	"...Obzirom da u ostavljenom roku nisu zaprimljeni odgovori na Preporuku, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su dana 10.08.2021. godine uputili urgenciju povodom Preporuke Federalnom ministarstvu pravde i Federalnom tužilaštvu. Dana 29.11.2021. godine Institucija ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine zaprimila je Akt kantonalnog tužilaštva Tuzlanskog kantona broj: T03 OKTA 0079215 19 od 23.11.2021. godine u kojem se navodi: "...U ovom krivičnom predmetu će konačna odluka biti donesena blagovremeno cijeneći i rad na drugim predmetima koji imaju prioritet pri rješavanju." U konkretnom slučaju, uzimajući u obzir i dostavljeni Odgovor Kantonalnog Tužilaštva Tuzlanskog kantona, te činjenice da su izdavanjem preporuke i urgencije povodom preporuke iscrpljene sve mogućnosti Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine u ovom predmetu, te je donesena odluka kao u uvodu ove Obavijesti u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11). "
515	Nije realizirana						
516	Ž-SA-08-1278/19	P-168/21	P R E P O R U K U Advokatskoj/Odvjetničkoj komori Federacije Bosne i Hercegovine 1. Da, po prijemu ove Preporuke, bez odlaganja, preduzme odgovarajuće aktivnosti i mjere kako bi se uspostavila saradnju sa Ombudsmanima Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 25. Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmanima Bosne i Hercegovine dostavi tražena izjašnjenja; 2. Da, u roku od 10 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmana Bosne i Hercegovine o nraduzetim aktivnostima na nianji realizaciji	31 - Advokati	Nije realizirana	NE	S obzirom da Ombudsmeni Bosne i Hercegovine nisu zaprimili povratne informacije, dana 23.08.2021. godine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine uputili su Urgenciju na Preporuku broj: P-168/21 od 25.06.2021. godine. Shodno navedenom, o nerealizaciji preporuke, predmet će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti Institucije Ombudsmana za 2021. godinu.
517	Ž-SA-08-17/21	P-221/21	PREPORUKU ODVJETNIČKOJ KOMORI FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE 1. da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmana na način propisan Zakonom o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno; 2. da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmana o načinu ispoštovanja ove preporuke.	31 - Advokati	Nije realizirana	NE	Odvjetnička komora Federacije Bosne i Hercegovine nije postupila po Preporuci naprijed navedeni broj. Obzirom na navedeno, nerealizacija preporuke pod naprijed navedenim brojem bit će registrirana u Godišnjem izvješću u o rezultatima aktivnosti ombudsmana za ljudska prava BiH za 2021. godinu.
518	UKUPNO	-	31 - Advokati				
519	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
520	3	3	1	0	0	2	0
521	POVREDA PRAVA :	32 - Inspekcije					
522	Realizirana						
523	Ž-SA-05-981/20	P-21/21	P R E P O R U K U Načelniku Općine Maglaj 1. Da, imajući u vidu navode iz Preporuke, poduzme sve zakonom propisne aktivnosti i mjere kako bi se u budućim postupanjima, posebno kada su žalitelji u pitanju, omogućilo pravovremeno i efikasno provođenje postupaka, a onemogućila svaka zloupotreba prava stranaka; 2. Da, imajući u vidu protek vremena od podnošenja zahtjeva žalitelja,zaprimljen dana 07.08.2020. godine,odmah poduzme efikasne mjere i radnje na donošenju odluke; 3. Da u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke obavijesti Ombudsmana Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju njene realizacije preporuke;	32 - Inspekcije	Realizirana	DA	14.04.2021 odgovor Opštine Maglaj Ombudsmni Bosne i Hercegovine poduzetim radnjama u konkretnom predmetu iscrpili sve mjere i aktivnosti koje mogu poduzimati u skladu sa nadležnostima propisanim Zakonom o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine , a odgovorni organ je je poduzeo određene aktivnosti na realizaciji Preporuke, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su odlučili da nema osnova za daljim postupanjem po žalbi žalitelja, zbog čega se predmet ovom odlukom zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine

524	Ž-BL-05-27/21	P-251/21	PREPORUKU 1. Da odmah po prijemu ove preporuke preduzme sve radnje kako bi se u predmetu podnosioca žalbe postupilo po Rješenju Ministarstva za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju Republike Srpske broj: 15.04-96-49/21 od 25.05.2021. godine kao i presudi Okružnog suda u Banjaluci broj: 11 0 U 024259 19 U od 01.06.2020. godine u skladu sa Zakonom o opštem upravnom postupku i Zakonom o upravnim sporovima Republike Srpske kao i iznesenim mišljenjem ombudsmana Bosne i Hercegovine 2. Da u roku od 30 (dvadeset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmana o načinu realizacije ove preporuke.	32 - Inspekcije	Realizirana	DA	"...Ministarstvo za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju Republike Srpske je u dostavljenom odgovoru navelo da je prvostepeni organ u novom Rješenju koje je doneseno dana 16.09.2021. godine postupilo po uputama Suda i održao raspravu na kojoj su sve stranke uzele aktivno učešće i izvele svoje dokaze na bitne okolnosti konkretnog slučaja. Dana, 10.11.2021. godine Ministarstvo je donijelo Rješenje broj: 15.04-96-158/21 kojim je odbijena kao neosnovana žalba izjavljena od Zajednice etažnih vlasnika Nikole Pašića broj 16. i 18. Banjaluka. S obzirom da je Odjeljenje za prostorno uređenje grada Banjaluka donijelo rješenje u konkretnom predmetu, te kako je izdavanjem preporuke preduzeto sve iz nadležnosti Institucije, ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 104/11) zatvore predmet koji se vodi po žalbi advokata ... a imenovani se može ponovo obratiti ukoliko se pojave nove činjenice ili okolnosti u navedenom predmetu. Takođe, s obzirom da je podnosilac žalbe Ombudsmanu Bosne i Hercegovine dana 09.12.2021. godine podnio novi podnesak u kojem navodi da problem koji se odnosi na nezakonito postupanje pomenutog preduzetnika i dalje traje, registrovaće se novi predmet."
525	Ž-SA-08-781/21	P-261/21	P R E P O R U K U Kantonalnoj upravi za inspeksijske poslove Kantona Sarajevo 1. Da posredstvom Inspektorata urbanističko - građevinske, ekološke, komunalne i stambene inspekcije poduzme sve aktivnosti u cilju dovođenja predmetne problematike u važeće zakonske regulative, a prevashodno uvažavajući nalaze iz ove Preporuke; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju njene realizacije.	32 - Inspekcije	Realizirana	DA	Nakon izdavanja Preporuke, dana 24.11.2021. godine, Kantonalna uprava za inspeksijske poslove Kantona Sarajevo dostavila je Informaciju, broj: UP-1-14-06-19.2-15251/21 od 18.11.2021. godine iz koje proizilazi da će postupajući inspektor u ostavljenom roku postupiti po Preporuci te se ujedno zahvaljuje na zalaganju i saradnji u zajedničkom nastojanju da se riješi problem stanara ulice Vitomira Lukića. Imajući u vidu sve prethodno navedeno, posebno uvažavajući činjenicu da je označeni odgovorni organ postupio po Preporuci P-261/11 od 15.11.2021. godine, na način da je ostvario saradnju sa institucijom Ombudsmana i dostavio informacije o mjerama i aktivnostima koje su poduzete u cilju realizacije preporuke, kao i uvažavajući činjenicu da je podnositeljica žalbe propustila da dostavi traženo očitovanje, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine cijene da nema osnova da daljim poduzimanjem aktivnosti i mjera na predmetu podnosioca žalbe.
526	Ž-BL-05-92/20	P-288/21	PREPORUKU načelniku Odjeljenja za inspeksijske poslove Grada Banja Luka 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, u skladu sa svojim mandatom i ovlaštenjima pristupi izvršenju rješenja urbanističko-građevinskog inspektora broj: 09-362-1214/2017, od dana 23.10.2017. godine 2. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	32 - Inspekcije	Realizirana	NE	Aktom broj: 09-362-1501/2021, od dana 23.12.2021. godine, Odjeljenje je dostavilo izjašnjenje na izdatu preporuku u kome navodi da je rješenje koje predstavljalo razlog obraćanja Ombudsmanu Bosne i Hercegovine u potpunosti izvršeno u februaru 2021. godine. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11). Izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
527	Ostvarena saradnja						
528	Ž-SA-05-261/21	P-281/21	P R E P O R U K U Kantonalnoj Upravi za inspeksijske poslove Policijskoj stanici Centar 1.) Da po prijemu ove Preporuke u skladu sa zakonskim nadležnostima poduzmu aktivnosti u vezi provjere smještaja nereguliranih migranata u stambenoj zgradi Čekaluša br. 15. u objektu „HOSTEL MILANO“. 2.) Da u roku od 30 dana, u skladu sa članom 32. stav 1. Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmane BiH o poduzetim aktivnostima po Preporuci.	32 - Inspekcije	Ostvarena saradnja	DA	30.12.21. zaprimljen odgovor Policijske stanice Centar Sarajevo Dana 07.01.2021.11. zaprimljen odgovor Kantonalne Uprave za inspeksijske poslove Sarajevo Na dan ažuriranja realizacije preporuka 08.02.2022. rad na predmetu je u toku.
529	Nije realizirana						
530	Ž-BL-05-506/20	P-108/21	P R E P O R U K A Ministarstvu obrazovanja Unsko-sanskog Kantona, Bihać da odmah po prijemu ove Preporuke, uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine, na način propisan Zakonom o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi tražena izjašnjenja, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluke.	32 - Inspekcije	Nije realizirana	NE	Kako ni na navedenu preporuku nije dostavljen odgovor, dana 16.07.2021. godine predsjedniku Vlade Unsko-sanskog Kantona upućeno je Obavještenje o nepoštovanju navedene preporuke. Takođe, tom prilikom je dostavljena Preporuka od 19.04.2021. godine i pozvan predsjednik Vlade da preduzme sve mjere iz svoje nadležnosti kako bi se ista ispoštovala. S obzirom da nije dostavljena povratna informacija te Preporuka ombudsmana Bosne i Hercegovine nije ispoštovana, a kako je preduzeto sve iz nadležnosti Institucije, ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 104/11) zatvore predmet koji se vodi po žalbi ... a podnositeljica žalbe se može ponovo obratiti Instituciji ukoliko se pojave nove činjenice ili okolnosti u njegovom predmetu. Navedeni predmet biće uvršten u Godišnji izvještaj Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine, sa pominjanjem organa i službenika koji su odbili postupiti po aktima ombudsmana. Takođe, ombudsmeni će u narednom periodu razmotriti potrebu održavanja sastanka sa predsjednikom Vlade Unsko-sanskog Kantona, radi uspostavljanja saradnje a u cilju efikasnog postupanja u predmetima.
531	UKUPNO	-		32 - Inspekcije			
532	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
533	6	6	4	0	1	1	0
534	POVREDA PRAVA :	33 - Besplatna pravna pomoć					
535	Nema odgovora						

536	Ž-BL-05-458/21	P-315/21	PREPORUKU Federalnom ministru poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva • Da izvrši izmjene Pravilnika o uslovima za osnivanje i obavljanje veterinarske djelatnosti i načini dodjele područja djelovanja („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“ broj 5/16), na način da se osigura ravnopravnost svih veterinarskih stanica u odnosu na dodjelu područja djelovanja, a u skladu sa gore navedenom Presudom Kantonalnog Suda u Tuzli; • da u roku od 60 dana, od dana prijema, dostave Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine informacije o mjerama preduzetim na realizaciji ove Preporuke.	33 - Besplatna pravna pomoć	Nema odgovora	NE	Rok za dostavu informacije o mjerama preduzetim na realizaciji ove Preporuke Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine je 02.03.2022. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 09.02.2022. rad na predmetu je u toku.
537	UKUPNO	-	33 - Besplatna pravna pomoć				
538	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
539	1	1	0	0	0	0	1